

শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ
কীৰ্ত্তন-শ্লোক

বঢ়াকৰ কন্দলিৰ “সহস্ৰ-নাম-বৃত্তান্ত” আৰু
শ্ৰীধৰ কন্দলিৰ “ঘুমুচা-যাত্ৰা” সম্বন্ধে

আৰু

শ্ৰীমাধৱদেৱৰ
নাম-শ্লোক

সম্পাদক

শ্ৰীমহেশ্বৰ নেওগ, এম. এ.

অধ্যাপক, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

প্ৰথম তাণ্ডবণ

১৯৪৫

লন্নাৰ্ছ্, বুক্ ষ্টল
পাণবজাৰ, গুৱাহাটী

Kirtana-ghosha, an Early Assamese poetical work, written by the Vaishnava reformer, Sankaradeva, 16th century A. C., with two chapters by Ratnakara Kandali and Sridhara Kandali, and **Nama-ghosha**, by Madhavadeva, also 16th century, edited with critical Introduction and Glossary, by Maheswar Neog, M. A., Gauhati University. Published by Bichitranarayan Dutta Barcoah, B. L.,

গগ্নাৰ্ছ বুক ষ্টলৰ স্বত্বাধিকাৰী
শ্ৰীবিচিত্ৰনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা বি. এল. বাৰা
প্ৰকাশিত

SCM-083442
1635.

ছপা কৰোঁতা
শ্ৰীতীৰ্থনাথ পাল
নৱজীৱন প্ৰেছ
৬৬ গ্ৰে ষ্ট্ৰীট, কলিকতা-৬

সূচী

পিঠি

ভূমিকা

...

...

...

(১৭—৪৮)

কীর্তন-সংখ্যা

খণ্ড	কীর্তন-সংখ্যা			
১	চতুর্বিংশতি-অবতাব-বর্ণনা	৪	...	৩—১১
২	নাম-অপবাদ	২	...	১২—২০
৩	পাষণ্ড-মর্দন	৪	...	২১—৩৮
৪	ধ্যান-বর্ণন	২	...	৩৯—৪৫
৫	অজ্ঞামিলোপাখ্যান	৪	...	৪৬—৬৪
৬	প্রহ্লাদ-চবিত্ত	২২	...	৬৫—১৩০
৭	গজেন্দ্রোপাখ্যান	৩	...	১৩১—১৪০
৮	হব-মোহন	১০	...	১৪১—১৭২
৯	বলি-ছলন	৫	...	১৭৩—১৮৭
১০	শিশু-লীলা	১১	...	১৮৮—২২৪
	কালি-দমন অমুখণ্ড			২১৫—২২০
১১।১	বাস-ক্রীড়া		৩৩১	২২৫—২৭৭
১১।২	কংস-বধ	৩৩	...	২৭৮—৩২৭
১২	গোপী-উদ্ধব-সংবাদ	১	...	৩২৮—৩৩৩
১৩	কুঞ্জাব বাহ্না-পূরণ	১	...	৩৩৪—৩৩৯
১৪	অক্রুব বাহ্না-পূরণ	১	...	৩৪০—৩৪৫
১৫।১	অবাসকব যুদ্ধ		...	৩৪৬—৩৫৬
১৫।২	কালযবন-বধ	৯	...	৩৫৭—৩৬৬
১৫।৩	মুচুকুন্দ-স্ততি		...	৩৬৫—৩৭৯

খণ্ড		কীৰ্তন-সংখ্যা	পাঠি
	দ্বাবকা-লীলা		
১৬	শ্ৰমস্তুক-হৰণ	৯	৫৮০—৫৯৮
১৭	নাৰদৰ কৃষ্ণ-দৰ্শন	৫	৩৯৯—৪১০
১৮	বিপ্ৰ-পুত্ৰ-আনয়ন	৪	৪১১—৪২২
১৯	দামোদৰ-বিপ্ৰাখ্যান	৪	৪২৩—৪৩৯
২০	দৈৱকীৰ পুত্ৰ-আনয়ন	৩	৪৪০—৪৫০
২১	বেদ-স্তুতি	৩	৪৫১—৪৬০
২২	কৃষ্ণ-লীলা-মালা	৭	৪৬১—৪৮৪
২৩	শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠ-প্ৰয়াণ	১৯	৪৮৫—৫৩৯
	অৰ্জুন-যুধিষ্ঠিৰ-সংবাদ অমুখণ্ড		৫২০—৫২৭
	উদ্ধৱ-বিলাপ অমুখণ্ড		৫২৭—৫৩৯
২৪	সহস্ৰ-নাম-বৃত্তান্ত	৬	৫৪০—৫৫৭
২৫	উবেষা-বৰ্ণন	২১	৫৫৮—৬১৫
২৬	ভাগৱতৰ তাৎপৰ্য্য	২	৬১৬—৬২১

ওপৰঞ্চি

পৰিশিষ্ট

১	যুহুচা-কীৰ্তন	৭	৬২৩—৬৬৫
২	ধ্যান-বৰ্ণন (মাধৱদেৱ)	১	৬৬৬—৬৬৯
৩	কল্পিণীৰ প্ৰেম-কলহ	৪	৬৭০—৬৭৮
৪	ভৃগু-পৰীক্ষা	১	৬৭৯—৬৭৯

নাম-ঘোষা

		ঘোষাৰ ক্ৰম-সংখ্যা	পিঠি
ভজন	...	১—২	৬৭২
নমস্কাৰ	...	৩	৬৮০
উপদেশ	...	৪—৪১	৬৮০—৬৯১
নিন্দা	...	৪২—৫৯	৬৯১—৬৯৭
প্ৰাৰ্থনা	...	৬০—৮২	৬৯৭—৭০৩
অনুনাথনা	...	৮৩—৮৫	৭০৩—৭০৪
মহিমা	...	৮৬—৯৯	৭০৪—৭০৮
আত্ম-উপদেশ	...	১০০—১০৮	৭০৮—৭১০
আত্ম-নিন্দা	...	১০৯—১১০	৭১০
বস্তু-প্ৰকাশ	...	১১১—১১৩	৭১০—৭১১
প্ৰশংসা	...	১১৪	৭১১
অনুধিতা	...	১১৫	৭১১
নাম	...	১১৬	৭১২
পৰমার্থ-সাৰ	...	১১৭—১২২	৭১২—৭১৩
সাৰ-নিৰ্ণয়	...	১২৩—১২৯	৭১৪—৭১৫
বৰ্ণাশ্ৰম	...	১৩০	৭১৫
হৰবাৰ	...	১৩১—১৩৯	৭১৬—৭১৭
নামৰ অৰ্থ	...	১৪০—১৮১	৭১৮—৭২৭
শৰণ	...	১৮২—১৮৭	৭২৭—৭২৯
ভজন	...	১৮৮—১৯০	৭২৯
নমস্কাৰ	...	১৯১—১৯৬	৭২৯—৭৩১
উপদেশ	...	১৯৭—২৭১	৭৩১—৭৪৭
খেদ	...	২৭২—২৭৪	৭৪৭—৭৫৮
নিন্দা	...	২৭৫—৩০২	৭৫৮—৭৫০
প্ৰাৰ্থনা	...	৩০৩—৩২৬	৭৫০—৭৫৯
নাম-মহিমা	...	৩২৭—৩৫৮	৭৬০—৭৬৭

ঘোষাব ক্রম-সংখ্যা

পিঠি

নাম	...	৩৫৯—৩৬৪	৭৬৭—৭৬৮
প্রশংসা	...	৩৬৫—৩৭০	৭৬৮—৭৬৯
বস্তু-প্রকাশ	...	৩৭১—৩৭৫	৭৭০
নিবেদন	...	৩৭৬—৩৭৯	৭৭১
কলি-ধর্ম-নির্গম	...	৩৮০—৩৮৯	৭৭২—৭৭৪
হববাব	...	৩৯০—৩৯২	৭৭৪—৭৭৫
কৃষ্ণব পুরুষ-লক্ষণ	৩৯৩—৩৯৭	৭৭৫—৭৭৬
মুগ্ধ-ধর্ম-নির্গম	...	৩৯৮—৪০৪	৭৭৬—৭৭৮
ঈশ্বর-নির্গম	...	৪০৫	৭৭৮
শবণ	...	৪০৬	৭৭৮
ভজন	...	৪০৭	৭৭৮
নমস্কার	৪০৮—৪১১	৭৭৯
উপদেশ	...	৪১২—৪৬৪	৭৮০—৭৮৪
বহিমা-যুক্ত উপদেশ	...	৪৬৫—৪৬৮	৭৮৫
আত্ম-উপদেশ	...	৪৬৯—৪৭৮	৭৮৫—৭৮৬
নিন্দা	...	৪৭৯—৫০৩	৭৮৭—৭৮৯
বহিমা	...	৫০৪—৫০২	৭৮৯—৭৯২
প্রার্থনা	...	৫০৩—৫৪৪	৭৯২—৭৯৩
নিবেদন	...	৫৪৪—৫৪৮	৭৯৩—৭৯৪
প্রশংসা	...	৫৪৯—৫৬২	৭৯৪—৭৯৫
কলি-ধর্ম	...	৫৬৩—৫৬৭	৭৯৬
নাম	...	৫৬৮—৫৭৩	৭৯৫—৭৯৭
ভাৎপর্য্য	...	৫৭৪—৫৮০	৭৯৭
বিষকতি	...	৫৮১—৫৮২	৭৯৮
কৃতি	...	৫৮৩—৫৮৫	৭৯৮
ঈশ্বর-নির্গম	...	৫৮৬—৫৯০	৭৯৮—৭৯৯
শবণ	...	৫৯১	৮০০
নমস্কার	...	৫৯২	৮০০

উপদেশ	...	৫২৩—৫২৭	৮০০—৮০১
ছবি	...	৫২৮—৬০১	৮০২
মহিমা-যুক্ত উপদেশ	...	৬০২—৬২৪	৮০৩—৮১০
নিন্দা	...	৬২৫—৬৩১	৮১০—৮১৪
আত্ম-নিন্দা	..	৬৩৬	৮১৪
মহিমা	...	৬৩৭—৬৫১	৮১৪—৮১৮
নাম-মহিমা	...	৬৫২—৬৫৫	৮১৯
তুতি	...	৬৫৬—৬৫৮	৮২০
প্রার্থনা	...	৬৫৯—৬৬৪	৮২১—৮২২
তাৎপৰ্য	...	৬৬৪—৬৬৮	৮২৩—৮২৪
বস্তু-প্রকাশ	...	৬৬৯	৮২৫
আশ্রয়	...	৬৭০	৮২৬
প্রশংসা	...	৬৭১	৮২৭
মহিমা-যুক্ত উপদেশ	...	৬৭২—৬৭৫	৮২৫—৮২৬
নামৰ অশ্রয়	...	৬৭৬	৮২৭
খেদ	...	৬৭৭	৮২৮
ভাগবত-প্রশংসা	৬৭৮	৮২৮
উপদেশ	...	৬৭৯—৬৮১	৮২৮—৮২৯
খেদ	...	৬৮২	৮২৯
পৰম-পুৰুষাৰ্থ	...	৬৮৩	৮২৯
ঘোষা-ছন্দ			
শব্দ	...	৬৮৪—৬৯০	৮৩০
ভজন	...	৬৯১—৬৯৭	৮৩১
নমস্কাৰ	...	৬৯৭—৭০১	৮৩২
উপদেশ	...	৭০২—৭১৩	৮৩২—৮৩৩
মহিমা	...	৭১৪—৭১৬	৮৩৪
আত্ম-উপদেশ	...	৭১৭—৭৪২	৮৩৫—৮৩৭
নিন্দা	...	৭৪৩—৭৪৯	৮৩৭—৭৩৮

	ঘোষণা-ক্রম-সংখ্যা	পৃষ্ঠা
আত্ম-নিষ্কা	... ৭৫০	৮৫৮
খেদ	... ৭৫১—৭৬০	৮৩২—৮৪২
মহিমা	... ৭৬১—৭৬৩	৮৪২
কাকুণ্ড	... ৭৬৪—৭৮৪	৮৪২—৭৪৬
তাৎপর্য,	... ৭৮৫—৭৮৯	৮৪৬
কাকুতি	... ৭৯০—৮১৪	৮৪৭—৮৫২
প্রার্থনা	... ৮১৫—৮৪২	৮৫২—৮৫৬
প্রার্থনা-নিবেদন	... ৮৪৩—৮৪৯	৮৫৭
নাম-ছন্দ	... ৮৫০—৯৭৪	৮৫৮—৮৭২
খেদ	... ৯৭৫—১০০০	৮৭২—৮৭৪

ওপবন্ধি

পাল-নাম	... ১—২৩	৮৭৫—৮৭৬
---------	----------	---------

শব্দ-নির্দেশিকা

কীর্তন-ঘোষা	৮৭৭—৮৯২
নাম-ঘোষা	৮৯৩—৮৯৬
স্তম্বনি	৮৯৭—৮৯৯

କୀର୍ତ୍ତନ-ଘୋଷା

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥

॥ श्लोक ॥

कृष्णाय रासुदेराय देरकी-नन्दनाय च ।

नन्द-गोप-कुम्भाय गोरिन्दाय नमो नमः ॥

नमः पद्मज-नाभाय नमः पद्मज-मालिने ।

नमः पद्मज-नेत्राय नमस्ते पद्मजाङ्गुल्यै ॥

रासुदेर-सुतं कृष्णं कंस-चाणूर-मर्दनम् ।

देरकी-हृदयानन्दं कृष्णं रन्दे जगद्गुरुम् ॥

इति वाम वाम ॥

शुकं कबोति राचालं पद्मं लङ्घयते गिरिम् ॥

षट्कृपा तमहं रन्दे पवमानन्द माधरम् ॥

প্ৰথম খণ্ড

চতুৰ্ব্বিংশতি-অৱতাৰ-বৰ্ণন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ষোষা ॥ জয় হৰি গোৱিন্দ নাৰায়ণ বাম কেশৱ হৰি ।
বাম বাম কেশৱ হৰি ॥ ১

পদ ॥ প্ৰথমে প্ৰণামো ব্ৰহ্ম-ৰূপী সনাতন ।
সৰ্ব অৱতাৰৰ কাৰণ নাৰায়ণ ॥
তযু নাভি-কমলত ব্ৰহ্মা ভৈলা জাত ।
যুগে যুগে অৱতাৰ ধৰা অসংখ্যাত ॥
মৎস্য-ৰূপে অৱতাৰ ভৈলা প্ৰথমত ।
উদ্ধাৰিলা চাৰি বেদ প্ৰলয়-জলত ॥
সত্যব্ৰত ৰাজাক দেখাইলা নিজ মায়া ।
নধৰিলা সমুদ্ৰে তোমাৰ মৎস্য-কায়া ॥ ২
কৃষ্ণ অৱতাৰ ভৈলা ক্ষীৰোদধি-তীৰে ।
লক্ষ প্ৰহৰৰ পথ জুড়িলা শৰীৰে ॥
কৰিলেক পৰি তুতি স্নানৰ নাগে ।
ধৰিলা মন্দৰ গিৰি প্ৰভু পৃষ্ঠি-ভাগে ॥ ৩

দিব্য যজ্ঞ-ববাহ-স্বৰূপ ভৈলা ভূমি ।
 লীলায়ে দম্ভৰ অগ্ৰে উদ্ধাৰিলা ভূমি ॥
 তোমাক কৰিল যুদ্ধ হিৰণ্যাক্ষ বীৰি ।
 অপ্রয়াসে দৈত্যক মাৰিলা দম্ভে ছিঁড়ি ॥ ৪
 আদি দৈত্য হিৰণ্যকশিপু বলিয়াৰ ।
 নবসিংহ-ৰূপে হিয়া বিদাৰিলা তাৰ ॥
 কৰিলা নিৰ্ভয় পাইলা ত্ৰিদশে উল্লাস ।
 তন্ত্ৰ প্ৰহ্লাদক প্ৰভু কৰিলা আশ্বাস ॥ ৫
 বামন-স্বৰূপে অদিতিৰ বাক্য পালি ।
 ইন্দ্রক থাপিলা বলে বলিক নিকালি ॥
 ত্ৰৈলোক্যক আক্ৰমিলা চৰণৰ গতি ।
 তযু পাদোদকে গঙ্গা ভৈলা উতপতি ॥ ৬

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ষষ্ঠমণি ষাট্ৰ ষাট্ৰ ষাট্ৰানন্দ হৰি ॥ ২

পদ ॥ ভৈলাহা পৰশুৰাম নামে অৱতাৰ ।
 প্ৰদক্ষিণ কৰি ভূমি তিনি সাত বাৰ ॥
 ক্ষত্ৰিয়ক কাটিলা পৰশু কৰে ধৰি ।
 নিক্ষত্ৰিয় কৰিলা সমস্ত বহুক্ষৰী ॥ ৭

ছিৰীৰাম-ৰূপে কৌশল্যাৎ অৱতৰি ।
 বনবাস খপিলা পিতৃৰ বাক্য ধৰি ॥
 বিৰাধ কবন্ধ মাৰীচৰ লৈলা প্ৰাণ ।
 খৰ দূষণক প্ৰভু কৰিলা নিৰ্য্যাণ ॥ ৮
 এক পাটে শৰে বালি সঙ্কলিলা জীৱ ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে ৰাজা ভৈলন্ত সুগ্ৰীৱ ॥
 লঙ্কাত পশিলা সাগৰত বাস্কি সেতু ।
 বধিলা ৰাৱণ সীতা-হৰণৰ হেতু ॥ ৯
 বধিলা ৰণত আনো ৰাক্ষস অনেক ।
 ভক্ত বিভীষণক কৰিলা অভিষেক ॥
 অগ্নিত পৰীক্ষা কৰি আনিলা সীতাক ।
 ত্ৰেকাদেৱে তুতি-বাণী বুলিলা তোমাক ॥ ১০
 সম্বৰিলা সীতা দশৰথৰ বচনে ।
 অযোধ্যাক আসিলা সভাৰ্য্যে বঙ্গ মনে ॥
 কৰিলাহা ৰাজ্য দশ হাজাৰ বৎসৰ ।
 লগে স্বৰ্গে নিলা সৰে অযোধ্যা নগৰ ॥ ১১
 ৰোহিণীত ভৈলা হলীৰাম অৱতাৰ ।
 দ্বিৱিদৰ প্ৰাণ লৈলা মুৰ্ত্তিৰ প্ৰহাৰ ॥
 প্ৰলম্ব মুষ্টিক কৰু দন্তবক্ৰ বীৰ ।
 লীলায়ে মাৰিয়া ভাৰ হৰিলা ভূমিৰ ॥ ১২

বুদ্ধ অবতাবে বেদ-পথ কৰি ছন ।
 বামানয় শাস্ত্ৰে মুহি আছা অজ্ঞ জন ॥
 নিচিন্তে চৰণ নাম নলৰে তোমাৰ ।
 সদায়ে প্ৰমত্ত লোক পাষণ্ড-অচাৰ ॥ ১৩
 কলিৰ শেষত হৈবা কল্কি অবতাৰ ।
 কাটি-মাৰি স্নেছক কৰিবা বৃন্দামাৰ ।
 সৰ্বাকো বধিবা বৌদ্ধগণ যত আছে ।
 কলিৰ শেষত সত্য প্ৰবৰ্ত্তিব পাছে ॥ ১৪

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ নৰহৰি গৌৰিন্দ গৌৰিন্দ গৌৰিন্দ বাম ॥ ৩
 পদ ॥ সনতকুমাৰ অবতাবে তুমি হৰি ।
 ফুৰিলা দুক্ষৰ ব্ৰহ্মাচৰ্য্য ব্ৰত ধৰি ॥
 পৃথু বাজা তোমাত স্থধিলা মহাজ্ঞান ।
 সমস্ত তত্ত্বক তুমি কৰিলা ব্যাখ্যান ॥ ১৫
 ভৈলাহা নাৰদ ঋষি নামে অবতাৰ ।
 পঞ্চৰাত্ৰ নামে তন্ত্ৰ কৰিলা প্ৰচাৰ ॥

যাক আচৰিলে মহা মোক্ষ-পদ পাই ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰি ফুৰা বীণা বাই ॥ ১৬
 ভৈলা অবতাৰ আৰো নৰনাৰায়ণ ।
 কৰিলা দুষ্কৰ তপ চিত্তৰ শোধন ॥
 তোমাক মুহিবে কামদেৱ আইলা সাজি ।
 দৰ্প চূৰ কৰিলা উলটি গৈলা লাজি ॥ ১৭
 কপিল-স্বৰূপে আৰো ভৈলা অবতাৰ ।
 লুপ্ত ভৈল জ্ঞান তাক কৰিলা প্ৰচাৰ ॥
 তোমাৰ প্ৰসাদে যোগ জানি দেৱহুতি ।
 তোমাৰ চৰণ চিন্তি লভিলা মুকুতি ॥ ১৮
 দত্তাত্ৰেয় নামে ভৈলা অত্ৰিৰ তনয় ।
 পুছিলন্ত যোগ যত্ন অলৰ্ক হৈহয় ॥
 তিনিও ৰাজাত কৈলা যোগৰ যুগুতি ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে পাইলা পৰম মুকুতি ॥ ১৯
 যজ্ঞ অবতাৰে ভৈলা দেৱতাৰ ৰায় ।
 যামা নামে দেৱগণ লগত সহায় ॥
 স্বায়ম্ভুৱ মনুৰ দিনত তুমি হৰি ।
 ইটো ত্ৰিজগতক আছিল বক্ষা কৰি ॥ ২০

ପୁତ୍ର ଭୈଳା ନାଭିର ଶ୍ଵଭ ନାମେ ତୁମି ।
 ଜଡ଼ ଯୋଗଚର୍ଯ୍ୟା ଧରି ପର୍ଯ୍ୟଟିଲା ଭୂମି ॥
 ପବନ ଜ୍ଞାନର ପଥ ଦେଖାବା ଆପୁନି ।
 ପବନ ପଦକ ପାରେ ଯାକ ଜାନି-ଶୁନି ॥ ୨୧
 ଅବାଜକ ଭୈଳ ନକ୍ଷ ହୋରେ ସରେ ପ୍ରଜା ।
 ଦେଖି ତୁମି ଭୈଳା ପୃଥୁ ନାମେ ଆଦି ବାଜା ॥
 ପୃଥିବୀକ ଧରିয়া ଢୁହିଲା ସରେ ବସ ।
 ଜଗତକେ ବ୍ୟାପିଲ ତୋମାର ମହାୟଶ ॥ ୨୨
 ସାଗର ମଥନ୍ତେ ଅମୃତର ଘଟ ଧରି ।
 ଧନ୍ଵନ୍ତରି ନାମେ ଅବତାର ଭୈଳା ହରି ॥
 ଯତ ବୈଦ୍ୟ-ଶାସ୍ତ୍ର-ଚୟ କବିଲା ପ୍ରକାଶ ।
 ଯାହାକ ଜାନିଲେ ହୟ ବ୍ୟାଧିର ବିନାଶ ॥ ୨୩
 ଧବିଳାହା ସଂସାର-ମୋହିନୀ ନାବୀ-ବେଶ ।
 ଢୁକ୍ତ ଦୈତ୍ୟଗଣକ ମୁହିଲା ହ୍ରୀକେଶ ॥
 ଭକତ ଦେବକ ପାନ କରାହିଲା ଅମୃତ ।
 ତୋମାର ପ୍ରସାଦେ ଇନ୍ଦ୍ର ଭୈଳା କୃତକୃତ୍ୟ ॥ ୨୪

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ মাধৱ বাম হৰি ।
যাদৱ বাম হৰি ॥ ৪

পদ ॥ ব্যাস নামে ভৈলা সত্যবতীৰ সন্ততি ।
দেখিলাহা প্ৰজা ভৈল অল্পমতি ॥
কৰিলা অনেক শাখা চাৰিও বেদৰ ।
পুৰাণ ভাৰত-শাস্ত্ৰ নিশ্চিলা বিস্তৰ ॥ ২৫
গজেন্দ্ৰক গিলে ঘোৰ গ্ৰাহে বলে ধৰি ।
তোমাত শৰণ লৈল আৰ্ত্তনাদ কৰি ॥
শুণে মেহুৰাই পদ্মগোট উপৰক তুলি ।
কৰিলা অনেক তুতি ত্ৰাহি হৰি বুলি ॥ ২৬
শুনি শীঘ্ৰে চড়ি তুমি গৰুড়ৰ কন্ধে ।
ভকতক বাখিবাক আসিলা প্ৰবন্ধে ॥
গৰুড়ৰ নামি তুমি পৰম বিক্ৰমে ।
শুণে ধৰি তৰক তুলিলা গ্ৰাহে সমে ॥ ২৭
আথে-বেথে চক্ৰে ছিঁড়িলা গ্ৰাহ-মুখ ।
তোমাৰ প্ৰসাদে গজেন্দ্ৰৰ গৈল দুঃখ ॥

পা° ঘোষা ৪ ॥ হৰি—হৰি হে, হৰি হেঁ ।

পদ ২৬ ॥ কৰিলা অনেক তুতি—তোমাত শৰণ লৈলে ।

হস্তী গুচি তৈতে চতুৰ্ভুজ ৰূপ তৈলা ।
 গলে বনমালা হাতে চাৰি অস্ত্ৰ লৈলা ॥ ২৮
 তোমাক নমিলা গৈয়া দণ্ডৰতে পৰি ।
 পাৰিষদ ছয়া বৈকুণ্ঠক গৈলা লৰি ॥
 তযু পৰশনে গ্ৰাহে শাপক নিস্তৰি ।
 বিমানে স্বৰ্গক গৈলা দিব্য ৰূপ ধৰি ॥ ২৯
 হয়গ্ৰীৱ নামে আৰো তৈলা অৱতাৰ ।
 তপ্ত স্তৰ্ণৰ বৰ্ণ শৰীৰ তোমাৰ ॥
 তোমাৰ স্তন্দৰ সিটো নাসিকাৰ হস্তে ।
 বাজ ভৈল চাৰি বেদ নিশ্বাস কাঢ়ন্তে ॥ ৩০
 সপত্নী মাতৃৰ বাক্যে বিদাৰিল মন ।
 ধ্ৰুৱে আসি আৰাধিলা তোমাৰ চৰণ ॥
 ত্ৰৈলোক্যৰ উপৰে তাহাৰু থৈলা থাঁপি ।
 গোধিকাৰ পুছ-ভাগে দেখিয় অতাপি ॥ ৩১
 দেৱে-দৈত্যে আনিবাক নৰাৰে মন্দৰ ।
 অপ্রয়াসে আনি তুমি মথিলা সাগৰ ॥
 দানৱক যুঝিলা দেৱৰ ছয়া ভিত্তি ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে ইন্দ্ৰে সাধিলা জয়তি ॥ ৩২

কৃষ্ণৰ বহুশ্ৰু জন্ম শুনা সৰ্বৰ জনে ।
 মোক্ষ-পদ সাধা আউৰ শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তনে ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি ।
 বোলা হৰি হৰি পাপ যাউক অধোগতি ॥ ৩৩

চতুৰ্বিংশতি-অৱতাৰ-বৰ্ণন সমাপ্ত ॥১॥

দ্বিতীয় খণ্ড

নাম-অপৰাধ

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কৰিয়ে৷ হৰিৰ চৰণে ৰতি ।
কলিত হৰিৰ নামেৰে গতি ॥ ১

পদ ॥ পদ্ম-পুৰাণৰ স্বৰ্গ-খণ্ডত ।
নিকপি আছে কলি-ধৰ্ম্ম যত ॥
তাক শুনা আৰে একান্ত চিতে ।
যাৰ ইচ্ছা আছে ভৱ তৰিতে ॥ ১
আছে চাৰি সিদ্ধ জ্ঞানী পৰম ।
ব্ৰহ্মাৰ চাৰিও পুত্ৰ প্ৰথম ॥
তাসম্বাক পায়৷ নাৰদ ঋষি ।
পুছিল৷ সংশয় কথা হৰিষি ॥ ২
ঈশ্বৰ ভগৱন্ত কৃপাময় ।
কহিছ৷ যিটো মহা পাপচয় ॥
কেনমতে হোৱে বিনাশ তাৰ ।
কলিত কোন পুণ্যে পাই পাৰ ॥ ৩

কহিয়া ছেদিয়ে সংশয় যত ।
 চাৰিও তোৰা মহাভাগৱত ॥
 শুনিয়া সনতকুমাৰ মুনি ।
 দিলন্ত উত্তৰ মনত গুণি ॥ ৪
 গোৱিন্দৰ প্ৰিয় নাৰদ শূনা ।
 ভাগৱত ধৰ্ম্ম আপুনি জানা ॥
 হৌক মোক্ষ বুলি সৰে লোকৰ ।
 কৰিলা প্ৰশ্ন সংসাৰত সাৰ ॥ ৫
 যেনমতে পাৰে সংসাৰ-পাৰ ।
 শূনা সাৰধানে উত্তৰ তাৰ ॥
 সদায়ে এড়িল আচাৰ-ধৰ্ম্ম ।
 নভৈল যাৰ কিছো জাত-কৰ্ম্ম ॥ ৬
 শঠ-বুদ্ধি যিটো জগতে বঞ্চে ।
 দস্ত-অহঙ্কাৰ সদা নুগুচে ॥
 স্নৰা পানি চাটু কৰে চাণ্ডাল ।
 নিষ্ঠুৰ বাক্য বোলে সৰ্বকাল ॥ ৭
 পুত্ৰ দাৰা ধন আতেসে ৰতি ।
 সৰাতো অধম যি পাপ-মতি ॥

সিসৰো, পাপত হোৱে তৰণ ।
 যদি হৰি-পদে লৱে শৰণ ॥ ৮
 দেৱতো উত্তম কৰণাকৰ ।
 মুকুতি পাৰে যাত চৰাচৰ ॥
 যিটো থাকে তান দ্ৰোহ আচৰি ।
 ভজিলে তাকো নিস্তাৰন্ত হৰি ॥ ৯
 যিটো মন্দমতি অধম নৰে ।
 হৰিবো মহা-অপৰাধ কৰে ॥
 নামত শৰণ লৱে বাৰেক ।
 নামে হৰে তাৰ সৰে পাতোক ॥ ১০
 স্নহদ হৰি-নাম সমস্তৰে ।
 তাৰো অপৰাধ যি নৰে কৰে ॥
 তাহাৰ বন্ধাৰ নাহি উপায় ।
 অৱশ্যে সিটো অধোগতি যায় ॥ ১১
 হৰিও, ৰাখিবে নৱাবে তাক ।
 শুনিয়া নাৰদে বুলিলা বাক ॥
 নামৰ কোন অপৰাধগণ ।
 লোকৰ যিটো পুণ্য কৰে ছন ॥ ১২
 পাপক সঞ্চিত যায় অধোগতি ।
 কহিয়ে নামৰ দ্ৰোহ সম্প্ৰতি ॥

শুনি মুনি বাক্য বুলিলা তথা ।
 পুছিল পৰম বহুশ্র-কথা ॥ ১৩
 পূৰ্বত কহিলা মোত শঙ্কৰে ।
 প্ৰকাশিবো আক তোমাৰ তৰে ॥
 শুনা যেন যেন দ্ৰোহ নামৰ ।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত নৰ ॥ ১৪

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ষোৰা ॥ ঘুমিয়ে হৰি হৃদি ৰূপ ধৰি ।
 নাহি আন পুণ্য নামক সৰি ॥ ২

পদ ॥ ভকতক নিন্দা কৰে অধম ।
 জানিবা নামৰ দ্ৰোহী পৰম ॥
 যাত হস্তে ভৈল নামৰ খ্যাতি ।
 তাৰ কি নিন্দা নামে সহে আতি ॥ ১৫
 গুণ-নাম যত বিষ্ণু শিৰৰ ।
 তাক ভিন্ন-বুদ্ধি কৰে যি নৰ ॥
 নামৰ সিও মহা-অপৰাধী ।
 নৰকত পৰে দৈবে নবাধি ॥ ১৬

যিটো পাপী কৰে গুৰুক হেলা ।
 বেদকো নিন্দে যদি কোনো বেলা ॥
 নামৰ ইও ছয়ো অপবাধ ।
 ভুঞ্জিবে যাতনা নাহিকে বাধ ॥ ১৭
 হৰিৰ নামে কল্পে অৰ্থবাদ ।
 নামৰ মহিমা কৰে উছাদ ॥
 সিজনো নামৰ দ্রোহী পৰম ।
 নৰকে পচে নাহি তাৰ জন্ম ॥ ১৮
 নামত বলে কৰে পাপ-বুদ্ধি ।
 অক্ষীগ্ন-যোগে তাৰ নাহি শুদ্ধি ॥
 নাম-অপবাদী সিও পৰম ।
 ভুঞ্জিবে যাতনা অনেক জন্ম ॥ ১৯
 ধৰ্ম্ম হোম ব্ৰত তীৰ্থত স্নান ।
 যতেক আছে মহায়জ্ঞ দান ॥
 আকেয়েৰে কৰে নামক সৰি ।
 কতনো যাতনা ভুঞ্জিবে মৰি ॥ ২০
 নামক কীর্তন কৰন্তে আনে ।
 আনমন কৰি নুশুনে কাণে ॥

অধক যাই সিও হোৱে কলা ।
 বাইবে কাণত তপত শলা ॥ ২১
 নাহিকে শ্ৰদ্ধা নপাঠে কাণ ।
 তাক যিটো দেয় নামক দান ॥
 নামৰ দ্ৰোহী নাহি তাত পৰে ।
 ভুঞ্জাইবে যাতনা যম-কিঙ্কৰে ॥ ২২
 শুনিয়া নামৰ মহিমা নিতি ।
 তথাপি নামত নকৰে প্ৰীতি ॥
 নামৰ দ্ৰোহী সিও অহঙ্কাৰী ।
 ভুঞ্জিবেক কাকে জিহ্বা উভাৰি ॥ ২৩
 এহি দশ অপবাধী নামৰ ।
 আমাত কৃপায়ে কহিলা হৰ ॥
 পূৰ্ব্বত সমস্ত মুনিৰ আগে ।
 তোমাত এবে কৈলো অনুৰাগে ॥ ২৪
 নামৰ দ্ৰোহ নেৰে যিটো জানি ।
 পাপত পচে সিও মন্দ প্ৰাণী ॥
 মাতৃক ক্ৰোধে ত্যজি যেন অন্ন ।
 ছুঃখ মাত্ৰ পাৰে বালকগণ ॥ ২৫
 এৰিয়া অপবাধ দেৱ-ঋষি ।
 নামত যতন কৰা হৰিষি ॥

নামেমে কৰিবে পৰম সিদ্ধি ।
 হৰিৰ নাম জগতৰে নিধি ॥ ২৬
 পুছিলো নাৰদ ঋষি ছুলাই ।
 যাহাৰ বিজ্ঞান বৈৰাগ্য নাই ॥
 সদায় মজি আছে বিষয়তে ।
 এৰাইবে নামৰ দ্ৰোহ কিমতে ॥ ২৭
 সনতকুমাৰে দিলে উত্তৰ ।
 নামৰ দ্ৰোহী যিটো পাপী নৰ ॥
 সততে ফুৰে হৰি-নাম গাই ।
 তেৰেসে নামৰ দ্ৰোহ এড়াই ॥ ২৮
 স্বৰূপ শুনা ঋষি উদাসীন ।
 যিজন নাম-অপৰাধ-হীন ॥
 হৰিৰ তেৰে একে নামে তৰে ।
 শুনে বা বোলে বা মনত স্মৰে ॥ ২৯
 কহিলো বহুশ্র মোত শঙ্কৰে ।
 আক যিটো নৰে কীৰ্ত্তন কৰে ॥
 মুকুতি পাৰে এৰে অপৰাধ ।
 কহিলো নাৰদ নাহিকে বাধ ॥ ৩০

পৰম বান্ধৱ হৰিৰ নাম ।
 যিজনৈ আক লৱে অবিশ্ৰাম ॥
 তাৰ সাত কাৰ্য্য সাধিবে দেখা ।
 প্ৰতি প্ৰতি লৱা সাতৰো লেখা ॥ ৩১
 প্ৰথমে দহিবে পাতক-চয় ।
 কৰিবে মহাপুণ্য-অভ্যুদয় ॥
 কৰাইবে বিষয়ত বিৰকতি ।
 কৃষ্ণত পৰাইবে প্ৰেম-ভকতি ॥ ৩২
 উপজাইবে আতি বৈষ্ণৱ জ্ঞান ।
 মায়াকো দহিয়া কৰে নিৰ্য্যাণ ॥
 চৈতন্য-মূৰ্ত্তি পূৰ্ণানন্দ হৰি ।
 থৈবস্ত তেস্তেয়েৰে একে কৰি ॥ ৩৩
 তেৰেসে নাম হুইব উপশাস্ত ।
 কহিলো পৰম তত্ত্ব একান্ত ॥
 নাম বিনে নাহি কলিত গতি ।
 কলিৰ লোক হুইবে পাপ-মতি ॥ ৩৪
 অন্ত্ৰে ধৰ্ম্মে নাহি অধিকাৰ ।
 জানিবা কলিত নামেসে সাৰ ॥

কলিত সদা মুহুমবে হৰি ।
 হেলাত মৰে আত্মঘাত কৰি ॥ ৩৫
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে ।
 মনুষ্য-জন্মক নপায় সেহুৰে ॥
 আকো ব্যৰ্থ কৰা কিনো অভাগী ।
 মাণিক্যক বিকা কাঞ্চক লাগি ॥ ৩৬
 কেতিঙ্কণে কিবা মিলে বিঘাত ।
 তথাপি চেতন নাহিকে গাত ॥
 আজি কালি কিবা মিলে মৰণ ।
 হৰিৰ নামত লৈয়ো শৰণ ॥ ৩৭
 নকৰিবা নিন্দা মোক মহন্তে ।
 আসিল শাস্ত্র বাৰানসী হন্তে ॥
 তাহাক্ৰু চাই নিবন্ধিলো পদ
 হৰি হৰি বুলি তৰা আপদ ॥ ৩৮

নাম-অপবাধ সমাপ্ত ॥২॥

তৃতীয় খণ্ড

পাষণ্ড-মর্দন

প্রথম কীর্তন

ঘোষা ॥ কলিৰ ধৰ্ম হৰি-নাম জ্ঞান ।
পাগীৰ নিন্দাত নেদিবা কাণ ॥ ১

পদ ॥ কহিলা শুকে বেদান্তৰ মৰ্ম ।
শুনা পৰীক্ষিত কলিৰ ধৰ্ম ॥
কলিসি শ্ৰেষ্ঠ চাৰি যুগ মাজে ।
প্রশংসে কলিক জ্ঞানী-সমাজে ॥ ১
অপ্রয়াসে সিজে কলিত পুণ্য ।
কলিৰ শুনা কেন মহাগুণ ॥
কৰিয়া কীর্তন কলিত আতি ।
পাৰে বৈকুণ্ঠক ছত্ৰিশ জাতি ॥ ২
সত্য যুগে কৰি ধ্যান সমাধি ।
ত্ৰেতাত সমস্তে যজ্ঞ আৰাধি ॥
দ্বাপবে পূজি নানা ভক্তিতাবে ।
কলিত কীর্তনে সি গতি পাৰে ॥ ৩

সত্য-যুগে যত আছিল প্রাণী ।
 কলিত জন্মিবো বোলে কৈসানি ॥
 হৰি-নাম ঘুষি কলি-যুগত ।
 নিছয়ে হুইবেক লোক ভকত ॥ ৪
 দোষৰ নিধি কলি যদি পাপী ।
 আছে মহাশুণ আত তথাপি ॥
 কেবলে কীর্তনে সংসাৰ তৰি ।
 বন্ধ ছিণ্ডি হোৱে আপুনি হৰি ॥ ৫
 কলিত কীর্তনে হোৱে ভকত ।
 আত পৰে লাভ নাহি লোকত ॥
 আমাৰ বোলে চিন্ত নেদা থাৰি ।
 একাদশ স্কন্ধ চোৱা বিচাৰি ॥ ৬
 কলিৰ লোক আতি পাপ-মতি ।
 নসাধে আন ধৰ্ম্মে আৰো গতি ॥
 বাম নাম যিটো সততে গাৰে ।
 সেইসে হাততে মুকুতি পাৰে ॥ ৭
 দুষ্ক-চিন্তে যদি হৰি স্মৰে ।
 তথাপিতো তাৰ পাতক হৰে ॥

অনিচ্ছাতো যেন অগনি পোলে ।
 বিষ্ণুধৰ্ম্মোত্তৰ আগমে বোলে ॥ ৮
 ঘোৰ সংসাৰৰ মুখ্য আশুধি ।
 হেন হৰি-নাম এৰি বিবুদ্ধি ॥
 লভিবে মুকুতি কোন উপায় ।
 মিছাত পণ্ডিত ফুৰে বোলাই ॥ ৯
 নাৰদে কহন্ত মুনিক মাতি ।
 আচৰ্য্য আচৰ্য্য দেখিয় আতি ॥
 হৰি হেন নাম আছে বিয়াপি ।
 সংসাৰত পৰি মৰে তথাপি ॥ ১০
 হৰি নামে নামে নামে নিছয় ।
 মোহোৰ জীৱন নাৰদে কয় ॥
 কলিৰ কালে আউৰ আত পৰে ।
 নাই নাই নাই গতি লোকৰে ॥ ১১
 নাৰদে দিলন্ত তিনি কতপা ।
 নমানিবে আক কোননো লপা ॥
 নাৰদৰ বাণী শিলাৰ বেথা ।
 বৃহত-নাৰদী বিচাৰি দেখা ॥ ১২

সমস্ত লোকৰ ধৰ্ম্মক এড়ি ।
 বিষ্ণুৰ নামক সততে বড়ি ॥
 সিঞ্জে যি গতি লভিবে স্মখে ।
 সকলে ধাৰ্ম্মিকে নপাইবে ছখে ॥ ১৩
 জানিয়া হৰিক সততে স্মৰ ।
 ক্ৰণেকে নপাসৰিবাহা নৰ ॥
 যত মহাপুণ্য মহাপাতক ।
 ই দুইব কিঙ্কৰ জানা প্ৰত্যেক ॥ ১৪
 তথাপি যদি চিন্ত নেদা থাৰি ।
 পদ্ব-পুৰাণত চায়ো বিচাৰি ॥
 বৃহত-সহস্ৰ-নামত আছে ।
 নপাইলে আমাক নিন্দিবা পাছে ॥ ১৫
 কহিলা শুকে পৰমার্থ বাণী ।
 মহাভাগৱত শাস্ত্ৰ প্ৰমাণি ॥
 নেৰিবা কীৰ্ত্তন দুষ্কৰ বোলে ।
 পৰিত্ৰ কৰা হৰি হৰি বোলে ॥ ১৬

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ষোৰা ॥ হৰি ও হৰি ৰাম মুৰাৰি ।
কীৰ্ত্তনৰ নিন্দা সৈতে নপাৰি ॥ ২

পদ ॥ চাণ্ডালে কৰিছে হৰি-কীৰ্ত্তন ।
বুলিয়া তাক নিন্দে অস্ত্ৰ জন ॥
তাক সম্ভাষণ যি জনে কৰে ।
আজন্মৰ পুণ্য তেখেণে হৰে ॥ ১৭
বিষ্ণুৰ গুণ-নাম-অলঙ্কৃত ।
অন্ত্যজো যিবা কৰি আছে গীত ॥
তাক নিন্দা কৰে যিটো কুমতি ।
পুণ্যক নশি যাইবে অধোগতি ॥ ১৮
আমাৰ বোলে পতিয়ন নাই ।
দেখিয়ো স্ত-সংহিতাক চাই ॥
ৰজোপুণে কৰে কৰ্ম্মত প্ৰাতি ।
কৰ্ম্মীৰ দস্ত-ভাৰ বাঢ়ে আতি ॥ ১৯
কৰে হিংসা-ধৰ্ম্ম নুপজে বোধ ।
নুগুচয় যেন সৰ্পৰ ক্ৰোধ ॥

হাসে বৈষ্ণৱক যিটো নিষ্খল ।
 পাপত সমূলক্ষে যায় তল ॥ ২০
 স্ত্রী-ধন-জন-যৌৱন-মদে ।
 অন্ধ হোৱে বিদ্যা-গৰ্ব্বৰ পদে ॥
 বিষ্ণু বৈষ্ণৱক ঝপায়া নিন্দে ।
 হৰি-নামে যেন কাণত বিন্ধে ॥ ২১
 হৰি-ভকতক যিজনে হাসে ।
 নুবুজি বেদৰ অৰ্থ বিনাশে ॥
 জগততে বিষ্ণু আছন্ত ব্যাপি ।
 শুনিয়া তাক নুবুজয় পাপী ॥ ২২
 স্ত্রী-মদ্য-মাংস-সেৱাৰ কথা ।
 কৈ মৰে কৈ মৰে জন্মক বৃথা ॥
 নুবুজে বেদ-অভিপ্রায় গুঢ় ।
 কৰ্ম্মকো কৰিবে নুৱাৰে মূঢ় ॥ ২৩
 মূৰ্খ ছয়া বোলে মণ্ডি পণ্ডিত ।
 নষ্ট কৰি ফুৰে আনৰো চিত্ত ॥
 নিষ্কামে কৰিয়া সকলে কৰ্ম্ম ।
 বিষ্ণুত অৰ্পিব সিসৱ ধৰ্ম্ম ॥ ২৪
 শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন তাহাৰ ফল ।
 মিছাত নজানি নিন্দে নিষ্খল ॥

আমাৰ বোলে অপ্ৰত্যয় যাহাঁ ।
 একাদশ স্কন্ধ বিচাৰি চাহা ॥ ২৫
 বিষ্ণু-বৈষ্ণৱৰ নিন্দা শুনিয়া ।
 নুগুচে কৰ্ণত আঙ্গুলি দিয়া ॥
 সমস্তে পুণ্য নষ্ট হোৱে তাৰ ।
 নৰকত পড়ে নাহি নিস্তাৰ ॥ ২৬
 বিষ্ণু-বৈষ্ণৱক কৰে ধিক্কাৰ ।
 কাটিবাক লাগে জিহ্বাক তাৰ ॥
 শাস্তি কৰিবাক যেষে নপাৰি ।
 গুচিবে কাণত আঙ্গুলি গাৰি ॥ ২৭
 নিন্দা শুনি যদি তৈৰ নুগুচে ।
 কল্লেক মানে নৰকত পচে ॥
 যাইবাক যদি নাই আন স্থান ।
 তথাতে এড়িবে আপুন প্ৰাণ ॥ ২৮
 তেৰেসে হোৱে প্ৰায়চিত্ত অতি ।
 দক্ষৰ যজ্ঞত কহিলা সতী ॥
 আমাৰ বোলে অপ্ৰত্যয় যাইবা ।
 চতুৰ্থ স্কন্ধত বিচাৰি পাইবা ॥ ২৯

পা° পদ ২৭ ॥ কাটিবাক লাগে—কাটিবে আঙ্গুলি, কাটিবে টানিয়া ।

গাৰি—মাৰি ।

যত তপ ধর্ম বেদ বেদাঙ্গ ।
 হবি-নাম বিনা নাহি সুসঙ্গ ॥
 হেন হবি-নামে নাহি বিশ্বাস ।
 কিমতে এড়াইব মৃত্যুর ত্রাস ॥ ৩০
 দ্বাদশ স্কন্ধে তব উদ্ধবি ।
 কহিলন্ত শুকে উপসংহবি ॥
 জ্ঞানত কর্মত কবি সম্প্রতি ।
 হবি-কীর্তনেসে পবম গতি ॥ ৩১
 উবেষা বাবানসী ঠাৱে ঠাৱে ।
 কবির গীত শিষ্টসৱে গাৱে ॥
 তথাপিতো আখি ফুটিল তাব ।
 হবি-কীর্তনক কবে ধিক্কাব ॥ ৩২
 শুনা সৰ্ব জন কহো সাক্ষাত ।
 মূঢ়ৰ বোলত নাহি সঞ্জাত ॥
 বোলোক আসি ভাগৱত চাই ।
 তেৱেসে বুজো তাব মুনিবাই ॥ ৩৩
 পুৰাণ-সূৰ্য্য মহাভাগৱত ।
 বেদান্তৰো ইটো পবম তত্ত্ব ॥
 আক নুবুজি ফুবে নিন্দা কবি ।
 তাব মুখ দেখি বুলিবা হবি ॥ ৩৪

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি বাম হৰি মোৰে ।
মত্ৰিঃ মজ্জিলো সংসাৰ ঘোৰে ॥ ৩

পদ ॥ কীৰ্ত্তন-মহিমা শুনা উৎস্বকে ।
বাহুয় স্কন্ধত যি কৈলা শুকে ॥
সকলে ধৰ্ম্মতে কৰি বিশিষ্ট ।
হৰি-কীৰ্ত্তনেসে ধৰ্ম্ম গৰিষ্ঠ ॥ ৩৫
অনাদৰি আন ধৰ্ম্ম সম্প্ৰতি ।
দিয়ে উপদেশ হৰি-ভকতি ॥
ব্যাসৰ শুনি চিত্ত শান্ত ভৈল ।
প্ৰথম স্কন্ধত নাৰদে কৈল ॥ ৩৬
চাৰিও বেদক ব্ৰহ্মায়ে আনি ।
বিচাৰিলা তিনিবাৰ প্ৰমাণি ॥
এহি মানে মাত্ৰ কৰিলা সাৰ ।
হৰি-কীৰ্ত্তনেসে তৰি সংসাৰ ॥ ৩৭
হেন জানি বাজা একান্ত মনে ।
কৰিয়ে যতন হৰি-কীৰ্ত্তনে ॥

ৰাজাত কহন্ত শুকে প্ৰবন্ধে ।
 বিচাৰি দেখিয়ো দ্বিতীয় স্কন্ধে ॥ ৩৮
 আতি লব্ধলেশ বিষয়-সুখ ।
 আকে লাগি ভৈল হৰি-বিমুখ ॥
 নকৰে ৰতি হৰি-কীৰ্ত্তনত ।
 আপুন কৰ্ম্মে সিও ভৈল হত ॥ ৩৯
 সিটো চাণ্ডালক গৰিষ্ঠ মানি ।
 যাৰ জিহ্বাগ্ৰে স্ৰবে হৰি-বাণী ॥
 সমস্তে তীৰ্থতে কৰিল স্নান ।
 কৰিলে সিসি তপ হোম দান ॥ ৪০
 সেহিসে কুলীন বেদক বুজে ।
 যাহাৰ মুখে হৰি-নাম বীজে ॥
 পৰম তত্ত্ব জানি দেৱহুতি ।
 তৃতীয় স্কন্ধত কৰিলা তুতি ॥ ৪১
 নলাগে লীন-মুকুতিক তথা ।
 নাহি হৰি-পদ-পঙ্কজ যথা ॥
 কৰ্ণৰ অমৃত হৰি-চৰিত ।
 ভকতৰ মুখে শুনিবো নিত ॥ ৪২

পা° ৪০ ॥ স্ৰবে—থাকে ।

৪১ ॥ বীজে—সিঁড়ৈ [নাম গুণস্তি যে তে ॥—ভাগৱত ৩।৩৩,৮]

হৰি-কথামৃত-কণাৰ বাবে ।
 দুনাই আত্ম-জ্ঞান স্তম্বাৰে ॥
 নলাগে বৰ নমাগোহো তাক ।
 চতুৰ্থ স্কন্ধত পৃথুৰ বাক ॥ ৪৩
 জ্বৰ-মৰণৰ সময়ে দুঃখে ।
 তযু গুণ নাম নেবোক মুখে ॥
 মাগন্তু ঋত্বিজ্জে বৰ প্ৰবন্ধে ।
 নাভিৰ যজ্ঞত পঞ্চম স্কন্ধে ॥ ৪৪
 পঞ্চম মহাপাপী যিটোজন ।
 তাৰো প্ৰায়চিত্ত হৰি-কীৰ্ত্তন ॥
 তাক লাগি ভৈল হৰিৰ মতি ।
 ইটো মোৰ ভৈল বাখো সম্প্ৰতি ॥ ৪৫
 ব্ৰহ্ম-বধী গুৰু-বধী যতেক ।
 পিতৃ-মাতৃ-বধী পাপী অনেক ॥
 কুকুৰ খায় হেন শ্লেছগণে ।
 সিও শুক হোৱে হৰি-কীৰ্ত্তনে ॥ ৪৬

পাং ৪৩ ॥ কথামৃত-কণাৰ বাবে—কথামৃত্যুকণাৰ বাবে ।

[ভগৱদ্গদাশ্ৰয়জম্বাদকণানিলঃ—ভাগৱত ৪।১।১২৫]

জ্বৰ-মৰণৰ সময়ে—জ্বৰা-মৰণৰ সময়ে ।

[জ্বৰমৰণদশায়ামপি—ভাগৱত ৫।৩।২২]

চাণ্ডালো হৰি-নাম লৰে মাত্ৰ ।
 কৰিবে উচিত যজ্ঞৰ পাত্ৰ ॥
 পাপৰ আলু উভাৰয় নামে ।
 আক তুচ্ছ কৰি মৰে কি কামে ॥ ৪৭
 নামৰ মহিমা জানি সমূলি ।
 জগতৰে মোক্ষ হৈবেক বুলি ॥
 পূৰ্বৰত আক গোপ্য কৰি থৈলা ।
 দেখিয়ো বৰ্ঠ স্কন্ধে শুকে কৈলা ॥ ৪৮
 নলাগে দেৱ দ্বিজ ঋষি হুইবে ।
 নলাগে সম্ভূত শাস্ত্ৰ জানিবে ॥
 মিছাতে মৰে আন কৰ্ম কৰি ।
 হোৱন্ত ভকতিতে তুষ্টি হৰি ॥ ৪৯
 যক্ষ বক্ষ দৈত্য ব্ৰজৰ বাসী ।
 পক্ষী যুগগণ চাণ্ডালো আসি ॥
 একান্তে কৰিয়া হৰি-ভকতি ।
 মহাস্থখে পাৰে পৰম গতি ॥ ৫০
 সপ্তম স্কন্ধত প্ৰহ্লাদ-বাণী ।
 দেখিয়ো বিচাৰ কৰি প্ৰমাণি ॥

পা° ৫০ ॥ যক্ষ বক্ষ দৈত্য—যত বক্ষ দৈত্য ।

[দৈত্যা যক্ষবক্ষাংসি—ভাগৱত ৭।৭।৫৪]

মুৰ্খৰ কথা সৰে পৰিহৰি ।
সদায়ে ডাকিয়া ঘুমিয়ো হৰি ॥ ৫১

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ষোষা ॥ বামেসে জীৱন বামেসে প্ৰাণ ।
বাম বিনা নাহি বান্ধৱ আন ॥ ৪

পদ ॥ মন্ত্ৰ তন্ত্ৰ আনো দ্ৰব্য অনেক ।
দেশ-কাল-পাত্ৰ-ছিত্ৰ যতেক ॥
পূৰ্ণ নুহি যত যজ্ঞৰ অঙ্গ ।
হৰি-নামে কৰে সৰে স্তসঙ্গ ॥ ৫২
বামনৰ আগে শুক্ৰৰ বাক ।
অৰ্ঘ্যম স্কন্ধত দেখিয়ো তাক ॥
ভকত জনেসে মোৰ হৃদয় ।
ময়ো ভকতৰ হিয়া নিছয় ॥ ৫৩
মঞ্জি বিনে ভক্তে নিচিন্তে আন ।
ভকত বিনে মোৰো নাহি ধ্যান ॥
হুৰ্বাসাৰ আগে কৈলা মুৰাৰি ।
নবম স্কন্ধত দেখা বিচাৰি ॥ ৫৪

মুকুতি-বসকো অরে ভকতি ।
 তাক এড়ি কবে জ্ঞানত বতি ॥
 দুঃখ মাত্র পারে পাছেসে জানে ।
 কাষ্ঠ-পতানক যেহেন বানে ॥ ৫৫
 ব্রজব তৃণ হৈবো ববভাগ ।
 পাইবো গোপিকাৰ বেণুক লাগ ॥
 যাৰ মিত্র ভৈলা জগতপতি ।
 ব্রহ্মায়ে কৰিলা কৃষ্ণক তুতি ॥ ৫৬
 ব্যভিচারী দুষ্টা ব্রজ-যুবতী ।
 তথাপি কৃষ্ণত ভৈল ভকতি ॥
 জানিলো পাপীও ভজোক মাত্র ।
 এতেকে ভৈল মুকুতিৰ পাত্র ॥ ৫৭
 কৃষ্ণৰ কথাত যিটো বসিক ।
 ব্রাহ্মণ-জন্ম তাৰ লাগে কিক ॥
 স্মৰোক মাত্র হৰি দিনে-ৰাতি ।
 নবাছে ভকতি জাতি অজাতি ॥ ৫৮
 নন্দৰ ব্রজে যত গোপীজাক ।
 সদা বন্দো তান পদ-ধূলাক ॥
 মুণ্ডচে হৰি-গীত দিনে-ৰাতি ।
 জগতকে কবে পবিত্র আতি ॥ ৫৯

উদ্ধবে বন্দিল। গোপীৰ খুলি ।
 আবে মুচ্ছজনে নিন্দে কি বুলি ॥
 শবীৰ-শবক মঞ্জি বোলে চিত্তে ।
 মমত কবে পুত্র-ভাৰ্যা-বিত্তে ॥ ৬০
 তীর্থ বুলি কবে জলত শুদ্ধি ।
 প্রতিমাত কবে দেবতা-বুদ্ধি ॥
 বৈষ্ণৱত নাই ইসৰ মতি ।
 গৰুতো অধম কৃষ্ণ বদতি ॥ ৬১
 একান্তে মবে কৰ্ম মাত্র কৰি ।
 হৃদয়ে থাকিয়া বিদূৰ হৰি ॥
 শ্ৰৱণ-কীর্তনে যাৰ অভ্যাস ।
 নছাড়ন্ত হৰি তাহাৰ পাশ ॥ ৬২
 মিছা তৰ্ক-বাদে ভৈলো আন্ধাৰ ।
 নাপাণ্ড জ্ঞান-পছ কৰি বিচাৰ ॥
 মাধৱ বামন গোবিন্দ বুলি ।
 কৈসানি মুকুত হৈবো সমুলি ॥ ৬৩
 দশম স্কন্ধত বেদৰ তুতি ।
 আক নমানিবে কোন যুগুতি ॥

পাষণ্ডেসে নিন্দে বেদৰ বাণী ।
 তাৰ সম্ভাষণ এড়িবা জানি ॥ ৬৪
 কৰ্ম তপ জ্ঞানে সাধে যি গতি ।
 দানে সন্ন্যাসেও পাৰে সম্প্ৰতি ॥
 ভকতে স্থখে বসি পাৰে তাক ।
 উদ্ধৰৰ আগে কৃষ্ণৰ বাক ॥ ৬৫
 পৰম অহিংসা ধৰ্ম সন্ন্যাসে ।
 নপাৰে যি মোক জ্ঞান-অভ্যাসে ॥
 ভকতেসে কৰে আমাক বশ্য ।
 কহিলো উদ্ধৰ ইটো বহস্য ॥ ৬৬
 গৰু গোপিকা পশু বৃক্ষ বন ।
 নাহি জন্মান্তৰে কিছু সাধন ॥
 এহি জন্মে মাত্ৰ কৰি ভকতি ।
 পাইলেক সকলে মোহোৰ গতি ॥ ৬৭
 অশুদ্ধ মনৰ কৰ্মসকল ।
 স্ৰবে যেন আৰাঁ ঘটব জল ॥
 কৃষ্ণৰ বাক্য পাষণৰ বেধা ।
 একাদশ স্কন্ধ বিচাৰি দেখা ॥ ৬৮

পা° ৬৫ ॥ সন্ন্যাসেও—সন্ন্যাসে বা ।

৬৭ ॥ মোহৰ—জ্ঞানীৰ ।

৬৮ ॥ আৰাঁ.—এৰাঁ ।

বোলন্ত শুকে কিনো তৈল খেদ ।
 পাৰগুে কৰিল বুদ্ধিক ভেদ ॥
 কলিত হৰিৰ কীৰ্ত্তন এড়ি ।
 ফুৰিবে লোকে আন কৰ্ম্ম কৰি ॥ ৬৯
 পাইবেক শ্ৰম তপ ধৰ্ম্ম কৰি ।
 একান্তে যিটো নুসুমবে হৰি ॥
 জ্ঞানতো কৰ্ম্মতো কৰিয়া নৰ ।
 হৰি-কীৰ্ত্তনত কৰা আদৰ ॥ ৭০
 দ্বাদশ স্কন্ধত এহিসে কৈল ।
 তথাপি মূঢ়ৰ বোধ নতৈল ॥
 কৰে উপালন্ত হৰি-কীৰ্ত্তনে ।
 আত্মঘাত কৰি মৰে আপুনে ॥ ৭১
 বিষ্ণু-ভকতক দেখিয়া হাসে ।
 আপুনিও নষ্ট আনকো নাশে ॥
 কীৰ্ত্তন শুনিয়া সম্যকে মৰে ।
 জানিবা নিতে মহাপাপ কৰে ॥ ৭২
 হৰি-ধ্বনি শুনি বিহ্বল হুই ।
 হিয়াত তাৰ লাগে যেন জুই ॥
 সমস্তে শাস্ত্ৰতে কৰিয়া সাৰ ।
 পাৰগু-মৰ্দন নাম ইহাৰ ॥ ৭৩

ଏହିସେ ମର୍ଦ୍ଦିବେ ପାଷଣ୍ଡ-ମତି ।
ଜାନିବା କଳିତ ନାମେସେ ଗତି ॥
କୁସଂବ କିଙ୍କରେ ଶଙ୍କରେ ଭଣେ ।
ବୋଲା ହବି ହବି ସମସ୍ତ ଜନେ ॥ ୧୪

ପାଷଣ୍ଡ-ମର୍ଦ୍ଦନ ସମାପ୍ତ ॥୩॥

চতুৰ্থ খণ্ড
ধ্যান-বৰ্ণন
প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি গোপাল কৃপাল স্বামী ।
মাজলো ভৱ-জ্বলধিত আমি ॥ ১

পদ ॥ একমনে শুনা হৰিৰ ধ্যান ।
বৈকুণ্ঠ নামে আছে মহা থান ॥
শাবী শাবী বঞ্জে বিমানচয় ।
বৈদূৰ্য্য-হীৰা-মৰকতময় ॥ ১
চন্দ্ৰ সূৰ্য্য যেন প্ৰকাশে আতি ।
নজানি যাত পশি দিন বাত্ৰি ॥
চাক সৰোবৰ নিৰ্ম্মল জল ।
স্বগন্ধি পদ্ম শোভে উতপল ॥ ২
আছে ৰাজহংস-সমূহে ৰঞ্জি ।
লীলায়ে মৃগাল ভুঞ্জে উভঞ্জি ॥
পাবে পাৰিজাত মলয়া বার ।
চটকে তেজে স্নললিত বার ॥ ৩
ভ্ৰমৰগণে গাৱে হৰি-গীত ।
বৈষ্ণৱগণ শুনি আনন্দিত ।

হেন বৈকুণ্ঠৰ মাজতে পাছে ।
 উচ্ছিত বহু-মন্দিৰেক আছে ॥ ৪
 বৈদূৰ্য্য তন্তু স্ফটিকৰ বাৰ ।
 মাণিক কপাট হীৰাৰ দ্বাৰ ॥
 কাটিলা জিঞ্জীৰি স্তব্ধাৰলী ।
 বিচিত্ৰ মণি-কৰকত-স্থলী ॥ ৫
 পদ্মবাগ-বহ্নে লগাইল চৌতি ।
 কোটী সূৰ্য্য যেন গৃহৰ জৌতি ॥
 বিচিত্ৰ চন্দ্ৰাতপ আছে টানি ।
 অঁৰিল মুৰাৰি মুকুতা-মণি ॥ ৬
 হেন মন্দিৰে বহু-সিংহাসনে ।
 আছন্ত বসি প্ৰভু নাৰায়ণে ॥
 চৌপাশে সেৱে পাৰিষদ যত ।
 মৌক্তিক ছত্ৰ ধৰি উপৰত ॥ ৭
 ধৰল চামৰে দুইপাশে বিঞ্চে ।
 সঘনে স্তব্ধি কুম্ভম সিঞ্চে ॥
 চৰণে অনেক ভকতিভাৱে ।
 উপাসন্ত লক্ষ্মী জগত-মাৰে ॥ ৮
 চৈতন্যময় শুদ্ধ ৰূপ ধৰি ।
 পৰম আনন্দে আছন্ত হৰি ॥

আতি চমৎকাৰ ৰূপ বিপুল ।
 কন্দৰ্প কোটি যাক নোহে তুল ॥ ৯
 কোটি ইন্দু সম আছে প্ৰকাশি ।
 স্মৰণে দহৰে পাতক-বাশি ॥
 ভকতৰ বন্ধু জগত বাপ ।
 বোলা হৰি হৰি হৰোক পাপ ॥ ১০

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কৰুণা-সিন্ধু ভকত-বন্ধু কৰুণা-সিন্ধু ।
 ৰূপে তুল নোহে কোটি ইন্দু ॥ ২

পদ ॥ থিৰ বুদ্ধি কৰি ভকত জনে ।
 প্ৰত্যেক অঙ্গক চিন্তিব মনে ॥
 চৰণ-পদ্য দেখি স্মৃথী হুই ।
 অৰুণ আতি পদ-তল দুই ॥ ১১
 অঙ্কুশ পদ্য ধ্বজ বজ্জ যৰ ।
 দেখি চিহ্ন তাতে মিলে উৎসৰ ॥
 চৰণ-পঙ্কজ আছে প্ৰকাশি ।
 আঙ্গুলি-পাস্তি তাৰ ভৈল পাশি ॥ ১২

দেখিয় বহুৰ পাকৰি-নয় ।
 প্ৰকাশে তাতে নখ-চন্দ-চয় ॥
 বতনে উজ্জ্বল উজ্জ্বলি যত ।
 নূপুৰ প্ৰকাশে পাদ-পৃষ্ঠত ॥ ১৩
 বহুৰ হোড়ৰ জ্বলে জজ্বাত ।
 উৰু কৰিকৰ-সম সাক্ষাত ॥
 কৰ্টিত প্ৰকাশে বসন গীত ।
 বান্ধিছা মেখলা বহুে ৰঞ্জিত ॥ ১৪
 নাভি সৰোৰুহ-ৰুচিৰ-কান্তি ।
 হৃদয়ে প্ৰকাশে শ্ৰীবৎস-পান্তি ॥
 উৰস্থলে লক্ষ্মী দিলন্ত দেখা ।
 কৰ্টিত যেন সোণাৰ বেথা ॥ ১৫
 পীত বস্ত্ৰে শোভে শ্যামল কায় ।
 তড়িত-জড়িত-জলদ-প্ৰায় ॥
 বহল হৃদয়ে মুকুতা-হাৰ ।
 প্ৰকাশে জ্বলিমিলি পেচন্দাৰ ॥ ১৬
 চিকিমিকি কৰে বহুৰ জ্বালা ।
 আপাদ-লক্ষ্মী গলে বনমালা ॥
 তাহাৰ মধু-গন্ধে হয় ভোল ।
 বেঢ়িয়া মধুকৰে কৰে বোল ॥ ১৭

চাৰু চতুৰ্ভুজ শোভে স্ৰষ্ঠান ।
 ললিত বলিত নীল মোলান ॥
 কেয়ুৰ কঙ্কণ বলয়া তাতে ।
 প্ৰকাশে নৰ কিশলয় হাতে ॥ ১৮
 বত্ৰৰ শলাকা আঙ্গুলি-পাস্তি ।
 আঙ্গুষ্ঠিচয় তাতে কৰে কাস্তি ॥
 অৰুণ নখ চন্দ্ৰমাৰ শাৰী ।
 শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পঙ্কজ-ধাৰী ॥ ১৯
 গলত গলপতা সাতসৰী ।
 উড়ে নৰগুণ পীত উত্তৰী ॥
 শ্যামল শৰীৰে শোভে অধিক ।
 ময়ূৰ-পুছ যেন চিকমিক ॥ ২০
 কম্বু-কণ্ঠে শোভে কৌস্তভ মণি ।
 প্ৰভাতে উদিত আদিত্য যেনি ॥
 পূৰ্ণচন্দ্ৰ-ৰুচি মুখ-মণ্ডল ।
 কৰ্ণত মকৰ দোলে কুণ্ডল ॥ ২১
 তাৰ বশ্মি জ্বলে গগু পাণ্ডুৰ ।
 ৰুচিব চিবুক চাৰু অধৰ ॥

পৰাল বত্বে যেন কবি কান্তি ।
 হৃন্দৰ দন্ত মুকুতাৰ পান্তি ॥ ২২
 সদায় নুগুচে ঈষত হাস ।
 নাসা তিল ফুল-সম-প্রকাশ ॥
 অৰুণ লোচন পঙ্কজপাশি ।
 ধনু-সম আছে ভ্ৰুৱ প্রকাশি ॥ ২৩
 বহুময় কৰে তিলকে কান্তি ।
 কপালে লম্বিত অলকা-পান্তি ॥
 বঞ্জে শিবে বহুময় মুকুট ।
 চূড়ামণি বত্বে প্রকাশে জুট ॥ ২৪
 তাৰ মাজে বহু-পঙ্কজ-মালা ।
 উজ্জ্বল মুখ লাগি তাৰ জ্বালা ॥
 হেন মনোহৰ ৰূপ নিৰীক্ষি ।
 থাকিব সমস্ত অঙ্গক দেখি ॥ ২৫
 মস্তকৰপৰা পাদ পৰ্য্যন্তে ।
 নমাইবে মনক দুনাই দেখন্তে ॥
 ধ্বজ বজ্জাকুশ পঙ্কজ যবে ।
 প্রদক্ষিণে নমি পড়িব পাৰে ॥ ২৬

পা° ২৬ ॥ বজ্জাকুশ পঙ্কজ যবে—বজ্জ যব পঙ্কজ যাবে, বজ্জ পদ্ম
 অকুশ যবে ।

এতেকে হৈবেক পৰম সিদ্ধি ।
 হৰিসি জানা জগতৰ নিধি ॥
 হেলায়ে সংসাৰ তৰিবা পুনু ।
 নকৰা বিফল মনুষ্য-তনু ॥ ২৭
 দৃঢ় কৰি ধৰা হৰিব পাৰ ।
 পাপ-সাগৰত এহিসে নাৰ ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰ শঙ্কৰে ভণে ।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত জনে ॥ ২৮

ধ্যান-বৰ্ণন সমাপ্ত ॥ ৪ ॥

পঞ্চম খণ্ড

অজামিলোপাখ্যান

প্রথম কীর্তন

ষোষা ॥ জয় জগন্নাথ অনাথ-বন্ধু ।
মাধৱ মুকুন্দ বাম ॥ ১

পদ ॥ হৰিৰ নামৰ শুনিয়ো মহিমা
সাৱধান কৰি চিত্ত ।
অজামিল নামে আছিল ব্রাহ্মণ
বেশ্যাত ছয়া পতিত ॥
বিপ্ৰৰ ঔবসে বেশ্যৰ গৰ্ভত
দশ পুত্ৰ জাত ভৈল ।
আতি দায়াতবে কনিষ্ঠ পুত্ৰৰ
নাৰায়ণ নাম থৈল ॥ ১
জাতি-কুল-ক্ৰিয়া সমস্তে ত্যাগিল
মিলিল কৰ্ম-বিপাক ।
যত মহাপাপ সমস্তে সিঞ্জিল
পোষস্তে পুত্ৰ-ভাৰ্য্যাক ॥

অনেক অধৰ্ম্ম কৰন্তে বিপ্ৰৰ
আয়ু ভৈল সমাপত ।

ভয়ঙ্কৰ তিনি- গোটা যম-দূত
আগে ভৈল উপগত ॥ ২

হাতে পাশ-জৰী চক্ষু টেৰ কৰি
ধূলন্তৰ তাৰ ডাঙ্গ ।

কৃষ্ণ-বৰ্ণ কায় দেখি ধাতু যায়
হাতত লোহাৰ ডাঙ্গ ॥

ব্রাহ্মণক ধৰি জীৱ বাজ কৰি
বান্ধিলেক হাত তুলি ।

ভয়ে অজামিলে পুত্ৰক ডাকিল
আইস নাৰায়ণ বুলি ॥ ৩

মৰন্তে বিপ্ৰৰ মুখত শুনিয়া
হৰিৰ কীৰ্ত্তন-বাণী ।

প্ৰভু-নাম লৱৈ বুলি খেদি আইল
বিষ্ণু-দূত চাৰি প্ৰাণী ॥

যমৰ দূতক খেদায়া বিপ্ৰৰ
কাটিল বান্ধ হাতৰ ।

শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম শাস্ত্ৰ ধনু
 সবে ধৰি আছা হাতে ।
 বল্লব মেখলা কটি-মাৰো জ্বলে
 সোণাৰ কিঙ্কিণী তাতে ॥
 কৰিকব-সম উৰু নিৰুপম
 পাৰ নৰ পদ্মকোষ ।
 সমান-বয়স চাৰিকো দেখন্তে
 মনত মিলে সন্তোষ ॥ ৭
 সূৰ্য্য-সম সৰে জ্বলন্তে আছাহা
 সমন্তে দিশ প্ৰকাশি ।
 মহাপাপী ইটো বিপ্ৰক নেহন্তে
 কিসক বাধিলা আসি ॥
 হেন শুনি হাসি চাৰি বিষু-দূতে
 দিলন্ত তাক উত্তৰ ।
 কোন পাপ পুণ্য একো নজানস
 শুন বে যম-কিঙ্কৰ ॥ ৮
 মৰিবাৰ বেলা ইটো অজামিলে
 নাৰায়ণ-নাম লৈল ।
 কোটি জনমৰ যত মহাপাপ
 তাৰো প্ৰায়চিত্ত তৈল ॥

আন প্রায়চিত্তে পরিব্র কবিবে

নবাবে তাৰ সমান ॥

যিটো পাতকৰ প্রায়চিত্ত কৰে

ছনাই তাতে মন মজে ।

চিত্তৰ শোধনে হৰিৰ কীর্তনে

পাপৰ আলু উভজে ॥ ১১

পুত্ৰ-নাম ধৰি উপহাস্য কৰি

হেলাতো যি বোলে হৰি ।

তাহাৰো সমস্ত পাতক দহৰে

জানা আক নিষ্ঠ কৰি ॥

পৰে বা পিছলে সৰ্পে বা দংশয়

জ্বৰে তাপে পীড়া কৰে ।

এতেকতে যদি হৰি-নাম লবে

যম-যাতনাকো তৰে ॥ ১২

হৰি-নামে সৰ পাতক দহৰে

জ্ঞানে বা অজ্ঞানে বোলে ।

যেন ছতাশনে শুখান কাষ্ঠক

আতি অপ্রয়াসে পোলে ॥

প্ৰমাদত থাকি যিটো হৰি বোলে

সিও সৰ দুঃখ তৰে ।

যেন মর্হোষধি নজানি ভুঞ্জিলে

তাৰো গৰ্ভ-ৰোগ হবে ॥ ১৩

প্ৰভুব নামৰ অনন্ত মহিমা

কতক কহিবো আমি ।

হেন হৰি-নাম লৈলেও বান্ধস

কিনো তোৰা অধোগামী ॥

ব্ৰাহ্মণক এড়ি

জীৱ বন্ধা কৰি

সত্বে ঐব অন্তৰ ।

শুনি দূতচয়

ছয়া মহা ভয়

পশিয়া যম-নগৰ ॥ ১৪

নাৰায়ণ-নাম

বুলিবাৰ পদে

নিস্তৰিল অজামিল ।

বিষ্ণুক চিন্তিয়া

চতুৰ্ভূজ ৰূপে

বৈকুণ্ঠত আৰোহিল ॥

পাছে দূতগণে

যমৰ আগত

হুঃখ-সাক্ষী দেয় কান্দি ।

কৈৰ চাৰি সিদ্ধে

আসি কাটি লৈলে

পাপীক আনন্তে বান্ধি ॥ ১৫

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি বোল হৰি বোল আহে লোকাই
হৰি বিনে নাই গতি ॥ ৩

পদ ॥ হৰিৰ চৰণ চিন্তিয়া বেড়াৰে,
হৰি-নাম লৰে ডাকি ।

সিদ্ধ মুনিগণে তাৰ যশ গাৰে
প্ৰশংসে স্বৰ্গত থাকি ॥

মাধৱৰ আসি কোঁমুদকী গদা
ৰক্ষা কৰি ফুবে তাক ।

তাহাৰ ওচৰ নচাপিবি কেহো
দূতগণ মোৰ হাক ॥ ২১

বৈষ্ণৱক দেখি অন্তৰি পলাইবি
ভয়ে চপৰাইবি মুণ্ড ।

নুহি মাধৱৰ গদাৰ কোবত
হইবেক হাড় খুখুণ্ড ॥

কীৰ্ত্তনৰ ধ্বনি যিথানত শুনি
তাৰ নচাপিবি পাশ ।

পা° ঘোষা ৩ ॥ নাই গতি—বান্ধৱ নাই

পদ ২২ ॥ অন্তৰি—আন্তৰি

ভাৰ্য্যাক পুত্ৰক পুৰিবে যতনে

এড়ে ত্ৰিজগত-পতি ॥

বিষ্ণুৰ চৰণ নিচিন্তি সদায়ে

ধনকেসে কৰে ধ্যান ।

সিটো পাতকীক স্মৃতিবে নলাগে

যাতনাক লাগি আন ॥ ২৫

কৃষ্ণ-কথা এড়ি সাতে-পাশে বেটি

আন কথা কই থাকে ।

অমৃতক এড়ি যেন বিষ্ঠা ভুঞ্জে

গৰু শূকৰৰ জাকে ॥

সিটো পাপীসৰ দৈবে ভৈল হত

চিন্তে আপুনাৰ মাৰ ।

উপজি মৰিবে যাতনা ভুঞ্জিবে

নাহিকে তাৰ নিস্তাৰ ॥ ২৬

বিষ্ণুৰ নামৰ মহিমা শুনিয়া

দূতগণ গৈল ডৰি ।

হৰি-ভকতক দেখিবাক প্ৰতি

উৰায় সেহিদিন ধৰি ॥

শুক নিগদতি

শুনা কুরুপতি

কহিলো পৰম সাৰ ।

হৰি-নাম বিনা

পাপ-সাগৰত

কাহাৰো নাহি নিস্তাৰ ॥ ২৭

মহাযোগীজনো

ব্রহ্ম চিন্তে যদি

হৰিৰ নাম নলৰে ।

সিও ভ্ৰষ্ট ছয়া

সংসাৰত পড়ে

চাৰি বেদে হেন কৰে ॥

ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম

যিটো অভিলাষে

যি চাৰে মোক্ষৰ পথ ।

সিও হৰি-নাম

কীর্তন কৰিসি

পাৰে সব মনোবথ ॥ ২৮

নামৰ মহিমা

নজানি ঋষিয়ে

আন প্ৰায়চিত্ত বিহে ।

মৃত্যু-সঞ্জীৱনী

নজানিয়া বৈছে

আন ঔষধক দিয়ে ॥

জগতৰে মোক্ষ

হৈবেক বুলিয়া

জানিয়া ইটো নকৰে ।

সংসাৰ-ছল্লভ হেন হৰি-নাম
হেলাতে কতো নলৰে ॥ ২৯

হৰিৰ নামৰ গোপ্য মহিমাক
পূৰ্বতো অগস্তি ঋষি ।

মলয়া গিৰিত বিষ্ণুক অৰ্চন্তে
কহিলা মোত হৰিষি ॥

নাহি কাল দেশ নিয়ম ইহাত
অশৌচতো নাহি দোষ ।

শয়নে ভোজনে সদা হৰি বোলা
এড়িয়া আন আক্ৰোশ ॥ ৩০

হৰি হেন ইটো দুইগুটি অক্ষৰ
জিহ্বা-অগ্ৰে থাকে যাৰ ।

গঙ্গা গয়া কাশী প্ৰয়াগ সেতুক
য়াইবাক নলাগে তাৰ ।

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণিলা শঙ্কৰে
এড়া সৰ আন কাম ।

আল জাল এড়ি পাপক সংহৰি
ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ৩১

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ জয় নিৰঞ্জন পাতক-ভঞ্জন
মাধৱ যুকুন্দ ৰাম ॥ ৪

পদ ॥ পৰম মঙ্গল হৰি-নাম-ধৰ্ম্ম
যাহাৰ থাকে বাক্যত ।
তাৰ তেতিক্ষণে ভঙ্গ্য হয় যায়
মহাপাপ কোটি শত ॥
তাৰদেকে মহা পাতক-হস্তীৰ
থাকে মহাগৰ্ব্ব-মদ ।
যাৰে ৰাম-নাম প্ৰমত্ত-সিংহৰ
নুশুনে ধ্বনি শব্দ ॥ ৩২

ৰাম হেন ইটো দুইগুটি অক্ষৰ
সদায়ে আদৰে গাৰে ।
সংসাৰ-মাগৰ তৰি সিটো নৰে
ছল্লভ মোক্ষক পাৰে ॥
ছইবে মল-মতি লোকৰ নিছয়
গুটিবে সৰে আচাৰ ।
কলি-যুগে আৰ অন্তত্ৰে ধৰ্ম্মত
কাৰো নাহি অধিকাৰ ॥ ৩৩

আন ধৰ্ম্ম এড়ি হৰি-নাম স্মৰি
 স্ত্ৰথে পাৰে যেন গতি ।
 অনেক প্ৰবন্ধে সমস্ত ধাৰ্ম্মিকে
 নপাৰে তাক সম্প্ৰতি ॥
 সদায় কৃষ্ণক স্মৰিয়ো ক্ৰণিকো
 নপাসৰিবাহা নৰ ।
 যত মহাপাপ যত মহাপুণ্য
 ইদুইৰ সৰে কিঙ্কৰ ॥ ৩৪
 দোষৰ নিদান কলিয়ুগ আত
 এক মহা গুণ আছে ।
 কেবল কীৰ্ত্তনে সংসাৰৰ বন্ধ
 এড়াই মোক্ষ পাৰে পাছে ॥
 হৰিৰ নামেৰে নামেৰে নামেৰে
 জীৱন আৰে আমাৰ ।
 কলি-যুগে আন নাই গতি নাই
 নাই জানা সাৰে সাৰ ॥ ৩৫
 আউৰ বেদাগম বিস্তৰ শাস্ত্ৰত
 নাহি কিছু প্ৰয়োজন ।
 ধৰ্ম্মক আশায়ে অনেক তীৰ্থক
 কি কাৰ্য্যে কৰা গমন ॥

যদি অভিনাষ কৰা সৰ্ব্বজন

আপোন মোক্ষ-কাৰণ ।

গোবিন্দ গোবিন্দ বুলিয়া বেকতে

কৰিয়ো হৰি-কীৰ্ত্তন ॥ ৩৬

ইটো হৰি-নামে লোকৰ যতেক

পাতক নিৰ্য্যাণ কৰে ।

ততেক পাতক প্ৰবন্ধে কৰিবে

নৰাৰে পাতকী নৰে ॥

ব্ৰহ্মচাৰী গৃহ- বাসী বনবাসী

সন্ন্যাসী যতেক যতি ।

হৰিৰ কীৰ্ত্তন এড়ি কেহো নৰে

নপাৰে পৰম গতি ॥ ৩৭

সূৰ্য্য-গ্ৰহণত এক কোটি ধেমু

ব্ৰাহ্মণক দেয় দান ।

প্ৰয়াগ গঙ্গাৰ জলত নিৰাস

কৰে দশ কল্পমান ॥

অমৃতক যজ্ঞ কৰে মেক-সম

স্বৰ্গক দেয় দান ।

এক পত ভাগো গোবিন্দ-নামৰ

বেণুৰো সুহি সন্ধান ॥ ৩৮

হৰি হেন ইটো দুইগুটি অক্ষৰ
উচ্চাৰিলে একবাব ।

মোক্ষৰ পথক যাইবাক লাগিয়া
সিও ভৈল কাছ-পাৰ ॥

হৰিৰ নামৰ অনন্ত মহিমা
কহিবে কাৰ শকতি ।

যদি চাৰি মুখে ব্ৰহ্মায়ে কহন্ত
ততো শ্বুহি সমাপতি ॥ ৩৯

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণিল শঙ্কৰে
শুনিয়েক সৰ্ব্বজন ।

হেন জানি আন আল-জাল এড়ি
কৰিয়ে হৰি-কীৰ্ত্তন ॥

কোন দিন ইটো শৰীৰ পড়য়
কেতিক্ষণ নেয় যম ।

আউৰ কি সেহুৰে ভাৰত-ভূমিত
হৈবাহা মানুষ-জন্ম ॥ ৪০

কোটি কোটি জন্ম অন্তৰে যাহাব
আছে মহাপুণ্য-বাশি ।

সিসি কদাচিত্ত্ব মনুষ্য হোৱয়
ভাৰতবৰ্ষিৰে আসি ।

দেববো দুর্লভ ইহেন জন্মক
ব্যর্থ কবা কোন কামে ।

গৃহতে থাকিয়া হরিক স্মরিয়া
মোক্ষ সাধা হরি-নামে ॥ ৪১

কোটি এক বাজ- সূয় অশ্বমেধ
যজ্ঞ আক নোহে সবি ।

হেন হরি-নাম নলৈয়া হেলাত
মবে আত্মঘাত কবি ॥

হেন বেদ-বাণী তথ্য হেন জানি
আসনতে স্থখে থাকি ।

আপুনাকো তাবা পুরুষ উদ্ধাৰা
হরি হরি বোলা ডাকি ॥৪২

অজামিলোপাখ্যান সমাপ্ত ॥ ৫ ॥

ষষ্ঠ খণ্ড

প্ৰহ্লাদ-চৰিত্ৰ

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ৰাম মুৰাৰি প্ৰভু ৰঘুনাথ ।
কৃষ্ণক প্ৰণামো দঁৱায়ী মাথ ॥ ১ ॥

পদ ॥ বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত ।
ভক্ত প্ৰহ্লাদৰ কহো চৰিত্ৰ ॥
যুধিষ্ঠিৰ আগে নাৰদে কৈল ।
শুনিয়ে প্ৰহ্লাদৰ যেন ভৈল ॥ ১

ব্ৰহ্মাৰ মানস চাৰি তনয় ।
ভ্ৰমন্ত আকাশে আনন্দময় ॥
পাঞ্চ-বৰিষীয়া শিশু-সঙ্কশ ।
নাহিকে বস্ত্ৰ সৰে দিগবাস ॥ ২

আনন্দে লোকক চাহান্ত ফুৰি ।
দিনেক দেখিলা বৈকুণ্ঠ-পুৰী ॥
আতি আনন্দিত বিষ্ণুৰ স্থানে ।
সৰে চতুৰ্ভুজ পুৰুষ মানে ॥ ৩ ॥

যতেক বমণী লক্ষ্মী প্রত্যেক ।
 কল্পতৰু সম বৃক্ষ যতেক ॥
 বৈমানিকগণ পৰম বস্ৰে ।
 হাতত তাল নাৰীগণ সস্ৰে ॥ ৪
 গাৰস্ত কৃষ্ণৰ গুণ চৰিত ।
 আনন্দতে দ্ৰৱে সৰাৰো চিত্ত ॥
 স্নগন্ধি বায়ুক কৰে ধিক্কাৰ ।
 সিবেলা মনক মোহে আমাৰ ॥ ৫
 ভ্ৰমৰৰাজে গাৰে হৰি-গীত ।
 যতেক পক্ষী তাতে দিয়ে চিত্ত ॥
 নকৰে আৰাৰ থাকে নিছুকে ।
 কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰ শুনে উৎসুকে ॥ ৬
 চড়ি বহুময় দিব্য বিমানে ।
 যতেক স্নন্দৰী পদ্মিনী মানে ॥
 হাস-লাস কৰি দৰশে গাৰ ।
 বৈষ্ণৱজনৰ নুপজে ভাৰ ॥ ৭
 হৰিৰ গৃহে মহালক্ষ্মী মাৰে ।
 হাতে ফুৰাই পদ্য ভ্ৰমস্ত পাৰে ॥

দেখিয় স্ফটিক বাৰৰ গুণি ।
 মাঞ্জে গৃহ যেন লক্ষ্মী আপুনি ॥ ৮
 গোবিন্দৰ গুণ-চৰিত্ৰ বাজে ।
 শুনে গ্ৰাম্য কথা যিটো নিলাজে ॥
 বৈকুণ্ঠে নযায় সিটো ভাগ্যশূন্য ।
 কুকথায়ে হৰে সমস্তে পুণ্য ॥ ৯
 তমো নৰকে হৰে চিৰ বাস ।
 আপুনি চিন্তে আপুনাৰ নাশ ॥
 দেৱবো বাঞ্ছনী মনুষ্য-জন্ম ।
 উপজে আত যত জ্ঞান ধৰ্ম্ম ॥ ১০
 নকৰে কীৰ্ত্তন ইহাক পায় ।
 জানিবা তাক লজ্জে বিষ্ণু-মায়া ॥
 হেন জানি আন আলাপ এড়ি ।
 বোলা হৰি হৰি সমাজে বেড়ি ॥ ১১

পা° ৮ ॥ দেখিয়—দেখিয়া

স্ফটিক বাৰৰ—স্ফটিকৰ বাৰ

মাঞ্জে—সাজে [সংমাজ্তীৱ—ভাগৱত ৩।১৫।২১]

পা° ১০ ॥ জ্ঞান ধৰ্ম্ম—জ্ঞান ধৰ্ম্ম [জ্ঞানং চ তত্ত্ববিষয়ং সহধৰ্ম্ম

[ভাগৱত ৩।১৫।২৪]

১১ ॥ আলাপ—আলাস

লজ্জ—বকৈ ।

দ্বিতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ পুণ্ডরীকাক্ষ কৰা কৃপা
 বাম কৰা দ্বায়া কমললোচন ।
 নেড়ো যেন অৰুণ চৰণ ॥ ২

পদ ॥ দূৰতে ধৰ্ম্মক পৰিহৰি ।
 ঘিটো চিন্তে হৃদি কপ ধৰি ॥
 নিতান্তে কীর্তন মাত্র কৰে ।
 বৈকুণ্ঠত থাকে সিটো নৰে ॥ ১২
 অন্তো-অন্তে হৰিকথা গারে ।
 শিহবে শৰীৰ প্রেমভারে ॥
 আনন্দে লোতক পড়ে ঝৰি ।
 গেৰি পাৰি বোলে বাম হৰি ॥ ১৩
 বৈকুণ্ঠ নগরী নিৰুপম ।
 নাহি যাত কালৰ বিক্রম ॥
 তাক পায় ভকতসকলে ।
 মজিল আনন্দ-সিন্ধু-জলে ॥ ১৪
 বৈকুণ্ঠত কেশৰ সাক্ষাত ।
 স্মৃতি থাকা ভুজঙ্গ-শয্যাতে ॥
 লক্ষ্মীৰ কোলাত থৈয়া ভৰি ।
 লক্ষ্মীয়ে ঝাণ্টন্ত হাতে ধৰি ॥ ১৫

মূৰ্ত্তি ধৰি বেদ-শাস্ত্ৰগণ ।
 কৰে বেঢ়ি মহিমা-কীর্তন ॥
 চৈধ্য ভূৱনৰ বন্দ্য স্থান ।
 - যাক কৃষ্ণে কৰিছা নিৰ্ম্মাণ ॥ ১৬
 হেন বৈকুণ্ঠত চাৰি মুনি ।
 ভ্ৰমন্ত কীর্তন-ধ্বনি শুনি ॥
 কৃষ্ণৰ আৱাস পাইলা পাছে ।
 বত্নময় দ্বাৰসৰ আছে ॥ ১৭
 লগাই আছে হীৰাৰ কপাট ।
 বহ্নে বিৰচিত যত বাট ॥
 হেন দ্বাৰচয় চড়াই পাছে ।
 দেখন্ত দোগোটা দ্বাৰী আছে ॥ ১৮
 সপ্তম দ্বাৰৰ দুই পাশে
 দুইৰো শিৰে কিৰীটি-প্ৰকাশে ॥
 পদ্ম-নেত্র বদন-মণ্ডলে ।
 শোভে গণ্ড মকৰ-কুণ্ডলে ॥ ১৯
 সুন্দৰ নাসিকা অল্প হাস ।
 চাক শ্যাম তনু পীতবাস ॥

ସେନ କୁନ୍ଦ-କଢ଼ି ଦନ୍ତ-ପାନ୍ତି ।
 କେୟୁବ କଳ୍ପଣେ କରେ କାନ୍ତି ॥ ୨୦
 ହୁଏବୋ ଚତୁର୍ଭୁଜ ଆତି ଜ୍ୱଳେ ।
 ବନମାଳା ଶୋଭେ ବନ୍ଧୁଃସ୍ତଳେ ॥
 ମେରେ ତାକ ଭ୍ରମରେ ଗୁଞ୍ଜରି ।
 ହୁୟୋ ଦିବ୍ୟ ଗଦା ଆଛେ ଧରି ॥ ୨୧
 ଦେଖେ ପାଛେ ହେନ ହୁୟୋ ଦ୍ୱାବୀ ।
 ବିବନ୍ଧ୍ରେ ଆସନ୍ତୁ ସିନ୍ଧୁ ଚାରି ॥
 ନୁହୁଧି ପଶନ୍ତୁ ଅଭ୍ୟନ୍ତର ।
 କୋପେ ହୁୟୋ କମ୍ପାରେ ଅଧର ॥ ୨୨
 ମୁଖ କରି କ୍ରକୁଟି-କୁଟିଳ ।
 ବେତେ ଠେଲି ଚାରିକୋ ଖେଦିଳ ॥
 କୁଞ୍ଚବ କିଞ୍ଚବ ଏହି ଭଣେ ।
 ହରି ହରି ବୋଲା ସର୍ବଜନେ ॥ ୨୩

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম কৃষ্ণ কহ নিতে ।
 ভাই ধৰি হৰি-পদ চিন্তে ॥ ৩
 পদ ॥ দেখিয়া পাছে হেন চাৰি সিদ্ধ ।
 দেখন্তে শিশু বয়সত বৃদ্ধ ॥
 কৃষ্ণ-দৰ্শন-আশা-ভঙ্গে ।
 কোপে চক্ষু পকাই মাতন্ত খঙ্গে ॥ ২৪
 বৈষ্ণৱ বোলা তোৰা দুয়োজন ।
 বৈকুণ্ঠ-বাসীৰ নুহি লক্ষণ ॥
 প্ৰশান্ত পুৰুষ আনন্দময় ।
 তাহান্তো তোমৰা কৰা সংশয় ॥ ২৫
 পাৰিষদ বোলাই কৰস চটি ।
 জানিলো তোমৰা ছয়ো কপটী ॥
 বৈকুণ্ঠৰো আনা দুৰ্যশ বড় ।
 ঐৰপৰা তোৰা দুহান্তো পড় ॥ ২৬
 অস্বৰ-যোনিত উপজ মৰি ।
 হেন শুনি জয় বিজয়ে ভৰি ॥
 চৰণত ধৰি পড়ি ভূমিত ।
 কাতৰ কৰে হয় ভয়-ভীত ॥ ২৭

ତୋମାମାକ ବାଧି କବିଲୋ ପାପ ।
 ମିଲୋକ ଯିବା ଦିଲା ଚଣ୍ଡ ଶାପ ॥
 ଆପୁନ କର୍ମେ ଯାଉଁ ଅଧୋଗତି ।
 ପ୍ରଭୁର ପାରେ ନଚାଢ଼ୋକ ମତି ॥ ୨୮
 ତୋମାମାତ ମାଗୋ ଏତେକ ବର ।
 ଏହି ବୁଲି ହୁୟୋ କରେ କାତର ॥
 ହେନ ଆଥାନ୍ତର ଶୁନିୟା ହରି ।
 ଆସନ୍ତ ବଜ୍ରାହି ଅଭ୍ୟନ୍ତର ଏରି ॥ ୨୯
 ଅନେକ ପରିଚ୍ଛଦେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମାରେ ।
 ପାଛତ ଚଳି ଯାନ୍ତ ଭୂମି-ପାରେ ॥
 ଶୁକ୍ର ଚାମରେ ବିଷେ ହୁଇ କାଛେ ।
 ଉପରେ ଶ୍ଵେତ ହୁତ୍ର ଧରି ଆଛେ ॥ ୩୦
 ତାତେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତେ ଅରେ ଶିଶିର ।
 ଚଳି ଯାନ୍ତ ହରି ଗତି ଗନ୍ତୀର ॥
 ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଛଟା ଶ୍ୟାମ ଉବଃସ୍ତଲେ ।
 ଆପାଦ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବନ-ମାଳା ଗଲେ ॥ ୩୧
 ଗୁଞ୍ଜରେ ମଧୁକରେ କବି ଯତ୍ନ ।
 ଶିବତ କିବୀଟି ଅମୂଲ୍ୟ ବତ୍ନ ॥

উন্নত নাসা স্ত্ৰপ্ৰসন্ন মুখ ।
 কমল-নেত্ৰক দেখন্তে স্ত্ৰথ ॥ ৩২
 মকৰ-কুণ্ডলে প্ৰকাশে গণ্ড ।
 শ্যামল চাক চাৰি ভুজ-দণ্ড ॥
 কেয়ূৰ কঙ্কণ প্ৰকাশে তাত ।
 শ্ৰীবৎস মুকুতা-হাৰ হিয়াত ॥ ৩৩
 গীত বস্ত্ৰে শোভে শ্যামল কায় ।
 নুগুচে মুখত হাস্ত সদায় ॥
 অমূল্য মেখলা কটিৰ মাজে ।
 চৰণে বল্লৰ নূপুৰ বাজে ॥ ৩৪
 কৌস্তভ মণি শোভে কণ্ঠ মাজে ।
 দুইপাশে নানা দিব্য যন্ত্ৰ বাজে ॥
 মিলাৰে সমাধি তাৰ শব্দে ।
 ধৰিছা মূৰ্ত্তি ভকতৰ পদে ॥ ৩৫
 গৰুড়ৰ স্কন্ধে হস্তক থই ।
 ফুৰন্ত পদ্ম আউৰ হাতে লই ॥
 পাৰিষদগণ চলে উপাসি ।
 আসন্ত বৈকুণ্ঠপুৰ প্ৰকাশি ॥ ৩৬
 অদ্ভুত মূৰ্ত্তি চাৰি সিন্ধে দেখি ।
 নাহিকে তৃপ্তি চাস্ত নিৰীক্ষি ॥

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।

বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ৩৭

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ পদ্ম-পাণি জীৱ-মোহন ৰাম ।

মুখে দুখে মুখে যোনো ছাড়ে ৰাম-নাম ॥ ৪

পদ ॥ পৰম আনন্দে চাৰি দিক্ৰে দেখি পাছে ।

শিবে প্ৰণামিয়া দগুৰতে পড়ি আছে ॥

কৃষ্ণ-পাদ-মিশ্ৰ তুলসীৰ পায়ী গন্ধ ।

ক্ষোভ ভৈল চিত্ত মহা মিলিল আনন্দ ॥ ৩৮

প্ৰেমভাৱ উপজি দ্ৰবিল আতি চিত্ত ।

হৰিষে লোকক শ্ৰে তনু লোমাঞ্চিত ॥

দেখিলা কৃষ্ণৰ মুখ শ্যাম পদ্ম কোষ ।

সুন্দৰ অধৰ হাস্যে মিলাৰে সন্তোষ ॥ ৩৯

তাসম্বাৰ ভৈল মনবাঞ্ছিত পূৰণ ।

চাহিলা কৃষ্ণৰ দুনাই দুখানি চৰণ ॥

আৰকত নখ-পান্ধি আছে প্ৰকাশন্তে ।

চিত্তত চিস্তিলা তাক বাহিৰৰ হস্তে ॥ ৪০

আছিলন্ত ধৰি হৃদয়ত কতো বেলি ।
 কৃষ্ণক সম্মুখে দেখি পাছে চক্ষু মেলি ॥
 কৰ-যোড়ে চাৰি সিদ্ধে আনন্দক পাই ।
 কৰিবে লাগিল তুতি মাধৱক চাই ॥ ৪১
 সমস্তে ভূতৰে যদি তুমি হৃদি-গত ।
 তথাপি কৰ্ম্মাৰ মনে নুহিকা বেকত ॥
 ভকতেসে পাৰে খুজি তুমি অন্তৰ্ঘ্যামী ।
 কিনো ভাগ্য নয়নে তোমাক দেখো আমি ॥ ৪২
 পিতৃ-মুখে তযু গুণ শুনিলো যৈমানি ।
 সেই দিনা হিয়াত পশিলা চক্ৰ-পাণি ॥
 তুমি পৰমাত্মা-তত্ত্ব জানিলো সম্প্ৰতি ।
 সত্য মূৰ্ত্তি ধৰি সাধা ভকতৰ গতি ॥ ৪৩
 তোমাক নপাই অনুৰাগ বাঢ়ে যাৰ ।
 সেইসে ভকতি-যোগে ছিণ্ডে অহঙ্কাৰ ॥
 তাহাৰেসে গুচে বিষয়ত অনুৰাগ ।
 হৃদয়ত বিচাৰি তোমাক পাৰে লাগ ॥ ৪৪
 তোমাৰ পাৰত লৈলে যিজনে শৰণ ।
 তযু গুণ-নাম কৰে শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন ॥
 মোক্ষ-প্ৰসাদক প্ৰভু তোমাত নমাগে ।
 ছাৰ স্বৰ্গ-স্থখ কোন তাসম্বাৰ আগে ॥ ৪৫

ତୟୁ ଶୁଣ-ଗଣ ଯଦି କର୍ଣେ ଥାକେ ଭବି ।
 ସଦାୟ ବଦନେ ସେବେ ବୋଲେ ବାମ ହବି ॥
 ଚର୍ଷଣକୋ ଚିନ୍ତେ ଚିନ୍ତେ ବିସ୍ମିକୋ ନଗଣି ।
 ନାବକୀ ଜନ୍ମଓ ତେବେ ଆମାର ବାଞ୍ଛନୀ ॥ ୫୬
 ଦେଖାହି ଦିବ୍ୟ ରୂପ ଇଟୋ ଆତି ଚମତ୍କାର ।
 ସାଧିଲା ଆନନ୍ଦ କିନୋ ନେତ୍ରର ଆମାର ॥
 ଅଞ୍ଜଜନେ ତୋମାର ନଲରେ ଶୁଣ ନାମ ।
 ଆମି ହେବା ପଢ଼ି ପ୍ରଭୁ କବିଲୋ ପ୍ରଣାମ ॥ ୫୭
 ତୋମାର ପାରତ ହୌକ ଏକାନ୍ତ ଭକତି ।
 ଏତେକ ପ୍ରସାଦ ଦିୟୋ ଆମାକ ସମ୍ପ୍ରତି ॥
 କୃଷ୍ଣର କିଙ୍କରେ କହେ ଶୁନା ସର୍ବଲୋକ ।
 ଡାକି ହବି ହବି ବୋଲା ପାତକ ଛାଡ଼ୋକ ॥ ୫୮

ପଞ୍ଚମ କୀର୍ତ୍ତନ

ସୋଷା ॥ ଗତି ମୋର ଗତି ମୋର ଗୋବିନ୍ଦ ଦେବ
 ମାଧବ ବିନା ବନ୍ଧୁ ନାହି କେବ ॥ ୧

ପଦ ॥ କବିଲା ତୁତି ଚାରି ମହାମୁନି ।
 ଚାରିକୋ ମାଧବେ ମାତିଲା ଶୁଣି ॥
 ପାରିଷଦ ଜୟ ବିଜୟ ମୋର ।
 କବିଲ ମହା ଅପବାଧ ସୋଷ ॥ ୫୯

বিহিলা উচিত দণ্ড ইহাক ।
 কদৰ্খিলা ছয়ো আতি আমাক ॥
 সেৱকে যদি কৰে অপকাৰ ।
 পাৰে অপযশে স্বামীক তাৰ ॥ ৫০

ক্ষমিয়ো মোক চাৰি মহাশিষ্ট ।
 ব্ৰাহ্মণগণ মোৰ মহা ইষ্ট ॥
 বিপ্ৰ-সেৱাতেসে আমাৰ খ্যাতি ।
 চাণ্ডালকো কৰে পৱিত্ৰ আতি ॥ ৫১

তোমাৰ ইন্দ্ৰে কৰে অপৰাধ ।
 কাটিবো ইন্দ্ৰক নাহিকে বাধ ॥
 বিপ্ৰৰ মুখে ভুঞ্জো যেন কৰি ।
 বহিৰ হোমে নোহে তাক সৰি ॥ ৫২

আমাৰ তনু যত বিপ্ৰগণ ।
 তাসম্বাৰ দ্ৰোহ চিন্তে যিজন ॥
 যমৰ দূতে কৰে তাক দণ্ডি ।
 গৃধ্ৰগণে খায় মাংসক ছিণ্ডি ॥ ৫৩

পাৰন্ত গালি বিপ্ৰে যদি আসি ।
 প্ৰণাম কৰে যিটো তাক হাসি ॥

ସନ୍ଧୁଧି ପ୍ରବୋଧେ ସାଧୁ ବଚନେ ।
କବିଲେକ ବଞ୍ଚ ମୋକ୍ତ ମୋକ୍ତେ ॥ ୫୪

ପାରିଷଦ ଜୟ ବିଜୟ ହୁଏ ।
ତୋମାସାର ଶାପେ ଅସୁବ ଛୁଏ ॥
ହୁନାହିଁ ବୈକୁଣ୍ଠକ ଶାନ୍ତେ ଆସୋକ ।
ହେନ ଅନୁଗ୍ରହ କବିଯୋ ମୋକ୍ତ ॥ ୫୫

ଆଛନ୍ତୁ ସର୍ବେ ଯଦି ଧେନୁ-ଚିନ୍ତା ।
କୃଷ୍ଣ-ବାକ୍ୟାମ୍ବୁତେ ଭୈରବ ତୃପ୍ତି ॥
କୃଷ୍ଣ ବାକ୍ୟକ କବି ବିଚାର ।
ନୁବୁଝିଲା କିଛି ଆଶୟ ତାର ॥ ୫୬

ମିଳିଲ ଆନନ୍ଦ ଦ୍ରବିଳ ଚିତ୍ତ ।
ଲୋତକ ଅସ୍ତେ ତନୁ ଲୋମାଞ୍ଜିତ ॥
କୃତାଞ୍ଜଳି କବି କୃଷ୍ଣକ ଚାହିଁ ।
ମାତନ୍ତ ଚାରିଓ ମୁନି ହୁନାହିଁ ॥ ୫୭

କୃଷ୍ଣ ବ କିଞ୍ଚିତ୍ତେ ଶକ୍ତେ କହେ
ଜାନା ଚିବକାଳ ଦେହା ନବହେ ॥
କୃଷ୍ଣ ବ କୀର୍ତ୍ତନେ ସାଧିଯୋ ଗତି ।
ବୋଲା ହବି ହବି ଏକାନ୍ତ ମତି ॥ ୫୮

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম বাম যুকুন্দ ।

ত্ৰাহি ত্ৰাহি গোৱিন্দ ॥ ৬

পদ ॥ তোমাৰ বচন স্বামী ।

নুবুঝিলো কিছু আমি ॥

আপুনি ঈশ্বৰ ছয়া ।

বোলাহা কৰিয়ো দায়া ॥ ৫৯

ত্ৰিজগতে কৰে সেৱ ।

বোলা মোৰ বিপ্ৰে দেৱ ॥

যত দেৱ দ্বিজ ভূমি ।

সৱাৰো দেৱতা তুমি ॥ ৬০

ধৰ্ম্মৰো পৰম গুহ ।

তুমি জগতৰে পূজ্য ॥

যাৰ ৰূপ হিয়ে ধৰি ।

দুস্তৰ মৃত্যুক তৰি ॥ ৬১

তাক আনে কৰে দায়া ।

কোনে বুঝিবেক মায়া ॥

৩।° ঘোষা ৬ ॥ যুকুন্দ—গোৱিন্দো ।

গোৱিন্দ—যুকুন্দ ॥

ମାନ୍ୟ କରି ବ୍ରାହ୍ମଣକ ।
 ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ସାମାନ୍ୟକ ॥ ୬୨
 ଧର୍ମ-ପଥ ବନ୍ଧା କରି ।
 ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରବର୍ତ୍ତାୟା ହରି ॥
 ତୟୁ ପାରିଷଦ ଛୁଇ ।
 ଆକୋ ଶାପୋ ମୁନି ଛୁଇ ॥ ୬୩
 କରিলୋ ଦାରୁଣ ପାପ ।
 ଦଣ୍ଡିୟୋ ଜଗତ-ବାପ ॥
 ଏହି ବୁଲି ମୌନ ଭୈଳା ।
 ମାଧରେ ବୁଲିବେ ଲୈଳା ॥ ୬୪
 ମୁନିଗଣ ଏଡା ତାପ ।
 ଆମିସେ ଦିଆଇଲୋ ଶାପ ॥
 ବୈବଭାରେ ଚିନ୍ତି ମୋକ ।
 ଛୁନାହି ପାହିବେ ଏହି ଲୋକ ॥ ୬୫
 ବୋଲୋ ମହା ମନତୁଷ୍ଟି ।
 ଶୁନି ଚାରି ସିନ୍ଧେ ଊଠି ॥
 ମାଧବକ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣି ।
 ପ୍ରଣାମିୟା ବାବ ତିନି ॥ ୬୬

লৈয়া তাস্তে অনুমতি ।
 আকাশে কৰিলা গতি ॥
 বৈষ্ণৱৰ শ্ৰীক চাই ।
 মনে প্ৰশংসন্তে যায় ॥ ৬৭
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে ।
 শুনিয়েক সৰ্ব্বজনে ॥
 অন্তকে পাইলেক পৰা ।
 বাম হৰি বুলি তৰা ॥ ৬৮

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ পৰমানন্দ কৰা কৃপা ভূত্যক সম্প্ৰতি ।
 তুমি বিনা নাই আন গতি ॥ ৭
 পদ ॥ পাছে জয় বিজয়ক হৰি ।
 কৰিল আশ্বাস দুইকো ধৰি ॥
 অস্বৰ-যোনিক যাহা তয় ।
 নকৰিবা মনে কিছো ভয় ॥ ৬৯
 তোৰা দুইৰ থাকোক কল্যাণ ।
 মই দুঃখ কৰিবো নিৰ্য্যাণ ॥
 ব্ৰহ্ম-শাপ নকৰো উৎসন্ন ।
 আছে পদে মোৰ প্ৰয়োজন ॥ ৭০

স্মৰিয়ো পুৰাণী কথাক ।
 চিন্তি আছো মঞি আপুনাক ॥
 আমাৰ পাশক আসা লক্ষ্মী ।
 তাকো নিবাৰিলা ছয়ো দেখি ॥ ৭১
 ক্ৰোধে বুলিলন্ত লক্ষ্মী শাপি ।
 ছয়োক অস্বৰ ছয়ো পাপী ॥
 হেন জানি ছয়ো ছয়ো দৈত্য ।
 ভকতৰ ভয় আছে কৈত ॥ ৭২
 বৈৰভাৱে চিন্তিবাহা মোক ।
 অল্পকালে পাইবা এহি লোক ।
 দুঃখৰ কৰিবো মঞি অন্ত ।
 এহি বুলি পাছে ভগবন্ত ॥ ৭৩
 লক্ষ্মী-সমে গৈয়া ধীৰে ধীৰে ।
 প্ৰবেশিলা বহুৰ মন্দিৰে ॥
 পাছে ছয়ো মুখ্য পাৰিষদ ।
 এড়ি সৰে বৈকুণ্ঠ-সম্পদ ॥ ৭৪
 শ্ৰী-হত ছয়া অধোমুখে ।
 বিমানৰপৰা পড়ে ছুখে ॥
 হেন দেখি বৈকুণ্ঠক ছম্মি ।
 কৰে সৰে হাহাকাৰ ধ্বনি ॥ ৭৫

পাছে ছয়ো এড়ি নিজ কায় ।
 কশ্যপৰ বীৰ্য্যে লৈলা ঠাই ॥
 স্বামীৰ সংযোগে পাছে দিতি ॥
 অনুক্রমে ভৈল গৰ্ভাবতী ॥ ৭৬
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে এছ ভণে ।
 নেড়িবা কীৰ্ত্তন একো জনে ॥
 কেতিক্ষণে পড়ে ইটো কায় ।
 হৰি হৰি ঘুৰিয়ো সদায় ॥ ৭৭

অষ্টম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি বাম হৰি বাম এ মূল মন্ত্ৰ ।
 কলিত নাহি তপ যজ্ঞ যন্ত্ৰ ॥ ৮
 পদ ॥ দিতিৰ গৰ্ভে ছয়ো ভৈল জাত ।
 হিৰণ্যকশিপু নামে প্ৰখ্যাত ॥
 হিৰণ্যাক্ষ নামে কনিষ্ঠ তাৰ ।
 যুদ্ধত বৰাহে চিন্তিল মাৰ ॥ ৭৮
 শুনিয়া হিৰণ্যে ভ্ৰাতৃৰ বধ ।
 ক্ৰোধে আৰকত চক্ষু তবধ ॥

ଶୂଳକ ଭୁଲି ଗର୍ଜେଇ ଦୈତ୍ୟନାଥ ।
 ଦଶନ କାମୁରି ବାଙ୍କାବେ ମାଥ ॥ ୧୯
 ଦାନବଗଣକ ମାତେ ସନ୍ଧୁଧି ।
 ମାରିବୋ ବବାହକ ଶୁଲେ ବିନ୍ଧି ॥
 ବଧିଲେ ଆମାର ଭ୍ରାତୃ କନିଷ୍ଠ ।
 ଦେବ-ବ୍ରାହ୍ମଣବ ଚିନ୍ତା ଅନିଷ୍ଠ ॥ ୪୦
 ପୃଥିବୀକ ଲାଗି କବା ଗମନ ।
 ତପ ଉପ ଯଜ୍ଞ କବିଯୋ ଛନ୍ନ ॥
 ବିଷ୍ଣୁସେ ସର୍ବାର ଜାନା ଆଶ୍ରୟ ।
 ଗରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣବ କବା ପ୍ରଳୟ ॥ ୪୧
 ହେନୟ ଆଜ୍ଞା କବି ଦୈତ୍ୟ-ବାଜ ।
 ଭ୍ରାତୃବ ପାଞ୍ଚେ କବି ପ୍ରେତ-କାଞ୍ଚ ॥
 କଥାୟେ ଆଶ୍ଵାସିୟା ବାଙ୍କବକ ।
 ତପକ ଲାଗି ଗୈଲ ମନ୍ଦବକ ॥ ୪୨
 ଆକାଶ ଚାହି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵବାହ ଛୁଇ ।
 ଥାକିଲା ଭୂମିକ ଅଞ୍ଜୁର୍ଥେ ଛୁଇ ॥

ପାଂ ପଦ ୪୨ ॥ ଆଶ୍ଵାସିୟା ବାଙ୍କବକ—ଆଶ୍ଵାସ କବି ଦୈତ୍ୟକ ।

ଆଶ୍ଵାସ କବି ଦିତିକ ।

[ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ରାନାମାଞ୍ଚରଣ ॥—ଭାଗବତ ୧।୨।୧୧]

ଦିତିକଞ୍ଜ ଜନନୀଞ୍ଜ ଗିବା ।...ହିମାହ—ଭାଗବତ ୧।୨।୧୯]

ଜଟୀର ଦୀପିତି ଦେଖନ୍ତେ ତ୍ରାସ ।
 ପ୍ରଲୟ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଯେନ ପ୍ରକାଶ ॥ ୮୩
 ବ୍ରହ୍ମାକ ଚିନ୍ତା ଆଛେ ମନତ ।
 ବହି ଗୈଲ ଦିବ୍ୟ ବସିଷ ଶତ ॥
 ଠାକିଲ ତନ୍ତୁ ଓଁହି ଯାଟି ତୁଲି ।
 ଶରୀରର ଯାଂସ ଧାହିଲେ ସମୂଲି ॥ ୮୪
 ଗାଞ୍ଜିଲ ତାକ ଠାକି ବେଠୁ-ଘାଠ ।
 ତଥାପି କଟାକ୍ଷ ନାହିକେ ତାଠ ।
 ଶିରର ବହି ବଢ଼ାୟ ତପୋୟ ।
 ତାଠ ତାପେ ଭୈଲ ଜଗତେ ଭୟ ॥ ୮୫
 ସଘନେ ଭୂମି କଲ୍ପେ ନିବନ୍ତର ।
 ଧଳକିଲ ଜଳ ଯାତୋ ଯାଗର ॥
 ସଞ୍ଜାବେ ତାଠା ଗ୍ରହ ଅସଂଖ୍ୟାତ ।
 ଦଶୋଦିଶେ ଭୈଲ ଓଲୁକାପାତ ॥ ୮୬
 ହେନ ଦେଖି ଭୈଲ ତ୍ରିଦଶେ ତ୍ରାସ ।
 ସ୍ଵର୍ଗ ଏଡ଼ି ଗୈଲ ବ୍ରହ୍ମାଠ ପାଶ ॥
 କୃଷଠ କିଳ୍ଲବେ କହେ ଶକ୍ଲବେ ।
 ବୋଲା ହରି ହରି ସମସ୍ତ ନବେ ॥ ୮୭

ପାଂ ୮୧ ॥—ତପୋୟ—ତମୋୟ [ସଦ୍‌ଭାଷିତ୍ଵତପୋୟଃ ॥—ଭାଗବତ ୧।୩।୫

ଜଳ—ତ୍ରାସେ

নয়ন কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কৃষ্ণ যদুপতি ।

বামে মোৰ গতি ॥ ৯

পদ ॥ ব্ৰহ্মাক প্ৰণামি বুলিলন্ত দেৱ-বাক ।

সৃষ্টি নষ্ট হোৱে কেনে নৰাখা আমাক ॥

দৈত্যেন্দ্ৰৰ দেখি ঘোৰ তপৰ দীপিতি ।

স্বৰ্গত থাকিবে কাৰ বাপৰ শক্তি ॥ ৮৮

ব্ৰহ্মপদ তোমাৰ কৰিবে চাৰে ছন্ন ।

ভিন্ন সৃষ্টি কৰিবাক দৈত্যৰ যতন ॥

হেন জানি বিধি কৰিয়োক প্ৰতিকাৰ ।

যাৰে নতু নষ্ট হোৱে সমস্ত সংসাৰ ॥ ৮৯

হেন জানি ব্ৰহ্মা লড়ি গৈল হংস-যানে ।

তপ কৰি আছে দৈত্যপতি যিটো থানে ॥

তপৰ মহিমা দেখি ভৈলন্ত বিস্ময় ।

বোলন্ত উঠিয়ো আৰে কণ্ঠপ-তনয় ॥ ৯০

শৰীৰৰ মাংসক খাইলেক তোৰ উঁই ।

তথাপি আৰাধ মোক এক-চিত্ত হুই ।

হেন তপ কৰন্তা নাহিকে সংসাৰত ।

যেহি লাগে বৰ আৰে লৈয়ো অভিমত ॥ ৯১

এহি বুলি ব্ৰহ্মা জলে কৰিলন্ত শাস্তি ।
 ভৈল অঙ্গ পূৰ্ণ তপ্ত স্তৰ্ণৰ কাস্তি ।
 বজ্ৰ-সম স্তদৃঢ় তৰুণ কলেৱৰ ।
 উঠিল মাটিৰপৰা পাছে দৈত্যেশ্বৰ ॥ ৯২
 ব্ৰহ্মাক দেখিল হংস-যানে আছে চড়ি ।
 মিলিল আনন্দ প্ৰণামিল পাৰে পড়ি ॥
 হৰিষে লোতক পড়ে ৰোমাঞ্চিত গাৰে ।
 কৰিল অনেক তুতি-নতি নত্ৰভাৰে ॥ ৯৩
 বিধাতাক বোলে যদি মোক দিবা বৰ ।
 তুমি অজি আছা যত প্ৰাণী নিবন্তৰ ॥
 কাতো হস্তে নুহিবেক মোহোৰ মৰণ ।
 ত্ৰৈলোক্যৰ লোকে লৌক আমাত শৰণ ॥ ৯৪
 নমৰিবো ৰাক্তিত দিনত মৃত্যু নৌক ।
 অস্ত্ৰে-শস্ত্ৰে মাৰিবাক নৰাৰোক মোক ॥
 মিলোক মহিমা মোৰ তোমাৰ সমান ।
 দিয়ো এহি বৰ ব্ৰহ্মা নমাগোহো আন ॥ ৯৫
 ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত হাসি শুনা দৈত্যেশ্বৰ ।
 যতপি দুৰ্লভ বাপ ইটো মহাবৰ ॥
 তথাপিতো দিলো বৰ বাঞ্ছা হৌক সিদ্ধি ।
 এহি বুলি নিজ স্থানে চলি গৈলা বিধি ॥ ৯৬

হেন বৰ পায়। বল বাঢ়িল অশেষ ।
 ভ্ৰাতৃ-বৈবী বুলি কৰে মাধৱক ছেব ॥
 তিনিও লোকক বশ্য কৰি দৈত্য-পতি ।
 কাঢ়ি লৈল বলে মহেন্দ্ৰৰ অত্ৰাৱতী ॥ ৯৭
 ভয়ে দাক্ষক ত্ৰিজগতে কৰে সেৱ ।
 ত্ৰক্ষা বিষু কদ্ৰ বিনা খাটে সৰ্ব্বদেৱ ॥
 এহিমতে দিব্য ভোগ ভুঞ্জে আসৰিশ ।
 বহি গৈল অসংখ্যাত সহস্ৰ বৰিষ ॥ ৯৮
 দেৱতাগণৰ আৰ নাহি স্মথ-শাস্তি ।
 নপাস্ত উপায় একোমতে গুণি-গাঙ্গি ॥
 কৃষ্ণৰ চৰণে সৰে লৈলন্ত শৰণ ।
 হৰি বিনা নাহি আউৰ দুৰ্গতি-তাৰণ । ৯৯
 এহি বুলি বায়ু ভঙ্কি নিদ্ৰা পৰিহৰি ।
 মাধৱক আৰাধন্ত কষ্ট-ব্ৰত ধৰি ॥
 কহে কৃষ্ণ-কিঙ্কৰে শঙ্কৰে কৃষ্ণ কথা ।
 বোলা হৰি হৰি জন্ম নকৰিয়ো বৃথা ॥ ১০০

দশম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ এ বাম হৰি নিৰঞ্জন ॥ ১০

পদ ॥ দেবে য়েৰে উপাসন্তে আছে ।
 পড়িল আকাশী বাণী পাছে ॥
 দেৱগণ নকৰিবা ভয় ।
 কৰিবোহো দৈত্যৰ প্ৰলয় ॥ ১০১
 ইটো ছুঃখ হৈব উপশান্তি ।
 শুনা তাৰ মৰণৰ খ্যাতি ॥
 তাৰ পুত্ৰ বৈষ্ণৱ প্ৰহ্লাদ ।
 তাক কৰে যৈমানি বিবাদ ॥ ১০২
 তেৰে তাক কৰিবো নিৰ্য্যাণ ॥
 ভকতেসে জানা মোৰ প্ৰাণ ॥
 তান পীড়া শৰীৰে নসহে ।
 ভকতৰ ছুঃখে হৃদি দহে ॥ ১০৩
 নিৰ্ভয়ে থাকিয়ো দেৱগণ ।
 অল্পতে সিঞ্জিব প্ৰয়োজন ॥
 দেৱগণ নিৰ্ভিয়া গৈল ।
 দৈত্যেন্দ্ৰৰ চাৰি পুত্ৰ ভৈল ॥ ১০৪

প্রহ্লাদ বৈষ্ণৱ ভৈলা আতি ।

বিষ্ণুক চিন্তান্ত দিনে বাতি ॥

ইন্দ্রিয়ক কৰিলা নিয়ম ।

প্রাণীক দেখন্ত আত্মা-সম ॥ ১০৫

ৰূপে গুণে বিদ্যাত পাৰ্গত ।

নাহি গৰ্ব্ব তথাপি মনত ॥

দুঃখতো উদ্বিগ্ন নুহি চিত্ত ।

নাহি স্পৃহা স্মখতো কিঞ্চিত ॥ ১০৬

অস্বৰ-স্বভাৱ এড়িলন্ত ।

কাম জিনি ভৈল উপশান্ত ॥

মহাবৈৰী ছয়া দেৱ-ঝাক ।

সাধু বুলি বখানন্ত তাক ॥ ১০৭

পাঞ্চ বৰিষতে মহামতি ।

ক্রীড়া এড়ি কৰন্ত ভকতি ॥

নিতান্তে হৰিক কৰে ধ্যান ।

হৰি বিনে নেদেখন্ত আন ॥ ১০৮

সদায়ে কৃষ্ণৰ গুণ কহে ।

চিত্তত ধৰিল কৃষ্ণ-গ্রাহে ॥

নেড়ে মনে গোৱিন্দৰ পাৰ ।

কৃষ্ণত উপজে প্রেম-ভাৱ ॥ ১০৯

কৃষ্ণক চিস্তন্তে দ্রবে মন ।
 কেহো বেলা কবন্ত ক্রন্দন ॥
 কেহো বেলা হাসন্ত আহ্লাদে ।
 কতো গুণ গাবন্ত প্রহ্লাদে ॥ ১১০
 গোবিন্দক আনন্দে ডাকন্ত ।
 লাজ এড়ি কতোহো নাচন্ত ॥
 হবি-বুদ্ধি হোবে আপুনাক ।
 কতো কবে কৃষ্ণের চেষ্টাক ॥ ১১১
 আনন্দে লোক যায় বহি ।
 নমাতি থাকন্ত কতো বহি ॥
 হবিষতে তনু লোমাঞ্চিত ।
 কৃষ্ণতে একান্ত ভৈল চিত্ত ॥ ১১২
 এহিমতে কবন্ত ভকতি ।
 আন বিষয়ত নাহি বতি ॥
 কৃষ্ণের কিস্কবে এছ ভণে ।
 হবি হবি বোলা সর্ব জনে ॥ ১১৩

একাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম হৰি বাম হৰি গোপাল গোপাল ॥ ১১

পদ ॥ শঙ্কামৰ্ক নামে ছয়ো শুক্ৰৰ তনয় ।

প্ৰহ্লাদক পঢ়াৱলু শাস্ত্ৰ বামানয় ॥

পঢ়ে আনো অসংখ্যাত দৈত্যৰ ছৰাল ।

মনত প্ৰহ্লাদে তাক নমানলু ভাল ॥ ১১৪

একদিনা দৈত্যেন্দ্রে পুত্ৰক কোলে লই ।

কিবা পঢ়ি আছা বুলি আনন্দে সোধয় ॥

কাক ভাল মান বাপ কহিয়ো সত্বৰে ।

বুলিললু প্ৰহ্লাদে পিতৃক অনন্তৰে ॥ ১১৫

শুনা পিতৃ ইটো গৃহ অন্ধকূপ-সৰি ।

তপোবনে একচিত্তে আবাধিয়ো হৰি ॥

সংসাৰ-সাগৰে ভাল নাহি আত পৰে ।

হেন শুনি হাসি পাছে মাতে দৈত্যেশ্বৰে ॥ ১১৬

কোনবা বৈষ্ণৱে আক কৰে মতি-ভেদ ।

ভালমতে শিশুক পঢ়ায়ো অবিচ্ছেদ ॥

শুনি শঙ্কামৰ্কে প্ৰহ্লাদক ঘৰে আনি ।

হাসিয়া পুছলু বাপ কহ সত্য বাণী ॥ ১১৭

কোনে তোক হেন বিপৰ্য্যয় বুদ্ধি দিল ।
 কিবা তোৰ মনত আপুনি সম্পজিল ॥
 শুনিবাক ইচ্ছা কহ কুলৰ নন্দন ।
 প্ৰহ্লাদে কহিল কৰি কৃষ্ণক বন্দন ॥ ১১৮
 ব্ৰহ্মা আদি কৰি যত দেৱতা পণ্ডিত ।
 যাহাৰ পছত হোন্ত মায়ায়ে মোহিত ॥
 যাৰ মায়া-বিভৱৰ নাহি পৰিচ্ছেদ ।
 হেন হৰি কবন্তু আমাৰ মতি-ভেদ ॥ ১১৯
 চুস্কৰ কাছে লোহা ভ্ৰমে যেন ঠানে ।
 ভিন্ন ভৈল বুদ্ধি মোৰ বিষ্ণু-সম্মিধানে ॥
 এহি বুলি গুৰুক প্ৰহ্লাদে মৌন ভৈল ।
 শুনি শগুামৰ্কে তাক গৰ্জ্জিবাক লৈল ॥ ১২০
 আন বেত কোবাই মাৰো অৰে ছুৰাচাৰ ।
 মন্দ-বুদ্ধি আমাৰ অনাইলি ফিলিফ্কাৰ ॥
 উপজিলি তই দৈত্য-কুলৰ কণ্টক ।
 ভৈলি বিষ্ণু-পক্ষ ক্ষয় কৰিলি কুলক ॥ ১২১
 এহিমতে অনেক উপায়ে দেখাই ভয় ।
 প্ৰহ্লাদক পৰাৱন্ত শাস্ত্ৰ বামানয় ॥
 জানিলেক শাস্ত্ৰ গুৰু মনে হেন জানি ।
 দৈত্যেন্দ্ৰৰ আগে প্ৰহ্লাদক দিলে আনি ॥ ১২২

নৰ বিধ ভক্তি বিষ্ণুত আচৰে
সেহিসে পাঠ উত্তম ।

হেন শুনি পাছে হিবণ্যকশিপু
কোপে কাম্পে যেন যম ॥ ১২৫

গুৰুৰ পুত্ৰক চাহি দৈত্যপতি
পাৰিবে লাগিল গালি ।

শুন বে অধম ব্ৰাহ্মণ শিশুক
এহিসে পাঠ শিকাইলি ॥

শঙ্গামৰ্কে বোলে আনে নিশিখাৰে
ইটো নপঢ়াইলো আমি ।

তোমাৰ তনয় স্বভাৰে বোলয়
কোপ এড়া দৈত্য-স্বামী ॥ ১২৬

শুনিয়া হিবণ্য কশিপু ছুনাই
সোধয় কথা পুত্ৰত ।

গুৰু নিশিখাইলে হেন বিমঙ্গল
বাণী বোলা কেনমত ॥

ବାଙ୍କସଗଣକ କ୍ରୋଧେ ଆଦେଶୟ
 ମାବ ପାପିଷ୍ଠକ ବୋଡ଼ି ।

ଭ୍ରାତୃ-ବୈବୀ ବିଷ୍ଣୁ ତାକେସେ ସେବୟ
 ଆମାତ ସୌହୃଦ୍ ଏଡ଼ି ॥ ୧୨୯

ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆଦେଶ ଶୁନିୟା ଆଶେଷ
 ବାଙ୍କସ ଉଠିଲ ବାଗି ।

ହାତେ ଶୂଳ ଧରି ଖେଖଟ କବିୟା
 ଧାହିଲ ପ୍ରହ୍ଲାଦକ ଲାଗି ॥

କାଟି ମାବ ବୁଲି ବେଢ଼ିୟା ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତେ
 ଦିଲେକ ଶୂଳବ ବାକ ।

ବିଷ୍ଣୁକ ସ୍ତମ୍ଭାସି ପ୍ରହ୍ଲାଦ କୁମାରେ
 କଟାକ୍ଷୋ ନକରେ ତାକ ॥ ୧୩୦

ଭୋଠା ହୟା ଶୂଳ ପବିଳ ଉଫରି
 ଦେଖି ଆଛେ ସର୍ବଜନେ ।

ହେନ ଅଦଭୂତ ଦେଖି ଦୈତ୍ୟ-ପତି
 ପବନ ଶକ୍ତିତ ମନେ ॥

দিগ্‌গজগণক আদেশ করিল
 দিগ্‌গজে ভিবিলা দাস্তে ।
 জলত ডুবায় উপরে পর্বত
 পেহ্লায়া কতোহো ঝাস্তে ॥ ১৩১

মহা সর্পগণে বেটিয়া দংশয়
 তাৰ দাস্ত গৈল ভাগি ।
 পর্বত-শিখরে তুলিয়া কতোহো
 পেহ্লাবে মাটিক লাগি ॥

গাঁত খানি কতো পোতে প্রহ্লাদক
 কবারে বিষক পান ।
 হাতে-গলে বান্ধি অগ্নিত পেহ্লাবে
 তথাপি নচাড়ে প্রাণ ॥ ১৩২

বিষ্ণুব চরণ চিন্তিয়া প্রহ্লাদে
 আছন্ত নির্ভয়ভারে ।
 দৈথি দৈত্যপতি মনত চিন্তয়
 শ্রুতি নাই তাৰ গাবে ॥

ত্ৰয়োদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কেশৱ শিৱ শিৱ ঘূষিয়ো সদায় ।
বাম-নাম বিনা বান্ধৱ নাই ॥ ১৩

পদ ॥ কিসক দৈতেয়ন্দ্র আছা মনত বিকলে ।
তিনিও লোকক তুমি জিনিলা একলে ॥
তযু কটাঙ্কতে কাৰ্শ্বেপ দিগপালগণ ।
তোমাৰ চিন্তাৰ কিছু নেদেখো কাৰণ ॥ ১৩৫
হেন জানি ছয়ো বাজা মনত সন্তোষ ।
শিশু-ছৰালৰ কিছু নধৰিবা দোষ ॥
বৰুণৰ পাশে বান্ধি থৈয়ো কতো কাল ।
আপুনি বয়স হৈলে বুদ্ধি হৈব ভাল ॥ ১৩৬
এহি হোক বুলি আদেশিলা দৈতেয়শ্বৰ ।
শিখায়োক আক ৰাজনীতি নিৰস্তৰ ॥
হেন শুনি গুৰু-পুত্ৰে আনি প্ৰহ্লাদক ।
মহাযত্নে পঢ়াইলন্ত দৈত্যৰ শাস্ত্ৰক ॥ ১৩৭
তাক ভাল নমানয় প্ৰহ্লাদৰ মনে ।
কৰিলা নিবিড় চিত্ত কৃষ্ণৰ চৰণে ॥
পঢ়াই শুনাই গুৰু য়েৰে গৃহকামে যাস্ত ।
দৈত্য-শিশুসৰক মাতিয়া শিখাৱন্ত ॥ ১৩৮

দৈত্য-শিশুসৰো পাছে আন ক্ৰীড়া এড়ি ।
 প্ৰহ্লাদক গোবৰ কৰিয়া বসে বেড়ি ॥
 দায়্যয়ে প্ৰহ্লাদে দেন্ত হিত উপদেশ ।
 শুনিয়োক বাণী দৈত্য দানৰ নিঃশেষ ॥ ১৩৯
 অসাৰ সংসাৰ নাই ইহাত বিশ্বাস ।
 জানি হৰি ভকতিক কৰিয়ো অভ্যাস ॥
 মনুষ্যৰ আয়ু শত বৰিষ সংখ্যাত ।
 অৰ্দ্ধেক বিফলে যায় জানিবা নিদ্ৰাত ॥ ১৪০
 বিংশতি বৰিষ আয়ু যায় ওমলন্তে ।
 নেয় দশ বৰিষ ধনক উপাৰ্জ্জন্তে ॥
 বৃদ্ধকালে যায় শেষ বৰিষ বিংশতি ।
 একো কাৰ্য্য সাধিবাক নাহিকে শকতি ॥ ১৪১
 শৰীৰক পীড়ে ব্যাধি চক্ষুৱে নাকলে ।
 আশা-পাশে বান্ধিয়া গৃহত থাকি গলে ॥
 হেন জানি শিশুসৰ এড়া আন কৰ্ম্ম ।
 কৰিয়ো কুমাৰ-কালে ভাগৱত-ধৰ্ম্ম ॥ ১৪২
 ছল্লভ মনুষ্য-জন্ম নকৰা বিফল ।
 চিন্তা মনে মাধৱৰ চৰণ-কমল ॥
 হৰিসে সৱাবো আত্মা বান্ধৱ ঈশ্বৰ ।
 মায়াময় ইটো পুত্ৰ ভাৰ্য্যা কলেৱৰ ॥ ১৪৩

আৰ অৰ্থে ব্যৰ্থে কেনে কৰা আয়ু পাত ।
 সৰাৰো হৃদয়ে বিষ্ণু আছন্ত সাক্ষাত ॥
 হেন জানি অস্বৰ-স্বভাৱ সৰে এড়ি ।
 সমস্ত প্ৰাণীক পূজা বিষ্ণু-বুদ্ধি কৰি ॥ ১৪৪
 তেৰেসে অল্পতে তুফ হৈব নাৰায়ণে ।
 কোননো দুৰ্লভ আছে হৰি স্প্ৰসন্নে ॥
 হেন জানি বিষয়ত ছয়োক বিমুখ ।
 পশু শৰীৰতো পায় বিষয়ৰ স্মৃথ ॥ ১৪৫
 বাল্য-ক্ৰীড়া এড়ি কৰা মাধৱক ধ্যান ।
 নাৰদৰ মুখত শুনিলো ইটো জ্ঞান ॥
 স্বৰূপ কহিলো নাহি ইহাত সংশয় ।
 বোলা হৰি হৰি হোক পাপৰ প্ৰলয় ॥ ১৪৬

চতুৰ্দশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ নমো মধু-মুৰ-মধন ৰাম ।
 সংসাৰ-তাপ কৰা উপশাম ॥ ১৪

পদ ॥ শুনিয়া পাছে দৈত্য-শিশু-জাক ।
 প্ৰহ্লাদক হেন বুলিল বাক ॥
 অশ্বেষপুৰে থাকি মহাভাগ ।
 কিমতে পাইলা নাৰদক লাগ ॥ ১৪৭

କହିଲା କେନେ ଧାସି ତଦ୍ବ-ଭେଦ ।
 କବିଯୋ ଆମାଋ ସଂଶୟ ଛେଦ ॥
 ବୁଲିଲା ପ୍ରହ୍ଲାଦେ ହେନ ବଚନ ।
 ଶୁନା ପୂର୍ବ-କଥା ବାଳକଗଣ ॥ ୧୪୮
 ସୈମାନି ପିତୃ ତପସ୍ତ୍ୟାକ ଗୈଳ ।
 ଦେଖି ଦେଋଗଣ ସଂଶୟ ଭୈଳ ॥
 ଜାନିଲ ପିତୃକ ଧାଲୈକ ଉଠି ।
 ନଗଋ ବେଢ଼ିଆ ଲଗାଲୈ ଜୁଠି ॥ ୧୪୯
 ଦାନଋଗଣ ଭୟ ଭୈଲା ବଋ ।
 ପୁତ୍ର-ଭାର୍ଯ୍ୟା ଏଢ଼ି ଦିଲା ଲଋଢ଼ ॥
 ମିଲିଲ ଦୈତ୍ୟଋ ଆପଦ ଘୋଋ ।
 ଈନ୍ଦ୍ରେ ଧଋଲୈକ ମାତୃକ ମୋଋ ॥ ୧୫୦
 ଆପୁନ ସ୍ଥାନକ ନେନ୍ତୁ ଆଞ୍ଜୁଋ ।
 କାନ୍ଦନ୍ତୁ ସତୀ ମୁଖେ ବନ୍ତୁ ଘୁଋ ॥
 ପାଠୈ ଆର୍ତ୍ତଋଋ ବାଞ୍ଜ-ମହିସୀ ।
 ଦେଖିଆ ବୁଲିଲା ନାବଦ ଧାସି ॥ ୧୫୧
 ଈହାଞ୍ଜ ଏଢ଼ା ଏଢ଼ା ସୁଋପତି ।
 ଏକେ ପଋ-ସ୍ତ୍ରୀ ଆଋୋ ମହାସତୀ ॥

মাতিল ইন্দ্রে নাৰদক পাছে ।
 এইৰ উদৰে শিশু এক আছে ॥ ১৫২
 তাক মাৰি দিবো এইক মেলানি ।
 শুনিয়া নাৰদে বুলিলা বাণী ॥
 নিষ্পাপ পুৰুষ আছে গৰ্ভত ।
 সাক্ষাতে ইটো মহাভাগৱত ॥ ১৫৩
 তোমাৰ মাৰিবে নাহি শকতি ।
 এড়িল হেন শুনি স্তবপতি ॥
 মাতৃক পাছে প্ৰদক্ষিণ কৰি ।
 স্বৰ্গত গৈলন্ত মোক সাদৰি ॥ ১৫৪
 মাতৃক ঋষি-আশ্ৰমত থৈল ।
 আশ্বাস কৰিয়া বুলিবে লৈল ॥
 যাৰদেকে নামে তোমাৰ স্বামী ।
 নিৰ্ভয়ে থাকিয়ো পালিবো আমি ॥ ১৫৫
 শুনিয়া মাৰে ভয় পৰিহৰি ।
 থাকিল ঋষিক শুশ্ৰৱা কৰি ॥
 দায়ালু নাৰদ পিতৃ-সমান ।
 মাতৃক দিলন্ত পৰম জ্ঞান ॥ ১৫৬
 ভক্তিব লক্ষণ সৰে কহিলা ।
 গৰ্ভতে মোক উপদেশ দিলা ॥

মাতৃ পাসৰিলে লভিয়া স্বামী ।
 ঋষিৰ প্ৰসাদে স্তম্ভৰো আমি ॥ ১৫৭
 কহিলো তোমাত সৰে স্বৰূপ ।
 জানি হিয়ে চিন্তা কৃষ্ণৰ ৰূপ ॥
 আত পৰে পুণ্য লোকত নাই ।
 কেতিক্ষণে পড়ে ক্ষণিক কায় ॥ ১৫৮
 এড়িয়ে আত অহম্মম ভাৱ ।
 দৃঢ় কৰি ধৰা কৃষ্ণৰ পাৱ ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে ।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত নৰে ॥ ১৫৯

পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ চুৰাচাৰ মন মোৰ ৰাম হৰি বোল ।
 ৰাম হৰি বোল ৰাম হৰি বোল ॥ ১৫

পদ ॥ কৃষ্ণৰ চৰণে হৈবে যিমতে ভকতি ।
 শুনা সাৱধানে তাক থিৰ কৰি মতি ॥
 বিষ্ণু-ভকতৰ সঙ্গ লৈব প্ৰথমতে ।
 গুৰু মানি শুশ্ৰূষা কৰিব ভালমতে ॥ ১৬০

লৈয়া উপদেশ মাধৱক আৰাধিব ।
 যতেক স্কৃত মানে কৃষ্ণতে অৰ্পিব ॥
 কৃষ্ণ-কথা-শ্ৰৱণত শুদ্ধ হৈব মন ।
 সৰ্বদায়ে কৰিবেক কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ॥ ১৬১
 কৃষ্ণৰ চৰণ চিন্তিবেক হৃদয়ত ।
 আছন্ত ঈশ্বৰ হৰি সমস্তে ভূতত ॥
 হেন জানি প্ৰাণীক কৰিবা সতকাৰ ।
 তেৰেসে কৃষ্ণত ৰতি হৈবেক তোমাৰ ॥ ১৬২
 হৰিৰ সেৱাত কিছু নাহিকে প্ৰয়াস ।
 আপুনি লৈবন্ত হৰি হৃদয়ত বাস ॥
 আপুনি জীৱৰ সাক্ষী কৃষ্ণ কৃপাময় ।
 তাক এড়ি সামান্যক সেৱে দুৰাশয় ॥ ১৬৩
 ধন জন প্ৰাণ পুত্ৰ যত পৰিয়াৰ ।
 সমস্তে অবস্ত অণুমাত্ৰো নুহি সাৰ ॥
 হেন অনুমানি মাধৱত কৰা ৰতি ।
 ইহ পৰলোকে হৰি-চৰণেসে গতি ॥ ১৬৪
 নলাগে ভক্তিতে দেৱ দ্বিজ ঋষি হুইবে ।
 নলাগে সন্তৃত শাস্ত্ৰ বিস্তৰ জানিবে ॥

তপ জপ যজ্ঞ দান সৰে বিড়ম্বন ।
 কেবল ভক্তিতে তুষ্ট হোস্তু নাৰায়ণ ॥ ১৬৫
 যক্ষ বক্ষ স্ত্ৰী শূদ্ৰ দৈত্য ব্ৰজবাসী ।
 পক্ষী মৃগো বিষ্ণু ভৈল কৃষ্ণক উপাসি ॥
 জানি দৈত্য-শিশুসৰ ছয়ো একমতি ।
 হৰিত কৰিয়ো সৰে একান্ত ভকতি ॥ ১৬৬
 এহি মাত্ৰ মহাপুৰুষাৰ্থ পুৰুষৰ ।
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰিবেক নিবন্তৰ ॥
 সমস্ত ভূততে দেখিবেক নাৰায়ণ ।
 আত পৰে আন ধৰ্ম্ম সৰে বিড়ম্বন ॥ ১৬৭
 হেন শুনি নিবন্তৰে দৈত্য-শিশুগণ ।
 প্ৰহ্লাদৰ উপদেশে ভেদিলেক মন ॥
 গুৰুৰ শিক্ষাত আউৰ কেহো নেদে মতি ।
 ভাগৱত ধৰ্ম্মত সৰাৰ ভৈল বতি ॥ ১৬৮
 শুনে কৃষ্ণ কথাক মনত চিন্তে হৰি ।
 বাম-নাম গাৰে বাৰে বেড়িয়া চাপৰি ॥
 দেখি ক্ৰোধে শঙ্গামৰ্কে দণ্ডি কৰে আনি ।
 তথাপি আটাস পাৰি বোলে বাম-বাণী ॥ ১৬৯
 অদ্ভুত দেখিয়া ছয়ো গুৰু গৈল ডৰি ।
 দিলেক লৰড় প্ৰহ্লাদৰ হাতে ধৰি ॥

ৰাজাত বিনাৰে তযু পুত্ৰ ভৈল নফট ।
 আনোসৰ শিশুক কৰিলে সৰে ভ্ৰফট ॥ ১৭০
 নপঢ়য় শাস্ত্ৰ আৰো প্ৰভু একো ছাত্ৰ ।
 মৰণকো নগণয় ৰাম বোলে মাত্ৰ ॥
 আমাক দণ্ডিবা পাছে দিলো আসি জান ।
 বোলা হৰি হৰি হোক পাপৰ নিৰ্য্যাণ ॥ ১৭১

ষোড়শ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ৰাম-পাৰে ভজ্জ ভাই ।
 ঘুমিয়ে হৰি সদায় ॥ ১৬

পদ ॥ হিবণ্যকশিপু শুনিয়া হেন ।
 ক্ৰোধত আতি কাষ্পে যম যেন ॥
 বন্ধাৰে মাথা কৰি আতি দৰ্প ।
 লাঠি পাই যেন ফোন্ধাৰে সৰ্প ॥ ১৭২
 প্ৰহ্লাদে আছে অৰ্বনত-কায় ।
 কৃতাজ্জলি কৰি পিতৃক চাই ॥
 অস্থৰে গৰ্জ্জয় কটাক্ষে চাই ।
 খাইবো আজি তোৰ মুণ্ড পুতাই ॥ ১৭৩
 শুন বে বৰ্বৰ নগণ মোক ।
 দেখাইবো আজি যমপুৰী তোক ॥

ত্ৰিদশে কাৰ্দ্দেপে দেখি মোৰ খন্ড ।
 কৰস কেনে ত্ৰিঃ আঞ্জা-ভঙ্গ ॥ ১৭৪
 শুনিয়া প্ৰহ্লাদে বোলয় বাণী ।
 সৰাতো বৰ প্ৰভু চক্ৰপাণি ।
 আছোক তুমি আমি কোন জন ।
 ব্ৰহ্মা হবে সেৰে যাৰ চৰণ ॥ ১৭৫
 তেহেস্তে পৰম ঈশ্বৰ দেৱ ।
 বিষ্ণুত পৰে আন নাহি কেৱ ॥
 আপুন মায়াৰ বলে অনন্তে ।
 অজন্ত পালন্ত সংহৰে অন্তে ॥ ১৭৬
 জানি পিতৃ এড়া অস্বৰ-কাম ।
 আপুন মন কৰা উপশাম ॥
 শত্ৰু মিত্ৰ সৰ কৰিয়ো সম ।
 এহিসে কৃষ্ণৰ ভক্তি উত্তম ॥ ১৭৭
 নিজিনি শৰীৰৰ শত্ৰুচয় ।
 জিনিলো দশোদিশ হেন কয় ॥
 জানিয়া পিতৃ এড়া অহঙ্কাৰ ।
 ভজিয়ো কৃষ্ণক কহিলো সাৰ ॥ ১৭৮

পা° ১৭৫ ॥ ব্ৰহ্মা হবে—ব্ৰহ্মা আদি [ব্ৰহ্মাদয়ো—ভাগৱত ৭।৮।৮

১৭৭ ॥ মন—কাম

শুনিয়া হিৰণ্যে বোলে বচন ।
 জানিলো তোৰ মৰিবাক মন ॥
 মোক বিকৰ্থস অৰে বৰ্বৰ ।
 মোত পৰে আছে আউৰ ঈশ্বৰ ॥ ১৭৯
 পেহ্লাইবো কাটি তোকে খাণ্ডা ধৰি ।
 দেখো কেনমতে ৰাখন্ত হৰি ॥
 হৰিসে যদি জগতৰ ঈশ ।
 কৈত আছে তাৰ কহ উদ্দিশ ॥ ১৮০
 শুনিয়া প্ৰহ্লাদে বোলয় বাণী ।
 ব্যাপক বিডু প্ৰভু চক্ৰপাণি ॥
 সৰ্বাতো আছন্ত জগত-স্বামী ।
 স্ফটিকৰ তন্ত্ৰে দেখোহো আমি ॥ ১৮১
 শূনি দৈত্যপতি দান্ত কামুৰি ।
 ডাবৰ খড়্গ লৈল আঞ্জুৰি ॥
 আসনৰ হস্তে আটোপে উঠি ।
 ভাঙ্গিল তন্ত্ৰত হানিয়া মুঠি ॥ ১৮২
 তন্ত্ৰৰ ভিতৰে শুনিল নাদ ।
 প্ৰলয়-মেঘৰ যেন সম্বাদ ॥
 ফুটিল কটাহ ভৈল বিষয় ।
 ত্ৰিদশে বোলন্ত মিলে প্ৰলয় ॥ ১৮৩

যত বুঢ়া দৈত্য আছে চৌপাশে ।
 কাম্পে পৃথিৱীত পড়িয়া ত্ৰাসে ॥
 কৃষ্ণৰ কিল্কৰে কহে শঙ্কৰে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নৰে ॥ ১৮৪

সপ্তদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ও হৰি নৰহৰি হৰিয়ো কুমতি ।
 অন্ত-কালে হৰি-চৰণেগে গতি ॥ ১৭

পদ ॥ শুনি দৈত্যেন্দ্ৰৰ অন্তৰীক্ষ ভৈল ধাতু ।
 কোনে দিলে আটাস নেদেখি তাৰ হেতু ॥
 সত্য কৰিবাক লাগি নিজ-ভৃত্য-বাণী ।
 তন্ততে বেকত ভৈলা প্ৰভু চক্ৰপাণি ॥ ১৮৫
 অদ্ভুত দেখিয়া দৈত্যপতি ভৈল চুপ ।
 নুহি সিংহ নুহি ইটো মনুষ্যৰ ৰূপ ।
 ঘোৰ-মূৰ্ত্তি ধৰি নৰসিংহ ভৈলা বাজ ।
 মহাত্ৰাসে কাম্পে দেখি দানৱ-সমাজ ॥ ১৮৬
 তপ্ত স্বৰ্ণৰ সম জ্বলে চক্ষু দুই ।
 পৰ্বত-সমান কায় আছে স্বৰ্গ ছুই ॥

পাং ঘোষা ১৭ ॥ ও হৰি—এ হৰি

হৰি-চৰণে—মাধৱৰ চৰণে

শবীৰৰ বোম চন্দ্ৰ-সম শুক্ল-বৰ্ণ ।
 তুলি আছে উৰ্দ্ধক তবধ দুই কৰ্ণ ॥ ১৮৭
 বাইলা মুখ আতি গিৰি-গহ্বৰ-পৰায় ।
 প্ৰচণ্ড বতাস যেন নিশ্বাস বৰায় ॥
 প্ৰকাশয় কেশ শিবে ববিৰ কিৰণ ।
 ক্ৰকুটি-কুটিল মুখ বিকট দশন ॥ ১৮৮
 লহ লহ কৰে জিহ্বা যেন ক্ষুব্ধ-ধাৰ ।
 জ্বলে বাহু শত তীক্ষ্ণ নখে চমৎকাৰ ॥
 বহল হৃদয় দীৰ্ঘ গ্ৰাৰা কুশ কটি ।
 জিহ্বা মেলি আছ ছয়ো দশন প্ৰকটি ॥ ১৮৯
 হেন দেখি দৈত্যেন্দ্ৰ মনত গুণে ডৰি ।
 আমাক বধিবে বিষ্ণু আইলা মায়া কৰি ॥
 মনে বিমৰিষি পাছে গদাক উচাই ।
 দানৱ-মাতঙ্গ গৈল নৃসিংহক ধাই ॥ ১৯০
 নেদেখিয় দৈত্যেন্দ্ৰক নৃসিংহৰ পাশে ।
 লুকায় পতঙ্গ যেন অগনিত ৰাসে ॥ ১১
 ছিদ্ৰে চাহি পাক ফুৰে দৈত্য ছুৰাচাৰ ।
 নৃসিংহক দিল ঘোৰ গদাৰ প্ৰহাৰ ॥ ১৯১
 এড়াইলন্ত নৰসিংহে কাতি কৰি কায় ।
 পাঞ্জৰত ফুৰে দৈত্য পতঙ্গ-পৰায় ॥

গদায়ে সহিতে ধৰিলন্তু দিয়া চাম্প ।
 গৰুড়ৰ হাতত বাজিল যেন সাপ ॥ ১৯২
 এড়াইল হাতৰ দৈত্য আৰি-মুৰি কৰি ॥
 লীলায়ে এড়িলা তাক আপুনি নৃহৰি ॥
 দেখি দেৱগণে আতি কৰি হৃদি-খেদ ।
 হৰি হৰি নভৈল দুঃখৰ পৰিচ্ছেদ ॥ ১৯৩
 দৈত্যেশ্বৰে বোলে বল কণ্টালিলো আৰ ।
 কৈক যাইবি নৰসিংহ কৰিবো দোহাৰ ॥
 এহি বুলি খাণ্ডা বাক ধৰি সেহি ছেগে ।
 শ্ৰম কৰি পক্ষী যেন ধাইল মহাবেগে ॥ ১৯৪
 ঘোৰ নাদ তেজি অধে-উৰ্দ্ধে ফুৰে পাক ।
 বাকতে লুকায় কায় নাকলিয় তাক ॥
 প্ৰহাৰিবে লাগি ছিদ্ৰ চাহে মহাস্বৰ ।
 বোলা হৰি হৰি পাপ হোক মৰিমূৰ ॥ ১৯৫

অষ্টাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি ৰাম মুকুন্দ মুৰাৰি মোৰ গতি ।
 কৃষ্ণ কৃপা কৰা প্ৰভু ত্ৰাহি বহুপতি ॥
 পদ ॥ দানৱ ফুৰন্তে য়েৰে আছে ।
 দেখি ধৰ্ম্মে নৰসিংহে পাছে ॥

কম্পাই শিব কেশৰ উল্লাসি ।
 তুলিলা আটাস ঘোৰ হাসি ॥ ১৯৬
 স্বৰ্গক ভেদিল ঘোৰ বিঙ্গে ।
 বেগে চাম্প দিলা নৰসিংহে ॥
 আলাগতে দৈত্যক ধৰিল ।
 নাহি মাত চেতন হৰিল ॥ ১৯৭
 সৰ্পে যেন ধৰিল ইন্দুৰ ।
 নিশবদ দানৱ হনুৰ ॥
 সাধিবাক লাগি দেৱ-কাজ ।
 দ্বাৰৰ কৰিলা তাক বাজ ॥ ১৯৮
 চিত কৰি উৰুত থাপিলা ।
 নখে তাৰ হিয়া বিদাৰিলা ॥
 যেহেন সৰ্পক পাৰে ভিৰি ।
 গৰুড়ে পেলাইল ঠোটে ছিৰি ॥ ১৯৯
 চক্ষু পকাই দৈত্য-অস্তকাৰী ।
 চেলেকস্ত জিহ্বায়ে কৰাৰি ॥
 কধিবে-দিগিধ-দেহা হুই ।
 শিবত মেহ্লাইলা আন্ত দুই ॥ ২০০
 দেখি দৈত্য-কটকে কিটাইল ।
 অস্ত্র-শস্ত্র ধৰি ক্ৰোধে ধাইল ॥

নৃসিংহ পেহ্লাইল দৈত্যেন্দ্ৰক ।

গৈল খেদি দানবগণক ॥ ২০১

কাকো নখে কৰি ছুই চিৰ ।

টোকৰে ছিঙিলা কাৰো শিৰ ॥

কাকো গোড়ে মাৰি ঘৰাকাতি ।

সংহৰিল দানব-পদাতি ॥ ২০২

দৈত্য জিনি তেজিলা আটাস ॥

পলায় দিগ্‌গজ ছয়া ত্ৰাস ॥

ঝঙ্কাৰন্তে শিবৰ কেশৰ ।

উড়ায় সৰে বিমান স্বৰ্গৰ ॥ ২০৩

খলকে সাগৰ শ্বাস লাগি ।

বেগত পৰ্বত পড়ে ভাগি ॥

নৃসিংহৰ চৰণৰ গতি ।

টলবল কৰে বসুমতী ॥ ২০৪

চক্ষুৰ বশ্মিত ভৈল ছম ।

নিপ্ৰভ সমস্তে গ্ৰহগণ ॥

দৈত্যেন্দ্ৰৰ দিব্য সিংহাসনে ।

বসিল নৃসিংহ কোপ-মনে ॥ ২০৫

খুজি আৰ নপাস্ত যুঝাৰ ।
 ক্ৰোধে মুখ দেখি অন্ধকাৰ ॥
 দেখি ত্ৰিজগতে ভৈল ভয় ।
 আজি যোনো মিলয় প্ৰলয় ॥ ২০৬
 শুনি পাছে দৈত্যৰ নিৰ্য্যাণ ।
 বঙ্গে আইল দেৱৰ বিমান ॥
 জোকাবন্ত আকাশক ছম্মি ।
 কৰে দেৱে ছন্দুভিৰ ধ্বনি ॥ ২০৭
 দেৱৰ স্তন্দৰীগণ আসি ।
 পুষ্প বৰিষন্ত হাসি হাসি ॥
 প্ৰধান গন্ধৰ্বৰ গীত গাৰে ।
 বিদ্যাধৰে স্তদঙ্গ বজাৰে ॥ ২০৮
 অপেসৰাগণে কৰে নৃত্য ।
 ভৈলন্ত ত্ৰিদশে কৃতকৃত্য ॥
 কহে কৃষ্ণ-কিঙ্কৰ শঙ্কৰে ।
 বোলা হৰি হৰি সব নৰে ॥ ২০৯

উনবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি মাধৱ মধু-বিপু মুৰাৰি বাম ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে কৰো পড়িয়া প্ৰণাম ॥ ১৯

পদ ॥ অনন্তৰে শিবত ধৰিয়া কৃতাজ্জলি ।
 ব্ৰহ্মা ৰুদ্ৰ আদি দেৱগণ গৈলা চলি ॥
 বৈকুণ্ঠৰপৰা পাৰিষদগণ আসি ।
 থাকি গৈলা নৃসিংহৰ চৌপাশে উপাসি ॥ ২১০
 পৃথকে পৃথকে তুতি কৰিবাক লৈলা ।
 প্ৰথমতে ব্ৰহ্মা কৰযোড়ে আগ ভৈলা ॥
 প্ৰণামো অনন্ত তুমি দুবস্তু-শকতি ।
 লীলায়ে সংহৰি প্ৰভু কৰা সৃষ্টি স্থিতি ॥ ২১১
 কেমনে জানিবো তযু বল-পৰাক্ৰম ।
 এহি বুলি ব্ৰহ্মাদেৱ পড়িল নিজম ॥
 অনন্তৰে শঙ্কৰে বুলিল তুতি-বাণী ।
 মাৰিলা অসুৰ ইটো আতি অল্প-প্ৰাণী ॥ ২১২
 তোমাৰ কোপত হোৱে জগতে প্ৰলয় ।
 ভক্ত প্ৰহ্লাদক প্ৰভু পালিবে লাগয় ॥
 এহি বুলি মহাদেৱ থাকিল নিচুকি ।
 আগ বাঢ়ি ইন্দ্ৰে তুতি কৰিল উৎসুকি ॥ ২১৩

দৈত্যে আক্রমিলে প্রভু আমাৰ হৃদয় ।
 সপনে সচেতে আমি দেখো দৈত্যময় ॥
 দানবক মাৰি আৰে খণ্ডিলা দুৰ্গতি ।
 কোনে নসাধে প্রভু তোমাত ভকতি ॥ ২১৪
 ঋষিগণে বোলে নমি ভৈল মহাৰঙ্গ ।
 কৰিলেক আমাৰ পাতকী তপভঙ্গ ॥
 তাক মাৰি সাধিলা আমাৰ মনোৰথ ।
 দুনাই থাপিলা জগন্নাথ ধৰ্ম্ম-পথ ॥ ২১৫
 পিতৃগণে বোলে নৃসিংহক নমি বাক ।
 পুত্ৰগণে দেয় শ্ৰাদ্ধ যতেক আমাক ॥
 দৈত্যেন্দ্রে আপুনি ভুঞ্জে সৰে কাটি নিয়া ।
 কিনো বঙ্গ ভৈল তাৰ বিদাৰিলা হিয়া ॥ ২১৬
 নাগগণে বোলে নৃসিংহক আগ বাঢ়ি ।
 ভাল ভাল স্ত্ৰীক মানে আনিলেক কাটি ॥
 সাধিলা আনন্দ তাৰ হৃদয় বিদাৰি ।
 প্ৰণামো অনন্ত ভকতৰ ভয়হাৰী ॥ ২১৭
 বৈতালিকগণে বোলে শুনিয়ো গোসাঁই ।
 দেৱৰ সভাত ফুৰো তযু গুণ গাই ॥

পা° পদ ২১৪ ॥ সপনে—সোপনে, সপোনে

২১৮ ॥ বৈতালিক—বৈমানিক [ক্ৰীবৈতালিকা উচুঃ—ভাগৱত

তাকো নিবেধিলে দুৰ্ঘট দানৰ দুৰ্ব্বাৰ ।
 তাক মাৰি ব্যাধি যেন গুচাইলা আমাৰ ॥ ২১৮
 পাৰিষদগণে বোলে চৰণে নমিলো ।
 তোমাৰ নৃসিংহ-ৰূপ আজিসে দেখিলো ॥
 তৰু ভৃত্য ভৈল ইটো দৈত্য শাপ পায় ।
 নমাৰিলা প্ৰভু আক কৰিলাহা দায় ॥ ২১৯
 এহিমতে আনো দেৱে কবিলন্ত তুতি ।
 যুধিষ্ঠিৰ ৰাজ্যত নাৰদ নিগদতি ॥
 তথাপি নুগুচে নৃসিংহৰ মহাক্ৰোধ ।
 দেখি দেৱগণে দেন্ত লক্ষ্মীক প্ৰবোধ ॥ ২২০
 স্বামীৰ গুচায়ো ক্ৰোধ জগতৰ মাৰ ।
 শুনি লক্ষ্মী দেৱী উঠি চালিলন্ত গাৰ ॥
 নৃসিংহৰ মহা ভয়ঙ্কৰ ৰূপ দেখি ।
 ডৰে উলটিলা দেৱী মুদি ছয়ো আখি ॥ ২২১
 পাছে প্ৰহ্লাদক ব্ৰহ্মা লগাইলন্ত মাত ।
 নৃসিংহৰ কোপ বাপ কৰা উপশান্ত ॥
 পৰম ভকত তঞি হিৰণ্য-তনয় ।
 বোলা হৰি হৰি হোক পাপৰ প্ৰলয় ॥ ২২২

বিংশ কীর্তন

ঘোষা ॥ ও হবি বাম নাৰায়ণ যাদরানন্দ
 দূৰ কৰা মোৰ মায়া ।
 বিষয়-ব্যাধিব ঔষধি মাগো
 ভকতি-অমিয়া ॥ ২০

পদ ॥ ব্রহ্মাৰ বচন সাদৰি প্ৰহ্লাদে
 ধীৰে ধীৰে গৈলা চলি ।
 ভূমিত পড়িয়া আছন্ত প্ৰহ্লাদ
 শিবে ধৰি কৃতাজ্জলি ॥

পাৰ্বত পড়িয়া আছয় প্ৰহ্লাদ
 দেখি নবসিংহে হাসি ।
 স্নেহত অৰয় নয়নব নীৰ
 তুলিলা হাতে উল্লাসি ॥ ২২৩

হস্ত-পদ্মে তাৰ পৰশিল শিব
 পৰম নির্ভয় দিয়া ।
 দেখি প্ৰহ্লাদৰ তনু লোমাঞ্চিত
 আনন্দে দ্ৰবিল হিয়া ॥

হৰিষে লোতক অৰে প্ৰহ্লাদৰ
 চৰণ চিন্তিয়া আছে ।
 যুড়ি ছয়ো হাত গদগদ মাতে
 তুতি কৰিলন্ত পাছে ॥ ২২৪

ব্ৰহ্মা সিদ্ধ মুনি আজিও নজানে
 পূজিবে তোমাৰ পাৰ ।
 কিবা তুতি-নতি কৰিবোহো আমি
 অক্ষৰ ক্ৰূৰ-স্বতাৰ ॥

ধন-জন-তপ প্ৰভাৰে তোমাক
 আৰাধিবে শক্য নাই ।
 গজেন্দ্রে কেৱলে ভকতি কৰিলে
 পৰম আপদ পাই ॥ ২২৫

যিটো চাণ্ডালৰ কায় বাক্য মনে
 সদায়ে স্মৰে হৰি ।
 আছে বাহু ব্ৰত যিটো ব্ৰাহ্মণৰ
 সিসি শ্ৰেষ্ঠ তাতো কৰি ॥

সিটো মহাগৰ্বী বিপ্ৰে আপুনাক
পৰিত্ৰ কৰিবে নাৰে ।

ভকত চাণ্ডালে আপুনাকো তাৰে
পুৰুষ কোটি উদ্ধাৰে ॥ ২২৬

তুমি জগজীৱ তোমাক পূজিলে
মিলে আপুনাতে যাই ।

যেন মুখ-শ্ৰীক প্ৰতিবিশ্ব মুখে
দেখিয় দৰ্পণ চাই ॥

হেন জানি মগ্ৰিঃ মতি অনুসাৰে
ভজিলো তোমাৰ পাৰ ।

ব্ৰহ্মা আদি দেৱ- গণ ডৰে মৰে
এড়িয়ো ক্ৰুদ্ধ স্বভাৱ ॥ ২২৭

ভয়কৰ কোপ দেখিয়া তোমাৰ
প্ৰভু মোৰ ভয় নাই ।

সংসাৰ-চক্ৰৰ নিকাৰ দেখিয়া
সদায় ধাতু উড়াই ॥

তোমাৰ চৰণ- ছত্ৰৰ ছাঁয়াক
 কৈসানিনো দিবা মোক ।
 কহিয়ে উপায় কিমতে এড়াঞে
 নিদাৰুণ দুঃখ-শোক ॥ ২২৮

তম্বু হস্ত-পদ্য শিবে দিলা মোৰ
 কি ভৈল মহা-আহ্লাদ ।
 ব্ৰহ্মা হৰ লক্ষ্মী দেৱীও নপান্ত
 তেমনো হেন প্ৰসাদ ॥

সমস্তে ভূতৰে তুমিসি আতমা
 হৃদয়-পৰম-গুৰু ।
 তথাপি সেৱাৰ অনুসাৰে কৃপা
 কৰা যেন কল্পতৰু ॥ ২২৯

কিমতে ভকতি কৰো পাঞ্চেন্দ্ৰিয়ে
 পাঞ্চদিকি লাগি ধৰে ।
 যেন গৃহস্থক অনেক সপত্নী-
 সকলে আকুল কৰে ॥

ভৰ-বৈতৰণী- মাজে মজিলোহো
 নেড়ে মোক শোক-ভয় ।
 তোমাৰ চৰণে শৰণ পশিলো
 কৃপা কৰা কৃপাময় ॥ ২৩০

আৰু বহুবিধ তুতি কৰি আগে
 প্ৰহ্লাদ পড়িয়া আছে ।
 ভৈলন্ত প্ৰসন্ন ক্ৰোধ-ভাৰ এড়ি
 হৰি হাসিলন্ত পাছে ॥

প্ৰহ্লাদক চাই আনন্দে বোলন্ত
 তিনিও লোকৰ স্বামী ।
 বোলা হৰি হৰি সংসাৰক তৰি
 ছয়োক বৈকুণ্ঠ-গামা ॥ ১২৩

একবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ স্বামী বাম নেবো আৰো চৰণ তোমাৰ ।
 দূৰ কৰা সংসাৰ-নিকাৰ ॥ ২১

পদ ॥ বোলন্ত প্ৰহ্লাদ উঠ উঠ ।
 তোৰ ভক্তি ভৈলো মহা তুফ্ট ॥

লৈয়ো বৰ তোৰ যেন মন ।
 বৃথা নোহে মোক দৰিশন ॥ ২২৩
 মোক দেখিলেক যিটোজন ।
 নাহি তাৰ পুনৰাগমন ॥
 ভকতৰ পূৰ্বো মনোৰথ ।
 দেৱেণা কাম মোক্ষ ধৰ্ম্ম অৰ্থ ॥ ২৩৩
 এহি বুলি প্ৰলোভন্ত বৰে ।
 নবাঙ্কন্ত প্ৰহ্লাদ কুমৰে ॥
 ভক্তিসি পৰম লাভ জানি ।
 বিষ্ণুক বোলন্ত হাসি বাণী ॥ ২৩৪
 জানো প্ৰভু পৰীক্ষা আমাক ।
 সিহেতু বুলিলা হেন বাক ॥
 বাঞ্ছে ফল তযু কৰি কৃত্য ।
 সিটো বাণিজ্যক নোহে ভৃত্য ॥ ২২৫
 তোমাৰ অকাম ভৃত্য আমি ।
 তুমিও নিষ্কাম মোৰ স্বামী ॥
 নাহি কাম আমাৰ অন্তথা ।
 নুহি ৰাজ-সেৱকৰ যথা ॥ ২৩৬
 শুনি নবসিংহে হাসিলন্ত ।
 জানো তঞি ভকত একান্ত ॥

তথাপিতো ইটো মন্বন্তর ।
 ছয়া থাকা দৈত্যর ঈশ্বর ॥ ২৩৭
 সদায়ে শুনিবি মোর কথা ।
 মোর রূপ চিন্তিবি সর্বথা ॥
 কীর্তনে পলাইব পাপচয় ।
 ভোগ্য ভুঞ্জি পুণ্য কবা ক্ষয় ॥ ২৩৮
 তোৰ যশে ব্যাপিব জগতে ।
 বাত্রি-দিনে মোক স্মরবন্তে ॥
 সবে কর্ম-বন্ধ হৈব ক্ষীণ ।
 অন্তকালে মোতে যাইবা লীন ॥ ২৩৯
 তোৰ মোৰ কথা যিটো নৰে ।
 তোক মোক সময়ত স্মৰে ॥
 সিওজনে মোক পাইব আসি ।
 প্রহ্লাদে মাতন্ত পাছে হাসি ॥ ২৪০
 তযু পাৰে মাগো এক বব ।
 তুমি প্রভু জগত-ঈশ্বর ॥
 তোমাক নিন্দিলে পিতৃ মোৰ ।
 সিঙ্গিল পাতক মহা ঘোৰ ॥ ২৪১

তাত হস্তে পিতৃ নিস্তবোক ।

হেন অমুগ্ৰহ কৰিয়োক ॥

তুনি দীন দায়ালীল দেৱ ।

তোমাৰ চৰণে কৰো সেৱ ॥ ২৪২

কহে কৃষ্ণ-কিঙ্কৰ শঙ্কৰে ।

নেৰিবা কীৰ্ত্তন একো নৰে ॥

আজি কালি মিলিবে মৰণ ।

হৰি হৰি বোলা সৰ্ব্বজন ॥ ২৪৩

ষাৰিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ও হৰি নমো দামোদৰ যাদৱানন্দ

দুঃখ নিৰেদিবো কত ।

নভৈল ভকতি ইহ মনুষ্য জন্মত ॥ ২২

পদ ॥ নৃসিংহে বোলন্ত হাসি শুনিয়ে প্ৰহ্লাদ ।

দিবাক নলাগে তোক ইসৰ প্ৰসাদ ॥

পৰম বৈষ্ণৱ তই পুত্ৰ ভৈলি যাৰ ।

একৈশ পুৰুষ তাৰ কবিলি নিস্তাৰ ॥ ২৪৪

য়েত থাকে মোৰ ভক্ত উদাৰ-চৰিত্ৰ ।
 কীট-পতঙ্গকো তথা কৰয় পৰিত্ৰ ॥
 নকৰে প্ৰাণীক হিংসা নাহি একো স্পৃহা ।
 আমাত অৰ্পণা কৰে আপুনাৰ দেহা ॥ ২৪৫
 ভকততে শ্ৰেষ্ঠ তই পাইলি বাঞ্ছা-সিদ্ধি ।
 কৰিয়ো পিতৃৰ প্ৰেত-কাৰ্য্য যেন বিধি ॥
 মোতে চিত্ত দিয়া কাৰ্য্য কৰিয়ো সন্তোষে ।
 তেৰে কি কৰিবে আৰ সংসাৰৰ দোষে ॥ ২৪৬
 নৃসিংহৰ আদেশে প্ৰহ্লাদ দৈত্য-ৰাজ ।
 কৰিলন্ত পিতৃৰ যতেক প্ৰেত-কাজ ॥
 ব্ৰহ্মায়ে দেখন্ত পাছে নৃসিংহ প্ৰসন্ন ।
 ত্ৰিদশে সহিতে উঠি বুলিলা বচন ॥ ২৪৭
 দেৱ দেৱ জগন্নাথ কৰো নমস্কাৰ ।
 পাপিষ্ঠক মাৰি প্ৰীতি সাধিলা আমাৰ ॥
 মোত বৰ পায়৷ কাকো কটাক্ষ নকৰে ।
 আচৰিল দ্ৰোহ মহাদৈত্যে জগতৰে ॥ ২৪৮
 তাহান তনয় মহাবৈষ্ণৱ প্ৰহ্লাদ ।
 গুচাইলা তোমাৰ ক্ৰোধ মিলাইলা আহ্লাদ ॥
 নৃসিংহে বোলন্ত ব্ৰহ্মা শুনিয়ো উত্তৰ ।
 আৰ বাৰ দৈত্যক নিদিবা হেন বৰ ॥ ২৪৯

স্বভাৱে দুৰ্জ্জন দৈত্য একোৰে নমানে ।
 যেন বল বাঢ়য় সৰ্পৰ দুৰ্দ্ধ-পানে ॥
 এহি বুলি নৰসিংহ ভৈলা অন্তৰ্দ্ধান ।
 প্ৰহ্লাদে কৰিলা ত্ৰিদশক বহু মান ॥ ২৫০
 প্ৰথমতে ব্ৰহ্মাক নমিলা দৈত্যেশ্বৰ ;
 শঙ্কৰকো প্ৰণমিলা আত অনন্তৰ ॥
 জানন্তু বিষ্ণুৰ অংশ আনো যত দেৱ ।
 এক থানে সৱাক কৰিলা পড়ি সেৱ ॥ ২৫১
 পাছে শুক্ৰ আদি কৰি মুনিগণ যত ।
 উঠিলন্তু ব্ৰহ্মা লৈয়া সৱাকো লগত ॥
 প্ৰহ্লাদক কৰাইলন্তু ৰাজ্য-অভিষেক ।
 দিলা সৰে অধিকাৰ পিতৃৰ যতেক ॥ ২৫২
 দৈত্য-দানৱৰ ৰাজ্য ভৈলন্তু প্ৰহ্লাদ ।
 স্বৰ্গে গৈলা দেৱগণ দিয়া আশীৰ্ব্বাদ ॥
 শুক মুনি বোলন্তু শুনিয়ে পৰীক্ষিত ।
 কহিলো তোমাত সৰে প্ৰহ্লাদ-চৰিত ॥ ২৫৩
 নৃসিংহৰ লীলা ইটো বধ দৈত্যেশ্বৰ ।
 প্ৰহ্লাদৰ পুণ্য কথা শুনে যিটো নৰ ॥

তাহাৰ মৃত্যুৰ হস্তে নাহি আৰ ত্ৰাস ।
 অপ্ৰয়াসে ছিঙে সংসাৰৰ কৰ্ম-পাশ ॥ ২৫৪
 শুনা সৰ্বজন কহে কৃষ্ণৰ কিস্কৰে ।
 নাহি আন ধৰ্ম আউৰ কীৰ্ত্তনত পৰে ॥
 বৈকুণ্ঠক যাইবা য়েৰে সংসাৰক তৰি ।
 নিবন্তৰে ডাকি ঘূষিয়োক হৰি হৰি ॥ ২৫৫
 জয় জয় নাৰায়ণ সংসাৰকাৰণ ।
 যোগীগণে সেৱা কৰে যাহাৰ চৰণ ॥
 যাহাৰ মায়াৰ গতি নজানন্ত কেৱ ।
 হেন হৰি-চৰণে কৰিলো মঞি সেৱ ॥ ২৫৬
 হৰি-পদ যুগল ধৰিয়া এক মনে ।
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন কৰিয়োক সৰ্ব জনে ॥
 হেন জানিয়োক হৰি-চৰণেসে গতি ।
 প্ৰহ্লাদ-চৰিত্ৰ এহিমাণে সমাপতি ॥ ২৫৭

প্ৰহ্লাদ-চৰিত্ৰ সমাপ্ত ॥৬॥

সপ্তম খণ্ড

গজেন্দ্রোপাখ্যান

প্রথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম বাম বাম
হৰি বাম বাম ॥ ১

পদ ॥ বাজাক সাদৰি মুনি বুলিলা বচন ।
শুনা পৰীক্ষিত পাণ্ডু-কুলৰ নন্দন ॥
পৰম মধুৰ মাধৱৰ গুণচয় ।
শুনা সাৱধানে হোক পাপৰ প্ৰলয় ॥ ১
ক্ষীৰ সাগৰৰ মাজে ত্ৰিকুট পৰ্বত ।
প্ৰকাশন্তে আছে তিনি লোকত বেকত ॥
সুৱৰ্ণ বজত লোহা জ্বলে তিনি শৃঙ্গ ।
চক্ষুত জমক লাগে দেখিতে বিৰিঙ্গ ॥ ২
আনো সব শৃঙ্গ বহু কৰে তিৰিমিৰি ।
দশোদিশ প্ৰকাশিয়া শোভে শুক্ৰ গিৰি ॥
অযুত যোজন জুড়ি আছে গিৰিবৰ ।
উচ্ছ্ৰিত দেখিয় দশ হাজাৰ প্ৰহৰ ॥ ৩

ক্ষীর সাগরব চউ চৌভিত্তি উথলে ।
 পখালে পৰ্বত স্নশীতল গন্ধ-জলে ॥
 থানে থানে আছে ভূমি অনেক উগ্গান ।
 ফুলে জকমক গন্ধে নাহিকে সমান ॥ ৪
 নদী-নদ অশেষ বিশেষ সৰোবৰ ।
 ফটিক-নির্মল জল দেখি মনোহৰ ॥
 বিগাধৰীসৰে তাতে নামি কৰে স্নান ।
 পখালে শৰীৰ বৰে স্নগন্ধিত ভ্ৰাণ ॥ ৫
 পৰম আমোদ গন্ধ উথলে সদায় ।
 দশোদিশ জুৰি তাৰ বায়ু বহি যায় ॥
 দেখি স্নশোভন তৰু যত উপবনে ।
 যাত নিতে ক্ৰীড়ে দেৱ দিব্য নাৰীগণে ॥ ৬
 শাল তাল তমাল মন্দাৰ পাৰিজাত ।
 চম্পক অশোক আনো পুষ্প অসংখ্যাত ॥

পা° ৪ ॥ গন্ধ-জলে—দুগ্ধ-জলে ।

৫ ॥ ফটিক-নির্মল—ফটিক-ধৱল । স্নগন্ধিত ভ্ৰাণ—চন্দন স্নভ্ৰাণ ।
 আমোদ—অমৃত, অমোদ ।

[দেৱক্ৰীসজ্জনা মোদসৌৰভাস্থ নিলৈযুতঃ ॥—ভাগৱত ৮।২।৮

৬ ॥ তৰু যত—বৰুণৰ ।

[বৰুণশ্ৰ মহাশ্বনঃ উগ্গানমৃতমল্লম—ভাগৱত ৮।২।৯

আম জাম লেবু জৰা জামীৰ খাজুৰি ।
 বেল নাৰিকেল তাল তাম্বুল পাকড়ি ॥ ৭
 আগৰ চন্দন পদ্ম সবল সোণাৰু ।
 আনো যত তৰু ভৃগু সৰে কল্পতৰু ॥
 ছয় ঋতু এককালে বসন্ত উদয় ।
 ভ্ৰমৰে গুঞ্জৰে কুলি পঞ্চম পূৰয় ॥ ৮
 বহয় মলয়া বায়ু আমোদিত মন ।
 নৃত্য গীত কৰে তৈত অপেসৰাগণ ॥
 হৰি-গুণ-গীত গাৰে গন্ধৰ্ব্ব কিম্বৰে ।
 পাপ দূৰ হোক হৰি বোলা নিবন্তৰে ॥ ৯

৭ ॥ লেবু—লেমু, লেঘু । কল—ফল ।

৮ ॥ আগৰ—আগৰু, অগুৰু ।

৯ ॥ (স্তম্ভৰীৰ পাঠ)—

(বিষ্ণুপুৰ) মলয়া বতাস বৰে অতি স্তম্ভলিত ।

মদনে আকুল কৰে থিৰ মুই চিত্ত ॥

হৰিগুণ.....নিবন্তৰে ॥

(কেন্দুগুৰি) হৰি-গুণ গীত গাৰে গন্ধৰ্ব্ব কিম্বৰে ॥

বিষ্ণাধৰীসৰে তাত নৃত্য-গীত কৰে ॥

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰ গীত ভণিলা শঙ্কৰে ।

পাপ দূৰ হোক হৰি বোলা নিবন্তৰে ॥

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ -বাম দামোদৰ হৰে ।

সেৱকে কাতৰ কৰে ॥ ২

পদ ॥ বনৰ সিটো বিতোপন নাম ।

কহিলো যাহাৰ নাহি উপাম ॥

তাহাৰ মাজে সৰোবৰ এক ।

সাগৰ-সঙ্ক্ৰাশ দেখি প্ৰত্যেক ॥ ১০

স্বৰ্গৰ্ণময় পদ্ম আছে জুড়ি ।

ভ্ৰমৰে মধু পিয়ে তাতে পৰি ॥

ৰাজহংস আদি যতোক পক্ষী ।

পড়ি পড়ি থাকে নযায় উপেক্ষি ॥ ১১

কুমুদ সিন্ধু উতপল ফুল ।

ফুলি আছে গন্ধে নাহিকে তুল ॥

চৌভিতি বেড়ি আছে উপবনে ।

কহিবে নাম তাৰ কোন জনে ॥ ১২

কদম্ব বয়ু নাগেশ্বৰ গাছে ।

ফুলে জকমক বেঢ়িয়া আছে ॥

পা° ঘোষা ২ ॥ হৰে—হৰে প্ৰভু ।

পদ ১২ ॥ সিন্ধু—সিন্ধে, ইন্দু, সিদ্ধি ।

মালতী মধাই জাই যুতী যত ।
 পাৰিজাত-মুখ্য বৃক্ষ সমস্ত ॥ ১৩
 বহয় বসন্ত মলয়া বাৰ ।
 কোকিলে তেজে স্থললিত বাৰ ॥
 সেহি বনমাজে গজেন্দ্ৰ আছে ।
 অনেক হস্তী ফুৰে আগে পাছে ॥ ১৪
 যাত বৃক্ষ বেত বাংশ খৰি ।
 ফুৰন্তে ভাঙ্গি নেয় মড়মড়ি ॥
 যাৰ গন্ধ পাইলে সিংহো পলায় ।
 যতেক পশু ডৰে জীৱ যায় ॥ ১৫
 মদ-জল-ধাৰা বহিয়া যায় ।
 ভ্ৰমৰে তাক সেৰে সৰ্বদায় ॥
 চৰন্তে ফুৰন্তে ক্ৰীড়ন্তে যাই ।
 বহিলা গজেন্দ্ৰ ভাগৰ পাই ॥ ১৬
 ছুগুণে পীড়িল ৰবি-কিৰণে ।
 লড়িল ছুনাই জল-পান-মনে ॥
 পৰ্বত কাম্পে গজেন্দ্ৰৰ ভিৰে ।
 পদ্ম-গন্ধ পাইল জলৰ তীৰে ॥ ১৭

পা° ১৪ ॥ তেজে স্থললিত—ঘনে ঘনে কাটৈ ।

১৬ ॥ মদ-জল—মদগন্ধ ।

নামিল গৈয়া সৰোবৰ মাজে ।
 চৌভিতি হস্তী সমে গজৰাজে ॥
 পদ্মৰ ধূলায়ে স্নগন্ধিত জল ।
 পিলেক তৃষায়ে ছয়া বিকল ॥ ১৮
 অগাধ জল আতিশয় জুৰ ।
 গজেন্দ্রে ঘনে ঘনে পাৰে বুৰ ॥
 হস্তিনী সমে কৰে জল-ক্ৰীড়া ।
 খণ্ডিল সমস্তে বোঁদ্রৰ পীড়া ॥ ১৯
 হস্তী-হস্তিনীক কৰাৰে স্নান ।
 পিয়াৰে জল গৃহস্থৰ ঠান ॥
 দায়ায়ে পুত্ৰ ভাৰ্য্যা সঙ্গে বঙ্গে ।
 গৰ্বেৰ জল-ক্ৰীড়া কৰে মাতঙ্গে ॥
 বিষয়-সুখত ভৈলেক ভোল ।
 নেদেখে মৃত্যু আসি পাইলে কোল ॥
 জলত গজেন্দ্রে ক্ৰীড়ে উল্লাসে ।
 দেখিল তাক পাছে মহাগ্রাসে ॥ ২১
 ক্ৰোধে ধায়া পাছে দিলে কামোৰ ।
 সিবেলা ছুইবো ভৈল যুদ্ধ ঘোৰ ॥
 গজেন্দ্রক গ্রাহে আজুৰি টানে ।
 হস্তীও গ্রাহক আজুৰি আনে ॥ ২২

যতেক বল আছে মানে দিল ।
 গ্রাহ-গজেন্দ্ৰৰ যুদ্ধ মিলিল ॥
 দুইবো অদভুত যুদ্ধ দেখিত ।
 ত্ৰিদশ দেৱ ভৈলা ভয়ে ভীত ॥ ২৩
 দেখন্ত আতিশয় অসদৃশ ।
 যুজন্তে সহস্ৰ গৈল বৰিষ ॥
 জগতে আছে এক দৃষ্টি কৰি ।
 শুনা সভাসদ ঘুৰিয়ো হৰি ॥ ২৪

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কৃষ্ণ ৰাম জয় জগবন্ধু জগন্নাথ ।
 কৃষ্ণৰ চৰণ বন্দি বৌক মোৰ মাথ ॥ ৩
 পদ ॥ শুক নিগদতি ৰাজা শুনা নৃপবৰ ।
 মিলিল অদ্ভুত যুদ্ধ গ্রাহ গজেন্দ্ৰৰ ॥
 আকাশত দেৱগণে দেখন্ত বিস্ময় ।
 গ্রাহ-গজেন্দ্ৰৰ কিছু নুহি ভঙ্গ-জয় ॥ ২৫

পাঃ ২৫ ॥ (মাজত) — চুহানো আন্দোলে যবে উঠলয় জল ।

লাগিল খলক যেন পদ্ম-পত্র-ফল ॥

কতো কালে গজেন্দ্রৰ বল ভৈল হানি ।
 গ্ৰাহৰ বাঢ়িল বল পিয়া স্বাদ পানী ॥
 শ্ৰান্ত ভৈল গজৰাজ যুজিতে নপাৰে ।
 চিঁহৰে হস্তিনীসৰে বেঢ়ি চাৰি পাৰে ॥ ২৬
 আনোসৰ দস্তাল স্বামীৰ ঘোৰ দুঃখে ।
 বাখিতে নপাৰি কাৰো বাক্য নাসে মুখে ॥
 দেখিল গজেন্দ্রে আপুনাৰ মৃত্যু-ভয় ।
 বাখন্তা নাহিকে আৰ পুত্ৰ ভাৰ্য্যাচয় ॥ ২৭
 সঙ্কট-বেলাত তান সদবুদ্ধি ভৈল ।
 কি ভৈল কি ভৈল বুলি গুণিবাক লৈল ॥
 আমি হেন গজেন্দ্র জগতে যাক কহে ।
 মহাগৰ্বে ভ্ৰমন্তে ধৰিল জল-গ্ৰাহে ॥ ২৮
 সহস্ৰ বৎসৰ ঘিটো যুজো অপ্রয়াসে ।
 জানিলোহো বন্দী ভৈলো বিধাতাৰ পাশে ॥
 আমাক 'বাখিবে আৰে কমন বান্ধৰ ।
 অন্তকালে গতি মোৰ কেবল মাধৰ ॥ ২৯
 মহাবলবন্ত কাল ভুজঙ্গৰ ভয়ে ।
 যাক সেৱা কৰন্ত সদায় যোগীচয়ে ॥

পা° ২৮ ॥ মহাগৰ্বে ভ্ৰমন্তে — মহাগৰ্ৰ মদে, মহাগৰ্বে ভ্ৰমো ।

৩০ ॥ সদায় যোগীচয়ে — ব্ৰহ্মৰ গোপীচয়ে ॥

পলায় জগতৰে মৃত্যু যি প্ৰভুক ডৰে ।
 যাক ভয়ে চন্দ্ৰ সূৰ্য্য পৰনো সঞ্চৰে ॥ ৩০
 হেন জগন্নাথ অনাথৰ ইষ্ট দেৱ ।
 হৰি বিনে আৰৱ তাৰস্তা নাহি কেৱ ॥
 এহি বুলি মৰণতো নভৈল বিকল ।
 শুণ্ডে মেহ্লাই ধৰিলন্ত স্বৰ্ণ কমল ॥ ৩১
 পৰম আনন্দে মাধৱত দিয়া চিত্ত ।
 গজেন্দ্ৰে কৰিল তুতি আতি বিপৰীত ॥
 যাক স্মৰি তৰি স্মখে ঘোৰ নৰকক ।
 অন্তকালে পাই হেন মাধৱ বন্ধুক ॥ ৩২
 শুণ্ডে মেহ্লাই পদ্য গোট উপৰক তুলি ।
 গজেন্দ্ৰে শৰণ লৈল ত্ৰাহি হৰি বুলি ॥
 আথেবেথে শীঘ্ৰে হৰি গৰুড়ৰ স্কন্ধে ।
 ভকতক ৰাখিবাক আসিলা প্ৰবন্ধে ॥ ৩৩
 গৰুড়ৰ নামি হৰি পৰম বিক্ৰমে ।
 শুণ্ডে ধৰি তৰক তুলিলা গ্ৰাহে সমে ॥
 চক্ৰ ধৰি তেথণে ছিৰিলা গ্ৰাহ-মুখ ।
 হৰিৰ প্ৰসাদে গজেন্দ্ৰৰ গৈল দুঃখ ॥ ৩৪

পা° ৩২ ॥ যাক...বন্ধুক ॥—যাক শুনি তৰি ভৱভয়অন্ধকূপ ।

অন্তকালে পাই সেই মাধৱৰ ৰূপ ॥

হস্তী গুচি তৈতে চতুৰ্ভুজ ৰূপ ভৈলা ।
 গলে বনমালা হাতে চাৰি অস্ত্ৰ লৈলা ॥
 কৰিলা প্ৰণাম পাছে দণ্ডবতে পড়ি ।
 পাৰিষদ ছয়া বৈকুণ্ঠক গৈলা লড়ি ॥ ৩৫
 কৃষ্ণ-পৰশানে গ্ৰাহো শাপক নিস্তৰি ।
 দিব্য ৰূপ ধৰিয়া স্বৰ্গত গৈলা লড়ি ॥
 শুনা কৃষ্ণ-কথা জন্ম নকৰিয়ো বৃথা ।
 হৰিৰ চৰিত্ৰ আৰ নাহিকে অন্তথা ॥ ৩৬
 দুৰ্লভ মনুষ্য জন্ম পাইলা কত ভাগে ।
 সত্বৰে সংসাৰ-সিন্ধু তৰিবাক লাগে ॥
 যত স্তুত ধন জন সৰে বিষ্ণু-মায়া ।
 আকাশত প্ৰকাশে মেঘৰ যেন ছায়া ॥ ৩৭
 বিজুলী-চমক যেন জীৱন অধিৰ ।
 পদ্মৰ পত্ৰৰ যেন জল নুহি থিৰ ॥
 কৃষ্ণ-কথা-শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তনে ভৱ তৰি ।
 হেন জানি সদায় ঘূষিয়ো হৰি হৰি ॥ ৩৮

গজেন্দ্ৰোপাখ্যান সমাপ্ত ॥ ৭ ॥

অষ্টম খণ্ড

হৰ-মোহন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ যুখে বোল বাম কৃষ্ণ সনাতন হৰি ।
হৰি-হৰ-লীলা-কথা শুনা কৰ্ণ ভৰি ॥

পদ ॥ পৰীক্ষিত ৰাজাত কহন্ত মুনি শুকে ।
কহো কৃষ্ণ-কথা শুনা পৰম উৎসুকে ॥
বিপৰীত স্ত্ৰী-মায়া দেখি মাধৱৰ ।
শুনা যেনমতে কামাতুৰ ভৈলা হৰ ॥ ১
শুনিলন্ত হৰে পাছে কথা বিপৰীত ।
স্ত্ৰী-ৰূপ ধৰি হৰি হৰিলা অমৃত ॥
দেৱক ভৃঞ্জাইলা দানৱৰ আশা ভঙ্গ ।
শুনি ত্ৰিনয়নৰ মনত মহাৰঙ্গ ॥ ২
নয়নে দেখিবো বিষ্ণু ভৈলা যেন নাৰী ।
এহি বুলি বৃষভত চড়ি ত্ৰিপুৰাৰি ॥
লগ লাগি গোঁৱীও বসিল স্বামী কাছে ।
দেখি নন্দী আদি কৰি যত ভৃত্য আছে ॥ ৩

কৈলাস ছানিয়া সৰে কোবাৰে নিসান ।
 দণ্ডে-ছত্ৰে বাগে-ভণ্ডে ধৰিল যোগান ॥
 আকাশৰ পথে গোঁৰীনাথ গৈলা লড়ি ।
 বিষ্ণুৰ পুৰীক আণ্টাইলেক দৰদৰি ॥ ৪
 বৃষভৰ নামি হৰ আৰো গোঁৰী মাৰ ।
 বিষ্ণুক সাদৰি ছয়ো ভৈল ভূমি-পাৰ ॥
 মাধৱৰ মন্দিৰক দূৰতে আকলি ।
 প্ৰণামিলা শঙ্কৰে কৰিয়া কৃতাজ্জলি ॥ ৫
 বত্ৰৰ মন্দিৰে স্বৰ্ণৰ সিংহাসনে ।
 কৰন্তু প্ৰকাশ বসি প্ৰভু নাৰায়ণে ॥
 সুনন্দ কুমুদ নন্দ পাৰিষদগণ ।
 চতুৰ্ভিতি বেড়ি সেৰে কৃষ্ণৰ চৰণ ॥ ৬
 জগত-জননী লক্ষ্মী আছন্তু উপাসি ।
 শঙ্কৰক দেখি হৰি তুলিলন্তু হাসি ॥
 বসিবাক লাগি বঢ়াই দিয়াইলা আসন ।
 সভাৰ্য্যে বসিল তাতে দেৱ ত্ৰিনয়ন ॥ ৭
 সাদৰিল হৰি যেন বিধি-ব্যৱহাৰ ।
 কৰিলা পাৰ্ব্বতী সমে শিৱক সৎকাৰ ॥
 শঙ্কৰে কৰিলা হৃষীকেশক সেৱলি ।
 আৰন্তিলা তুতি পাছে কৰি কৃতাজ্জলি ॥ ৮

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

মোষা ॥ ত্ৰাহি বাম নিৰাকার নিবঞ্জন হৰি ।
কৰা কৃষ্ণ কৃপা সেৱকৰ মন পুৰি ॥ ২

পদ ॥ নমো নমো মাধৱ বিধিৰ বিধি-দাতা ।
তুমি জগতৰ গতি মতি পিতা মাতা ॥
তুমি পৰমাত্মা জগতৰ ঈশ এক ।
একো বস্তু নাহিকে তোমাত বিতিৰেক ॥ ৯
তুমি কাৰ্য্য কাৰণ সমস্তে চৰাচৰ ।
স্বৰ্গ কুণ্ডলে যেন নাহিকে অন্তৰ ॥
তুমি পশু পক্ষী স্নৰাস্নৰ তৰু তৃণ ।
অজ্ঞানত মূঢ় জনে দেখে ভিনাভিন ॥ ১০
তোমাৰেসে মায়ায়ে মোহিত সৰ্ব্বক্ষণে ।
তুমি আত্মা তোমাক নজানে একোজনে ॥
সমস্ত ভূতৰে তুমি আছা হৃদয়ত ।
তৰু নপাই তোমাক বিচাৰে বাহিৰত ॥ ১১
তুমিসে কেৱলে সত্য মিছা সৰে আন ।
জানি জ্ঞানীগণে কৰে হৃদয়ত ধ্যান ॥

পা° ৯ ॥ বিধি-দাতা—বিধাতা । পৰমাত্মা—শ্ৰিয় আত্মা ।

পা° ১০ ॥ স্নৰাস্নৰ—সুৰ-নৰ । ভিনাভিন—ভিন্নাভিন্ন ।

নবাজ্জোহো স্মৃথ ভোগ নমাগো মুকুতি ।
 তোমাৰ চৰণে মাত্ৰ থাকোক ভকতি ॥ ১২
 মুখে লোক নাম মোৰ কৰ্ণে তব কথা ।
 হৃদয়ত পাদ-পদ্ম থাকোক সৰ্ব্বথা ॥
 সজ্জনৰ সঙ্গ নুগুচোক সৰ্ব্বক্ষণে ।
 এতেক প্ৰসাদ মাগো তোমাৰ চৰণে ॥ ১৩
 শুনা যি কাৰণে আইলো গোচৰ আমাৰ ।
 দেখিয়াছে তোমাৰ অনেক অৱতাৰ ॥
 সম্প্ৰতি ধৰিলা প্ৰভু যেন নাৰী-বেশ ।
 তাক দেখিবাক লাগি আইলো হৃষীকেশ ॥ ১৪
 যিটো নাৰীবেশ ধৰি মুহিলা দানৱ ।
 দেৱৰ অমৃত-পান সাধিলা মাধৱ ॥
 সেই নাৰী-বেশ দেখিবাক অভিলাষে ।
 কোঁতুহলে সভাৰ্য্যে আসিলো তযু পাশে ॥ ১৫
 ভৃত্য হেন জানি যদি আছে মোক দায়া ।
 দেখায়ো আমাক কেনমত তিৰী-মায়া ॥
 ভকতৰ মনোৰথ কৰিয়ো পূৰণ ।
 হেন শুনি হাসি মাতিলন্ত নাৰায়ণ ॥ ১৬
 দৈত্যে নিলে অমৃত দেৱৰ দেখি ক্ৰেশ ।
 সি কাৰণে শঙ্কৰ ধৰিলো নাৰী-বেশ ॥

কামুক জনৰ তাত মহা কুতূহল ।
 তুমি মহা যোগীৰ দেখিবে কোন ফল ॥ ১৭
 ঘোৰ নাৰী-মায়া সৰ্ব্ব মায়াতে কুৎসিত ।
 মহা সিদ্ধ মুনিৰো কটাক্ষে মোহে চিত্ত ॥
 দৰশনে কৰে তপ-জপ-যোগ-ভঙ্গ ।
 জানি জ্ঞানীগণে কামিনীৰ এৰে সঙ্গ ॥ ১৮
 সিটো স্ত্ৰী-ৰূপক দেখিবা কোন কাজে ।
 তুমি ভোল ভৈলে হাসিবক সামৰাজে ॥
 এতেকেসে বোলো ক্ষমা কৰা পশুপতি ।
 হেন শুনি হাসি হৰে হৰিত বদতি ॥ ১৯
 মহাযোগ-বলে শুদ্ধ কৰি আছে কায়া ।
 ব্ৰহ্মময় দেখো কি কৰিতে পাৰে মায়া ॥
 দহি আছে মদনক আৰু শঙ্কা নাই ।
 মাধৱে মাতিলা হাসি শঙ্কৰক চাই ॥ ২০
 দেখাইবো তোমাক আজি সেহি তিৰী-বেশ ।
 এহি বুলি অস্ত্ৰদ্বান ভৈলা হৰীকেশ ।
 আগত নাহিকে হৰি ভৈলা কোন ভিত্তি ।
 চতুৰ্ভিত্তি চাস্ত্ৰ হৰ পাৰ্ব্বতী সহিত্তি ॥ ২১
 বিদূৰক লাগি হৰে চাস্ত্ৰ ছয়া থিয় ।
 চাপৰি চাহাস্ত্ৰ নেত্ৰ বলাই সদাশিৱ ॥

উঠন্ত বৈসন্ত মাত্র কবে উসমিস ।
 কৈক গৈলা কৃষ্ণ একো নপান্ত উদ্দিশ ॥ ২২
 এহিমতে চান্ত হবে আকুলিতভারে ।
 ভণিল শঙ্করে গোবিন্দব দুই পারে ॥
 শুনা সর্ব্বজনে মহাভাগবত-পদ ।
 বোলা হবি হবি ডাকি খণ্ডোক আপদ ॥ ২৩

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ জয় জয় বাম জয় ছিবীবাম
 জয় সনাতন হবি ॥ ৩

পদ ॥ পাছে ত্রিনয়ন দিব্য উপবন
 দেখিলন্ত বিগ্ৰমান ।
 ফল-ফুল ধবি বাকমক কবি
 আছে যত বৃক্ষ মান ॥

শিবীষ সেউতী তমাল মালতী
 লবঙ্গ বাগি গুলাল ।
 কববীষ বক কাঞ্চন চম্পক
 ফুল-ভবে ভাস্তে ডাল ॥ ২৪

শেৰালি নেৰালি পলাশ পাৰলি
 পাৰিজাত যুতী জাই ।
 বকুল বন্দুলি আছে ফুলি ফুলি
 তাৰো সীমা-সংখ্যা নাই ॥

কনৌৰ কনাবী কদম্ব বাবৰি
 নাগেশ্বৰ সিংহচম্পা ।
 অশোক অপাৰ দৰনা মন্দাৰ
 মণিৰাজ ৰাজচম্পা ॥ ২৫

কুন্দ কুৰুবক কেতকী টগৰ
 গন্ধে মোহে বহু দূৰ ।
 গুটিমালী ভেটি ৰাসুল বেৰতী
 মৰুৱা মধাই ধুস্তৰ ॥

চন্দন অগৰু দিব্য কল্পতৰু
 দেৱদাৰু পদ্মবচি ।
 প্ৰতি গাছে গাছে ভিণ্ডা বান্ধি আছে
 স্বৰ্ণ-মাণিকে খচি ॥ ২৬

পা° পদ ২৫ ॥ কনৌৰ—কনৌজ । সিংহচম্পা—সুনিচম্পা ।

দৰনা—দেৱনা । ২৬ ॥ পদ্মবচি—পদ্মবসি ।

মণি-মৰকত- থলী নানা মত
 দীপ্তি কৰে তাৰ কাছে ।
 মহা মনোহৰ দীৰ্ঘি সৰোবৰ
 তাৰ মাজে মাজে আছে ॥

চাৰিও কাষৰে পৰাল বাখৰে
 বান্ধিছে বিচিত্ৰ কৰি ।
 বৈদূৰ্য্যৰ বাট ফটিকৰ ঘাট
 মৰকত-খাটখৰি ॥ ২৭

স্বৰ্ণ কমল ভেট উতপল
 ফুলি ফুলি আছে বঞ্জি ।
 শোভে চক্ৰবাক বাজহংস-জাক
 মৃগাল ভুঞ্জে উভঞ্জি ॥

কোণা কঙ্ক বক বিবিধ চটক
 ভ্ৰমন্ত নিৰ্ভয়ভাৱ ।
 অমৃত-সমান জল কৰি পান
 তেজে স্থলনিত বাৱ ॥ ২৮

পা° ২৭ ॥ দীৰ্ঘি—দীঘি, দিঘ্য । কাষৰে—কাথৰে ।

২৮ ॥ ভ্ৰমন্ত—ভ্ৰমন্ত ।

চাৰিও পাৰত দিব্য পুষ্প যত
 গন্ধে দশোদিশ ভাসে ।
 অনেক ভ্ৰমৰে বেড়িয়া গুঞ্জৰে
 মধু-পান-অভিলাষে ॥

যত দিব্য পক্ষী ফল-ফুল ভক্ষি
 কাঢ়য় সুস্বৰ বাৰ ।
 কুহু কুহু ধ্বনি কোকিলৰ শুনি
 বহয় মলয়া বাৰ ॥ ২৯

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ এ হৰি নাৰায়ণ ॥ ৪

পদ ॥ হেন মহা দিব্য বন দেখিলন্ত ত্ৰিনয়ন
 দিব্য কন্যা এক আছে তাতে ।
 কোটি লক্ষ্মী সম নোহে কটাক্ষে ত্ৰৈলোক্য মোহে
 ভণ্টা-খেৰি খেলে দুয়ো হাতে ॥

তপ্ত সুবৰ্ণৰ সম জ্বলে দেহা নিৰুপম
 ললিত-বলিত হাত-পাৰ ।

চক্ষু কমলৰ পাশি মুখে মনোহৰ হাসি
সঘনে দৰশৈ কাম-ভাৰ ॥ ৩০

উৰ্দ্ধক ক্ষেপন্ত ভণ্টা কবন্ত কটাক্ষ-ছটা
লীলা-গতি দেখাই ফুৰে পাক ।

সোলকে উচ্চল খোপা খসে পাৰিজাত-খোপা
বাম হাতে সম্ববন্ত তাক ॥

কৰ্ণত কুণ্ডল লবে তন হ্নলফল কৰে
গলে বহ্ন-মালা ঝিকি পাৰে ।

স্বৰ্ণ কঙ্কণগণ সিও কৰে কণঝুন
প্ৰকাশে হৃদয় হেম-হাৰে ॥ ৩১

কৰ্ণে লুলে সাতসৰী লয়-লাসে কাঢ়ে ভৰি
আগ বাঢ়ি পাছ গুচি যান্ত ।

পিকি শাড়ী খোণ্টাজালি যেনে মৈৰা কৰে ছালি
হৰক কটাক্ষ কৰি চান্ত ॥

দৰশান্ত কাষ পৃষ্ঠি ক্ষণোহো সমুখ-দৃষ্টি
চাহি লাজে যান্ত চক্ষু মুদি ।

পা° ৩১ ॥ কবন্ত কটাক্ষ ছটা—কটাক্ষে কবন্ত ছটা ।

৩২ ॥ শাড়ী খোণ্টাজালি—শাড়ী খোণ্টাজালি, নেত ঘোণ্টাজালি,
শাড়ী ফোণ্টাজালি ।

ভ্ৰমন্ত অনেকভাৰে উড়ুৱাৰে বস্ত্ৰ বাৰে
উচ্চ কুচ-কুস্ত হোৱে উদি ॥ ৩২

কঙ্কালে কিঙ্কিণী বাজে চৰণ-কমল মাজে
বত্ৰৰ নুপুৰ কণবুন ।

হালে অতি মধ্য-দেহ সংসাৰ-মোহিনী বেশ
একো অঙ্গ নাই খতি-খুণ ॥

মুখ চন্দ্ৰ-সম শোভে পদুৰ স্তম্ভ-লোভে
বেঢ়ি মধুকৰে কৰে বোল ।

শৰীৰৰ লাস-বেশ নেত্ৰৰ কটাক্ষ-ঠেস
দেখি আতি শম্ভু ভৈলা ভোল ॥ ৩৩

পূৰ্ব্ব শত্ৰু হেন জানি কামদেৱে শৰ হানি
মনক মৰ্দ্দিল মহেশ্বৰ ।

নাই শ্ৰুতি বুদ্ধি জ্ঞান কামানলে শোষে প্ৰাণ
লাজ-কাজ এড়িলা শঙ্কৰ ॥

সৰে যোগ-ধ্যান গৈলা কন্যাক মাতিবে লৈলা
প্ৰাণেশ্বৰী চাপ মোৰ পাশ ।

পা: ৩২ ॥ কুচ-কুস্ত - কুৎসস্তস্ত ।

৩৩ ॥ শৰীৰৰ লাস-বেশ—শৰীৰ লাৰণ্যবেশ ।

আৰাৰেক মাত মোক জন্মৰ সফল হোক
 দেখি থাকো তোৰ লয়-লাস ॥ ৩৪

আৰ কি তোমাত বাজ মোক্ষতো নাহিকে কাজ
 আৰ কোন ছাৰ স্বৰ্গ-সুখ ।

তুমি বিনা নাহি আন তুমি মোৰ যোগ-ধ্যান
 থাকিবো তোমাৰ চাই মুখ ॥

নকৰ মানিনী মান মদনে দহৰে প্ৰাণ
 বোল বাঞ্চে আশ্বাস আমাক ।

বোলন্ত অনেক বোল কণ্ঠাতেসে হয় ভোল
 পাসৰিল পাশতে উমাক ॥ ৩৫

যত আছে ভূতগণ কাহাতো নেদন্ত মন
 কেৰলে কণ্ঠাত মাত্ৰ হিয়া ।

স্বামীৰ দেখিয়া ভাৰ হাসন্ত পাৰ্ব্বতী মাৰ
 চাপৰি মুখত বস্ত্ৰ দিয়া ॥

আনো যত অনুচৰ বৈলখিল নিবন্তৰ
 শঙ্কৰৰ দেখি হেন কাম ।

শুনা সামাজিক লোক কলিত মুকুতি হোক
 ডাক ছাড়ি বোলা বাম বাম ॥ ৩৬

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ দেহু দেখা বাম নয়ন ভৰি চাঞো ।
অৰুণ পাৰৰ বালাই লৈয়া মৰি ঘাঞো ॥ ৫

পদ ॥ শুক মুনি বোলন্ত শুনিয়ে বাজা পাছে ।
হৰক নমাতি কন্যা এহিমতে আছে ॥
খেলারন্তে খেৰি হাতৰপৰা পৰি ।
গৈল বেগে গুটি কতো দূৰক উফড়ি ॥ ৩৭

তাক দেখি যান্তে কন্যা বেগ ধৰি ধাই ।
কটিৰ বস্ত্ৰক বায়ু নিলে উড়ুৱাই ॥
ভৈল তনু উদাস বেকত গুপ্ত অঙ্গ ।
লাজে আৰ্গু সাবাটি কৰন্ত অঙ্গ-ভঙ্গ ॥ ৩৮

হুয়া কুজী জুমুৰী অঙ্গক হাতে ঢাকি ।
লাজে চক্ষু মুদি কতো অধোমুখে থাকি ॥
আঁৰ হুইবে লাগি ওচৰত নাহি গাছ ।
হাস্য কৰি কতো টেৰ কৰি চান্ত পাছ ॥ ৩৯

দৰশান্ত ভাৱ শঙ্কৰৰ মোহ হেতু ।
দেখিল কন্যাৰ গুপ্ত অঙ্গ বুধকেতু ॥

ভৈলন্ত ব্যামোহ মন মদনে দহয় ।
 পার্বতীক লাগি এড়িলন্ত লাজ ভয় ॥ ৪০
 বহিৰ সংযোগে যেন উথলিল ঘৃত ।
 দুঃসহ মদন শবে চিত্ত জর্জৰিত ॥
 একো নেদেখন্ত কামাতুৰ ভৈল বৰ ।
 কন্থাক ধৰিবে লাগি দিলেক লৰৰ ॥ ৪১
 খটমট কৰি বাজে গলে মুণ্ড-মাল ।
 কঙ্কালৰ স্নলকি পৰিল বাঘ-ছাল ॥
 ভৈলন্ত উলঙ্গ তাকো নচালন্ত চাপৰি ।
 দেখি পলাইবাক লৈলা কন্থায়ো লৰড়ি ॥ ৪২
 হাসি লাজে অঁৰ হোন্ত ইগাছে সিগাছে ।
 ভোল ছয়া শঙ্কৰো খেদন্ত পাছে পাছে ॥
 হস্তিনীক যেন মত্ত হস্তী যায় খেদি ।
 পলান্ত স্তম্ভৰী শঙ্কৰক লাগ নেদি ॥ ৪৩
 প্ৰাণ যায় শঙ্কৰৰ কাম-উতপাতে ।
 মহাবেগে খোপাত ধৰিলা বাম হাতে ॥
 বহ প্ৰাণেশ্বৰী বুলি কৰি আলিঙ্গন ।
 মহাকাম-ভোলে দিলা মুখত চুম্বন ॥ ৪৪

আৰি-মুৰি কৰি কন্যা নথাকে থমকি ।
 বাহুৰ মাজৰপৰা পড়িল হুসকি ॥
 ছুনাই লবড় দিল বিমুকুত-কেশে ।
 পাছত খেদন্ত হৰে উলঙ্গত বেশে ॥ ৪৫
 পাকত আন্তৰি যান্ত শৰীৰ দেখাই ।
 কতো আঁৰ হোন্ত কন্যা হাসি মুচুকাই ॥
 খণ্ডে ঘন-তন-ভাৰ ছলে দেখাই যান্ত ।
 বহু প্ৰাণেশ্বৰী বুলি শঙ্কৰে চেঞ্চান্ত ॥ ৪৫
 নাহি শ্ৰুতি-বুদ্ধি যেন বাতুল-লক্ষণ ।
 নাৰীময় দেখন্ত সমস্ত বৃক্ষগণ ॥
 দাৰুণ মদন-বাণে কৰে লটিঘটি ।
 কন্যা বুলি ধৰিলন্ত বৃক্ষক সাবাটি ॥ ৪৭

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ইবাৰ কৰুণাময় নকৰা নৈৰাশ ।
 ছোড়া মায়া কৰা দায়ী ভৈলো তযু দাস ॥ ৬
 পদ ॥ ইবাৰ নেৰস প্ৰাণপ্ৰিয়া যাইবি কই ।
 চেঞ্চান্ত বিশ্ৰুত কাম-বাণে মূৰ্ছা গই ॥

হৰষ-বদনে বাঁকৈ দিয়ো মোক চুমা ।

কৰা আলিঙ্গন কি কৰিতে পাৰে উমা ॥ ৪৮

কিয়নো নেদেস প্ৰাণেশ্বৰী মোক লাগ ।

যেহি লাগে সেহি দিবে পাৰো মোত মাগ ॥

কৈলাসৰ পাতিবো তোহোক অধিকাৰী ।

সেৱা কৰি থাকিবে যতেক দিব্য নাৰী ॥ ৪৯

নকৰিবো ছন্দ-বাদ নপাৰিবো গালি ।

ময়ো দাস তোমাৰ থাকিবো আজ্ঞা পালি ॥

তোমাৰেসে কৰি দিবো পাৰ্ব্বতীক চেড়ী ।

আৰ যোনো যাস প্ৰাণেশ্বৰী মোক এড়ি ॥ ৫০

দেখিবে নৰাৰা য়েৰে আমাৰ কুবেশ ।

জটাকো মুণ্ডাঞে তেৰে কৰিয়ো আদেশ ॥

সৰ্প গুচাই পিন্ধো আনি দিব্য অলঙ্কাৰ ।

মুণ্ড-মালা গুচাই আঁৰো গলে হেমহাৰ ॥ ৫১

বাঘ-ছাল এড়ি পিন্ধো দেৱাঙ্গ-বসন ।

ভস্ম গুচাই গাৰে ঘৰো আগৰ চন্দন ॥

যেহি লাগে বোল বাঁকৈ তাক মঞি কৰো ।

মুখ চাই নমাত সম্যকে আত মৰো ॥ ৫২

কতনো কৰিলো তোৰ ঘোৰ অপৰাধ ।
 এভো যেন কৰ বাস্কৈ বচন নবাধ ॥
 দাস্তে খেড় কামোৰো সাৰট হাত মেলি ।
 তোৰ মোৰ হৌক ক্ৰীড়া-কৌতুহল-কেলি ॥ ৫৪

স্ত্ৰী বুলি বৃক্ষক চুম্বন্ত আক্কেৰালি ।
 দেখিয়া হাসন্ত নাৰী-ৰূপে বনমালী ॥
 অনন্তৰ হৰে চক্ষু মেলি চাইল পাছে ।
 দেখন্ত নোহন্ত কণ্ঠা ধৰি আছা গাছে ॥ ৫৪

তাক এড়ি স্তম্ভৰীক খেদন্ত ছুনাই ।
 যেন মত্ত হস্তী হস্তিনীক খেদি যায় ॥
 লাগ নেদি বমণীও পলান্ত লৰাডি ।
 মহাবেগে শঙ্কৰে খেদন্ত ভৰি ভৰি ॥ ৫৫,

নযায় নুপুহায় মদনৰ উতপাতে ।
 পাইলো পাইলো বুলি কতো চাব দেন্ত হাতে ॥
 আঙ্গুলিৰ আগে যেন ছোৰে উচ্চ কুচ ।
 আন্তবন্ত কণ্ঠা হৰ পড়ি যান্ত মুছ ॥ ৫৬

পুৰাতন শত্ৰু কামদেৰে ছিদ্ৰে পাই ।
 প্ৰহাৰন্ত পুষ্প-বাণ ছুনাই ছুনাই ॥

মদনৰ শৰে হৰ হৃদয়ত ফুটি ।

মহাত্মঃখে মাটিত পাড়ন্ত লোটাৰুটি ॥ ৫৭

কতো উঠি কন্থাক কৰন্ত কাণ্ডবাও ।

অঙ্গুলি বেষ্তত লঞে পালটিয়া চায়ো ॥

তোৰেসে নিমিত্তে কৰে মদনে দগধ ।

মই য়েৰে মৰো তোত লাগিবেক বধ ॥ ৫৮

মহাপাপ প্ৰাণী-হত্যা তাকো শঙ্কা নাই ।

কোননো সাধিবি স্বৰ্গ আমাক মৰাই ॥

এভো পাশ চাপ আসি কৰো আলিঙ্গন ।

তোহোৰ সফল হৌক এ নৰ যৌৱন ॥ ৫৯

নেদেখয় কেৰে বাঞ্চে কিয় কৰ লাজ ।

নাহি আন পুৰুষ নিৰ্জ্জন বন মাঝ ॥

তঞি য়েৰে নাসস আপুনি চাপো কোল ।

এহি বুলি লাসে লাসে যান্ত ছয়া ভোল ॥ ৬০

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ প্ৰাণ হৰি নেয় বুলি ডাক ছাড়ে ত্ৰিপুৰাৰি ।
হৰক মুহিয়া যান্ত মোহন মুৰাৰি ॥ ৭

পদ ॥ দেখি হাসি সুন্দৰী পলান্ত লাগ নেদি ।
নয়া নয়া বুলি বৃষধ্বজে যান্ত খেদি ॥
গিৰি-গুহা বন নদ-নদী সৰোবৰ ।
খেদিয়া ফুবন্ত হৰে দ্বীপ-দ্বীপান্তৰ ॥ ৬১
আছে ঋষিগণৰ আশ্ৰম অসংখ্যাত ।
পলান্তে খেদন্তে ছয়ো প্ৰবেশিলা তাত ॥
মদনৰ পাড়াত এড়িলা হৰে লাজ ।
খেদিয়া ফুবন্ত আশ্ৰমৰ মাজে মাজ ॥ ৬২
আউল-জাউল হয় চক্ষু-মুখ ঢাকে জটে ।
বিবস্ত্ৰে কন্যাক হৰে খেদে উলঙ্গতে ॥
দেখি ঋষি পত্নীগণে হাসে নিবন্তৰ ।
কেহো মুখে বস্ত্ৰ দিয়া পশে অভ্যন্তৰ ॥ ৬৩
উন্মত্ত পাগল কিনো ভৈলা মহাদেৱ ।
কেনমতে আক্স সুৰাসুৰে কৰে সেৱ ॥
উলঙ্গতে খেদন্ত কাহাৰ বউ ঝীউ ।
লাজ-কাজ মৰ্য্যাদা এড়িলা সদাশিউ ॥ ৬৪

এহি বুলি জুমা জুমে হাসে সব সখী ।
 ঋষিগণো শঙ্কৰক কামাতুৰ দেখি ॥
 বিষ্ণু বিষ্ণু স্মৰি সবে চপৰাইলা মাথ ।
 কিনো বিপর্যয় ভোল ভৈল গোঁৰীনাথ ॥ ৬৫
 কেহো বোলে শঙ্কৰৰ কোন মায়া বুজা ।
 পাণ্ড-অৰ্য্য দিয়া আগ বাঢ়ি কৰো পূজা ॥
 এহি বুলি উঠি যান্ত কতো ঋষিগণ ।
 লৰবন্তে কৰযোড়ে বোলন্ত বচন ॥ ৬৬
 তুমি চৰাচৰ গুৰু জগতৰ বাপ ।
 সৰ্ব্বজান ছয়া আৰে কৰা হেন পাপ ॥
 ক্ষেণেক বিশ্রাম কৰা আমাৰ থানত ।
 যতেক বোলন্ত মানে নপশে কাণত ॥ ৬৭
 কামিনী হৰিল চিত্ত কামে ভৈলা ভোল ।
 নুশুনন্ত শঙ্কৰে ঋষিৰ মাত-বোল ॥
 বমণীৰ পাছে পাছে ফুৰন্ত লৰড়ি ।
 গাৱ দেখাই স্তন্দৰী পলান্ত ভৰি ভৰি ॥ ৬৮
 নপাৱন্ত লাগ তান নাহি স্তখ-শান্তি ।
 খেদন্তে খেদন্তে হৰ ভৈল হাৰাশান্তি ॥

উগুলা-থুগুলা মন মদনে বিকল ।
 বহিবে লাগিল শঙ্কৰৰ বিন্দু-জল ॥ ৬৯
 হস্তিনীক খেদন্তে হস্তীৰ যেন স্ৰবে ।
 যেন গিৰি শিখৰৰ গেকু-ধাৰা বৰে ॥
 সেহিমতে শঙ্কৰৰ বিন্দু যায় পড়ি ।
 দেখি ঋষিগণে আন্তৰন্ত তাক এড়ি ॥ ৭০
 পিঠি দিয়া কতো স্মৰন্ত হৰি বাম ।
 মহাযোগী শঙ্কৰ আহান হেন কাম ॥
 এহি বুলি ঋষিগণ গৈলা ঘৰাঘৰি ।
 স্মৰিয়া হৰীকেশ বাম হৰি হৰি ॥ ৭১

অষ্টম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ এ হৰি কি প্ৰাণ হৰি পশিলো শৰণে ।
 কৰ কৃপা নাথ মোক অকণ চৰণে ॥ ৮
 পদ ॥ যৈত যৈত শঙ্কৰৰ বিন্দু পড়ি গৈল ।
 ভূমি গুচি তেথণে স্মৰ্ণময় ভৈল ॥
 যেহি বৃক্ষ-লতাক বিন্দুৰ ছটা ছোৰে ।
 কাঠ গুচি তেথণে স্মৰ্ণময় হোৰে ॥ ৭২

পা० ৭২ ॥ ভূমি...ভৈল ॥—মাটি গুচি শুক স্মৰ্ণৰ ভূমি ভৈল ॥

তথাপি খেদন্ত হৰ ছয়া উলঙ্গত ।
 পাক ফুৰি পাইল গৈয়া বৈকুণ্ঠ-নিকট ॥
 পড়িয়া আতাইল য়েৰে বিন্দু আছে যত ।
 তেৰেসে চেতন ভৈল হৰৰ গাৰত ॥ ৭৩
 চাপৰি চাহান্ত ছাল নাহিকে কটিত ।
 লাজে অধোমুখ ছয়া বসিলা মাটিত ॥
 পাছে ব্ৰহ্মজ্ঞান চিন্তি চিত্ত থিৰ কৰি ।
 নাক কাণ ছুয়া স্মৰন্ত বাম হৰি ॥ ৭৪
 মদনৰ পীড়াক এড়ায়া মহাযোগী ॥
 ব্যাধিৰ সকাশ পাইল যেন চিৰৰোগী ॥
 এহ গুচি গৈল যেন স্বস্থ হোৱে সূৰ্য্য ।
 মনত গুণন্ত বসি জগতৰ পূজ্য ॥ ৭৫
 মোৰ কাজে আজি হস্তৰাইলো ত্ৰিভুবন ।
 কেন মতে পতিয়াইবো পাৰ্ব্বতীৰ মন ॥
 বুলিবেক ফুৰিলা কাহাৰ নাৰী-সঙ্গে ।
 গৃহত পশিবে বাস্কে নেদিবন্ত খঙ্গে ॥ ৭৬
 লঘু ভৈলো মাধৱৰ নুশুনিলো হাক ।
 উমাৰ আগত চাটু বুলিলো কণ্ঠাক ॥

এৰে কেনমতে তান আগে হৈবো থিয় ।
 কৰন্ত অশেষ চিন্তা দেৱ সদাশিৱ ॥ ৭৭
 বিচাৰি চাহিলে দোষ নাহিকে আমাৰ ।
 যাৰ মায়া-পাশে বন্ধ সকলে সংসাৰ ॥
 হেন হৰি মুহিলা আপুনি নাৰী হুই ।
 আত অনুশোচ আৰে কৰো কোন মুই ॥ ৭৮
 কটাক্ষত সৃজন্ত ব্ৰহ্মাণ্ড কোটি কোটি ।
 এগোটা ডিম্বৰ মণ্ডি কদ্ৰ এক গুটি ॥
 যাহাৰ অক্ষত চৰাচৰ ভৈল বাজ ।
 হেন হৰি মুহিলা ইহাত কোন লাজ ॥ ৭৯
 বিষ্ণুৰ আগত মই পৰম অজ্ঞানী ।
 জিনিলো মায়াক বুলিলোহো গৰ্ব-বাণী ॥
 ইসে অহঙ্কাৰে কৰে হৃদয়ত তাপ ।
 হৰি হৰি স্মৰণে খণ্ডোক ইটো পাপ ॥ ৮০
 এহি বুলি মৌন ভৈল দেৱতা ঈশান ।
 কৰিবে লাগিলা মনে মাধৱক ধ্যান ॥
 শুনা সৰ্ব্বজনে মন কৰা উপশাম ।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ৮১

নৱম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বান্ধৱ মাধৱ দেৱ হৰি ।

কৰা কৃপা দোষ ক্ষমা কৰি ॥ ৯

অনন্তৰে দেৱ হৰি ছুনাই নিজ ৰূপ ধৰি
শঙ্কৰৰ আগে উপসন ।

মুখে কৰি অল্প হাসি হৰক সন্মুখি আসি
বুলিলন্ত প্ৰশংসা-বচন ॥

শুনা শুনা শূলপাণি জানো তুমি মহাজ্ঞানী
তৰিলা দুস্তৰ মায়া ঘোৰ ।

তুমিসে তত্ত্বক জানা নাহি আৰ তুমি বিনা
আবৰ পৰম প্ৰিয় মোৰ ॥ ৮২

শুনা শুনা জ্ঞানশালী তোমাৰেবে বাক্য পালি
দেখাইলো দুস্তৰ স্ত্ৰী-মায়া ।

আত নকৰিবা খেদ কিঞ্চিতো নাহিকে ভেদ
তোমাৰে আমাৰে একে কায়া ॥

শুনা ভূতনাথ হৰ তুষ্ট হুয়া দেঞেণ বৰ
হোক মায়া তোমাৰ অধীন ।

ঘোষা ৯ ॥ বান্ধৱ—মাধৱ, মাধৱ মাধৱ ।

পা° ৮২ ॥ মহাজ্ঞানী—মহামানী ।

সুখে থাকি নিজ থানে মহাকল্প অৱসানে
মোৰ শৰীৰতে যাইবা লীন ॥ ৮৩

এহি বুলি বনমালী শঙ্কৰক আক্লেৱালি
সমজ্যাক নিলন্তু সাদৰি ।

কৰিলন্তু সতকাৰ দিব্য বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ
পাৰ্বতীকো দিলা মান্ত কৰি ॥

আনো যত ভূতগণ তুঘিলা সৰ্বাৰো মন
কৰিলন্তু যথোচিত কাম ।

পাছে হৰে মহাতুষ্টি পাৰ্বতী সহিত উঠি
দণ্ডৱতে কৰিলে প্ৰণাম ॥ ৮৪

বিষ্ণুত মেলানি মাগি লড়িলা গৃহক লাগি
ভাৰ্য্যায়ে সহিতে শূলধৰ ।

চড়িয়া বৃষভ-ৰথে শীঘ্ৰে আকাশৰ পথে
আবোহিলা কৈলাস-শিখৰ ॥

বসিল সমাজ পাতি বোলন্তু উমাক মাতি
আপুনি দেখিলা প্ৰাণ-জায়া ।

ভৈলোহো বাতুল-প্ৰায় মোৰ শ্ৰুতি-বুদ্ধি নাই
যেন কৰিলেক বিষ্ণু-মায়া ॥ ৮৫

মঞি জগতৰ পতি মোৰ হেন ভৈল গতি
 আন কোনে থিৰ হৈবে আত ।
 হেন জানা স্বৰূপত চৰাচৰ আছে যত
 সৰে বন্দী বিষ্ণুৰ মায়াত ॥

সহস্ৰ বৎসৰ মানে আছিলোহো যোগ-ধ্যানে
 দেখি তুমি পুছিলি আমাক ।
 গাৰে ভস্ম জটা ধৰি অনেক তপস্যা কৰি
 আউৰ তুমি আৰাধাহা কাক ॥ ৮৬

এড়ি লোভ ক্ৰোধ কাম কাহাৰ জপাহা নাম
 আৰব আছন্ত কোন দেৱ ।
 তোমাত কহিলো আমি আছন্ত জগত-স্বামী
 স্তবাস্তবে যাক কৰে সেৱ ॥

প্ৰত্যেকে দেখিলা আজি যাহাৰ মায়াত বাজি
 মোহ ছয়া এড়িলোহো লাজ ।
 কাম-বাণে ভৈলো আউল চেঞ্চাই ফুৰো যেন বাউল
 হস্তৰাইলো বৈকুণ্ঠ-সমাজ ॥ ৮৭

কপট যুৱতী বেশে মোহিলন্ত হৃষীকেশে
 পাসৰিলো তোমাক পাশতে ।

কল্যাক ফুৰিলো খেদি গিৰি গুহা বন নদী
অনেক ঋষিৰ আশ্ৰমতে ॥

নেদেখিলে কৈৰ লোক কোনে নহাসিলে মোক
লঘু ছইবে নথাকিল ঠাই ।
এভে মোৰ কাম্পে হিয়া হেন জানা প্ৰাণ-প্ৰিয়া
হৰিৰ মায়াত বড়া নাই ॥ ৮৮

যত দেখা চৰাচৰ হৰিময় নিবন্তৰ
হৰিত পৃথক কেহো নোহে ।
যি জন ভকতি-হীন সি দেখে হৰিক ভিন্ন
হৰিৰ মায়ায়ে তাক মোহে ॥

হৰিসে পৰম দেৱ হৰিকেসে কৰো সেৱ
অজস্তা পালস্তা দেৱ হৰি ।
হৰি-নাম হিয়ে ধৰি হৰি-নাম সদা স্মৰি
তেৱেসে হৰিৰ মায়া তৰি ॥ ৮৯

হেন জানি তুমি দেৱী হৰিৰ চৰণ সেৱি
এড়া লোভ মোহ ক্ৰোধ কাম ।
নকৰিয়ো জন্ম বৃথা শুনা সদা হৰি-কথা
কৰিয়ো কীৰ্ত্তন হৰি-নাম ॥

হৰিৰ চৰণ-মনে চিন্তিয়োক সৰ্ব্বক্ষণে
 কৰিয়ো ভকতি ভালমতে ।
 তেবেসে সংসাৰ তৰি হৰিৰ প্ৰসাদে গোৰী
 পাইবা মোক্ষ মোহোৰ লগতে ॥

দশম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ জয় কৃষ্ণ বোল নৰ মুখে ।
 বৈকুণ্ঠে প্ৰয়াণ কৰ মুখে ॥ ১০

পদ ॥ শঙ্কৰৰ হেন বাণী পাৰ্ব্বতী গোসানী শুনি
 আনন্দতে শিহৰাইলা গাৱ ।
 উঠি কৰযোড়ে গোৰী ফুৰি প্ৰদক্ষিণ কৰি
 নমিলা শিৱৰ ছুই পাৱ ॥

তুমি প্ৰভু সৰ্ব্বজ্ঞান দিলা মোক দিব্য জ্ঞান
 সাৰ্থক তোমাৰ মৰ্ত্তি জায়া ।
 কিনো ভাগ্যৱতী আমি তোমাৰ প্ৰসাদে স্বামী
 তৰিবো ছুস্তৰ ঘোৰ মায়া ॥ ৯১

পা° ঘোষা ১০ ॥ বাম বাম বঘুনাথ এ ।

বাম-নাম নচাড়োক মুখে ॥ ১০

আৰেমে জানিলো সাৰ হৰি-ভকতিত পৰ
নিস্তাৰ কৰন্তা আন নাই ।

মিছাতেমে মূঢ়জনে খপে আল-জাল-মনে
হৰি-নামে মোক্ষ-পদ পাই ॥

আৰ চিন্তা নাই মোৰ তৰিবো সংসাৰ ঘোৰ
কৌতূহলে হৰি-নাম-নাৰে ।

এহি বুলি পাছে গোবী হৰিত ভকতি কৰি
থাকিলন্ত জগতৰ মাৰে ॥ ৯২

শুক মুনি নিগদতি শুনিয়েক কুরুপতি
কহিলোহো হৰিৰ চৰিত্ৰে ।

কপট-যুৱতী-বেশে যেনমতে হৃষীকেশে
মুহিলন্ত শঙ্কৰৰ চিত্ত ॥

দৈত্যৰ মুহিয়া মন যেনমতে নাৰায়ণ
ভুঞ্জাইল অমৃত দেৱতাক ।

পুছিলো যতেক মানে কহিলো তোমাৰ থানে
সাৰশেষে কৃষ্ণৰ কথাক ॥ ৯৩

পা° পদ ৯২ ॥ হৰি-নাম-নাৰে ।— হৰি বোলে মনে ।

জগতৰ মাৰে ॥—কতো দিনমানে ॥

অকপটে ঘিটোজনে শুনে ভণে এক মনে
 শুনিয়েক তাৰ যেন ফল ।
 খণ্ডয় চৌষষ্টি বোগ মিলে আসি যত ভোগ
 মনোৰথ পূৰয় সকল ॥

সমস্ত পাপকে বাধি আপুনাৰ মোক্ষ সাধি
 এক কোটি পুৰুষ উদ্ধাৰে ।
 কহো মঞি স্বৰূপত নাহি সাৰ সংসাৰত
 হৰি-কথা-শ্রবণত পৰে ॥ ৯৪

পৰীক্ষিত হেন জানি চিন্তিয়েক চক্রপাণি
 হৰিৰ কথাত কৰা বতি ।
 সংহৰিয়ো আন কাম জপিয়ো হৰিৰ নাম
 ইহ-পৰলোকে হৰি গতি ॥

অশাস্ত মৰ্ত্য-লোক জন্মৰ সফল হোক
 কৰিয়োক হৰিত ভকতি ।
 আৰ যেহি মানে লাগে পুছিয়োক মহাভাগে
 কহো কৃষ্ণ-কথাক সম্প্রতি ॥ ৯৫

নমো নমো দামোদৰ সংসাৰৰ বিঘ্নি-হৰ
ভকত-অভয়-দাতা দেৱ ।

ভাগৱত পদ ছবি ৰচিল শঙ্কৰ কবি
কৃষ্ণৰ চৰণ কৰি সেৱ ॥

শুনিয়েক সাধু লোক নিন্দা নুবুলিবা মোক
যদি দেখা পদত দূষণ ।

আমি সমস্তৰে শিষ্য জানি কৰা বিমৰিৰ
মহন্তৰ ক্ষমাসে ভূষণ ॥ ১৬

কৃষ্ণে দিল যেন মতি যেন ৰড়ে সৰস্বতী
বিৰচিলো সেই অভিপ্ৰায় ।

যতেক চটক দেখা যাৰ যেনমত পাখা
তাৰ অনুৰূপে উড়ায় ॥

শুনা সৰ্ব্বজন তৰু ইটো মহাভাগৱত
তিনিও লোকত সাৰোত্তৰ ।

যত মহায়জ্ঞ দান কোটি কোটি তীৰ্থ-স্নান
কেহো আৰ নপাৰে ওচৰ ॥ ১৭

কৃষ্ণ কথা যিবা ভণে যিবা শুনে এক মনে
 যমৰ ভাৰনা কৰে চুৰি ।
 পুৰুষ উদ্ধাৰ কৰি সংসাৰ-সাগৰে তৰি
 অন্তকালে যায় বিষ্ণুপুৰী ॥

শঙ্কৰে বচিল গীত আপুনাৰ চিন্তা হিত
 শুনা সমজ্যাৰ যত জন ।
 এড়ি আলজাল কাম ডাকি বোলা বাম বাম
 সমাপত মহেশ-মোহন ॥ ৯৮

হৰমোহন সমাপ্ত ॥ ৯ ॥

নৱম খণ্ড

বলি-ছলন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বোলা বাম বাম ভাবিয়ো বাম বাম ।
পৰম মধুৰ বাণী লৈতে অনুপাম ॥ ১

পদ ॥ শুক মুনি বোলন্ত শুনियो পৰীক্ষিত ।
বামনৰ বাক্যে বলি স্ততল-পুৰীত ॥
নিয়মিলা দানৱক বিষ্ণু-ধৰ্ম্ম কই ।
আপুনি থাকিলা পাছে মুখ্য গৃহ লই ॥ ১
দিব্য ভোগ যতেক আপুনি লৰে লাগ ।
বৈষ্ণৱ বলিৰ তাত নাহি অনুৰাগ ॥
এড়িলা বিষয়-ভোগ প্ৰহ্লাদৰ নাতি ।
সদায় থাকন্ত দিব্য সভা এক পাতি ॥ ২
মাধৱৰ চক্ৰে আসি ভৈল সভাসদ ।
যাহাৰ ভয়ত দৈত্যগণ নিশব্দ ॥
প্ৰহ্লাদে কহন্তে শূনি থাকে কৃষ্ণ কথা ।
ছাৰত আপুনি হৰি থাকন্ত সৰ্ব্বথা ॥ ৩

শ্যামল শৰীৰ শিবে কিৰীটি উজ্জ্বল ।
 কমল-লোচন চাক মকৰ কুণ্ডল ॥
 কণ্ঠত কৌস্তভ কৰে কঙ্কণ কেয়ূৰ ।
 কটিত মেখলা পাদ-পঙ্কজে নূপূৰ ॥ ৪
 গাৰে পীত বস্ত্ৰ যেন আগনিৰ জ্বালা ।
 আপাদ-লম্বিত গলে জ্বলে বনমালা ॥
 প্ৰসন্ন বদনে হৰি কৰে ধৰি গদা ।
 বলিৰ সম্মুখ হয়। থাকন্ত সৰ্ব্বদা ॥ ৫
 হৰি-দৰ্শনত নিশ্চল ভৈল মতি ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে অনুক্ষণে বাঢ়ে বতি ॥
 ভৈলন্ত বিমুখ বলি বিষয়-সুখত ।
 সদায়ে কৃষ্ণৰ নাম নুগুচে মুখত ॥ ৬
 উঠি কতো কীৰ্ত্তন কবন্ত তাল ধৰি ।
 দৈত্যগণে বেঢ়ি বাৰে চৌপাশে চাপৰি ॥
 প্ৰহ্লাদে শিখান্ত গাৰে গোবিন্দৰ গীত ।
 পৰম আনন্দে দৈত্য-পতি কৰে নৃত্য ॥ ৭
 গোবিন্দক দেখিয়া আনন্দে দ্ৰৱে চিত্ত ।
 হৰিষে লোতক অৱে তনু লোমাঞ্চিত ॥

হোলন্ত নিশবদ গদগদ কৰে মাত ।
 প্ৰেম-ভাৱ উপজি পড়ন্ত ঢাত-ঢাত ॥ ৮
 ভকতৰ বশ্য হৰি আকলিয়া বলি ।
 কতো আতি হৰিষে হাসন্ত খলখলি ॥
 কতো হুকহুক কৰি কৰন্ত ক্ৰন্দন ।
 কতো গীত গান্ত বিৰোচনৰ নন্দন ॥ ৯
 কতো হৰি বুলি গেৰিয়ান্ত ইন্দ্রসেন ।
 উঠি উঠি নাচন্ত বসন্ত বাউল যেন ॥
 কতো মৌন হয় পৃথিৱীত পড়ি থাকে ।
 কৰয় কীৰ্ত্তন তাক বেঢ়ি দৈত্য-জাকে ॥ ১০
 হেন ভক্তিতাবে দৈত্যেন্দ্রৰ দিন যায় ।
 বলি-সম ভাগ্যবন্ত ত্ৰৈলোক্যত নাই ॥
 জগতকে পৰিত্ৰ কৰিলা দৈত্যপতি ।
 হৰিবো বিস্ময় দেখি বলিৰ ভকতি ॥ ১১
 অন্তৰীক্ষে মহিমা বথানে সিদ্ধ মুনি ।
 হেনতো বৈষ্ণৱ কৈতো দেখি নতু শূনি ॥
 সদায় থাকন্ত দামোদৰ যাৰ কাছে ।
 বলি সম ভাগ্যবন্ত আন কোন আছে ॥ ১২

পা° ১০ ॥ নাচন্ত বসন্ত—পড়ন্ত নাচন্ত ।

১২ ॥ কৈতো—নতু ।

মাধৱৰ পাৱত অৰ্পিলা আপুনাৰ ।
 বলিসে জিনিলা ইটো দুৰ্জয় মায়াৰ ॥
 এহি বুলি পুষ্প বৰিষন্ত ঘনে ঘনে ।
 বোলা হৰি হৰি সৰে সভাসদগণে ॥ ১৩

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ষোৰা ॥ ত্ৰাহি হৰি পড়িলো পাৰে
 উপায় পৰমানন্দ দিয়া ।
 নসহে সংসাৰ তাপে
 আউৰ মোৰ হিয়া ॥ ২

পদ ॥ শুক মুনি নিগদতি শুনিয়োক কুৰুপতি
 বৈষ্ণৱ বলিৰ দেখি কৰ্ম্ম ।
 বড়া বড়া দৈত্যগণ কৰে হেন আলোচন
 কিনো বিপৰীত ভৈল ধৰ্ম্ম ॥

ইটো মূৰ্থ দৈত্যৰাজ এড়িলেক ৰাজ-কাজ
 শত্ৰুৰ সদায় লৰে নাম ।
 আন নাই হৰি বিনে নাচে গাৰে ৰাত্ৰি-দিনে
 কৰে কিনো গৰিহিত কাম ॥ ১৪

ছাড়িল দৈত্যৰ নীতি ভৈল বিষ্ণুৰেমে ভিত্তি
 জানা আক পাইলেক বিবুদ্ধ ।
 হৰি বুলি মৰে মাত্ৰ নভৈল একোৰে পাত্ৰ
 যেন ভৈল শোভৰ আযুধি ॥

আটাসতে গল ফাৰে যেন কাণে সূচি তাড়ে
 সৰ্বদায়ে শুনে হৰি-কথা ।
 কিবা কদৰ্থনা চাঞে আসা উঠি ঘৰে যাঞে
 হৰি-নাম নুশুনোহো বৃথা ॥ ১৫

কুল-ধৰ্ম্মে ভৈল হীন যেন বাতুলৰ চিহ্ন
 আহাৰ সেৱাত নাহি ফল ।
 হেন কণাকণি কৰি উঠি গৈল ঘৰাঘৰি
 কতো কতো দানৰ নিস্থল ॥

শ্ৰৱণে আনন্দ কৰে কীৰ্ত্তনে পাতক হৰে
 হৰি-নাম মুকুতি-দায়ক ।
 পাতকে শুনিবে নেদে যেন কিলাই কোবাই খেদে
 দুফট শঠ অধৰ্ম্মাজনক ॥ ১৬

পা° ১৫ ॥ আযুধি—বোসধি, ঔষধী ।

বৃথা—বথা ।

পৰম মঙ্গল বাম নাম ইটো অনুপাম
 বৈষ্ণৱৰ যাক শুনি তুষ্টি ।
 দৈত্যগণ ছুৰাচাবে তাক কি শুনিতে পাবে
 উচপিচ কৰি গৈল উঠি ॥

বলিৰো নুশুনে হাক দানৱৰ বিচেষ্টাক
 মাধৱৰ চক্ৰে দেখি আছে ।
 জ্বলে যেন সূৰ্য্য কোটি বিন্ধাদশবদে উঠি
 ক্ৰোধে খেদি গৈল পাছে পাছে ॥ ১৭

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে শুনিয়োক সৰ্ব্বজনে
 স্থিৰ বুদ্ধি কৰি গুণা মনে ।
 আজি-কালি কৰি দিন গৈল আয়ু ভৈল ক্ষীণ
 যাইবে লাগে যমৰ কৰণে ॥

যতেক সংসাৰ-নয় সৰে স্বপ্ন মায়াময়
 অন্তকে কেশত আছে ধৰি ।
 ভাৰতত জন্ম পাই বিলম্বক নুযুৱায়
 সদায় ঘূৰিয়ো ৰাম হৰি ॥ ১৮

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ও হৰি বেহু দৰিশন শির সনাতন
তোমাৰ চৰণে ধৰো ।

তুৱা গুণ-নাম ছাৰি আন কাম
কৰিয়া মিছাতে মৰো ॥ ৩

পদ ॥ দৈত্যৰ পুৰীত পশিল ত্বৰিত
বাঘে যেন ধৰে খেদি ।

যত দ্ৰোহিয়াৰ বাথ নাহি তাৰ
পেহ্লাৱে মাথাক ছেদি ॥

কাৰো নাক কাণ কৰে খান খান
কাৰো কঙ্কালত কাটে ।

হাত ভৰি টিকি কৰয় চৌবাঙ্গি
পাড়ি গেবাগেৰি বাটে ॥ ১৯

কাৰো জিহ্বা আনি কাটে টানি টানি
ধৰি ছুই চক্ষু কাটে ।

কাৰো দাস্ত সাৰে কদৰ্থিয়া মাৰে
দৈত্যৰ লাগ নছাড়ে ॥

পা° ১৯ ॥ বাথ—বন্ধা ।

টিকি—টেকি ।

গেবাগেৰি—গড়াগড়ি, গৰাগৰি ।

২০ ॥ সাৰে—শাৰি ।

বুদ্ধি ভৈল চুৰি পলাইবাৰ পুৰী
 কহিতো নপাইল খুজি ।
 বলিৰ চৰণে পশিল শৰণে
 ছনাই সৰে মান্ত বুজি ॥ ২২

ভণিল শঙ্কৰে শুনা সৰ নৰে
 যতেক বিষয়-ভোগ ।
 পুত্ৰ দাৰা ধন শৰীৰ স্বজন
 সৰাৰ আছে বিয়োগ ॥

তাৰ চিন্তা এড়ি চিন্তিয়োক হৰি
 অন্তকে পাইলেক পৰা ।
 এড়ি আন কাম বোলা বাম বাম
 স্মখে ভৱ-নদী তৰা ॥ ২৩

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ষোৰা ॥ গৰুড়-কেতু ত্ৰাণ-হেতু
 বাম তুমি নাৰায়ণ ।
 জানি লৈলো তোমাত শৰণ ॥ ৪

পদ ॥ এহিমতে চক্ৰে ধৰি কাটি মাৰি বশ্য কৰি
 কতো দানবক দিল আনি ।
 দৈত্যগণো ত্ৰাস হয় কাণ-মুণ্ড নলাড়িয়া
 থাকিল বলিৰ বাক্য মানি ॥

কুপাময় দৈত্য-পতি শিক্ষা দেস্ত প্ৰতি প্ৰতি
 শুনিয়েক সমস্তে দানৰ ।
 যিটো হৰি-কথা কৰে হৰি-নাম সদা লৰে
 সিসে মোৰ পৰম বান্ধৱ ॥ ২৪

কৰযোৰে বোলো হেৰা অস্ত্ৰৰ স্বভাৱ এড়া
 হৰি-ভকতিত দিয়া চিত্ত ।
 মুখে হৰি-নাম স্মৰে হৃদয়ত ৰূপ ধৰে
 তাহাৰ ভৃত্যবো মঞি ভৃত্য ॥

পা° ষোৰা ৪ ॥ বাম নিবঞ্জন : নিবঞ্জন : নিবঞ্জন হৰি ।
 হৰি বাম নিবঞ্জন নিবঞ্জন হৰি ॥ ৪

শুনিয়োক জ্ঞাতি-লোক সবে কৃপা কৰা মোক
হৰি স্মৰি ছয়ো পৰিত্ৰাণ ।

মুহি তেবে পাইবা ফল এহি বুলি মহাবল
ভকতিৰ পাতিল দেৱান ॥ ২৫

কোনে হৰি-কথা কৰে কোনে কৈতে নাম লৰে
নিতে কৰে ওৱাচিল বান্ধি ।

যাহাৰা নুপূৰে ভাই তাহাৰা জীৱন নাই
চিন্তি দিয়া মাৰে প্ৰাণ টান্ধি ॥ -

ফুৰে পাইক ঘৰে ঘৰে সবংশকে বেড়ি ধৰে
যাহাৰা নলৰে হৰি-নাম ।

সৰ্বস্ব আগ্ৰহি লৰে জীয়ে মানে সাঞ্চ খৰে
গলত লগাৰে বৰ চাম ॥ ২৬

কীৰ্ত্তনত চিত্ত নেদি গ্ৰাম্য কথা কৰে যদি
তাহাৰ কাগত সূচি তাড়ে ।

হৰি-ভকতিক এড়ি হাসে উপহাস্য কৰি
চৰবতে তাৰ গাল ফাড়ে ॥

পা° পদ ২৬ ॥ ওৱাচিল—ওৱাসিল ।

ভাই—তাই ।

যাহাৰা...তাহাৰ—তাহাৰ ..তাহাৰ ।

চিন্তি—চেড়ি, টেড়ি । গলাত—গালত । চাম—সাম ।

স্বমৰিবে নাহি ইছা ডৰতে ভটকে মিছা
 জানি তাৰো জিহ্বা বিন্ধে টানি ।
 যিবা থাকে মৌন হুই তাৰ গলে দেই জুই
 কেনে নোবোলস হৰি-বাণী ॥ ২৭

অবজৰ নাই বাতি প্ৰতি ঘৰে ঘৰে মাতি
 ফুৰে কটোৱাল বাটে-বাটে ।
 ফাকটে বজাৰে ভেৰী জাগ জাগ নিদ্ৰা এড়ি
 হৰি বোল হৰি বোল ঝাণ্টে ॥

বাজাৰ দণ্ডিত থাকি স্ততল পুৰীক ঢাকি
 নিৰন্তৰে কৰে হৰি-ঘোষ ।
 আন গৃহ-কৃত্য এড়ি হৰি বুলি পাৰে গেৰি
 শুনি মিলে বলিৰ সন্তোষ ॥ ২৮

পা° ২৭ ॥ গলে—গালে ।

কেনে—কোনে ।

২৮ । অবজৰ—অবসৰ ।

ফাকটে—ফাটকে, কটকে ।

শুনা বুধ লোক কুমিয়োক মোক
 পদত দূষণ দেখি ।
 যাৰ জ্ঞান নাই যিমতে চেঞ্চায়
 মুৰ্খৰ দোষ নেলৈখি ॥ ৩২

মোৰ পদ বুলি নেড়িবা সমূলি
 বিচাৰি দেখিবা পাছে ।
 মোক্ষৰ নিদান অমৃত-সমান
 কৃষ্ণ-কথা আতে আছে ॥

হেন অনুমানি কৃষ্ণৰ কাহিনী
 শুনিয়া হুয়ো সন্তোষ ।
 আন কাম এড়ি সমজ্যায়ে বেড়ি
 কৰিয়োক হৰি-ঘোষ ॥ ৩৩

বলি-ছলন সমাপ্ত ॥ ৯ ॥

দশম খণ্ড

শিশু-লীলা

প্রথম কৌৰ্ণ

ঘোষা ॥ কৃষ্ণ গোপাল কৰণাময় বাম বাম হৰি ॥ ১

পদ ॥ কৃষ্ণ-ৰূপে দৈবকীত ভৈলা অবতাৰ ।

শঙ্খ চক্ৰ গদা পন্ন কবত তোমাৰ ॥

পীত বস্ত্ৰে শোভে আতি শ্যাম কলেবৰ ।

কমল-লোচন চাক অৰুণ অধৰ ॥ ১

সুন্দৰ নাসিকা কৰ্ণে মকৰ-কুণ্ডল ।

কণ্ঠত কৌমুভ শিৰে কিৰীটি উজ্জ্বল ॥

আপাদ-লম্বিত বন-মালা জ্বলে গলে ।

শোভে অতি শ্ৰীবৎস বহল বক্ষস্থলে ॥ ২

চাক চাৰি ভুজ জ্বলে আজানু-লম্বিত ।

কৰি-কৰ-সম উৰু বৰ্ত্তুল বলিত ॥

চৰণ-কমল যেন নব পদ্ম-কোষ ।

যাক দেখি ভকতৰ পৰম সন্তোষ ॥ ৩

প্রসন্ন বদন জ্বলে অলকা-তিলক ।

বহুদেবে দেখিলন্ত অদ্ভুত বালক ॥

পাড়ি ছয়ো প্রাণী পাছে কৰিলন্ত তুতি ।
 পিতৃত কহিলা প্রভু সমস্ত যুগুতি ॥ ৪
 ভৈলা শিশু-ৰূপ তৈতে প্রভু নাৰায়ণ ।
 কোলে লৈয়া বহুদেব লড়িল তেখণ ॥
 ভাগিল নিহল ভৈলা মেলান কপাট ।
 দেখি ভয়ে যমুনা আপুনি দিলা বাট ॥ ৫
 বৰিষে কণিকা মেঘে ওপৰত গাজে ।
 ফণায়ে ধৰিলা ছত্র আসি সৰ্পৰাজে ॥
 যশোদাৰ তৈতে উপজিলা যোগ-মায়া ।
 আতি অচেতনে নিদ্রা গৈলা নন্দ-জায়া ॥ ৬
 তাহানে শয্যাতে নিয়া খৈলন্ত তোমাক ।
 বহুদেবে আনিলন্ত নন্দৰ কন্যাক ॥
 শিশুভাৰে গোকুলত ক্ৰীড়িলা অপাৰ ।
 সাধিলা অনেক শ্ৰীতি নন্দ যশোদাৰ ॥ ৭
 অচিন্ত্য-মহিমা হৰি পুৰুষ পুৰাণ ।
 লীলা কৰি অনেক দৈত্যৰ লৈলা প্ৰাণ ॥
 কংসৰ পাঞ্চনি পাই যত দৈত্য আসে ।
 তুমি-অগনিত যেন পুড়ি মৰে ঝাসে ॥ ৮

আসিলেক পূতনা মোহিনী নাৰী-বেশে ।
 তন দিয়া শিশু মাৰি ফুৰে দেশে দেশে ॥
 কোলে ধৰি তোমাক দিলেক তন দান ।
 তন-পানে পূতনাৰ শুৰিলাহা প্ৰাণ ॥ ৯
 শকটৰ তলে থৈলা যশোদা শুৰাই ।
 লাথি হানি পেলাইলা শকট ওভতাই ॥
 হেন দেখি যশোদা স্তম্ভৰী মহাছুঃখে ।
 আথে-বেথে কোলে লৈয়া তন দিলা মুখে ॥ ১০
 কৃষ্ণৰ কিস্কৰে কহে শঙ্কৰে যুগুতি ।
 বাম-নাম বিনা নাহি কাহাবো মুকুতি ॥
 হেন জানি নিবস্তৰে এড়ি আন কাম ।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ১১

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম পাৰ কৰা বঘুনাথ সংসাৰ-সাগৰে ॥ ২

পদ ॥ চক্ৰবাত অস্তৰে কৃষ্ণক নিলে হৰি ।
 আকাশত মাৰিলা গলত চেপি ধৰি ॥
 কৃষ্ণক হিয়াত লৈয়া পড়িলা ভূমিত ।
 জুবাইল তোমাক পায় যশোদাৰ চিত্ত ॥ ১২

ছলে হামি তুলি তুমি দেখাইলা মাৰত ।
 গৰ্ভৰ ভিতৰে আছে সমস্তে জগত ॥
 কল্পিল শৰীৰ যশোদাৰ হেন দেখি ।
 পৰম বিস্ময় হয় মুদিলন্ত আখি ॥ ১৩
 বহুদেৱে পঠাইলা আসিলা গৰ্গ ঋষি ।
 গোপ্য কৰি জাত-কৰ্ম্ম কৰিলা হৰিষি ॥
 কহিলা নন্দৰ আগে যত গুণ-গ্ৰাম ।
 বিধিৰতে তোমাৰ থৈলন্ত কৃষ্ণ নাম ॥ ১৪
 আৰ্ণু কাটি বিঙ্গ পাড়ি ফুৰা ব্ৰজ মাঝে ।
 সোণাৰ ঘাঘৰচয় কঙ্কালত বাজে ॥
 বৃষৰ শুনিয়া নাদ চমকি উলটি ।
 আথে-বেথে ধৰা গৈয়া মাৰক সাবটি ॥ ১৫
 থিয়দঙ্গা দিয়া পাছে তুমি দামোদৰ ।
 আনাট কৰিয়া ফুৰা গোৱালীৰ ঘৰ ॥
 আনন্দতে সমস্তে গোৱালীগণ আসি ।
 কৃষ্ণৰ অকৃতি যশোদাত দেয় হাসি ॥ ১৬
 কি ভৈল তোমাৰ ইটো তনয় দুৰ্জ্জন ।
 কৃষ্ণৰ নিমিত্তে আউৰ নাৰহে জীৱন ॥
 গাই নতু দোহস্তে দামুৰি মেলে গই ।
 গৃহ পশি চুৰি কৰি খাস্ত দুহু দই ॥ ১৭

বানবকো খুৱাৰে গোৱিন্দ কিনো চাণ্ড ।
 বানবে নথাস্ত জানি কোবাই ভাঙ্গে ভাণ্ড ॥
 চুকি য়েৰে নপাৰে মনত নাই তুষ্টি ।
 সিকিয়াবপৰা আনে উৰলত উঠি ॥ ১৮
 শৰীৰৰ বত্নগণে ফুৰে পসৰাই ।
 আন্ধাৰতো খুজি পাস্ত লুকান নযায় ॥
 বস্ত্ৰক নপাইলে ধৰি মাৰস্ত ছৰালি ।
 গৃহক ভৎসিয়া পলাই যাস্ত বনমালী ॥ ১৯
 মাৰব কোলাত আছা তুমি জগন্নাথ ।
 সভয়-নয়ন ছয়া চপৰাইলা মাথ ॥
 হেন দেখি যশোদা কৃষ্ণক নোবোলয় ।
 আনন্দে ৰহিলা হাসি পুত্ৰ-মুখ চাই ॥ ২০
 ডৰিবাৰ দেখিয়া পুত্ৰক বৰনাৰী ।
 বুকত সাবাটি ধৰিলস্ত চুমা পাৰি ॥
 মাধৱৰ শিশু-লীলা শুনা সৰ্ব লোক ।
 বোলা হৰি হৰি যত পাতক ছাৰোক ॥ ২১

পা° ১৯ ॥ বস্ত্ৰক.....বনমালী ॥—(পুথি)

বস্ত্ৰক নপাইলে ছৰালিক মাৰে বাগি ।

লৱড়ন্তে পলাই যাস্ত মজিয়াত হাগি ॥

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কেশৱ কৃষ্ণ কৰুণা-সিন্ধু ।
 ত্ৰাহি জগন্নাথ অনাথ-বন্ধু ॥ ৩

পদ ॥ এহিমতে ব্ৰজে আনন্দে হৰি ।
 কৰন্তু ক্ৰীড়া শিশু-ৰূপ ধৰি ॥
 যত গোপ শিশু বলাই আদি ।
 সৰে ভৈল গৈয়া কৃষ্ণৰ বাদী ॥ ২২

যশোদাৰ আগে দিলেক খল ।
 খাইলন্তু কৃষ্ণে মাটি এক দল ॥
 শুনিয়া যশোদা স্তম্ভৰী হাসি ।
 পুত্ৰৰ হাতত ধৰিলা আসি ॥ ২৩

কেনে মাটি খাইলি অবে গোপাল ।
 কোবাই আজি তোৰ ফাৰিবো ছাল ॥
 শুনিয়া কৃষ্ণৰ হৰিল মাত ।
 চক্ষু টেৰ কৰি মাৰক চাস্ত ॥ ২৪

ভয়তে যেন কাষ্ট্ৰেপ হাত-ভৰি ।
 যশোদা দেখে পুত্ৰ গৈল ডৰি ॥

মুখক চাহন্তে লাগয় বেথা ।
 কিয় মাটি খাইলি সোধন্ত কথা ॥ ২৫
 লগৰ শিশু বোলে সমুদায় ।
 বলায়ো বোলে তোৰ শ্ৰেষ্ঠ ভাই ॥
 মাতন্ত কৃষ্ণে যশোদাক চাই ।
 মিছা মাতে সৰে শুনিয়ো আই ॥ ২৬
 কদাচিতো মঞি নখাওঁ মাটি ।
 দদা বলভদ্রে মাতন্ত ঘাটি ॥
 পতিয়ান নাই চৰা বিচাৰি ।
 হেন শুনি মাতে যশোদা নাৰী ॥ ২৭
 বায়ো বেলন্ত য়েৰে মাটি নখাইলি ।
 শুনিয়া শিশু-ৰূপী বনমালী ॥
 চৰা মুখ বুলি মাৰক মাতি ।
 বাইলন্ত বেলন্ত প্ৰকাশিয়া আতি ॥ ২৮
 যশোদা স্তম্ভৰী দেখন্ত পাছে ।
 সমন্ত জগত' গৰ্ভতে আছে ॥
 সাতোথান দ্বীপ সাতো সাগৰ ।
 গিৰি বন নদী গ্রাম নগৰ ॥ ২৯
 বায়ু সূৰ্য্য শশী দিশ আকাশ ।
 তাৰাগণ তৈতে কৰে প্ৰকাশ ॥

সমস্তে জীৱ জ্যোতি তেজ জল ।
 সত্ত্ব বজ তম ইন্দ্ৰিয়-বল ॥ ৩০
 বল বুদ্ধি কাল কৰ্ম্ম যতেক ।
 সবাকো গৰ্ভতে দেখি প্ৰত্যেক ॥
 যতেক ধেনু গোপ-গোপীঝাক ।
 যশোদা দেখে তৈতে আপোনাক ॥ ৩১
 পৰম শঙ্কাক পাইলন্ত সতী ।
 অদ্ভুত দেখিয়া বোলন্ত মাতি ॥
 কিবা ভ্ৰম ভৈল মোহক পায়া ।
 দেখিলো স্বপ্ন কিবা দেৱ-মায়া ॥ ৩২
 কিবা জানে মায়া মোৰ তনয় ।
 কৰিবে নৰাৰো একো নিশ্চয় ॥
 নুহিকন্ত মোৰ পুত্ৰ মানুষ ।
 এহেন্তেসে বিষ্ণু আদি পুৰুষ ॥ ৩৩
 এহি বুলি চিন্তে দঢ়ায়া সতী ।
 কৰযোড়ে কৰে কৃষ্ণক তুতি ॥
 যিটো ব্ৰহ্ম নোহে তৰ্ক-গোচৰ ।
 নপাৰে বচনে মনে ওচৰ ॥ ৩৪

নাহি উতপতি নাহি মৰণ ।
 সদায়ে প্ৰণামো তান চৰণ ॥
 মঞি যশোদা মোৰ পুত্ৰ স্বামী ।
 ব্ৰজৰ সৰে অধিকাৰী আমি ॥ ৩৫
 হেন অহঙ্কাম সদায়ে কৰোঁ ।
 যাহাৰ মায়াত উপজো মৰো ॥
 হেন ভগবন্ত ছয়োক গতি ।
 খণ্ডিয়োক আৰে মোৰ কুমতি ॥ ৩৬
 গুণন্ত শূনি ত্ৰিজগত-পতি ।
 বিষ্ণু হেন মোক জানিলা সতী ॥
 কৰিলা বৈষ্ণৱী মায়া বিস্তাৰ ।
 গুচিল বিষ্ণু-জ্ঞান যশোদাৰ ॥ ৩৭
 কৃষ্ণত পুত্ৰ-বুদ্ধি ভৈল জাত ।
 ধূলা জাৰি তুলি লৈলা কোলাত ॥
 পাড়ন্ত চুমা মুখে তন দিয়া ।
 মোৰ আয়ু লই পুতাই জীয়া ॥ ৩৮
 ব্ৰহ্মায়ো নজানে যাৰ মহিমা ।
 চাৰি বেদে কহি নপাৰে সীমা ॥
 হেন মাধৱক তনয় পাইল ।
 যশোদা নন্দে কিনো তপসাইল ॥ ৩৯

স্নানন্দ আদি যত যোগীগণ ।
 চিস্তিও নেদেখে যাব চৰণ ॥
 হেন পৰমব্রহ্ম যশোদা স্নত ।
 ভৈলন্ত কিনো আতি অদভুত ॥ ৪০
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 শুনা শিশু-লীলা সমস্ত জনে ॥
 য়েৰে স্নখে যাইবা বৈকুণ্ঠ-পূৰী ।
 সদায় ডাকিয়া ঘূষিয়ো হৰি ॥ ৪১

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হে কৰ্ণাময়
 বাম কৃষ্ণ প্রভু বঘুপতি ॥ ৪

পদ ॥ দিনেক যশোদা নন্দ-জায়া ।
 আপুনি মথন্ত দধি গৈয়া ॥
 কৃষ্ণৰ শৈশৱ-লীলাক স্মৰি ।
 কৃষ্ণ-গীত গাবন্ত স্নন্দৰী ॥ ৪২
 খোঁণি বস্ত্ৰ পিন্ধি দিব্য কাছে ।
 কাটিত মেথলা বান্ধি আছে ॥

পুত্র-স্নেহে শ্ৰবে ছয়ো তন ।
 আজোড়ন্তে লড়ে ঘনে ঘন ॥ ৪৩
 কণ বুন কেয়ূৰ কঙ্কণ ।
 শ্ৰম-জলে উজ্জ্বল বদন ॥
 কৰ্ণত কুণ্ডল দোলে আতি ।
 খসি পড়ে খোপাৰ মালতী ॥ ৪৪
 এহিমতে মথন্তে প্ৰয়াসি ।
 মাৰক ধৰিলা কৃষ্ণে আসি ॥
 মথনিত ধৰিয়া নিবেধি ।
 মথিবাক নেদে আউৰ দধি ॥ ৪৫
 হাসি কোলে লৈলা নন্দ-জায়া ।
 দিলা তন পুত্র-মুখ চায়া ॥
 দেখন্তে উতলি ছুন্ধ পড়ে ।
 পুত্র এড়ি গৈলন্ত লৰড়ে ॥ ৪৬
 তন পিবে নপায়া কৃষ্ণৰ ।
 কোপে কাম্পে অকণ অধৰ ॥
 দশন কামুড়ি আতি চাণ্ড ।
 শিলায়ে ভাঙ্গিলা দধি-ভাণ্ড ॥ ৪৭

মহা কোপে কোঠা পশিলন্ত ।
 সিঞ্চিবাই লবনু ভুঞ্জন্ত ॥
 আসিলা যশোদা নমাই ক্ষীৰ ।
 দেখে হাণ্ডি ভাঙ্গিলা দধিৰ ॥ ৪৮
 জানিলা পুত্ৰৰ কৰ্ম্ম গোপী ।
 হাসিয়া দেখিলা পশি খুপি ॥
 উড়ল উপৰে বসি হৰি ।
 ভুঞ্জন্ত লবনু চুৰি কৰি ॥ ৪৯
 শিকিয়াৰপৰা নমাই আনি ।
 বানৰকো দেন্ত দলি হানি ॥
 শঙ্কিত নয়নে নাই সাৰি ।
 দেখিয়া যশোদা লৈলা বাড়ি ॥ ৫০
 মাৰিবে আসন্ত জানি ডৰে ।
 দিলা লড় নামি উড়লৰে ॥
 পাছে পাছে যশোদা খেদন্ত ।
 ভয়ে লাগ মাৰক নেদন্ত ॥ ৫১
 যাক যোগী নপাৰে ধ্যানত ।
 হেন হৰি পলান্ত ভয়ত ॥
 পুত্ৰক খেদন্ত মহাসতী ।
 শ্ৰোগী-ভৰে আক্ৰমিল গতি ॥ ৫২

বেগত মেলান ভৈল খোপা ।
 খসি পড়ে মালতীৰ খোপা ॥
 গোৰিন্দে মাৰব শ্ৰম দেখি ।
 বহিল কান্দন্তে মুই আখি ॥ ৫৩ ॥
 সভয় নয়নে চান্ধ ডৰে ।
 যশোদা ধৰিলা আসি কৰে ॥
 ভাণ্ড ভাঙ্গি আৰে যাইবি কথা ।
 খাইবো আজি কৃষ্ণ তোৰ মাথা ॥ ৫৪ ॥
 সকলে লবনু কৈলি নাশ ।
 শুনি প্ৰভু ভৈলা মহাত্ৰাস ॥
 দেখি বাড়ি এড়িলাহা সতী ।
 কৃষ্ণক বান্ধিবে ভৈলা মতি ॥ ৫৫ ॥
 নাহি আদি-অন্ত পূৰ্ব্বাপৰ ।
 পূৰ্ণব্ৰহ্ম জগত-ঈশ্বৰ ॥
 তাহাক তনয় মানি বলে ।
 যশোদা বান্ধন্ত উড়ুখলে ॥ ৫৬ ॥
 বান্ধন্ত কৃষ্ণক আনি ধৰি ।
 নোজোড়ে আঙ্গুলা ছুই জবী ॥
 আৰু জবী আনি জোড়া দিলা ।
 সিও ছুই আঙ্গুলা নাটিল ॥ ৫৭ ॥

হেন দেখি আৰো জৰী আনি ।
 যশোদা বান্ধস্ত টানি টানি ॥
 শৰীৰৰ বল দিয়া আঁটে ।
 তথাপি আঙ্গুলা ছুই নাটে ॥ ৫৮
 গৃহত যতোক পাইলা জৰী ।
 এহিমতে জোড়াস্ত স্তম্ভৰী ॥
 উড়ু খলেয়েৰে বান্ধে চাপি ।
 নাটে ছুই আঙ্গুলা তথাপি ॥ ৫৯
 হেন দেখি হাসে গোপীগণে ।
 যশোদা বিস্ময় ভৈলা মনে ॥
 শৰীৰৰ ঘৰ্ম য়ায় বহি ।
 হাসিয়া থাকিলা শ্ৰমে বহি ॥ ৬০
 হেন দেখি প্ৰভু নাৰায়ণ ।
 স্নেহে লৈলা আপুনি বন্ধন ॥
 জগতৰ আপুনি ঈশ্বৰ ।
 তুমি বশ্য ভৈলা ভকতৰ ॥ ৬১
 ব্ৰহ্মা লক্ষ্মীদেৱী মহাদেৱে ।
 নপাইলা আনন্দ হেন কেৰে ॥
 যশোদা প্ৰসাদ যেন পাইল ।
 ইটো গোপী কিনো তপসাইল ॥ ৬২

ভকতৰ বশ্য তুমি হৰি ।
 স্মৃথে পাৰে গৃহতে স্মৰি ॥
 ভগিলা শঙ্কৰে কৃষ্ণ-পদে ।
 হৰি হৰি বোলা সভাসদে ॥ ৬৩

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম গোপাল হৰি ।
 কৃষ্ণ গৌৰিন্দ হৰি ॥ ৫

পদ ॥ কৃষ্ণে দেখিলন্ত মার গৃহ-কামে গৈল ।
 আৰ্ণু কাড়ি উড়ু খল টানিবাক লৈল ॥
 অৰ্জ্জুনত লাগি ভৈল উড়ল পথালি ।
 কঙ্কাল ফান্দিয়া বল দিলা বনমালী ॥ ৬৪
 কাম্পে ছয়োগোটা বৃক্ষ উড়ু খলে লাগি ।
 উভৰি পড়িল মচ মচ কৰি ভাগি ॥
 শাপ এড়াই ছয়ো পাছে কুব্বেৰ-তনয় ।
 তোমাক নমিয়া গৈল আপুন নিলয় ॥ ৬৫
 নিৰ্ঘাত শঙ্কিয়া খেদি আইল গোপৰাক ।
 বন্দী হয় আছা নন্দে দেখিলা তোমাক ॥

পদ ৫ ॥ গোপাল—গৌৰিন্দ ।

পদ ৬৬ ॥ শঙ্কিয়া—শুনিয়া ।

হাসিলন্ত কোনে হেন কৰিলেক বুলি ।
 বান্ধ মেলি কৃষ্ণক কোলাত লৈলা তুলি ॥ ৬৬
 কিনো আতি নন্দ যশোদাৰ মহাভাগ ।
 পূৰ্ণব্রহ্ম তোমাক গৃহতে পাইলা লাগ ॥
 ভকতৰ আনন্দ বঢ়ায় সৰ্বক্ষণে ।
 শিশু-লীলা অনেক কৰিলা নাৰায়ণে ॥ ৬৭
 কেহো বেলা গোপীগণে পাঞ্চে গায় গীত ।
 তাসম্বাৰ প্ৰীতি সাধি কতো কৰা নৃত্য ॥
 মালড়ি কৰাহা কতো গোপৰ বচনে ।
 ছায়া-পুতলাক যেন নচায় যতনে ॥ ৬৮
 কেহো বেলা গোপিকাৰ শুনি আজ্ঞা-বাণী ।
 পাছুকা-পীত্ৰাক প্ৰভু ধৰি থাকা আনি ॥
 কোন কৰ্ম্ম নকৰিলা হৰি গোকুলত ।
 ভকতৰ বশ্য হেন দেখায়া লোকত ॥ ৬৯
 কোনে ফল লৈবে বুলি ডাকিল পসৰী ।
 ধান্য দিয়া ফল তুমি খুজিলা মুৰাৰি ॥
 তোমাৰ হস্তত ভৰি দিল ফল বাছি ।
 স্বৰ্ণ বজত-তাইৰ উপচিল পাচি ॥ ৭০

আসিল দানবগোট বৎস-ৰূপ ধৰি ।
 লাস্কুল সহিতে তাৰ ধৰি পাছ ভৰি ॥
 আলগতে ফুৰাই পাক হানিলাহা দলি ।
 কপিথত পড়ি যম-পুৰে গৈল চলি ॥ ৭১

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বামৰ চৰণে ধৰো ।
 স্বামী যেনমতে তৰো ॥ ৬

পদ ॥ বকাস্থৰে কৃষ্ণক গিলিলে ঠোঠে ধৰি ।
 দেখি গোপ-শিশুগণ যেন গৈল মৰি ॥
 পাছে তাৰ তালুত লাগিল যেন জুই ।
 ছাদিল কৃষ্ণক বকে বিমূৰ্চ্ছিত হুই ॥ ৭২
 দুনাই ঠোঠে গিলিবাক আসে দেখি তাক ।
 লীলায়ে চিৰিলা যেন বিৰিণা-পোথাক ॥
 সবাক্ষৰে ধেনুকক নিলা বসাতল ।
 গোপ-শিশুগণক ভুঞ্জাইলা তাল-ফল ॥ ৭৩
 ময়ৰ তনয় ব্যোম গোপ-ৰূপ ধৰি ।
 গোপ-শিশুগণক নিলেক চুৰি কৰি ॥
 গহ্বৰত থৈলা নিয়া ঢাকিয়া শিলায়ে ।
 ভাক মাৰি শিশুসৰ আনিলা লীলায়ে ॥ ৭৪

গোপ-গৰুঝাকক বেঢ়িলে বন-জুই ।
 কৃষ্ণত শৰণ সৰে লৈল ত্ৰাস হুই ॥
 চক্ষু মুদাই সৰাকো ক্ষেণেকে যোগ-বলে ।
 গোকুলক লাগিয়া আনিলা অবিকলে ॥ ৭৫
 নন্দন গিলন্তে সৰ্পে বাখিলাহা হৰি ।
 তোমাৰ পৰশে সৰ্পে দিব্য ৰূপ ধৰি ॥
 শাপ এড়াই গৈল বিচাধৰৰ নিলয় ।
 দেখি গোপগণ ভৈল পৰম বিস্ময় ॥ ৭৬
 শয়ন-সময়ে সৰ গোপ-গোপীগণ ।
 যোগ-বলে বৈকুণ্ঠক নিলা নাৰায়ণ ॥
 বৈকুণ্ঠবাসীৰ সৰে মহিমা দেখাই ।
 গোকুলক লাগি প্ৰভু আনিলা দুনাই ॥ ৭৭
 নন্দক নিলেক বৰুণৰ দূতে ধৰি ।
 বৰুণৰপৰা তাক আনিলা উদ্ধৰি ॥
 কৃষ্ণৰ মহিমা নন্দে কহিলা ব্ৰজত ।
 শুনিয়া আনন্দ ভৈল সৰাবো মনত ॥ ৭৮
 ইন্দ্রে কৰিলন্ত সাত দিন বৰিষণ ।
 একে হাতে উভাৰি ধৰিলা গোবৰ্দ্ধন ॥
 দুৰ্ঘোৰ ভয়ত নিস্তাৰিলা গোপ-পুৰ ।
 কৰিলা লীলায়ে মহেশ্বৰ দৰ্প চূৰ ॥ ৭৯

স্মৰতি সহিতে ইন্দ্রে আসিলা প্রত্যেক ।
 গোৰ ইন্দ্র পাতিয়া কৰিলে অভিষেক ॥
 অনেক ভকতি কৰি দুয়ো স্বৰ্গে গৈল ।
 সেই দিন কৃষ্ণৰ গোৱিন্দ নাম থৈল ॥ ৮০
 গোপ-কুমাৰিকাসৰে বস্ত্ৰ থৈয়া তীৰে ।
 বিবস্ত্ৰে নামিল গৈয়া যমুনাৰ নীৰে ॥
 বস্ত্ৰ লৈয়া উঠিলাহা কদম্বৰ গাছে ।
 নানা উপহাস কৰি বস্ত্ৰ দিলা পাছে ॥ ৮১
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে গীত ভণিল শঙ্কৰে ।
 নাহি আন ধৰ্ম্ম আউৰ কীৰ্ত্তনত পৰে ॥
 শুনা সৰ্ব্বজন ঐত কেদিন জীৱন ।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাবত চেতন ॥ ৮২

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কৃষ্ণ নমো বাম নিৰঞ্জন হৰি ।
 কৃষ্ণ বাম গোপাল গোৱিন্দ বাম হৰি ॥ ৭

পদ ॥ দুষ্টি অঘে পাতিলেক কাপ ।
 বাট ভেঙি ভৈল ঘোৰ সাপ ॥

পৰ্বত-সমান কলেৰৰ ।
 বাইল বেস্ত সম্যকে গহ্বৰ ॥ ৮৩
 তল গুঁঠ মাটিত থাপিল ।
 উৰ্দ্ধ গুঁঠ মেঘত লাগিল ॥
 জিহ্বাখান যেন বাজ-আলি ।
 বৎস লৈয়া আইলা বনমালী ॥ ৮৪
 গোবক্ষ দামুৰি নিবস্তৰ ।
 নজানি পশিল অভ্যস্তৰ ॥
 দেখি তুমি ভক্তৰ স্নেহত ।
 পশিলাহা অঘৰ গৰ্ভত ॥ ৮৫
 দেখি অঁটি ধৰিল দশনে ।
 তুলিলেক হাসি দৈত্যগণে ॥
 দেৱগণে কৰে হাহাকাৰ ।
 গল ছুঙ্গি ভেণ্টি বৈলা তাৰ ॥ ৮৬
 পেট ফিঙ্কি বায়ু দিলে টা ৷
 মূৰ্দ্ধা স্ফুটি বাৰ ভৈল প্ৰাণ ॥
 তমু-পৰশনে কৰ্ম্ম ক্ষীণ ।
 অস্তৰ কৃষ্ণতে গৈলা লীন ॥ ৮৭
 দেখি নিশবদ দৈত্য-কুল ।
 হৰিষে বৰিষে দেবে ফুল ॥

অমৃত-নয়নে চাইলা হবি ।
 জীল সবে গোবক্ষ দামুবি ॥ ৮৮
 বঙ্গে বাঝ ভৈলা বংশী বাই ।
 ফুৰা সবে দামুবি চবাই ॥
 ব্রহ্মা আসি কবিলন্ত চুবি ।
 নিলে সব গোবক্ষ দামুবি ॥ ৮৯
 মায়া কবি থৈলেক গহ্বৰে ।
 কাহাকো নেদেখি দামোদৰে ॥
 ব্রহ্মা নিলা জানিলাহা গুণি ।
 ভৈল গৰু গোবক্ষ আপুনি ॥ ৯০
 নিচিনিয়া গোবালী গোবালে ।
 এদিনাতো কবি প্রতিপালে ॥
 ব্রহ্মা আসি দেখিলন্ত পাছে ।
 গোবক্ষ দামুবি সৰো আছে ॥ ৯১
 পৰম বিস্ময়ে আছে চায়া ।
 কবিলাহা প্রভু পাছে মায়া ॥
 গোবক্ষ-দামুবি-ৰূপ এৰি ।
 ভৈল সবে চতুৰ্ভুজ হবি ॥ ৯২
 সজল জলদ যেন শ্যাম ।
 সবে পীত বস্ত্রে অনুপাম ॥

কেয়ূৰ কঙ্কণে কৰে কান্তি ।
 হৃদয়ত শ্ৰীবৎসৰ পাস্তি ॥ ১৩
 কস্মু-কণ্ঠ কৌস্তভে শোভিত ।
 বনমালা আপাদ-লম্বিত ॥
 জিলিমিলি জ্বলে বক্ষঃস্থলে ।
 শোভে কৰ্ণ মকৰ-কুণ্ডলে ॥ ১৪
 শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম ধৰি ।
 আছা সৰে চতুৰ্ভূজ হৰি ॥
 গাৰে গাৰে একো সৃষ্টিকৰে ।
 চৰাচৰ সমে সেৱা কৰে ॥ ১৫
 মোহ হয় ব্ৰহ্মা ভৈলা চূপ ।
 দেখন্তে গুচিল সৰে ৰূপ ॥
 পূৰ্ববৰ্তে আছা মাত্ৰ হৰি ।
 হংসৰ নামিলা ব্ৰহ্মা ডৰি ॥ ১৬
 যেন স্বৰ্ণৰ দণ্ড-প্ৰায় ।
 ভূমিতে পেহ্লাই নিজ কায় ॥
 মাধৱৰ পাদ-পদ্ম ছুই ।
 চাৰি মুকুটৰ আগে ছুই ॥ ১৭
 আনন্দতে নয়নৰ জলে ।
 সিঞ্চিলন্ত চৰণ-কমলে ॥

উঠি উঠি ছয়ো পাৰে ধৰি ।
 প্ৰণামন্ত মহিমা স্মৰি ॥ ৯৮
 মুকন্দক চাই কথমপি ।
 মাথা দৌৰাই কৃষ্ণ কৃষ্ণ জপি ॥
 প্ৰসাদিয়া অনেক ভকতি ।
 কৰিবে লাগিলা ব্ৰহ্মা স্তুতি ॥ ৯৯
 কৃষ্ণ-কথা শুনিয়ো সমাজে ।
 জন্ম লভি ভাৰতৰ মাজে ॥
 আক বুথা কৰা কোন কামে ।
 সাধিয়ো মুকুতি হৰি-নামে ॥ ১০০

অষ্টম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি ।
 নমো বাম নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি ॥ ৮

পদ ॥ নমো গোপ-ৰূপী মেঘ-সম-শ্যাম-তনু ।
 গাৰে পীত বস্ত্ৰ হাতে শিঙ্গা বেত বেণু ॥
 কৰ্ণত গুঁজাৰ থোকা মাথে মৈৰা-পাখী ।
 বন্য-পুষ্প-মালা পিন্ধি ধেনু আছা বাখি ॥ ১০১
 এহি শৰীৰত আছে যতেক মহিমা ।
 মনেও কৰিবে পাৰে কোনে তাৰ সীমা ॥

আছোক পৰমব্ৰহ্ম স্বৰূপ তোমাৰ ।
 তাক জানিবাক আছে শক্তি কাহাৰ ॥ ১০২
 জ্ঞান-পথ এড়ি প্ৰভু তোমাৰ কথাক ।
 কায়-বাক্য-মনে সেৰে যিটো সাধুৱাক ॥
 যद्यপি অজিত তুমি তিনিও জগতে ।
 তথাপি তোমাক জিনে সেইসে ভকতে ॥ ১০৩
 মুকুতি-বসকো শ্ৰেয়ে তোমাৰ ভকতি ।
 তাক এড়ি যিটো জ্ঞান-পথে কৰে বতি ॥
 ক্লেশ মাত্ৰ পাৰে সিটো নিষ্ফল প্ৰয়াসে ।
 বাহানে পতান যেন তণ্ডুলৰ আশে ॥ ১০৪
 যিটোজনে ভুঞ্জে নিজ কৰ্ম্মৰ বিপাক ।
 আপেক্ষিয়া থাকে প্ৰভু তোমাৰ কৃপাক ॥
 কায়-বাক্য-মনে মানে চৰণ তোমাৰ ।
 সি সিজন মুকুতি-পদৰ অধিকাৰ ॥ ১০৫
 মঞি কেন দুৰ্বেবাধ দেখিয়ো ভগৱন্ত ।
 মায়াদিৰ ঈশ তুমি অনাদি অনন্ত ॥
 তোমাক পৰীক্ষো মঞি মায়াক প্ৰকাৰ্টি ।
 অগনিৰ আগে যেন ক্ষুদ্ৰে ফিৰিঙ্গতি ॥ ১০৬
 ব্ৰহ্ম তৈল চক্ষু হেলা কৰিলো তোমাক ।
 মঞি ভিন্ন ঈশ্বৰ মানিলো আপুনাক ॥

অজ্ঞৰ ক্ষমিয়ো দোষ জগত-নিবাস ।
 এহি কৃপা কৰা যেন বোলাওঁ তযু দাস ॥ ১০৭
 গৰ্ভত থাকন্তে উদৰত ঘালে পাৰে ।
 তাৰ অপৰাধক নধৰে যেন মাৰে ॥
 তোমাৰ কুক্ষিত আমি আছো চৰাচৰ ।
 হেন জানি ক্ষমিয়োক দোষ দামোদৰ ॥ ১০৮
 ইটো ব্ৰহ্ম-পদ প্ৰভু আমাক নলাগে ।
 কীট-পতঙ্গত জন্ম হোক কৰ্ম-ভাগে ॥
 তোমাৰ ভক্তৰ মাঝে হয় একজন ।
 সেৱা কৰি থাকো প্ৰভু তোমাৰ চৰণ ॥ ১০৯
 কিনো ধন্য ধেনু গোপী ইটো গোকুলৰ ।
 যাৰ তন-পানে তৃপ্তি ভৈলা দামোদৰ ॥
 অশ্বমেধ আদি কৰি মহাযজ্ঞ যত ।
 তোমাক তুষিবে কেহো নুহিকে শকত ॥ ১১০
 কিনো ভাগ্য কিনো ভাগ্য ব্ৰজৰ প্ৰজাৰ ।
 তুমি পূৰ্ণব্ৰহ্ম হৰি মিত্ৰ ভৈলা যাৰ ॥
 কিনো পুণ্য কৈল গোকুলৰ বৃক্ষ তৃণে ।
 তোমাৰ চৰণ-ৰেণু পাৰে প্ৰতি দিনে ॥ ১১১
 দেখা সৰ্বলোক কেন অজ্ঞানী বৰ্বৰ ।
 তুমি অন্তৰ্য্যামী তোমাকেসে বোলৈ পৰ ॥

শৰীৰক মঞ্জি বুলি বুদ্ধি ভৈল হত ।
 হিয়াতে হৰাইলা তুমি খোজৈ বাহিৰত ॥ ১১২
 বৃন্দাবনে তৃণ হৈবো তেৰে মহাভাগ ।
 পাইবো ব্ৰজ-বাসীৰ চৰণ-ৰেণু লাগ ॥
 আজিও বিচাৰে পদ-ৰজ বেদগণ ।
 হেন হৰি ভৈল ব্ৰজ-বাসীৰ জীৱন ॥ ১১৩
 মাৰিবাক দিলা তন পূতনা পাপিষ্ঠী ।
 দিলাহা মুকুতি তাইতো পড়িল স্মৃষ্টি ॥
 ব্ৰজ-বাসী তোমাতে অৰ্পিলে প্ৰাণ-বিত্ত ।
 আক আৰ কিবা দিবা খেদ কৰে চিত্ত ॥ ১১৪
 তাৰে ৰাগ লোভ ক্ৰোধ পুৰুষৰ চোৰ ।
 তাৰে গৃহ-বাস বন্দী-শাল মহা ঘোৰ ॥
 মোহচয় ভৰিৰ নিহল হোৱে তাৰে ।
 তোমাত ভকতি নৰে নতু কৰে যাৰে ॥ ১১৫
 তোমাৰ আগত কিবা বোলো বহু বাক ।
 ষিটো বোলে জানো প্ৰভু নজানে তোমাক ॥
 কায়-বাক্য-মনে মঞ্জি কৰিলোহো সাৰ ।
 তযু মায়া-বিভৱৰ নপাওঁ কিছু পাৰ ॥ ১১৬
 জানিবাহা প্ৰভু মঞ্জি তোমাৰ কিঙ্কৰ ।
 তযু চৰণত সমৰ্পিলো কলেৱৰ ॥

সমস্তবে বুদ্ধি-সাক্ষী সবে তুমি জানা ।
 আজি ধরি প্রভু মোক দাস বুলি মানা ॥ ১১৭
 নমো কৃষ্ণ বৃষ্টি-কুল-প্রকাশ নায়ক ।
 দেব বিজ পৃথিবীর বুদ্ধি-প্রদায়ক ॥
 দুর্ঘট-দৈত্য-দানব-বান্ধস-ক্ষয়কার ।
 তোমার চরণে সদা প্রণাম আমার ॥ ১১৮
 কবিল অনেক তুতি আর সৃষ্টিকবে ।
 তাক নকহিলো পদ-বাহুল্যক ডবে ॥
 এহি বুলি প্রজাপতি ভৈলা মোহ-হীন ।
 কৃষ্ণক কবিল তিনিবাব প্রদক্ষিণ ॥ ১১৯
 প্রণাম কবিল চরণত পড়ি পড়ি ।
 মেলানি মাগিয়া নিজ স্থানে গৈলা লড়ি ॥
 ভণিল শঙ্কবে কৃষ্ণ-চরণত ধরি ।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হরি হরি ॥ ১২০

কালি-দমন অমুখণ্ড

নৱম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ গোপাল ৰাম কৃষ্ণ বনমালী ।
 মাৰিলা অসুৰ দমিলা কালি ॥ ৯

পদ ॥ গোপ-শিশু সঙ্গে গৈলা বৰাই ।
 আগত গোধন বাংশী বজাই ॥
 চাবল্লে ফুবল্লে গৰু গোবন্ধ ।
 পাইলা যমুনাৰ তীৰৰ লক্ষ ॥ ১২১
 কালিৰ হৃদক তাক নজানি ।
 তুষাত সৰে পিলে বিষ-পানী ॥
 দাৰুণ বিষৰ লাগিল জাল ।
 মৰিল সৰে বৎস বৎসপাল ॥ ১২২
 দেখিয়া কৃষ্ণ অসন্তোষ পাইল ।
 অমৃত নয়নে চাহি জীয়াইল ॥
 কালিক দমিবে কৰি যতন ।
 কটিত বাঙ্কিলা পীত বসন ॥ ১২৩
 উঠিলা উচ্চ কদম্বৰ গাছে ।
 হৃদৰ মাজে জাম্প দিলা পাছে ॥
 ঢউ উথলিল খলকি হৃদ ।
 দশোদিশে গৈল তাৰ শব্দ ॥ ১২৪

জল-ক্রীড়া কৰা বাহু আফালি ।
 ক্রোধে খেদি আসি দেখিলে কালি ॥
 তনু স্নকুমাৰ জলদ-শ্যাম ।
 প্রকাশে পীত-বস্ত্ৰে অনুপাম ॥ ১২৫
 কমল-লোচন মুখ প্রসন্ন ।
 মুকুতাৰ শাবী-সম দশন ॥
 উন্নত নাসা মুখে মন্দ হাস ।
 কণ্ঠত কৌস্তভে কৰে প্রকাশ ॥ ১২৬
 হিয়াত জিলিমিলি কৰে কাস্তি ।
 মধ্যতে জ্বলে শ্ৰীবৎসৰ পাস্তি ॥
 আজানু-লম্বিত বাহু দুখান ।
 চাক উক কৰ কটি স্ৰ্ঠান ॥ ১২৭
 জজ্ঞা দুইক দেখি মিলে সন্তোষ ।
 দুখানি পাৰ নৰ পদ্ম-কোষ ॥
 আনন্দে জলক ফুৰা আউডালি ।
 মৰ্ম্ম-স্থলে আসি দংশিল কালি ॥ ১২৮
 নজানি তোমাৰ পাপী প্রভাৰ ।
 লাঞ্জে মেহুতাইলেক সমস্তে গাৰ ॥
 বিষ লাগি পড়ি থাকিলা ঘুমি ।
 মনুষ্য-চেষ্টাক দেখায়ো তুমি ॥ ১২৯

দেখি শিশুসৰ মৰিল প্ৰায় ।

ধেমুগণে আউৰ তৃণ নথায় ॥

কৃষ্ণক চাহিয়া থাকিল বহি ।

চক্ষুৰ লোহ ধাবে যায় বহি ॥ ১৩০

আতি উতপাত দেখি গোকুলে ।

গোপ-গোপীজাক সমস্তে বোলে ॥

জ্যেষ্ঠ বলভদ্ৰ লগে নগৈল ।

কৃষ্ণৰ আজি তৈতে কিবা ভৈল ॥ ১৩১

নন্দ যশোদা বিয়াকুল-মনে ।

কৃষ্ণক চাহিবে পশিলা বনে ॥

লগতে চলে গোপ-গোপীজাক ।

হা হা কৃষ্ণ বুলি ছাড়ন্তে ডাক ॥ ১৩২

ধ্বজ বজ্জ যৰ অক্ষুশ চাই ।

কৃষ্ণৰ খোজ নিহালন্তে যায় ॥

পুত্ৰ পুত্ৰ বুলি যশোদা চাস্ত ।

কৃষ্ণৰ খোজত পড়ন্তে যাস্ত ॥ ১৩৩

বেড়িয়া গোপীগণে নেয় ধৰি ।

দেখিল পাছে পড়ি আছা হৰি ॥

জলৰ মাজে মৃতকৰ বেশ ।

নকৰন্ত আৰ চক্ষু নিমেষ ॥ ১৩৪

দেখি গোপ-গোপী সম্যক মৰিল ।
 প্ৰাণ অন্তৰীক্ষ চেতন হৰিল ॥
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি দিলেক গেড়ি ।
 কান্দে যমুনাৰ তীৰক বেটি ॥ ১৩৫
 যশোদা স্তম্ভৰী নন্দ গোৱালে ।
 পাড়ন্ত লোটাৰি পড়ি নিঢ়ালে ॥
 কি ভৈল পুত্ৰ বুলি উকি দিয়া ।
 দুহাতে ঝাৰলে ঢাকুবে হিয়া ॥ ১৩৬
 কৃষ্ণৰ স্তম্ভৰ বদন চাই ।
 যশোদা কান্দন্ত গুণ বৰ্ণাই ॥
 গোধূলি কোনে যাইবে বাংশী বাই ।
 কোনে গৈয়া মোক বুলিবে আই ॥ ১৩৭
 ধূলা জাৰি কাক কৰাইবো স্নান ।
 কোনে কৰিবেক গোৰস পান ॥
 কাক বিছাই দিবো শীতল তুলী ।
 ডাকিবো কাক জাগ কৃষ্ণ বুলি ॥ ১৩৮
 স্তম্ভৰ বদনে বজায়া বেণু ।
 প্ৰভাতে কোনে চৰাইবেক ধেনু ॥

কি ভৈল আজি কৃষ্ণ মোৰ বাপ ।
 মৰিও নেড়াইবো তোৰ সন্তাপ ॥ ১৩৯
 এহি বুলি কান্দে কৃষ্ণক চাই ।
 যশোদা নন্দে ঝাম্প দিবে যায় ॥
 দেখি বলভদ্রে বাধিলা হাসি ।
 এখনে আসিবা কালিক নাশি ॥ ১৪০
 কৃষ্ণক লাগিয়া এড়া ক্ৰন্দন ।
 হেন শুনি সৰে জুড়াইল মন ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ১৪১

দশম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ প্ৰণামো বাম দেৱ দায়ালীল ।
 আবেসে কৃষ্ণৰ কৃপা মিলিল ॥ ১০

পদ ॥ ভকতৰ দুঃখ দেখি গোপাল ।
 আশ্ৰফাট কৰি দিলা উৰুফাল ॥
 সৰ্পৰ বন্ধ এড়াই জগন্নাথে ।
 ডেৰে চড়িলন্ত কালিৰ মাথে ॥ ১৪২
 শতেক শিকত মাচন্ত হৰি ।
 বাৰে বিছাধৰে মূদঙ্গ ধৰি ॥

গন্ধৰ্বের গীত গায়্য বাবে তাল ।
 পৰম আনন্দে নাচা গোপাল ॥ ১৪৩
 জগত-আধাৰ তোমাৰ ভিৰে ।
 নাকে মুখে দুখে ছাদে কধিৰে ॥
 স্বামী মৰে দেখি নাগিনী-লোকে ।
 শিশু আগ কৰি আসিল শোকে ॥ ১৪৪
 পড়িল ভূমিত কৃষ্ণৰ আগে ।
 কৰিয়া তুতি স্বামী-দান মাগে ॥
 কৰিল দোষ স্বামী ইটো চণ্ড ।
 বিহিলা ইহাৰ উচিত দণ্ড ॥ ১৪৫
 দুৰ্জ্জন জনৰ চিন্তিবা মাৰ ।
 এহিসে কাৰ্য্যে তযু অৱতাৰ ॥
 পাতকী সৰ্প-জাতি দুৰাশয় ।
 তোমাৰ দণ্ডে পাপ ভৈল ক্ষয় ॥ ১৪৬
 কৰিলা দায়া দায়াশীল হৰি ।
 তোমাৰ ক্ৰোধ বৰেয়েৰে সৰি ॥
 পূৰ্বত কিনো তপ আছে কৰি ।
 যাহাত ভূমি ভূমি ভৈলা হৰি ॥ ১৪৭
 সি হেতু হেন ভৈল ভাগ্যদয় ।
 তোমাৰ পাইলে পদ-ধূলাচয় ॥

যাহাক লক্ষ্মীদেৱী বাঞ্ছা কৰি ।
 আচৰিলা তপ ত্ৰতক ধৰি ॥ ১৪৮
 ঘিটো পদ-ৰজ ভকতে পাই ।
 এৰে সাৰ্বভৌম-পদতো দায় ॥
 স্বৰ্গ ব্ৰহ্ম-পদে নকৰে বাঞ্ছা ।
 নকৰন্ত যোগ-সিন্ধিকো ইছা ॥ ১৪৯
 মোক্ষতো অভিলাষ নাহি হৰি ।
 তোমাৰ চৰণ-ৰেণুক এড়ি ॥
 পৰম ক্ৰোধী ছয়া ক্ৰূৰ-মতি ।
 হেন পদ-ধূলা পাইলেক পতি ॥ ১৫০
 নপাস্ত ব্ৰহ্মা আদি দেৱে যাক ।
 হেন জানি নাথ বাথা ইহাক ॥
 চৰণে প্ৰণামো ছয়ো সম্ভোষ ।
 বাৰেক আৰ মৰিয়ো দোষ ॥ ১৫১
 কৰিয়ো দায়্য প্ৰভু এড়ে প্ৰাণ ।
 অনাথা স্ত্ৰীক দিয়ো স্বামী দান ॥
 কৰিল অনেক তুতি ভকতি ।
 শুনি তুষ্ট ভৈলা জগতপতি ॥ ১৫২
 প্ৰাণে নামাৰিলা তাতেসে থাকি ।
 কালিক খেদাইলা হৃদৰ ডাকি ॥

কৃষ্ণব কিস্তবে শক্বে ভণে ।

হবি হবি বোলা সমস্ত জনে ॥ ১৫৩

একাদশ কীর্তন

ঘোষা ॥ বাম গৌরিন্দ মুকুন্দ মুবাৰি ॥ ১১

পদ ॥ ভৈল হুদ সিটে। নিৰ্মল জন ।

দেখিয়া সবে ভৈলা কৌতূহল ॥

সপুত্র-বান্ধবে গুচাইলা কালি ।

তীৰক পাছে গৈলা বনমালী ॥ ১৫৪

দেখিয়া যশোদা ধৰিলা গলে ।

পুত্র পুত্র বুলি নেত্রব জলে ॥

তিয়াইলা কৃষ্ণব সবে শৰীৰ ।

নন্দো ধৰি আসি ছাণিলা শিব ॥ ১৫৫

কৃষ্ণক আলিঙ্গি আনন্দ পাইল ।

নাছিল প্রাণ ছুনাই যেন, আইল ॥

বেড়ি গোপ-গোপা চাবে নিবীক্ষি ।

ছুড়াইল শৰীৰ কৃষ্ণক দেখি ॥ ১৫৬

ছাই বুলি বলো সাবটি আসি ।

প্রভাব জানিয়া তুলিলা হাসি ॥

এহিমতে সৰে এড়ায় শোক ।
 বজনী ভৈল জানি সৰে লোক ॥ ১৫৭
 যমুনা-তীৰত বঞ্চিল বাতি ।
 ক্ষুধায়ে তৃষায়ে পীড়িলে আতি ॥
 ঘুমটি গৈলা হাৰাশাস্তি ছই ।
 বেঢ়িয়া বনত লাগিল জুই ॥ ১৫৮
 অগনিৰ তাপে পাইলেক গাক ।
 জাগিল সৰে গোপ-গোপীঝাক ॥
 বহ্নিক দেখি ভৈলা সৰে ত্রাস ।
 ত্রাহি কৃষ্ণ বুলি পাড়ে আটাস ॥ ১৫৯
 বহ্নিত সৰে পুড়ি মৰো আমি ।
 প্ৰাণ-দান দিয়া জগত-স্বামী ॥
 তুমি বিনা আন নাহি বান্ধব ।
 ভকতজনক বাধা মাধব ॥ ১৬০
 এহি বুলি সৰে কৰে কোল্হাল ।
 বান্ধব ছুঃখ দেখি গোপাল ॥
 ভয় নাই বুলি আপুন মুখে ।
 পিলা বনায়িক পৰম স্মুখে ॥ ১৬১
 এড়াইল সমস্তে দুৰ্য্যোৰ ভয় ।
 অনন্তৰে ভৈল সূৰ্য্য উদয় ॥

কৃষ্ণৰ কৰ্ম আতি আচৰিত ।
 বিশ্বয় ভৈল সমস্তৰে চিত্ত ॥ ১৬২
 নোহস্ত মানুষ নন্দ-তনয় ।
 পৰম পুৰুষ জানি নিশ্চয় ॥
 পাছে গোপ গোপী কৃষ্ণক বেড়ি ।
 গোষ্ঠক লড়িলা কবন্তে খেড়ি ॥ ১৬৩
 কৃষ্ণ-গীত গান্ত বজায়া বেণু ।
 কৰিলেক আগ যতেক ধেনু ॥
 গোপীসৰো কৃষ্ণ-চৰিত্ৰ গাইল ।
 পৰম আনন্দে ব্ৰজক পাইল ॥ ১৬৪
 কৃষ্ণৰ কিক্ৰবে শঙ্কবে গায় ।
 কেতিক্ষণে পড়ে ক্ষণিক কায় ॥
 জানিয়া কৃষ্ণৰ চৰণে ধৰি ।
 সমস্ত সমাজে ঘুষিয়ো হৰি ॥ ১৬৫

কালি-দমন অমুখণ্ড সমাপ্ত ॥

শিশু-লীলা সমাপ্ত ॥ ১০

একাদশ খণ্ড

প্রথম ভাগ

বাস-ক্রীড়া

প্রথম কীর্তন

ঘোষা ॥ বোলা হবি বাম মুকুন্দ মুৰাৰি ।
বিনা হৰি-নামে ভৱ তৰিতে নপাৰি ॥ ১

পদ ॥ শুক মুনি বদতি শুনিয়ো পৰীক্ষিত ।
কহো বাস-ক্রীড়া-কথা কৃষ্ণৰ চৰিত ॥
শৰত কালৰ ৰাত্ৰি আতি বিতোপন ।
বাস-ক্রীড়া কৰিতে কৃষ্ণৰ ভৈল মন ॥ ১
ভৈলন্ত উদিত চন্দ্ৰ পূৰ্বৰ দিশ হস্তে ।
কামাতুৰা স্ত্ৰীৰ যেন সস্তাপ মাৰ্জ্জস্তে ॥
অথগু-মণ্ডল চন্দ্ৰ দেখিলন্ত হৰি ।
কুকুমে অকণ লক্ষ্মী-মুখ-পদ্ম-সৰি ॥ ২
বনকো দেখিলা চন্দ্ৰ-ৰশ্মিয়ে বঞ্জিত ।
স্বস্বৰ মধুৰ কবি হৰি গাইলা গীত ॥
শুনি কামে উজ্জ্বল হয় গোপাগণে ।
দিলেক লবড় গীত-ধ্বনি-নিৰীকণে ॥ ৩

কর্ত কুণ্ডল দোলে বেগতে হাণ্ডিতে ।
 চিত্তত ধবিলা কৃষ্ণে চলে অলঙ্কিতে ॥
 কতো গোপা যায় গাই দোহনক এড়ি ।
 আধাতে থাকিল দুক্ক চক সৈতে পড়ি ॥ ৪
 পিয়ন্তে আছিল শিশু তাহাকো নগণি ।
 পতি-শুশ্রূষাকো এড়ি যায় কতো জনী ॥
 কতো গোপী আছিল স্বামীৰ পৰিশন্তে ।
 আধা ডুঞ্জা ছয়া কতো যায় লবড়ন্তে ॥ ৫
 কৃষ্ণৰ শ্রবণে যেন হবি-দাসগণে ।
 এড়ে কাম্য কৰ্ম্ম সবে তদগত মনে ॥
 কৃষ্ণে হবিলন্ত চিত্ত হবাইল চেতন ।
 পিঙ্কয় পাবত নিয়া বত্নৰ কঙ্কণ ॥ ৬
 হাতত নুপুৰ আড়ে কঙ্কালত হাৰ ।
 কবি বিপর্যয় পিঙ্কে বস্ত্র-অলঙ্কার ॥
 তথাপি কৃষ্ণক পাইলা গোপিকাসকল ।
 ভকতৰ কৰ্ম্ম যেন নভৈল বিফল ॥ ৭
 নিবাবন্ন পতি পুঞ্জ ভ্রাতৃ আগ ভেঞ্চে ।
 গোবিন্দে হবিল চিত্ত তথাপি মুলটে ॥
 বিমোহিত ছয়া সবে লবড়ে গোপিনী ।
 হবি-ভকতক যেন মলজ্ঞে বিধিনি ॥ ৮

যাইবে নপাই গৃহ-মধ্যে কতো গোপাগণ ।
 মনে ধৰি কৰিল কৃষ্ণক আলিঙ্গন ॥
 অনেক জন্মৰ কৰ্ম-বন্ধ কৰি ক্ষীণ ।
 এড়ি তনু তেখেণে কৃষ্ণতে গৈল লীন ॥ ৯
 পুছে পৰীক্ষিতে শুনি মিলিল সংশয় ।
 জাব-বুদ্ধি মাধৱক সেৱে গোপীচয় ॥
 তথাপি মোক্ষক পাইলে কিনো বিপৰ্যয় ।
 বোলা হৰি হৰি হোক পাপৰ প্ৰলয় ॥ ১০

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ভৱ-হাবী হৰি তাবহু মুকুন্দ মুৰাৰি ।
 জন্ম মৰণ ক্লেশ সহিতে নপাৰি ॥ ২
 পদ ॥ শুক নিগদতি বাজা শুনা মহাশয় ।
 গোপিকাৰ মোক্ষ দেখি মুহিবা বিস্ময় ॥
 দ্বেষ্য কৰি শিশুপালে লড়িল মুকুতি ।
 বুদ্ধিক নাপেক্ষে মহেহৌষধিৰ শক্তি ॥ ১১

পা° ১০ ॥ মোক্ষক—কৃষ্ণক ।

ঘোষা ২ ॥ ভৱ-হাবী হৰি—ভৱ-ভৱ-হাবী ।

বিব বুলি অমৃতক পিলে যিটো নৰ ।
 মুহিবেক হেন জানা অজব অমব ॥
 যেন তেনমতে মাত্ৰ স্মৰোক সতত ।
 এতেকে মুকুতি পাৰে কহিলো বেকত ॥ ১২
 ব্ৰহ্মাদিৰো ঈশ কৃষ্ণ প্ৰভু ভগবন্ত ।
 যাত হস্তে পাৰে মোক্ষ স্মৰব পৰ্য্যন্ত ॥
 নিকপায় হবিব ভকতি মুহি বৃথা ।
 গোপা-গোপালৰ আবে শুনা পাছ কথা ॥ ১৩
 যেষে সৰে সমীপ পাইলেক গোপ-নাৰী ।
 তাসম্বাক বাক্যে মোহি বুলিলা মুৰাৰি ॥
 কুশলে কি আইলা কৈয়ো ব্ৰজৰ কল্যাণ ।
 প্ৰিয় কৰ্ম কৰো কিবা কহিয়ো নিদান ॥ ১৪
 দুৰ্ঘোৰ বজনী প্ৰেত-পিশাচৰ গতি ।
 ঐত নথাকিবা তোৰাসৰ স্ত্ৰী-মতি ॥
 ভোঁমাসাক নেদেখিয়া পিতৃ-মাতৃচয় ।
 তাসম্বাব মনে মহা মিলিব সংশয় ॥ ১৫
 দেখিলাহা ইটো বিকশিত বৃন্দাবন ।
 শশাঙ্কে ধৰল নৰ পল্লবে শোভন ॥
 উলটি ব্ৰজক যাহা কান্দে শিশুগণ ।
 তাসম্বাক প্ৰতিপালি পিন্নায়োক তন ॥ ১৬

উপপতি সমে ক্ৰীড়া গৰিহিত কৰ্ম্ম ।
 স্বামীৰ শুশ্ৰবা কুল-স্ত্ৰীৰ মহাধৰ্ম্ম ॥
 যদিবা আমাক স্নেহে আইলা গোপীগণ ।
 মোক আৰে দেখিলা সিঞ্জিল প্ৰয়োজন ॥ ১৭
 বিদূৰতে থাকি কৰে শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ।
 বাঢ়ে মোত ভকতি নিৰ্ম্মল হোৱে মন ॥
 দেখন্তে শুনন্তে সদা হেলা হোৱে মতি ।
 জানিয়া গৃহতে থাকি কৰিয়ো ভকতি ॥ ১৮
 কৃষ্ণৰ বিপ্ৰিয় বাণী শুনি গোপীগণ ।
 পাইলন্ত দুৰন্ত চিন্তা বিৰ্ণ বদন ॥
 ওলমাইল মুখ আতি পায় ছঃখ-ভাৰ ।
 সঘনে নিশ্বাস কাঢ়ে শুখাইল অধৰ ॥ ১৯
 কুচৰ কুক্কুম মানে লোতকে লেপিল ।
 থাকিল নিচুকি মুখে বচন হৰিল ॥
 চৰণে ভূমিক লেখে দেখে তমোময় ।
 বোলা হৰি হৰি হৌক পাপৰ প্ৰলয় ॥ ২০

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ গোপাল কৃষ্ণ কৰছ ত্রাণ ।
তোমাক নেদেখি নসহে প্রাণ ॥ ৩

পদ ॥ শোকক তন্তায়। গোপীসকলে ।
মলচিলো মুখ-আখি আঞ্চলে ॥
গদগদ মাত মুখে নোহ্লাই ।
বুলিবে লাগিলা কৃষ্ণক চাই ॥ ২১
ভকত-বৎসল তোমাক জানি ।
কেনে বোলা হেন ঘাতুক বাণী ॥
সমস্ত বিষয় এড়িয়া স্বামী ।
ভজিলো তোমাৰ চৰণে আমি ॥ ২২
ভজিয়ে আমাক মিলোক ভাগ ।
নকবা নাথ ভকতক ত্যাগ ॥
কহিলা যিটো কুল-স্ত্রীৰ কৰ্ম্ম ।
তোমাতে থাকোক সিসৰ ধৰ্ম্ম ॥ ২৩
জগতৰে বন্ধু আতমা তুমি ।
সমস্তে ধৰ্ম্মৰ আপুনি তুমি ॥
তুমি আত্মা হেন জানি সম্প্রতি ।
তোমাতেসে কৰে ভকতেরতি ॥ ২৪

নলাগে পতি পুত্র দুঃখ-হেতু ।
 ছয়োক প্রসন্ন গরুড়-কেতু ॥
 কৰিছো আশা যিটো চিবকাল ।
 নকৰিয়ো তাক ভঙ্গ গোপাল ॥ ২৫
 হৰিলা চিত্ত নথাকয় যবে ।
 হস্ত দুই গৃহ-কৃত্য নকৰে ॥
 তোমাক এড়িয়া নচলে ভবি ।
 ব্রজক গৈয়া কি কৰিবো হৰি ॥ ২৬
 জ্বলে কামানলে তোমাৰ গীতে ।
 নিমায়োক তাক অধবাসুতে ॥
 নুহি বিবহতে দহিয়া তনু ।
 লভিবো তোমাৰ সমীপ পুনু ॥ ২৭
 ছয়োক প্রসন্ন জগনিবাস ।
 সব তেজি কৈলো তোমাতে আশ ॥
 নমাৰা পুলিয়া ঈষত হাসি ।
 পুরুষ-ভূষণ কৰিয়ো দাসী ॥ ২৮
 অলকে আবৃত তোমাৰ মুখ ।
 অধব-সুধাক দেখন্তে সুখ ॥
 ভ্রম-যুগ তবু ঈষত হাসি ।
 দেখি তাক প্রভু ভৈলোহো দাসী ॥ ২৯

তোমাৰ শুনিয়া অমৃত-গীত ।
 নুহিবে মোহ কোন স্ত্রীৰ চিত্ত ॥
 আছোক আন বৃক্ষ পশু পক্ষী ।
 প্রেমে পুলকিত তোমাক দেখি ॥ ৩০
 দেৱৰ বক্ষক যেন মুৰাৰি ।
 ব্ৰজৰো তুমি দুঃখ-ভয়হাৰী ॥
 জানিয়া জুড়ায়ো আমাৰ প্ৰাণ ।
 শিৰত হস্ত-পদ্য দিয়া দান ॥ ৩১
 কামে বশ্য হয় গোপা/যতেক ।
 বুলিলা বিহ্বল বাক্য অনেক ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ৩২

চতুৰ্থ কীর্তন

ঘোষা ॥ গোবিন্দ দেৱ বিনে নাহি কেৱ ।
 গোবিন্দ দেৱ গোবিন্দ দেৱ ॥ ৪
 পদ ॥ গোপাৰ শুনিয়া আকুল বাণী ।
 ভৈলন্ত সদয় সাবঙ্গ-পাণি ॥

হাসিয়া বোলন্ত এড়িয়ে তাপ ।
 গোপীক ক্ৰীড়িলা জগত-বাপ ॥ ৩৩
 কৃষ্ণৰ সদয় দৃষ্টিক দেখি ।
 প্রফুল্ল-মুখ ভৈলা সবে সখী ॥
 দৰশি লীলা ভাব-ক্রভঙ্গে ।
 কৃষ্ণৰ চৌভিত্তি বেঢ়িলা বঙ্গে ॥ ৩৪
 গোপীৰ মধ্যে শোভে দামোদৰ ।
 তাৰাৰ মধ্যে যেন শশধৰ ॥
 গলত অন্নান পঙ্কজ-মালা ।
 বেড়িয়া গুণ গাৰে গোপ-বালা ॥ ৩৫
 আপুনি গাবন্ত গীত মোহন ।
 ফুৰন্ত বঞ্জি দিব্য বৃন্দাবন ॥
 যমুনা-বালি দেখি স্নকোমল ।
 পদ্মগন্ধী বাতে আতি শীতল ॥ ৩৬
 গোপীগণ লৈয়া নামিলা তাত ।
 কৰিলা ক্ৰীড়া কৃষ্ণে অসংখ্যাত ॥
 বাছ মেলি কাকো আলিঙ্গে ধৰি ।
 কাৰো তন নখে পৰশে হৰি ॥ ৩৭
 মুখ চায়া কাৰো তোলন্ত হাস ।
 মাতন্ত কাকো কৰি পৰিহাস ॥

লস্ক বস্ক কাটি বঢ়ায়। চক্ক ।
 বেকত কবস্ক গুপুত অক্ক ॥ ৩৮
 ধবিয়া কাবো কঠে বাছ মেলি ।
 কৰিলা অনেক অনক্ক-কেলি ॥
 আনন্দে গোপীৰ বঢ়ায়। কাম ।
 বমিল্য গোপী-নাথ অবিভ্রাম ॥ ৩৯
 কৃষ্ণত হস্ক মহামান পায়।
 বুলিলা গৰ্বে সব গোপজ্জায় ॥
 আমাৰ সম সৌভাগিয়নী নাই ।
 ভৈলস্ক অধীন যাদব-বায় ॥ ৪০
 গোপাৰ মহা অহম্মম-ভাৰ ।
 দেখি নসহিলা কৃষ্ণৰ গাৰ ॥
 তাসম্বাৰ দৰ্প হৰিবে মনে ।
 ভৈলা অস্কর্দান তৈতে তেথণে ॥ ৪১
 কৃষ্ণক নপাই পাছে গোপীচয় ।
 মিলিল সস্তাপ ভৈলস্ক ভয় ॥
 যেন যুথপক নেদেখি বনে ।
 কান্দে আৰ্ত্তবাৰে হস্তিনীগণে ॥ ৪২
 কৃষ্ণৰ সদয় কটাক্ক হাসে ।
 মোহন আলাপ গতি-বিলাসে ॥

ହବିଳା ଚିତ୍ତେ ସ୍ନାସକ୍ଷିଳ ମର୍ମ୍ମ ।
 କବିବେ ଲାଗିଲା କୃଷ୍ଣବ କର୍ମ୍ମ ॥ ୮୩
 କୃଷ୍ଣବ ଠାନେ କରୈ ଲୀଳା-ଗତି ।
 ସଦୟ ହାସ୍ତେ ଚାରେ କାକୋ ପ୍ରତି ॥
 ମଞ୍ଜିଂସି କୃଷ୍ଣ ଦେଖ ଗୋପୀଗଣ ।
 ଅନ୍ତୋ-ଅନ୍ତେ ଗୋପୀ ବୋଲେ ବଚନ ॥ ୮୪
 ଏକତ୍ର ହୁଅା ମହାପ୍ରେମତାରେ ।
 ଗୋବିନ୍ଦ-ଶୁଣ ଗାରେ ଆର୍ତ୍ତବାରେ ॥
 ବିଚାରି ଫୁବେ ପଶି ବୁନ୍ଦାବନେ ।
 କୃଷ୍ଣ କୃଷ୍ଣ ବୁଲି ଉନ୍ମତ୍ତ ମନେ ॥ ୮୫
 ଯିଟୋ ହବି ଆଛା ଜଗତ ବ୍ୟାପି ।
 ବୁଦ୍ଧତ ତାଙ୍କୁ ସୋଧେ ପାଶ ଚାପି ॥
 କୃଷ୍ଣବ କିଙ୍କରେ ଶଙ୍କରେ ଭଙ୍ଗେ ।
 ବୋଲା ହବି ହବି ସମସ୍ତ ଜନେ ॥ ୮୬

ପଞ୍ଚମ କୀର୍ତ୍ତନ

ଘୋଷା ॥ କୈତ ପାହିବୋ ପ୍ରାଣ-ଗୋପାଳ ଆମି ।
 ହବାହିଲ ଅକଣ-ଲୋଚନ ସ୍ଵାମୀ ॥ ୧
 ପଦ ॥ ଉଚ୍ଚ ବୁଦ୍ଧ ଦେଖି ସୋଧେ ସାଦରି ।
 ଶୁନିଯୋ ଅଧଃସ୍ଥ ବଟ ପାକଡ଼ି ॥

যাহাস্তে দেখিলা নন্দ-কুমাৰ ।
 নেন্ত চুৰি কৰি চিত্ত আমাৰ ॥ ৪৭
 হে কুৰবক অশোক চম্পা ।
 কহিয়ো কথা কৰা অনুচম্পা ॥
 মানিনীৰ দৰ্প কৰিয়া চুৰ ।
 নজানো কৃষ্ণ যাস্ত কত দূৰ ॥ ৪৮
 অবা তুলসী সমিধান দিয়া ।
 তুমি গোবিন্দৰ চৰণ-প্ৰিয়া ॥
 যাহাস্তে দেখিলা নন্দ-কুমাৰ ।
 প্ৰাণতো অধিক প্ৰিয় আমাৰ ॥ ৪৯
 হে জাই যুথী সখী মালতী ।
 কৃষ্ণ-পৰশে কি লাভিলা গতি ॥
 সমস্তে গোপীৰ জীৱন-ধন ।
 দেখিলা যাহাস্তে নন্দ-নন্দন ॥ ৫০
 হে আম জামু বেল বকুল ।
 নাহি উপকাৰী তোমাৰ তুল ॥
 কৃষ্ণৰ বিৰহে দেখো আন্ধাৰ ।
 কৰা কৈক গৈল প্ৰাণ আমাৰ ॥ ৫১
 কিনো তপ অবা কৰিলা ভূমি ।
 কৃষ্ণৰ চৰণ-পৰশে ভূমি ॥

মিলি আছে আতি আনন্দ-ভাৱ ।
 দেখো বোমাঞ্চিত তোমাৰ গাৱ ॥ ৫২
 পূৰ্বতো বাবাহে আছে আলিঙ্গি ।
 ভুমি সৰ্ব্ব কালে কৃষ্ণৰ সঙ্গী ॥
 দেখিছা কৃষ্ণক জানো নিশ্চয় ।
 কহিয়ো আমাত ছয়ো সদয় ॥ ৫৩
 মৃগ-পত্নী সখা দেখিলা হৰি ।
 তোমাৰ নেত্ৰৰ আনন্দ কৰি ॥
 যাস্তু প্ৰিয়া-সম্মে গতি-বিলাসে ।
 হেৰ কুন্দ-গন্ধ-কুকুম বাসে ॥ ৫৪
 কতো গোপী বোলে শুনিয়ো বাণী ।
 লতাতে কৃষ্ণৰ পুছো কাহিনী ॥
 কৃষ্ণৰ নখৰ পৰশ পাই ।
 দেখা পুলকিত সমস্তে কায় ॥ ৫৫
 বোলে বাক্য সৰে উন্মত্তভাৱে ।
 কৃষ্ণক বনত বিচাৰি চাৰে ॥
 কৃষ্ণ-গুণ গান্তে প্ৰেম উপজৈ ।
 কৃষ্ণতে মন সমুদায় মজৈ ॥ ৫৬

সমস্তে বিহ্বল ছয়া গোপিনী ।
 কৰৈ কৃষ্ণ-লীলা কতো আপুনি ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ৫৭

ষষ্ঠ কীর্তন

বোঝা ॥ বন্দো মন্দবধাৰী ।
 গতি মতি মোৰ তুমি বুঝাৰি ॥ ৬

পদ ॥ পূতনাৰ বেশে কতোজনী দেয় তন ।
 কতো শিশু-কৃষ্ণ ছয়া শোষণ জীৱন ॥
 কতো গোপী থাকৈ যেন শকট-আকাৰে ।
 কৃষ্ণ ছয়া ওভতাবে চৰণ-প্রহাৰে ॥ ৫৮
 কতো গোপী বসে শিশু-কৃষ্ণ-ৰূপ ধৰি ।
 তৃণাৰ্ঘ্য ছয়া কতো গোপী নেয় হৰি ॥
 কৃষ্ণ ছয়া কেহোজনী ফুৰৈ আঠু কাঢ়ি ।
 কঙ্কালত ঘাঘৰত-ঘুঘুৰা কৰে সাৰি ॥ ৫৯
 কতো কতো ছই বাম কৃষ্ণ ছই ভাই ।
 কতো বৎস ছই তাকে ফুৰাস্ত চৰাই ॥

কতো গোপী বকে যেন চুম্পি থাকে ভিৰি ।
 কৃষ্ণ ছয়া কতোজনী তাক মাৰে চিৰি ॥ ৬০
 কতোজনী কৃষ্ণ ছয়া বাৰে বাংশী তুলি ।
 বেঢ়িয়া প্ৰশংসে কতো ধন্য ধন্য বুলি ॥
 বাংশীৰ নিসানে গাই ডাকে নাম ধৰি ।
 কতো গোপীগণ আসে হান্সাবাৰ কৰি ॥ ৬১
 কতোজনী বাছ থৈয়া গোপিকাৰ গলে ।
 কৃষ্ণময় ছয়া কতো আনন্দতে চলে ॥
 জান গোপীগণ মই কৃষ্ণ যদুপতি ।
 দেখ দেখ ইটো মোৰ কেন লীলাগতি ॥ ৬২
 নকৰিবা ভয় বুলি কতো গোপী মাতে ।
 মই কৃষ্ণ আছো কি কৰিবে বৃষ্টি-বাতে ॥
 গাৱৰ আঞ্চল তুলি থাকে এক কৰে ।
 ধৰিলো মন্দৰ হেৰ চাপ নিবস্তৰে ॥ ৬৩
 কেহো বোলে কালি দমো মই যদুনাথে ।
 ভৰি দিয়া উঠে কতো গোপিকাৰ মাথে ॥
 সত্বৰে অস্তৰ ঐৰ সৰ্প ছুৰাচাৰ ।
 দুৰ্ঘটক দণ্ডিবে লাগি মোৰ অৱতাৰ ॥ ৬৪
 কেহোজনী বোলে অৰে দেখ গোপীচয় ।
 বন-জুই বেড়িলেক মিলিল সংশয় ॥

চক্ষু মুদি থাকি সবে সাধিবো কল্যাণ ।
 মঞ্জি কৃষ্ণে এতিৰূপে নিবো নিজ ধান ॥ ৬৫
 কেহো বোলে দেখে দেখে দধিৰ বিলাই ।
 ভাণ্ড ভঙ্গা কৃষ্ণক ধৰিলো লাগ পাই ॥
 আৰ যেন নখাস লবনু চুৰি কৰি ।
 উড়ু খলে বান্ধে কতো গোপিকাক ধৰি ॥ ৬৬
 এহিমতে কৃষ্ণ-চেফা কৰে গোপীগণে ।
 কৃষ্ণক খোজন্তে ফুৰে পশি বৃন্দাবনে ॥
 দেখিল কৃষ্ণৰ খোজচয় পৃথিবীত ।
 ধ্বজ বজ্জ পঙ্কজ অক্ষুশে অলঙ্কত ॥ ৬৭
 পাছে সবে গোপিকা পঞ্জাল নেয় গুড়ি ।
 দেখে কৃষ্ণ-খোজে স্ত্রীৰ খোজ আছে পড়ি ॥
 দেখি দুঃখে অধিকে আকুল ভৈল মন ।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাবত চেতন ॥ ৬৮

সপ্তম কীৰ্ত্তন

যোষা ॥ আৰ নেদেখিবো বে
 জীৱৰ জীৱন বনমালী ।
 কথা গৈল গোপাল
 হৃদয়ে অগ্নি জালি ॥ ৭

পদ ॥ দেখ সখী খোজ কোনজনী যায় সঙ্গে ।
 কৃষ্ণৰ কান্ধত হাত দিয়া লীলা-বঙ্গে ॥
 নিছয়ে জানিলো আৰাধিলে দেৱ হৰি ।
 তাইক লগে নেস্ত আমি সমস্তকে এড়ি ॥ ৬৯

দেখা সখীসৱ ধন্য কৃষ্ণ-পদ-ধূলি ।
 ব্ৰহ্মা হৰে শিৰে ধৰে শুক্ৰ হওঁ বুলি ॥
 আসা আমি কৰো এহি ধূলা-অভিষেক ।
 দেখিবো পৱিত্ৰে ছয়া কৃষ্ণক প্ৰত্যেক ॥ ৭০

আউৰজনী বোলে কিবা কহ গোপাগণ ।
 তাইৰ খোজ দেখন্তে আকুল কৰে মন ॥
 কৃষ্ণৰ অধৰামৃত সৰ্বস্ব সৱাবে ।
 চুৰি কৰি নিয়া তাই ভুঞ্জে একেশ্বৰে ॥ ৭১

আৰে ঐত তাইৰ খোজ নাকলিয় ভালৈ ।
 তুণে বিক্ষিলেক হুকোমল ভৰি-তলে ॥

প্ৰাণতো অধিক প্ৰিয়া ছুঃখ পাৰে বুলি ।
 কোলাত লইয়া যাস্ত আলগাই তুলি ॥ ৭২
 গোপীক বহন্ত কিনো কামাতুৰ হৰি ।
 দেখা দেখা আৰে পোত গৈয়া যায় ভৰি ॥
 ঐত নমাই থৈলন্ত প্ৰিয়াক মহাশয় ।
 দেখা তাইৰ অৰ্থে আনিলন্ত পুষ্পচয় ॥ ৭৩
 পাবিল গেড়ুৱা চড়াই ফুল ভৰি ফান্দি ।
 অৰ্দ্ধেক ভৰিৰ খোজ হেৰা আছে বান্ধি ॥
 হেৰা দেখা তাইক ঐত উৰুত বৈসাই ।
 বান্ধিলন্ত খোপা কামাতুৰ যত্নবায় ॥ ৭৪
 অঁৰিলন্ত খোপাত তাইৰ ফুল চতুৰ্ভিতি ।
 দেখা আছিলন্ত বসি গোপিকা সহিতি ॥
 শুক নিগদতি বাজা শুনিয়ে শ্ৰৱণে ।
 পূৰ্ণ-কাম হৰি ক্ৰীড়িলন্ত যি কাৰণে ॥ ৭৫
 দেখাইলন্ত ছুঃখ কামাতুৰ পুৰুষৰ ।
 স্ত্ৰাব দুৰ্জ্জন ভাব শুনা আত পৰ ॥
 চলি যায় যিটো গোপী কৃষ্ণৰ লগত ।
 মহাগৰ্ব-ভাব তাইৰ বাঢ়িল মনত ॥ ৭৬

কৃষ্ণক আশায়ে আইলো যত গোপীঝাক ।
 সবাকে এড়িয়া কৃষ্ণে ভজিলা আমাক ॥
 সমস্তে নাৰত শ্ৰেষ্ঠ আপুনাক মানি ।
 মহাদৰ্পে কৃষ্ণক বুলিলা হেন বাণী ॥ ৭৭
 চলিতে নপাৰো আউৰ আমি এক ভৰি ।
 য়েকে মন নিয়া আৰে যেন লাগে কৰি ॥
 শুনি হেন হৰিও বুলিলা তাইক হাসি ।
 যাইবে য়েৰে নপাৰা কান্ধত উঠা আসি ॥ ৭৮
 শুনি উঠিবাক তাই গৈল কাছি-পাৰি ।
 দেখি অন্তৰ্দ্ধান ভৈলা তথাতে মুৰাৰি ॥
 কান্দে আৰ্ত্তবাৰে গোপী কৃষ্ণক নেদেখি ।
 হা নাথ কৈক গৈলা আমাক উপেক্ষি ॥ ৭৯
 তোমাৰেসে দাসী মই জনা নাৰায়ণ ।
 অনাথৰ নাথ মোক দিয়া দৰিশন ॥
 গোপাংগণে গোবিন্দৰ খোজ নেয় শুড়ি ।
 সমীপতে দেখে স্ত্ৰী কান্দে ছুঃখে পৰি ॥ ৮০
 সমস্ত সখীত তাই কহিল বৃত্তান্ত ।
 যেনমতে তাইক এড়িলস্ত কৃষ্ণ কান্ত ॥
 শুনিয়া বিস্ময় আতি ভৈলা যত সখী ।
 নিবৰ্ত্তিল সৰে ঘোৰ অন্ধকাৰ দেখি ॥ ৮১

কৃষ্ণতে অর্পিল মন কৃষ্ণেৰ আলাপ ।
 কৃষ্ণ-গুণ গায়ী কৰে কৃষ্ণেৰ বিলাপ ॥
 পতি পুত্ৰ গৃহ শৰীৰকো মুছমবে ।
 কৃষ্ণময় ছয়া কৃষ্ণ-চেষ্টা মাত্ৰ কৰে ॥ ৮২
 কৃষ্ণ-পদ-পঙ্কজে নিবিড় কৰি চিত্ত ।
 ছনাই যমুনাৰ সৰে নামিল বালিত ॥
 কৃষ্ণক প্ৰাৰ্থয় গোপা এক-ঠাই ছই ।
 বোলা হৰি লাগোক পাপৰ মুণ্ডে জুই ॥ ৮৩

অষ্টম কীৰ্ত্তন

বোবা ॥ মোহন দেহু দৰিশন গোপাল প্ৰাণ
 পেথো মুখ-কমল ।
 সংসাৰ-তৰণ তোমাৰ চৰণ
 নভজি জন্ম বিফল ॥ ৮

পদ ॥ কৃষ্ণত নিবাশা ছয়া গোপীচয়
 বালিত নামি ছনাই ।
 কৃষ্ণ-দৰশন- মনে গীত গাৰে
 কৃষ্ণেৰ গুণ বৰ্ণাই ॥

ତୋମାର ଜନମ ନିମିତ୍ତେ ଅଧିକେ
 ଗୋକୁଳ ବାଢ଼େ ସମ୍ପନେ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀଓ ସାକ୍ଷାତେ ବ୍ରଜତ ବଞ୍ଚନ୍ତୁ
 ହୁଥେ ବଞ୍ଚେ ସର୍ବଜନେ ॥ ୮୪

ତୋମାତେସେ ପ୍ରାଣ ହୁମ୍ପି ଗୋପୀଚୟ
 ଚାହି ଫୁବୋ ଦଶୋଦିଶ ।
 ଖୁଚୋକ ନିକାବ ପ୍ରାଣବ ବଲ୍ଲଭ
 ଦେଖା ଦିୟା ଜଗଦୀଶ ॥

ଶବତ କାଳବ ବିକଶ ପଦ୍ମବ
 ଉଦବବ ଶ୍ରୀକ ନିନ୍ଦେ ।
 ହେନୟ ନେତ୍ରବ କଟାକ୍ଷେ ଆମାକ
 ମାବିଛା ତୁମି ଗୋବିନ୍ଦେ ॥ ୮୫

ନିକିନିଲା ଦାସୀ ଭଞ୍ଜିଲୋହୋ ଆସି
 ଗୀତତେ ହୁୟା ଦଗଧ ।
 କଟାକ୍ଷେ ମାବିଲେ ବଧ ନଲାଗେ କି
 ଅସ୍ତେ କାଟିଲେସେ ବଧ ॥

বিষময় জল অঘ পূতনাত

বাথিলা বৃষ্টিতো হস্তে ।

চক্রবাত বন- বহি আনো ভয়ে

তাৰিলা তুমি অনন্তে ॥ ৮৬

আৰে কেনে মন- মথৰ হাতত

আমাক মৰাৰা স্বামী ।

তোমাৰ চৰণ য়েৰে দেখা পাওঁ

পুনৰপি জীওঁ আমি ॥

মুহিকা যশোদা- নন্দন গোবিন্দ

নিছয় বুলিলো বাক ।

তুমি সমস্তৰে বুদ্ধি-সাক্ষী সখি

প্রার্থিলা ব্রহ্মা তোমাক ॥ ৮৭

জগত বাথিবে লাগি যত্ন-কূলে

আপুনি ভৈলা বিদিত ।

শুনা মহাভাগ ভকতক ত্যাগ

কৰিবে মুহি উচিত ॥

পা° ৮৭ ॥ মন-মথৰ হাতত—মতে মদনৰ হাতে ।

৮৮ ॥ বিদিত—উদিত ।

তবু কথাম্বতে দন্ধকো জীয়াৰে
 শ্ৰবণে দেয় মুকুতি ।
 সকাম কৰ্মক আতি তুচ্ছ কৰি
 জ্ঞানী কৰে তাকে তুতি ॥ ৯০

যিটোজনে সদা হেন কথা কৰে
 সিসি আনি দেয় জীৰ ।
 ভৈলোহো হেনয় স্নহদে বঞ্চিত
 দেখা দিয়া সদাশিব ॥

শুনিয়ে কপটী সঙ্কেত-আলাপ
 নুগুচে আব হিয়াৰ ।
 তোমাৰ সদয় হাস্ত-দৰ্শনে
 মুহিল মন আমাৰ ॥ ৯১

তোমাকেসে লাগি মৰো গোপীচয়
 স্নেহে বিয়াকুল মতি ।
 তুমি পুনু প্ৰভু কপট আচৰা
 আমাত কোন যুগুতি ॥

ব্রজ হস্তে ধেনু চাৰিবাক যাহা
 আমার মনে আনুখ ।
 জোনো পাদ-পদ্মে তৃণ শিলা লাগি
 প্রাণনাথে পাস্তু ছুঃখ ॥ ৯২

তোমার চিন্তায় দিন বহি যায়
 গধূলি গোপাল আসি ।
 অলকা-আবৃত গো-বজে বঞ্জিত
 দেখাৰা মুখ প্রকাশি ॥

পুনু পুনু দেখাই বদন-পঙ্কজ
 মনত অর্পা মদন ।
 তোমার সঙ্গতি নপাই ছুঃখে বাতি
 জাগিয়া চিন্তো চরণ ॥ ৯৩

আমার হৃদয় জানি কুপাময়
 এড়িয়ে কপট-মতি ।
 দিয়া দর্শন আমার জীবন
 বাখিওক প্রাণ-পতি ॥

কৃষ্ণের কিল্কেবে ভণিল শঙ্কবে
 হবি-পাবে কবা বতি ।

শুনা সর্ব জন

এড়া আন মন

ঘুষিয়ে হবি সম্প্রতি ॥ ৯৪

নরম কীর্তন

ঘোষা ॥ পদ্মপাণি হামি কাহে ষাওঁ

কৃষ্ণ কৈত পাওঁ ।

গোবিন্দ বিনে বুধা জনম গৌরাওঁ ॥ ৯

পদ ॥ ভকত-কামদ পাদ-পদ্ম মনোবম ।

সেবা-সময়ত যিটো আতি সুখতম ॥

হবয় বিপদ যাক কৰিলে স্মরণ ।

আমাৰ তনত হেন অর্পিয়ে চরণ ॥ ৯৫

বিনাশে সমস্তে শোক স্মৰতি বঢ়াবে ।

সার্বভৌম রাজার সুখকো পাসবারে ॥

স্বললিত বাংশী আতি চুন্নি আছে যাক ।

হেনয় অধবাস্ত দিয়োক আমাক ॥ ৯৬

তোমাৰ সংযোগে মনে মিলে মহাসুখ ।

ক্লেণেকে নেদেখি পাওঁ অতি চিন্তা-দুঃখ ॥

এতেকে সবাকে তেজি ভজিলো তোমাক ।

এড়িলা কোননো সতে তুমি আমাসাক ॥ ৯৭

যেৰে দিবসত তুমি ফুৰা বৃন্দাবনে ।
 তোমাক নেদেখি যুগ যায় অৰ্দ্ধক্ষণে ॥
 সন্ধ্যাত তোমাৰ মুখ দেখি এড়াওঁ ক্লেশ ।
 কিনো মন্দ ব্ৰহ্মা তাতো অজিলা নিমেষ ॥ ৯৮
 তযু গীতে আতি মন মুহিল আমাৰ ।
 পতি পুত্ৰ ভ্ৰাতৃকো কৰিলো পৰিহাৰ ॥
 আমাৰ সাধিবা গতি মনে হেন মানি ।
 তোমাৰ সমীপ পাইলো প্ৰভু চক্ৰপাণি ॥ ৯৯
 তুমি বিনা আছে আৰ ধূৰ্ত্ত কোন জন ।
 মাতি আনি নিশাত এড়িলা নাৰীগণ ॥
 কাহাক ছুৰিবো ই সি অভাগ্য কপাল ।
 আমাৰ হৃদয়-বোগ গুচায়ো গোপাল ॥ ১০০
 তোমাৰ স্নমৰি সিটো বহুস্ত-আলাপ ।
 কৰে কামানলে আতি হৃদয়ত তাপ ॥
 লক্ষ্মীৰ নিবাস সিটো দেখি উৰঃস্থল ।
 ছনাই ছনাই হোৱে মন আমাৰ বিহ্বল ॥ ১০১
 ব্ৰজৰ জনৰ দুঃখ হৰিবাক প্ৰতি ।
 ভৈলা অৱতাৰ হৰি তোমাৰ সম্প্ৰতি ॥
 হেন জানি ক্ষণিকো নেড়িবা যছুৰায় ।
 তোমাক নেদেখি হেৰা প্ৰভু প্ৰাণ যায় ॥ ১০২

হে প্রভু তযু পাদ-পদ্ম স্ককুমাৰ ।
 লাসে লাসে ধৰো নিয়া তনত আমাৰ ॥
 সিটো পাৰে বিজু বনে ফুৰা কেন কৰি ।
 শিলা খোলা লাগি জোনো পাড়া কৰে ভৰি ॥ ১০৩
 ইহাকেমে স্কমবস্তে মন মোহ যায় ।
 তুমিসি আমাৰ জীৱ প্ৰাণ সমুদায় ॥
 এতেক বোলন্তে উপজিল প্ৰেম-ভাৱ ।
 কান্দে কৃষ্ণ বুলিয়া পাৰিয়া দীৰ্ঘ বাৱ ॥ ১০৪
 গাৰে গীত কতো নয়নৰ বহে নীৰ ।
 হা কৃষ্ণ কৃষ্ণ বড়ি চিত্ত নোহে স্থিৰ ॥
 কৃষ্ণক নেদেখি গোপা সমন্তে বিহ্বল ।
 বোলা হৰি হৰি পাপ যাওক বসাতল ॥ ১০৫

দশম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হেৰা পাইলো পাইলো রে
 প্ৰাণধন যুকুন্দ যুৰাৰি ।
 দিলা দেখা দামোদৰ জীৱন হামাৰি ॥ ১০
 পদ ॥ গোপিকাৰ দেখি প্ৰেম-ভাৱ বিপৰীত ।
 ভৈলন্ত গোপাল আতি ব্যাকুলিত চিত্ত ॥

আনন্দ বঢ়ায় গোপীগণৰ মনত ।
 পৰম মধুৰ-মূৰ্ত্তি ভৈলন্ত বেকত ॥ ১০৬
 হাসো হাসো কৰে আতি বদন-কমল ।
 শ্যাম তনু পীত বস্ত্ৰে দেখিতে উজ্জ্বল ॥
 চিকিমিকি কৰে অলঙ্কাৰৰ দীপিতি ।
 গলত পদ্যৰ মালা দেখন্তে তৃপিতি ॥ ১০৭
 দেখি কপ মদনৰো মোহন সাক্ষাত ।
 উঠিল আনন্দে সৰে গোপা অসংখ্যাত ॥
 গুচিল বিবহ-দুঃখ দ্ৰৱ ভৈল চিত্ত ।
 প্ৰাণক দেখিয়া যেন তনু উল্লসিত ॥ ১০৮
 কতো গোপীগণ গৈয়া কৃতাজ্জলি কৰি ।
 থাকিল কৃষ্ণৰ হস্ত-পঙ্কজত ধৰি ॥
 কতো আথে-বেথে গৈয়া ধৰে বাহু কান্ধে ।
 কতো গোপী গৈয়া মোহ ছয়া গলে কান্ধে ॥ ১০৯
 আগ ছয়া কেহো চোবা লৰে হাত পাতি ।
 চক্ষু পকাই চাৰে কতো কৰি মুখ কাতি ॥
 মদনে মৰ্দ্দয় কতো গোপিকাৰ মন ।
 তনত অৰ্পয় নিয়া কৃষ্ণৰ চৰণ ॥ ১১০
 এক-দৃষ্টি কৰি কতো কতো গোপাগণে ।
 মুখ-পঙ্কজত পিয়ে তবধ নয়নে ॥

নাহিকে ভূপিত্তি যদি পিয়ন্তু সততে ।

কৃষ্ণৰ চৰণ যেন চিন্তন্তু ভকতে ॥ ১১১

নেত্ৰে চায়ী কেহোজনী নিয়া হৃদয়ক ।

কৃষ্ণক আলিঙ্গি ভৈলা সৰ্ব্বাঙ্গে পুলক ॥

বহুৰে আনন্দে নয়নৰ নীৰ ঝৰি ।

মহাযোগীজনে যেন আছে ধ্যান ধৰি ॥ ১১২

এহিমতে কৃষ্ণক চাহান্তে গোপীগণ ।

মিলি গৈল উৎসৱ শীতল তনু মন ॥

এড়াইল বিবহ-তাপ আনন্দে ভৰিল ।

ভকতক পায়ী যেন সংসাৰী তৰিল ॥ ১১৩

শোক এড়ি গোপীগণে বেঢ়িলা চৌভিত্তি ।

মধ্যত কৰন্তু কৃষ্ণে অধিকে দীপিত্তি ॥

পাছে সৰে গোপিকাক লৈয়া বনমালী ।

আনন্দে নামিল গৈয়া যমুনাৰ বালি ॥ ১১৪

পুষ্পিত মন্দাৰ-কুন্দ-গন্ধে ছয়া ভোল ।

মধু-মত্ত অনেক ভ্ৰমৰে কৰে বোল ॥

শৰত-চন্দ্ৰৰ কান্তি আতি স্নকোমল ।

দেখি মহা সন্তোষিত গোপিকাসকল ॥ ১১৫

তথাতে বসিল মাধৱক মধ্য কৰি ।

ভৈল পূৰ্ণকাম সৰে সন্তাপ নিস্তৰি ॥

প্ৰাণ-বন্ধু মাধৱক কৰিয়া সন্মান ।
 আঞ্চল পাতিয়া দিল বসিবাৰ থান ॥ ১১৬
 বসিলন্ত তাতে অন্তৰ্য্যামী দেৱ হৰি ।
 ত্ৰিভুবন-মোহন মধুৰ বেশ ধৰি ॥
 কৰিলা শুশ্ৰূষা গোপীগণে মান্য কৰি ।
 কতো থৈয়া কোলাত কৃষ্ণৰ জাস্তে ভৰি ॥ ১১৭
 কন্ধক বাহুক থৈয়া কতোজনী ঘৰে ।
 কতো লীলা-কটাক্ষে চাহাৰে প্ৰেম-বসে ॥
 কতোহো প্ৰণয়-কোপে দেয় সমিধান ।
 বোলা হৰি হৰি হোক পাপৰ নিৰ্য্যাণ ॥ ১১৮

একাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ শাৰঙ্গপাণি প্ৰভু ভগৱন্ত ।
 নজানি তোমাৰ মায়াৰ অন্ত ॥ ১১

পদ ॥ পাছে গোপীগণে আতি সাদৰি ।
 কৃষ্ণৰ বঙ্গে জাস্তে হাত ভৰি ॥
 ছলে পৰিহাস কৰিয়া তথা ।
 প্ৰণয়-কোপে সোধে সৰে কথা ॥ ১১৯

কতো মনুষ্য ভজে ভজন্তাক ।
 নভজে যিবা কেহো ভজে তাক ॥
 ভজন্তা নভজন্তা ছুইকো আসি ।
 নভজয় কোনে কৈয়ো প্রকাশি ॥ ১২০
 গোপীৰ গুণি গুঢ় অভিপ্রায় ।
 দিলন্ত উত্তৰ যাদববায় ॥
 শুনা সখাসৰ আমাৰ বাক ।
 যিজনেনে মাত্ৰ ভজে ভজন্তাক ॥ ১২১
 স্নহদ স্নুহি নাহি তাৰ ধৰ্ম্ম ।
 আপুন অৰ্থে কৰে মাত্ৰ কৰ্ম্ম ॥
 যিজনেনে ভজে নচাই উপকাৰ ।
 স্নহদ সেহি ধৰ্ম্ম সিজেনে তাৰ ॥ ১২২
 ভজে নভজে ছুইতো নেদে মৰ্ণ ।
 আছে চাৰি বিধ শুনা লক্ষণ ॥
 যিটো ব্ৰহ্ম-জ্ঞানী দেখে সৰে মিছা ।
 যিজন পূৰ্ণ ভোগে নাহি ইছা ॥ ১২৩
 গুৰু-দ্রোহী যিটো একো নমানে ।
 যিটো মহামূৰ্খ কিছু নজানে ॥
 নভজে ছুইকো এহি চাৰিজন ।
 কহিলো মঞি নিষ্ঠে গোপাগণ ॥ ১২৪

কৃষ্ণৰ বাক্য শুনি সৰে সখী ।
 কৰে হান্স অন্তো-অন্তে নিবেধি ॥
 বোলন্ত ছনাই কৃষ্ণ বুঝি কাজ ।
 সখীসৰ আমি চাৰিতো বাৰ ॥ ১২৫
 ভকতেসে মোৰ স্তহদ প্ৰাণ ।
 যিহেতু নভজে শুনা নিদান ॥
 সদায়ে চিন্তোক মোক নপাই ।
 বিহ্বল যেন ধন হৰুৰাই ॥ ১২৬
 তোমবাসৰো মোৰ অৰ্থে আতি ।
 এড়িলা বেদ-ধৰ্ম্ম যত জ্ঞাতি ॥
 বাঢ়োক তোমাৰ প্ৰেম-ভকতি ।
 ভৈলো অন্তৰ্দ্ধান এহি যুগুতি ॥ ১২৭
 নকৰা অসূয়া স্বৰূপ জানি ।
 ইকথা আছোক শুনা সত্য বাণী ॥
 ছন্ত্যজ গৃহৰ এড়িয়া আশ ।
 ভজিলা মোক কৰি অভিলাষ ॥ ১২৮
 ভৈলোহো বশ্য মই তোমাৰ ।
 স্ৰুচিবকাল শুজা নয়ায় ধাৰ ॥

যেবে সবে এড়া আপুনি দায় ।
 তেবেসে মোব ঋণ শুজা যায় ॥ ১২৯
 অমৃত ববিষে কৃষ্ণব বাক ।
 জুৰাইল শুনি সবে গোপীজাক ॥
 এড়াইলা সমস্তে বিবহ-তাপ ।
 বোলা হবি হবি পলাওক পাপ ॥ ১৩০ ॥

ছাদশ কীর্তন

ঘোষা ॥ বাম কবে বাস-কেলি গোপাল গোপী সঙ্গে ।
 হবি বোল হবি বোল নিবস্তবে বঙ্গে ॥ ১২

পদ ॥ শুক নিগদতি পাছে গোবিন্দ তহিতে ।
 আৰস্তিলা বাস-ক্রীড়া গোপিকা সহিতে ॥
 ছুহো গোপী মাজে এক ভৈলন্ত মাধব ।
 প্রবর্তিল তথা বাস-ক্রীড়া মহোৎসব ॥ ১৩১
 ভৈলন্ত মণ্ডলাকাব হাতে গলে ধবি ।
 সবে বোলে মোকেসে আলিঙ্গি আছে হবি ॥
 আসিলা সভাৰ্যে যত দেবগণ মানে ।
 জুৰিয়া আকাশ আসি অসংখ্য বিমানে ॥ ১৩২
 মাধব বাস-ক্রীড়া চাবে এক-দৃষ্টি ।
 বাবে দেবে দুন্দুভি কবিয়া পুষ্প-বৃষ্টি ॥

প্ৰধান গন্ধৰ্বৰে অপেশ্বৰায়ে সহিত ।
 মহাৰঙ্গে গাৰে গোবিন্দৰ গুণ-গীত ॥ ১৩৩
 কৃষ্ণ সমে নাচে সৰে সন্তোষে গোপিনী ।
 বলয়া নূপুৰ বাখে ঝমকে কিঙ্কিণী ॥
 প্ৰকাশ কবন্ত কৃষ্ণ গোপীৰ মধ্যত ।
 স্বৰ্ণ মণিৰ মাজে যেন মৰকত ॥ ১৩৪
 কৃষ্ণ সমে বঙ্গে আতি নাচে গোপাজাক ।
 নানা ভঙ্গি চৰণ চলায়া ফুৰে পাক ॥
 হস্তকো চলাৰে তুলি কৰি লয়-লাস ।
 ভ্ৰূ-যুগ ক্ষেপিয়া কটাক্ষে কৰে হাস ॥ ১৩৫
 ঝলমল কুণ্ডল গলত আসি পড়ে ।
 হালে কৃশ কঙ্কাল তনবো বস্ত্ৰ লড়ে ॥
 শিথিল মেথলা খোপা মুখে ঘৰ্ম্ম-জল ।
 গাৰে কৃষ্ণ-গুণ-গীত গোপিকাসকল ॥ ১৩৬
 কৃষ্ণৰ অসংখ্য মূৰ্ত্তি জ্বলে মেঘ-নয় ।
 প্ৰকাশে বিজুলী যেন তাতে গোপীচয় ॥
 ঘৰ্ম্ম-জলে কণিকা গৰ্জ্জনে তৈল গীত ।
 আকাশবপৰা দেৰে দেখে বিপৰীত ॥ ১৩৭
 কৃষ্ণ-আলিঙ্গন পায়। অশেষ হৰিষ ।
 কৃষ্ণ-গুণ-গীতে পুৰিলেক দশোদিশ ॥

এহিমতে নৃত্য-গীতে কৃষ্ণক ভুবিলা ।
 সাধু সাধু বুলিয়া মাধবে প্রশংসিল ॥ ১৩৮
 তাসম্বাকো বহুমান দিলন্তু মাধব ।
 আনন্দে আকুল মিলে মনে মহোৎসব ॥
 গোপীৰ বৃত্তান্ত কথা শুনা আত পবে ।
 বোলা হবি হবি সামাজিকে নিবন্তবে ॥ ১৩৯

ত্রয়োদশ কীর্তন

ঘোষা ॥ পদ্মপাণি গোপী-বঞ্জন চুঃখ-ভঞ্জন দেব ।
 তোমাৰ চৰণ বিনা গতি নাহি কেব ॥ ১৩

পদ ॥ কতো গোপা ভৈলা আতি ভাগবে আকুল ।
 সোলকয় বলয়া খোপাৰ খসে ফুল ॥
 কৃষ্ণতে আউজি জিবারয় কবি কেলি ।
 আতি প্রীতি কঙ্কত ধৰিয়া বাহু মেলি ॥ ১৪০
 উৎপল স্নগন্ধি কৃষ্ণ-বাহু কঙ্কে লই ।
 ঘনে ঘনে আনি গোপ-বমণী স্ফুটই ॥
 বোমাঞ্চিত তনু আনন্দিত আতি মন ।
 ভোল ছয়া দেয় কৃষ্ণ বাহুত চুম্বন ॥ ১৪১

নাচন্তে চলন্তে লড়ে মকব-কুণ্ডল ।
 তাৰ বশ্মি-শোভিত কৃষ্ণৰ গণ্ড-স্থল ॥
 তাতে লগাই কতো গোপী পাতে মুখ আনি ।
 নৃত্যৰ ভঙ্গিত চোবা দেখ্ত চক্ৰপাণি ॥ ১৪২
 নাচন্তে শব্দ কৰে নূপুৰ মেখলা ।
 মহা শ্ৰান্ত ছয়া কতো কতো গোপবালা ॥
 কৃষ্ণ-হস্ত-পঙ্কজ পৰম সুখকৰ ।
 তাক ধৰি থৰে নিয়া তনৰ উপৰ ॥ ১৪৩
 লক্ষ্মীৰ-ৰমণ যিটো ঈশ্বৰ মুবাৰি ।
 তাহাৰ বল্লভ পাইলে যত গোপ-নাৰী ॥
 কৃষ্ণে ধৰি আছে কণ্ঠে দুয়ো বাহু মেলি ।
 পৰম উৎসবে আতি কৰে বাস-কেলি ॥ ১৪৪
 অলকা পঙ্কতি চাক কৰ্ণ উতপলে ।
 শোভে সৰে বদন-পঙ্কজ ঘৰ্ম-জলে ॥
 কৃষ্ণে সমে নাচে আতি উৎসবে গোপিনী ।
 বাজয় বলয়া বাঢ় নূপুৰ কিঙ্কিনী ॥ ১৪৫
 গোপীৰ নৃত্যত ভৈল ভৰি কৰতাল ।
 বেড়িয়া গুঞ্জৰে যেন ভ্ৰমৰে গীতাল ॥
 শিবকো কম্পাৰে খসে খোপাও আউল ।
 দুফঁ ছয়া কেশে বৰিষয় যেন ফুল ॥ ১৪৬

এহিমতে গোৰিন্দে নৃত্যৰ দেশ্ত ভঙ্গি ।
 কতো গোপিকাক গৈয়া ধবস্ত আলিঙ্গি ॥
 কতো গোপিকাৰ কৰে পৰশস্ত তন ।
 কটাক্ষে নিবেথি কাকো কৰস্ত চুম্বন ॥ ১৪৭
 আপোন লাৰণ্য-কলা কৌশল-সুগন্ধি ।
 সমস্তে গোপীত অপি ক্ৰীড়িলা প্ৰবন্ধি ॥
 নপাবিলা গোপীগণে মুহিবে কৃষ্ণক ।
 ছায়ায়ে সহিতে যেন উমলে বালক ॥ ১৪৮
 কৃষ্ণৰ ক্ৰীড়াত বিমোহিত গোপ-বালা ।
 খসে অলঙ্কাৰ কাৰো ছিণ্ডি পৰে মালা ॥
 সোলকয় খোপা নবান্ধয় তাকো তুলি ।
 নসম্বৰে বস্ত্ৰ কতো কুচৰো কাঞ্চলি ॥ ১৪৯
 দেৱ-নাৰীগণে দেখি কেশৱৰ কেলি ।
 মোহ ছয়া পড়ে বিমানত চলি চলি ॥
 ক্ৰীড়া দেখি চন্দ্ৰো কামে বিমোহিত আতি ।
 তন্তাইলস্ত বথ নুপুহায় সিটো ৰাতি ॥ ১৫০
 যত গোপা তত কৃষ্ণ ছয়া কৰি ক্ৰীড়া ।
 সমস্তে গুচাইল গোপিকাৰ কাম-পীড়া ॥
 পূৰ্ণ-কাম হৰি ভৈলা ভকতিত বশ্য ।
 হৰি হৰি বুলি তৰা কহিলো বহস্য ॥ ১৫১

চতুর্দশ কীর্তন

ঘোষা ॥ যাদর জগজীৱন বাম ।

আপুনি গোপীৰ পূৰিলা কাম ॥ ১৪

পদ ॥ বতি-শ্রান্ত ভৈলা যত গোপিনী ।

দেখি হস্ত-পদে হৰি আপুনি ॥

কৃপায়ে সৰ্বাৰো মাজিলা মুখ ।

মিলিল মনে মহোৎসৱ-স্থ ॥ ১৫২

কৃষ্ণক বেড়ি আসি সব সখী ।

অমৃত-সমান হাশ্বে নিবেধি ॥

কৰি পূজা বঙ্গে বঞ্জিয়া চিত্ত ।

গাইলন্ত গৌৰিন্দব গুণ-গীত ॥ ১৫৩

তাসম্বাব শ্রম গুচাইবে প্রতি ।

সঙ্গে লৈয়া সব ব্রজ-যুৱতী ॥

যমুনা-জলত নামিলা হৰি ।

চৌভিতি ভ্রমবে সেৱে গুঞ্জৰি ॥ ১৫৪

শ্রান্ত হুয়া যেন মাতঙ্গ-বাজে ।

হস্তিনী সমে ক্রীড়ে জল মাজে ॥

গোপালো লোক-মৰ্য্যাদাক এড়ি ।

কবন্ত গোপী সমে জল-খেড়ি ॥ ১৫৫

কৃষ্ণক আৱৰি গোপাসকল ।
 হাসিয়া সিঞ্চে যমুনাৰ জল ॥
 বদন-পদ্ম চায় এক-দৃষ্টি ।
 কৰিলা দেৰে দেখি পুষ্প-বৃষ্টি ॥ ১৫৬
 জলত গোপীক কৃষ্ণে ক্ৰীড়িলা ।
 ভ্ৰমন্ত যেন গজেন্দ্ৰৰ লীলা ॥
 গোপাগণ লৈয়া উঠিলা পাছে ।
 ভ্ৰমন্ত বনে যমুনাৰ কাছে ॥ ১৫৭
 জলে-স্থলে পুষ্প-সুৰভি বাসে ।
 চৌপাশে গোপী চলে লয়লাসে ॥
 ভ্ৰমৰে যোগান ধৰে গুঞ্জৰি ।
 কৰিলা বাস-ক্ৰীড়া দেৱ হৰি ॥ ১৫৮
 এহিমতে যত শবত বাতি ।
 শশাঙ্কে ধৰল শীতল আতি ॥
 সৰ্বাতো ক্ৰীড়িলা গোপী সহিত ।
 বিস্ময় হয় পুছে পৰীক্ষিত ॥ ১৫৯
 ধৰ্ম্মক বাখিবা অধৰ্ম্ম নাশি ।
 ইকাৰ্য্যে ভৈলা অৱতাৰ আসি ॥

ধৰ্ম্মৰ বন্ধক হুয়া মুৰাৰি ।
 ক্ৰীড়িলা কেনে পৰ গোপনাৰি ॥ ১৬০
 হোৱন্ত হৰি যদি পূৰ্ণ-কাম ।
 কৰিলা কেনে গৰিহিত কাম ॥
 ছেদিয়ে সংশয় কৈয়ো বৃত্তান্ত ।
 দিলন্ত শুনিয়া শুকে সিদ্ধান্ত ॥ ১৬১
 শুনিয়ে সৰ্ব্বজনে বাস-ক্রীড়া ।
 বঞ্চিবা য়েবে সংসাৰৰ পীড়া ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে সম্প্ৰতি ।
 বোলা হৰি হৰি একান্ত-মতি ॥ ১৬২

পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম বাম বুলি তৰা ।
 ভাই অন্তকে পাইলেক পৰা ॥ ১৫
 পদ ॥ পৰম-ঈশ্বৰে কৰে অকৰ্ম্ম ।
 তেজস্বীত কিছু নাহি অধৰ্ম্ম ॥
 সৰ্ব্বভক্ষ বহি সৰ্ব্বাকো শোষে ।
 তথাপিতো যেন নোছোৱে দোষে ॥ ১৬৩

ঈশ্বৰ মুহি যিটো মুঢ়-মতি ।
 ইকৰ্ম কৰি যাইবে অধোগতি ॥
 হৰক দেখি বিষ খায় আনে ।
 সিজনে যেন মৰি যায় প্ৰাণে ॥ ১৬৪
 দেহত যাৰ নাহি অহঙ্কাৰ ।
 তাহাৰ কৰ্মত গুচে বিচাৰ ॥
 জগতৰে হৰি পৰম-ঈশ ।
 ইকৰ্মে তাহাক কৰিবেক কিস ॥ ১৬৫
 যাৰ পাদ-পদ্ম চিন্তি সাম্প্ৰতে ।
 ছিণ্ডে কৰ্ম-বন্ধ হেলে ভকতে ॥
 ধৰিছা লীলা-তমু হেন হৰি ।
 শুনা কথা তান্ত্ৰ সংশয় এড়ি ॥ ১৬৬
 জগত-অন্তৰ্য্যামী নাৰায়ণ ।
 তান কোন পৰ-দাৰ-গমন ॥
 যাহাৰ স্মৰণে পাতক মোৰে ।
 তাক কি কৰিব ইসৰ দোৰে ॥ ১৬৭
 শৃঙ্গাৰ-বসে যাৰ আছে বতি ।
 আকে শুনি হৌক নিৰ্মল মতি ॥
 ভকতৰ পদে আপুনি হৰি ।
 ক্ৰীড়িলা বস্ত্ৰে নৰ-দেহা ধৰি ॥ ১৬৮

মোহিলা গোপক কৃষ্ণৰ মায়া ।

কাছতে আছে দেখে নিজ জায়া ॥

নকৰে অসূয়া কৃষ্ণক কেৰ ।

কায়-মনে সৰে কৰন্তু সেৱ ॥ ১৬৯

যেৰে হৈবে খোজে প্ৰভাত বাতি ।

বোলন্ত যায়োক গোপীক মাতি ॥

কৃষ্ণক এড়িবে নাহিকে মন ।

আস্থখে গৃহক কৰে গমন ॥ ১৭০

ইটো বাস-ক্ৰীড়া কথা কৃষ্ণৰ ।

একান্ত চিন্তে শুনে যিটো নৰ ॥

কৃষ্ণত ভকতি বাঢ়িবে তাৰ ।

কাম-সাগৰে স্থখে হৈবে পাৰ ॥ ১৭১

ইটো কাম-জয় কৃষ্ণৰ কথা ।

শুনা নৰ-দেহ নকৰা বৃথা ॥

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে প্ৰলাপ ।

বোলা হৰি হৰি হৰোক পাপ ॥ ১৭২

ষোড়শ কীর্তন

ঘোষা ॥ এ যাদর যাদর দীন-দয়াল ।

তুমিসি আমার গতি মুকুতি গোপাল ॥ ১৬

পদ ॥ এহিমতে ক্রীড়াতে বজনী যায় ক্ষয় ।

দিন ভৈলে বিবহে আকুল গোপাচয় ॥

কৃষ্ণ যান্ত বনে তাক নেদেখি আস্থখে ।

কৃষ্ণ-গুণ গয়া দিন বঞ্চে নানা দুঃখে ॥ ১৭৩

নিস্তার-কাৰণ নাহি হৰি-নাম বিনা ।

কতো গোপী বোলে সখী কৃষ্ণ-কথা শুনা ॥

বাম বাহুত বাম কপোল থাপিয়া ।

মধুর বেণুক আনি অধৰে অর্পিয়া ॥ ১৭৪

বন্ধ-মধ্যে কোমল আঙ্গুলিচয় চালি ।

যেতিক্ষণ বাংশী-ডাক দেশ্ত বনমালী ॥

তাক শুনি দেব-স্ত্রী সমস্তে মুচ্ছিত ।

কাম-বাণে চিন্তে আতি ছয়া জর্জরিত ॥ ১৭৫

বস্ত্রো নসম্ববে মহামোহ ছয়া পড়ে ।

স্বামীৰ কাছতে পাছে লজ্জা হোৰে বড়ে ॥

হেন হৰি-বিবহ সহিবো কেনমতে ।

আউৰ গোপা বোলে সবে সখীৰ আগতে ॥ ১৭৬

ଯାବ ଉବଃସ୍ତଲେ ଛଟା ଦେଖିଲ ଲକ୍ଷ୍ମୀବ ।
 ଶ୍ରୀମଳ ମେଘତ ଯେନ ବିଜୁଳୀ ସୁଧିବ ॥
 ହେନ ହରି ସେଥଣେ ବାଂଶୀକ ନାଦ କରେ ।
 ଗରୁ-ସ୍ତ୍ରଗଗଣବୋ ତେଥଣେ ଚିନ୍ତ ହବେ ॥ ୧୧୧
 ଦାନ୍ତେ ତୁଣ ଧରି କର୍ଣ ଉପବକ ତୁଲି ।
 ଚକ୍ଷୁ ମୁଦି ଥାକେ ଯେନ ଚିତ୍ରବ ପୁତଳୀ ॥
 ଆମି କେନେ ଜୀଓଁ ହେନ କୃଷ୍ଣକ ନେଦେଧି ।
 ଆଉବ ଗୋପୀ ବୋଲେ ଶୁନା ଶୁନା ସରେ ସଖୀ ॥ ୧୧୮
 ମାଥାତ ମୟୁବ-ପୁଛ ପଲ୍ଲବ କର୍ଣତ ।
 ମଲ୍ଲ-ବେଶେ ହରି ଗେରୁ ଘଷିୟା ଗାବତ ॥
 ନାମ ଧରି ଧେନୁକ ଡାକନ୍ତ ବାଂଶୀ-ବାରେ ।
 ନଦୀସରୋ ଶୁନି ତନ୍ତ୍ର ଥାକେ ମୌନଭାରେ ॥ ୧୧୯
 ଆମି ଯେନ ନପାୟା କୃଷ୍ଣର ପାଦ-ବେଘୁ ।
 କମ୍ପାରେ ତବଞ୍ଜ-ହସ୍ତ ପ୍ରେମେ ପୁନୁ ପୁନୁ ॥
 କତୋ ଗୋପା ବୋଲେ ସଖୀ ସରେ ଶୁନ ଶୁନ ।
 ଗୋପଗଣେ ସେଥଣେ ବର୍ଣାରେ କୃଷ୍ଣ-ଶୁଣ ॥ ୧୨୦
 ବାଂଶୀବ ନିସ୍ତନେ ହରି ଡାକି ଆନା ଧେନୁ ।
 ଶୁନି ତରୁ-ଲତା ପ୍ରେମେ ପୁଲକିତ-ତନୁ ॥
 ଫଳ-ଫୁଲ-ଭବେ ନନ୍ଦ୍ର ଛୟା ମଧୁ ଅରେ ।
 ଭୈଳ ଆତ୍ମା ସାକ୍ଷାତେ ବୁଝବ ଭାବେ କରେ ॥ ୧୨୧

কিমতে বর্তিবো হেন কৃষ্ণক নেদেখি ।
 আউব গোপী বোলে মোৰ কথা শুনা সখি ॥
 দিব্য গন্ধ তুলসীৰ কৰি মধু পান ।
 ভ্রমৰে গুঞ্জৰি ধৰে কৃষ্ণক যোগান ॥ ১৮২
 সুন্দৰ অধৰে য়েৰে কৰে বাংশী ধ্বনি ।
 মোহ হোৰে কমল-বনৰো পক্ষী শুনি ॥
 হৰিক উপাসে আসি স্থিৰ কৰি চিত্ত ।
 চক্ষু মুদি আনন্দতে মৌনে শুনে গীত ॥ ১৮৩
 পক্ষীও মোহক যায় যাৰ বাংশী শুনি ।
 কিমতে ধৰিবো প্ৰাণ হেন হৰি বিনি ॥
 কেহো গোপী বোলে সখা শুনিয়ে কাহিনী ।
 বামে সমে পৰ্বতত চড়ি চক্ৰপাণি ॥ ১৮৪
 সবাকো হৰিষ কৰায় পুৰি বংশীনাদ ।
 মিত্ৰ বুলি মেঘে কৰে মধুৰ সম্বাদ ॥
 ছত্ৰ ধৰি উপৰে বৰিষে দিব্য ফুল ।
 হেন হৰি বিয়োগে কি নুহিবো আকুল ॥ ১৮৫
 কতো গোপী যশোদাত কহৰে অদ্ভুত ।
 বেণু-বাঞ্চে কুশল তোমাৰ প্ৰিয় স্তত ॥
 যেখনে বংশীক চুম্বি তোলে স্বৰ-জাতি ।
 ব্ৰহ্মা কদ্ৰ আদি দেবো হোৰে মোহ-আতি ॥ ১৮৬

শুনি থাকে একচিন্তে নমায়া কঙ্কৰ ।
 নিশ্চয় কৰিবে নোৱাৰন্ত তাল-স্বৰ ॥
 হেন হৰি বিয়োগে কিমতে ধৰো প্ৰাণ ।
 বোলা হৰি হৰি হোক পাপৰ নিৰ্য্যাণ ॥ ১৮৭

সপ্তদশ কীৰ্ত্তন

ষোষা ॥ ত্ৰাহি হৰি কি এ কৃষ্ণ
 গোপাল কুপাল পাৱে ধৰো ।
 কৰা হৰি কৰুণা ইবাৰ যেন তৰো ॥ ১৭

পদ ॥ কেহো বোলে সখী মোৰ বাক্যে কৰা মতি ।
 ব্ৰজত ফুবন্ত হৰি লীলা-গজ-গতি ॥
 ধ্বজ বজ্জ পঙ্কজ খোজত বান্ধি যায় ।
 কবন্ত ভঙ্গিক য়েৰে আমাসাক চাই ॥ ১৮৮
 কৃষ্ণৰ কটাঙ্ক-কামে মনক মৰ্দয় ।
 থাকো থিয় ছয়া আমি যেন বৃক্চচয় ॥
 ধসে খোপা সম্বৰিবে বস্ত্ৰকো নোৱাৰি ।
 শুনা সখী বুলি মাতে আউৰ গোপ-নাৰী ॥ ১৮৯
 এক প্ৰিয় গোপৰ কান্ধন্ত হস্ত থই ।
 গৰুক গগন্ত কদাচিতো মণি লই ॥

পিঙ্কিয়া গলত গন্ধ-তুলসী-মালাক ।

যেবে সেই বেলাত বংগীৰ দেখ্ত ডাক ॥ ১১০

শুনি কৃষ্ণসাব হবিগৰ ভাৰ্য্যাগণে

কৃষ্ণৰ সমীপ চাপে উত্তাবল মনে ॥

গুণ-সম্বদক পায় নযায় পুনৰপি ।

এড়িলো গৃহৰো আশা যেন আমি গোপী ॥ ১১১

হেন হৰি-বিয়োগে কিমতে প্রাণ বৰে ।

যশোদাক চাই কতো গোপী কথা কৰে ॥

কুন্দ-পুষ্পে ভূষি তনু মলয়া চন্দনে ।

গোধনে আৰুত ছয়া তোমাৰ নন্দনে ॥ ১১২

হৰিব বঢ়ায়া যেবে ক্রীড়ে যমুনাত ।

গাৰে গীত গন্ধৰ্বৰ মলয় বহে বাত ॥

পুষ্পচয় সিঞ্জে শিবে কৰিয়া সম্মান ।

হেন হৰি-বিবহে কিমতে ধৰো প্রাণ ॥ ১১৩

আনন্দে কহৰে কৃষ্ণ আসিবাৰ দেখি ।

আমাৰ স্তম্ভদ হৰি হেৰা আইল সখী ॥

গোধূলি গোধন সৰে কৰি একে ঠাই ।

আইল প্রাণ-গোবিন্দ বাংশীত গীত গাই ॥ ১১৪

পথত প্রণামে ব্রহ্মা আদি দেৱঝাক ।

আমাক হিংসায়ে নেদে শাস্ত্ৰে আসিবাক ॥

জুৰুৱাইবে লাগি পাছে আমাৰ হৃদয় ।
 দৈৱকী-নন্দন-চন্দ্ৰ ভৈলন্ত উদয় ॥ ১১৫
 কতো আথে-বেথে বোলে গোপিকা বচন ।
 দেখ গোবিন্দৰ মদে চঞ্চল লোচন ॥
 কুণ্ডলৰ কাস্তি জলে বদন পাণ্ডুৰ ।
 যেন সন্ধ্যা সময়ে উদিত শশধৰ ॥ ১১৬
 আমাৰ দিনৰ তাপ হৰিবাক প্ৰতি ।
 আইল বনমালী গজৰাজ-লীলা-গতি ॥
 এহিমতে ব্ৰজৰ যুৱতী প্ৰতি নিত ।
 একান্তে অৰ্পিলো গোপালতে প্ৰাণ-চিত্ত ॥ ১১৭
 দিনসৰ বঞ্চে গোবিন্দৰ গুণ গাই ।
 তাসম্বাৰ সম ভাগ্যৱতী আউৰ নাই ॥
 পাইলে মহোদয় কৰ্ম-বন্ধ ছেদ ভৈলা ।
 মহামুনি গুৰু শুকে নৃপতিত কৈলা ॥ ১১৮
 ইটো বাস-ক্রীড়া-কেলি নামে কাম-জয় ।
 কৰিলা ভৃত্যৰ পদে কৃষ্ণ কৃপাময় ॥
 আক শুনে ভণে যিটোজন অবিভ্ৰাম ।
 বাঢ়িবে ভকতি আতি জিনিবেক কাম ॥ ১১৯
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শুনা নিবন্তৰ ।
 কলিয়ুগে ভাগ্যে ভাৰতত ভৈলা নব ॥

হবি-ভকতিত য়েবে কৰা দৃঢ় মতি ।
 ইজন্মত নিছয়ে পৰম পাইবা গতি ॥ ২০০
 ভকতিত পৰে ধৰ্ম্ম নাহি সংসাৰত ।
 চাৰিও বেদৰ জানা এহি সাৰ তত্ত্ব ॥
 বাম-নাম অমৃত সততে কৰা পান ।
 বোলা হবি হবি কেতিক্ষণে পৰে প্ৰাণ ॥ ২০১

অষ্টাদশ কীর্তন

ঘোষা ॥ যাদয় জগমোহন বাম ।
 ভকত-বৎসল তোমাৰ নাম ॥ ১৮

পদ ॥ শৰত কালে চন্দ্ৰাবলী বাতি ।
 দিব্য বাস-ক্ৰীড়া কৰিলা আতি ॥
 পঞ্চম বাগে গীত গাইলা হৰি ।
 শুনি মোহ ভৈলা গোপ-সুন্দৰী ॥ ২০২
 ঘৰ-বাড়ী এড়ি লৰড়ে তোলে ।
 তন হলফল কুণ্ডল দোলে ॥
 বাইলাহা বাংশী পশি বৃন্দাবনে ।
 চৌপাশে বেড়ি নাচে গোপীগণে ॥ ২০৩
 জয় কৃষ্ণ বুলি বাৰে চাপৰি ।
 গোপীৰ মধ্যে প্ৰকাশন্ত হৰি ॥

যেহেন সুরগ-মণি মাজত ।
 প্রকাশি আছে মহা মৰকত ॥ ২০৪
 দোধো গোপী মাজে এক গোপাল ।
 নূপুবে রাঢ় ভবি কবতাল ॥
 হাতত হাতে ধবি গোপ-নাৰী ।
 নাচিলা অনঙ্গ-বঙ্গে মুবাৰি ॥ ২০৫
 সজল মেঘ মাধৱৰ কায় ।
 গোপীগণ ভৈলা বিজুলী-প্রায় ॥
 অলঙ্কাৰে কবে মধুৰ ঘোষ ।
 শুনিয়া মনত মিলে সন্তোষ ॥ ২০৬
 গোপীৰ গলে ধবি বাছ মেলি ।
 কৰিলা অনেক অনঙ্গ-কেলি ॥
 শ্রম দেখি কতো আঞ্চলে বিধে ।
 যমুনা জলে নামি জল সিঞ্চে ॥ ২০৭
 পূৰিলা গোপী-গণ-মনোৰথ ।
 কীর্তা দেখি চন্দ্রো বাখিলা বথ ॥
 মোহিত ভৈলা যত দিব্য নাৰী ।
 বাখিলা গোপীক যক্ষক মাৰি ॥ ২০৮
 ধায়া আসিলেক অবিষ্ট বীৰে ।
 মেদনী-নসহে শুবাব ভিৰে ॥

দেখি আশ্ফালিলা শিক্ত ধৰি ।
 তাৰো প্ৰাণ লৈলা ঘাৰ মুচৰি ॥ ২০৯
 খেদি আসিলেক কেশী অশ্বৰ ।
 হ্ৰেৰাণ শুনি কাষ্পে গোপ-পুৰ ॥
 লাঞ্জৰ ছাটিত মেঘ উড়াই ।
 দেখিয়া প্ৰভু তাক গৈলা ধাই ॥ ২১০
 পাছে চণ্ড বেগে অশ্বৰে আসি ।
 হানিলেক লাঠি ভৰি উল্লাসি ॥
 এড়াইলা তাক্ৰ শ্ৰম কৰি হৰি ।
 আছাৰি পেহ্লাইলা পাৰত ধৰি ॥ ২১১
 আসিল কেশী দুনাই বেষ্ট বাই ।
 বাম বাহু তাৰ মুখে ভৰাই ॥
 বঢ়াইলা প্ৰভু আতি বৰ বেগে ।
 ভেণ্টল গল যেন গৰ্ভ-বোগে ॥ ২১২
 ভূমিত পড়িল চেতন হৰি ।
 চক্ষু ওলটায় আছাড়ে ভৰি ॥
 মৰিল অশ্বৰ ছাদি কধিব ।
 বাৰ ভৈলা বাহু ফাটি শৰীৰ ॥ ২১৩
 কেশা-বধ দেখি হাসি হৰিষে ।
 ব্ৰহ্মা আদি দেবে পুষ্প বৰিষে ॥

কংসৰ বোলে যত দৈত্য আসে ।
 সৰে অগনিত পতঙ্গ আসে ॥ ২১৪
 এহিমতে সৰে অসুৰ মাৰি ।
 ফুৰিলা বৃন্দাবনে গৰু চাৰি ॥
 গো-ধূলি পড়ি বঞ্জে মুখ আখি ।
 মাখাত পিন্ধিলা মৈৰাৰ পাখি ॥ ২১৫
 গুঞ্জাৰ খোপা কৰ্ণত আড়ি ।
 কাষত লৈয়া শিঙ্গা বেত বাড়ি ॥
 মোহন বাংশী বেৰাটিত থই ।
 ব্যঞ্জন ভাত বাম হাতে লই ॥ ২১৬
 ভোজন কৰা তুমি যত্নবাজে ।
 বসিয়া বঞ্চে গোপ-শিশু মাজে ॥
 কোনে বুঝিবেক তোমাৰ লীলা ।
 কটাক্ষে ভূমিৰ ভাৰ হৰিলা ॥ ২১৭
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 গোপাল-কেলি শুনা সৰ্ব্ব জনে ॥
 মোক্ষ পাইবা যেষে সংসাৰ তৰি ।
 সঘনে ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ২১৮

বাস-ক্ৰীড়া সমাপ্ত ॥ ১১ ॥

একাদশ খণ্ড

দ্বিতীয় ভাগ

কংস-বধ

উনবিংশ কীর্তন

ঘোষা ॥ হবিসে আতমা হবিসে বন্ধু ।
তৰি হৰি-নামে সংসাৰ-সিদ্ধু ॥ ১৯

পদ ॥ কেশীক বধিয়া আছন্ত হৰি ।
বৰিষে পুষ্প দেবে তুতি কৰি ॥
সেহি বেলা আসি নাৰদ ঋষি ।
কৃষ্ণক বুলিলা মহা হৰিষি ॥ ২১৯
হে কৃষ্ণ কৃষ্ণ প্ৰণামো আমি ।
সমস্ত ভূতৰ আতমা স্বামী ॥
পুৰাণ পুৰুষ ঈশ্বৰ সাক্ষী ।
সমস্তে সৃষ্টিক আছাহা বাধি ॥ ২২০
ভকতজনৰ বন্ধাৰ হেতু ।
ছন্দক নশিবা গৰুড়-কেতু ॥
কেশী-বধ শুনি মিলিল বঙ্গ ।
হেবণি শুনি দেবে দেয় ভঙ্গ ॥ ২২১

স্বৰ্গত থাকিবে নৰাবে কেৰ ।
 কেশীক বধিয়া তাৰিলা দেৱ ॥
 প্ৰভাতে কালি মথুবাক যাইবা ।
 ধোবাক মাৰিয়া ধনু ভাঙ্গিবা ॥ ২২২
 চাগুৰ মুষ্টিক প্ৰমুখে মাল ।
 কুবলয়াপীড় হস্তী বিশাল ॥
 কংসক বধিবা জগত-স্বামী ।
 পৰশুই দিনা দেখিবো আমি ॥ ২২৩
 কালঘৰনক নৰকানুৰ ।
 মাৰিবাহা পাণ্ডুজন্ম অনুৰ ॥
 কৰিবা বিহা কন্যা ভগৱন্ত ।
 নৃগৰ শাপক কৰিবা অস্ত ॥ ২২৪
 সত্যভামা সমে স্যমন্ত-মণি ।
 পাইবাহা প্ৰভু জাম্বৱন্ত জিনি ॥
 মৃতক পুত্ৰক দিয়া বিপ্ৰক ।
 লীলায়ে বধিবা নৃপ পৌণ্ড্ৰক ॥ ২২৫
 কেশীক বধি কৰি বৃন্দামাল ।
 মাৰিবা দম্ভবক্ৰ শিশুপাল ॥
 পাণ্ডৱৰ হাতে সমৰ জিনি ।
 মৰাইবা অষ্টাদশ অক্ষৌহিণী ॥ ২২৬

কৰিবা কৰ্ম যত দ্বাৰকাত ।
 দেখিবো আনন্দে থাকি তখাত ॥
 কেবল জ্ঞান-মূৰ্ত্তি তুমি স্বামী ।
 তোমাত শৰণ পশিলো আমি ॥ ২২৭
 পৰম পুৰুষ সন্তৰ গতি ।
 যত্ন-শ্ৰেষ্ঠ হেৰা কৰো প্ৰণতি ॥
 আনন্দে নাৰদে এতেক কই ।
 গৈলন্ত কৃষ্ণত মেলানি লই ॥ ২২৮
 গোবিন্দে কেশী অম্বৰক মাৰি ।
 ব্ৰজৰ আনন্দ বঢ়াই মুৰাৰি ॥
 থাকিলা কৃষ্ণ নানা লীলা কৰি ।
 সমস্ত সমাজে বুলিয়ো হৰি ॥ ২২৯

বিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম বনমালী গোপাল বনমালী ॥ ২০

পদ ॥ গৈলন্ত নাৰদ ঋষি কংসৰ সমাজ ।
 নিচিন্তি আছস কেনে এভো ভোজৰাজ ॥
 তোক মাৰিবাক লাগি দেৱৰ যতন ।
 দেৱকীৰ গৰ্ভে উপজিলা নাৰায়ণ ॥ ২৩০

বহুদেৱে গোকুলত খেলা চুৰি কৰি ।
 নন্দ-ঘৰে বাঢ়ন্ত তোহোৰ প্ৰাণ-বৈৰী ॥
 কৃত্যা কৰি আনি দিল নন্দৰ কন্যাক ।
 কহিলো সন্তোদ-কথা দঢ়াই আপুনাক ॥ ২৩১
 শুনি কংসে খাণ্ডা তুলি উঠি গৈল বাগি ।
 বহুদেৱ মহন্তক কাটিবাক লাগি ॥
 উঠি দেৱ-ঋষি তাক আনিল নিৰাৰি ।
 আক নকাটিবি তঞি কৃষ্ণক নমাৰি ॥ ২৩২
 পিতৃ হত শুনি লাগ নেদিব তোমাকে ।
 উলটি বসিল কংস নাৰদৰ হাকে ॥
 বহুদেৱ দৈৱকীক বান্ধিয়া নিহলে ।
 কৰিলেক বন্দী উগ্ৰসেনক নিৰ্খলে ॥ ২৩৩
 পাছে দেৱ-ঋষি গোকুলক গৈলা বই ।
 বুলিলা কৃষ্ণক তুতি আকাশত বই ॥
 ভাব-সংহাৰন্তা আউৰ নাহি তুমি বিনা ।
 কংসক বধিবা প্ৰভু পৰশুই দিনা ॥ ২৩৪
 দিবা উগ্ৰসেনক কংসৰ ৰাজ্য-ভাৰ ।
 বহুদেৱ-দৈৱকীৰো খণ্ডিবা নিকাৰ ॥

তোমাৰ মনুষ্য-লীলা দেখিবো হৰিবি ।

এহি বুলি স্বৰ্গক গৈলেক দেৱ-ঋষি ॥ ২৩৫

অক্ৰূৰক পাখিলা ভোজৰ নিজ নাহা ।

কৃষ্ণক আনিবে তুমি গোকুলক যাহা ॥

শিশু-ধৰি তোমাৰে আমাৰে মিত্ৰেৱতি ।

ইটো কাৰ্য্য সাধি মোক দিয়ো দানপতি ॥ ২৩৬

শুনি দানপতিৰ আনন্দ ভৈল আতি ।

প্ৰভাতে লড়িলা মধুৰাত বঞ্চিত ৰাতি ॥

কৃষ্ণক দেখিবো আজি কিনো সুপ্ৰভাত ।

জানিলো প্ৰসন্ন ভৈলা বিধাতা আমাত ॥ ২৩৭

নয়নে দেখিবো মঞ্জি চৰণ-কমল ।

আজিসি জন্মৰ মোৰ হৈবেক সফল ॥

দণ্ডৰতে পঢ়িবোহো কৃষ্ণৰ চৰণে ।

কৃষ্ণে মোক আশ্বাসিবা মধুৰ বচনে ॥ ২৩৮

খুড়া বুলি কৃষ্ণে মোক কৰিবা সম্বাদ ।

ব্ৰহ্মাৰ ছল্লভ তেৰে লভিবো প্ৰসাদ ॥

হেন মনে গুণি বথে চড়িলা অক্ৰূৰ ।

গধূলিকা বেলাত পশিলা গোপ-পুৰ ॥ ২৩৯

মাধবৰ খোজচয় দেখিলা ভূমিত ।
 ধবজ বজ্জ পঙ্কজ অক্ষুশে হুশোভিত ॥
 বথৰ নামিয়া বেগে কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি ।
 শিবে আনি ঘৰিলা খোজৰ যত ধূলি ॥ ২৪০
 পাছে গৈয়া কৃষ্ণক দেখিলা আনন্দতে ।
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলিয়া পড়িলা দণ্ডবতে ॥
 কৃষ্ণে ধৰিলন্ত তাক আক্কোৱালি তুলি ।
 সতকাৰ কৰিলা অক্রূৰ খুড়া বুলি ॥ ২৪১
 অক্রূৰে ভকতি-পথে যতেক বাঞ্জিলা ।
 কৃষ্ণে তান সবে মনোৰথক পূৰিলা ॥
 কহিলন্ত অক্রূৰো কংসৰ বিচেষ্টাক ।
 মথুৰাক যাইবাক সাজিলা গোপবাক ॥ ২৪২
 শকটে উঠিয়া লড়ি নন্দ গোপ-ৰাজ ।
 ৰজনী-প্ৰভাতে ৰাম-কৃষ্ণ ভৈল বাজ ॥
 কৃষ্ণক যাইবাব শুনি গোপী নিৰন্তৰ ।
 মিলিল বিষাদ সবে বৰাইল গৃহৰ ॥ ২৪৩
 সলোতক নয়ন মনত মহাত্মুখে ।
 জুমা-জুমি কৃষ্ণক চাহাবে উৰ্দ্ধমুখে ॥
 কৃষ্ণৰ বিজয়-কথা শুনা সাৰধানে ।
 বোলা হৰি হৰি যাৰে প্ৰাণ থাকে মানে ॥ ২৪৪

একবিংশ কীর্তন

ঘোষা ॥ জয় হবি জয় বাম ॥ ২১

পদ ॥ গোপ-রূপে নন্দব তনয় ।
 শুভক্ষণে কবিলা বিজয় ॥
 বাজৈ শিঙ্গা বাংশাৰ নিমান ।
 কংস-বধে কবিলা পয়াণ ॥ ২৪৫
 বথে চড়ি লড়িলা মুবাৰি ।
 পড়ি পড়ি কান্দে গোপ-নাৰী ॥
 হৰিব বিবহে তনু তাৰে ।
 যেন ভৈল বাতুল-স্বভাৰে ॥ ২৪৬
 কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি গেড়ি দেয় ।
 আমাৰ প্ৰাণক কোনে নেয় ॥
 ক্ৰূৰ অক্ৰূৰ ভৈল বৈৰী ।
 জীৱ কাটি নেয় কেন কৰি ॥ ২৪৭
 কিনো হৰি নিদাকৰণ ভৈলা ।
 গোকুল অনাথ কৰি গৈলা ॥
 কৃষ্ণ বিনে কি কৰৈ জীৱনে ।
 আউৰ কোনে যাইবে বৃন্দাবনে ॥ ২৪৮
 প্ৰভাতে বাথিবে কোনে ধেনু ।
 কোনে বাইবে স্তললিত বেণু ॥

কোনে চাইবে কটাঞ্জে নিবেথি ।
 জুড়াইবে হৃদয় কাক দেখি ॥ ২৪৯
 কোনে দিবে বাংশীৰ নিসান ।
 কি দেখি বাথিবো এবে প্ৰাণ ॥
 আমাৰ জীৱনে নাই সুখ ।
 আউৰ নেদেখিবো কৃষ্ণ-মুখ ॥ ২৫০
 নীল আকুঞ্চিত যাৰ কেশ ।
 শিৰে যত্ন কিৰীটি স্নৰেশ ॥
 ভ্ৰৱ-যুগ মদনৰ চাপ ।
 দৰশানে হৰৈ হৃদি-তাপ ॥ ২৫১
 কচিকৰ কমল-লোচন ।
 স্নধা-সম মধুৰ বচন ॥
 স্নযম ললাট গণ্ড-স্থল ।
 চাকু কৰ্ণে মকৰ কুণ্ডল ॥ ২৫২
 নাসা তিল-কুম্ভ-স্নন্দৰ ।
 শোভে আতি অকণ-অধৰ ॥
 দশন দাড়িম্ব-বীজ-পাস্তি ।
 হাস্তে নিন্দে চন্দ্ৰমাৰ কাস্তি ॥ ২৫৩
 কস্মু-কণ্ঠে কৌস্তভ প্ৰকাশে ।
 সূৰ্য্য যেন উদিত আকাশে ॥

সিংহ-বন্ধ কন্ধ সুপ্রসন্ন ।

ভুজ-যুগ বহুব মোলান ॥ ২৫৪

কেয়ূব কঙ্কণ তাতে ছলে ।

বহুব গুলিয়া শোভে গলে ॥

হিয়াত শ্রীবৎস কবে কাস্তি ।

যেন মেঘে বলাকাব পাস্তি ॥ ২৫৫

পীত বস্ত্রে শোভে তনু কালা ।

আপাদ-লম্বিত বন-মালা ॥

তাতে পড়ি অনেক ভ্রমবে ।

মধু-লোভে বেড়িয়া গুঞ্জবে ॥ ২৫৬

বক্ষঃস্থলে মুকুতাৰ হাব ।

আকাশী গঙ্গাব যেন ধাব ॥

বহুব মেখলা কটি মাঝে ।

সোণাব কিঙ্কিণী তাতে বাজে ॥ ২৫৭

কবি-কব উক নিকপম ।

চবণ-পঙ্কজ মনোবম ॥

ধ্বজ বজ্র অক্ষুশে অক্ষিত ।

বহুময় নুপুবে বঞ্জিত ॥ ২৫৮

ভকতৰ হৃদয়-বঞ্জন ।
 নেদেখিবো সি হেন চৰণ ॥
 কন্দৰ্প কোটিকো ৰূপে জিনি ।
 গোকুলে প্ৰকাশে যদুমণি ॥ ২৫৯
 কহে কৃষ্ণ-কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ।
 নাহি গতি কীৰ্ত্তনত পৰে ॥
 জানিয়া কৰিয়ো একচিত্ত ।
 হৰি হৰি ঘোষা প্ৰতি নিত ॥ ২৬০

ষাৰিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ প্ৰাণ হৰি গৈলা এড়ি ॥ ২২
 পদ ॥ হেন হৰি ভৈলোহো বঞ্চিত ।
 কিমতে ধৰিবো আৰে চিত্ত ॥
 স্তপ্ৰভাতে মথুৰা পুৰীৰ ।
 মুখ-পদ্ম দেখিবো স্বামীৰ ॥ ২৬১
 জীৱৰ জীৱন প্ৰাণ-পতি ।
 আজি পাইবে কোন ভাগ্যৱতী ॥
 কিনো স্তপ্ৰসন্ন ভৈল বিধি ।
 হাতে পাইলে গোকুলৰ নিধি ॥ ২৬২

মুখ-পদ্ম চন্দ্র নোহে সৰি ।
 আনন্দে দেখিবে নেত্র ভৰি ॥
 পাইব গৈয়া নাগৰী স্তম্ভৰী ।
 আউৰ দুনাই নাসিবন্ত হৰি ॥ ২৬৩
 সৌহৃদ্য ভাঙ্গিল ক্ষেণেকতে ।
 উপাসন্ত লক্ষ্মী কেনমতে ॥
 কিনো নিদাকণ নাৰায়ণ ।
 নুবুলিলা প্রবোধ-বচন ॥ ২৬৪
 পতি-পুত্র এড়ি ভৈলো চেড়ী ।
 কোন সতে প্রভু গৈলা এড়ি ॥
 কিনো বজ্জৈ বাঙ্কিলেক হিয়া ।
 ভকতক গৈলা দুঃখ দিয়া ॥ ২৬৫
 আমি মৰো তোমাৰ বিবহে ।
 জানো কেনমতে হৃদি সহে ॥
 এহি বুলি কান্দে গোপ-নাৰী ।
 বাম কৃষ্ণ বুলি গেড়ি পাৰি ॥ ২৬৬
 নেত্রৰ লোতক পড়ে ধাবে ।
 ঘনে ঘনে নিশ্বাস ফোকাৰে ॥
 হৰি বিনে নভাষে বচনে ।
 নপাসৰে সচেতে সপনে ॥ ২৬৭

বাত্রি-দিনে গাবে হবি-গীত ।
 কৃষ্ণতে অর্পিলে প্রাণ-চিত্ত ॥
 কায়স্থ শঙ্কবে এছ ভণে ।
 হবি-কথা শুনা সর্ব জনে ॥ ২৬৮
 হবির কীর্তন মুখে কবা ।
 মাধবর রূপ হিয়ে ধবা ॥
 অল্প পুণ্যে নপাই হেন জানি ।
 সদা নছাড়িবা বাম-বাণী ॥ ২৬৯
 পাপীজনে হবি নুহ্মমবে ।
 পাতকে মুখত চেপি ধবে ॥
 আনে হ্মমবস্তে শুনি মবে ।
 পাপে চিত্ত উচপিচ কবে ॥ ২৭০
 হবি-ধ্বনি শুনি কাণ ফাটে ।
 নিন্দা কবি ফুবে হাটে-বাটে ॥
 হেন জানি পাপক সংহবি ।
 সদায়ে ঘুঘিয়ে হবি হবি ॥ ২৭১

অন্বোবিংশ কীর্তন

ঘোষা ॥ হবি বোলা হবি বোলা মাধর বাম ॥ ২৩

পদ ॥ বথে তুলি বাম-কৃষ্ণ দোভাই ।
 অক্রূবে লই যাস্ত ঘোড়া ডকাই ॥
 বায়ুব বেগে নোহে তাক তুল ।
 পাইল গৈয়া পাছে যমুনা-কূল ॥ ২৭২

মধ্যাহ্ন-সন্ধ্যা কবিবাক প্রতি ।
 বাখিল বথ তৈতে দানপতি ॥
 দোভাইক বথে থৈয়া তক-তলে ।
 নামিলা গৈয়া যমুনাৰ জলে ॥ ২৭৩

বুড় দিয়া মস্ত্র জপিলা পাছে ।
 দেখন্ত বাম-কৃষ্ণ তৈত আছে ॥
 বথত নাহিকা বুলি উঠিলা ।
 দোভাইক বথে ছুনাই দেখিলা ॥ ২৭৪

পূর্ব্ববতে বসি আছন্ত ছুই ।
 ছুনাই বুড় দিলা বিস্ময় ছুই ॥
 জলব মাঝত দেখন্ত পাছে ।
 সহস্রেক ফণে অনন্ত আছে ॥ ২৭৫

ସ୍ଵର୍ଗାଳ-ଧରଣ୍ୟେନ ସୁବୀର ।

ନୀଳ ବସ୍ତ୍ରେ ଦେଖି ଆତି ବଚିବ ॥

ଫଣାବ ମଣି କରେ ତିରିମିରି ।

ଶୃଙ୍ଗେ ସମେ ଯେନ କୈଲାସ ଗିରି ॥ ୨୧୬

ଚୌପାଶେ ସର୍ପଗଣେ ବେଢ଼ି ଆଛି ।

ତାହାନ କୋଳାତ ଦେଖନ୍ତୁ ପାଛି ॥

ପବନପୁରୁଷ ଆଛନ୍ତୁ ବସି ।

ପ୍ରକାଶେ ମୁଖ ଯେନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶଶି ॥ ୨୧୭

ମେଘ-ସମ ଶ୍ୟାମ ବସନ ପୀତ ।

ବରୁଣ କିରୀଟି ଶିବେ ଶୋଭିତ ॥

କର୍ଣ୍ଣତ ମକର ଜ୍ଵଳେ କୁଣ୍ଡଳ ।

ଧନୁ-ସମ ଶୋଭେ ଜ୍ଵର-ଯୁଗଳ ॥ ୨୧୮

ଅକ୍ଷୟ-ନେତ୍ର କମଳର ପାସି ।

ନୁଖୁଟେ ମୁଖେ ସଦା ଅଗ୍ନି ହାସି ॥

ନାମା ତିଳ-ଫୁଲ-ସମ ସୁନ୍ଦର ।

ବର୍ତ୍ତୁଳ ବାତୁଳ ଚାକ ଅଧର ॥ ୨୧୯

ପରାଳ ଧରଣ୍ୟେ ଯେନ ଆଛି ଗଢ଼ି ।

ପ୍ରକାଶେ ଦାନ୍ତ ଯେନ କୁନ୍ଦ-କଢ଼ି ॥

କନ୍ଦୁ-କର୍ଣ୍ଣେ ଶୋଭେ କୌସୁଭ-ମଣି ।

ପ୍ରକାଶେ ପ୍ରଭାତର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯେନି ॥ ୨୨୦

আজানু-লক্ষিত স্থল ভুজ চাৰি ।

শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পঙ্কজ-ধাৰী ॥

কবয় কেয়ুৰ কঙ্কণে কাস্তি ।

বক্ষঃস্থলে শোভে শ্ৰীবৎস-পাস্তি ॥ ২৮১

আপাদ-লক্ষী বন-মালা গলে ।

মুকুতাৰ হাব হিয়াত জ্বলে ॥

বস্ত্ৰব মেথলা কটিব মাৰে ।

তাতে স্তম্ভৰ্গব কিঙ্কিণী বাজে ॥ ২৮২

চাক উৰু জানু জজ্জ্বা যুগল ।

দুখানি চৰণ যেন কমল ॥

আঙ্গুলি-পাস্তি তাৰ ভৈল পাসি ।

আবকত নখে আছে প্ৰকাশি ॥ ২৮৩

বস্ত্ৰব নুপুৰে আতি বস্ত্ৰিত ।

যাত ভকতৰ সদায়ে চিত্ত ॥

স্বনন্দ নন্দ আদি কবি পাছে ।

চৌপাশে পাৰিষদে সেৰি আছে ॥ ২৮৪

শঙ্কৰ ব্ৰহ্মা যত প্ৰজাপতি ।

কবজোড়ে সৰে কবস্ত্ৰ তুতি ॥

আপুনি লক্ষ্মী আবাধস্ত পাৰ ।

অক্ৰূৰে দেখি শিহৰাইলা গাৰ ॥ ২৮৫

আনন্দতে পড়ে নেত্রের পানী ।
 কণ্ঠবো নোহ্লায় গদগদ বাণী ॥
 পবন ভক্তি কবি মহাভাগে ।
 কুজাঞ্জলি কবি পড়িলা আগে ॥ ২৮৬

চতুৰ্বিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ মাধব বাম যুকুন্দ যুবাৰি ॥ ২৪

পদ ॥ শিবে প্রণামি পাছে দানপতি ।
 কৰিবে লাগিলা অনেক তুতি ॥
 নমো নাৰায়ণ কৰোহো সেৱ ।
 অক্ষটাবো অক্ষট তুমি আদি দেৱ ॥ ২৮৭
 তোমাৰ নাভিত ভৈলন্ত বিধি ।
 যাত হস্তে ভৈল সৃষ্টিৰ সিদ্ধি ॥
 যত পঞ্চ ভূত ইন্দ্রিয়-দেৱ ।
 তোমাৰ ৰূপক নজানে কেৱ ॥ ২৮৮
 নজানি লোকে আন দেৱ পূজে ।
 সিও বিধি-হীনে তোমাকে যজে ॥
 যেহেন নদ নদী সমুদায় ।
 অনেক পথে সাগৰক যায় ॥ ২৮৯

মায়ায়ে মোহিত সবাবো মন ।
 তোমার নিচিন্তে কেৰে চৰণ ॥
 যাব নফট ছইব সংসাব-বন্ধ ।
 তোমার ভক্তিক তাৰ প্রবন্ধ ॥ ২৯০
 ৰূপ দেখাই মোক কৰিলা দায়া ।
 জানিলো এড়াইলো সংসাব-মায়া ॥
 নমো হৃষীকেশ জগত-পতি ।
 তুমি বিনা নাই আমাৰ গতি ॥ ২৯১
 কৰিলা অনেক তুতি বিনয়ে ।
 নকৈলো পদ-বিস্তৰক ভয়ে ॥
 জলত পাছে দেখা দিয়া হৰি ।
 ভৈল অন্তৰ্দ্ধান ৰূপ সংহৰি ॥ ২৯২
 বিষ্ণুক নেদেখি পাছে অক্রূৰে ।
 জলৰ উঠিল আতি সত্বৰে ॥
 মধ্যাহ্ন-সন্ধ্যা কৰি মহাশয় ।
 গৈলন্ত বথক ছয়া বিস্ময় ॥ ২৯৩
 অক্রূৰত হৰি সোধন্ত হাসি ।
 বিস্ময় ভৈলা কেনে তুমি আসি ॥
 দেখিলা কিবা কৈত অদভূত ।
 সত্বৰে কহিয়ো গান্ধিনী-স্বত ॥ ২৯৪

অক্রূবে কৃষ্ণক মাতিলা পাছে ।
 সকলে অদ্ভুত তোমাতে আছে ॥
 যিজনে নজানে তত্ত্ব তোমাৰ ।
 সমস্ত জগতে অদ্ভুত তাৰ ॥ ২৯৫
 এহি বুলি বীৰে বথ ডকাইল ।
 দিনান্তে গৈয়া মথুবাক পাইল ॥
 পথত যাহান্তে পথিকে দেখি ।
 আনন্দে কৃষ্ণক চাৰে নিৰেখি ॥ ২৯৬
 পাছে মথুৰাৰ সমীপ পাই ।
 নামিল বাম-কৃষ্ণ ছয়ো ভাই ॥
 অক্রূৰ হাতে ধৰিয়া হৰি ।
 বুলিলা হেন বাণী হাশ্ব কৰি ॥ ২৯৭
 বথ লৈয়া আগে চলিয়ো ঘৰ ।
 পাছেসে পশিবো আমি নগৰ ॥
 ইঠাতে আমি জিৰাওঁ গোপ-ঝাক ।
 শুনিয়া অক্রূবে বুলিলা বাক ॥ ২৯৮
 তোমাৰ দোভাইক এড়িয়া স্বামী ।
 নযাইবো নযাইবো গৃহক আমি ॥
 নকৰা প্ৰভু ভকতক ত্যাগ ।
 কোটি পুৰুষৰো মিলোক ভাগ ॥ ২৯৯

গৃহক মোৰ চলা সমুদায় ।
 পৰিত্ৰ কৰিয়ো পদ-ধূলায় ॥
 শিবত ধৰি তমু পাদোদক ।
 লাভিলা বলি মহা-ঐশ্বৰ্য্যক ॥ ৩০০
 পাইলেক পৰম জ্ঞানীৰ গতি ।
 ভকতক দায়া কৰা সম্প্ৰতি ॥
 আমাক বিমুখ নকৰা স্বামী ।
 তোমাক এড়িবে নোৱাৰো আমি ॥ ৩০১
 মাধবে বোলন্ত শুনা অক্ৰূৰ ।
 আজি আগৈ যায়ো মথুৰাপুৰ ॥
 জগতৰ বৈৰী মাৰি কংসক ।
 অৱশ্যে তোমাৰ যাইবো গৃহক ॥ ৩০২
 হেন শুনি পাছে অক্ৰূৰ বীৰে ।
 বিতুষ্ট মনে গৈল ধীৰে ধীৰে ॥
 কৃষ্ণ আসিবাৰ কংসত কৈলা ।
 মেলানি মাগিয়া গৃহক গৈলা ॥ ৩০৩
 এক মনে শুনা কৃষ্ণৰ কথা ।
 মনুষ্য-জন্মক নকৰা বুথা ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ৩০৪

পঞ্চবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ গোবিন্দ যত্নেৰ দীন-দায়ালীল ।
ভুমিসি বান্ধৱ কৃষ্ণ আবেসে জানিলো ॥ ২৫

পদ ॥ অক্ৰূৰক পঠায়া গৃহক আগ কৰি ।
লৈয়া গোপগণ সঙ্গে বঙ্গে বাম হৰি ॥
পৰম উৎসকে প্ৰৱেশিলা মথুৰাত ।
সিটো বিতোপন পুৰী দেখিলা সাক্ষাত ॥ ৩০৫
স্মৃটিকে গঠিত পুৰ-দ্বাৰ নুহি খাট ।
লগায়াছে স্বৰ্ণৰ বৃহত কপাট ॥
হেনময় তোৰণ চিড়লে অলঙ্কত ।
চতুৰ্ভিত্তি গড়খাই দেখি ভয়-ভীত ॥ ৩০৬
বহুবিধ উদ্ভান শোভিত কাছে কাছে ।
সাৰি সাৰি গৃহসৰ প্ৰকাশন্তে আছে ॥
হীৰা মৰকত বহু বঞ্জে ঠাৰে ঠাৰে ।
শোভা কৰে পাবাৰত ময়ূৰৰ বাৰে ॥ ৩০৭
ৰাজপন্থ চৌপন্থাক সাজি-মাজি আতি ।
পতুলি পতুলি দীপ-ঘট আছে পাতি ॥
হেন নগৰত পশি গোপগণ-সঙ্গে ।
ৰাজপথে চলি যাস্তু বাম-কৃষ্ণ বঙ্গে ॥ ৩০৮

মিলিল উৎসব-শুনি নাৰীগণ যত ।
 চাহিবাক লাগি সবে চড়িলা গৃহত ॥
 কৃষ্ণক দেখিবে কাৰো উত্ৰাৰল চিত্ত ।
 পিন্ধে বস্ত্ৰ-অলঙ্কাৰ কৰি বিপৰীত ॥ ৩০৯
 এক কৰ্ণে কুণ্ডল কঙ্কণ এক কৰে ।
 বিমোহিত ছয়া আসে বস্ত্ৰো নসম্ববে ॥
 অঞ্জনে ৰঞ্জিল মাত্ৰ এগোটা লোচন ।
 কতো কতো নাৰীগণে এড়িল ভোজন ॥ ৩১০
 পিয়ন্তে আছিল তন শিশুক এড়িল ।
 কৃষ্ণক দেখিবে মনে গৃহত চড়িল ॥
 ৰাজপথে চলি যাস্ত লীলায়ে মাধৱ ।
 তাসম্বাৰ নয়নৰ বঢ়ায়া উৎসৱ ॥ ৩১১
 কমল-লোচন হাসি-কটাক্ষে চাহাস্তে ।
 সমস্তে নাৰীৰ মন হৰিল একান্তে ॥
 যাৰ গুণ-কথাক শ্ৰৱণে আছো শুনি ।
 নেত্ৰে ভৰি দেখো হেন কৃষ্ণক আপুনি ॥ ৩১২
 কৃষ্ণৰ কটাক্ষ হাস্তে বৰিষে অমৃত ।
 পূৰি মনোৰথ সবে ভৈল কৃতকৃত্য ॥
 নয়নৰ পথে নিয়া কৰি অভ্যস্তৰ ।
 আনন্দ-মুৰ্ত্তিক আলিঙ্গয় নিবস্তৰ ॥ ৩১৩

মনৰ এড়াইল গীড়া আনন্দে ভবিল ।
 তনু লোমাঞ্চিত নেত্ৰে লোতক ঝৰিল ॥
 স্ত্ৰীপ্ৰীতি-প্ৰফুল্ল-মুখ-পদ্য যত নাৰী ।
 গৃহৰ উপৰে চৰি ছয়া ছুই শাৰী ॥ ৩১৪
 বাম-মাধৱৰ শিৰে পুষ্প বৰিষন্ত ।
 মুখ-কমলক যেন নয়নে পিয়ন্ত ॥
 দধি-ছৰ্ব্বাক্ষত উপায়ন পুষ্প-গন্ধে ।
 পতুলি পতুলি দ্বিজ পূজিল প্ৰবন্ধে ॥ ৩১৫
 অন্তো-অন্তে নাৰীগণে সম্বুধি কহয় ।
 কিনো পুণ্য কৰিলে ব্ৰজৰ গোপীচয় ॥
 দেখিয়ো আনন্দ যেন আছে মূৰ্ত্তি ধৰি ।
 হেন বাম-মাধৱক দেখে নেত্ৰ ভৰি ॥ ৩১৬
 গোপী-সম ভাগ্যবতী আউৰ কেৰ নাই ।
 কহে সবে নাৰীগণে অন্তো-অন্তে চাই ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰ কহে শুনা সৰ্ব্বজন ।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাৰত চেতন ॥ ৩১৭

ষড়বিংশ কীর্তন

ধোবা ॥ প্রাণ-বান্ধর মাধর বাম ।
 দেহু দেখা হবি কবো প্রণাম ॥ ২৬

পদ ॥ পথত বাম-কৃষ্ণ মহাভাগ ।
 যাহাস্তে ধোবাক পাইলন্ত লাগ ॥
 খুজিলন্ত বস্ত্র মাতি ধোবাক ।
 দিয়ো ভাল বাছি বস্ত্র আমাক ॥ ৩১৮
 আজি য়েবে বস্ত্র কবস দান ।
 হৈবেক পবম তোৰ কল্যাণ ॥
 এহি বুলি বস্ত্র খোজন্ত হবি ।
 দুর্মুখ ধোবা মাতে ক্রোধ কবি ॥ ৩১৯
 কিনো মহামুঢ় তোৰা গোৱাল ।
 পৰ্বত-বনত খপস কাল ॥
 মৰিবাক লাগি নাহিকে ত্রাস ।
 বাজাৰ বস্ত্রক পিন্ধিবে চাস ॥ ৩২০
 প্রাণ লৈয়া পলা ঐব অন্তৰি ।
 বাজ-দূতে পাইলে দণ্ডিবে ধৰি ॥
 দৈবকী-স্বতে শুনি হেন বাণী ।
 মাৰিলা ধোবাক চৰৰ টানি ॥ ৩২১

ছিঙিল মুণ্ড চৰবতে তাৰ ।
 যত লগবীয়া সিটো ধোবাব ॥
 বস্ত্ৰ পেলাই সৰে দিলে লৰড় ।
 দেখিয়া কৃষ্ণে বঙ্গ ভৈলা বড় ॥ ৩২২
 ভাল বাছি বস্ত্ৰ লৈলা দোভাই ।
 গোৱালসৰক দিলে পেহ্লাই ॥
 বেশকাৰে আসি পিন্ধাই বস্ত্ৰক ।
 কছাইল বঙ্গে বাম-মাধৱক ॥ ৩২৩
 তাত তুষ্ট কৃষ্ণে ভৈলা অধিক ।
 দিলন্ত পৰম ঐশ্বৰ্য্য-শ্ৰীক ॥
 সাক্ষ্য মুকুতিকো দিলা তাক ।
 বুলিলা অনেক আশ্বাস-বাক ॥ ৩২৪
 হৃদামা নামে মালাকাৰ আছে ।
 তাহাৰ বাড়ীত পশিল পাছে ॥
 দুবতে দেখে আসে কৃষ্ণ-বাম ।
 কবিল হৃদামা পড়ি প্ৰণাম ॥ ৩২৫
 আসন আনি দিল আধে-বেধে ।
 বসিলা তাত বঙ্গে জগন্নাথে ॥
 পান্থ-অৰ্ঘ্যে গন্ধ-ধূপ লগাই ।
 কবিল পূজা লৈলা ছয়ো ভাই ॥ ৩২৬

ভূমিত পড়ি বোলে মালাকাৰ ।
 পিতৃ দেব স্বাধি তুষ্ট আমাৰ ॥
 আজিসে জন্ম সাফলিলো আমি ।
 কুলকো পৰিত্ৰে কৰিলা স্বামী ॥ ৩২৭
 জগতৰে মুখ্য কাৰণ ছই ।
 ভৈলা অৰতাব তোমৰা ছই ॥
 ভকত জনৰ বন্ধাৰ হেতু ।
 দুৰ্ঘটক নাশা গৰুড়-কেতু ॥ ৩২৮
 জগতৰে আত্মা ঈশ্বৰ দেব ।
 তোমাৰ শত্ৰু-মিত্ৰ নাহি কেব ॥
 সমস্ত ভূততে আছা বিয়াপি ।
 ভজন্তাক প্ৰভু ভজা তথাপি ॥ ৩২৯
 কৰিয়ো আজ্ঞা আমি তযু ভূক্ত্য ।
 তোমৰা ছইব কৰো কিবা কৃত্য ॥
 যাক পাৰ্শ্বা তুমি কাৰ্য্যক লাগি ।
 প্ৰসাদ পাইলা সেহি মহাভাগী ॥ ৩৩০
 এহি বুলি বুঝি কৃষ্ণ-ইন্দিত ।
 আনিয়া স্নগন্ধি পুষ্পে বচিত ॥
 পিন্ধাইলা ছইকো অঙ্গ-মুণ্ড-মাল ।
 পুষ্পে ভূবিলেক যত গোবাল ॥ ৩৩১

ভকতি তাৰ দেখি কৃষ্ণ-বাম ।
 বোলন্ত লৈয়োক বৰ হৃদাম ॥
 শুনিয়া মালী বোলে জোৰ হাতে ।
 থাকোক অচলা ভক্তি তোমাতে ॥ ৩৩২
 বিষ্ণু-ভকতেসে হৈবে বান্ধৱ ।
 ভূত-দায়া জোনো ছাড়ো মাধৱ ॥
 এহি বুলি মৌন ভৈল হৃদাম ।
 দিলন্ত সবে বৰ কৃষ্ণ-বাম ॥ ৩৩৩
 বুলিলা আৰো ভক্তি তাৰ দেখি ।
 নেড়োক তোমাত অচলা লক্ষ্মী ॥
 বল আয়ু যশ দিলো সমৃদ্ধি ।
 সৰ্বকালে হৌক বংশৰ বৃদ্ধি ॥ ৩৩৪
 হৃদামাক দিয়া এতেক বৰ ।
 বজাইলা তৈব বাম দামোদৰ ॥
 আনন্দে বেঢ়ি যায় গোপগণে ।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত জনে ॥ ৩৩৫

ভোজ মৃগতিৰ আতি শ্ৰীতিকৰ

মোহোৰ চন্দন মাত্ৰ ।

তোৰা ছুই বিনে ইটো চন্দনৰ

আছে আউৰ কোন পাত্ৰ ॥ ৩৩৭

সুকুমাৰ ৰূপ দেখি মোহ ভৈল

কৃষ্ণৰ সুবস মাতে ।

দোভাইবো শৰীৰ চন্দনে বঞ্জিল

যুৱতী আপুন হাতে ॥

এতেকে প্ৰসন্ন ভৈলা ভগৱন্ত

ষিটো ভকতৰ গতি ।

কবিলন্ত মতি সিটো কুবুজাক

ঋজু কৰিবাক প্ৰতি ॥ ৩৩৮

তাইৰ ছুই ভৰি দুপাৰে জাস্তিয়া

চিবুকত ধৰি হাতে ।

উপৰক তুলি চম্বু কবিলন্ত

তিনিও লোকৰ নাথে ॥

কৃষ্ণ-পৰশনে তেতিক্ৰণে তাই

ভৈ গৈল দিব্য সুন্দৰী ।

কামাতুৰ হুয়া হাসিয়া মাতয়
কৃষ্ণৰ বস্ত্ৰত ধৰি ॥ ৩৩৯

তুমি চিত্ত মোৰ মথিলা মাধৱ
এৰিবে নোৰাবো আমি ।
আসা গৃহে যাওঁ হুয়োক প্ৰসন্ন
তিনিও লোকৰ স্বামী ॥

বামৰ আগত কৃষ্ণৰ বস্ত্ৰত
ধৰিয়া প্ৰাৰ্থন্তে আছে ।
সমন্তে গোপৰ মুখ চায়া হাসি
হৰি মাতিলন্ত পাছে ॥ ৩৪০

আমি-পথুকৰ তুমিসে আশ্ৰয়
যায়োক আজি গৃহক ।
তোমাৰ থানক অৱশ্যে আসিবো
বধিয়া ছুষ্ট কংসক ॥

এহি বুলি তাইক মধুৰ বচনে
আশ্বাসি পঠাইলা হৰি ।
বাণিজ্যকগণে দোতাইক পূজিল
অনেক দ্ৰব্যে সাদৰি ॥ ৩৪১

কৃষ্ণ-দৰ্শনে কামে বিমোহিত

সমস্তে পুৰ-যুৱতী ।

বসন বলয়া

মূলকিল খোপা

তাতো নাহি কাৰো মতি ॥

চিত্ৰৰ পুতলী

আছে যেন বহি

কৃষ্ণতে অৰ্পিয়া মন ।

আন কাম এৰি

বোলা হৰি হৰি

সমজ্যাৰ যত জন ॥ ৩৪২

অষ্টাবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ভ্ৰুগ্নাথ অনাথক ধাপিয়ো চৰণে ।

তোমাক বান্ধৰ মানি পশিলো শৰণে ॥ ২৮

পদ ॥ এহিমতে বাম-কৃষ্ণ ভ্ৰমস্তে পথত ।

ধনুৰ্যাগ-শালা পাইলা পুছিয়া লোকত ॥

দোখলা কংসৰ দিব্য ধনু কৃষ্ণে পাছে ।

যেন ইন্দ্ৰধনুখণ্ড প্ৰকাশস্তে আছে ॥ ৩৪৩

আনন্দে গোৰিন্দে ধৰিবাক যান্ত তাক ।

দেখিয়া বখীয়া সেনাগণে দেয় হাক ॥

তথাপি লীলায়ে বাম হাতে তুলি ধৰি ।
 নিমিষেকে ধনুত লগাইল গুণ হৰি ॥ ৩৪৪
 অপ্রয়াসে টানিয়া ভাঙ্গিল ধনুখণ্ড ।
 যেন মত্ত মাতঙ্গে ভাঙ্গিল ইক্ষুদণ্ড ॥
 তাৰ ঘোৰ শব্দে পূবিল দিশ-পাশ ।
 শুনি কংসৰায়ৰ অদ্ভুত ভৈল ত্ৰাস ॥ ৩৪৫
 দেখিয়া বখীয়া সিটো কটক কিটাইল ।
 অস্ত্র-শস্ত্র ধৰি ক্ৰোধে মাধৱক ধাইল ॥
 বেটিলেক চতুৰ্ভিতি ধৰ মাৰ বুলি ।
 খঙ্গে ভগা ধনু বাম-কৃষ্ণে লৈলা তুলি ॥ ৩৪৬
 সমস্তে সেনাক মানে বধিলা দোভাই ।
 কংসে পঠাইলেক যিবা মাৰিলা কোবাই ॥
 ধনুৰ শালাৰ হস্তে বাৰ ছয়া ছুই ।
 নগৰ চাহাস্তে ফুবে মহা হুফু হুই ॥ ৩৪৭
 প্ৰভাৱে প্ৰগল্ভ ৰূপ দেখি নিৰূপম ।
 সৰে বোলে ইটো ছুই দেৱতো উত্তম ॥
 অনন্তবে সূৰ্য্যে পাইলা অন্তগিৰি গই ।
 নিৰ্বৃত্তিল বাম-কৃষ্ণ গোপগণ লই ॥ ৩৪৮

ନଗବର ବାଞ୍ଜିତ ବହିଳା ବାସା କରि ।
 ବନ୍ଧେ ବାମ କୃଷ୍ଣ ଦୁହି ପଥାଲିଳା ଭବି ॥
 ଗୋପଗଣ ସଙ୍ଗେ ଲୈୟା ଭୁଞ୍ଜି ଦଧି-ଭାତ ।
 ବଞ୍ଚିଲା ବଞ୍ଜନୀ ଶୁଖେ ଶୁଭିୟା ଶୟାତ ॥ ୩୪୯
 ଧନୁର୍ଭଞ୍ଜ ବଧିୟା ସେନାବ ଶୁନି ବଧ ।
 ନାସେ ନିଦ୍ରା କଂସ ଧୈର ଭୟତେ ତବଧ ॥
 ଦେଖେ ନାନା ବିମଞ୍ଚଳ ଚିତ୍ତ ନୁହି ସ୍ଥିର ।
 ଛାୟାତ ନେଦେଖେ ସିଟୋ ଆପୋନାବ ଶିବ ॥ ୩୫୦
 ଧୂଳି-କର୍ଦ୍ଦମତ ନିଞ୍ଜ ଖୋଜକ ନାକଲେ ।
 ଆକାଶତେ ଦେଖେ କତୋ ଦୁହି ଚନ୍ଦ୍ର ଛୁଲେ ॥
 ସ୍ଵପ୍ନତ ମୂତକେ ଧରି କରେ ଆଲିଞ୍ଜନ ।
 ଗର୍ଦ୍ଦଭତ ଚଢ଼ି କରେ ବିଷକ ଭୋଜନ ॥ ୩୫୧
 ଓବ-ଫୁଲ-ମାଳା ପିନ୍ଧି ଛୁୟା ଦିଗନ୍ଧର ।
 ତୈଳ ଘସି ଦକ୍ଷିଣକ ଯାଏ ଏକେଶ୍ଵର ॥
 ଆନୋ ନାନାବିଧ ବିମଞ୍ଚଳ ଦେଖେ ଆତି ।
 ଭୟତେ ନପାହିଲେ ନିଦ୍ରା କଂସେ ସିଟୋ ବାତି ॥ ୩୫୨
 ଅନନ୍ତରେ କଂସବାୟ ଓଠି ପ୍ରଭାତତ ।
 କବାହିଲନ୍ତୁ ମଲ୍ଲ-ମହୋଂସର କ୍ରୀଡ଼ା ଯତ ॥

সজাইলেক উচ মঞ্চ বঙ্গ-শালা বেড়ি ।
 বাৰে ঢাক ঢোল ভেৰী কৰে নানা খেড়ি ॥ ৩৫৩
 মঞ্চে চড়ি বসিল যতেক পূৰবাসী ।
 থান লৈয়া বসিল নৃপতিগণো আসি ॥
 মন্ত্ৰীগণ সমে কংস চড়িল মঞ্চত ।
 নুগুচয় ভয় তাৰ ক্ষণিকো মনত ॥ ৩৫৪
 মল্ল-বাঘ শুনি কাছি-পাৰি যত মাল ।
 মাল-গুৰু সমে প্ৰবেশিল বঙ্গ-শাল ॥
 চাণুৰ মুষ্টিক কূট তোশল অপৰ ।
 শল নামে আইলা আৰো মল্ল ভয়ঙ্কৰ ॥ ৩৫৫
 কৰ দিয়া নন্দো গোপগণ সমন্বিতি ।
 মঞ্চে চড়ি বসিলন্তু ছয়া এক ভিত্তি ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি ।
 বোলা হৰি হৰি সবে হোক সদগতি ॥ ৩৫৬

উনত্রিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ গোপাল কুপাল কৰণাময় ।
 হৰিয়ো হৰি ভকতৰ ভয় ॥ ২৯
 পদ ॥ কহন্তু নৃপতিত শুক মুনি ।
 বাম কৃষ্ণে মল্ল-দুন্দুভি শুনি ॥

কৰিয়া শৌচ ভৈলা কাছ-পাৰ ।
 শুনিয়ে আৰে কেন অৰ্থ তাৰ ॥ ৩৫৭
 ধনু ভাঙ্গি সেনা মাৰিলো তাৰ ।
 দেখাইলো নিজ বীৰ্য্য আপুনাৰ ॥
 তথাপি পিতৃৰ নোছোড়ে বন্ধ ।
 আমাকো মাৰিবে কৰে প্ৰবন্ধ ॥ ৩৫৮
 মমাৰ বধে আউৰ দোষ নাই ।
 এহি বুলি লড়ি গৈলা দোভাই ॥
 বঙ্গৰ দ্বাৰ পাইলা গৈয়া পাছে ।
 কুবলয়াপীড় বাটতে আছে ॥ ৩৫৯
 অশ্বৰ্থ হাতিয়াৰে আছে খুন্সি ।
 বহিয়াছে সিটো কৃষ্ণক চুন্সি ॥
 দেখি কৃষ্ণে তাৰ বুঝি ইঙ্গিত ।
 মেহ্ৰাইলন্ত পীত বস্ত্ৰ কটিত ॥ ৩৬০
 কুটিল অলকা বাঙ্কিল তুলি ।
 মাতিল শুন বে অশ্বৰ্থ বুলি ॥
 যাইবো বঙ্গ-শালা সত্বৰ কৰি ।
 পন্থ ছোড়ি দেস ঐৰ অন্তৰি ॥ ৩৬১

বাট য়েবে নেদ শুন স্বন্দুব ।
 কুঞ্জব সমে নিবো যম-পুব ॥
 হেন শুনি পাছে অম্বষ্ঠ বাগি ।
 খুম্পিল হস্তীক কৃষ্ণক লাগি ॥ ৩৬২
 ধায় গৈল হস্তী কালান্ত-প্রায় ।
 ধবিল কৃষ্ণক শুণ্ডে মেহ্রাই ॥
 এড়াইল আছোট কবিয়া উঠি ।
 মাতঙ্গক কৃষ্ণে মাঝিল মুঠি ॥ ৩৬৩
 ভবিব মাঝতে লুকাইল তাব ।
 ক্রোধিল কুঞ্জবে আতি ছুর্কাব ॥
 নেদেখি সিটো ফোফায় যেন নাগ ।
 শুঙ্গি শুঙ্গি পাইল কৃষ্ণক লাগ ॥ ৩৬৪
 ধবিল কৃষ্ণক শুণ্ডে মেহ্রাই ।
 বাব ভৈলা কৃষ্ণ বলে এড়াই ॥
 লাঞ্জত তাব ধবি চক্রপাণি ।
 এক শত হাত নিলন্ত টানি ॥ ৩৬৫
 সর্পক আবোবে যেন গকড়ে ।
 কৃষ্ণক ধবিবে চাহারে শুঁড়ে ॥

ইকাতি সিকাতি হোবন্তে যাই ।
 টানি নেস্ত কৃষ্ণে শ্রমে এড়াই ॥ ৩৬৬
 নপাবে ধৰিবে সিটো কৃষ্ণক ।
 যেন দামুৰিক টানে বালক ॥
 অনন্তবে তাব লাঞ্জব এড়ি ।
 ভৈলন্ত সম্মুখ হস্তীক হৰি ॥ ৩৬৭
 চাপব মাৰিয়া যান্ত লৰড়ে ।
 খেদি নেয় হস্তী গোড়ত গোড়ে ॥
 লীলায়ে পড়িয়া উঠিলা হৰি ।
 পড়িল বুলি হস্তী ক্ৰোধ কৰি ॥ ৩৬৮
 পৃথিবীত সিটো ভিৰিল দাস্তে ।
 গাৰব বল দিয়া সিটো ঝাস্তে ॥
 নাহিকা কৃষ্ণ দেখি হস্তী কোপে ।
 ধাইলেক কৃষ্ণক ছনাই আটোপে ॥ ৩৬৯
 উপবে হাতিয়াবে খুল্পি যাই ।
 ধৰিলা শুণ্ডত মাধবে পাই ॥
 প্রমত্ত সিংহে যেন লীলা কৰি ।
 পাড়িলা ভূমিত হস্তীক হৰি ॥ ৩৭০
 পাৰে ভিৰি তাক কৰি আক্রান্ত ।
 লৈলন্ত উভাবি হস্তীৰ দাস্ত ॥

হস্তী হস্তিয়াৰ দুইকো জপাই ।
 মাৰিলন্ত গজ-দাস্তে কোবাই ॥ ৩৭১
 মৰা কুবলয়াপীড়ক এড়ি ।
 পশিলা বঙ্গ-শালা বাম হৰি ॥
 চৌপাশে গোপগণে বেড়ি যাস্ত ।
 দোভাইৰ কান্ধত হস্তীৰ দাস্ত ॥ ৩৭২
 প্ৰকাশে কৃষ্ণৰ মুখ-কমল ।
 দেখিয় তাতে ঘৰ্ম্ম-বিন্দু জল ॥
 কধিৰ-ছিটা তাৰ মাঝে মাঝে ।
 পদ-পঙ্কজত নূপুৰ বাজে ॥ ৩৭৩
 শ্যামল তনু তাতে পীত বাস ।
 কমল-লোচনে নুগুচে হাস ॥
 ভুলিল সমাজে কৃষ্ণক চাই ।
 বোলা হৰি হৰি হৰি সদায় ॥ ৩৭৪

ত্ৰিংশ কীৰ্ত্তন

ষোৰা ॥ হে কৃষ্ণ কৰা কৃপা পৰমানন্দ ।
 নজানো ভকতি মঞি মল-মতি মন্দ ॥ ৩০
 পদ ॥ কৰিলা প্ৰকাশ বামে সমে সমজ্যাত ।
 দেখে দশ প্ৰকাৰে কৃষ্ণক সিবেলাত ॥

মালে বোলে কিনো বজ্জময় কলেবৰ ।
 অন্তো জনে বোলে এহেস্তেসে নববৰ ॥ ৩৭৫
 নাৰীগণে বোলে মূৰ্ত্তি ধৰিছা মদনে ।
 আমাৰেসে বন্ধু বুলি মানে গোপগণে ॥
 আমাৰেসে শাস্তা বোলে চুফ্ট বাজাচয় ।
 বসুদেব-দৈবকীও বোলয় তনয় ॥ ৩৭৬
 কংসে বোলে এহি কৃষ্ণ অন্তক আমাৰ ।
 অজ্ঞানীসকলে বোলে নন্দৰ কুমাৰ ॥
 যোগীগণে বোলে এহেস্তেসে ব্ৰহ্ম-তত্ত্ব ।
 যুষ্টি-বংশে বোলে এস্তে কুলৰ দৈবত ॥ ৩৭৭
 ধৰি মল্ল-বেশ পিন্ধি বহু আভৰণ ।
 বঙ্গ মধ্যে প্ৰকাশন্ত বাম-নাৰায়ণ ॥
 কাছিয়া আছন্ত যেন নট দুই প্ৰায় ।
 নভৈল তৃপ্তি লোক দুইবো ৰূপ চাই ॥ ৩৭৮
 নয়নে পিৰয় যেন চেলেকে জিহ্বায়ে ।
 বাহুৰে আলিঙ্গে যেন শুঙ্গে নাসিকায়ৈ ॥
 অন্তো-অন্তে বোলে যেন কথা আছো শুনি ।
 সেহিতো কৃষ্ণক দেখো নয়নে আপুনি ॥ ৩৭৯
 নাৰায়ণ-অংশ দুয়ো জানিবা সাক্ষাত ।
 বসুদেব-গৃহে দৈবকীত ভৈল জাত ॥

গোকুলত খৈলন্ত বাঢ়িলা নন্দ-ঘৰে ।
 পূতনাক বধিলা এহেস্তে দামোদৰে ॥ ৩৮০
 চক্রবাত দৈত্যক মাৰিলা চিপি গল ।
 ভাঙ্গিলা অৰ্জুন মাৰে টানি উডুখল ॥
 অঘ বক কেশী ধেনুকৰ লৈলা প্ৰাণ ।
 গোপ-গৰু বনাগ্নিত কৰিলাহা ত্ৰাণ ॥ ৩৮১
 কালিক দমিলা গৰ্ব গুচাইলা ইন্দ্রৰ ।
 সাত দিন একে হাতে তুলিয়া মন্দৰ ॥
 বাধিল গোকুল মহা বাত-বৃষ্টি হস্তে ।
 বঢ়াইবা যাদৱ বংশ এস্তে ভগৱন্তে ॥ ৩৮২
 এহিতো হসিত মুখ দেখি অনুক্ষণে ।
 এড়াইলা বিবহ-তাপ স্থখে গোপীগণে ॥
 আনে শ্ৰেষ্ঠ এস্তে বাম কমল-লোচন ।
 প্ৰলম্ব প্ৰমুখ্যে মাৰিলাহা দৈত্যগণ ॥ ৩৮৩
 এহিমতে লোকে য়েৰে কৰে গলাবৰ ।
 বাৰন্তে আছন্ত বাঢ় বঢ়ায় উৎসৱ ॥
 শুনি নসহিল তাক চাণুব বিবুদ্ধি ।
 বুলিবে লাগিল বাম-কৃষ্ণক সম্বোধি ॥ ৩৮৪
 শুনি বাহু-যুদ্ধত কুশল ছুই ভাই ।
 দেখিবাক লাগি ৰাজা অনাইলা মতাই ॥

সদা হৰষিত মনে সৰে গোপগণে ।
 মল্ল-যুদ্ধ ক্ৰীড়ি গৰু চাৰি ফুৰা বনে ॥ ৩৮৫
 হেন জানি আসা তুমি আমি বন্ধ ধৰো ।
 নৃপতিৰ প্ৰীতি সাধি মল্ল-যুদ্ধ কৰো ॥
 সৰ্ব্ব-ভূতময় বাজা শাস্ত্ৰত কহয় ।
 বাজা তুষ্ট ভৈলে সৰ্ব্বজন তুষ্ট হয় ॥ ৩৮৬
 শুনি কৃষ্ণে দিল তাক উচিত উত্তৰ ।
 ভোজ নৃপতিৰ আমি প্ৰজা বনচৰ ॥
 তুল্য-বল সহিতে ক্ৰীড়িবো যথোচিত ।
 সাধিবো বাজাৰ যেন প্ৰীতি মনোনীত ॥ ৩৮৭
 কৰিবোহো বাহু-যুদ্ধ সমুচিত কৰ্ম্মে ।
 তেৰেসে নপাইব সভাসদকো অধৰ্ম্মে ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে এড়া আন কাম ।
 পলাওক পাতক ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ৩৮৮

একত্রিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম-পাৰে কৰা বতি ।
 ভাই বামৰ নামেৰে গতি ॥ ৩১
 পদ ॥ শুনিয়া চাগুৰে বোলে কৃষ্ণক ।
 নুহিকা গোপাল তুমি বালক ॥
 গজ সহস্ৰৰ বলে অধিক ।
 লীলায়ে মাৰিলা হেন হস্তীক ॥ ৩৮৯
 এহেস্তে বাম মহা বলিয়াৰ ।
 মঞি সমে তুমি কৰা প্ৰহাৰ ॥
 মুষ্টিকে সহিতে যুজোক বল ।
 অন্যায় নুহি দুয়ো মহামল্ল ॥ ৩৯০
 শুনি কৃষ্ণে কৰি নিশ্চিত-মতি ।
 সমুখ ভৈলা চাগুৰক প্ৰতি ॥
 মুষ্টিককো ধাইলা বোহিণী-সুত ।
 মিলিল মল্ল-যুদ্ধ অদভুত ॥ ৩৯১
 হাতক হাতে মাল-বান্ধে বান্ধি ।
 দুই পাৰে দুই পাৰক ছান্দি ॥
 আঝোৰে অন্ধো-অন্ধে বলে ধৰি ।
 মুষ্টিত মুষ্টি মাৰে দৃঢ় কৰি ॥ ৩৯২

শ্রমে ছয়ো জানু জ্ঞানুত হানে ।
 মুণ্ডত মুণ্ডে ঠেকা মাৰে টানে ॥
 হিয়াত হিয়া মাৰে চাট কৰি ।
 আৰুৰি নেয় কতো হাতে ধৰি ॥ ৩৯৩
 মাৰয় গলদঙ্গা হু, বুলি ।
 বাহুৰে আটিয়া আছাৰে তুলি ॥
 ছান্দিয়া হাতে পাৰে পড়ি ছুই ।
 বাগৰ পাৰে এক পিণ্ড ছুই ॥ ৩৯৪
 বান্ধৰ চোটে ভাগে কলেৰৰ ।
 এৰায়া কতোহো হোস্ত অন্তৰ ॥
 ক্ৰোধে চক্ষু পকাই সঘনে চাস্ত ।
 তৰ্জ্জন্তু-গৰ্জ্জন্তু কামুৰি দাস্ত ॥ ৩৯৫
 বলী-অবলীৰ যুদ্ধ দেখিয়া ।
 পুৰবাসী স্ত্ৰীৰ নসহে হিয়া ॥
 অন্তো-অন্তে বোলে ইটো অকৰ্ম্মে ।
 বাজ-সমাজকো পাৰে অধৰ্ম্মে ॥ ৩৯৬
 বাজায়ো কৰাৰে অন্তায় যুদ্ধ ।
 আকো চাই আছে সৰে অবোধ ॥
 ইটো ছুই মাল বজ্জৰ সাৰ ।
 মাধৰ বাম আতি স্কুম্বাৰ ॥ ৩৯৭

নতু প্ৰবেশান্ত যৌৱন-কাল ।
 আসন্মাক যুঝে দুৰ্জয় মাল ॥
 সভাকো ধিকাৰ আছেক আতি ।
 কহবে কথা অন্তো-অন্তে মাতি ॥ ৩৯৮
 দেখিয়ো কৃষ্ণৰ বদন-ইন্দু ।
 ব্যাপিয়া আছে ঘৰ্ম-জল-বিন্দু ॥
 জলে সমে যেন পঙ্কজ-কোশ ।
 যুবন্ত শত্ৰুক কৰি আক্ৰোশ ॥ ৩৯৯
 কোনোজনী বোলে কিনো আহুখ ।
 কিয়নো নচাৰা বামৰ মুখ ॥
 অৰুণ-নেত্ৰ পঙ্কজৰ জৌতি ।
 কৰিছা ক্ৰোধ মুষ্টিকক প্ৰতি ॥ ৪০০
 কেহো বোলে সখী দেখিয়ো তুমি ।
 ধন্য ধন্য সিটো ব্ৰজৰ ভূমি ॥
 পুৰাণ পুৰুষ এহেন্তে হৰি ।
 ফুৰন্ত য়েত নানা ক্ৰীড়া কৰি ॥ ৪০১
 অৱতৰি বিষ্ণু আছা মহীত ।
 আহাক্কে যুঝাৰে মালে সহিত ॥
 ইটো সমাজক আছে ধিকাৰ ।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰ ॥ ৪০২

ষাট্ৰিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বামেসে গতি ভজ মোৰ মতি ।
বামেসে গতি বামেসে গতি ॥ ৩২

পদ ॥ অভাগী কিনো আমি সবে সখী ।
যুদ্ধ-সময়ত কৃষ্ণক দেখি ॥
কি পুণ্য কৰিলে ব্ৰজৰ নাৰী ।
অনুক্ৰমে দেখে হেন মুৰাৰি ॥ ৪০৩
যাহাৰ ৰূপক নাহি সমান ।
অনুদিনে কৰে নয়নে পান ॥
মথস্তে দধিক ছুহস্তে গাই ।
কবস্তে গৃহৰ কৃত্য সদায় ॥ ৪০৪
কৃষ্ণৰ গাৰে গুণ-নাম-গীত ।
সততে কৃষ্ণত অৰ্পিয়া চিত্ত ॥
পড়ে প্ৰেম-ভাৰে লোতক ৰাৰি ।
ধন্য ধন্য কিনো ব্ৰজ-সুন্দৰী ॥ ৪০৫
প্ৰভাতে যাহাস্তে ব্ৰজৰ হস্তে ।
গক সমে সন্ধ্যা-বেলা আসস্তে ॥
কৃষ্ণৰ বাংশীৰ শুনস্তে বাৰ ।
বৰায় গোপীসৰ আকুলভাৰ ॥ ৪০৬

কৃষ্ণক দেখি মিলে মহামুখ ।
 চাহাবে ঈষত হাসিত মুখ ॥
 সদয়-দৃষ্টি চাস্ত বনমালী ।
 কতনো কৰিলে পুণ্য গোয়ালী ॥ ৪০৭
 শুনিয়া সবে পুৰ-স্ত্রীৰ বাণী ।
 দৈবকী-বহুদেব ছয়ো প্রাণী ॥
 নজানি ছয়ো তনয়ৰ বল ।
 ভৈলা ছয়ো পুত্র-শোকে বিহ্বল ॥ ৪০৮
 ঝৰিয়া পড়ে নয়নৰ নীৰ ।
 জমক দেখে চিত্ত নোহে স্থিৰ ॥
 পুত্রক চাই কবে হাহাকাৰ ।
 দেখে ছয়ো দশোদিশে আন্ধাৰ ॥ ৪০৯
 দেখিয়া ভকতৰ ভয়হাৰী ।
 শত্রু বধিবাক মনে মুৰাৰি ॥
 কৰিলা নিষ্ঠুৰ প্ৰহাৰ ধাই ।
 মূৰ্ছিত চাণুৰ চেতন নাই ॥ ৪১০
 সঙ্কুকি যেন শেন গোটে উঠি ।
 মাৰিলে কৃষ্ণক ঝাৰলে মুঠি ॥
 নচলিলা হৰি পায় প্ৰহাৰ ।
 ধবিলন্ত দুই বাহুত তাৰ ॥ ৪১১

তুলি উপরক ফুরাইলা পাক ।
 আশ্ফালিলা বলে মাটিত তাক ॥
 মুকুত কেশ হাড় বিহবিল ।
 ইন্দ্র-ধ্বজ যেন চাণুব পড়িল ॥ ৪১২
 মুষ্টিককো বামে দিলা চাপৰ ।
 কধিৰ ছাদি পীড়া পাইল বৰ ॥
 ভূমিত পড়িল প্রাণক ছাড়ি ।
 পাড়ে বৃক্ষ যেন বায়ু উভাড়ি ॥ ৪১৩
 আসিলা খেদি আউৰ কূট নামে ।
 বাম মুষ্টি হানি মাৰিলা বামে ॥
 তোশল শল ধাইল ক্ৰোধ কৰি ।
 লাঠি হানি দুইকো বধিলা হৰি ॥ ৪১৪
 চাণুব মুষ্টিক কূট তোশল ।
 মাৰিলে শলকো দেখি বিহ্বল ॥
 আৰব মল্ল ভয় হয় বড় ।
 প্রাণ বাখি সবে দিল লৰব ॥ ৪১৫
 দেখিয়া পাছে বাম কৃষ্ণ বঙ্গে ।
 আনিয়া গোপগণ লৈয়া সঙ্গে ॥
 দেখায়া মল্ল-ক্রীড়া বিপৰীত ।
 নাচন্ত লোকবো বঞ্জিয়া চিত্ত ॥ ৪১৬

কণ ঝুণ কবি নুপুব পাৰে ।
 উৎসব কবি মল্ল-বাণ্ড বাৰে ॥
 অঙ্গ-ভঙ্গি কবি তাহাৰ ছেৰে ।
 কবস্তু নৃত্য অতি আদি দেৰে ॥ ৪১৭
 দেখিয়া সমাজে তুলিল হাসি ।
 কৰে সাধুবাদ দাস্ত প্রকাশি ॥
 সৰে বঙ্গ ভৈল কংসত বাজে ।
 হৰি-চৰিত্ৰক শুনা সমাজে ॥ ৪১৮
 কেতিক্ষণ পৰা ধৰিলে কালে ।
 মনুষ্য-জন্ম নেনা আলে-জালে ॥
 শঙ্কৰে কহে এড়া আন কাম ।
 ঘুৰিয়ো ঘনে ঘনে বাম বাম ॥ ৪১৯

ত্ৰয়ত্ৰিংশ কীর্তন

ঘোষা ॥ এ হৰি বাম নিবঞ্জন ষট্ৰপতি ।
 তুৰ্মসে মাধৱ মোৰ অগতিৰ গতি ॥ ৩৩
 পদ ॥ মাৰিলন্তু কৃষ্ণে য়েৰে বৰ বৰ মাল ।
 মল্ল-বাণ্ড বাইবে নিবেধিল কংস কাল ॥
 বন্ধিবে লাগিল মহা ক্ৰোধে অন্ধ হুই ।
 কিনো অসজ্জন বস্তুদেৱ-স্তুত হুই ॥ ৪২০

নগৰৰ বাৰ কৰি খেদায়ো আমাৰ ।
 দুৰ্ঘ বহুদেৱক সত্ৰ কৰি মাৰ ॥
 গোৱালৰ ধনক আগ্ৰহি সৰে লৈয়ো ।
 দুৰ্ম্মতি নন্দক লোহা লগাই বান্ধি থৈয়ো ॥ ৪২১
 পিতৃ উগ্ৰসেনক সত্ৰে মাৰ নিয়া ।
 নৰাধিবি যত আৰ আছে লগৰীয়া ॥
 শুনি কদৰ্থনা-বাণী কৃষ্ণ কৃপাময় ।
 জ্বলি গৈল ক্ৰোধে আতি নসহে হৃদয় ॥ ৪২২
 লঘিমা গুণক আশ্ৰয়িলা কৃষ্ণ দেৱে ।
 কংসৰ উচ্ছ্ৰিত মখে উঠিলন্ত ডেৱে ॥
 দেখি কংস আসনৰ উঠি তাৰক্ষণে ।
 ধৰিলেক খাণ্ডা-বাৰু যুজিবাক মনে ॥ ৪২৩
 বাৰুক ফুৰাৰে লুক্ষি ফিঙ্কাৰে খাণ্ডাক ।
 যেন শেন গোটে আকাশত ফুৰে পাক ॥
 অচিন্ত্য-মহিমা হৰি লীলায়ে হাসিয়া ।
 আলগতে কংসক ধৰিল চাম্প দিয়া ॥ ৪২৪
 গুচিল প্ৰভাৱ তাৰ হত হৈল দৰ্প ।
 গৰুড়ৰ হাতে যেন বন্দী ভৈল সৰ্প ॥
 কিৰীটি সহিতে তাৰ ধৰিয়া চুলত ।
 ভূমিত পাড়িয়া পড়িলাহা উপৰত ॥ ৪২৫

জগতৰ ভৰত মৰিল কংসৰায় ।
 চুলে ধৰি সমাজত ফুৰাইল ঘৰাই ॥
 হস্তীক আঝোৰে যেনমতে সিংহ-ৰাজে ।
 দেখি হাহাকাৰ কৰে সকল সমাজে ॥ ৪২৬
 পিয়ন্তে বোলন্তে সিটো পথত ভ্ৰমন্তে ।
 নিশ্বাস কাঢ়ন্তে নিশা শয়ন কৰন্তে ॥
 ভয়তে আগতে দেখে কৃষ্ণক সদায় ।
 সিহেতু কৃষ্ণৰ ৰূপ পাইলা কংসৰায় ॥ ৪২৭
 কংস আদি কৰিয়া কংসৰ আঠ ভাই ।
 ভাইৰ মান সাৰো বুলি ক্ৰোধে গৈল ধাই ॥
 পৰিঘে মাৰিলা কোবাই বঙ্গে হলধৰে ।
 পূৰ্বত পশুক যেন মাৰিলা শঙ্কৰে ॥ ৪২৮
 আকাশক ছানি বাৰে দেৱৰ ছন্দুভি ।
 ব্ৰহ্মা আদি দেৱে পুষ্প বৰিবে স্তব্ধি ॥
 বুলিল প্ৰশংসা-বাণী আকাশৰপৰা ।
 উৎসৰে নাচিল কাছি মুখ্য অপেশ্বৰা ॥ ৪২৯
 ৰাজ-নাৰী নিবন্তৰে বৰাইলা কান্দন্তে ।
 হা স্বামী বুলি আতি হিয়া ধাক্কুৰন্তে ॥
 স্বকী স্বকী স্বামীক আলাঙ্গি কান্দে ধৰি ।
 নয়নৰ লোতক ধাৰায়ে পড়ে ৰাৰি ॥ ৪৩০

ତାମନ୍ଧାକ କୃଷ୍ଣେ ଆସ୍ଥାସିୟା ପଠାଇଁ ଘର ।
 କବାହିଲା କଂସର ପ୍ରେତ-କାର୍ଯ୍ୟ ନିବନ୍ତବ ॥
 ଅନନ୍ତରେ ଭଗବନ୍ତ ଭକତର ଗତି ।
 ପାତ୍ରିଲନ୍ତ ନିୟା ଉଗ୍ରସେନକେ ନୃପତି ॥ ୫୩୧
 ଛୋଡ଼ିଲା ବନ୍ଧନ ହରି ପିତୃର ମାତୃର ।
 କବିଳା ବନ୍ଦନ ଛୁଇଁକୋ ପାରେ ଛୁଆଁ ଶିର ॥
 ଭକତ-ବଂସଲ ହରି ଲୋକତ ଦେଖାହି ।
 ବୋଲା ହରି ହରି ତବା ପାତକ ଖେଦାହି ॥ ୫୩୨

କଂସ-ବଧ ସମାପ୍ତ ॥ ୨୧ ଥ

ছাদশ খণ্ড

গোপী-উদ্ধর-সংবাদ

ঘোষা ॥ মাধব মধুমুদন বাম ।
ভকত-বৎসল কৰে। প্রণাম ॥ ১

পদ ॥ বিবহে আকুল গোপীক জানি ।
উদ্ধরক মাতি বুলিলা বাণী ॥
আমাত পৰম ভূমি ভকত ।
যায়ো গোকুলত চড়ি বথত ॥ ১

বচন-সন্দেশ গোপীত কই ।
প্রবোধ দিবা কতো দিন বই ॥
গৈলন্ত উদ্ধর গোপ-নগরী ।
আদৰিলা নন্দে আতি সাদৰি ॥ ২

যশোদা কান্দন্ত কৃষ্ণক স্মৰি ।
চক্ষুৰ লোহ পড়ে সবসৰি ॥
সোধন্ত বাম-মাধবৰ কথা ।
এড়িলন্ত কৃষ্ণে আমাৰ বেথা ॥ ৩

মাৰ বাপ পাই নাইলা ছুনাই ।
 আমাক কৰিল অনাথ-প্ৰায় ॥
 এহি বুলি ছয়ো কান্দন্ত আতি ।
 উদ্ধৰে প্ৰবোধ বুলিলা মাতি ॥ ৪

দেখিবা কৃষ্ণক নকৰা খেদ ।
 কৰিবা হৰি দুঃখ-পৰিচ্ছেদ ॥
 উদ্ধৰৰ বোলে ছয়ো জুড়াইল ।
 কৃষ্ণৰ কথাতে বাত্ৰি পুহাইল ॥ ৫

গোপীগণো আতি ব্যাকুল-চিত্ত ।
 গাৰে উজাগৰে কৃষ্ণৰ গীত ॥
 কাহাৰো হৰি বিনা নাহি স্বস্থ ।
 ওহলায়া দেখে স্তৰ্গৰ বথ ॥ ৬

কোন আসিয়াছে নন্দৰ পুৰ ।
 জোনো কংস-দূত আইল অক্ৰূৰ ॥
 নিলেক কমল-লোচন স্বামী ।
 যাহাৰ বিৰহে মৰোহো আমি ॥ ৭

ইবাৰ কিবা মাংস নেয় কাটি ।
 মৰিল কংস দিবে পিণ্ড বাটি ॥

ডাকিয়া পাবে অক্ৰুৰক গালি ।
হা কৃষ্ণ বুলি কান্দে গোৰালী ॥ ৮

দেখিলা সৰে উদ্ধৰক পাছে ।
ৰূপে মনোহৰ জ্বলন্তে আছে ॥
আজানু-লক্ষিত বাহু দুখান ।
নৰ পদ যেন জ্বলে লোচন ॥ ৯

গাৰে গীত বস্ত্ৰ কৰ্ণে কুণ্ডল ।
পদ-সম শোভে মুখ-মণ্ডল ॥
গলত জ্বলে নৰ পদ-মালা ।
বিস্ময় ভৈল যত গোপ-বালা ॥ ১০

ইটো কোনজন কৃষ্ণৰ বেশ ।
জোনো আনিয়াছে কৃষ্ণ-সন্দেশ ॥
বিবলে নিয়া উদ্ধৰক মাতি ।
বেঢ়িয়া বসিলা সমাজ পাতি ॥ ১১

জানিলো তুমি মুখ্য হৰি-দাস ।
পঠাইলা পিতৃৰ মাতৃৰ পাশ ॥
মুনিবো দুস্ত্যজ বন্ধুৰ মেহ ।
জানো আনি আছা কৃষ্ণ-সন্দেশ ॥ ১২

মুহি গোকুলক স্মৰিবা কেনে ।
 পুষ্প চুম্বি এড়ে ভ্রমবা যেনে ॥
 স্ত্রীতো তেহ পুরুষৰ চিত্ত ।
 বুজিলো কৃষ্ণৰ আমি ইঙ্গিত ॥ ১৩

এড়িলা স্নেহ প্রভু সমুদায় ।
 মধুবা নাগরী সুন্দরী পাই ॥
 এহি বুলি সবে লজ্জাক এড়ি ।
 কান্দন্ত কৃষ্ণৰ গুণ স্মৰি ॥ ১৪

কৃষ্ণক লাগি আতি প্রেমভাৰে ।
 কৃষ্ণৰ সমে গুণ-গীত গাৰে ॥
 কৃষ্ণত সবে নিমজাইল মন ।
 কাহাৰো গাৰত নাহি চেতন ॥ ১৫

উদ্ধরে গোপীৰ দেখিয়া ভাৰ ।
 বিন্ময় ছয়া শিহবাইলা গাৰ ॥
 নন্দৰ ব্রজে যত গোপীঝাক ।
 শিবে বন্দো তান পদ-ধূলাক ॥ ১৬

বাত্রি-দিনে গাৰে হৰি-চৰিত্র ।
 তিনিও লোকক কবে পৰিত্র ॥

বোলন্ত অনেক প্ৰবোধ-বাক ।

ক্ৰন্দন এড়া আৰে গোপীঝাক ॥ ১৭

কিনো তোৰা সৰে কৰিলা পুণ্য ।

সদায়ে গোৰা গোবিন্দৰ গুণ ॥

হৰিত মজিল আতি হৃদয় ।

কিনো তোমাসাৰ ভাগ্য-উদয় ॥ ১৮

হৰিব অৰ্থে পতি-পুত্ৰ এড়ি ।

কৰিলা পূজা যেন সৰে চেড়ী ॥

জানিলো সংসাৰ তৰিলা স্মৃথে ।

বৰ্ণাইবো আৰো কত মোৰ মুখে ॥ ১৯

কহিলা কৃষ্ণৰ সন্দেশ-বাক ।

জুড়াইল শুনি সৰে গোপীঝাক ॥

উদ্ধৰত কথা সোধে ছনাই ।

স্মৃথে কি আছন্ত কৃষ্ণ গোঁসাই ॥ ২০

আমাৰ কথা কি পড়ে মনত ।

যেন ক্ৰীড়া ভৈলা ৰাত্ৰি বনত ॥

আউৰ কি আসিবা নন্দৰ পুৰ ।

কৈসানি দেখিবো মুখ প্ৰভুৰ ॥ ২১

পড়িল কান্দন্তে চক্ষুব পানী ।
 উদ্ধৰে প্ৰবোধ বুলিলা বাণী ॥
 এড়া অনুশোচ দেখিবা হৰি ।
 বাম বুলি যায়ে সংসাৰ তৰি ॥ ২২

শুনা সৰ্বজন কৃষ্ণৰ বাণী ।
 ভক্তক স্নেহ কৰা চক্ৰপাণি ॥
 কামাতুৰভাৰে ভজিয়া হৰি ।
 তৰিল এতেকে গোপৰ নাৰী ॥ ২৩

তাহাকৈ শাস্ত কৰাইলন্ত পাছে ।
 ভক্তৰ ইচ্ছ কোন দেৱ আছে ॥
 আলাস তেজিয়া ভজিয়ো হৰি ।
 সমস্ত নৰে ডাকি বোলা হৰি ॥ ২৪

গোপী-উদ্ধৰ-সংবাদ সমাপ্ত ॥ ১২ ॥

ত্ৰয়োদশ খণ্ড

কুঁজীৰ বাপুণ-পূৰণ

- শ্লোক ॥ ভকত-বান্ধৱ মাধৱ ৰাম
তুমি অগতিৰ গতি ।
ছাড়ে জোনো মোৰ মনে নাৰায়ণ
তোমাৰ চৰণে ৰতি ॥ ১
- পদ ॥ শুক নিগদতি শুনা কুৰুপতি
কৃষ্ণৰ মনুষ্য-লীলা ।
গোপিকাক শাস্ত কৰি মথুৰাক
উদ্ধৰ য়েৰে আসিলা ॥
- মদনে দগধ সৈবিক্তীক জানি
পাছে হৰি অন্তৰ্য্যামী ।
উদ্ধৰ সহিতে তাইৰ মন্দিৰক
লড়িলা জগত-স্বামী ॥ ১
- সৈবিক্তীৰ সিটো বিচিত্ৰ মন্দিৰ
সূৰ্য্য যেন কৰে কান্তি ।

স্বৰ্গ আসনে বঞ্চিত ভাজনে
প্রকাশে প্রদীপ-পাস্তি ॥

স্বৰ্গ খাটত বিছাই হংস তুলি
পুষ্প সিঞ্চি আছে ছানি ।
মুৰালি মুকুতা থোপা আড়ি চাক
চন্দ্রাতপ আছে টানি ॥ ২

মলয় চন্দন সুগন্ধিত ত্রাণ
মালতী চম্পা শিবীষ ।
অগুরু ধূপৰ ধূমে আমোদিত
বাসয় দিশ বিদিশ ॥

চৌপাশে পুতলা লিখিছে বাবত
কবন্তে আছে স্বৰত ।
যাক দেখি হোৱে কামী পুৰুষৰ
কামে চিত্ত উনমত্ত ॥ ৩

হেন মন্দিৰৰ মধ্যত স্তম্ভবী
বসিয়া আছে আসনে ।

চৌপাশে বেড়িয়া সেবা কবি আছে
সালঙ্কতা দাসীগণে ॥

কৃষ্ণকেসে মনে চিন্তি আছে আতি
কেতিক্ষণে পাইবো বুলি ।
সেহিবেলা আসি মাথরো মিলিল
দেখিলেক মাথা তুলি ॥ ৪

উল্লসি উৎসরে উঠি বাঢ়ি গৈল
সখীগণ লৈয়া সঙ্গে ।
আসনে বৈসাই সাদবে কৃষ্ণক
পূজিলে যুবতী বঙ্গে ॥

উদ্ধবক আতি সতকাব কবি
আসন দিলা বঢ়াই ।
আসনক মাগু কবি হাতে দিয়া
বসিল মাটিতে যাই ॥ ৫

মনুষ্য-চেষ্টাক দেখাই কৃষ্ণে পাছে
শয্যাত ভৈলা প্রবেশ ।
সৈবিকীও আনি দিব্য অলঙ্কার
পিঙ্কিল বস্ত্র বিশেষ ॥

মধুপীয়া গন্ধে চন্দনে কুকুমে
ভূষিত কৰিয়া লাস ।

কৰ্পূৰ তাম্বুলে ভুঞ্জি অনুবাগে
চাপিয়া কৃষ্ণৰ পাশ ॥ ৬

কটাক্ষ-ছটায়ৈ কৃষ্ণক চাহিয়া
হাসিয়া লাজে নমাতে ।

আইস বুলি কৃষ্ণে কঙ্কণে ভূষিত
কৰত ধৰিয়া হাতে ॥

শয্যাক আনিয়া আশেষ ক্ৰীড়িলা
কৃষ্ণে পূৰি তাইৰ মতি ।

চন্দন-অৰ্পণ- পুণ্যেসে পাইলস্ত
ঈশ্বৰ কৃষ্ণক পতি ॥ ৭

কৃষ্ণৰ চৰণ ধৰি ঘনে ঘন
শুঙ্গয় এড়িয়া ব্ৰীড়া ।

হৃদয় তনত চক্ষুত ঘৰিয়া
এড়াইলা মদন-পীড়া ॥

আনন্দ-মূৰ্ত্তিক ছুই হাতে হিয়াত
আলিঙ্গি ভৈল নিম্পাপ ।

মোক্ষতো অধিক আনন্দ মিলিল
তবিল সংসার-তাপ ॥ ৮

দুর্লভ কৃষ্ণক পতি পাই তাই
আগত কবে গোচর ।

দিন কতিপয় থাক। নাথ ঐত
চরণে কবো কাতর ॥

তযু অঙ্গ-সঙ্গ এড়িবে নবাবো
আপুনি মুহিলা চিত্ত ।

কৃষ্ণে তাইক পাছে সম্মান কবিয়া
পৃবিয়া মন-বাস্তিত ॥ ৯

বস্ত্র-অলঙ্কার দিয়া মন ভুবি
সৈবিক্তীক হবি বঙ্গৈ ।

আপুন গৃহক চলি গৈলা পাছে
উদ্ধবক লৈয়া সঙ্গৈ ॥

কৃষ্ণব কিঙ্কবে বচিলা শঙ্কবে
শুনিয়োক সবে নব ।

অতি অল্প সেবা মাত্রতে সম্ভোষ
হেনসে কৃষ্ণে ঈশ্বর ॥ ১০

চন্দন-অৰ্পণ বিনে কুবুজাৰ
আন কিছু পুণ্য মাই ।
এতেকতে কেন দেখিয়ো পৰম
প্ৰসাদ পাইলেক তাই ॥

যিটো অনুক্ষণে শ্ৰৱণ-কীৰ্তনে
ভঞ্জে এক চিত্ত কৰি ।
তাহাৰ ভাগ্যক কহন নযায়
ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ১১

কুঁজীৰ বাহা-পুৰণ সমাপ্ত ॥ ১৩ ॥

চতুৰ্দশ খণ্ড

অক্ৰুৰৰ বাঞ্ছা-পূৰণ

ঘোষা ॥ গোপাল কুপাল পালিয়ো বাপ
পাপ-পয়োধিত মৰো ।
ইজ্জয়াত নাথ নভৈল ভকতি
পাতকী কিমতে তৰো ॥ ১

পদ ॥ আত অনস্তবে বাম উদ্ধৰক
কৃষ্ণ লৈয়া ছুইকো সঙ্গে ।
অক্ৰুৰৰ প্ৰীতি সাধিবাক প্ৰতি
লড়িলা মনত বঙ্গে ॥

তিনি নবোত্তম বান্ধব পৰম
আসন্ত দেখি অক্ৰুৰে ।
পৰম আনন্দে আলিঙ্গিয়া আগ
বাঢ়িলা আতি সাদৰে ॥ ২

বামক কৃষ্ণক পড়ি প্ৰণমিলা
তাক্কে প্ৰণমিলা ছুই ।
আসনে বৈসাই তিনিকো অৰ্চিল
অক্ৰুৰে বিস্ময় ছুই ॥

হুৰ্জ্জন বাজাক বধিয়া মাধব
উদ্ধাবিলা বহুধৰী ॥ ৪

আজি মোৰ গৃহে তীৰ্থতো অধিক
পবিত্ৰে ভৈল আশেষ ।
যিহেতু সাক্ষাতে জগতৰ গুৰু
আপুনি ভৈলা প্ৰবেশ ॥

কোননো পণ্ডিতে এড়িয়া তোমাক
আনক ভজিবে যাই ।
ভকতজনক আপুনাকো দিয়া
জানো ইটো অভিপ্ৰায় ॥ ৫

ভকতেসে প্ৰভু তোমাৰ বান্ধৱ
দিয়া মনোবথ-সিদ্ধি ।
ব্ৰহ্মাৰ ছল্লভ তোমাক দেখিলো
কিনো সুপ্ৰসন্ন বিধি ॥

হৃত বিত্ত দাৰা বিষয়-জঞ্জাল
ছিঙা মোৰ মোহ-জৰী ।
তোমাৰ চৰণ নিতান্তে চিন্তিয়া
ফুবো কৃপা কৰা হৰি ॥ ৬

অনেক ভকতি কবিলন্ত তুতি

নয়নৰ পৰে পানী ।

অক্ৰুৰৰ মন

মুহি হৰি পাছে

হাসিয়া বুলিলা বাণী ॥

তুমি গুৰু পিতৃ

মুহুদ আমাৰ

আমি তযু পুত্ৰচয় ।

বক্ষণ পোষণ

কৰিবা সদায়

আমাত ছয়া সদয় ॥ ৭

যত নদী-নদ

সিও তীৰ্থ হয়

শিলাৰ প্ৰতিমা দেৱ ।

তেসম্বেপৰিত্ৰ

কৰে য়েৰে পুহু

বহু কালে কৰে সেৱ ॥

দেখিল মাত্ৰকে

ভকতে পৰিত্ৰ

কৰে লোক নিৰন্তৰ ।

দেৱে তীৰ্থে জানা

ভকত জনৰ

অনেক হোৱে অন্তৰ ॥ ৮

হেনয় পৰম

বন্ধুজন তুমি

মুহুদতে সাৰতৰ ।

হস্তিনাপুৰব- পৰা পাণ্ডব
 বার্তাক আনা সত্ৰব ॥

মৰিলন্ত পাণ্ডু পাঞ্চ পুত্র সমে
 কুন্তী ভৈল দুঃখভাগী ।
 ধৃতবাষ্ট্ৰে বোলে আনিলে শুনিলো
 হস্তিনাপুৰক লাগি ॥ ৯

পাণ্ডুক পুনু হিংসা কৰে বাজা
 আপুন-পুত্র-নিদান ।
 যেন ভাল-মন্দ জানি আসা খুড়া
 সাধিবো মই কল্যাণ ॥

অক্রুবক হেন প্ৰবোধ বুলিয়া
 প্ৰণয়ে বঞ্জিয়া চিত্ত ।
 আপুন গৃহক চলি গৈলা পাছে
 উদ্ধৰ বাম সহিত ॥ ১০

তাহান চৰণে ভকতি কৰিলে
 সিজিবে সমস্তে কাম ।
 হৰিসে পৰম বান্ধব জানিয়া
 লৈয়ো তান সদা নাম ॥

শুনা সৰ্ব্বজন কেদিন জীৱন
 তথাপি নুগুণা মনে ।
 হেন জানি কৃষ্ণ- চৰণে শৰণ
 লৈয়ো অকপট মনে ॥ ১১

তাস্ত বিনে আন ব্ৰহ্মাণ্ড মধ্যত
 তাবস্তা নাহিকে কেব ।
 জানি তানে সদা গুণ-নাম গায়
 কৃষ্ণক কৰিয়ো সেৱ ॥

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহয় শঙ্কৰে
 নেড়িবা মুখত নাম ।
 আলজাল এড়ি সমজ্যায়ে বেঢ়ি
 ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ১২ ॥

অক্ষয় বাহা-পূৰণ সমাপ্ত ॥ ১৪ ॥

পঞ্চদশ খণ্ড

প্ৰথম ভাগ

জৰাসন্ধৰ যুদ্ধ

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ষোষা ॥ নমো দ্বামোদৰ হৰি ।

নিয়োক নাথ উদ্ধৰি ॥ ১

পদ ॥ বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত ।

কহিবো কৃষ্ণৰ আৰো চৰিত ॥

মাৰিল কংস তাৰ ভাৰ্য্যা ছুই ।

পিতৃ-গৃহে গৈল বিধৱা ছুই ।

শুনিয়ে বাপ কি কহিবো আমি ।

মাৰিলন্ত কৃষ্ণে আমাৰ স্বামী ॥

শুনি জৰাসন্ধ ক্ৰোধিল আতি ।

তেইশ অক্ষৌহিণী সাজি পয়াতি ॥ ২

বেটিল চতুৰ্ভিত্তি মথুৰাক ।

দেখি ভয় ভৈল যাদৱ-ঝাক ॥

নৰ-নাৰীগণো আসি লৱড়ি ।

সেনাক চাবে বন্ধে চাক্ষে চড়ি ॥ ৩

ମାଗବ-ମହାଶା ଦେଖି ପୟାତି ।
 ତ୍ରାସତେ କମ୍ପିଲ ହୃଦୟ ଆତି ॥
 ବୁଲିଲା ମାଧବେ ନିର୍ଭୟ-ବାଣୀ ।
 କବିଲା ଆଲୋଚ ଛାତ୍ରିକ ଆନି ॥ ୪
 କୃଷ୍ଣବ ବାକ୍ୟେ ମରେ ଭୈଳ ସ୍ଵପ୍ନ ।
 ବୈକୁଣ୍ଠବପରା ନାମିଲ ବଧ ॥
 ଆହିଲ ଅସ୍ତ୍ରଚୟ ଚକ୍ର ପ୍ରମୁଖ୍ୟେ ।
 କୃଷ୍ଣକ ନମିଲା ଆସି ଦାକକେ ॥ ୫
 ପାଢ଼ିଲ ଲାଙ୍ଗୁଳ ମୁଷଳ ବାଣ ।
 କବିଲା ଦୋଭାୟେ ପାଛେ ପୟାଣ ॥
 ବଥେ ଚଢ଼ି କୃଷ୍ଣେ ବେଗେ ବଢ଼ାଇଲା ।
 ଶର କବି ଶକ୍ତ-ସେନା ଭଞ୍ଜାଇଲା ॥ ୬
 କାଟିଲା ବଧ ହସ୍ତୀ-ପତିଚୟ ।
 ଶୋଣିତେ ନଦୀ ପ୍ରବହାଇଲା ତୟ ॥
 ପରମ ଲୀଳାୟେ ଶକ୍ତ ସଂହରି ।
 ଫୁଲିଲା ପାଞ୍ଚଜନ୍ମ ଉଚ୍ଚ କରି ॥ ୭
 ପାଛେ ବଲୋ ଘୋର ମରଣ କବି ।
 ମାଗଧ-ବାଜାକ ଜୀବନ୍ତେ ଧରି ॥
 ମାରିବାକ ଚାନ୍ତ କୋବାଇ ମୟୁଳି ।
 ବାଧିଲା କୃଷ୍ଣେ ଆକ ବାଧା ବୁଲି ॥ ୮

কৃষ্ণৰ বচনে বাখিলা কঙ্ক ।
 দেশক পাছে গৈল জ্বাসক ॥
 নযায় নুপুহায় কৃষ্ণত হাৰি ।
 আনিলা সৰে ৰাজা হাঙ্কাৰি ॥ ৯
 দঢ়ায়া আপুনাক মাস তিনি ।
 লড়িল সাজি তেইশ অক্ষৌহিণী ॥
 বেটিল গৈয়া ছুনাই মধুৰাক ।
 যমুনা-তীৰে বৈল ৰাজা-ঝাক ॥ ১০
 কাঠ-গড় বান্ধি বঞ্ছিল বাতি ।
 নাচে গাৰে বন্ধে যত পয়াতি ॥
 মাধৰে পাছে সৰে বাৰ্ত্তা পাইল ।
 ছুনাই যুঝিবাক মাগধ আইল ॥ ১১
 যত্ন-বীৰগণে আনিলা মাতি ।
 আলোচিলা কৃষ্ণে সমস্তে বাতি ॥
 আপুন সেনা তিনি ভাগ কৰি ।
 নিয়োজিলা সৰে বীৰক হৰি ॥ ১২
 সাৰণ গদক বলো দদাক ।
 পঠাইলা বাম পাশে যুঝিবাক ॥
 উদ্ধৰ সাত্যকি অনেক বথে ।
 বেটিলে সেনাক দক্ষিণ পথে ॥ ১৩

কতো সেনা লৈয়া কৃষ্ণে আটোপে ।
 সমুখে মাগধক ধাইলা কোপে ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ১৪

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ এ হৰি নাৰায়ণ মাধৱে গতি ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে মোৰ নছাড়োক মতি ॥ ২

পদ ॥ মাগধ ৰাজ্যৰ সেনা সাগৰ-সঙ্কশ ।
 স্তুখে বহি পায়ৱ আছে পথতে প্ৰয়াস ॥
 কতো হাসে মাতে কতো আছে নিদ্ৰা পাৰি ।
 হয় হস্তী ৰথ বান্ধি আছে সাৰি সাৰি ॥ ১৫

নাহি যুদ্ধ-ঘৰা হয় হস্তীৰ পিঠিত ।
 নতু আনি জোড়ে ঘোড়া ৰথ-যুঁৱলিত ॥
 শুধা হাতে বসিয়াছে যত ৰাজ্যচয় ।
 সিবেলাত নতু হস্ত আদিত্য উদয় ॥ ১৬

হেন উষা-সময়ত পাছে যত্নৰায় ।
 পশিলা সেনাৰ মাৰে নিগান কোবাই ॥
 সিংহ-নাদ কৰি হৰি ধনুক টঙ্কাৰি ।
 বৰষিলা দিব্য অস্ত্ৰচয়ক মুৰাৰি ॥ ১৭

କାଳାନ୍ତରକ ସମ ଦେଖି କୁଞ୍ଜକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ।
 ଧକବକ କରେ ଆତି ନୂପତି ଯତେକ ॥
 ନାହି ଶ୍ରୀତି-ବୁଦ୍ଧି ଚାରେ ଉଲଟି-ପାଲଟି ।
 ମାଧବର ଶରେ ଆସି ଫୁଟେ ଚଟ୍ଟଚଟି ॥ ୧୮
 ବାମ ପାଶେ ଦେଖି ଆସି ବଲୋ ମହାବଳୀ ।
 ଶତ୍ରୁର ସେନାକ ମାନେ ଲହି ଯାନ୍ତ ନିଡଲି ॥
 ସାତ୍ୟକି ଦକ୍ଷିଣ ପଥେ ଦେଖି ଦିଲ ଧାର ।
 କବିବାକ ଲାଗିଲା ଶତ୍ରୁକେ ବୁନ୍ଦାମାର ॥ ୧୯
 କବନ୍ଧ ଜେନ୍ଦନ ଆତି ତିନି ଭିତି ବେଢ଼ି ।
 ମହାଭୟେ କତୋ ସେନା ପଳାୟ ବଣ ଏଢ଼ି ॥
 କତୋ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ି ପରେ ପୃଥିବୀତେ ଢଳି ।
 ଶତ୍ରୁକ ସମ୍ମୁଖେ ହୁଆ ଧାରେ କତୋ ବଳୀ ॥ ୨୦
 ବାଜାଗଣେ ଦେଖେ ସେନା ବିଭଙ୍ଗେ ଭାଗିଲ ।
 ଅନା-ୟୁଦ୍ଧ-କାଢ଼େ ବଣ କବିବେ ଲାଗିଲ ॥
 କତୋ ବାମା ଏଢ଼ି ପଳାହି ପଶିଲା ବନତ ।
 ଦ୍ରାହି ବୁଲି ପଢ଼େ କତୋ କୁଞ୍ଜର ଆଗତ ॥ ୨୧
 ଯିଟୋ ବାଜାଗଣେ ଆଗ ବାଢ଼ି ଦିଲ ବଣ ।
 ତାର କଳ୍ପ ଛେଦ କବିଲକ୍ଷ୍ମ ନାବାୟଣ ।
 ମାଗଧର ସେନାଗଣ ମାଗଧ-ସଂକାଶ ।
 କେଣେକେ ଭାଗିଲ ଶରେ ହୁଆ ମହାଦ୍ରାସ ॥ ୨୨

বলভদ্র সাত্যকি মাধৱ মহাবথ ।
 খেদিলে পাছত পাঞ্চ প্ৰহৰৰ পথ ॥
 হয় হস্তী বহু বথ লাগে মানে পাইল ।
 মথুৰাত নিয়া যহু ৰাজ্যত যোগাইল ॥ ২৩
 মাধৱত যুদ্ধ হাবি জবাসন্ধ নৃপ ।
 ৰাজাগণ সমে গৈল বাণৰ সমীপ ॥
 প্ৰাণ-মিত্ৰ বুলি বাণে কৰিলা সৎকাৰ ।
 জবাসন্ধে নিৰেদিল দুঃখ আপুনাৰ ॥ ২৪
 শুনা দৈত্য-পতি কিনো ভৈল বিসঙ্গতি ।
 ৰাত্ৰি চুৰি কৰি আসি গোপাল দুৰ্ম্মতি ॥
 জিনিয়া খেদিল মোক বহু দূৰ পথ ।
 নিলেক মোহোৰ সৰে হয় হস্তী বথ ॥ ২৫
 তোমাৰ পাশক আইলো শুনা দৈত্য-ৰায় ।
 কৃষ্ণক যুঝিবে মোৰ ছয়োক সহায় ॥
 তুমি সম প্ৰাণ-মিত্ৰ নাহিকে আমাৰ ।
 কৃষ্ণ-শত্ৰু-সাগৰত কৰা মোক পাৰ ॥ ২৬
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে গীত ভণিলা শঙ্কৰে ।
 নাহি আন ধৰ্ম্ম আৰ কীৰ্ত্তনত পৰে ॥
 শুনা সৰ্ব্বজন কেদিন জীৱন ।
 বোলা হৰি হৰি আছে যাৰত চেতন ॥ ২৭

তৃতীয় কীর্তন

বোঝা ॥

বাম হরি বাম হরি বাম হরি বাম ।
নমো বাম হ্রষীকেশ হ্রষীকেশ হরি ॥ ৩

পদ ॥

পাছে বলি-সুত বাণ ।
দিল হেন সমিধান ॥
মোর যত রাজ্য-ভাৰ ।
তোমাৰেসে অধিকাৰ ॥২৮
এহি বুলি দৈত্য-পতি ।
অসংখ্যাত হয়-হস্তী ॥
দিলে দৈত্য-সেনা বথ ।
পূৰি তাৰ মনোবথ ॥ ২৯
সিটো সেনা লৈয়া সঙ্গৈ ।
মাগধ চলিলা বঙ্গৈ ॥
বথ ধ্বজ গজ বাজী ।
পৰম প্রাৰম্ভে সাজি ॥ ৩০
লগে লৈয়া সেনা-ঝাক ।
বেটিলেক মথুৰাক ॥
ধৰ মাৰ কৰে বোল ।
বাৰে বীৰ-ঢাক ঢোল ॥ ৩১

ମଧୁବାସୀର ଭୟ ।
 ଦେଖି କୁନ୍ତ କୁପାମୟ ॥
 ବୀରଗଣ କବି ସାଜ ।
 ନଗବର ଭୈଳା ବାଘ ॥ ୩୨
 ବଳଭଦ୍ରେ ଜ୍ୟୋତି ବାଗି ।
 ଧାହିଲା ମାଗଧକ ଲାଗି ॥
 କବିଳା ହୁର୍ବୋର ବଣ ।
 ସଂହବିଳା ବୈରଗଣ ॥ ୩୩
 ଯତ ଆହିଲ ବାଜା-ବାକ ।
 ଏକଲେ ଗୋପାଳେ ତାକ ॥
 ମାବିଳା ସମର ମାଝେ ।
 ହତ ଭୈଳ ସାମବାଜ୍ଞେ ॥ ୩୪
 ବଳଭଦ୍ରେ-ଜବାନକ୍ତେ ।
 ଯୁଦ୍ଧିଲକ୍ତ ମାଳ-ବକ୍ତେ ॥
 ପ୍ରହାରେ ଅନେକଭାରେ ।
 ଛାନ୍ଦି ଧରି ପାରେ ପାରେ ॥ ୩୫
 ପାଞ୍ଚେ ବଲୋ ସନ୍ଧୁକିୟା ।
 ମାଗଧକ ଆନ୍ଧାଲିୟା ॥

ପାଠ ୩୫ ॥ ଯୁଦ୍ଧିଲକ୍ତ ମାଳ-ବକ୍ତେ ॥—ସୁଦ୍ଧେ ମହା ଚତୁ ବକ୍ତେ ॥

ସୁଦ୍ଧିଲକ୍ତ ଚାନ୍ଦ ବକ୍ତେ ।

এড়াইলা উলটা বন্ধে ।
 লাঙ্গল ভেজাইলা কন্ধে ॥ ৩৬
 আঝুবি আনিয়া কাছে ।
 মুখল উচায়া পাছে ॥
 মুণ্ড ভাঙ্গিবাক চাস্ত ।
 সেহিবেলা শুনিলস্ত ॥ ৩৭
 পড়িল আকাশী বাক ।
 নমাবা নমাবা আক ॥
 শুনি বেলো সর্বজ্ঞান ।
 বাধি মাগধব প্রাণ ॥ ৩৮
 এড়িলা দাকণ যুদ্ধ ।
 বথে চড়ি হলায়ুধ ॥
 কৃষ্ণে সমে লড়ি গৈলা ।
 মথুবা প্রবেশ ভৈলা ॥ ৩৯
 এহিমতে বাম-হবি ।
 বিপক্ষক ক্ষয় কবি ॥
 যত পাইল অলঙ্কার ।
 কিবীটি কুণ্ডল হাব ॥ ৪০

পা° ৩৬ ॥ এড়াইলা উলটা বন্ধে ।—এড়াইলস্ত লতা বন্ধে ।

৪০ ॥ বিপক্ষক ক্ষয়—ভকতব প্রীতি ।

যাদৱ ৰাজাক দিলা ।
 মনুষ্যৰ দেখাই লীলা ॥
 কৰিলন্ত ক্ৰীড়া হৰি ।
 ভকতৰ প্ৰীতি কৰি ॥ ৪১

পাছে জবাসন্ধ ৰাজা ।
 যুদ্ধ হাৰি ছয়া লজ্জা ॥
 দেশে গৈল অধোমুখে ।
 নাযায় সুপুহায় দুঃখে ॥ ৪২
 ছনাই ছনাই দেয় ধাৰ ।
 হাৰিল সতেৰ বাৰ ॥
 তথাপি নভৈল লজ্জা ।
 আৰকা যোবাৰে প্ৰজা ॥ ৪৩

সাধিবো ইবাৰ জয় ।
 এহি বুলি ছুৰাশয় ॥
 সাজে চতুৰঙ্গ দল ।
 নজানে কৃষ্ণৰ বল ॥ ৪৪
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে ।
 শুনিয়োক সৰ্ব্ব জনে ॥

মাধবের জন্ম কস্ম ।

আত পবে নাহি ধস্ম ॥ ৪৫

অত্য়পি নুপজে বুদ্ধি ।

কলিযুগে মহৌষধি ॥

কৃষ্ণ-বাম-নাম-বাণী ।

কেনে হেলা কবা জানি ॥ ৪৬

যত মহা যজ্ঞ দান ।

তপ জপ তীর্থ-স্নান ॥

কেহো নোহে আক সবি ।

ডাকি বোলা হবি হবি ॥ ৪৭

জবাসকর যুদ্ধ সমাপ্ত ॥ ১৫ ক ॥

পঞ্চদশ খণ্ড
দ্বিতীয় ভাগ
কালযৱন-বধ
চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বধুপতি হোক গতি
 তোমাৰ চৰণে নাৰায়ণ ।
 দাস বুলি দামোদৰ দিয়োক শৰণ ॥ ৪

পদ ॥ সেই সময়ত যৱনৰ মহাৰাজা ।
 লগে লৈয়া সাজি স্নেহ তিনি কোটি প্ৰজা ॥
 নামে কালযৱন বণত অনিৰ্ব্বাৰ ।
 নাৰদে পৰ্ঠাইলে মাধৱক দিলে ধাৰ ॥ ৪৮
 তিনি কোটি স্নেছে বেটিলেক মথুৰাক ।
 দেখি সচকিত ভৈল যত যত্ন-ঝাক ॥
 দেখি বলো সমে আলোচন্তু দামোদৰ ।
 মিলিল প্ৰমাদ দাদা যাদৱ বংশৰ ॥ ৪৯
 বেটিল আমাক দেখা যৱন দুৰ্ব্বাৰ ।
 কিবা আজি-কালি জৰাসন্ধ দেয় ধাৰ ॥

যখনক যুঝন্তে মগধ যেরে আসে ।
 নেয় চোসে বাসে জোনো বংশকো বিনাশে ॥ ৫০
 হেন জানি সাজিয়ে দুর্গম্ দ্বাৰকাক ।
 মনুষ্যে নপাবে যেন তাক লজ্জিবাক ॥
 এহি বুলি সাগৰ মধ্যত দামোদৰ ।
 বাহু প্ৰহৰৰ পথ নিৰ্ম্মিলা নগৰ ॥ ৫১
 বিশ্বকৰ্ম্মে শিল্প-কৰ্ম্ম জানে যতমানে ।
 দ্বাৰকাত সবাকো দেখিয় বিগ্ৰমানে ॥
 বিবিধ উদ্যান কল্পতৰু উপবন ।
 দিব্য সৰোবৰ দীৰ্ঘি দেখি বিতোপন ॥ ৫২
 আকাশ লজ্জিয়া আছে গড়ৰ ছুৱাৰ ।
 ফটিক-কপাট তাৰ পাশত সোণাৰ ॥
 স্বৰ্ণ-ৰজতে জ্বলে গৃহৰ আৰম্ভ ।
 ফটিক আটাল মৰকত দিল তন্ত ॥ ৫৩
 স্বৰ্ণৰ ঘটচয় উপবে প্ৰকাশে ।
 বিচিত্ৰ পতাকা তাতে বতাসে উলাসে ॥
 সুধৰ্ম্মা-সভাক পঠাই দিল পুবন্দৰ ।
 যাত আৰোহিলে হোৱে অজৰ-অমৰ ॥ ৫৪

পা° পদ ৫০ ॥ চোসে—চোৰে, চোপে ।

৫২ ॥ দীৰ্ঘি—দীৰ্ঘ, দীৰ্ঘি ।

বকণে পঠাইলা হয়চয় শূৰবৰ্ণ ।
 মনোজয়-বেগ সবে শ্যাম-এক-কৰ্ণ ॥
 কুবেবে পঠাইলা অফনিধিৰ ভণ্ডাৰ ।
 কি কহিবো মহিমা কৃষ্ণৰ দ্বাৰকাৰ ॥ ৫৫
 দশদিগপালৰ বিভৱ আছে যত ।
 সিবেলা সমস্তে আনি অৰ্পিলা কৃষ্ণত ॥
 সেহি দ্বাৰকাক লাগি কৃষ্ণে অবিকলে ।
 মধুৰাৰ প্ৰজাক আনিলা যোগ-বলে ॥ ৫৬
 মধুৰাক আসি বামে সমে আলোচিলা ।
 স্নগন্ধ পদ্মৰ মালা গলত পিন্ধিলা ॥
 শুধা হাতে নগৰ-দ্বাৰৰ ভৈলা বাজ ।
 যৱনক দেখাই চলি যাস্ত যদুৰাজ ॥ ৫৭
 মাৱৰ জন্ম-কৰ্ম্ম শুনা সবে নৰে ।
 কলি-যুগে নাহি গতি কীৰ্তনত পৰে ॥
 দুৰ্লভ মনুষ্য-জন্ম নকৰিয়ো বৃথা ।
 কৰা হৰি-কীৰ্তন এড়িয়া গ্ৰাম্য কথা ॥ ৫৮
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি ।
 ইহ-পৰলোকে হৰি-চৰণেসে গতি ॥
 গৈল প্ৰাণ প্ৰায় জানা যেন আছা মৰি ।
 আন চিন্তা এড়ি ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ৫৯

নব-পদ্ম-সম আয়ত অকণ
লোচন-যুগল ছলে ॥

শিবত কিবীটি প্রকাশে অমূল্য
বত্তগণে আছে গটি ।

নাসা তিল-ফুল অধব বাতুল
দাস্ত-পাস্তি কুন্দ-কড়ি ॥ ৬১

কর্ণত মকব- কুণ্ডল দোলয়
কপালে অলকা-পাস্তি ।

কম্বু-কণ্ঠ মাজে কৌস্তভ শোভয়
নব আদিত্যব কাস্তি ॥

প্রলম্ব বর্জুল স্থূল ভুজ চাৰি
কেয়ুৰ কঙ্কণে শোভে ।

গলে বনমালা আপাদ-লম্বিত
ভ্রমবে নছাড়ে লোভে ॥ ৬২

সুন্দব হৃদয়ে প্রকাশে শ্রীবৎস
কঙ্কালে মেখলা ছলে ।

কবিকব-সম উক নিকপম
নুপুৰ পদ-কমলে ॥

সংসার-মোহন হেন কপ দেখি
বোলয় কালযবন ।

এহিগোট কৃষ্ণ জানিলো নাবদে
কহিল যেন লক্ষণ ॥ ৬৩

শুধা হাত-ভরি গতি চলি যায়
ময়ো যাওঁ অস্ত্র এড়ি ।

এহি বুলি উঠি ধাইলেক যবনে
বহ বুলি পাৰে গেড়ি ॥

জ্ঞানীগণে যাক ধ্যানতো নেদেখে
খেদে হেন মাধবক ।

হাতে পাৰে হেন দেখাই আপুনাক
নিলস্ত তাক দূৰক ॥ ৬৪

পাছত যবনে আক্ৰেপ কবয়
যদু-কুলে ভৈলি যাত ।

পলায়ন-ধর্ম মুহিকে উচিত
পালটি আমাক মাত ॥

এতেক বোলন্তে গিবি-গহবত
পশিলস্ত নাবাষণ ।

পাছত যবনে পশিয়া দেখয়
স্মৃতি আছে একজন ॥ ৬৫

আমাক দূৰক আনিয়া শয়ন
কৰিলি যেন সজ্জনে ।

কৃষ্ণ হেন মানি মাৰিলেক লাথি
দুৰ্জ্জন কালযবনে ॥

চিৰকাল স্মৃতি আছে মুচুকুন্দ
উঠিয়া বসিল জাগি ।

কিছু কিছু কৰি চক্ষু মেলি চাইল
চাৰিও দিশক লাগি ॥ ৬৬

যবনক পাছে আগত দেখিয়া
ক্ৰোধ-দৃষ্টি কৰি চাইল ।

তেতিফণে তাৰ শৰীৰত লাগি
অগনি-কুণ্ড উধাইল ॥

ক্ষেণেকতে ভস্ম ভৈ গৈল যবন
আপুন গাৰব জুই ।

পৰীক্ষিত বাজা শুকত সোধন্ত
আতি অদভুত হই ॥ ৬৭

সিটো কোন জন যখনক যিটো

ভয় কবিলেক তথা ।

কিহেতু স্মৃতিয়া আছে কিবা নাম

কহিয়ে আমাত কথা ॥

কৃষ্ণৰ কিঙ্কবে ভগিলা শঙ্কবে

শুনা সবে সভাসদে ।

আন চিন্তা এড়ি ডাকি বোলা হবি

বৈকুণ্ঠে যাইবার পদে ॥ ৬৮

কালযরম-বধ সমাপ্ত ॥ ১৫খ ॥

পঞ্চদশ খণ্ড

তৃতীয় ভাগ

মুচুকুন্দ-স্তুতি

বর্ষ কীর্তন

ঘোষা ॥ বামক নাম জাতি অনুপাম ।
বামক নাম বামক নাম ॥ ৬

পদ ॥ রাজাত কহন্ত শুকে কথাক ।
মাস্কাতার পুত্র জানিবা তাক ॥
ইক্ষ্বাকু কুলত ভৈলন্ত জাত ।
মুচুকুন্দ নামে জগতে খ্যাত ॥ ৬৯
অম্বত ভয়ে দেবতা-বাক ।
রাজাক বোলন্ত বাখা আমাক ॥
নৃপতি পাছে ভৈলা স্বর্গ-পাল ।
বাখিলা ত্রিদেশক চিবকাল ॥ ৭০
যেবে সেনাপতি কার্তিক ভৈলা ।
রাজাক দেবে বুলিবাক লৈলা ॥

এবে মুচুকুন্দ কৰা বিশ্রাম ।
 কৰিলা আমাৰ দুক্ষৰ কাম ॥ ৭১
 সমস্তে বাজ-ভোগ পৰিহৰি ।
 বাখিলা আমাক নিদ্রাক এড়ি ॥
 তোমাৰ আৰে পুত্ৰ-পত্নীগণ ।
 জ্ঞাতি মিত্ৰ আৰু সেৱক জন ॥ ৭২
 পৃথিৱীত কেহো নাহিকে ভালে ।
 সৰাকো সংহৰি নিলেক কালে ॥
 মোক্ষ ব্যতিৰেকে লৈয়োক বৰ ।
 বিষ্ণুসে মোক্ষৰ হোস্ত ঈশ্বৰ ॥ ৭৩
 বুলিলা দেৱক বাজা প্ৰণামি ।
 নলাগে বৰ নিদ্রা কৰো আমি ॥
 বোলন্ত এহি হোক দেৱগণে ।
 নিদ্রাত জগাৰে আসি যিজনে ॥ ৭৪
 ছইবেক ভয় তযু দৰশনে ।
 মৰিল যৱন এহি কাৰণে ॥
 পাছে মাধৱে কৰি অল্প হাসি ।
 নৃপতিক দেখা দিলন্ত আসি ॥ ৭৫

ବାଜା ମୁଚୁକ୍ତେ କୃଷକ ଦେଧି ।
 ପବନ ବିନ୍ୟାୟେ ଚାନ୍ତ ନିବେଧି ॥
 ଉଦିତ ଚନ୍ଦ୍ରବ ଯେନ ପ୍ରକାଶ ।
 ଶ୍ୟାମଳ ଦେହେ ଶୋଭେ ଶୀତ ବାସ ॥ ୧୬
 ଶ୍ରୀବଂସ-ପାନ୍ତି ଶୋଭେ ବନ୍ଧଃସ୍ତଲେ ।
 ସୂର୍ଯ୍ୟ-ସମ ଜ୍ୱଳେ କୌସ୍ତୁଭ ଗଳେ ॥
 କର୍ଣ୍ଣତ ମକର ଦୋଳେ କୁଣ୍ଡଳ ।
 ପଦ୍ମ-ସମ ଶୋଭେ ମୁଖ-ମଣ୍ଡଳ ॥ ୧୭
 ଅକ୍ଷୟ-ଲୋଚନ ପଞ୍ଚଜ-ପାସି ।
 ନୁଖୁଚେ ସଦା ମୁଖେ ଅଗ୍ନି ହାସି ॥
 ଦଶନ-ପାନ୍ତି ମୁକୁତାବ ସାଧି ।
 ପ୍ରଲମ୍ବ ଧୂଳ ଜ୍ୱଳେ ଭୁଞ୍ଜ ଚାଧି ॥ ୧୮
 ପ୍ରକାଶେ କର୍ଣ୍ଣତ ପଦ୍ମାବ ମାଳା ।
 କଟିତ ବସ୍ତ୍ରବ ଶୋଭେ ମେଖଳା ॥
 ପଦ-ଯୁଗ ଯେନ ପଞ୍ଚଜ-କୋଷ ।
 ଶୁନି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବ ନୁଖୁବ-ଘୋଷ ॥ ୧୯
 ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟତ ଋପେ ନାହିକେ ସମ ।
 ସୁଗେନ୍ଦ୍ରବ ଯେନ ଲୀଳା-ବିକ୍ରମ ॥
 ଶରୀରବ ଜ୍ୟୋତି ଲାଗି ଆଧିତ ।
 ଦେଧି ସୁଚୁକ୍ତେ ଶୈଳ ଶକ୍ତିତ ॥ ୨୦

কৃষ্ণ কিস্কর শঙ্করে ভণে ।
 কৃষ্ণ-কথা শুনা সমস্ত জনে ॥
 কবিয়ে কীর্তন আলাস এড়ি ।
 বোলা হবি হবি সমাজে বেড়ি ॥ ৮১

সপ্তম কীর্তন

ঘোষা ॥ বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ ।
 ত্রাহি ত্রাহি মুকুন্দ ॥ ৭

পদ ॥ পাছে মুচুকুন্দ-বায় ।
 সোধে মাধবক চাই ॥
 কোন তুমি থাকা কৈত ।
 কি কার্যে ভ্রমিছা ঐত ॥ ৮২

পদ্ম-পত্র-সম ভবি ।
 কণ্টকত কেন কবি ॥
 ফুবা গিবি-গহ্বরত ।
 নুবুঝো তোমাব মত ॥ ৮৩

কিবা ইস্ত্র সূর্য্য শশী ।
 মূর্তি ধবি আছা আসি ॥
 ব্রহ্মা বিষ্ণু ত্রিনয়ন ।
 তাসম্বাব একজন ॥ ৮৪

আসি আছা তুমি স্বামী ।
 মূর্ত্তি দেখি বোলো আমি ॥
 জন্ম কর্ম গোত্র নাম ।
 কৈয়ো যদি আছে কাম ॥ ৮৫
 আমাবো শুনিয়ে কথা ।
 ইক্ষ্বাকু-বংশত তথা ॥
 মাক্কাতাত ভৈলো জাত ।
 মুচুকুন্দ নামে খ্যাত ॥ ৮৬
 উজাগবে শ্রাস্ত হুয়া ।
 গহবত আছে শুয়া ॥
 মোক জগাই কোনজনে ।
 ভয় ভৈল তারক্ষণে ॥ ৮৭
 তোমাক দেখিলো পাছে ।
 দেহা প্রকাশন্তে আছে ॥
 তোমাৰ দুঃসহ জৌতি ।
 নিস্প্রভ কৰিলে আতি ॥ ৮৮
 দেখি মহা চমৎকার ।
 স্মৃধিবে নপাবো আৰ ॥
 এহি বুলি মোঁন ভৈলা ।
 মাধবে কহিবে বৈলা ॥ ৮৯

ମୋର ଜନ୍ମ-କର୍ମ ଯତ ।
 କୋନେ କହି ପାରେ ଅନ୍ତ ॥
 ତଥାପିତୋ ନୃପବର ।
 ଶୁନା କଥା ଇଞ୍ଚର ॥ ୧୦ ॥
 ପ୍ରାର୍ଥନାମ୍ଭୁ ପ୍ରଜାପତି ।
 ଧର୍ମକ ବାଧିବେ ପ୍ରତି ॥
 ଯଦୁ-କୁଳେ ଭୈଳୋ ଜାତ ।
 ବନ୍ଧୁଦେବ ମୋର ତାତ ॥ ୧୧ ॥
 ଆତେସେ ପଞ୍ଚିତ ଲୋକେ ।
 ବାନ୍ଧୁଦେବ ବୋଲେ ଯୋକେ ॥
 କାଳନେମି ଦୈତ୍ୟବଂଶ ।
 ଭୈଳ ଆସି ବାଜା କଂସ ॥ ୧୨ ॥
 ଲୀଳାୟେ ଯାବିଲୋ ତାକ ।
 ଆନୋ ଯତ ଦୈତ୍ୟ-ରାକ ॥
 ବାଧିଲୋ ସମବେ ସବେ ।
 ଦୁର୍ଜନ ଯବନ ଏବେ ॥ ୧୩ ॥
 ତୟୁ ତେଜେ ଭୟ ଭୈଳ ।
 ମହା ଭାବ ଦୂର ଗୈଳ ॥
 ତୋରାକେସେ ଦାୟା ତବେ ।
 ଆହିଲୋ ଏକେ ଏକେଧବେ ॥ ୧୪ ॥

ভূমি অপ্রমত্ত হেলে মাঝা তাক
এন্দুবক যেন সর্পে ॥ ৯৯

স্ববর্ণব বথে যিটো হস্তী-কন্ধে
ফুবয় বাজা বোলাই ।
কালে প্রাণ গৈলে সেহিতো শবীৰ
হোৰে বিষ্ঠা-পনু ছাই ॥

যিটো সার্বভৌম- সিংহাসনে থাকে
সামৰাজে সেৱা কৰে ।
স্ত্ৰীৰ অধীন ছয়া সিটো প্রভু
গৃহতে থাকিয়া মৰে ॥ ১০০

ছনাই ইন্দ্র হৈবো বুলিয়া অনেক
কৰি কায়-ক্ৰেশ দুঃখ ।
সিটো অভিলাষ ব্যৰ্থ হোৱে তাৰ
কহিতো নাহিকে স্ত্ৰুথ ॥

যাহাৰ সংসাৰ গুচিবেক তাৰ
মিলয় সাধু-সঙ্গতি ।
যেৰে সাধু-সঙ্গ ভৈল তেৰে প্রভু
তোমাত উপজে মতি ॥ ১০১

কিনো অনুগ্রহ কবিলা মাধব
 গুচাই মোৰ ৰাজ্য-ভাৰ ।
 মহা জ্ঞানীগণে আকেসে বাঞ্ছয়
 মনত বিবেক যাৰ ॥

নবাঙ্কোহো আন মাধব তোমাৰ
 চৰণ-সেৱাত পৰে ।
 মুকুতি-দাতাক আৰাধি খুজিবে
 আন বৰ কোন নৰে ॥ ১০২

হেন জানি প্ৰভু যত দুঃখ-ভোগ
 দূৰতে তেজিয়া থৈলো ।
 পৰম-পুৰুষ তোমাৰ চৰণে
 সদায়ে শৰণ লৈলো ॥

সংসাৰ-চক্ৰত চিৰকাল ভ্রমো
 তোমাত নভৈল বোধ ।
 একোৰে প্ৰকাৰে স্মৃথ-শাস্তি নাই
 নিজিনিলো কাম-ক্ৰোধ ॥ ১০৩

প্রণত-পালক তোমার চরণে
লৈলোহো আবে শরণ ।

ভয় শোক মৃত্যু গুচয় যিমতে
বক্ষা কবা নাবায়ণ ॥

হেন তুতি কবি মুচুকুন্দ রাজা
কৃষ্ণক প্রণামি আছে ।

প্রণত-পালক দেব সনাতন
রাজাক মাতিলা পাছে ॥ ১০৪

ভগিলা শঙ্কবে শুনা সর্ব নবে
নকৰিয়ো জন্ম বৃথা ।

শ্রবণতে স্থখে মোক্ষ-পদ পায়
শুনা হেন কৃষ্ণ-কথা ॥

হবিব কীর্তন কবিয়া পাপব
মুগুত মাৰিয়ো বাড়ি ।

আন কাম এড়ি বোলা হবি হবি
পলাওক পাতক ছাড়ি ॥ ১০৫

মন্নম কীর্তন

ঘোষা ॥ মন বাম বোল বাম বোল বাম বোল বাম ।
চিন্ত চিন্তে চতুর্ভুজ চতুর্ভুজ হবি ॥ ৯

পদ ॥ মাধবে বোলন্ত শূনা মুচুকুন্দ বায় ।
তোমাৰ নিশ্ৰ্মল মতি ভৈল সমুদায় ॥
প্রলোভিলো বব লৰা বুলি বাৰম্বাৰ ।
তথাপিতো কিছু বাঞ্ছা নভৈল তোমাৰ ॥ ১০৬
বব দিবে চাহিলো তোমাক দায়া পদে ।
ভকতক লজ্জিবাক নপাবে শ্রী-মদে ॥
যোগক অভ্যাসে যিটো ভকতিক এড়ে ।
তাহাবেসে মন ছনাই বিষয়ত পড়ে ॥ ১০৭
মোত চিন্ত দিয়া পর্য্যটায়ো বসুমতী ।
তোমাৰ আমাত আছে একান্ত ভকতি ॥
ক্ষত্রিয়ৰ ধৰ্ম্মত থাকিয়া নৃপবৰ ।
কৰিয়াছা বধ তুমি জন্তু বহুতৰ ॥ ১০৮
শ্রবণে-কীর্তনে মোক কৰিয়া আশ্রয় ।
তপ কৰি এবে সিটো পাপ কৰা ক্ষয় ॥

পা° ঘোষা ৯ ॥ চতুর্ভুজ চতুর্ভুজ—চতুর্ভুজ ।

পদ ১০৬ ॥ মুচুকুন্দ—সার্কভোম ।

আউৰ জন্মত তুমি ছইবা বিজবৰ ।

মোক পাইবা আসি ৰাজ্য তেজি কলেৱৰ ॥ ১০৯

পূৰ্বতো অনেক যজ্ঞে যজি আছা মোক ।

মঞি বক্ষা কৰিবো নিৰ্ভয়ে চলিয়োক ॥

হেন অনুগ্ৰহ-আজ্ঞা পায়৷ মাধৱৰ ।

কৰিলা কৃষ্ণক প্ৰদক্ষিণ নৃপবৰ ॥ ১১০

চৰণে প্ৰণামি ৰাজ্য ভৈলা গহ্বৰৰ ।

দেখে ক্ষুদ্ৰে ভৈল সৰে বৃক্ষ পশু নৰ ॥

পাইল কলি-যুগে আসি মানি মহাবধ ।

ধৰিলন্ত উত্তৰ দিশক লাগি পথ ॥ ১১১

ভৈলন্ত নিঃশঙ্ক তপ আচৰিবে মনে ।

কৰিলা একান্ত চিত্ত কৃষ্ণৰ চৰণে ॥

বদৰিকাশ্ৰমে গৈয়া ধৰিয়া সমাধি ।

থাকিলন্ত মুচুকুন্দ কৃষ্ণক আৰাধি ॥ ১১২

পাছে ছনাই আসিয়া মাধৱ মথুৰাক ।

মাৰিলন্ত তিনি কোটি যৱন সেনাক ॥

তাৰ ধন মানে সৰে বলদ যোড়াইল ।

ছাৰকাত নিয়া যছু ৰাজ্যত যোগাইল ॥ ১১৩

তেইশ অক্ষৌহিণী সেনা সাজিয়া প্ৰবন্ধে ।

সেই সময়তে খেদি পাইলা জ্বাসন্ধে ॥

পৰমে আটোপে মহাকোপে আসে ধাই ।
দেখি লড় দিলা বাম-কৃষ্ণ ছয়ো ভাই ॥ ১১৪

মনুষ্য-চেষ্টাক দেখাই যেন ভয়াভুব ।
ভবি-গতি ছয়ো পলাই গৈলা বহুদূৰ ॥
হেন দেখি বঙ্গে আসি মাগধ নিশ্চলে ।
ধৰ বুলি পাছে পাছে খেদে সমদলে ॥ ১১৫

পলাইবে নপাৰি যেন বাম-দামোদৰে ।
আৰোহিলা পৰ্ব্বতৰ উচ্ছি ত শিখৰে ॥
পৰ্ব্বতক বেড়িয়া সসৈন্তে জ্বাসন্ধে ।
লগাইলেক জুই তাত অনেক প্ৰবন্ধে ॥ ১১৬

আঘাৰ যোজন সিটো পৰ্ব্বত উচ্ছি ত ।
তাৰপৰা ডেৰে ছয়ো পড়িলা ভূমিত ॥
নলক্ষিলে কেৰে শত্ৰু-সেনা তাসম্বাক ।
বঙ্গে বাম-কৃষ্ণ ছয়ো গৈলা ছাবকাক ॥ ১১৭

দন্ধ ভৈলা বাম-কৃষ্ণ মানি মহাবলী ।
জ্বাসন্ধো সসৈন্তে দেশক গৈলা চলি ॥
নজানয় ঈশ্বৰ বলৰ প্ৰমাণ ।
শত্ৰু-বুদ্ধি দেখে সিটো পৰম অজ্ঞান ॥ ১১৮

କୃଷ୍ଣବ କିଙ୍କରେ ଗୀତ ଭଗିଳ ଶଙ୍କରେ ।
 କୃଷ୍ଣବ କୀର୍ତ୍ତନ ନଛାଡ଼ିବା କୋନ ନରେ ॥
 ପାପ-ସାଗରତ ହିସେ କବିବେ ଉଦ୍ଧାର ।
 ବୋଲା ହବି ହବି ହୋକ ପୁରୁଷ ଉଦ୍ଧାର ॥ ୧୧୨

ଯୁଚୁକୂଳ-ସ୍ତୁତି ସମାପ୍ତ ॥ ୧୧ ଗ ॥

দ্বাবকা-লীলা
বোড়শ খণ্ড
শ্রমন্তক-হৰণ
প্ৰথম কীৰ্ত্তন

শোষা ॥ ভাই মুখে বোলা বাম হনয়ে ধৰা কপ ।
এতেকে মুকুতি পাইবা কহিলো স্বকপ ॥ ১

পদ ॥ শুক মুনি বোলন্ত শুনিয়ে পৰীক্ষিত ।
কৃষ্ণক কলঙ্ক দিয়া ডৰি সত্ৰোজিত ॥
আপুনাৰ কন্যা আনি দিলেক কৃষ্ণক ।
শ্রমন্তক মণি দিলা লগত যোঁতুক ॥ ১
শুকত সোধন্ত দুনাই বাজা পৰীক্ষিত ।
দিলা কিবা কলঙ্ক কৃষ্ণক সত্ৰোজিত ॥
কৈত পাইলো শ্রমন্তক মণি মহাবত্ন ।
কিহেতু কৃষ্ণক কন্যা দিলা কৰি যত্ন ॥ ২
শুক নিগদতি শুনিয়েক পৰীক্ষিত ।
সূৰ্য্যৰ পৰম ভক্ত-সখা সত্ৰোজিত ॥
ভুষ্ক হয় সূৰ্য্যে শ্রমন্তক তাক দিলা ।
সত্ৰোজিতে মহামণি কণ্ঠত পিঙ্কিলা ॥ ৩

সূৰ্য্যে যেন প্ৰকাশিয়া আসে দ্বাৰকাক ।
 বশ্মিয়ে চক্ষুক পীড়ে দেখি প্ৰজা-ঝাক ॥
 আসন্ত আদিত্য বুলি মনত শঙ্কিয়া ।
 কৃষ্ণৰ পাশক সৰে যায় লৰড়িয়া ॥ ৪
 সভাত খেলন্ত পাশা প্ৰভু পীতাম্বৰ ।
 আথে-বেথে দেয় জান প্ৰজা নিবন্তৰ ॥
 নমো নাৰায়ণ শঙ্খ-চক্ৰ-গদাধৰ ।
 অবিন্দ-লোচন গোবিন্দ দামোদৰ ॥ ৫
 তোমাক দেখিবে লাগি ত্ৰিজগত-পতি ।
 আসন্ত আদিত্য হেৰা দেখিয়ো সম্প্ৰতি ॥
 সৰাবো চক্ষুক পীড়ি আসে বশ্মি-জালে ।
 তোমাক অশ্বেষ কৰে দশোদিগ-পালে ॥ ৬
 পুৰাণ পুৰুষ ভূমি সনাতন হৰি ।
 যত্ন-কূলে অৱতৰি আছা ছদ্ম কৰি ॥
 তাতেসে আসন্ত সূৰ্য্যে দেখিবে তোমাক ।
 বোলা হৰি হৰি উদ্ধাৰিয়ো আপুনাক ॥ ৭

দ্বিতীয় কীর্তন

ধোয়া ॥ গোপাল গৌরিন্দ্র যত্ন-নন্দন ।
কৃষ্ণৰ চৰণে লৈলো শৰণ ॥ ২

পদ ॥ শুনিয়া হাসি চাইলা চক্রপাণি ।
নোহস্ত আদিত্য বুলিলা বাণী ॥
মণিৰ বশ্মি ছয়া প্রকাশিত ।
গৃহক লাগি আসে সত্রোজিত ॥ ৮
সত্রোজিত পাছে গৃহক আইলা ।
অনেক মাত্ৰল্য-বাণ বজাইলা ॥
দেৱৰ গৃহে পশি প্ৰণিপাতে ।
নিবেদিল মণি বিপ্ৰৰ হাতে ॥ ৯
মণিৰ মহিমা কি কৈবো আৰ ।
স্বৰ্ণ নিতে স্ৰবে অক্ষ ভাৰ ॥
যিথানে থাকে সিটো স্মমন্তক ।
নাহিকে ছুৰ্ভিক্ষ মাৰি-মৰক ॥ ১০
নাহিকে ব্যাধি ব্যাত্ৰ-সৰ্প-ভয় ।
একো উপসৰ্গ নুপজে তয় ॥
দিনেক মণি খুজিলন্ত হৰি ।
নিদািলা সত্রোজিতে গহ কৰি ॥ ১১

প্রসেন নামে তাৰ ভ্রাতৃ আছে ।
 কণ্ঠত মণিক পিন্ধিয়া পাছে ॥
 ঘোড়াত চড়ি মহাবঙ্গ-মনে ।
 মৃগক মাৰি ফুৰে বিজু বনে ॥ ১২
 দেখি সিংহে তাক নখে বিদাৰি ।
 ঘোড়ায়ে সহিতে পেলাইলা মাৰি ॥
 কণ্ঠৰ মণিক ছিণ্ডিয়া লই ।
 চড়িলা গিৰি-শৃঙ্গে সিংহ গই ॥ ১৩
 দেখি জাম্ববন্ত বীৰ বিড়িঙ্গ ।
 লৈলন্ত মণিক মাৰিয়া সিংহ ॥
 শ্রমস্তক মণি গৰ্ভক নিলা ।
 উমলাইবে লাগি শিশুক দিলা ॥ ১৪
 বিচিত্র মণিগোট ধৰি ধাই ।
 বাটত শিশু ফুৰে উমলাই ॥
 কৃষ্ণৰ কিল্কেবে কহে শঙ্কবে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নবে ॥ ১৫

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ বনমালী জগমোহন বাম ।

সুখে হুখে মুখে জোনো ছাড়ো বাম-নাম ॥ ৩

পদ ॥ ভ্রাতৃক নেদেখি অনস্তবে সত্রাজিত ।

মহাশোকে ক্রন্দন কবিল বিপবীত ॥

শ্রমস্তুক পিন্ধি গৈল বনক ভৈয়াই ।

জানিলো মাঝিলে কৃষ্ণে নিৰ্জ্জনত পাই ॥ ১৬

খুজি নপাই ভাইক মাঝি কৃষ্ণে নিল মণি ।

শুনি সৰ্বলোকে আকে কবে কণা-কণি ॥

বেকত নকবে কেহো মাধবক ডবে ।

পাইলেক কলঙ্ক মোক জানি দামোদবে ॥ ১৭

কিমতে দুৰ্ঘশ গুচো গুণি ভগবন্ত ।

লাগে লৈয়া নগবীয়া সেনা অপৰ্য্যন্ত ॥

প্রসেনব পথে চলি যাস্ত বনমালী ।

প্রবন্ধে ঘোড়াব সিটো খোজক নিহালি ॥ ১৮

কতো দূৰ গৈয়া পাছে দেখিল মহীত ।

প্রসেন পড়িয়া আছে ঘোড়ায়ে সহিত ॥

সিংহে মাঝি মণি নিলে জানি বনমালী ।

উঠিলা পৰ্ব্বতে তাব খোজক নিহালি ॥ ১৯

মৰি পড়ি আছে সিংহ দেখিলা মুৰাৰি ।
 জানিলো ভানুকৈ মণি নিলে আৰু মাৰি ॥
 দেখি সৰ্ব্ব জন ভৈল মনত নিঃশঙ্ক ।
 মিছাত পাইলন্ত কৃষ্ণে দাৰুণ কলঙ্ক ॥ ২০
 খোজ গুড়ি ভানুকৰ গৰ্ত পাইলা হৰি ।
 ঘোৰ অন্ধকাৰে আছে গৰ্তক আৰবি ॥
 দেখি সবে সেনাগণ বাহিৰত থই ।
 একেধৰে গৰ্তে কৃষ্ণে প্ৰৱেশিলা গই ॥ ২১
 তথাত মণিক কৃষ্ণে দেখিলন্ত পাছে ।
 হাতে লৈয়া ধাই শিশু উমলান্তে আছে ।
 কাঢ়ি লৈবে লাগি হৰি সমীপ চাপিলা ।
 হেন দেখি ভয়ে ধাই ধাউ-গেড়ি দিলা ॥ ২২
 কোথাৰ মনুষ্যগোটে মণি নেয় হৰি ।
 আৰে ঝঙ্কৰাজ লাগ লোৱা ঝাণ্ট কৰি ॥
 এহি বুলি ধাই আতি কৰে আৰ্ত্তনাদ ।
 বোল হৰি হৰি ছাড়া বিষয়-বিবাদ ॥ ২৩

চতুর্থ কীর্তন

ঘোষা ॥ বাম কৃষ্ণ কুপাল ।
ত্রাহি হবি গোপাল ॥ ৪

পদ ॥ হেন শুনি জাম্ববন্ত ।
ধাইলা মহা বলবন্ত ॥
নিচিনি স্বামীক পাছে ।
ধবিলন্ত যুদ্ধ-কাছে ॥ ২৪
সামান্য মনুষ্য বুলি ।
মহাক্রোধে গৈলা জ্বলি ॥
নজানি প্রভাব আতি ।
লগাইলেক হতা-হতি ॥ ২৫
দুয়ো ছয়া মহাক্রুদ্ধ ।
লগাইলেক ঘোষ যুদ্ধ ॥
দুয়ো মাতঙ্গব লীলা ।
ববিষে পর্বত-শিলা ॥ ২৬
কতো বেলি হানে গাছ ।
কতো কোপে চাপি কাছ ॥
যুঝিলন্ত মাল-বান্ধে ।
ধবি ভবি ভবি ছান্দে ॥ ২৭

দুইকো দুইবো নাহি তুষ্টি ।
 হানে বজ্জ-সম মুষ্টি ॥
 মাংসৰ কাৰণে যেন ।
 যুবাস্ত দুইগোটা শেন ॥ ২৮
 কেহো বলে নুহি ক্ষীণ ।
 যুবাস্ত আঠাইশ দিন ॥
 কৃষ্ণৰ প্ৰহাৰ পাই ।
 পাছে মহা ঝঙ্ক-বায় ॥ ২৯
 শ্ৰাস্ত ভৈল মহা দুঃখে ।
 নিশ্বাস বজাইলা মুখে ॥
 ভাগে যেন কটি কান্ধ ।
 শৰীৰৰ ছিণ্ডে বান্ধ ॥ ৩০
 গোড়ে ঘৰ্ম্ম যায় বহি ।
 ক্ষেণেক তস্তিলা বহি ॥
 সমস্ত সমাজে ঢাকি ।
 হৰি হৰি বোলা ডাকি ॥ ৩১

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি দেৱ দামোদৰ হাদ্ৰানন্দ
 দীন দায়ালীল স্বামী ।

কবাহা নিস্তাৰ তোমাৰ চৰণে
 শৰণ পশিলো আমি ॥ ৫

পদ ॥ কৃষ্ণৰ বিক্রম দেখি ঝঙ্কৰাজ
 পৰম বিশ্বয় মনে ।

স্বামী হেন জানি বুলিবে লাগিলা
 প্ৰণামি কৃষ্ণ-চৰণে ॥

জানিলো তোমাক জগত-ঈশ্বৰ
 তুমি সনাতন হৰি ।

সমস্ত ভূতৰ তুমি প্ৰাণ-বল
 জগতকে আছা ধৰি ॥ ৩২

শ্ৰুত্বাৰো শ্ৰুতা তুমি সৰ্ব-দ্রুতা
 উদ্ধাৰি ধৰিলা ভূমি ।

জীৱৰ নিয়ন্তা পৰম আতমা
 মৃত্যুৰো অন্তক তুমি ॥

জানিলো তুমিসি সেই বঘুনাথ
 ষিটো ইন্দ্ৰদেৱ মোৰ ।

সীতাৰ সস্তাপে জগতৰ বাপে
কৰিলা পয়ান ঘোৰ ॥ ৩৩

যাৰ মহাক্ৰোধে কটাক্ৰতে গ্ৰাহে
সাগৰ কহেলাল কৰে ।

লক্ষাক লাগিয়া মাৰে বাট দিল
ডৰিয়া আতি সাগৰে ।

জানকীৰ হেতু বাঞ্চিলাহা সেতু
দহিলা লক্ষা নগৰী ।

বাৰণৰ মাথ কাটিলাহা নাথ
আনিলা সীতা উদ্ধাৰি ॥ ৩৪

আগে নিচিনিলো এবেসে জানিলো
তেস্তে তুমি ছিবীবাম ।

অজ্ঞানীক মোক প্ৰভু ক্ষমিয়োক
চৰণে কৰো প্ৰণাম ॥

এতেক বুলিয়া নমি জাম্ববন্তে
আছে কৃতাজ্জলি কৰি ।

শুনা সৰ্ব্ব জন নেড়িবা কীৰ্ত্তন
ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ৩৫

ষষ্ঠ কীর্তন

ঘোষা ॥ হবিষ চরণ চিস্তিয়ো চিত্ত হরণে সর্বথা ।
মুখে বাম বোলা কর্ণে শুনা কৃষ্ণ-কথা ॥ ৬

পদ ॥ হেন তুতি বাণী শুনি দৈবকী-তনয় ।
চাইলা দায়া-দৃষ্টি ভকতক কৃপাময় ॥
মার্জিজলা অমৃত-হাতে সমস্তে শবীৰ ।
ভৈলন্ত নিকজ জাম্ববন্ত মহাবীৰ ॥ ৩৬
মেঘব গম্ভীর ধ্বনি দিলা সমিধান ।
মণি-হেতু ঋক্ষবাজ আইলো তযু স্থান ॥
তুমি আনি আছা মহামণি স্রমস্তুক ।
মিছাত সমস্তে দেয় আমাক কলঙ্ক ॥ ৩৭
পবম ভকত তুমি জানোহো তোমাক ।
দিয়া মণি মোক মঞি নেওঁ দ্বাৰকাক ॥
গুচোক ছূর্যশ দেখাওঁ লোকত প্রত্যয় ।
শুনি আনন্দিত জাম্ববন্ত মহাশয় ॥ ৩৮
তানে কন্যা-বর আছে নামে জাম্ববতী ।
কৃষ্ণক বিবাহ দিলা বন্ধে ঋক্ষপতি ॥
লগত যৌতুক আনি দিলন্ত স্রমস্তু ।
পবম আনন্দ দেখি ভৈলা ভগবন্ত ॥ ৩৯

গৰ্ভব বাজত যত প্রজ্ঞা আছে বই ।
 কৃষ্ণক চাহন্তে বাৰ দিন গৈল বই ॥
 নাসিবার দেখি ভৈলা পৰম দুঃখিত ।
 নিবৰ্ত্তিয়া জান দিলা দ্বাৰকা পূৰীত ॥ ৪০
 গৰ্ভত পশিলা মণি হেতু যদুৰাই ।
 বাৰ দিন তথাতে আছিলো বাট চাই ॥
 উলটি নাসিল কৃষ্ণ কিবা আথাস্তব ।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰ সাগৰ ॥ ৪১

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি যদু-নন্দন দেৱ ।
 পাৰে পৰি মঞ্জি কৰো সের ॥ ৭

পদ ॥ বহুদেবে হেন শুনি ।
 তবধ ভৈলন্ত গুণি ॥
 কল্পিণী মূৰ্চ্ছিতা অতি ।
 কান্দন্ত দৈৱকী সতী ॥ ৪২
 শোকে যায় প্রাণ ফুটি ।
 ভূমিত পাবন্ত লুটি ॥
 পুত্র হৰুৰাওঁ জোনো ।
 শ্যামল হৃন্দৰ তনু ॥ ৪৩

পীত বস্ত্ৰে শোভে কায় ।
 মেঘত বিজুলী-প্রায় ॥
 মুখ চন্দ্রো নুহি সৰি ।
 কমল-লোচন হৰি ॥ ৪৪
 কৰ্ণত কুণ্ডল দোলে ।
 বনমালা জ্বলে গলে ॥
 ভ্রমবে নছাড়ে লোভে ।
 শিবত কিবীটি শোভে ॥ ৪৫
 কৰ্ণত কোমলভ-মণি ।
 প্রভাতৰ সূৰ্য্য জিনি ॥
 একো অঙ্গে নুহি কজ ।
 আজানু-লম্বিত ভুজ ॥ ৪৬
 কেয়ূৰ কঙ্কণে বঞ্জে ।
 পাদ পঙ্কজক গঞ্জে ॥
 বত্নৰ নুপূৰ বাজে ।
 মেখলা কটিৰ মাঝে ॥ ৪৭
 কোটি কন্দৰ্পক জিনি ।
 প্রকাশন্ত যদুমণি ॥
 হেন কৃষ্ণ মোৰ বাপ ।
 এড়াওঁ কৈত তান তাপ ॥ ৪৮

যতেক বান্ধৱ জ্ঞাতি ।

কবস্তু বিলাপ আতি ॥

সমস্তে নগৰী-লোকে ।

কবস্তু বিলাপ শোকে ॥ ৪৯

সত্রোজিত ধূমকেতু ।

তঞিসি নাশৰ হেতু ॥

নাবীগণে পাৰে গালি ।

সত্রোজিত পুত্ৰ খাইলি ॥ ৫০

কৃষ্ণক কলঙ্ক দিয়া ।

এভো পাপী আছ জীয়া ॥

দ্বাৰকা-পুৰক ছনি ।

কৰে হাহাকাৰ-ধ্বনি ॥ ৫১

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ভণে ।

শুনিয়েক সৰ্ব জনে ॥

কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন কৰি ।

ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ৫২

অষ্টম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥

ও হৰি দীন-দায়াল

গোপাল পালিয়া নিয়া ।

তোমাৰ নাম মুখে ফুৰো লৈয়া

তোমাৰ চৰণ চিন্তোক হিয়া ॥ ৮

পদ ॥ পাছে যত্ন-বংশ যতেক আছে ।

কৃষ্ণ আসন্তোক মনত বাঞ্ছে ॥

যাব যেন শক্য পাৰিল মানে ।

পূজিলা দুৰ্গাক বলি-বিধানে ॥ ৫৩

মায়াক আৰাধি সাধন্ত বৰ ।

সত্বৰে আসন্তোক দামোদৰ ॥

পঢ়ি স্ততি-স্তোত্র কৰে মঙ্গল ।

সিটো আশীৰ্ব্বাদ ভৈল সাফল ॥ ৫৪

ভাৰ্য্যায়ে সহিতে আসিলা হৰি ।

গ্ৰাৱাত স্মৰন্ত-মণিক ধৰি ॥

দেখন্ত সৰে আইল যত্নবাই ॥

মৰি উপজিল যেন দুনাই ॥ ৫৫

লগতে কন্যাক আসিলা লই ।

সমস্ত মূহুদে বেটুলা গই ॥

পৰম বন্ধে কৰে শুভ শুভ ।

শিবত সিঞ্চিলা অক্ষত দূব ॥ ৫৬

পাছে দিব্য সভা মাধবে পাতি ।
 অনাইলন্ত সত্রোজিতক মাতি ॥
 যিমতে মণিক পাইলন্ত তথা ।
 রাজ-সমাজত কহিলা কথা ॥ ৫৭
 সাক্ষী কবি হবি সবে সভাতে ।
 দিলা মণি সত্রোজিতব হাতে ॥
 হাতত মণি লৈয়া সত্রোজিত ।
 ভৈলন্ত লাজ আতি বিপৰীত ॥ ৫৮
 কবে অনুতাপ মন আসুখ ।
 গৃহক লাগি গৈল অধোমুখ ॥
 আপুনি কৃষ্ণক বিবোধ কবি ।
 বাত্রি দিনে চিন্তে নিদ্রাক এড়ি ॥ ৫৯
 মই মহামুঢ় পাপী নৃশংস ।
 মিছাত কৃষ্ণক দিলো কলঙ্ক ॥
 কিমতে এড়াইবো লোকব তাপ ।
 কেনে তুফ্ত হোস্তু জগত-বাপ ॥ ৬০
 কিমতে কৃষ্ণব বঞ্জিবো চিত্ত ।
 গুণন্ত এহি বুলি সত্রোজিত ॥
 কৃষ্ণব কিঙ্কবে কহে শঙ্কবে ।
 হবি হবি বোলা সমস্ত নবে ॥ ৬১

নরম কীর্তন

ঘোষা ॥ হবি বাম বাম বাম বাম বাম হবি ।
ডাকিয়া ঘুঘিয়ে শীঘ্র কবি ॥ ৯

পদ ॥ দেওঁ কন্যা বিবাহ কৃষ্ণক ।
দিবো মণি স্মমস্ত যৌতুক ॥
তেবেবা সম্ভুষ্ট হোস্ত হবি ।
নেদেখো উপায় আত কবি ॥ ৭০
হেন মনে নিয়ম কবিয়া ।
মণি সমে কন্যা দিলে নিয়া ॥
পায়্যা সত্যভামাক অচ্যুতে ।
কবিলা বিবাহ বিধিৰতে ॥ ৭১
কপে-গুণে জগততে ধন্যা ।
খুজিলে অনেকে সিটো কন্যা ॥
কাহাকো নিদিলে সত্রাজিত ।
কৃষ্ণে পাই ভৈল কৃতকৃত্য ॥ ৭২
শশুবক বুলিলা বচন ।
নাহিকে মণিত প্রয়োজন ॥
তোমাতে থাকোক স্মমস্তক ।
তুমি সত্রাজিত অপুত্রক ॥ ৭৩

তোমাৰ সৰ্বস্ব সবে মোৰ ।
 নিয়া মণি এড়া চিন্তা ঘোৰ ॥
 শুনি সন্তোজিত বঙ্গ ভৈলা ।
 শ্ৰীমন্তক লৈয়া ঘৰে গৈলা ॥ ৭৪
 অনন্তৰে জগতৰে নাই ।
 কৰি সত্যভামাক বিবাহ ॥
 ক্ৰীড়িলা আনন্দে নাৰায়ণ ।
 যিটো শুনে শ্ৰীমন্ত-হৰণ ॥ ৭৫
 এড়ায় কলঙ্ক মহা পাপ ।
 দূৰ যায় সংসাৰৰ তাপ ॥
 হোৱে সিদ্ধি মনৰ বাঞ্ছিত ।
 জানি শুনা কৃষ্ণৰ চৰিত ॥ ৭৬
 কহে কৃষ্ণ-কিঙ্কৰ শঙ্কৰে ।
 কীৰ্ত্তন নেড়িবা একো নৰে ।
 আত পৰে নাহিকে উপায় ।
 বেদৰ এহিসে অভিপ্ৰায় ॥ ৭৭
 মায়াময় পুত্ৰ দাৰা গেহ ।
 কেতিফণে পড়ে ইটো দেহ ॥
 আক নেদেখিয় কিনো অন্ধ ।
 বিষয়ত তথাপি প্ৰবন্ধ ॥ ৭৮

আন চিন্তা সবে পবিহবা ।
 মিছা মোৰ মোৰ বুলি মৰা ॥
 অস্তকে কেশত আছে ধৰি ।
 জানি ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ৭৯

শ্রমস্বক-হৰণ সমাপ্ত ॥১৬॥

সপ্তদশ খণ্ড

নাৰদৰ কৃষ্ণ-দৰ্শন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কমল-লোচন বাম প্ৰভু বসুপতি ।
কি বাম হৰি গতি কি বাম বসুপতি ॥ ১

পদ ॥ শিশুপাল প্ৰমুখ্যে নৃপতিগণ জিনি ।
ভীষ্মক দুহিতা হৰি আনিলা কল্পিণী ॥
কল্পক মুণ্ডিলা ধৰি পৰম বিক্ৰমে ।
অষ্ট মহিবীক বিহা কৰিলা প্ৰথমে ॥ ১
গৰুড়ত চড়ি নৰকক দিলা ধাৰ ।
তাক মাৰি পাইলা কন্যা ষোড়শ হাজাৰ ॥
সৰাকো পঠাইলা প্ৰভু দ্বাৰকাক প্ৰতি ।
সত্যভামা সমে পাছে গৈলা অত্ৰাৱতী ॥ ২
অদিতিক দিলা নিয়া অমৃত কুণ্ডল ।
তোমাক অৰ্চিল আসি দেৱ আখণ্ডল ॥
বাসৱে সহিতে হৰি কহি কথা-মাত ।
খুজিলা ভাৰ্য্যাৰ পদে পুষ্প পাৰিজাত ॥ ৩

ইন্দ্রে নিদিলন্ত তাক জানিয়া মুৰাৰি ।
 আনিলন্ত বলে পাৰিজাতক উভাৰি ॥
 দেখি খেদি আসি ইন্দ্রে কৰিলা সমৰ ।
 বাসৱক লীলায়ে ভঙ্গাইলা দামোদৰ ॥ ৪
 উলটি পলাইল ইন্দ্র তোমাৰ প্ৰহাৰে ।
 কইলা পাৰিজাত সত্যভামাৰ ছৰাৰে ॥
 ষোড়শ হাজাৰ কন্যা আনি ভিনে ভিনে ।
 দ্বাৰকাত বিবাহ কৰিলা একে দিনে ॥ ৫
 সিটো দিব্য পতনী যতোক বৰনাৰী ।
 ততোক শৰীৰ ধৰি ক্ৰীড়িলা মুৰাৰি ॥
 চৌবাৰী অধিক তেৰ হাজাৰ প্ৰমাণ ।
 সালঙ্কতা কৰি নিতে কৰন্ত গো-দান ॥ ৬
 ইন্দ্র দেবে পুৰস্কাৰ কৰিয়া কৃষ্ণক ।
 দ্বাৰকাক পঠাই দিল স্নহস্মা-সভাক ॥
 তাত বসিবাক যাহা প্ৰত্যেকে উৎসুকে ।
 আগত যোগান্ত আনি বথক দাৰুকে ॥ ৭
 বথত চড়িয়া দাৰুকৰ ধৰি হাতে ।
 সাত্যকি উদ্ধৱ সমে বসন্ত সভাতে ॥
 গুৰু শুক্ৰে সমে যেন আকাশত শশী ।
 সভাক বঞ্জিয়া প্ৰভু বঙ্গে থাকা বসি ॥ ৮

দেখিয়া প্ৰণামে যিটো সুধৰ্ম্মা সভাক ।
 যদুগণে আনন্দে চটকি ফুৰে তাক ॥
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে নুভুঞ্জিল কোন ভোগ ।
 মিলে দ্বাৰকাত যত বস্তু দেৱ-ভোগ ॥ ৯
 পঢ়াইলা যাদৱ-বংশ যতেক কুমাৰ ।
 তাৰ সংখ্যা কৰিবেক শকতি কাহাৰ ॥
 তাসম্বাৰ শুনিয়ে পঢ়োৱা ওজা যত ।
 তিনি কোটি চৌবাশী হাজাৰ একশত ॥ ১০
 ভণিল শঙ্কৰে শুনিয়োক সৰ্ব্বজন ।
 এক চিন্তে কৰা সৰে হৰিৰ কীৰ্ত্তন ॥
 আত পৰে ধৰ্ম্ম আৰ নাহি সংসাৰত ।
 বাম বাম ঘূষিয়োক বসি আসনত ॥ ১১

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কেশৱ কৃষ্ণ বিষ্ণু বনমালী ।
 নিয়ো কুপাময় সেৱক পালি ॥ ২
 পদ ॥ ষোড়শ হাজাৰ কন্থাক ভিনে ।
 কৰিলা হৰি বিহা একে দিনে ॥
 কৃষ্ণৰ আশ্চৰ্য্য মহিমা শূনি ।
 দ্বাৰকাক গৈলা নাৰদ মুনি ॥ ১২

দেখিলা ঋষি দিব্য পুৰী পাছে ।

স্বৰ্ণময় গড়ে বেড়ি আছে ॥

সাগৰে বেড়ি ভৈল গঢ়থাই ।

দেখি বিপক্ষৰ ধাতু উবাই ॥ ১৩

দিব্য সৰোবৰ পুষ্পিত বনে ।

পড়িয়া নাদ তেজে পক্ষীগণে ॥

চম্পা-পাৰিজাত-স্বৰভি-বাসে ॥

নব লক্ষ দেৱ-গৃহ প্ৰকাশে ॥ ১৪

কতো ফটিকৰ কতো বজত ।

স্বৰ্ণময় কতো মৰকত ॥

সূৰ্য্য-সম জ্বলে গৃহৰ কান্তি ।

বঞ্জে আতি ধ্বজ-পতাকা-পান্তি ॥ ১৫

তাৰ অন্তঃপুৰ দেখিলা পাছে ।

প্ৰবন্ধে বিশ্বকৰ্ম্মে নিৰ্ম্মি আছে ॥

ষোড়শ হাজাৰ দিব্য আৰাস ।

সূৰ্য্য-সম জ্বলে লজ্জি আকাশ ॥ ১৬

তাহাৰ মধ্যে এক গৃহ পশি ।

বহুব দীপিতি দেখন্ত ঋষি ॥

প্ৰবালৰ স্তম্ভ বৈদূৰ্য্য-ফলি ।

স্বৰ্ণৰ কাঠি-কামি মাণ্ডলি ॥ ১৭

ইন্দ্রনীল বয়ে লগাইল বাব ।
 মাণিক কপাট হীৰাব ঘাব ॥
 বত্ৰৰ চাক কুন্দকথ-জালে ।
 ধূপ ধূত্ৰচয় বঝাই বোম্বালে ॥ ১৮
 মেঘ বুলি তাক ময়ূৰগণে ।
 গৃহত পড়িয়া নাচে সঘনে ॥
 প্রকাশে চন্দ্রাতপ অসংখ্যাত ।
 আৰিছে মুকুতা মুৰাৰি তাত ॥ ১৯
 তলত বত্ৰময় সিংহাসন ।
 বিছাই হংস-তুলি বিতোপন ॥
 তাতে স্মৃতি আছা জগতপতি ।
 উপাসি আছন্ত কৰ্ম্মিণী সতী ॥ ২০
 বত্ৰময় দণ্ড চামৰ ধৰি ।
 স্বামীকে বিঞ্চস্ত লাসে স্তম্ভবী ॥
 সমান-বয়সী সহস্ৰ দাসী ।
 লগত যোগানে আছে উপাসি ॥ ২১

ତୃତୀୟ କୀର୍ତ୍ତନ

ସୋବା ॥ ମାଧବ ଯୁକ୍ତୁନ୍ଦ ଦୀନ ଦାୟାଳ ।
 ପ୍ରଗତ-ପାଳକ ତୁମି ଗୋପାଳ ॥ ୭

ପଦ ॥ ଚୌପାଶେ ପ୍ରକାଶେ ବହୁ ପ୍ରଦୀପ ।
 ଚାପିଲା ହରିଷେ ଧାସି ସମୀପ ॥
 ନାବଦକ ଦେଖି ଓଠିଲା ହରି ।
 ପ୍ରଣାମିଲା ପାରେ ଶିବେ ସାଦରି ॥ ୨୨
 କୃତାଞ୍ଜଳି ଭୁତି ବୁଲିଲା ବାଣୀ ।
 ଆପୁନି ଆସନେ ବୈସାହିଲା ଆନି ॥
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପାନୀ ଦେଖୁ ଭୃଙ୍ଗାବ ଧରି ।
 ଧୁରାହିଲା ଧାସିବ ଚବଣ ହରି ॥ ୨୩
 ଲୈଲା ପାଦୋଦକ ଶିବତ ଆନି ।
 ବୁଲିଲା ଅମୃତ-ମଧୁର ବାଣୀ ॥
 ପବିତ୍ର ଆଞ୍ଜି ଭୈଲୋ ଧାସିବାଞ୍ଜ ।
 କବିଯୋ ଆଞ୍ଜା ସାଧୋ କୋନ କାଞ୍ଜ ॥ ୨୪
 ଶୁନିୟା ନାବଦେ ବୁଲିଲା ହାସି ।
 ତୋମାବ ଚବଣ ଦେଖିଲୋ ଆସି ॥
 ବ୍ରହ୍ମା ଆଦି ଯତ ପବନ ଞ୍ଜାନୀ ।
 ଚିନ୍ତେ ହିୟେ ଯାକ ପ୍ରବନ୍ଧେ ଆନି ॥ ୨୫

সংসাৰ-কূপে পড়ে যিটোজন ।
 তাৰো অৱলম্ব্য তযু চৰণ ॥
 হেন পাদ-পদ্ম চিন্তো সদায় ।
 তোমাৰ নাম মুখে ফুৰো গাই ॥ ২৬
 তোমাৰ পাৰে নছাড়োক মতি ।
 দিয়ো এহি দান জগত-পতি ॥
 এহি বুলি তৈব উঠিলা ঋষি ।
 দেখিলা পাছে আৰ গৃহ পশি ॥ ২৭
 কৰিয়া কৃষ্ণে হাস-পৰিহাস ।
 ভাৰ্য্যায়ে সহিতে খেলন্ত পাশ ॥
 কাষতে উদ্ধৱ আছে নিবেধি ।
 উঠিলা কৃষ্ণে নাৰদক দেখি ॥ ২৮
 আসনে বৈসাই ধুৱাইলা ভৰি ।
 কেতিয়কণে আইলা পুছন্ত হৰি ॥
 তুমি সৰ্ব্ব-পূৰ্ণ-কাম সন্ন্যাসী ।
 অপূৰ্ণ-কামী আমি গৃহবাসী ॥ ২৯
 তথাপি বোলা কি কৰিবো আমি ।
 জন্মক মোৰ সাফলিয়ো স্বামী ॥

শুনিয়া নাৰদ বিশ্বয় ভৈলা ।
 তৈৰ উঠি আউৰ গৃহক গৈলা ॥ ৩০
 দেখন্তে ঋষি তৈত যত্নবায় ।
 আছন্ত বসি শিশু উমলাই ॥
 দেখিতে পাছে আৰ গৃহ পশি ।
 স্নানত উগমে আছন্ত বসি ॥ ৩১

চতুৰ্থ কাণ্ডম

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি সদাশিৱ শাক্তপাণি ॥ ৪

পদ ॥ আউৰ ঘৰে গৈয়া দেখন্ত ঋষি ।
 কবন্ত গোৰিন্দে হোম হৰিষি ॥
 ব্ৰহ্ম ভোজ দেন্ত কতো গৃহত ।
 ভুঞ্জন্ত আনি অৱশেষ যত ॥ ৩২
 কতো গৃহে আছা সন্ধ্যা উপাসি ।
 গায়ত্ৰী জপা মোন ছয়া বসি ॥
 ছাড়ন্ত খাণ্ডা-বাক কতো ঘৰে ।
 কতোহো ফুবন্ত বথ উপৰে ॥ ৩৩
 ঘোড়া লৱড়াস্ত কতো প্ৰবন্ধে ।
 ফুবন্ত কৃষ্ণ কতো হস্তী-কন্ধে ॥

কতো ঘৰে আছা খাটত স্তুতি ।
 চপয় পঢ়ি ভাটে কৰে তুতি ॥ ৩৪
 উদ্ধৱ প্ৰমুখ্যে মন্ত্ৰী সহিতে ।
 কৰন্তু মন্ত্ৰণা কতো গৃহতে ॥
 সহস্ৰ সংখ্যাত বমণী সঙ্গে ।
 কৰন্তু কতো জল-ক্ৰীড়া বঙ্গে ॥ ৩৫
 অনেক বিপ্ৰ অনাই দামোদৰে ।
 কৰন্তু ধেনু-দান কতো ঘৰে ॥
 ভাৰ্য্যাক মাতি পৰিহাস কৰি ।
 কতো ঘৰে বঙ্গে হাসন্তু হৰি ॥ ৩৬
 শুনন্তে আছন্তু কৈতো পুৰাণ ।
 কৰন্তু কৈতো অৰ্থ-উপদান ॥
 কতো ঘৰে বসি আসন ধৰি ।
 আত্মাক চিন্তন্তে আছন্তু হৰি ॥ ৩৭
 কৰন্তু ঘন কৈতো লক্ষ্মী-পতি ।
 কৰন্তু কৃষ্ণে কৈতো মিত্ৰৱতি ॥
 কৈতো আলোচন্তু বলো সহিত ।
 চিন্তন্তে আছন্তু সন্তৰ হিত ॥ ৩৮
 কতো ঘৰে আতি উৎসৱ কৰি ।
 কৰন্তে পুত্ৰৰ বিবাহ হৰি ॥

বিহা দেশ্ত কন্যা কৈতো মুৰাৰি ।
 ছনাই আনন্ত কৈতো বহাৰী ॥ ৩৯
 কৈতো শশুৰিক পঠায়া জীৱ ।
 কান্দন্ত বসি দেৱ সদাশিৱ ॥
 কবন্ত কতো গৃহে যজ্ঞ-কাম ।
 প্ৰতিষ্ঠান্ত কৈতো কূপ আৰাম ॥ ৪০
 ঘোটকতে চড়ে কৈতো মুৰাৰি ।
 ফুবন্ত পৰিত্ৰে মুগক মাৰি ॥
 ধৰিয়া বেষ কৈতো ভৰি খুন্পি ।
 ভাঞ্জ কাজ বুজি ফুবন্ত চুন্পি ॥ ৪১

পঞ্চম কীর্তন

ঘোষা ॥ গোৱিন্দ গোপাল গকড়-কেতু ।

ভকতৰ ভয়-ভঞ্জন-হেতু ॥ ৫

পদ ॥ দেখিয়া নাৰদে তুলিলা হাসি ।

আমাক প্ৰভু ভুকুৰা আসি ॥

তোমাৰ চৰণ-সেৱাৰ বলে ।

তযু যোগ-মায়া জানো সকলে ॥ ৪২

জানিয়ো প্ৰভু মই তযু দাস ।
 কৰিয়া তোমাৰ যশ প্ৰকাশ ॥
 তিনিও লোকে ফুৰো বীণা বাই ।
 তোমাৰ পৰিত্ৰে চৰিত্ৰ গাই ॥ ৪৩
 মাধৱে বোলন্ত শুনियो মুনি ।
 যেন ভক্ত তুমি জানো আপুনি ॥
 লোকক শিখাওঁ ই ধৰ্ম্ম-ভেদ ।
 নকৰা মুনি আত কিছু খেদ ॥ ৪৪
 বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত ।
 মুনিৰ মাধৱে বঞ্জিলা চিত্ত ॥
 দেখিয়া কৃষ্ণৰ গৃহ-সম্পদ ।
 পৰম বিন্ময় ভৈলা নাৰদ ॥ ৪৫
 কৃষ্ণৰ আতি সতকাৰ পাই ।
 লড়িলা তেৰপৰা বীণা বাই ॥
 কৃষ্ণৰ চৰণ চিন্তন্তে যাস্ত ।
 গোবিন্দৰ গুণ সদায়ে গাস্ত ॥ ৪৬
 কৃষ্ণৰ মনুষ্য-লীলা-চৰিত্ৰ ।
 জগতকে ইটো কৰে পৰিত্ৰ ॥
 যিটো শুনে ভণে আক সঘনে ।
 তাৰ ভক্তি হৈব কৃষ্ণ-চৰণে ॥ ৪৭

শুনা সৰ্ব্বজন শৰুবে কহে ।
 চিৰকাল ইটো দেহা নবহে ॥
 হাটে-বাটে কৈত মিলে মৰণ ।
 সদায়ে নেড়িবা হৰি-চৰণ ॥ ৪৮
 নাৰদত বিষ্ণু আছন্ত কই ।
 বৈকুণ্ঠত মই নথাকো বই ॥
 যোগীৰ হিয়া এড়ি সমুদায় ।
 থাকো ভকতৰ কীৰ্ত্তন চাই ॥ ৪৯
 জানিয়া সৰে এড়া ভাস-ভুস ।
 ভাগ্যেসে ভাৰতে ভৈলা মানুষ ॥
 আক ব্যৰ্থ কৰা বিষয়-ভোলে ।
 মাণিকক বিকা কাচৰ মোলে ॥ ৫০
 মিছাত পুত্ৰ-দাৰা বুলি মৰা ।
 আপুনি গুণা আইলা কৈবপৰা ॥
 সৰে মায়াময় স্বপ্নৰ সৰি ।
 জন্ম সাফলি বোলা হৰি হৰি ॥ ৫১

নাৰদৰ কৃষ্ণ-দৰ্শন সমাপ্ত ॥ ১৭ ॥

অষ্টাদশ খণ্ড

বিপ্র-পুত্র-আনয়ন

প্রথম কীর্তন

ঘোষা ॥ মন বোল বাম শ্রীবাম জয় জয় বাম ॥ ১

পদ ॥ শুক মুনি বদতি শুনিয়ো পরীক্ষিত ।
একদিনা যেন ভৈলা দ্বাৰকা পুৰীত ॥
এক বিপ্র-পত্নীৰ উপজি পুত্রগুটি ।
ভূমিক ছুইলেক মাত্র গৈল প্রাণ ছুটি ॥ ১
মৃতক পুত্রক বিপ্রে কোলে কৰি লৈই ।
কান্দিল অনেক বাজ-দুৰাৰত থই ॥
বাজাকো ভৎসন্ত আতি কৰি তিবন্ধাব ।
ইটো দুষ্ক দুৰ্জজন ক্ষত্রিয়-কুলাঙ্গাব ॥ ২
কোথের পাপিষ্ঠ ব্রহ্ম-দেবী মন্দ-কৰ্ম ।
শঠ-বুদ্ধি কৰে ইটো অনেক অধৰ্ম ॥
পৰম লুভীয়া বাজা জগতকে মোৰে ।
মবিল তনয় মোৰ ইহাবেসে দোৰে ॥ ৩
এহি বুলি গৈল দ্বিজ গৃহক উলটি ।
এহিমতে উপজি মবিল আৰ গুটি ॥

ତାକୋ ଆନି ପେହ୍ଲାହିଲନ୍ତ ବାଜାବ ଦୁବାବେ ।
 ପୂର୍ବରତେ ନିନ୍ଦିଲନ୍ତ ବଚନ-ପ୍ରହାବେ ॥ ୫
 ଏହିମତେ ବିପ୍ରବ ମବିଲ ପୁତ୍ର ନର ।
 ଭଞ୍ଜସନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଦୁବାବତ ପେଲାହି ଶର ॥
 ଆଛନ୍ତ ଅର୍ଜୁନ ବସି କେଶବର କାଢେ ।
 ହେନ ଶୁନି ବ୍ରାହ୍ମଣକ ମାତ୍ରିଲନ୍ତ ପାଢେ ॥ ୬
 କି କାବଣେ ପୁତ୍ର-ଶୋକେ କାନ୍ଦା ଦ୍ଵିଜବର ।
 ତୋମାର ବାଜ୍ୟତ ତେରେ ନାହି ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ॥
 ଯାହାର ବାଜ୍ୟତ ଶୋକେ କାନ୍ଦେ ଦ୍ଵିଜଗଣ ।
 ନୁହିକେ କ୍ଵତ୍ରିୟ ସିଟୋ ନଟବ ଲକ୍ଷଣ ॥ ୭
 ବୁଦ୍ଧିଯୋକ ବିପ୍ର ଆରେ ମୋର କେନ କଳ୍ପା ।
 ତୋମାର ପୁତ୍ରକ ମହି କବିବୋହୋ ବଳ୍ପା ॥
 ବାଧିବେ ନୋରାବୋ ଯେବେ ଶୁନା ମହାଭାଗ ।
 ଅଗନିତ ବାସିୟା କବିବୋ ତନୁ ତ୍ୟାଗ ॥ ୮
 ଶୁନି ବିପ୍ରେ ଅର୍ଜୁନକ ବୁଲିଲା ବଚନ ।
 ଯାକ ବାଧିବାକ ନୋରାବିଲା ନାବାୟଣ ॥
 ବାମ କାମଦେର ଆକ ଅନିକନ୍ଦେ ନାଟେ ଯାକ ।
 ତାତ ଯତ୍ନ କବା ହିଟୋ ମିଛା ଗର୍ବ-ବାକ ॥ ୯
 ଅର୍ଜୁନେ ବୋଲନ୍ତ ମହି ନୋହେ ହ୍ଲାୟୁଧ ।
 ନୋହୋ ବାହୁଦେର କାମଦେର ଅନିକନ୍ଦ ॥

আমাৰ অৰ্জুন মাম দশোদিশে জানে ।
 গাণ্ডীৰ ধনুক মোৰ জগতে বথানে ॥ ৯
 শঙ্কৰকো তুৰি আছে মোৰ পৰাক্ৰমে ।
 যদি কোপে আটোপে আসস্ত সাজি যমে ॥
 তাকো জিনি তোমাৰ পুত্ৰক দিবো আনি ।
 গৈলস্ত সঞ্জাত দ্বিজ শূনি হেন বাণী ॥ ১০
 অৰ্জুনৰ বচনত হয় ভয়হীন ।
 শ্ৰীত হয় গৃহত আছন্ত কতো দিন ॥
 প্ৰসবৰ কাল আসি মিলিল দুনাই ।
 ত্ৰাহি ধনঞ্জয় বুলি ব্ৰাহ্মণে চেষ্টাই ॥ ১১

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাধা কি দায়াময় মোক ষড়্‌ৰায় ।
 তোমাৰ ভকতি বিনে ব্যৰ্থে আয়ু ষায় ॥ ১

পদ ॥ শূনি পাৰ্শ্ব আথে-বেথে গৈল দঢ় ছই ।

কবিলস্ত আচান্ত পবিত্ৰ জল ছুই ॥

ইন্দ্ৰদেব শঙ্কৰক নমিলা অৰ্জুন ।

দিব্য অস্ত্ৰ স্মৰি গাণ্ডীৰত দিলা গুণ ॥ ১২

টঙ্কাবিয়া দিব্য অস্ত্রচয়ক ঝাকিলা ।
 অধে উর্কে সিটো সূতি-গৃহক ঢাকিলা ॥
 নথাকিল সন্ধি ছাইলা আঞ্জব-পাঞ্জব ।
 গৃহক ঢাকিয়া শবে সাজিলা পিঞ্জব ॥ ১৩
 সেহিবেলা উপজিল বিপ্রব কুমাব ।
 পৃথিবীত পড়িয়া কান্দিলা বাবম্বাব ॥
 তেখনে অদৃশ্য ভৈল শরীবে সহিতে ।
 নাকলিলা কেবে তাক আগতে তহিতে ॥ ১৪
 দেখি পাছে বিপ্রে পুত্র-শোকব জমক ।
 কেশবব আগত ভৎসিলা অর্জুনক ॥
 মঞি কেন মূঢ় দেখিয়োক সর্ব্ব জনে ।
 কবিলো সঞ্জাত নপুংসকব বচনে ॥ ১৫
 সবংশে কেশবে নোরাবিলে বাখিবাক ।
 আৰ কোনে পবিত্রাণ কবিবে আমাক ॥
 বিধিব বিপাকে যিটো দৈবে ভৈলা নাশ ।
 কিনো মুর্থ তঞি তাক বাখিবাক চাস ॥ ১৬
 ধিক ধনঞ্জয় ধিক গাণ্ডব তোমাব ।
 মিছা কার্যে কিসক কবিলি অঙ্গীকাব ॥
 বিকর্ধনা অনেক কবিল দ্বিজবব ।
 শুনি নসহিল অর্জুনব কলেবব ॥ ১৭

ধনু ভুলি ধৰি পাছে মহাবিঘ্না কৰি ।
 তেখনে আটাইল গৈয়া যমৰ নগৰী ॥
 পাত পাত কৰি বিচাৰিলা মহাভাগ ।
 বিপ্ৰৰ পুত্ৰক তৈতো নপাইলেক লাগ ॥ ১৮
 ইন্দ্ৰৰ নগৰে গৈয়া বিচাৰিল পশি ।
 তৈতো বিপ্ৰ-পুত্ৰক নপাইলা মহাযশী ॥
 অগনি বৰুণ বায়ু চন্দ্ৰ নৈঋতিৰ ।
 সৰাৰো থানক বিচাৰিলা মহাবীৰ ॥ ১৯
 বিতৰিত কৰিলন্ত সাতো পতালক ।
 তৈতো খুজি নপাইলন্ত বিপ্ৰৰ পুত্ৰক ॥
 একো স্থানে বিচাৰিবে নথাকিল ঠাই ।
 উলটিয়া দ্বাৰকাক আসিলা ছুনাই ॥ ২০
 ভ্ৰষ্ট ভৈল অঙ্গীকাৰ জানিয়া নিশ্চয় ।
 অগনিত জাম্প দিবে যান্ত ধনঞ্জয় ॥
 হেন দেখি সখিক ধৰিলা হৰি আসি ।
 মৰিবাক নেদিয়া বুলিলা পাছে হাসি ॥ ২১
 দেখাইবো দ্বিজৰ সৰে পুত্ৰক তোমাক ।
 নকৰিয়ো ঋাস সখি বাখা আপুনাক ॥
 তোমাৰ বিপুল কীৰ্ত্তি থাকিবে লোকত ।
 মোহোৰ বচনে নকৰিয়ো প্ৰাণ হত ॥ ২২

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি ।
 হৰি-নাম বিনা আৰ নাহি কাৰো গতি ॥
 বেদৰ প্ৰমাণ বাণী জানি সৰ্বজন ।
 বোলা হৰি হৰি কৰি অনেক যতন ॥ ২৩

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ শ্ৰীৰাম মাধৱ বাঘৱ বধুপতি ॥ ৩

পদ ॥ অৰ্জুনক বুলি হেন বাণী ।
 দিব্য বথে চড়ি চক্ৰপাণি ॥
 ধৰিল উত্তৰ দিশ পথ ।
 অৰ্জুনে ডাকন্তে যাস্ত বথ ॥ ২৪
 সাতোথান পৃথিৱী এড়াইল ।
 গৈয়া সাতো সাগৰ ছড়াইল ॥
 ধৰি মহা মনোজব-গতি ।
 ভৈলা লোকালোকৰ সিভিত্তি ॥ ২৫
 প্ৰবেশিলা ঘোৰ অন্ধকাৰে ।
 ঘোড়া আৰ যাইবাক নপাবে ॥
 হেন দেখি যোগেশ্বৰ হৰি ।
 আগুক হানিলা চক্ৰ ধৰি ॥ ২৬

মহাৰশ্মি-পুঞ্জ পসৰাই ।
 আগত কিৰণে ফেড়ি যাই ॥
 যেন বাঘৰ শৰ-জাকে ।
 বিদাৰয় বাক্ষস-সেনাকে ॥ ২৭
 হাজাৰেক সূৰ্য্য যেন জ্বলে ।
 তাহাৰ পাছত ঘোড়া চলে ॥
 ঘোৰ তম তৰিয়া সত্বৰে ।
 জ্যোতিপুঞ্জ পাইল তাত পৰে ॥ ২৮
 বশ্মি লাগি চক্ষু ফুটে দেখি ।
 মুদীলা অৰ্জ্জুনে দুই আখি ॥
 তাক এড়ি জল পাইলা গই ।
 ঘোৰ উৰ্ম্মি বায়ু উথলয় ॥ ২৯
 পাছে ধনঞ্জয়ে যত্নবাজে ।
 প্ৰবেশিলা সেই জল-মাৰে ॥
 ছয়ো গৈয়া দেখিলা প্ৰত্যেক ।
 ফটিকৰ তন্তু হাজাৰেক ॥ ৩০
 দিব্য গৃহ প্ৰকাশন্তে আছে ।
 পশিলা ভিতৰ তাৰ পাছে ॥
 অনন্তক গৈয়া ভৈলা ভেট ।
 তুলি আছে হাজাৰেক ফেট ॥ ৩১

ফণা-মণি কবে তিৰিমিৰি ।

প্রকাশন্ত যেন শুরু গিৰি ॥

তান শৰীৰত স্নখাসনে ।

প্রকাশন্ত বসি নাৰায়ণে ॥ ৩২

সুন্দৰ শৰীৰ মেঘ-শ্যাম ।

গীত বস্ত্ৰে আতি অনুপাম ॥

প্রসন্ন বদন মনোহৰ ।

আয়ত লোচন কচিকৰ ॥ ৩৩

শিৰত কিৰীটি বহুময় ।

তাৰ বশ্মি শোভে কেশচয় ॥

জ্বলে গণ্ড মকৰ-কুণ্ডলে ।

প্রকাশে শ্ৰীবৎস বক্ষঃস্থলে ॥ ৩৪

কণ্ঠত কৌস্তভ নৰ সূৰ্য্য ।

প্রলম্ব বৰ্ত্তূল অক্ষ ভুজ ॥

কেয়ূৰ কঙ্কণে স্নশোভিত ।

বন-মালা আপাদ-লম্বিত ॥ ৩৫

পদ দুই পঙ্কজৰ কান্তি ।

পাসি ভৈলা আঙ্গুলিৰ পাস্তি ॥

জ্বলে আতি নখ-চন্দ্রচয় ।

ভকতৰ প্রকাশে হৃদয় ॥ ৩৬

স্নানন্দ প্রমুখ্যে পাৰিষদে ।
 চৌপাশে উপাসে নিশবদে ॥
 চক্র আদি অস্ত্রে মূর্তি ধৰি ।
 সেৱা কৰে বিষ্ণুক আৱৰি ॥ ৩৭
 পুষ্টি আদি ঋদ্ধি দিব্য কাছে ।
 মাধৱক আবাধন্তে আছে ॥
 ভণিল শঙ্কৰে কৃষ্ণ-পদে ।
 হৰি হৰি বোলা সভাসদে ॥ ৩৮

চতুৰ্থ কীর্তন

ঘোৰা ॥ বাম বোল বাম বোল লোকাই ।
 বাম নাম বিনা বান্ধৱ নাই ॥ ৪
 পদ ॥ অদ্ভুত ৰূপ দেখি ধনঞ্জয় ।
 কল্পিল শৰীৰ ভৈল বিস্ময় ॥
 আত্মাক কৃষ্ণে দৰশন পাই ।
 পড়ি প্ৰণমিলা মাথা দৱাই ॥ ৩৯
 অৰ্জুনো দণ্ডবতে পড়ি আগে ।
 নমিলা গৈয়া আতি অনুৰাগে ॥

বিষ্ণুৰ পৰম মহিমা দেখি ।
 কৰিলা কৰযোড় ছয়ো সখি ॥ ৪০
 দেখিয়া পাছে দুইকো চক্ৰপাণি ।
 হাসিয়া হেন বুলিলন্ত বাণী ॥
 তোমৰা নৰ নাৰায়ণ ছই ।
 ভৈলা অৱতাৰ মনুষ্য ছই ॥ ৪১
 ধৰ্ম্মক দ্বিজক বাধিবে লাগি ।
 ব্ৰহ্মাদেৱে দুইকো নিলন্ত মাগি ॥
 পৃথিৱীৰ সৰে ভাৰ সংহৰি ।
 আসা মোৰ ঠাইক সত্ৰৰ কৰি ॥ ৪২
 তোমৰা দুইক দেখিবাক মন ।
 আনিলো সৰে দ্বিজ-পুত্ৰগণ ॥
 ভৈলো দেখা-দেখি এ চিৰকালে ।
 পৃথিৱীক এড়ি আসা সকালে ॥ ৪৩
 যদি পূৰ্ণকাম ছয়ো তোমৰা ।
 সৃষ্টিৰ অৰ্থে আসি তপ কৰা ॥
 হাসিয়া এহি বুলি চক্ৰপাণি ।
 ব্ৰাহ্মণৰ দশ ছৱালি আনি ॥ ৪৪
 দিলন্ত কৃষ্ণ অৰ্জুনৰ হাতে ।
 নমিলা পাছে ছয়ো প্ৰণিপাতে ॥

তোমাৰ আঞ্জাক পালিবো স্বামী ।
 থাকিয়ো গৃহক লড়িলো আমি ॥ ৪৫
 এহি বুলি কৃষ্ণ-অৰ্জ্জুন দুই ।
 উঠিলা বথত আনন্দ ছই ॥
 ব্ৰাহ্মণৰ সৰে পুত্ৰক লৈলা ।
 পুৰাণী পথে দ্বাৰকাক গৈলা ॥ ৪৬
 পাছে ধনঞ্জয় প্ৰতিজ্ঞা পালি ।
 দিলন্তু দ্বিজৰ দশো ছৰালি ॥
 মৰা পুত্ৰগণ পায় ব্ৰাহ্মণে ।
 পৰম আনন্দ মিলিল মনে ॥ ৪৭
 সভাৰ্য্যে ওহ্লায়া যেন নাচন্তু ।
 অৰ্জ্জুন ধন্য বুলি বখানন্তু ॥
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে বীৰ বিজয় ।
 এড়াইল দাক্ষণ মৰণ-ভয় ॥ ৪৮
 বিষ্ণুৰ তেজ দেখি ধনঞ্জয় ।
 ভৈলন্তু মনত আতি বিস্ময় ॥
 পৌৰুষ পুৰুষৰ কিছু নুই ।
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে সমস্তে ছই ॥ ৪৯
 এহি বুলি বীৰ দঢ়ায়া মতি ।
 একান্ত কৰিলা হৰি-ভকতি ॥

এহিমতে হৰি জগত-গুৰু ।

সম্যকে ভকতৰ কল্পতৰু ॥ ৫০

দুৰ্জ্জন জনৰ চিন্তিয়া মাৰ ।

লীলায়ে ভূমিৰ হৰিলা ভাৰ ॥

কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।

কৰিয়ো কীৰ্ত্তন সমস্ত জনে ॥ ৫১

আত পৰে ধৰ্ম্ম নাহিকে আন ।

ব্যাসৰ বচন বেদ-প্ৰমাণ ॥

হেন জানি স্মৃথে গৃহতে থাকি ।

হৰি হৰি বোলা সমাজে ঢাকি ॥ ৫২

বিপ্ৰ-পুত্ৰ-আনয়ন সমাপ্ত ॥ ১৮ ॥

উনবিংশ খণ্ড

দামোদৰ-বিপ্ৰাখ্যান

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম হৰি গোপাল গৌৰিনন্দ ।

ষট্ঠমণি মুকুন্দ গৌৰিনন্দ ॥ ১

পদ ॥ শুক নিগদতি শুনা কুকপতি

কৃষ্ণৰ আৰো চৰিত্ৰ ।

আছিল দৰিদ্ৰে বিপ্ৰ দামোদৰ

বৈষ্ণৱ আতি পৰিত্ৰ ॥

কৃষ্ণেয়েৰে তান মহা মিত্ৰবতি

পঢ়ন্তে গুৰু-গৃহত ।

থাইবে খুন্টিবাক একোৰে নাহিকে

বস্ত্ৰ-হীন শৰীৰত ॥ ১

আতি পতিব্ৰতা তাহানে ব্ৰাহ্মণী

ছঃখে দণ্ডে যুগ যায় ।

কাম্পন্তে আসিয়া স্বামীক বুলিলা

মুখৰ মাত নোলায় ॥

শুনিয়োক স্বামী মন্দভাগী আমি
সহিবো কত নিকাৰ ।

দ্বাৰকাত আছে শ্ৰদ্ধু নাৰায়ণ
পৰম মিত্ৰ তোমাৰ ॥ ২

দীন-দায়াকৰ জগত-ঈশ্বৰ
সাক্ষাতে লক্ষ্মীৰ পতি ।

তোমাৰ নিকাৰ দেখিয়া দিবন্ত
অনেক ধন-সম্পত্তি ॥

তাহান চৰণ চিন্তে যিটো জন
আপুনাকো দেন্ত তাক ।

নকৰা বিমন পাইবা বহু ধন
নবাধিবা মোৰ বাক ॥ ৩

ভাৰ্য্যাৰ বচন শুনিয়া ব্ৰাহ্মণে
দৃঢ় কৰিলন্ত মতি ।

কৃষ্ণ-দৰশনে মোৰ মহালাভ
যাইবো দ্বাৰকাক প্ৰতি ॥

ভাৰ্য্যাক বোলন্ত যি পাবা সন্দেশ
আনি দিয়া ঝাণ্টে উঠি ।

শুনিয়া ব্ৰাহ্মণী মাগি আনিলন্ত
চাউল-চিৰা চাৰিমুঠি ॥ ৪

কানিৰ টুপলি বান্ধি আনি দিলা
ব্ৰাহ্মণে কাথত লৈলা ।

কৃষ্ণৰ চৰণ দেখিবাক মনে
দ্বাৰকাক লাগি গৈলা ॥

কৃষ্ণক দেখিবে কত বেলি পাওঁ
মনে গুণি দ্বিজবৰ ।

সেনাৰ বাৰুক ছড়াই তিনি দ্বাৰ
পাইলা গৈয়া অভ্যন্তৰ ॥ ৫

ষোড়শ হাজাৰ আৰাস প্ৰকাশে
বৈকুণ্ঠপুৰ-সমান ।

যদুগণ যাত পশিবে নপাৰে
কৃষ্ণৰ বহস্ত্ৰ স্থান ॥

তাৰ এক গৃহ পশিলা ব্ৰাহ্মণ
কেহোৰে বাধস্তা নাই ।

সব্যা ভাৰ্য্যা সমে সোণাৰ খাটত
শুতি আছা যদুৰায় ॥ ৬

ইটো মহাত্মঃস্বী ভিক্ষুক ব্রাহ্মণে
কত পুণ্য কবি আছে ॥

ত্রৈলোক্যব গুরু লক্ষ্মীর নিবাস
আপুনি সেবন্ত যাক ।
ভাৰ্য্যাক এড়িয়া আন্ধ আলিঙ্গন্ত
যেহেন শ্রেষ্ঠ দদাক ॥ ৯

দ্বিতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ যাদবানন্দ দায়শীল হবি ।
হবি দায়শীল কেশর গোপাল ॥ ২

পদ ॥ পাছে হবি হস্ত কবি সখাৰ হাতত ধবি
সুধিলন্ত কবি সতকাৰ ।

গুরুৰ গৃহৰ তথা স্তম্বা পুৰাণী কথা
যেন ভৈল আমাৰ নিকাৰ ॥

গুরু-পত্নীগণে আসি আমাক বুলিলা হাসি
খড়ি লুড়ি দিয়া শিষ্যগণ ।

আমিসৰো হেন শুনি কাটত বান্ধিয়া ভুনি
আনন্দে লাড়িলো বঙ্গ-মন ॥ ১০

অবণ্যৰ পশি সান্ধি খড়ি লুড়ি বোঝা বান্ধি
গৃহক চলিলো বঙ্গমনে ।

যাওঁ কথা-মাতে হাসি অকস্মিতে তৈতে আসি
পাইলে ঘোৰ বাত-বৰিষণে ॥

গৰ্জ্জনতে ভূমি লড়ে ঘনে ঘনে বজ্জ পড়ে
খাল-বাম সম ভৈল আতি ।

নাকলিয় একো পথ সূৰ্য্য পাছে গৈল অস্ত
ভৈল ঘোৰ অন্ধকাৰ বাতি ॥ ১১

পাছে আমি সৰে শিষ্য নাকলিলো একো দৃশ্য
বাত-বৃষ্টি পীড়িলে আমাক ।

কাম্পে তনু তৰতৰি অন্তো-অন্তে হাতে ধৰি
বাট নপাই তৈতে ফুৰো পাক ॥

মাথাত খড়িৰ বোঝা যান নেযায় একো খোজা
ফুৰন্তে বজনী গৈল ক্ষয় ।

নযাওঁ কেহো কাকো এড়ি কিবণে আন্ধাৰ ফেড়ি
ভৈল আসি আদিত্য উদয় ॥ ১২

সান্দীপনি দ্বিজৰাজে বিচাৰিলা বন মাজে
ভৈলা আসি আমাক প্রতেক ।

জাবে কাম্পে শিষ্য যত শৰীৰত নাহি তত
দেখি খেদ কৰিলা অনেক ॥

আমাক বোলন্ত বাক শুনিয়োক শিষ্য-জাক
মোৰ পদে কিনো ছুঃখ ভৈল ।
প্ৰাণতো এড়িলা আশ খপিলাহা বনবাস
গুৰু-ঋণ সৰে শুকা গৈল ॥ ১৩

শুনা শিষ্য নিবস্তব তুষ্ট হয় দেৱেণা বব
জানা সৰে শাস্ত্ৰ এতিক্ৰমে ।
পূৰ্ণ ভৈল মনোবথ গৃহক ধৰিলো পথ
পাছে আমি সৰে শিষ্যগণে ॥

আনো ছুঃখ নানা মত গুৰু-গৃহে পাইলো যত
প্ৰাণ-সখি স্মৰাহা তাক ।
হেন শুনি বিজববে কৰযোবে অনন্তবে
কৃষ্ণক বুলিলা মুছ বাক ॥ ১৪

শুনিয়োক পৰম ব্ৰহ্ম আমাৰ সাফল জন্ম
সমস্ত পাতক ভৈল নাশ ।
যিহেতু জগত-স্বামী তোমাৰ লগত আমি
গুৰু-গৃহে কৰিলো নিবাস ॥

পৰম সঙ্কোচ তৈলা দ্বিজবৰ
কৃষ্ণৰ শুনিয়া বাণী ॥

চাউল-চিৰামুঠি নেদন্ত কৃষ্ণক
লাজে চপবাই মাথ ।

হেন দেখি পাছে মনত গুণস্তু
তিনিও লোকৰ নাথ ॥ ১৭

ইটো দ্বিজবৰে পূৰ্বতো আমাক
লক্ষ্মী-কামে নবাধিলা ।

ভাৰ্য্যাৰেবেসে প্ৰীতি সাধিবাক প্ৰতি
আমাৰ ঠাইক আসিলা ॥

মনুষ্য-হুল্লভ পৰম সম্পদ
দিবো আঙ্ক আজি আমি ।

কানিৰ টুপলি বিচাৰি আনিলা
আপুনি জগত-স্বামী ॥ ১৮

ইটো কি বুলিয়া টুপলি মেলিয়া
সখিক বুলিলা বাক ।

ইটো চাউল-চিৰা জগতে সহিতে
তৃপ্তি কৰে আমাক ॥

এহি বুলি হবি একমুঠি ধবি

ভুঞ্জিলন্ত আনন্দত ।

আউব মুঠি ধবি খাইবাক খোজন্তে

ধবিলা লক্ষ্মী হাতত ॥ ১৯

যত লাগে মানে সবে সম্পত্তিক

এহিমুঠি দিবে পাবে ।

নখায়োক আব বুলি লক্ষ্মী মাঝে

স্বামীক বুলিলা ঠাবে ॥

হেন শুনি হবি চাউল-চিবা এড়ি

খাকিলা হাসি নমাতি ।

দিব্য ভোগ ভুঞ্জি কৃষ্ণব গৃহত

ব্রাহ্মণো বঞ্চিলা বাতি ॥ ২০

শয়নক লাগি স্বৰ্গ খাটত

বিছায়া দিলন্ত তুলি ।

মহাস্থখে তাতে শুতিয়া আছিল।

আজি স্বৰ্গ পাইলো বুলি ॥

প্রভাততে উঠি লড়িলা ব্রাহ্মণ

কৃষ্ণক মাগি মেলানি ।

সখিক ধৰিয়া মাধবে অনেক
বুলিলা মধুৰ-বাণী ॥ ২১

আগ বঢ়াই নিয়া গৃহক পঠাইল
ব্রাহ্মণ চলিল স্থখে ।

কৃষ্ণে নেদিলন্ত নুখুজিলা ধন
ব্রাহ্মণো আপুন মুখে ॥

মনত গুণন্ত দ্বিজত ভকত
কিনো দেব বনমালী ।

কোথের দৰিদ্ৰ মঞি পাপী মোক
ধৰিলন্ত আক্কাবালি ॥ ২২

আপুনাৰ খাটে নিয়া বসুৰাইলা
ঘৰি ধুৱাইলেক ভৰি ।

শ্রম দেখি লক্ষ্মী আপুনি বিঞ্চিলা
চামৰক কবে ধৰি ॥

তিনিও লোকৰ ঐশ্বৰ্য্যক পাৰে
অৰ্চিয়া যাৰ চৰণ ।

আমাৰ কুৎসিত সন্দেশকো খাইল
হেন প্রভু নাৰায়ণ ॥ ২৩

দ্বিভ্ৰে ত্রাক্ষণে ধন পাইলে মোক

পাসবিবে সমুদায় ।

এহি বুলি ধন

নেদিলে আমাক

জানিলো কৃষ্ণ গোসাঁই ॥

হেন গুণি-গাঙ্গি

যাহাস্তে গৃহব

সমীপ পাইলন্ত পাছে ।

চন্দ্র-সূর্য্য-সম

অনেক বিমান

দেখন্ত তহিতে আছে ॥ ২৪

দিব্য উপবনে

পড়ি পক্ষীগণে

স্বললিত বাব তেজে ।

দীঘি-সবোবব

পুষ্পিত উৎপল

প্রফুল্ল পঙ্কজে বজে ॥

দিব্য নব-নারী

গণ ফুবে তৈতে

পিন্ধি বস্ত্র-অলঙ্কার ।

দেখিয়া ত্রাক্ষণে

বিন্ময়ে গুণন্ত

ইটো দিব্য পুরী কাব ॥ ২৫

মুছি গৃহ মোব

কৈক আইলো বুলি

ধমকি আছন্ত চাই ।

নৰ-নাৰীগণে বিপ্ৰক বেটিল

দিব্য বাত-ভণ্ড বাই ॥

স্বামী আসিবাৰ শুনিয়া ব্ৰাহ্মণী

গৃহৰ বজাইল বন্ধে ।

সালঙ্কতা দাসী সহস্ৰেকে বেটি

যোগানে লড়িলা সন্ধে ॥ ২৬

দিব্য আভৰণে ভূষিতা হুন্দৰী

যাহান্ত যেন নাচন্তে ।

ৰূপ ধৰি লক্ষ্মী যেন বাজ তৈল

আপুন থানৰ হন্তে ॥

দিব্য পৰিচ্ছদে আগ বাঢ়ি আসি

স্বামীক দেখিলা গই ।

আনন্দে লোতক বজাই আখি মুদি

থাকিল থমকি বই ॥ ২৭

পতিক বুদ্ধিয়ে নমিলা ব্ৰাহ্মণী

মনে ধৰি আলিঙ্গিলা ।

কণ্ঠাগণ মধ্যে প্রকাশন্তে সতী

ভাৰ্য্যাক দ্বিজে দেখিলা ॥

ভৈলা মহাপ্রীতি ভাৰ্য্যায়ে সহিতি
 এক ঠাই ছয়া পাছে ।
 পবন আনন্দে পশিলা মন্দিৰ
 দ্বিজবৰ দিব্য কাছে ॥ ২৮

চতুৰ্থ কীর্তন

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি বাম নিবঞ্জন জীয়েৰ জীৱন
 মুকুন্দ বাম মুৰাৰি ।
 তোমাৰ চৰণে পশিলো শৰণে
 নিয়োক মোক উদ্ধাৰি ॥ ৪

পদ ॥ স্বৰ্গৰু কহলী মৰকত থলী
 ফটিকৰ দ্বাৰ বাৰ ।
 বহুমন তন্তু গৃহৰ আবন্ত
 দেখি ভৈলা চমৎকাৰ ॥

ছুদ্ধ-ফেণ-সম শয্যাসৰ আছে
 সোণাৰ খাটে বিছাই ।
 স্বৰ্গৰ আসন ভাজন যতোক
 তাৰ সীমা-সংখ্যা নাই ॥ ২৯

চন্দ্রাতপসৰ টানিয়া আছয়

মুকুতাৰ মালা আঁৰি ।

দিব্য কন্যাগণে আয়াযাত কৰে

শুনি নুপুৰৰ সাৰি ॥

বহুৰ অনেক প্ৰদীপ প্ৰকাশে

নজানয় বাত্ৰি-দিন ।

ইন্দ্ৰতো অধিক পাইলা সমুদ্ভিক

গুচিল দাৰিদ্ৰ-চিন ॥ ৩০

কৃষ্ণবেসে কৃপা বোলন্ত ব্ৰাহ্মণে

আত নাহি আন হেতু ।

ভকতৰ অন্ন বস্তুক বিস্তৰ

কৰন্ত গৰুড়-কেতু ॥

আমাৰ সন্দেহ খাইলা হৃষীকেশ

চাউল-চিৰা একমুষ্টি ।

এতেকতে মোক মহা সম্পত্তিক

দিলন্ত পৰম তুষ্টি ॥ ৩১

তাহান চৰণে সৌহৃদ্য সখিত্ব

মিত্ৰ-ভাৰ নুগুচোক ।

জন্মে জন্মে মঞি তান দাস হৈবো
মোক মোহে নলজ্বোক ॥

এহি বুলি দ্বিজ ভুঞ্জিলা পবম-
ভোগ্যক পত্নী সহিত ।
কিছু কিছু কবি বিবয় এড়ন্ত
কৃষ্ণত অর্পিয়া চিত্ত ॥ ৩২

অজিত বিষ্ণুক ভকতেসে জিনে
জানি দ্বিজ দামোদর ।
এক-চিত্ত-মনে কৃষ্ণের চরণে
ভৈলন্ত ধ্যান-তৎপব ॥

দৃঢ় ভক্তি কবি ছিণ্ডি মোহ-জবী
কর্ম-বন্ধে ভৈলা হীন ।
পায়ী মহোদয় দেখি ব্রহ্মময়
কৃষ্ণতে গৈলন্ত লীন ॥ ৩৩

পবম পুকব প্রভু নাবাগণ
ভকতব যেন নিধি ।

বিংশ খণ্ড

দৈবকীৰ পুত্ৰ-আনয়ন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোৰা ॥ বাম মাধৱ মুৰাৰি ।
কৃষ্ণ যুকুন্দ দৈত্যাৰি ॥ ১

পদ ॥ শুক মুনি বোলন্ত শুনিয়ে পৰীক্ষিত ।
পাপৰ অন্তক ইটো কৃষ্ণৰ চৰিত ॥
অনন্তৰে দৈবকী শুনিলে হেন বাণী ।
গুৰুৰ মৃতক পুত্ৰ কৃষ্ণে দিলা আনি ॥ ১
হুয়া আতি বিশ্বয় গুণন্ত বৰ নাৰী ।
মোৰো ছয় তনয়ক কংসে আছে মাৰি ॥
হৃদয় ব্যাকুল কৰে তাসম্বাক স্মৰি ।
চক্ষুৰ লোকক আতি পৰে সবসৰি ॥ ২
মুখৰো নোহুলায় মাত গদগদ বাণী ।
বুলিলা বচন বাম গোবিন্দক আনি ॥
শুনিয়েক বাম শুনিয়েক দামোদৰ ।
জানিলো তোমৰা দুই জগত-ঈশ্বৰ ॥ ৩

অজস্তুৰো অক্ষী তুমি পৰম পুৰুষ ।
 কাৰ্য্যতে লক্ষিলো ছয়ো মুহুৰিকা মানুহ ॥
 খণ্ডিবাক লাগি পৃথিবীৰ মহাভাব ।
 মোহোৰ গৰ্ভত আসি ভৈলা অৱতাৰ ॥ ৪
 জগত নিৰ্ম্মাণ কৰে তোমাৰেমে মায়া ।
 জানিয়া শৰণ লৈলো কৰিয়োক দায়া ॥
 মৰা পোক গুৰুৰ যমৰপৰা আনি ।
 দিলাহা দক্ষিণা যেনমতে চক্ৰপাণি ॥ ৫
 তেনমতে মোৰ মনোৰথ কৰা সিদ্ধি ।
 পৰম ঈশ্বৰ ছয়ো বিধাতাৰ বিধি ॥
 কংসে মাৰিলেক মোৰ পুত্ৰ ছয়গুটি ।
 তাসন্মাক স্তম্ভস্তে প্ৰাণ যায় ফুটি ॥ ৬
 তোমাৰ প্ৰসাদে যেৰে দেখিবাক পাওঁ ।
 তেৰেসে দাৰুণ শোক-সস্তাপ এড়াওঁ ॥
 মাৰক মাতিলা বাম কৃষ্ণ ছুই ভাই ।
 আনি দিবো পুত্ৰগণ চিন্তা এড়া আই ॥ ৭
 এহি বুলি বাম কৃষ্ণ যোগ-মায়া-বলে ।
 একে নিমিষেকে গৈয়া পশিলা স্ততলে ॥
 ত্ৰৈলোক্য-মোহন দিব্যৰূপ হৃষীকেশ ।
 বলিৰ সভাত গই ভৈলস্ত প্ৰবেশ ॥ ৮

দেখে দৈত্যপতি আসিলন্ত বনমালী ।
 আথেবেথে সমাজে উঠিলা গাৰ চালি ॥
 আনন্দে আকুল ভৈলা কৃষ্ণ-দৰশনে ।
 সবংশে পড়িলা গৈয়া কৃষ্ণৰ চৰণে ॥ ৯
 জগতৰে আত্মা মোৰ পৰম দৈৱত ।
 কিনো মোৰ ভাগ্য আসি ভৈলা উপগত ॥
 পৰম হৰ্ষিষে নয়নৰ পড়ে পানী ।
 মাথাত কৰিয়া সিংহাসন দিলা আনি ॥ ১০
 বলভদ্রে সহিতে বসিলা তাতে হৰি ।
 দুইবো পাৰ পখালিলা বলি হাতে ধৰি ॥
 সবংশে শিৰত আনি লৈলা পাদোদক ।
 দিব্য বস্ত্ৰ ডুৰণে অৰ্চিলা মাধৱক ॥ ১১
 বহুবিধ সন্তৃত অমৃত ভক্ষ্য দিলা ।
 সবাক্ৰমে আপুনাক কৃষ্ণতে অৰ্পিলা ॥
 ভণিল শঙ্কৰে ধৰি কৃষ্ণৰ চৰণে ।
 বাম বাম ঘুৰিয়োক সভাসদগণে ॥ ১২

তযু দৰশন যত্নপি ছল'ভ

নুবুঝি তোমাৰ লীলা ।

আমি তামসিক অস্থৰ জাতিৰ

গৃহতে আসি মিলিলা ॥ ১৪

বান্ধস দানব দৈত্য-ভূতচয়

পিশাচ প্ৰমথপতি ।

তোমাক বিবোধ কৰি অপ্রয়াসে

পাইলেক পৰম গতি ॥

ধ্বেষত ভয়ত যিটো সিদ্ধি পাইলে

তামসিক দৈত্য-বাক ।

সাত্বিক গুণত থাকিয়া সততে

দেবে নপাবন্ত তাক ॥ ১৫

আমাৰ পৰোক্ষ বান্ধৱ তুমিসি

মাধৱ জানিলো আমি ।

হেন জানি মোত ছয়োক সন্তোষ

তিনিও লোকৰ স্বামী ॥

গৃহ-অন্ধ-কূপে পড়ি আছো নাথ

কিমতে আক এড়াওঁ ।

ফল-মূল ভুঞ্জি তোমাৰ চৰণ
চিন্তিয়া যেন বেড়াওঁ ॥ ১৬

তযু নাম মোৰ মুখে নছাড়োক
নেড়োক চিন্তে চৰণ ।
হেন মনোৰথ সাধিয়ো মাধৱ
তোমাতে লৈলো শৰণ ॥

ঐশ্বৰ্য্য-জঞ্জাল নলাগে আমাৰ
ছিণ্ডা মোৰ মোহ-পাশ ।
কৰা প্ৰভু দায়ী জন্মে জন্মে হৈবো
তোমাৰ দাসবো দাস ॥ ১৭

আজ্ঞা কৰিয়োক জীৱৰ ঈশ্বৰ
সম্প্ৰতি কি কৰো আমি ।
হেন শুনি হাসি বলিক মাতীলা
তিনিও লোকৰ স্বামী ॥

মৰীচিৰ ছয় আছিল তনয়
প্ৰথম মনুৰ দিনে ।

ভৈলা সৰে দেৱ তাসম্বাৰ আগৈ
নাম শুনা ভিনে ভিনে ॥ ১৮

স্বৰ পৰিষ্কৰ উগদীথ পতঙ্গ

ক্ষুদ্রক্ষক্ আৰো য়ণি ।

এহি ছয় জন পৰম পৰিত্র

আছে কাম-ক্রোধ জিনি ॥

যৈমানি ব্রহ্মায়ে নিজ ছুহিতাক

ক্ৰীড়া কৰিবাক চাস্ত ।

দেখি ছয়োজনে ব্রহ্মাক নিন্দিয়া

উপহাস্ত কৰিলস্ত ॥ ১৯

অসুৰ-যোনিক যাহা বুলি ব্রহ্মা

শাপ দিলা কোপ মনে ।

হিবণ্যকশিপু দৈত্যৰ তনয়

ভৈলা আসি ছয়োজনে ॥

পাছে দৈবকীৰ গৰ্ভতে ছয়োক

উপজায়া যোগমায়া ।

ধৰি কংস বায় সবাকো বধিলা

অধৰ্ম্ম একো নচায়া ॥ ২০

সম্প্ৰতি তোমাৰ কাছতে আছস্ত

ছয়ো মোৰ শ্ৰেষ্ঠ ভাই ।

তাসম্বাক লাগি সদায়ে ক্ৰন্দন
কবন্ত দৈবকী আই ॥

সৰাহাঙ্কে আজি দ্বাৰকাক নিবো
গুচাইবো মাৰব শোক ।

মোহোৰ প্ৰসাদে শাপ এড়াই আজি
ছয়ো যাইবে স্বৰ্গলোক ॥ ২১

এহিসে কাৰণে তোমাৰ পাশক
আমি আছো দৈত্য-পতি ।

শুনি বলি উঠি ছয়কো আগতে
যোগাইলা কৰি ভকতি ॥

কৃষ্ণৰ চৰণ দুহাতে ধৰিয়া
শিবত অৰ্চ্চিলা তুলি ।

আজিসে সমস্ত পাপ দূৰ ভৈল
জন্ম সাফলিলো বুলি ॥ ২২

শুনা সৰ্ব্বজন এড়ি আন মন
স্থিৰ কৰি এক মতি ।

কৃষ্ণ-নাম বিনা ইটো কলি-যুগে
নাহি নাহি আন গতি ॥

জানিয়া কৃষ্ণব

চবণে শবণ

পশিয়ো হৃদৃঢ় মতি ।

বোলা বাম বাম

ছাড়ি আন কাম

লভিবা পবম গতি ॥ ২৩

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ কমললোচন কলুষ-মোচন ॥ ৩

পদ ॥ পাছে বলি বায়ক আশ্বাস কবি ।

সবাহাঙ্কে লৈয়া উঠিলা হবি ॥

দ্বাবকা-পুৰ পাইলা মহাভাগে ।

ছয়ো ভাইক দিলা মাতৃৰ আগে ॥ ২৪

ছয়ো ছবালক দৈবকী দেখি ।

পবম আনন্দে চাস্ত নিবেধি ॥

নিশ্চয়ে সবে মোৰ পুত্র বুলি ।

লৈলস্ত সবাকো কোলাত তুলি ॥ ২৫

পুত্র-স্নেহে অবে ছয়ো তন ।

কবস্ত পুত্রৰ মুখ চুম্বন ॥

উৎসকে পুত্রক পিয়াস্ত ক্লীৰ ।

আগস্ত ঘনে ঘনে পুত্র-শিব ॥ ২৬

আনন্দে দৈবকী যেন নাচন্ত ।
 ইগুটি থৈয়া আৰগুটি লন্ত ॥
 বিষ্ণুৰ মায়ায়ে মুহিল চিত্ত ।
 দৈবকী ভৈলা আতি আনন্দিত ॥ ২৭
 একে দৈবকীৰ তন বিশেষ ।
 কৃষ্ণৰ আৰো পীত-অবশেষ ॥
 সন্তোষে তাক পিলা ছয়োজনে ।
 কৃষ্ণৰ আৰো অঙ্গ-পবশনে ॥ ২৮
 ঘোৰ ব্ৰহ্ম-শাপ তাহাক তৰি ।
 আমি দেব হেন তাহাক স্মৰি ॥
 পিতৃক মাতৃক কৰি বন্দন ।
 পড়ি প্ৰণামিলা কৃষ্ণ-চৰণ ॥ ২৯
 বলোৰ চৰণে কৰিয়া সেৱ ।
 স্বৰ্গক পাছে যাস্ত ছয়ো দেৱ ॥
 চাহি আছে লোকে নিজম পড়ি ।
 ছয়োজনে যায় বিমানে চড়ি ॥ ৩০
 দেখিয়া দৈবকী ভৈল বিশ্বয় ।
 আসিল মোৰ মৰা পুত্ৰ ছয় ॥
 স্বৰ্গক গৈল মোৰ তন খায়া ।
 জানিলো সকল বিষ্ণুৰ মায়া ॥ ৩১

বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত ।
 কৃষ্ণৰ অদ্ভুত লীলা-চৰিত ॥
 অনন্ত বীৰ্য্যৰ যত মহিমা ।
 তাক কহি কোনে কৰিবে সীমা ॥ ৩২
 পৰম মঙ্গল হৰি-চৰিত ।
 জগতৰে ইটো হৰে ছুৰিত ॥
 যিৰাজনে আক শুনে শুনাৰে ।
 বিষ্ণুৰ প্ৰসাদে মোক্ষক পাবে ॥ ৩৩
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 কৰিয়ো কীর্তন সমস্ত জনে ॥
 কলি-যুগে ইটো মহা উপায় ।
 হৰি-নাম লৈলে মুকতি পায় ॥ ৩৪
 বেদান্তৰো তত্ত্ব শুকৰ বাণী ।
 জানি হেলা এড়া সমস্তে প্ৰাণী ॥
 য়েৰে স্থখে পাইবা বৈকুণ্ঠ-পূৰী ।
 সদাক্ষ ডাকিয়া ঘূৰিয়ো হৰি ॥ ৩৫

মৈত্ৰীকীৰ্তন পুস্তক-আনয়ন সমাপ্ত ॥ ১০ ॥

একবিংশ খণ্ড

বেদ-স্তুতি

প্রথম কীর্তন

ঘোষা ॥ এ হবি বাম হবি অনন্ত যুবাৰি ।
ভকত-বৎসল নিয়ো সেৱক উদ্ধাৰি ॥ ১

পদ ॥ জগত সংহৰি স্তুতি আছা নাৰায়ণ ।
প্রথম নিশ্বাসে বাজ ভৈল বেদগণ ।
জগাইলা বিমুক্ত তুতি কৰি ভক্তি-ভাৱে ।
যেন নট-ভাটে চক্ৰবৰ্তীক জগাৰে ॥ ১
জয় জয় হোক হৰি আনন্দ-প্রকাশ ।
সমস্ত জীৱৰ কৰা মায়াক বিনাশ ॥
তুমিসি সবাকৈ দিয়া চৈতন্য-শক্তি ।
আমি বেদগণে আত প্রমাণ সম্প্ৰতি ॥ ২
দশ দিগ-পাল সমে জগত সমস্ত ।
তোমাতেসে উপজ্ঞে তোমাত যায় অন্ত ॥
আতেসে সমস্তে ব্ৰহ্ম-মন্ত্ৰগণে বড়ে ।
যেন যৈত ভৰি দিলে পৃথিবীতে পড়ে ॥ ৩

তুমিসি পৰম তত্ত্ব জানি জ্ঞানীগণে ।
 ছাড়ে পাপ তযু গুণ-শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তনে ॥
 আনন্দ-ব্ৰহ্মক যিটো জনে ভজে স্বামী ।
 তাহাৰ মহিমা আৰ কি কহিবো আমি ॥ ৪
 মনুষ্য-শৰীৰ পায়। যিটো নবগণ ।
 নকৰে তোমাৰ যিটো শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন ॥
 বিফলে জনম গৈল ভৈল সৰ্বনাশ ।
 জীৱন্ততে মৰা সিটো ভাথিব নিশ্বাস ॥ ৫
 শৰীৰৰ ছয় চক্ৰ চিন্তে যিটোজন ।
 তাহাৰ গুচুৱা ভয় মৃত্যু নাৰায়ণ ॥
 হৃদি-গত কৰি হৰি সম্প্ৰতি তোমাক ।
 কৰোহো উপাসা আমি সৰে বেদ-জাক ॥ ৬
 আপুনি স্ৰজিলা চৰাচৰ দেহা যত ।
 সমস্তে ঐশ্বৰ্য্য-ভাৰে আছা সমস্তত ॥
 জীৱ-অংশে তুমি প্ৰবেশিলা গাৰে গাৰে ।
 আৰে আমি তোমাক ভজোহো সৰ্বভাৰে ॥ ৭
 তোমাৰেবেসে অংশ আমি যত জীৱ-জাক ।
 তোমাৰ মায়ায়ে প্ৰভু বান্ধিলে আমাক ॥
 দিয়ো উপদেশ ভজো তোমাৰ চৰণে ।
 মায়াৰ বন্ধন ছিণ্ডো শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তনে ॥ ৮

জ্ঞান-অভ্যাসকো কহো নেদেখি বিশেষ ।
 শ্রবণ-কীৰ্ত্তনে তবে সংসাৰৰ ক্লেশ ॥
 তোমাৰ ভক্তৰ সঙ্গ পায় অনুপম ।
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ কৰে তৃণ-সম ॥ ৯
 তুমিসি পৰম প্ৰিয় আত্মা নাৰায়ণ ।
 তযু পদ-পঙ্কজে মজোক মোৰ মন ॥
 ভাৰতে মনুষ্য-জন্ম নুহিকে সেস্থবে ।
 তোমাক নভজি আত্মঘাত কৰি মৰে ॥ ১০
 প্ৰেমভাৱে দুৰ্লভ যে তোমাক শ্ৰবণ ।
 যেন তেন মতে কৰো শ্ৰবণ-কীৰ্ত্তন ॥
 সদায় থাকোক মোৰ মন তযু পাৰে ।
 বোলা হৰি হৰি আৰে প্ৰাণ থাকে যাৰে ॥ ১১

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি হৰিয়ো ক্লেশ হে
 হৃষীকেশ কৰুণা-সাগৰ ।
 মায়া-মহোদধি মাৰে মজিলোহো
 মাধৱ মোক উদ্ধৰ ॥ ২

পদ ॥ বুদ্ধি-অহকাৰে আৰবিলে আতি
 মহামুঢ় ভৈলো স্বামী ।

এতেকেসে জ্ঞানী- গণে অবশেষ
জগতকে বোলে হৰি ।

আবে জগজীৰ তোমাৰ চৰণে
ভজো হৃদয়ত ধৰি ॥ ১৪

যত তপ আছে সমস্তে কৰোক
পড়োক পৰ্বতে উঠি ।

সমস্তে তীৰ্থত স্নানিয়া ফুবোক
বেদক পঢ়োক তুষ্টি ॥

যত যজ্ঞ আছে সমস্তে যজোক
কৰোক যোগ অভ্যাস ।

হৰিৰ কীৰ্ত্তন নকৰি তথাপি
নেড়য় মৃত্যুৰ ত্রাস ॥ ১৫

নাহি দেহেন্দ্রিয় সমস্তে কৰ্ত্তাৰ
শক্তিক ধৰা একলে ।

তুমিসি সৰ্ব্বজ্ঞ তুমি সৰ্ব্বকৰ্ত্তা
তোমাক সেৰে সকলে ॥

যেন চক্ৰবৰ্ত্তী বাজাক যোগাৰে
সামবাজে কৰ-ভাৰ ।

ব্রহ্মা আদি কবি দেৱৰ ঈশ্বৰ
তযু পাবে নমস্কাৰ ॥ ১৬

তোমাৰেমে মায়া- কৰ্ম্মে বন্দী ছয়া
সংসাৰে উপজো মৰো ।
ছুঃখ-সাগৰত ত্ৰাণ কৰা হৰি
তোমাৰ চৰণে ধৰো ॥

তুমি অন্তৰ্যামী সমস্ত লোকৰ
তুমি মহেশ্বৰ দেৱ ।
তুমিসি সৰ্ব্বজ্ঞ নৃসিংহ তোমাক
মনে কৰো আমি সেৱ ॥ ১৭

সংসাৰ-চক্ৰৰ কৰৱতে চিৰে
নেড়ে মহামোহ ভয় ।
তোমাৰ চৰণে পশিলো শৰণে
ৰক্ষা কৰা কৃপাময় ॥

তুমি মহাগুৰু তোমাৰ চৰণে
মন যদি লৱে বাস ।

তোমাৰ কৃপায়ে সৰে সিদ্ধি হৈব
নলাগে জ্ঞান-অভ্যাস ॥ ১৮

তুমি আত্মা হেন জানিয়া তোমাক
চিন্তে ভজে যিটোজন ।

তুচ্ছ পুত্ৰ-দাৰা- বিষয়-ভোগত
নাই তাৰ প্ৰয়োজন ॥

তোমাৰ নামক মুখে ফুৰে গাই
হিয়ে তযু ৰূপ ধৰি ।

শুনে মানে ধ্বনি পলায় পাতক
ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ১৯

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ বাম হৰি কৰুণাময় তোমাৰ চৰণে ভজে
স্বামী ছনাই যেন সংসাৰে নমজে ॥ ৩

পদ ॥ তোমাৰ চৰণ চিন্তি যথাত ভকত থাকে
সেহি পুণ্য সেহি তীৰ্থ-স্থান ।

তোমাৰ অমৃত-কথা ধাৰায়ে বহয় যথা
তাক যিটোজনে কৰে পান ॥

এড়ায় সংসাৰ-ক্ৰেশ
কুৎসিত বিষয়-সুখ
তাসম্বাৰ নাহি অভিলাষ ।

একবাৰ মাত্ৰ তযু
চৰণ চিন্তিলে যিটো
তাৰ সুখ নাহি গৃহবাস ॥ ২০

অসন্ত জগত খান
তোমাত উদ্ভৱ ভৈল
সন্ত হেন প্ৰকাশে সদায় ।

কৰ্ম-জড় মনুষ্যৰ
মন মগ্ন ভৈল তাতে
বেদৰ নুবুঝে অভিপ্ৰায় ॥

তোমাৰ অদ্বৈত ৰূপ
পৰম আনন্দ-পদ
তাতে মোৰ মগ্ন হোক চিত্ত ।

ভৈলোহো দাসবো দাস
জানি আৰে নৰহৰি
আমাক নেড়িবা কদাচিত ॥ ২১

মুকুট কুণ্ডল যেন
স্বৰ্ণৰ ভিন্ন নুহি
মিছা মাত্ৰ নাম-ৰূপ যত ।

অহঙ্কাৰ পঞ্চ ভূত
তোমাত পৃথক নোহে
প্ৰভু পৰমার্থ-বিচাৰত ॥

তোমাৰ কটাক্ষ-দৃষ্টি
পায়৷ নৃত্য কৰে মায়া
ভৰি তুলি মৰ্দে মোৰ মাথ ।

পৰম আত্মৰ ছয়া তোমাত শৰণ লৈলো
মায়াক নিবাৰা জগন্নাথ ॥ ২২

সন্ন্যাসীৰ বেশ ধৰি লোকক বঞ্ছিলো ছলে
ভৈলো ভোগ-চিন্তায়ে ব্যাকুল ।

বাত্ৰি-দিনে মোহ মোৰ মনৰ নুগুচে আতি
নানাবিধ উগ্ৰমে আকুল ॥

অজ্ঞানী লোকৰ মান্য পায় গৰ্ব্ব বাঢ়ি গৈল
লজিলোহো তোমাৰ আজ্ঞাক ।

দীন অনাথক কুপা কৰাহা পৰমানন্দ
প্ৰভু আৰে বাখিয়ো আমাক ॥ ২৩

তোমাৰ পৰম জ্ঞান মাধৱ দিয়োক মোক
যিটো খণ্ড-সুখে-দুঃখে হীন ।

নুহি নাৰায়ণ দিয়া শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন ভক্তি
নোহো যেন বেদৰ অধীন ॥

ব্ৰহ্মায়ো নপাস্ত অস্ত তোমাক নজানে বেদে
আপুনিও নজানা সমূলি ।

এতেকে কেৱলে আমি তোমাৰ চৰণে স্বামী
ভজিলোহো জয় জয় বুলি ॥ ২৪

ଚାରି ବେଦ ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣ ଯତେକ ଶାସ୍ତ୍ର
 ପବନ ବେଦାନ୍ତ ଭାଗବତ ।
 ସନକ ସନନ୍ଦ ମୁନି ଯୋଗ ଜ୍ଞାନ ବିଚାରିଣୀ
 ଉଦ୍ଧାରିଲା ତାର ମାତ-ତତ୍ତ୍ୱ ॥

ଆଗମ ପୁରାଣ ଯତ ବେଦାନ୍ତରୋ ତାତପର୍ଯ୍ୟ
 ଜ୍ଞାନି କରା ଭକତିକ ମାତ ।
 ଶ୍ରବଣ-କୀର୍ତ୍ତନ ବିନା ଆନ ପୁଣ୍ୟେ ନପାୟ ଜ୍ଞାନୀ
 ହିଟୋ ଘୋର ସଂସାରର ମାତ ॥ ୨୫

ଶୁନିଯୋକ ବୁଧ ଲୋକ ଜନମ-ମର୍ଷଣ-ହୁଃଖ
 ତରିବାର ଯାଏ ଇଚ୍ଛା ଆଛେ ।
 ଗୋବିନ୍ଦର ନାମ-ଶୁଣ ଶ୍ରବଣ-କୀର୍ତ୍ତନ କରା
 ଅନ୍ତକେ କେଶତ ଧରି ଆଛେ ॥

ହିହେନ ମନୁଷ୍ୟ-ତନ୍ତୁ ସେହ୍ରେ ନପାହିବା ମୁନ୍ତୁ
 ଚାରି ବେଦେ କହେ ନିର୍ଠ କରା ।
 ମାଧବର ଚରଣର କିଙ୍କରେ ଶଙ୍କରେ କହେ
 ସଦା ଡାକି ବୋଲା ହରି ହରି ॥ ୨୬

ବେଦ-ସ୍ତୁତି ଶମାନ୍ତ ॥ ୨୧ ॥

ষাৰিংশ খণ্ড

কৃষ্ণ-লীলা-মালা

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বন্ধু মাধৱ হে তুৱা বিনা আছে আৰ
তাৰক কে ?
বন্ধু মাধৱ হে ॥ ১

পদ ॥ শুক মুনি বজাত কহন্তু বিগ্ৰহমান ।
কৃষ্ণ-লীলা-মালা আৰে শুনা সাৰধান ॥
শ্ৰৱণে-কীৰ্ত্তনে আৰ বৈকুণ্ঠক যায় ।
ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ সৰে আতে পায় ॥ ১
ব্ৰহ্মায়ে প্ৰাৰ্থিলা পৃথিৱীৰ দেখি ত্ৰাস ।
লৈলা দৈৱকীৰ উদৰত হৰি বাস ॥
গৰ্ভতে বিধাতা তুতি কৰিলন্তু আসি ।
দৈৱকীদেৱীক বাক্য বুলিলা আশ্বাসি ॥ ২
পাছে উপজিলা নিজ ৰূপে দামোদৰ ।
দেখি পিতৃ-মাতৃ তুতি কৰিলা বিস্তৰ ॥
উপৰি জন্মৰ কথা নাৰায়ণে কৈলা ।
কংস-ভয়ে বহুদেৱে গোকুলত থৈলা ॥ ৩

দেখি পুত্ৰ-মুখ নন্দে আনন্দে বিহ্বল ।
 তনয়ৰ জাত-কৰ্ম্ম কৰাইলা সকল ॥
 দৈত্যক বধিবে আৰম্ভিলা গোকুলত ।
 পুত্ৰনাৰ চেতন শুধিলা প্ৰথমত ॥ ৪
 শকটৰ তলে থৈলা যশোদা শুৰাই ।
 পেহ্লাইলা পাৰে শকটক উভতাই ॥
 ভুলিলাহা হামি যশোদাৰ পিয়া তন ।
 গৰ্ভতে দেখিলা দেৱী চৌধয় ভুবন ॥ ৫
 বিস্ময়া হুইয়া আখি মুদিলা স্তন্দৰী ।
 তাত পাছে নিলা চক্ৰবাত্তে চুৰি কৰি ॥
 গলত চিপিয়া ধৰি পেহ্লাইল শিলাত ।
 মৰি গৈল ছুফ্ট দৈত্য তোমাৰ লীলাত ॥ ৬
 জাত-কৰ্ম্ম কৰি গৰ্গ ঋষি থৈলা নাম ।
 গোকুলত ক্ৰীড়ন্তে ফুৰন্তে কৃষ্ণ ৰাম ॥
 নাচ বুলি পাঠে গোপী বজায়া চাপৰি ।
 কৰিলন্ত নৃত্য ভঙ্গী-ভাৱে দেৱ হৰি ॥ ৭
 যশোদা স্তুধিলা ধৰি কিয় মাটি খাইলি ।
 নখাওঁ বুলিয়া বেস্ত বাইলা বনমালী ॥
 গৰ্ভতে দেখিলা দেৱী ভুবন চৈধ্যয় ।
 কৰিলন্ত ভুতি আতি পৰম বিস্ময় ॥ ৮

তন পিবে নপাই কোপে কৃষ্ণ বব চাণ্ড ।
 শিলা হানি দধিৰ ভাঙ্গিলা সবে ভাণ্ড ॥
 সেহি অপবাধে ধৰি বান্ধিলা স্তম্ভবী ।
 লাসে লাসে উড়ু খল টানি নিলা হৰি ॥ ৯
 বৃক্ষত লাগিয়া ভৈল উড়ল পথালি ।
 অৰ্জ্জুনক উভঞ্জি পেহ্লাইলা বনমালী ॥
 বুলিলেক তুতি ছয়ো কুব্বেৰ-নন্দন ।
 নিজ থানে গৈলা কৰি কৃষ্ণক বন্দন ॥ ১০
 কোনে ফল লৈবেক পসাবী দিলে ডাক ॥
 ধান্য লৈয়া যাস্ত কৃষ্ণে ফল কিনিবাক ।
 কৃষ্ণে হস্তত ভৰি দিলা ফল বাছি ।
 স্তম্ভৰ্ণে বতনে তাইৰ উপচিল পাছি ॥ ১১
 অনন্তবে বাম কৃষ্ণ গৈলা বৃন্দাবন ।
 শিশুসৰ সহিতে চাৰিলা বৎসগণ ॥
 বহুবিধ শিশুলীলা আচৰি প্রচুৰ ।
 লীলায়ে বধিলা তৈতে বৎস বকাস্তৰ ॥ ১২
 ঘোৰ সৰ্প-ৰূপে অঘে আছে বেষ্ট বাই ।
 বৎস বৎসপালক গিলিল লাগ পাই ॥
 তাৰ গল ভেঙিয়া বঢ়াইলা দেহা হৰি ।
 কৃষ্ণে সাক্ষ্য পাইলা অঘাস্তৰ মৰি ॥ ১৩

ତାତ ପାଞ୍ଚେ ବ୍ରଜା ଆସି କବିଳସ୍ତୁ ଚୁବି ।
 ଯାଆ କବି ନିଲେ ସବେ ଗୋବନ୍ଧୁ ଦାୟୁବି ॥
 ହୁଆ ଗରୁ ଗୋବନ୍ଧୁ ଆପୁନି ପବତେକ ।
 ସର୍ବ-ରୂପେ ବ୍ରଜତ ବଞ୍ଚିଲା ବବିଷେକ ॥ ୧୪
 ଅନନ୍ତବେ ବ୍ରଜା ଆସି ଚୈଳା ବିମୋହିତ !
 ସବେ ଦିବ୍ୟ ଚତୁର୍ଭୁଜ ରୂପ ବିପରୀତ ॥
 ହବିଳ ଚେତନ ଏକୋ ନାହି ହୁଦି-ସିନ୍ଧି ।
 ପାଞ୍ଚେ ପାରେ ପଢ଼ି ତୁତି କବିଳସ୍ତୁ ବିଧି ॥ ୧୫
 ଗୈଲା ତାଳ-ବନେ ସବେ ଗୋବୀରା ସହିତେ ।
 ସବାନ୍ଧରେ ଧେନୁକାକ ବଞ୍ଚିଲା ତହିତେ ॥
 ଗୋପଗଣେ ତାଳକ ଭୁଞ୍ଜିଲା କଠି ଭବି ।
 ଶରୁବେ ବଞ୍ଚିଲା ଡାକି ବୋଲା ହବି ହବି ॥ ୧୬

ଦ୍ଵିତୀୟ କୀର୍ତ୍ତନ

ସୋପା ॥ ଡ୍ରାହି ଗୋବିନ୍ଦ ହେ ଅନ୍ତକେ ଗ୍ରାସେ ।
 ନାସେ ନାଥ ନିନ୍ଦ ଡ୍ରାହି ଗୋବିନ୍ଦ ॥ ୧
 ପଦ ॥ ବିଷୟ ହୁଦ ତାକ ନଜାନି ।
 ଯବିଳ ଗରୁ-ଗୋପ ପିୟା ପାନୀ ॥
 କଟାକ୍ଷେ ଜ୍ଞୀୟାହିଲା ଦମିଲା କାଳି ।
 ହୁଦବ ଧେନାହିଲା ତାକ ନିକାଳି ॥ ୧୨

ব্ৰজৰ প্ৰজা বন-জুইত মৰে ।
 ত্ৰাহি কৃষ্ণ বুলি আৰাৰ কৰে ॥
 নাহি ভয় বুলি অগ্নিক পিলা ।
 ব্ৰজক গৈলা গজেন্দ্ৰৰ লীলা ॥ ১৮
 হৰি কৰি ক্ৰীড়া গোপ-সভাতে ।
 মৰাইলা প্ৰলম্ব বলোৰ হাতে ॥
 মুঞ্জবনে গৰু গোপ পোড়ন্তে ।
 আনিলা কৃষ্ণে তাৰি তৈৰ হস্তে ॥ ১৯
 বসন্ত সমে গ্ৰীষ্মকাল গৈল ।
 বাৰিষা আসি উপস্থিত ভৈল ॥
 বলো সমে সৰে গোপক লই ।
 ক্ৰীড়িলা কৃষ্ণে বৃন্দাবনে গই ॥ ২০
 আসিল শৰত হৰিষ কৰি ।
 বৃন্দাবনে বেণু বজাস্ত হৰি ॥
 গোপ-সুন্দৰীৰ বস্ত্ৰক লই ।
 চড়িলা গোবিন্দ কদম্বে গই ॥ ২১
 পাইলেক বৰ যত গোপ-বালা ।
 গোবিন্দ গৈল যৈত যজ্ঞ-শালা ॥
 গোবালসকলে খুজিল অন্ন ।
 নেদিল অহঙ্কাৰী বিপ্ৰগণ ॥ ২২

ପତ୍ନୀର ଭକତି ଦେଖିଲା ଶରବ ।
 ଭାଙ୍ଗିଲା ତାମସ୍ୟାର କର୍ମ-ଗର୍ବ ॥
 ଭାଙ୍ଗିଲା କୃଷ୍ଣେ ମଧ୍ୟ ମହେନ୍ଦ୍ରର ।
 ପୂଜିଲା ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଗିରିବର ॥ ୨୩
 କବିଳା ସ୍ଵପ୍ନେ ଇନ୍ଦ୍ରେ କ୍ରୋଧ କର ।
 ବାଧିଲା ବ୍ରଜ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଧର ॥
 କୃଷ୍ଣର ମହିମା ଦେଖିଲା ତର ।
 ଭେଳା ଗୋପ-ଗୋପୀ ମହା ବିଷୟ ॥ ୨୪
 ଗର୍ଗର ବାକ୍ୟକ ସୁମର ନନ୍ଦେ ।
 ବର୍ଣ୍ଣାଇଲା କୃଷ୍ଣର ଗୁଣ ଆନନ୍ଦେ ॥
 କୃଷ୍ଣର ଅଦ୍ଭୁତ ମହିମା ଦେଖି ।
 ସୁବତ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରେ ଆସି ଅଭିଷେକି ॥ ୨୫
 ଗୋର ଇନ୍ଦ୍ରେ ପାତି କର ପ୍ରଣାମ ।
 ଧୈର୍ୟ୍ୟ କୃଷ୍ଣର ଗୋବିନ୍ଦ ନାମ ॥
 ବରୁଣର ଦୂତେ ନିଲେକ ହର ।
 ଆନିଲା ନନ୍ଦକ କୃଷ୍ଣେ ଉଦ୍ଧର ॥ ୨୬
 ବିଷ୍ଣୁ-ବୁଦ୍ଧି କର ନନ୍ଦର ପୋକ ।
 ଦେଖିଲ ବୈକୁଣ୍ଠ ବ୍ରଜର ଲୋକ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ବାଦ୍ରି ଶବତକାଳ ।
 ଆବସ୍ଥିଲା ବାସ-କ୍ରୀଡ଼ା ଗୋପାଳ ॥ ୨୭

ବାଢ଼ିଲ ଗର୍ବ ଦେଖି ଗୋପିକାଠ ।
 ଡେଲା ଅସ୍ତୁର୍ଦ୍ଧାନ ଜଗ-ଆଧାର ॥
 କାନ୍ଦିଲ କୃଷ୍ଣର ଗୁଣ ବର୍ଣ୍ଣାହି ।
 ତନ୍ମୁ ପୁଲକିତ ଚେତନ ନାହି ॥ ୨୮
 ଗୋପୀର ଆତି ପ୍ରେମ-ଭକତିତ ।
 ସର୍ବାର ମଧ୍ୟତ ଡେଲା ବିଦିତ ॥
 ସରାକୋ ଆଶ୍ଵାସି କବିଳା କ୍ରୀଡ଼ା ।
 ଏଢ଼ାହିଲା ଗୋପୀଗଣେ କାମ-ମୀଡ଼ା ॥ ୨୯
 ଶଞ୍ଚୁଚୁଡ଼ ନାମେ ଯକ୍ଷକ ମାରି ।
 ବାଧି ଆନିଲକ୍ଷ୍ମ ଗୋପର ନାରି ॥
 ଧେଦି ଆସିଲକ୍ଷ୍ମ ଅରିଷ୍ଟ ଧାହି ।
 ଲୀଳାୟେ ମାରିଲା ମାଧବେ ପାହି ॥ ୩୦
 କଂସତ ନାବଦେ କହିଲା ପାଢ଼େ ।
 ତୋର ପ୍ରାଣ-ବୈବୀ ବ୍ରଜତ ଆଢ଼େ ॥
 ଶୁନିୟା କେଶିକ କଂସେ ପାଞ୍ଚିଲା ।
 ତାକୋ ମାରି କୃଷ୍ଣେ ଯମକ ଦିଲା ॥ ୩୧
 ବୁଲିଲା କଂସେ ଅକ୍ରୁରକ ଆନି ।
 ବ୍ରଜକ ଘାହା ତୁମି ମହାମାନୀ ॥
 କୃଷ୍ଣେ କିଞ୍ଚିତ୍ତ ଶକ୍ତବେ ଭଣେ ।
 ହରି ହରି ବୋଲା ସମସ୍ତ ଜନେ ॥ ୩୨

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ ভায়ক ভাই ভজ ভগবন্ত ।
কবিবা হবিসে দুঃখব অন্ত ॥ ৩

পদ ॥ নাবদে পাছে গোকুলক আসি ।
নমিল কৃষ্ণব গুণ প্রকাশি ॥
কংসে পাঞ্চিলেক আসি অক্রুর ।
সঙ্ক্যা সময়ত পশি গোপ-পুৰ ॥ ৩৩
আকুল হয় আতি প্রেমভাবে ।
কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি পড়িলা পাৰে ॥
খুড়া বুলি কৃষ্ণে সাবটি ধৰি ।
কবিলা সৎকাৰ আতি সাদৰি ॥ ৩৪
কংসব শুনিয়া নন্দে আদেশ ।
লড়িলা শকটে গোপ নিশেৰ ॥
গোপিকাক বাম-কৃষ্ণে আশ্বাসি ।
স্বৰ্ণব বধে চড়িলা আসি ॥ ৩৫
অক্রুবে সত্বে ডাকিলা বধ ।
কান্দে গোপী চাই কৃষ্ণব পথ ॥
মধ্যাহ্ন সঙ্ক্যা কবিবাক প্রতি ।
মজিলা যমুনাত দানপতি ॥ ৩৬

দেখিলা অনন্ত সহস্র-ফেট ।
 কোলত কৃষ্ণ পাইলন্ত ভেট ॥
 কবিলন্ত তুতি পড়ি অক্রুব ।
 প্রবেশিলা পাছে মধুবা-পুব ॥ ৩৭
 গোপগণ সঙ্গে বঙ্গে মুবাৰি ।
 ভ্রমন্তে দেখিলা মধুবা-নাৰী ॥
 কন্দৰ্প কোটি যাক নোহে তুল ।
 সাৰি সাৰি নাৰী বৰিবে ফুল ॥ ৩৮
 বধিলা ধোবাক চৰব-অস্ত্রে ।
 বেশকাৰে আসি ভুবিলা বস্ত্ৰে ॥
 পিঙ্কাইলা চন্দন কুঁজী সাদৰি ।
 তাইব কুঁজ সম কবিলা হৰি ॥ ৩৯
 পিঙ্কাইলা মালী অঙ্গ-মুণ্ড-মালা ।
 দিলা স্তদামাক বৰ গোপাল ॥
 ভাঙ্গিলা কংসৰ ধনুক ধৰি ।
 বখীয়া সেনাক বধিলা হৰি ॥ ৪০
 বধিলা বাতি নগৰৰ মাঝে ।
 প্রভাতে শুনন্ত ছন্দুভি বাজে ॥
 গৈলন্ত খেদিয়া নন্দ-কুমাৰ ।
 কুবলয়াপীড়ে ভেণ্টিলে দ্বাৰ ॥ ৪১

ଭୂମିତ ପାଢ଼ି କାଢ଼ି ଲୈଳା ଦନ୍ତ ।
 କବିଳା କୋବାଇ ହସ୍ତୀର ଅନ୍ତ ।
 କନ୍ଧତ ଗଞ୍ଜ-ଦନ୍ତ ଅନୁପାମ ।
 ପଶିଲା ବଞ୍ଚ-ଶାଳା କୃଷ୍ଣ-ସାମ ॥ ୫୨
 ଚୌପାଶେ ଉପାଶେ ଗୋପ-କୁମାରେ ।
 ଦେଖିଲା କୃଷ୍ଣକ ଦଶ ପ୍ରକାରେ ॥
 ବଲୋ ମୁଷ୍ଟିକକ କୃଷ୍ଣେ ଚାଗୁର ।
 ମାରି ମାଳ ଦୁଇକୋ କବିଳା ଚୂର ॥ ୫୩
 ଆସିଲ ଖେଦି ଆରୋ ଯତ ମାଳ ।
 କବିଳା ବାମ-କୃଷ୍ଣେ ତାରୋ କାଳ ।
 ନାଟିଲା କୃଷ୍ଣ ସମାଜର ମାଜେ ।
 ପାରେ କଞ୍ଚୁନ ନୁପୁର ବାଜେ ॥ ॥ ୫୪
 ଦେଖିଲା ଗବଜେ କଂସ ବିଶାଳ ।
 ଉଚ୍ଛିତ ମନ୍ଧତ ଚାଡ଼ି ଗୋପାଳ ॥
 କେଶତ ଧରି ତାର ଘଣ୍ଟା ଲାଡ଼ି ।
 ପାଢ଼ିଲା ଭୂମିତ ଉପରେ ପାଢ଼ି ॥ ୫୫
 କବିଳା କଂସ ଜଗତର ଭରେ ।
 ପାହିଲେକ ସାକ୍ଷ୍ୟ ସିଟୋ କୃଷ୍ଣରେ ॥
 ପିତୃ-ମାତୃ ଦୁଇବୋ ବନ୍ଧନ ଛୋଡ଼ି ।
 କବିଳା ଭୂତି ଦୁଇକ କର ଯୋଡ଼ି ॥ ୫୬

আনি উগ্রসেন পাতিলা বাজা ।
 পাছে আশ্বাসিলা যাদব প্রজা ॥
 নন্দকো সৎকাৰ কৰিলা আতি ।
 পঠাইলা প্ৰবোধিয়া বুলি-মাতি ॥ ৪৭
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 কৃষ্ণ-কথা শুনা সমস্ত জনে ॥
 কৃষ্ণ-লীলা-মালা ইহাৰ নাম ।
 সংসাৰ তৰা বুলি বাম বাম ॥ ৪৮

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম স্বামী মাগোহো শৰণ হেৰা আমি ।
 তোমাক নভজি প্ৰভু ভৈলো অধোগামী ॥ ৪
 পদ ॥ পাছে উগ্রসেনক নৃপতি পাতি হৰি ।
 নন্দকো কৰিলা শাস্ত বচনে সাদৰি ॥
 যেনমতে মানো বহুদেবদৈবকীক ।
 তুমি পোষ্টা-পিতৃ দেখো তাহাতো অধিক ॥ ৪৯
 অনন্তবে নবগুণ দিলা গৰ্গ ঋষি ।
 পাছে গুৰু-গৃহে বাসা কৰিলা হৰিবি ॥
 জানিলা চৌষষ্ঠি কলা পাছে চক্ৰপাণি ।
 দিলা গুৰু-দক্ষিণা মৃতক পুত্ৰ আনি ॥ ৫০

মধুৰাক আসি কৃষ্ণে পঠাই উদ্ধৰক ।
 কৰাইলা সাস্ত্ৰনা পাছে যশোদা-নন্দক ॥
 গোপী সমস্তক বাক্য সন্দেশ পঠাই ।
 সাস্ত্ৰনা কৰিলা কৃপাময় যদুৰায় ॥ ৫১
 কুবুজাক ক্ৰীড়ি কৃষ্ণ জগত-ঈশ্বৰ ।
 প্ৰবেশিলা গৌৰিন্দ গৃহত অক্ৰুৰৰ ॥
 অৰ্চ্চিলন্ত দানপতি পায় মাধৱক ।
 পাণ্ডৱৰ পাশক পঠাইলা অক্ৰুৰক ॥ ৫২
 জৰাসন্ধ ভয়ে যেন প্ৰভু যদুৰাজে ।
 নিশ্চিলা দ্বাবকাপুৰী পয়োনিধি মাজে ॥
 নিলা তৈকে মধুৰাৰ প্ৰজা যোগ-বলে ।
 মাৰিলাহা জৰাসন্ধ সেনাক সকলে ॥ ৫৩
 বধিলা যৱন মুচুকুন্দক দেখাই ।
 কৰিলন্ত তুতি মুচুকুন্দ মহাৰায় ॥
 দিলন্ত প্ৰসাদ তাক পৰম ভকতি ।
 মুচুকুন্দ লভিলন্ত ভগৱন্ত গতি ॥ ৫৪
 জৰাসন্ধ-ভয়ে নৰ-চেষ্টাক দেখাই ।
 পশিলা পলাই দ্বাবকাত ছয়ো ভাই ॥
 কৰ্ম্মিণী পঠাইলা গোপ্য প্ৰেম-পত্ৰ লিখি ।
 আতি সকৰণ ভৈল কৃষ্ণে তাক দেখি ॥ ৫৫

বিপক্ষ নৃপতিসকলক জিনি বণে ।
 কল্পকো মুণ্ডিলা চক্র ধৰি নাৰায়ণে ॥
 দ্বাৰকাত পাতি সভা দেৱতো অধিক ।
 কৰিলা বিবাহ মহোৎসবে কল্পিণীক ॥ ৫৬
 ভৈলা কামদেৱ কল্পিণীৰ গৰ্ভে জাত ।
 হৰিলা সম্ববে তাক কৰিলা নিপাত ॥
 ভাৰ্য্যায়ে সহিতে দুনাই দ্বাৰকাক আইল ।
 পুত্ৰ দেখি কল্পিণীৰ শৰীৰ যুড়াইল ॥ ৫৭
 মণি হেতু জাম্বৱন্ত জিনি যদু-পতি ।
 স্তম্ভক সমে পাইলা কন্যা জাম্বৱতী ॥
 সত্ৰাজিতে দিলে সত্যভামাক ভয়ত ।
 মণিক যৌতুক দিলা কন্যাৰ লগত ॥ ৫৮
 থৈলা সত্ৰাজিততে মাধৱে মণি পুনু ।
 তাক কাটি মণি পাছে নিলা শতধনু ॥
 অক্ৰূৰত মণি থৈয়া বোঁৰায়ে পলাইল ।
 তাক চক্ৰে কাটি কৃষ্ণে মণিক নপাইল ॥ ৫৯
 দ্বাৰকা এড়িয়া পাছে পলাইল অক্ৰূৰ ।
 আনিলন্ত দুনাই কৃষ্ণে তাক যদু-পুৰ ॥
 তাৰপৰা মণি লৈয়া দেখায়া জ্ঞাতিত ।
 এড়াইলা দুৰ্বশ শ্ৰদ্ধ পাছে বিপৰীত ॥ ৬০

মিত্ৰবৃন্দা কালিন্দীক পাছে যত্ন-নাই ।
 ভদ্রা সত্যা লক্ষ্মণাক কৰিলা বিবাহ ॥
 এহি অফট মহিবী কৃষ্ণৰ প্ৰিয় জায়া ।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰৰ মায়া ॥ ৬১

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হেৰ হেলায় গৰাইলো হৰি ইহেন জনম ।
 নভৈল ভকতি মঞি পাতকৌ পৰম ॥ ৫

পদ ॥ নবকক মাৰি ৰূপে-গুণে মহা ধন্যা ।
 বোড়শ হাজাৰ প্ৰভু পাইলা দিব্য কন্যা ॥
 স্বৰ্গৰো আনিলে হৰি পুষ্প পাৰিজাত ।
 দ্বাৰত কৰাইলা সত্যভামাৰ সাক্ষাত ॥ ৬২
 কল্পিণীক কৰিলাহা প্ৰেমে পৰিহাস ।
 ভৈলন্ত ভয়তে দেৱী প্ৰাণতো নৈবাশ ॥
 চতুৰ্ভুজ হৈয়া হৰি তুলি আকোৱালি ।
 কল্পিণীক আশ্বাস কৰিলা বনমালী ॥ ৬৩
 বুলিলন্ত কৃষ্ণে যত নিন্দা আপুনাক ।
 ওলটায়ী কল্পিণী বুলিলা তুতি-বাক ॥
 ভৈলা অনুৰাগ প্ৰভু-চৰণত আতি ।
 ভৰিলা দ্বাৰকা কেশৱৰ পুত্ৰ-নাতি ॥ ৬৪

কৃষ্ণৰ সমান ৰূপ একৈক ভাৰ্য্যাত ।
 দদশ তনয় এক ঝাঁৰ ভৈলা জাত ॥
 বহুবিধ কৰি লীলা জগতৰে নাহে ।
 কল্পক মৰাইলা অনিৰুদ্ধৰ বিবাহে ॥ ৬৫
 উষাক ক্ৰীড়িলা কৃষ্ণ-নাতি অনিৰুদ্ধ ।
 বাণক বাধিবে লাগি ৰুদ্ৰে দিলা যুদ্ধ ॥
 লীলায়ে ভঙ্গাইলা শঙ্কৰক ঘোৰ বণে ।
 চক্ৰ-বাণে বাহুক ছেদিলা নাৰায়ণে ॥ ৬৬
 যুদ্ধত নোৰাৰি তুতি কবিলন্ত হৰে ।
 নৃগ নৃপতিক উদ্ধাৰিলা তাত পৰে ॥
 ক্ৰীড়িলন্ত বলভদ্ৰে গোকুলক যাই ।
 যমুনাকো আৰুবিলা লাজল ভেজাই ॥ ৬৭
 চক্ৰে ধৰি খেদি গৈল বাৰাগসী থান ।
 স্নদক্ষিণ পৌণ্ড্ৰকৰো কৃষ্ণে লৈলা প্ৰাণ ॥
 বৈৰত গিৰিত ক্ৰীড়া কৰি হনুধৰ ।
 সমৰে মাৰিল চুফ্ট দ্বিবিদ বানৰ ॥ ৬৮
 ধৰিলা শাস্ত্ৰক কুৰু-বীৰগণে চাপি ।
 খুজিলেক বামে গৈয়া নেদিলা তথাপি ॥
 হস্তিনাপুৰক কোপে উভতাওঁ বুলি ।
 লাজল ভেজায়া বনো ধৰিলন্ত তুলি ॥ ৬৯

কৃষ্ণৰ গৃহস্থ ধৰ্ম্ম দেখি ঘৰে ঘৰ ।
 পৰম বিস্ময় মন ভৈলা নাৰদৰ ॥
 কেবলে ঈশ্বৰ-মাত্ৰ দেখি পাছে ঋষি ।
 কৃষ্ণ-গুণ গায়৷ চলি গৈলন্তু হৰিষি ॥ ৭০
 নিশাত কবন্তু কৃষ্ণে শয্যাতে শয়ন ।
 কৰ্ণত আলিঙ্গি শুতি থাকা পত্নীগণ ॥
 বজনীৰ শেষ জানি বাবে পক্ষীচয় ।
 নাৰীগণো হোৱে কৃষ্ণ-বিবহত ভয় ॥ ৭১
 কুকুৰী আৰাৱ কৰে তাকো পাৰে গালি ।
 উঠি নিত্য-কৃত্য পাছে কৰি বনমালী ॥
 চোৰাণী অধিক তেৰ হাজাৰ-প্ৰমাণ ।
 ঘৰে ঘৰে প্ৰতিদিনে কবন্তু গো-দান ॥ ৭২
 দাককে যোগান্তু বথ চড়ি গৈলা তাতে ।
 সাত্যকি উদ্ধৱ সমে বসন্তু সভাতে ॥
 চতুৰ্ভিতি বেঢ়ি পাত্ৰ মন্ত্ৰী সভাসদ ।
 দেৱ-কাৰ্য্য সাধিবাক আসিলা নাৰদ ॥ ৭৩
 জ্বাসন্ধে বান্ধি আছে নৃপতি বহুত ।
 কৃষ্ণত শৰণ মাগি পঠাই দিলা দূত ॥
 সেই বেলা যুধিষ্ঠিৰ পঠাইলন্তু মাতি ।
 মন্ত্ৰীগণ সমে কৃষ্ণ আলোচিলা বাতি ॥ ৭৪

উদ্ধৱ সহিতে কৃষ্ণ গৈলা ইন্দ্রপ্ৰস্থ ।
 পূৰ্বিলন্ত পঞ্চ পাণ্ডৱৰ মনোবধ ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে দুঃখ তেৰে তৰি ।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ৭৫

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ পিয়ো পিয়ো বাম-নাম-অমৃত ।
 বৃথা কথা কই নমৰ চিন্ত ॥ ৬

পদ ॥ যুধিষ্ঠিৰ ৰাজ্য কৃষ্ণক চাই ।
 অচ্চিলন্ত আতি ছনাই ছনাই ॥
 ৰাজ্যকো কৃষ্ণে নমি প্ৰণিপাতে ।
 মৰাইলা মাগধ ভীমৰ হাতে ॥ ৭৬

মেলায়া ভকত নৃপতিচয় ।
 দেখাইলা নিজ ৰূপ কৃপাময় ॥
 প্ৰসন্ন মুখ পঙ্কজৰ জ্যোতি ।
 কৌস্তভ কঠে গলে গজমতি ॥ ৭৭

মকৰ কুণ্ডলে উজ্জ্বল গণ্ড ।
 প্ৰকাশে চাক চাৰি ভুজ-দণ্ড ॥
 কিবীৰ্টি-বহু কৰে কাস্তি ।
 উৰশ্বলে জ্বলে ত্ৰীবৎস-পাস্তি ॥ ৭৮

শ্যাম তনু তাতে গীত বসন ।
 বিজুলী বঞ্জে যেন নর ঘন ॥
 কটি-তটে কাঞ্চা-বল্লব জ্বালা ।
 আপাদলক্ষী গলে বনমালা ॥ ৭৯
 চরণ-পঙ্কজে মঞ্জীৰ-ঘোষ ।
 মিলাবে ভক্তৰ মনে সন্তোষ ॥
 সম্মুখে দেখে হেন হৃষীকেশ ।
 সমস্তে এড়াইলা বন্ধন-রেশ ॥ ৮০
 আনন্দে দ্রবিল সরাবো চিত্ত ।
 লোতক ববে তনু বোমাঞ্চিত ॥
 আছিল মৰি ছুনাই যেন জীল ।
 আলিঙ্গিয়া যেন নয়নে পিল ॥ ৮১
 চাহাস্তে গৈল অনুৰাগ চড়ি ।
 প্রণমিলা আতি চরণে পড়ি ॥
 হৰিষতে যেন পাইলা মুকুতি ।
 কৰিলা কৃষ্ণক অনেক তুতি ॥ ৮২
 মাগিলা পবন ভকতি-দান ।
 সবাকৈ কৰিলা কৃষ্ণে সম্মান ॥
 তুষ্টিয়া পঠাই দিলা নিজ ঘৰ ।
 বাজসূয়ে আসি যোগাইলা কব ॥ ৮৩

কবি বাজসূয়-যজ্ঞ নৃপতি ।
 অচ্চিলা কৃষ্ণক মহা-ভকতি ॥
 নিন্দিলে দেখি শিশুপাল বীর ।
 কাটিলা কৃষ্ণে চক্র হানি শিব ॥ ৮৪
 তাৰ তেজ-পুঞ্জ আসিল লড়ি ।
 মিলিলা কৃষ্ণেৰ চৰণে পড়ি ॥
 সাক্ষ্য পায়৷ ভৈলা পাৰিষদ ।
 বিস্ময় দেখি লোক নিশবদ ॥ ৮৫
 পৰম মানী দুৰ্য্যোধন ৰায় ।
 ভ্রমিলা সভাৰ সম্পত্তি চাই ॥
 তুলিলা বস্ত্ৰ পানী বুলি স্থলে ।
 স্থল হেন বুলি পড়িলা জলে ॥ ৮৬
 দ্রৌপদী সমে নাৰীগণে আসি ।
 চাপৰি বজ্জয়া তুলিলা হাসি ॥
 ভীমৰ উপহাস্তে কুবৰাজ ।
 মৰণ-সমান ভৈ গৈল লাজ ॥ ৮৭
 মৃতক ঘেন ভৈল কুবৰপতি ।
 কৃষ্ণেৰ কটাক্ষে ভ্রমিল মতি ॥
 তোলাই ইটো কোপ কুব ৰাজাৰ ।
 হৰিবো! সমস্তে ভূমিৰ তাৰ ॥ ৮৮

ଲାଗେକ ବିବାଦ କୁକୁ-ପାଞ୍ଚରେ ।
 ନମାତି ଥାକିଲା ବସି ମାଧରେ ॥
 ପାଞ୍ଚବ ହାତେ ସମବ ଜିନି ।
 ମବାହିଲା ଅକ୍ଟାଦଶ ଅକ୍ଠୋହିଣୀ ॥ ୮୯
 ହବତ ବବ ପାୟା ଶାନ୍ତ ବାଜା ।
 ମାବିବାକ ଗୈଲା ଯାଦବ ପ୍ରଜା ॥
 ଆକାଶତେ ଚଳେ ସୌଭ ନଗର ।
 ଯହୁ-ବୀରଗଣେ ଦିଲେ ସମବ ॥ ୯୦
 ହସ୍ତିନାପୁର ହସ୍ତେ ଆସି ପାହି ।
 କାଟିଲା ଶାନ୍ତକ ଯାଦବ-ବାୟ ॥
 ଭାଙ୍ଗିଲା ସୌଭକ କ୍ଳେପିୟା ଚକ୍ର ।
 ବଧିଲା ବିହୁବଧ ଦନ୍ତବକ୍ର ॥ ୯୧
 ତୀର୍ଥତ ସ୍ନାନିୟା ଯୁବସ୍ତେ ବାମ ।
 ସୂତକ ବଧି କବି ମନ୍ଦ କାମ ॥
 ବଲ୍ଲଳ ଦୈତ୍ୟକ ମାବି ତହିତ ।
 କବିୟା ସୂତ-ବଧ-ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ॥ ୯୨
 ଦେଧିୟା ଭୁକ୍ତ ଭୈଳ ଶ୍ଵାସିଗଣ ।
 ଉଗ୍ରଶ୍ରବା ପାହିଲା ବ୍ରହ୍ମ-ଆସନ ॥
 କହିଲା ମହାଭାଗବତ କଥା ।
 ବୋଲା ହବି ହବି ନମବା ସୁଧା ॥ ୯୩

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ গোপীনাথ তুরা পারে নভৈল ভকতি ।
ইজগতে মাধৱ গৈলোহো অধোগতি ॥ ৭

পদ ॥ ছাবকাক গৈলন্তু দৰিদ্ৰে দামোদৰ ।
অচ্চিলন্তু কৃষ্ণে কৰি পৰম সাদৰ ॥
গুৰু-গৃহে বাস-কথা কৈলা মন-ভুষ্টি ।
খাইলা তান লইয়া চাউল-চিৰা একমুঠি ॥ ৯৪
এতেকে ঐশ্বৰ্য্য পাইলা ইন্দ্রবো ছল্লভ ।
হেনসে ঈশ্বৰ কৃষ্ণ ভৃত্যৰ স্নলভ ॥
সৰ্বগ্রাহ সূৰ্য্যৰ গ্রহণ আসি ভৈলা ।
সমস্তে নৃপতিগণ কুব্ধক্বেত্রে গৈলা ॥ ৯৫
সপুত্র বান্ধবে যছুগণ গৈলা তথা ।
কৈলা বজাগণ অন্তোঅন্তে কৃষ্ণকথা ॥
কৃষ্ণৰ যতেক পত্নী দ্রৌপদী সহিতি ।
কহিলন্তু কৃষ্ণ-কথা পৰম পিৰীতি ॥ ৯৬
নাৰদ শ্ৰমুখ্যে মুনিগণ আইল তয় ।
অচ্চিলন্তু তাসম্বাক কৃষ্ণ কৃপাময় ॥
পিতৃৰ কবাইলা কৃষ্ণে যজ্ঞ-মহোৎসৱ ।
বান্ধৱক ভূষি ভূষি পঠাইলা মাধৱ ॥ ৯৭

নন্দ-যশোদাক মান্য কবিল। একান্ত ।
 জ্ঞান-দানে গোপীক কবিলে উপশান্ত ॥
 কহিলা পিতৃত পাছে কৃষ্ণে মহাজ্ঞান ।
 মৃতক পুত্রক দৈবকীক দিলা দান ॥ ৯৮
 অর্জুনক আনি বিহা দিলা স্তম্ভদ্রাক ।
 ভক্তক দেখিবে লাগি গৈলা মিথিলাক ॥
 শ্রুতদের জনকব পূরি মনোবথ ।
 কৈলা উপদেশি প্রেম ভকতিব পথ ॥ ৯৯
 ভকতিক পুছিল। নাবদে মাধবত ।
 নাবায়ণে কহিলা বেদব সাব তত্ত্ব ॥
 সংসারক তাৰে ভকতিসি জানি মনে ।
 কৈলা স্তুতি বেদ-শিবোবহু-মন্ত্ৰগণে ॥ ১০০
 হৰি-ভকতিত পাই পৰম মুকুতি ।
 দ্বিবে মাত্ৰ পাবে আনো দেৱতা ভুকুতি ॥
 ভৃগু ঋষি আসি কৰি পৰীক্ষা পূৰ্বত ।
 কৈলা কৃষ্ণ-গুণ মুনিগণব আগত ॥ ১০১
 মহাকালপূব পশি কৃষ্ণ কৃপাময় ।
 আনিলন্ত বিপ্রব মৃতক পুত্রচয় ॥
 অর্জুনব অঙ্গীকাৰ কবিল। সাফল ।
 হেন নাবায়ণ দেৱ ভকত-বৎসল ॥ ১০২

ষোড়শ সহস্র অষ্টাধিক এক শত ।
 কৃষ্ণৰ মহিবী সবে পৰম ভকত ॥
 শুনিয়োক কৃষ্ণৰ যতেক পুত্র বাশি ।
 একষষ্টি হাজাৰ লক্ষেক আৰো আশী ॥ ১০৩
 তাসম্বাৰ পুত্র নাতি ভৈল অপৰ্য্যন্ত ।
 তাক কহি কোনে আৰে পাইবে অস্ত ॥
 যদু-কুলে কেশৰে আপুনি অৱতৰি ।
 গঙ্গাক কৰিলা অল্প কীৰ্ত্তনত কৰি ॥ ১০৪
 শত্ৰু মিত্ৰে উদাসীনে দিলা নিজ পদ ।
 ভাব হৰি মহন্তৰ খণ্ডিলা আপদ ॥
 মুহিকে আশ্চৰ্য্য ইটো কৰ্ম্ম মাধৱৰ ।
 সিকালত বেকত আছিল দামোদৰ ॥ ১০৫
 আকেসে আশ্চৰ্য্য দেখো শুনা পৰীক্ষিত ।
 নাম মাত্ৰ লৈলে তৰি ইটো বিপৰীত ॥
 আৰো যাইবে নলাগে নৃপতি তপোবন ।
 গৃহ গতি পায় কৰি শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ॥ ১০৬
 এহিমাণে দশম কঙ্কৰ কৃষ্ণ-লীলা ।
 শুক মুনি বাজা পৰীক্ষিতক কহিলা ॥
 শঙ্কৰে বচিলা ধৰি কৃষ্ণৰ চৰণ ।
 লীলা-মালা কথা ইটো কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ॥ ১০৭

শুনা বুধ জন কেন স্মৃথে আছা বসি ।
 কালে আসি পাইলে চাৰা মনে বিমৰিষি ॥
 ই হেন মনুষ্য জন্ম বৃথা যায় আয়ু ।
 কেতিক্ষণে ছুটে জানা ইটো প্রাণ-বায়ু ॥ ১০৮
 জানি হৰি-ভকতিত সবে দিয়া মতি ।
 হৰি-কথা-শ্রবণত দৃঢ় কৰা মতি ॥
 কলিত কীর্তন বিনে গতি নাহি আব ।
 ডাকি হৰি হৰি বোলা তেবেসে নিস্তাৰ ॥ ১০৯

কৃষ্ণ-লীলা-মালা সমাপ্ত ॥ ২২ ॥

ত্ৰয়োবিংশ খণ্ড

শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠ-প্ৰয়াণ

অৰ্জুন-বুদ্ধিষ্টিৰ-সংবাদ আৰু উদ্ধৱ-বিলাপ সহিত

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ মাধৱ পদ্ম-নাভ ভগৱন্ত ।
নাৰায়ণ নৰসিংহ অনন্ত ॥ ১

পদ ॥ বোলন্ত শুকে শুনা পৰীক্ষিত ।
এহিমতে কৃষ্ণে বলো সহিত ॥
সমস্ত দৈত্যৰ চিন্তিয়া মাৰ ।
লীলায়ে হবিল ভূমিৰ ভাৰ ॥ ১

গুণন্ত ত্ৰিজগত-পতি পাছে ।
দুঃসহ মহা যদু-বংশ আছে ॥
ত্ৰৈলোক্য-বিজয় একৈক বীৰ ।
নুগুচিল কিছু ভাৰ ভূমিৰ ॥ ২

যিহেতু সৰ্বাৰো মঞি আশ্ৰয় ।
কাহাতো হস্তে নাহি পৰাজয় ॥

কন্দল লগাই আসম্মার মেলে ।
 পৃথিবীর ভাব হবিবো হেলে ॥ ৩
 এহি বুলি পাছে যাদব-কুলে ।
 দিয়াইলা বিপ্র-শাপ প্রভু ছলে ॥
 মিলিল অমঙ্গল দ্বাৰকাত ।
 সৰাবো মনে কবে উতপাত ॥ ৪
 ব্রহ্মাক আৰবি ত্ৰিদেশ জাক ।
 আসিলা পাছে সবে দ্বাৰকাক ॥
 কৃষ্ণৰ দৰশন-অভিলাষে ।
 বহিলা বিমান যুড়ি আকাশে ॥ ৫
 মহাসমৃদ্ধি দেখি দ্বাৰকাৰ ।
 বিস্ময় ভৈল আতি দেবতাৰ ॥
 কৃষ্ণক পাছে দৰশন পাই ।
 অদ্ভুত রূপক আছিল চাই ॥ ৬
 তৃপ্তি নাহি চাস্ত এক-দৃষ্টি ।
 কবন্ত শিবে পাৰিজাত-বৃষ্টি ॥
 কৃতাজলি কৰি এক যুকুতি ।
 তৈবেপৰা সবে কবন্ত তুতি ॥ ৭

নমো নমো কৃষ্ণ তযু চৰণে ।
 যাহাক পৰম ভকতজনে ॥
 হৃদয়ত চিন্তে কৰি প্ৰবন্ধ ।
 অপ্ৰয়াসে তৰে সংসাৰ-বন্ধ ॥ ৮
 ত্ৰিগুণা মায়াক কৰি আশ্ৰয় ।
 আত্মাত অজ্ঞা যত জীৰচয় ॥
 অজ্ঞান পালন কৰা আপুনে ।
 নপাৰে লাগ একো দোষ-গুণে ॥ ৯
 তোমাৰ শুনিয়া গুণ-চৰিত্ৰে ।
 যিমতে হোৱয় লোক পৰিত্ৰে ॥
 জ্ঞানে দানে তপে বেদ-আচাৰে ।
 সিমতে শুদ্ধ কৰিবাক নাৰে ॥ ১০
 তোমাৰ ইসৰ লীলা-চৰিত ।
 তাক শুনে ভণে যিটো কলিত ॥
 অনেক পুৰুষ কৰি উদ্ধাৰ ।
 সংসাৰ স্মৃথে হোৱয় পাৰ ॥ ১১
 ষোড়শ সহস্ৰ পত্নীসকলে ।
 অনেক ভাৱ দৰশায়া ছলে ॥
 মনক মথিবে নোৱাৰে যাৰ ।
 হেন কৃষ্ণ পাৰে নতি আমাৰ ॥ ১২

কৃষ্ণক আগত দেখি প্রত্যেক ।
 কবিলেক তুতি আৰো অনেক ॥
 নকৈলো পদ বিস্তৰক ডবে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নৰে ॥ ১৩

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ শির সাৰঙ্গধাৰী মধুসূদন দৈত্যাৰি ॥ ২

পদ ॥ আকাশত থাকি ব্রহ্মা বোলে তুতি-বাণী ।
 মাতস্ত কৃষ্ণক শুনা প্রভু চক্ৰপাণি ॥
 খণ্ডিবাক লাগি পৃথিবীৰ মহাভাৰ ।
 দৈৱকীৰ গৰ্ভে আসি ভৈলা অৱতাৰ ॥ ১৪
 দুৰ্ঘ বাজাগণক মাৰিলা কৰি লীলা ।
 সমস্তক বাধিলা প্রভু ধৰ্ম্মক স্থাপিলা ॥
 সমস্ত লোকৰ কৰি পাপৰ প্রলয় ।
 দশোদিশে প্রকাশে তোমাৰ যশচয় ॥ ১৫
 যদু-কূলে অৱতৰি আছা দামোদৰ ।
 পঞ্চিশ অধিক গৈল শতেক বৎসৰ ॥
 দেৱ-কাৰ্য্য লাগে মানে সাধিলা সকলে ।
 কুলকো নশিলা প্রায় বিপ্র-শাপ-ছলে ॥ ১৬

পৃথিবীক এড়ি আবে আসা নিজ স্থান ।

আমি সব কিঙ্করক কবা পৰিত্রাণ ॥

মাথরে বোলন্ত শুনিয়োক প্রজাপতি ।

পৃথিবীক এড়িবে আমার আছে মতি ॥ ১৭

কিন্তু যেবে যাওঁ যছু-কুল নসংহরি ।

আব ভবে ছুনাই তল যাইবে বনুস্বৰী ॥

আগে আমি ইটো যছু-কুল কবি কয় ।

তেরেসে চলিবো ব্রহ্মা তোমাৰ নিলয় ॥ ১৮

শুনি ব্রহ্মা প্রণামিল কবি কৃতাজলি ।

ত্রিদশে সহিতে নিজ স্থানে গৈলা চলি ॥

দ্বাৰকাত অনেক মিলাবে উতপাত ।

প্রত্যেকে দেখাবে যেন প্রজাৰ বিঘাত ॥ ১৯

বুলিলন্ত বাণী কৃষ্ণে বংশক শুনাই ।

প্রভাসক যাইবো আমি এড়ি ইটো ঠাই ॥

তোমাৰ বংশত ছয়া আছে ঋষি-শাপ ।

ঘোৰ উৎপাত দেখি মিলে হৃদি-তাপ ॥ ২০

আজি যাইবো প্রভাসক কৰিয়ো উদ্যোগ ।

তৈতে স্নানি চন্দ্রে এড়াইলন্ত যক্ষ্মা-বোগ ॥

দক্ষ-শাপ গুচিল পাইলন্ত পূর্ণ-কলা ।

হেন জানি যছুগণ তৈকে লাগি চলা ॥ ২১

বিবলত হৰি-দাস কৃষ্ণৰ চাপিয়া পাশ
শিবে প্ৰণমিলা পাৰ ছুই ।

অন্তৰ্গতে তনু তাৰে মাধৱক নত্ৰাভাৰে
বুলিলন্ত কৃতাজ্জলি ছুই ॥ ২৫

যাদৱ-বংশক তুমি সংহৰি এড়িবা ভূমি
অৱশ্যে জানিলো আক আমি ।

সিকাৰণে ঋষি-শাপ ব্যৰ্থ নকৰিলা বাপ
তুমি ছয়া জগতৰ স্বামী ॥

তোমাৰ চৰণ এড়ি নিমিষেকো প্ৰভু হৰি
থাকিব নৰাবো একো স্থান ।

তুমি এড়িলাত মোৰ মিলিবে সস্তাপ ঘোৰ
অৱশ্যে ছাড়িবো মোৰ প্ৰাণ ॥ ২৬

তুমি তপ জপ পুণ্য তুমি বিনা দেখো শূন্য
দিনতে আন্ধাৰ ত্ৰিজগত ।

অনেক কাৰ্পুণ্য কৰো ছয়ো চৰণত ধৰো
লৈয়া যায়ে আমাক লগত ॥

সম্যকে অমৃতময় তোমাৰ চৰিত্ৰচয়
তাক মাত্ৰ শুনি যিটো নৰে ।

তাহাৰে উপজে ভাৱ নছাড়ে তোমাৰ পাৰ
আন বিষয়ক পৰিহৰে ॥ ২৭

শয়নে ভোজনে স্নানে তোমাৰ বহুস্ত-স্থানে

সদা সেৱা কৰি থাকো আমি ।

তুমি জীৱ তুমি প্ৰাণ তুমি বিনা নাহি আন

কিমতে বৰ্তিবো আৰে স্বামী ॥

অৱশেষ উপহাৰ ছাড় বস্ত্ৰ-অলঙ্কাৰ

তোমাৰেমে পিন্ধো সৰ্বদায় ।

তোমাৰ উচ্ছিক্ত খায়া তৰিবো দুস্তৰ মায়

হেনমে আছিল অভিপ্ৰায় ॥ ২৮

যোগীগণে শ্ৰম কৰি প্ৰবন্ধে সমাধি ধৰি

সৰে কৰ্ম-বন্ধ কৰি ক্ষীণ ।

তেজিয়া সংসাৰ-নয় দেখে সৰে ব্ৰহ্মময়

তেৰেমে তোমাত যায় লীন ॥

আমি যত গৃহ-বাসী কৰ্ম-পথে ভ্ৰমো আসি

ভজিলোহো চৰণ তোমাৰ ।

তোমাক হিয়াত স্মৰি তোমাৰ কীর্তন কৰি

তোমাৰ কথায়ে হুইবো পাৰ ॥ ২৯

চৰণ-ছত্ৰক ইটো উপাসিয়া থাকে যিটো

সিটো এড়াই সংসাৰৰ তাপ ।

হেন পাদ-পদ্ম এড়ি ক্ষেণেকো নিজীবো হৰি

নিয়ো লগে জগতৰ বাপ ॥

অনেক কাৰ্পূৰ্য্য কৰি কৃষ্ণৰ আগত পড়ি
যুড়িলন্ত উদ্ধৰে ক্ৰন্দন ।

দেখি দুঃখ ভকতৰ আশ্বাসিলা দামোদৰ
উদ্ধৰক বুলিলা বচন ॥ ৩০

স্বৰূপ জানিলা তুমি এড়িবাক চাওঁ ভূমি
সংহৰিলো পৃথিৱীৰ ভাৰ ।

দেবৰো সাধিলো কাজ তোমাত নাহিকে বাজ
কুলৰো চিন্তিলো মহামাৰ ॥

সাত দিন অৱসানে সমস্তে দ্বাৰকা মানে
সাগৰৰ জলে যাইবে তল ।

আমি এড়িলাত ভূমি ঐত নথাকিবা তুমি
লোকত মিলিবে বিমঙ্গল ॥ ৩১

পীড়িবে দুৰ্জ্জন কলি সত্বৰে যায়োক চলি
এড়া বন্ধু-বান্ধৱৰ স্নেহ ।

মঞি আত্মা হেন জানি আমাক বান্ধৱ মানি
দেখা ভিন আপুনাৰ দেহ ॥

যত দেখা যত শুনা যতেক মনত গুণা
সৰে মায়াময় স্বপ্ন-সম ।

সমস্তে জগতে হৰি জানিবা নিশ্চয় কৰি
গুচায়ো বুদ্ধিৰ ইটো ভ্ৰম ॥ ৩২

জ্ঞান-যোগ কৰ্ম্ম-যোগ পৰম ভকতি-যোগ
সমস্ত কহিলা উদ্ধবত ।

সাংখ্য যোগ যত আছে উদ্ধবে জানিলা পাছে
মাধৱৰ পদ-প্ৰসাদত ॥

ছনাই পুটাঞ্জলি ধৰি কৃষ্ণক প্ৰণাম কৰি
বুলিলন্তু ছয়া নত্ৰ-কায়া ।

জানিলো ভুমিসি সঞ্চা আন যত সৰে মিছা
তথাপি দুস্ত্যজ মোহমায়া ॥ ৩৩

বিষয়ৰ ছুঃখ জানি তথাপিতো একো প্ৰাণী
নেড়ে ছনাই তাকে ভুঞ্জি মৰে ।

গলত বান্ধিয়া পাঘে কাটিবাক নেস্তে ছাগে
যেন নিল'জ্জতা আতি কৰে ॥

অনেক ভৎ'সনি পাই উচ্ছিক্ত ভুঞ্জিবে যাই
যেন আতি কুকুৰ নিৰ্গতে ।

কহিয়োক স্বৰূপত ইটো ঘোৰ বিষয়ত
বিবকতি হোৱে কেনমতে ॥ ৩৪

চতুৰ্থ কীর্তন

ঘোষা ॥ নবহৰি কি এ বাম নিস্তাৰিয়া নিয়ো নাৰায়ণ
মাধাত ধৰিবো তুলি তোমাৰ চৰণ ॥ ৪

পদ ॥ উদ্ধৰক সমুধি মাতস্ত কৃষ্ণ পাছে ।
কৰ্ম-বন্ধ এড়াইবে প্ৰবন্ধ যাৰ আছে ॥
বৈষ্ণৱৰ সঙ্গ সিটো লৈবে প্ৰথমত ।
মোহোৰ চৰিত্ৰ শুনিবেক ভকতত ॥ ৩৫
মোৰ নাম-কীর্তন কৰিবে সৰ্ব্বক্ষণে ।
হৃদয়ত মোৰ ৰূপ চিন্তিবে যতনে ॥
মোৰ যশ গায়্য যিটো কৰে গীত নৃত্য ।
নাহি তাৰ চিন্তা সিটো ভৈল কৃতকৃত্য ॥ ৩৬
শুনিয়ে উদ্ধৰ আৰে বহুশ্ৰ ভকতি ।
কৰিবা অভ্যাস তুমি থিৰ কৰি মতি ॥
সমস্তে ভূততে ব্যাপি আছেো মঞি হৰি ।
সৰাকো মানিবা তুমি বিষ্ণু-বুদ্ধি কৰি ॥ ৩৭
ব্ৰাহ্মণৰ চাণালৰ নিবিচাৰি কুল ।
দাতাত চোৰত যেন দৃষ্টি এক তুল ॥
নীচত সাধুত যাৰ ভৈল এক-জ্ঞান ।
তাহাকেসে পণ্ডিত বুলিয় সৰ্ব্বজ্ঞান ॥ ৩৮

বিশেষত মনুষ্যগণত যিটো নবে ।
 বিষ্ণু-বুদ্ধি সৰ্বদায় মোকে মাগু কবে ॥
 ঈৰিষা অসূয়া অহঙ্কাৰ তিবন্ধাৰ ।
 সৰে নষ্ট হোৱে তেৰে তাৰক্ষণে তাৰ ॥ ৩৯
 দেখি সখিগণে জোনো হাসে সৰে বেঢ়ি ।
 মঞি সাধু ইটো চোৰ হেন লজ্জা এড়ি ॥
 কুকুৰ চণ্ডাল গৰ্দভৰো আত্মা বাম ।
 জানিয়া সৰাকো পড়ি কৰিবা প্ৰণাম ॥ ৪০
 সমস্ত ভূতত বিষ্ণু-বুদ্ধি নোহে যাৰে ।
 কায় বাক্য মনে অভ্যাসিবা এহিভাৰে ॥
 বিষ্ণুময় দেখে যিটো সমস্তে জগতে ।
 জীৱন্তে মুকুত হোৱে অচিৰকালতে ॥ ৪১
 সকল প্ৰাণীক দেখিবেক আত্ম-সম ।
 উপায় মধ্যত ইটো অতি মুখ্যতম ॥
 মোৰ ইটো ধৰ্ম্মৰ অল্লৰো নাহি হানি ।
 যিহেতু সম্যকে মই কৈলো তত্ত্ব-বাণী ॥ ৪২
 দাস্তিক শঠত নকহিবা ইটো তত্ত্ব ।
 সদা উপদেশ দিবা বৈষ্ণৱজনত ॥

পা° ৩৯ ॥ বিষ্ণু.....মোকে—বিষ্ণুবুদ্ধিভাৱে সৰ্বদায়ে ।

৪০ ॥ চোৰ—নীচ । চণ্ডাল—শুগাল ।

স্ত্ৰী-শূদ্ৰো কৰে যদি আমাত ভকতি ।
 তাহাত কহিবা ইটো জ্ঞান মহামতি ॥ ৪৩
 আক ভক্তি কৰি পঢ়ে ঘিটো জ্ঞানী লোকে ।
 মহা শুদ্ধ হয় জ্ঞান-দীপে দেখে মোকে ॥
 জানিলা উদ্ধৰ আৰে দিলো উপদেশ ।
 তোমাৰ কি শোক মোহ গুচিল নিঃশেষ ॥ ৪৪
 ব্ৰহ্মা হৰ হলায়ুধ লক্ষ্মী প্ৰিয় জায়া ।
 পৰম সুন্দৰ মোৰ দেখা ইটো কায়া ॥
 সৰ্বাতো অধিক তুমি মোৰ প্ৰিয়তম ।
 নাহি আন বান্ধৱ উদ্ধৰ তুমি সম ॥ ৪৫
 ভকতেসে মোৰ হৃদি জানিবা নিশ্চয় ।
 ভকতজনৰ জানা আমিহি হৃদয় ॥
 মঞি বিনা ভকতে নিচিন্তে কিছু আন ।
 ভকতত পৰে মই নেদেখোহো আন ॥ ৪৬

পঞ্চম কীর্তন

ঘোষা ॥ কমলাপতি হোক গতি ।
বাম মোৰ মতি তোমাৰ চৰণে ॥ ৫

পদ ॥ উদ্ধৰে কৃষ্ণৰ শুনি বাণী ।
কৃতাজ্জলি ভৈলা মহামানী ॥
মাতিবে নোৰাৰি আছা বহি ।
চক্ষুৰ লোতক পড়ে বহি ॥ ৪৭

স্নেহত আকুল কৰে মন ।
ধৈৰ্য্য ধৰি ভৈলা সঙ্কুক্ষণ ॥
আগ বাঢ়ি গৈলা ধীৰে ধীৰে ।
কৃষ্ণৰ চৰণ ছুয়া শিৰে ॥ ৪৮

বুলিলা কৰিয়া নমস্কাৰ ।
গুচাইলা মোহ-অহঙ্কাৰ ॥
সূৰ্য্যৰ কাছত ঘিটো থাকে ।
তাক কি আন্ধাৰে আৰ ঢাকে ॥ ৪৯

কিনো কৃপা ভৃত্যক কৰিলা ।
বিজ্ঞান-প্রদীপ মোক দিলা ॥
প্রভু এড়ি তোমাৰ পাৰক ।
কোনজনে ভজিবে আনক ॥ ৫০

ছিণ্ডিলা স্তদৃঢ় মোহ-পাশ ।
 বিষয়ত কৰিলা উদাস ॥
 দূৰ গৈল বান্ধৱৰ স্নেহ ।
 দেখো ভিন আপুনাৰ দেহ ॥ ৫১
 নমো নমো যোগেশ্বৰ হৰি ।
 ভৃত্যক শিখাৱা ভাল কৰি ॥
 মুক্ত অৱস্থাতো মোৰ মন ।
 নেড়ে যেন তোমাৰ চৰণ ॥ ৫২
 মাধৱে বোলন্ত এহি হোক ।
 বদৰিকাশ্ৰমক যায়োক ॥
 অলকানন্দাক দৰশনে ।
 এড়িবে সমস্ত পাপগণে ॥ ৫৩
 পিন্ধিবাহা বাকলি বসন ।
 বন্য ফল কৰিবা ভোজন ॥
 থাকিবাহা ইন্দ্ৰিয়ক দমি ।
 হৈবা শাস্ত মনক নিয়মি ॥ ৫৪
 আমাক স্মৰিবা বাক্যে মনে ।
 মোৰ ধৰ্ম্ম কৰিবা যতনে ॥
 সংসাৰৰ দোষে হৈবা হীন ।
 তেৰে চিত্ত মোতে যাইব লীন ॥ ৫৫

যিটো জ্ঞান শিখাইলো তোমাক ।
 বিচাৰিয়া অভ্যাসিবা তাক ॥
 পাইবা তাৰ অল্পতে প্ৰমাণ ।
 এতিক্ষণে এড়া ইটো খান ॥ ৫৬
 তৰিবা সংসাৰ ইটো ক্লেৰ ।
 দিবাহা আনকো উপদেশ ॥
 ভণিলা শঙ্কৰে কৃষ্ণ-পদে ।
 হৰি হৰি বোলা সভাসদে ॥ ৫৭

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

বোধা ॥ ত্ৰাহি হৰি জগন্নাথ ॥ ৬
 পদ ॥ হেন যেৰে বুলিলা মাধৰে ।
 কৰযোড়ে উঠিলা উদ্ধৰে ॥
 বান্ধৰৰ স্নেহে ভৈলা হীন ।
 কৰিলা কৃষ্ণক প্ৰদক্ষিণ ॥ ৫৮
 পড়ি প্ৰণামিলা মহাবীৰ ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে থৈয়া শিৰ ॥
 স্নেহে ভৈল আকুল-স্বভাৰ ।
 লোতকে তিয়াইলা ছয়ো পাৰ ॥ ৫৯

ଆଜ୍ଞି ଏଢ଼ୋ ପ୍ରଭୁର ଚରଣ ।
 ଏହି ବୁଲି ଯୁଡ଼ିଲା କ୍ରନ୍ଦନ ॥
 ଯଦ୍ଦପି ଜାନିଲା ମହାଜ୍ଞାନ ।
 ତଥାପିତୋ ଛାଡ଼େ ଯେନ ପ୍ରାଣ ॥ ୬୦
 ଭୈରବୁ ବିହ୍ୱଳ ଆତି ସ୍ନେହେ ।
 ଯାହିବାକ ଖୋଜନ୍ତେ ହୃଦି ଦହେ ॥
 କୃଷ୍ଣକ ଏଡ଼ିବେ ନପାବନ୍ତ ।
 ଚରଣତ ପଡ଼ିୟା କାନ୍ଦନ୍ତ ॥ ୬୧
 ହୃଦି-ତାପ କରନ୍ତ ଉଦ୍ଧରେ ।
 ଲଡ଼ା ଲଡ଼ା ବୋଲନ୍ତ ମାଧରେ ॥
 କୃଷ୍ଣର ସୁଦୃଢ଼ ଆଜ୍ଞା ଜାନି ।
 ଊଠି ଆଖି ମୁଚି ମହାମାନୀ ॥ ୬୨
 ପ୍ରଭୁର ପାଦୁକା ଶିବେ ବାନ୍ଧି ।
 ପ୍ରଣାମି ଲଡ଼ିଲା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ॥
 ଆଗକ ନବାଢ଼େ ତାନ ଭବି ।
 କରନ୍ତ ପ୍ରଣାମ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ॥ ୬୩
 ଊଠି ଯାନ୍ତ ଭବି ପାଞ୍ଚ ଛୟ ।
 ଆବକା ପରନ୍ତ ମହାଶୟ ॥

কৃষ্ণৰ চৰণ এড়ি যাস্ত ।
 নযায় ভৰি উলটি চাহাস্ত ॥ ৬৪
 ধৰিবাক নৰাবস্ত চিত্ত ।
 দণ্ডৰতে পড়ন্ত ভূমিত ॥
 ছুনাই উঠি কবন্ত গমন ।
 কৃষ্ণৰ বিয়োগে দহে মন ॥ ৬৫
 কৃষ্ণে ঘিটো শিখাইলন্ত জ্ঞান ।
 কৰিলা হৃদয়ে তাক ধ্যান ॥
 কৃষ্ণৰ খৰম মাথে লৈয়া ।
 দ্বাৰকাৰ বাজ ভৈলা গৈয়া ॥ ৬৬
 যাদৱ-বংশক কৃষ্ণে আনি ।
 বুলিলা মাধৱে হেন বাণী ॥
 দেখা কেন ঘোৰ উৎপাত ।
 দ্বাৰকাত মিলিবে বিঘাত ॥ ৬৭
 স্ত্ৰী বাল বৃদ্ধ আছে যত ।
 থাকোক বহিয়া দ্বাৰকাত ॥
 প্ৰভাসক চলি যাওঁ আমি ।
 স্নান দান কৰো জলে নামি ॥ ৬৮
 দানেসে দুৰ্গতি সৰে হবে ।
 ঐৰ আসা অন্তৰো সত্বে ॥

শুনি বাল বৃদ্ধ তিৰী যত ।
 সৰে আসি বৈলা দ্বাৰকাত ॥ ৬৯
 যতেক পুৰুষ বলিয়াৰ ।
 নাৰে ভৈলা সাগৰৰ পাৰ ॥
 বথে চড়ি গৈল প্ৰভাসক ।
 অৰ্চিলন্ত দেৱ-ব্ৰাহ্মণক ॥ ৭০
 কৃষ্ণ-কথা শুনা সৰ্ব্বজনে ।
 উদ্ধাৰিবে কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তনে ॥
 মোক্ষ পাইবা গৃহ-বাসে থাকি ।
 জানি হৰি হৰি বোলা ডাকি ॥ ৭১

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ মন শ্ৰীৰাম কৃষ্ণ হৰি বুলিয়ো যতনে ।
 ধৰিয়ো একান্ত চিন্তে কৃষ্ণৰ চৰণে ॥ ৭
 পদ ॥ ভৈল কাল-গ্ৰস্ত সৰে যত যত্ন-জাক ।
 গণ্ডগোল কৰি পিলে বাকণী স্তবাক ॥
 মাধৱৰ মায়ায়ে কৰিল বুদ্ধি-হত ।
 মদ্য লাগি ভৈল সৰে পৰম উন্মত্ত ॥ ৭২
 উঠিল পৰম ক্ৰোধ হৰিল চেতন ।
 অন্তো-অন্তে কৰে সৰে অনেক তৰ্জ্জন ॥

অস্ত্র-শস্ত্র ধৰি লবে বণত প্রবুদ্ধ ।
 আপুনাৰ মাজত লগাইলে ঘোৰ যুদ্ধ ॥ ৭৩
 টকাৰিয়া ধনুক বৰিবে শৰ ধাবে ।
 গদা মুদগৰ অসি পৰশু প্রহাবে ॥
 সান্থ কামদেৱৰ লাগিল ঘোৰ যুদ্ধ ।
 কৰে ঘোৰ সমৰ সাত্যকি অনিৰুদ্ধ ॥ ৭৪
 স্ত্ৰভদ্ৰ সংগ্রামজিতে কৰে ছলস্থূল ।
 স্ত্ৰমিত্ৰ স্ত্ৰৰথে দুয়ো কৰন্তু তুমুল ॥
 উল্লুকে নিশাৰ্ঠে ভৈল দুৰ্যোৰ কন্দল ।
 শতজিত সনে যুজে ভানু মহাবল ॥ ৭৫
 অদ্ৰুবে সহিতে কৃতবৰ্ম্মা মহাবীৰ ।
 কৰন্তু সমৰ সবে কম্পিত শৰীৰ ॥
 ভৈলা সবে উন্মত্ত চেতন নাহি গাত ।
 বৰিবন্তু নিশিত সায়ক অসংখ্যাত ॥ ৭৬
 পৰিঘ পট্টিশ অসি কৰন্তু প্রহাব ।
 অন্যো-অন্যে শত্রু-বুদ্ধি চিন্তে মহামাৰ ॥
 তৰ্জ্জয় গৰ্জ্জয় কতো কৰে হতা-হাতি ।
 মাধৱৰ মায়ায়ে মোহিত ভৈল আতি ॥ ৭৭
 ভোজ বৃষিঃ অন্ধক সাত্তত যদুবংশ ।
 বিষ্ণুৰ মায়ায়ে সবে ভৈল বুদ্ধি-ভ্রংশ ॥

ছয়া আতি বিস্মৃতি পিতৃক পুত্ৰে মাৰে ।
 শ্বশুৰে জমাইক ভাই ভাতৃক প্ৰহাৰে ॥ ৭৮
 শ্যালক ভিনিসি মাৰে আৰ্য্যকক নাতি ।
 খুড়াতে ভাতিজা কটাকটি কৰে আতি ॥
 মিত্ৰে মিত্ৰে কৰে যুদ্ধ ভাগিনে মাতুলে ।
 সুহৃদ সোদৰ যেন নচাৰে বাতুলে ॥ ৭৯
 তুকুৰাইল অস্ত্ৰ ধনু ভাঙ্গিল কোবত ।
 প্ৰহাৰে মাতুৰি ধৰি পৰম ক্ৰোধত ॥
 শৰীৰত পড়ে যেন বজ্ৰৰ সন্ধান ।
 বিমূৰ্চ্ছিত হুই যত্নগণে ছাড়ে প্ৰাণ ॥ ৮০
 পাছে বাম কৃষ্ণ উঠি হাতক উচাই ।
 মাজ পশি সবাকো বাধন্ত দুয়ো ভাই ॥
 দেখি যত্ন-বীৰগণো ক্ৰোধে খেদি গৈল ।
 শত্ৰু-বুদ্ধি তাসম্বাক মাৰিবাক লৈল ॥ ৮১
 খঙ্গি বাম মাধৰে মাতুৰি লৈলা তুলি ।
 অনেক যাদৱী সেনা মাৰিলা সমূলি ॥
 বিপ্ৰ-শাপে অন্ত্ৰো-অন্ত্ৰে বংশ ভৈল ছন ।
 বাংশৰ অগনি যেন পোড়ে বাংশ-বন ॥ ৮২
 সাগৰৰ তীৰক ঢাকিল মৰা শৰে ।
 এবেসে গুচিল ভাৰ জানিলা মাধৰে ॥

পাছে বলভদ্র গৈল সাগৰৰ তীৰ ।
 যোগ চিন্তি এড়িলন্ত মনুষ্য শৰাৰ ॥ ৮৩
 কৃষ্ণৰ অন্তুত লীলা শুনা সৰ্বজন ।
 প্ৰাণ থাকে মানে কেহো নেড়িবা কীৰ্তন ॥
 হেন জানা অন্তকে কেশত আছে ধৰি ।
 ছাড়োক যমৰ দায় ডাকি বোলা হৰি ॥ ৮৪

অষ্টম কীৰ্তন

ঘোষা ॥ হৰি হৰি বোলা মুখে ।
 সংসাৰ তৰিয়ো সুখে ॥ ৮
 পদ ॥ দেখিলা কৃষ্ণে বাম মহাভাগ ।
 কৰিলা যোগ-বলে তমু ত্যাগ ॥
 মাধৰো পাছে প্ৰভাসৰ জলে ।
 স্নান কৰি গৈলা অশ্বখ-তলে ॥ ৮৫
 মাটিত বসিয়া ভৈলন্ত চুপ ।
 ধৰিলা দিব্য চতুৰ্ভুজ ৰূপ ॥
 দেহৰো জ্যোতি জ্বলে দিশ-পাশ ।
 বিধুম বহ্নিৰ যেন প্ৰকাশ ॥ ৮৬
 নৰ মেঘ যেন শ্যাম আকৃতি ।
 তাতে পীত বস্ত্ৰে কৰে দীপিতি ॥

বদন-পঙ্কজ আছে প্রকাশি ।
 নুগুচে সদায় ঈষত হাসি ॥ ৮৭
 প্রকাশে কপালে অলকা-পাস্তি ।
 পদ্মক নিন্দে নয়ন-কাস্তি ॥
 কিবীটি শিবে সম নাহি তুলে ।
 কর্ণত মকর-কুণ্ডল ছলে ॥ ৮৮
 আজানুলম্বী চাক চাৰি হাত ।
 কেয়ূৰ কঙ্কণে প্রকাশে তাত ॥
 অঙ্গুলিগণক দেখন্তে তুষ্টি ।
 বহুময় পিন্ধি আছে আঙ্গুষ্ঠি ॥ ৮৯
 কন্থ-কণ্ঠে আতি কোমলত জ্বলে ।
 মুকুতা হার শোভে উৰঃস্থলে ॥
 গলত বনমালা কবে কাস্তি ।
 হিয়াত প্রকাশে শ্রীবৎস পাস্তি ॥ ৯০
 কান্ধে নবগুণ উত্তরী পীত ।
 বস্ত্র মেখলা জ্বলে কটিত ॥
 নুপুবে বঞ্জে পাদ-পদ্ম দুই ।
 ভকতে যাক দেখি স্থখা ছই ॥ ৯১
 যতেক অস্ত্র চক্র আদি কবি ।
 চৌপাশে উপাসন্ত মূর্তি ধরি ॥

দক্ষিণ উকত থৈয়া চৰণ ।
 বসি আছে হৰি ধৰি আসন ॥ ৯২
 স্বৰ্গ-মুখাকাৰ দেখিয়া ভৰি ।
 মাৰিল ব্যাধে শৰ লক্ষ কৰি ॥
 সন্ধানে কৃষ্ণৰ পাৰক ভেদি ।
 পড়িল বুলি ব্যাধ আইল খেদি ॥ ৯৩
 দেখে বসি আছা জগনিৰাস ।
 পেলাইল ধনু ছুয়া মহাত্ৰাস ॥
 ডৰিল জীৱ যেন ভৈল মৰা ।
 কৃষ্ণৰ আগত পড়িল জৰা ॥ ৯৪
 শুনা সৰ্ব্বজনে হৰি-চৰিত ।
 আত পৰে ধৰ্ম্ম নাহি কলিত ॥
 কৃষ্ণৰ কিলকৰে কহে শঙ্কৰে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত নৰে ॥ ৯৫

নৱম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ প্ৰণামো বাম প্ৰভু পদপাণি ॥ ৯

পদ ॥ অনেক বিনয় কৰিল ব্যাধ ।
 ক্ষমিয়ো হৰি মোৰ অপবাধ ॥
 অধম মঞি পাপী দামোদৰ ।
 নজানি তোমাক কৰিলো শৰ ॥ ৯৬

মনুষ্য লোকত যত অজ্ঞান ।
 যাহাক স্মৰণে কৰে নিৰ্য্যাণ ॥
 হেন মাধৱৰ দ্ৰোহ আচৰি ।
 কেনে জীওঁ এৰে নগৈলো মৰি ॥ ৯৭

চাহিবে নলাগে কাটিয়ো মোক ।
 পাপীৰ মোৰ প্ৰায়ছিত্ত হোক ॥
 আউৰ যেন মই অধম পাপ ।
 নকৰো মহন্তক উপতাপ ॥ ৯৮

শঙ্কৰ ব্ৰহ্মা আদি দেৱগণ ।
 যাহাৰ মায়ায়ে মোহিত-মন ॥
 নজানন্তু যাৰ চৰিত্ৰ আতি ।
 জানিবো কিবা আমি অন্ত্য জাতি ॥ ৯৯

মাধবে বোলন্ত শুনিয়ে জবা ।
 উঠিয়ে সত্বে ভয় নকৰা ॥
 কৰিলা আমাৰ বাঞ্ছা সফল ।
 মোৰ বৰে আৰে স্বৰ্গক চল । ১০০
 শুনিয়া মাধৱক ভয়ে হীন ।
 কৰিলা তিনিবাৰ প্ৰদক্ষিণ ॥
 প্ৰণামিয়া পাছে বিমানে চড়ি ।
 সশৰীৰে গৈল স্বৰ্গক লড়ি ॥ ১০১
 কৃষ্ণৰ সাৰথি পাছে দাককে ।
 বথে চৰি চাই ফুৰে নিচুকে ॥
 কৃষ্ণৰ বিচাৰ কৰি প্ৰবন্ধে ।
 পাইলন্ত গৈয়া তুলসীৰ গন্ধে ॥ ১০২
 সম্মুখ ছয়া দেখিলন্ত পাছে ।
 মূৰ্ত্তি ধৰি অস্ত্ৰ চোপাশে আছে ॥
 প্ৰকাশে দেহা যেন পূৰ্ণ শশী ।
 অশ্বখ-তলত আছন্ত বসি ॥ ১০৩
 বজাইল লোতক আকুলভাৰে ।
 পড়িল দাকক কৃষ্ণৰ পাৰে ॥
 কান্দিলা হুমহুমি অধোমুখে ।
 মাতিলা পাছে মহা মন-দুঃখে ॥ ১০৪

তোমাৰ চৰণ নেদেখি স্বামী ।

গুচিল চক্ষু অন্ধ ভৈলো আমি ॥

নজানোহো একো দিশ-বিদিশ ।

নাহি সুখ-শান্তি জগত-ঈশ ॥ ১০৫

যেন চন্দ্ৰ বিনে বাতি আন্ধাৰ ।

তুমি মুখ্য প্ৰভু প্ৰাণ আমাৰ ॥

কৃষ্ণৰ কিল্কেৰে শঙ্কৰে ভণে ।

বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ১০৬

দশম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি গোৱিন্দ জয় কৃষ্ণ গোপাল বাম ॥ ১০

পদ ॥ এহিমতে দাককে বোলন্ত পাছে বথ ।

আকাশে ধৰিলা বেগে বৈকুণ্ঠৰ পথ ॥

পাছতে লৰিলা চক্ৰ আদি অস্ত্ৰচয় ।

দেখিয়া দাকক ভৈল পৰম বিস্ময় ॥ ১০৭

তবধ নয়নে চাই আছে উপৰক ।

মাধৰে বুলিলা পাছে বাক্য দাককক ॥

চলিয়োক দাকক সত্ৰবে দ্বাৰকাক ।

বান্ধবত কহ গৈয়া আমাৰ বাৰ্ত্তাক ॥ ১০৮

অন্তো-অন্তে জ্ঞাতিসৰ মাৰিল সমস্ত ।
 প্ৰত্যেকে দেখিলা বলভদ্ৰো গৈলা অন্ত ॥
 শৰ-ঘাৰে ভৈলো ময়ো মৃতক-সমান ।
 পিতৃত মাতৃত গৈয়া তুমি দিয়া জান ॥ ১০৯
 দ্বাৰকাত আউৰ নথাকিবা একো নৰে ।
 মঞি এড়িলত আসি বুড়াইব সাগৰে ॥
 সবন্ধু-বান্ধবে সাগৰত হৈবা পাৰ ।
 নেড়িবাহা বৃদ্ধ পিতৃ মাতৃক আমাৰ ॥ ১১০
 আসিবা অৰ্জ্জুন সখি দেখিবাক মোক ।
 তানে লগে যাইব দ্বাৰকাৰ যত লোক ॥
 বাখি নিবা পথে ধনঞ্জয় মহাৰথে ।
 বন্ধিবাহা তুমি সৰে গৈয়া ইন্দ্ৰপ্ৰস্থে ॥ ১১১
 তুমি আচৰিবা ভাগবত-ধৰ্ম্মচয় ।
 জ্ঞাননিষ্ঠ ছয়া সৰে এড়িবা বিষয় ॥
 মায়াৰ বচনা ইটো জগতকে জানি ।
 পাছে তুমি পাইবা মোক কৈলো সত্য বাণী ॥ ১১২
 শুনিলা দাককে পাছে কৃষ্ণৰ আদেশ ।
 কৰযোড়ে উঠিলা মনত মহা ক্ৰেশ ॥
 প্ৰদক্ষিণ প্ৰভুক কৰিলা সাতবাৰ ।
 ছনাই ছনাই পড়িয়া কৰন্ত নমস্কাৰ ॥ ১১৩

শিৰত আছিল ধৰি ছুখানি চৰণ ।
 লোতক-চল্লল আখি কবন্ত ক্ৰন্দন ॥
 চলিলোহো মঞি প্ৰাণ-প্ৰভুক উপেখি ।
 ইজন্মত ভৈলো পৰিছেদা দেখা-দেখি ॥ ১১৪
 এহি বুলি লড়িলা কৃষ্ণৰ পাৰ এড়ি ।
 হা কৃষ্ণ বুলিয়া পাড়ন্তে যায় গেড়ি ॥
 অনন্তৰে যতেক আসিল দেৱ-জাক ।
 তহিতে মিলিল আসি আৰবি ব্ৰহ্মাক ॥ ১১৫
 সিদ্ধ মুনি বিদ্যাধৰ কিম্বৰ চাৰণ ।
 পাৰ্ৱতী সহিতে আসিলন্ত ত্ৰিনয়ন ॥
 কৃষ্ণৰ নিৰ্ঘাণ দেখিবাক অভিলাষে ।
 বিমানে বেঢ়িয়া আসি বহিলা আকাশে ॥ ১১৬
 মাধৱৰ চৰিত্ৰ শুনিয়ো সৰ্ব্বজন ।
 নেড়িবা সদায় কেহো কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ॥
 কলি-যুগে আন ধৰ্ম্ম নাহি আত পৰে ।
 হেন জানি হৰি হৰি বোলা নিবন্তৰে ॥ ১১৭

একাদশ কীর্তন

ঘোষা ॥ কৃষ্ণ নাথ যাহর মাধর মধু-বিপু ॥ ১১

পদ ॥ মাধরক চাই দেবগণে ।

কবिला প্রণাম বঙ্গমনে ॥

কপ দেখি চান্ত এক-দৃষ্টি ।

কবন্ত আনন্দে পুষ্প-বৃষ্টি ॥ ১১৮

কবযোড়ে আতি ভক্তিভারে ।

জুমা-জুমি কৃষ্ণ-গুণ গারে ॥

কতো হবি-কীর্তন কবন্ত ।

তাৰ ছেবে কতোহো নাচন্ত ॥ ১১৯

বাজে যন্ত্র আকাশক ছনি ।

কবে দেবে ছন্দুভিব ধ্বনি ॥

ঘনে ঘনে পুষ্প ববিষন্ত ।

জয় কৃষ্ণ বুলি জকাবন্ত ॥ ১২০

শুনি হবি উপরক চাইল ।

ব্রহ্মাক আগতে ভেট পাইল ॥

আনো সবে দেবতাক দেখি ।

মুদিলন্ত কৃষ্ণে ছয়ো আখি ॥ ১২১

পাছে যোগ-ধাবণা ধবिला ।

আপুনাক আত্মাতে থাপিলা ॥

নিমিষেকে নব-চেষ্টা এড়ি ।
 বৈকুণ্ঠত প্ৰবেশিলা হৰি ॥ ১২২ ।
 যেন মেঘে বিজুলী-ছটাক ।
 নৰাৰিল কেৰে লক্ষিবাক ॥
 কৃষ্ণৰ গতিক সৰে দেৰে ।
 সেহিমতে নলক্ষিল কেৰে ॥ ১২৩ ॥
 যিটো দেহা ধ্যানৰ আলয় ।
 দেখি হোস্ত আপুনি বিস্ময় ॥
 হেন তনু ভৈল অন্তৰ্দ্ধান ।
 বিজুলী-ছটক যেন ঠান ॥ ১২৪ ॥
 শ্ৰী ধৰ্ম্ম সত্য ধৃতি যত ।
 সৰে গৈল কৃষ্ণৰ পাছত ॥
 হেন দেখি যত দেৰগণ ।
 সৰাৰো বিস্ময় ভৈল মন ॥ ১২৫ ॥
 কৃষ্ণৰ অদ্ভুত যোগ-গতি ।
 দেখি সৰে প্ৰশংসিলা অতি ॥
 স্বকী স্বকী স্থানে চলি গৈলা ।
 শুক মুনি নৃপতিত কৈলা ॥ ১২৬ ॥
 বাজা আতি বিস্ময় নকৰা ।
 মৰা পুত্ৰ অন্তকবোপৰা ॥

ଖୁବ୍‌କ ଦକ୍ଷିଣା ଆନି ଦିଲା ।
 ଅଦେହେ ବ୍ୟାଧକୋ ଅର୍ଗେ ନିଲା ॥ ୧୨୭
 ବ୍ରହ୍ମ-ଅସ୍ତ୍ରେ ଦହନ୍ତେ ତୋମାକ ।
 ବାଧିଲନ୍ତୁ ଧବିୟା ଗଦାକ ॥
 ହେନ ହବି ଦେବ ଆଦି-ମୂଳ ।
 ନବାଧିଲା ଇଟୋ ଯହୁ-କୁଳ ॥ ୧୨୮
 ମନୁଷ୍ୟତ ନାହି ଅସ୍ତ୍ର ଗତି ।
 ଅସ୍ତ୍ର-କାଳେ ହୋରେ ବିସମ୍ପତି ॥
 ହେନସେ ଦେଖାହି ଦେବ ହବି ।
 ଗୈଲା ଲଢ଼ି କୁଳକ ସଂହବି ॥ ୧୨୯
 ଇଟୋ ଲୀଳା-ଚବିତ୍ରେ କୁଞ୍ଚବ ।
 କବୟ କୀର୍ତ୍ତନ ଘିଟୋ ନବ ॥
 ତାବ ହୁଏବେ ବୈକୁଣ୍ଠତ ବାସ ।
 ହେନ ଜାନି ତେଜିୟୋ ଆଲାସ ॥ ୧୩୦
 ହବିବ କୀର୍ତ୍ତନ ସଦା କବା ।
 ବୁଝା କଥା କହିୟା ନମବା ॥
 କହେ କୁଞ୍ଚ କିଞ୍ଚବେ ଶକ୍ତବେ ।
 ହବି ହବି ବୋଲା ନିବନ୍ତବେ ॥ ୧୩୧

দ্বাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ মন মাধৱ বাম ।
 বাম জপ অবিশ্ৰাম ॥ ১২

পদ ॥ শুক মুনি বদতি শুনিয়ে পৰীক্ষিত ।
 পাপৰ অন্তক ইটো কৃষ্ণৰ চৰিত ॥
 এহিমতে মৰিল যতেক যত্ন-ঝাক ।
 অনন্তৰে দাৰুক গৈলন্ত দ্বাৰকাক ॥ ১৩২

 গোবিন্দৰ বিয়োগে বিহ্বল আতি ছই ।
 চাই আছে নৰ-নাৰী বহি উৰ্দ্ধ-মুই ॥
 বহুদেৰ উগ্ৰসেনো আছে দুঃখভাৰে ।
 পড়িল দাৰুক গৈয়া দুহান্তৰ পাৰে ॥ ১৩৩

 চক্ষুৰ লোতকে তিয়াইলন্ত দুইবো ভৰি ।
 কান্দিলে অনেক বাম কৃষ্ণক স্মৰি ॥
 দাৰুকক বেঢ়িয়া সোধলন্ত নাৰী-নৰে ।
 কি ভৈল সাৰথি কথা কহিয়ে সত্ৰৰে ॥ ১৩৪

 মুচিলন্ত আখি আতি গদগদ মাত ।
 কহিলে দাৰুকে পাছে সকল বৃত্তান্ত ॥
 কি কহিবো কথা মোৰ দহৰে হৃদয় ।
 অন্তো-অন্তে যত্নগণ গৈলা যমালয় ॥ ১৩৫

নৰৈল জনেকো নিবন্তৰে ভৈলা হত ।
 হেন শুনি অগ্নি যেন লাগিল গাৰত ॥
 ক্ৰন্দনৰ উৰ্গি আতি উথলিল বড় ।
 প্ৰভাসক লাগি সৰে দিলেক লৱৰ ॥ ১৩৬
 গাৰত চাপড় মাৰে শোকে শ্ৰুতি নাই ।
 হা পতি পুত্ৰ বুলি গেৰিয়াস্তে যাই ॥
 এহিমতে গৈয়া সৰে দেখিলন্ত পাছে ।
 প্ৰভাসৰ তীৰক মৃতকে বেঢ়ি আছে ॥ ১৩৭
 মৰা পতি পুত্ৰ সোদৰক গলে ধৰি ।
 কান্দে নাৰীগণে আতি আৰ্ত্তৰাৱ কৰি ॥
 মহাশোকে বহুদেৱ দৈৱকী ৰোহিণী ।
 বলভদ্ৰ কৃষ্ণক চাহাস্তে ফুৰে তিনি ॥ ১৩৮
 নপাইলন্ত লাগ খুজি কৰিয়া বিচাৰ ।
 হৰাইল চেতন শোকে দেখে অন্ধকাৰ ॥
 তিনিও তেজিল প্ৰাণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি ।
 মাৰ্টিত উফৰি পড়ি মৰিল সমূলি ॥ ১৩৯
 ক্ৰন্দন এড়িয়া নাৰীগণ অসংখ্যাত ।
 স্বামীক আলিঙ্গি আৰোহিলন্ত চিতাত ॥
 ৰেবতী প্ৰমুখ্যে যত আছে নাৰাগণ ।
 ৰামক আলিঙ্গি প্ৰবেশিলা হতাশন ॥ ১৪০

কৃষ্ণ-মাতৃগণে বহুদেবক আরাবি ।
 চিতাত উঠিয়া সবে গৈলন্ত সৈতবি ॥
 বতি আদি মাধব পুত্র-বধু যত ।
 গৈল সবে স্বকী স্বকী স্বামীৰ লগত ॥ ১৪১
 কল্পিণী প্রমুখে অম্ব মন্বিষী কৃষ্ণৰ ।
 নপাইল বিচাৰি মাধবৰ কলেবৰ ॥
 প্রবেশিলা বহিত স্বামীক কৰি ধ্যান ।
 কৃষ্ণক চিন্তিয়া সবে এড়িলন্ত প্রাণ ॥ ১৪২
 এহিমতে এড়ি য়েবে গৈলা দামোদৰে ।
 ক্ষেণেকতে দ্বাৰকাক বুৰাইলা সাগৰে ॥
 নবহিল কিছু তল গৈল সামৰাজে ।
 কল্পিণীদেৱীৰ মুখ্য মন্দিৰত বাৰে ॥ ১৪৩
 নেড়ন্ত যাহাক মধুসূদনে ক্ষেণেক ।
 অগ্নাপিও সাগৰত দেখিয় প্রত্যেক ॥
 সূৰ্য্য সম জ্বলে সিটো কৃষ্ণৰ আলয় ।
 যাক দৰশনে হোৰে পাপৰ প্রলয় ॥ ১৪৪
 কৃষ্ণৰ নিৰ্য্যাণ শুনিলোক সৰ্ব্বজনে ।
 তৰিবা সংসাৰ আৰ শ্ৰবণ-কীৰ্তনে ॥

ଗୃହତେ ଥାକିয়া ଅଥେ ମହା ପୁଣ୍ୟ ସାକ୍ଷୀ ।
 ବୋଲା ହରି ହରି ଯମ-ହାତନାକ ବକ୍ଷୀ ॥ ୧୪୫

[ଅର୍ଜୁନ-ଯୁଧିଷ୍ଠିର-ସଂବାଦ]

ତ୍ରୟୋଦଶ କୀର୍ତ୍ତନ

ଘୋଷା ॥ ବାମେ ହୋକ ମତି ବାମ-ଚବଣେ ଗତି ॥ ୧୩

ପଦ ॥ ଅର୍ଜୁନେ ଶୁନିଲା ହେନ କୃଷ୍ଣର ପୟାଣ ।

ତୈଳସ୍ତ ବିହ୍ୱଳ ଶୋକେ ନାହି ଶ୍ରୀଗତି-ଜ୍ଞାନ ॥

ମହାମର୍ତ୍ତ୍ୟେ କୃଷ୍ଣକ ଅମ୍ଭର କୁଣ୍ଡଳୀ-ସ୍ତ ।

ହା କୃଷ୍ଣ ପ୍ରାଣ ବୁଲି କାନ୍ଦିଲା ବହତ ॥ ୧୪୬

କହିଯାଛା ମାଧବେ ଗୀତାତ ଘିଟୋ ଜ୍ଞାନ ।

ଏବକ୍ତେ ହିୟାତ ତାକ କବିଳସ୍ତ ଧ୍ୟାନ ॥

ଚିତ୍ତକାଳେ ଚିତ୍ତକ କବିୟା ବୀବେ ଅସ୍ତ ।

ପ୍ରେତ-କାର୍ଯ୍ୟ ଜ୍ଞାତିର କର୍ବାଇଲା ମହାବଥ ॥ ୧୪୭

ଅନୁକ୍ରମେ ଦିୟାହିଲସ୍ତ ପିଠ-ଜ୍ଞଳାଞ୍ଜଳି ।

କୃଷ୍ଣର ଆଦେଶ ପାଢେ ଶୁନି ମହାବଳୀ ॥

ସ୍ତ୍ରୀ ବାଲ୍ୟ ବୁଦ୍ଧକ କବିୟା ବୀବେ ଅସ୍ତ ।

ସରାକୋ ଲଗତେ ଲେୟା ଗୈଲା ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ତ ॥ ୧୪୮

ତହିତେ ଧୈଳସ୍ତ ନିୟା ଯତ ଯତ୍ତୁଚୟ ।

ପାଢେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରକ ଦେଖିୟା ଧନଞ୍ଜୟ ॥

চৰণত নিঢ়ালে পড়িলা অধোমুখে ।
 সমিধান নেদন্ত মনত মহা দুখে ॥ ১৪৯
 আকুল-হৃদয় ভৈল দেখি যুধিষ্ঠিৰ ।
 ভ্ৰাতৃত পুছন্ত পাছে কৰি চিত্ত স্থিৰ ॥
 বান্ধৱৰ বাৰ্ত্তাক অৰ্জুন মোত কহ ।
 কুশলে কি আছে সিটো স্তৰ মাতামহ ॥ ১৫০
 মমা বহুদেৱ কিবা আছন্ত কল্যাণে ।
 ভালে কি আছয় তান পত্নীগণ মানে ॥
 সান্ব কাম অনিৰুদ্ধ ভালে কি আছন্ত ।
 সময়ত তেসম্বে কি মোক স্তম্বন্ত ॥ ১৫১
 গোবিন্দৰ বাৰ্ত্তা বাপ কহিয়ো আমাত ।
 স্তখে কি আছন্ত কৃষ্ণদেৱ দ্বাৰকাত ॥
 যদু-বীৰগণ যাৰ বাহুক আশ্ৰয় ।
 পৰম নিৰ্ভয়ে ভ্ৰমে আনন্দ সদায় ॥ ১৫২
 সত্যভামা সতা যাৰ চৰণ-সেৱাত ।
 দ্বাৰতে ৰোৱাইলে শচীৰ পাৰিজাত ॥
 হেন প্ৰাণ-কৃষ্ণৰ সত্বৰে কহ কথা ।
 কিয় হেন ভৈল বাপ তোমাৰ অৱস্থা ॥ ১৫৩
 চিৰকাল প্ৰৱাসত কিবা পাইলি দুখ ।
 তনু তোৰ নিস্তেজ মলিন দেখো মুখ ॥

প্রার্থকক নেদিলাহা প্রতিশ্রুত দান ।
 নকবিলা প্রাণীক ভয়ত পৰিত্রাণ ॥ ১৫৪
 অতিথিক নেদি কিবা কবিলা ভোজন ।
 সিজিল পাতক কিবা অগম্যা-গমন ॥
 অধমে জিনিলে কিবা আসন্তে পথত ।
 কিসক মিলিল বাপ ছুঃখ হেনমত ॥ ১৫৫
 কহিয়োক বাপু এবে ছুঃখৰ কাৰণ ।
 বুলিবে খোজন্তে নোহ্লায় মুখত বচন ॥
 চক্ষুক মলচি পাছে শোকক তন্তাই ।
 কাটিল নিশ্বাস বীবে নৃপতিক চাই ॥ ১৫৬
 সৌহৃদ সখিত্ব স্তমবিয়া মাধবৰ ।
 বোলন্ত অৰ্জুনে বাজা শুনা আথান্তৰ ॥
 ভণিল শঙ্কৰে কৃষ্ণ-চৰণত পড়ি ।
 পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ১৫৭

চতুর্দশ কীর্তন

ঘোষা ॥ গোপাল হৰি কৰো প্রণাম ।
 নেড়োক মুখে বাম-কৃষ্ণ-নাম ॥ ১৪
 পদ ॥ কিবা সোধা বাজা মোৰ অবস্থা ।
 সৰ্বনাশ ভৈলো কি কৈবো কথা ॥

বন্ধু-ৰূপী কৃষ্ণে ভৈলো বঞ্চিত ।
 কিমতে আৰে সম্বৰিবো চিন্ত ॥ ১৫৮
 যাহাক আশ্ৰয়ে দ্ৰুপদ-ঘৰে ।
 জিনিলো ৰাজাগণ একেশ্বৰে ॥
 মৎস্যক ভেদি পাইলো দ্ৰৌপদীক ।
 হেন কৃষ্ণ বিনে জীৱন ধিক ॥ ১৫৯
 দহিলো খাণ্ডৱ যাৰ সহায় ।
 ভঙ্গাইলো বাসৱক সমুদায় ॥
 অদ্ভুত সভা সাজি দিলে ময় ।
 কৰিলো ৰাজসূয় যাত গয় ॥ ১৬০
 এড়িয়া গৈলা হেন কৃষ্ণে মোক ।
 কিসক জীৱ নযায় যম-লোক ॥
 হৰক যুঝিলো যাহাক গয় ।
 দিলা অস্ত্ৰ হৰে ছয়া বিস্ময় ॥ ১৬১
 যাৰ প্ৰসাদে ভৈলো স্বৰ্গগামী ।
 ইন্দ্ৰৰো অৰ্দ্ধাসন পাইলো আমি ॥
 এড়িয়া গৈলা হেন যদুৰায় ।
 কেনে জীওঁ এডু প্ৰাণ নযায় ॥ ১৬২
 যাহাৰ তেজে বৃকোদৰ বীৰে ।
 দুঃশাসন-হিয়া কুঠাৰে চিৰে ॥

প্ৰতিজ্ঞা সাফলি পিলা ৰুধিৰ ।
 ভাঙ্গিলা উৰু কুৰু নৃপতিৰ ॥ ১৬৩
 বাস্কৰ বুলি ত্ৰিজগত-পতি ।
 কৰিলো সাৰথি মঞি কুমতি ॥
 ব্ৰহ্মা আদি যত ত্ৰিদশগণে ।
 সদায়ে সেৱন্ত যাৰ চৰণে ॥ ১৬৪
 দেৱৰো দেৱ হেন প্ৰভু হৰি ।
 মাতন্ত মোক পৰিহাস কৰি ॥
 অবা পাৰ্থ অবা সখি অৰ্জুনে ।
 কতেক কহিবো কৃষ্ণৰ গুণ ॥ ১৬৫
 ভুঞ্জন্তে ভ্ৰমন্তে কৃষ্ণৰ সঙ্গে ।
 নানা উপালন্ত কৰিলো বঙ্গে ॥
 সহিলন্ত তাক যেন বাস্কৰে ।
 বঞ্চিত ভৈলোহো হেন মাধৱে ॥ ১৬৬
 কিবা সোধা ৰাজা আমাৰ কথা ।
 কোননো নভৈল মোৰ অৱস্থা ॥
 ৰাখিয়া আনো কৃষ্ণ-পত্নী-জাক ।
 গোৱালে কাটি নিলে তামস্বাক ॥ ১৬৭
 স্ত্ৰীক যেন জিনিলেক মোকে ।
 প্ৰাণ ফুটি যায় এহিসে শোকে ॥

কৃষ্ণৰ বিয়োগে দগধ মন ।
 মাতিবে নোৰাৰি হৰায় চেতন ॥ ১৬৮
 অৰ্জুনে এই বুলি মৌন ভৈল ।
 কৃষ্ণৰ চৰণ চিস্তিবে লৈল ॥
 বিষয়-বিষে ভৈল বিৰকতি ।
 কৃষ্ণ-পাদ-পদ্মে নছাড়ে মতি ॥ ১৬৯
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে শঙ্কৰে ভণে ।
 কৃষ্ণ-কথা শুনা সমস্ত জনে ॥
 য়েৰে স্থখে যাইবা সংসাৰ তৰি ।
 সদায়ে ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ১৭০

পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন

ধোষা ॥ গোপাল গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ হৰি গতি ।
 কি বাম হৰি গতি কি বাম হৰি গতি ॥ ১৫

পদ ॥ এহিমতে কৃষ্ণক চিস্তন্তে মহাবীৰ ।
 বাটিল ভকতি মল গুচিল বুদ্ধিব ॥
 পাসৰি আছিল যিটো শিখিবাৰ তত্ত্ব ।
 দুনাই ভৈল অৰ্জুনেৰ মনত বেকত ॥ ১৭১
 ভৈল ব্ৰহ্ম-সম্পত্তি এড়াইলা শোকচয় ।
 মনত আছিল মানে গুচিল সংশয় ॥

মায়ায়ে এড়িল লিঙ্গ-শৰীৰ ভাগিল ।

আপুনাৰ আত্মা পৰমাত্মাতে লাগিল ॥ ১৭২

ভকতিৰ বলে জ্ঞান লভিলা নিগুণ ।

জীৱন্তে মুকুত হুই বহিলা অৰ্জুন ॥

কুন্তী শুনিলন্ত পাছে কৃষ্ণৰ নিৰ্য্যাণ ।

কৃষ্ণতে অৰ্পিয়া চিত্ত ছাড়িলন্ত প্ৰাণ ॥ ১৭৩

কৃষ্ণৰ নিৰ্য্যাণ শুনি বাজা যুধিষ্ঠিৰ ।

শোক-মোহ এড়ি চিত্ত কৰিলন্ত স্থিৰ ॥

হৰি এড়িলাত কলি প্ৰবেশিল জানি ।

পৰীক্ষিত তোমাক পাতিলা বাজা আনি ॥ ১৭৪

এড়িলা বিচিত্ৰ বস্ত্ৰ বহু-অলঙ্কাৰ ।

পিঙ্গিলা বাকলি বাজা ভৈলা নিবাহাৰ ॥

মৌন ব্ৰত ধৰিয়া মুকুত কৰি কেশ ।

ভৈল যেন জড় অতি পিশাঞ্চৰ বেশ ॥ ১৭৫

কৃষ্ণ-পদ-পঙ্কজক ধৰি হৃদয়ত ।

হৰি-ভক্তি দহিলে মনৰ মল যত ॥

বিষ্ণুৰ ধ্যানত পৰে আন গতি নাই ।

পাইলন্ত পৰম গতি পাছে পাঞ্চে ভাই ॥ ১৭৬

কৃষ্ণ-পদ-পঙ্কজ হৃদয়ে কৰি স্থিৰ ।

ধৰিলা উত্তৰ দিশ বাজা যুধিষ্ঠিৰ ॥

দ্ৰৌপদী দেখন্ত এড়িলন্ত পঞ্চ পতি ।
 কৃষ্ণৰ চৰণে পাছে স্থিৰ কৰি মতি ॥ ১৭৭
 কৃষ্ণকেসে স্তম্ভি কৃষ্ণক কৰি ধ্যান ।
 হা প্ৰাণ কৃষ্ণ বন্ধু বুলি ছাৰিলন্ত প্ৰাণ ॥
 পাছে পৰাক্ৰিত তুমি পালিলাহা মহী ।
 ধৰ্ম্মক বাখিলা বলে কলিক নিগ্ৰহি ॥ ১৭৮
 তোমাৰ ৰাজ্যত ভৈল সত্যৰ ব্যৱস্থা ।
 দশোদিশে কহয় তোমাৰ গুণ-কথা ॥
 কৃষ্ণৰ নিৰ্য্যাণ শুনিয়োক সৰ্ব্বজনে ।
 তৰিবা সংসাৰ ঘোৰ শ্ৰবণ-কীৰ্ত্তনে ॥ ১৭৯
 ইহ পৰলোকে হৰি-চৰণেসে গতি ।
 হেন জানি কৰা সৰে হৰিত ভকতি ॥
 হেন জানা অন্তকে কেশত আছে ধৰি ।
 এড়ায়ো যমৰ দায় ডাকি বোলা হৰি ॥ ১৮০

[উদ্ধৱ-বিলাপ]

ষোড়শ কীৰ্ত্তন

ষোষা ॥ ৰাম গোপাল কৃপাময় নিৰঞ্জন হৰি ।
 ভকতৰ নিয়ো নাথ দুঃখক সংহৰি ॥ ১৬ ॥
 পদ ॥ নৃপতিত শুকে পাছে কহন্ত কাহানী ।
 গৈলন্ত উদ্ধৱ পায় কৃষ্ণত মেলানি ॥

বিদুৰে সহিতে যেন কৰিলা আলাপ ।
 শুনিয়ো নৃপতি দুনাই উদ্ধৱ-বিলাপ ॥ ১৮১
 তীৰ্থ কৰি ফুৰন্তে বিদুৰ মহাভাগ ।
 যমুনা-তীৰত উদ্ধৱক পাইলা লাগ ॥
 পূৰ্ব-শিষ্য গুৰুৰ কৃষ্ণৰ অনুচৰ ।
 দেখি তাক আতি প্ৰীতি ভৈল বিদুৰৰ ॥ ১৮২
 আলিঙ্গি ধৰিলা নয়নৰ বহে জল ।
 পুছিলন্ত যত্ন-কুৰু-কুলৰ কুশল ॥
 পুৰাণ পুৰুষ বাম কৃষ্ণ অৱতৰি ।
 স্নেহে কি আছন্ত পৃথিৱীৰ ভাৰ হৰি ॥ ১৮৩
 বহুদেৱ ভিনিসিৰ কহিয়ো কল্যাণ ।
 আমাৰ স্নেহদ নাহি তাহান সমান ॥
 প্ৰহুয়ন্তৰ বাৰ্তা বাপ কহিয়ো সম্প্ৰতি ।
 স্নেহে কি আছন্ত উগ্ৰসেন নৰপতি ॥ ১৮৪
 সাম্ব কাম অনিৰুহ আছন্ত কুশলে ।
 বৈষ্ণৱ অক্ৰূৰ কিবা আছে অবিকলে ॥
 আনন্দে কি আছন্ত সাত্যকি ধনুৰ্দ্ধৰ ।
 দৈৱকীৰ বাৰ্তা আবে কহিয়ো সত্বৰ ॥ ১৮৫
 চাক্ৰদেয় আদি কৰি কৃষ্ণৰ তনয় ।
 আছে যত্নগণ কিবা পূৰ্ব অভ্যুদয় ॥

কৃষ্ণ ধনঞ্জয় দুইক কবিয়া আশ্ৰয় ।
 স্মৃথে কি আছন্ত যুধিষ্ঠিৰ মহাশয় ॥ ১৮৬
 ভীম ধনঞ্জয় সহদেৱ নকুলৰ ।
 সৱাৰো বাৰ্তাক বাপ কহিয়ো সত্ৰৰ ॥
 কৰো অনুশোচ ধৃতৰাষ্ট্ৰক সম্প্ৰতি ।
 নিজ পাপে গৈল জীৱন্ততে অধোগতি ॥ ১৮৭
 দেশৰ ডাকিলা মোক পুত্ৰৰ বিবাদে ।
 তীৰ্থ কৰি ফুৰো মণ্ডি কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে ॥
 যাৰ যশ-কাৰ্ত্তনে জগত আতি তৰে ।
 বাৰ্তা কহ সখি হেন কৃষ্ণৰ সত্ৰৰে ॥ ১৮৮
 পুছিল বিদুৰে যেষে কৃষ্ণৰ কুশল ।
 মাধৱক স্মৰি ভৈলা উৰুৰ বিহ্বল ॥
 পাঞ্চ বৰিষতে যিটো ভোজনক এড়ি ।
 শিশু-লীলা কবিয়া পূজন্ত মাত্ৰ হৰি ॥ ১৮৯
 কৃষ্ণৰ সেৱাতে আৰে আসি বুদ্ধ ভৈলা ।
 কহিবে নপাৰি কথা মোঁন ছয়া বৈলা ॥
 দুই দণ্ড চিন্তিলন্ত কৃষ্ণৰ চৰণ ।
 হৰি-ভক্তি-অমৃতত মগ্ন ভৈল মন ॥ ১৯০
 শিহৰি শৰীৰ ভৈল সৰ্ব্বাঙ্গে পুলক ।
 চক্ষু মুদি আছে শ্ৰবে ধাৰায় লোতক ॥

মাধবৰ স্নেহ-বসে মগ্ন ভৈল মন ।

বোলা হৰি হৰি সমজ্যাৰ যত জন ॥ ১১১

সপ্তদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বনমালী বাম মোৰ প্ৰাণ গৈল কোন স্থান ।

জীৱেৰ জীৱন কৃষ্ণ বিনে নাই আন ॥ ১৭

পদ ॥ কথমপি কৃষ্ণৰ চৰণ এড়ি মন ।

বঝাইল উদ্ধৰে পাইলা গাৱত চেতন ॥

হাতে মলচিয়া চক্ষু চান্ত থিৰ কৰি ।

তেজিলন্ত নিশ্বাস কৃষ্ণৰ লীলা স্মৰি ॥ ১১২

কৃষ্ণৰ বিৰহে অগ্নি দগ্ধ কৰে মন ।

কান্দন্তে দিলন্ত বিদূৰক সমিধান ॥

কিবা কথা সোধা সখি দেখো অন্ধকাৰ ।

কৃষ্ণ-সূৰ্য্য অস্ত গৈল প্ৰাণ যে আমাৰ ॥ ১১৩

কাল-সৰ্পে ত্ৰাসিলেক স্নহদ সকল ।

কি কহিবো সখি আউৰ আমাৰ কুশল ॥

যাদৱ-বংশৰ কিনো মিলিল অভাগ ।

নজানিলো কৃষ্ণক হাততে পায় লাগ ॥ ১১৪

কীৰ্ত্তন-মাগৰত আছিলন্ত শশধৰ ।

মহেশ্বৰ যেন বোলে ইও এক জলচৰ ॥

সেহিমতে ঈশ্বৰক পায়। যদুগণ ।

মনে মানিলন্ত এন্তে জ্ঞাতি এক জন ॥ ১৯৫

ভূষণৰ ভূষণ পৰম অঙ্গচয় ।

যাক দেখি হৰি হন্ত আপুনি বিস্ময় ॥

অপূৰ্ণ প্ৰাণীক অল্প দিয়া দৰশন ।

লগতে নিলন্ত যেন লোকৰ লোচন ॥ ১৯৬

দেখিয়ো কৃষ্ণৰ কেন কৰ্ম বিড়ম্বন ।

বসুদেৱ-গৃহত অজৰ উপজন ॥

যাব কটাঙ্কতে হোৱে জগত বিনাশ ।

কংস-ভয়ে লৈলা তেহেঁ গোকুলত বাস ॥ ১৯৭

বসুদেৱ-দৈৱকীক বুলিলা প্ৰণামি ।

কংস-ভয়ে ব্ৰজত বঞ্ছিলো গৈয়া আমি ॥

হে পিতৃ মাতৃ মোৰ মৰযিয়ো দোষ ।

ইহাক স্মৰি মনে মিলে অসন্তোষ ॥ ১৯৮

হেনয় কৃষ্ণৰ যিটো গাইলে নাম-গুণ ।

ছুনাই পাসৰিবে আৰ কোন নিদাৰুণ ॥

ৰাজসূয় যজ্ঞত দেখিলো নেত্ৰ ভৰি ।

যেন গতি পালে শিশুপালে দ্বেষ কৰি ॥ ১৯৯

কৃষ্ণ-মুখ-পদ্মক কবন্তে নেত্ৰে পান ।
 অৰ্জ্জুনৰ শৰে কাটে ছাড়ে স্মখে প্ৰাণ ॥
 পাৰে পৰম-পদ ব্ৰহ্মাদিও যাত গহ ।
 হেনয় কৃষ্ণৰ কোনে সহিবে বিবহ ॥ ২০০
 উগ্ৰসেন ৰাজাক বৈসায় সিংহাসনে ।
 কৰযোড়ে আপুনি বোলন্ত নাৰায়ণে ॥
 আদেশিয়ো মহাৰাজ কোন কৰ্ম্ম কৰো ।
 ইহাক স্মৰি সখি আতিশয় মৰো ॥ ২০১
 কৃষ্ণ-গুণ স্মৰন্তে হৰাই চেতনা ।
 মৰিবাক লাগি তন দিলেক পূতনা ॥
 তথাপি পাইলেক তাই জননীৰ গতি ।
 কিনো কৃপাময় নাৰায়ণ প্ৰাণ-পতি ॥ ২০২
 হেননো স্বামীক এড়ি কোন মহা অন্ধ ।
 আনক ভজিবে লাগি কৰিবে প্ৰবন্ধ ॥
 যত দৈত্য আসে মাধৱক ক্ৰোধ কৰি ।
 তাহাকো উত্তম গতি দেন্ত ছিৰীহৰি ॥ ২০৩
 যিটো প্ৰেমভাৱে ভজে হেন ভগবন্ত ।
 তাহাৰ মহিমা কহি কোনে পাৰে অন্ত ॥
 হেন পূৰ্ণব্ৰহ্মক হাততে পায় লাগ ।
 হৰুৱাইলো সখি দেখা মোহোৰ অভাগ ॥ ২০৪

সুমৰি সুমৰি সিটো স্বামীৰ চৰণ ।
 কহিবে নৱাৰো কথা দক্ষ কৰে মন ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শুনা সৰ্বলোক ।
 হৰি হৰি বোলা সদা পাতক ছাড়োক ॥ ২০৫

অষ্টাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ গোপাল প্ৰাণ ভৈল কোন ধান ।

গোপাল প্ৰাণ ॥ ১৮

পদ ॥ শুনা সখি যেন ভৈলা অৱস্থা ।

পূৰ্ব্বাপৰ কহো কৃষ্ণৰ কথা ॥

খণ্ডিবাক লাগি ভূমিৰ ভাৰ ।

দৈৱকী-গৰ্ভে ভৈলা অৱতাৰ ॥ ২০৬

বহুদেৱে ভয়ে গোকুলে থৈলা ।

কৰিলা কৃষ্ণে তৈতে শিশু-লীলা ॥

গোপ-শিশু সমে বাচক চাৰি ।

ভ্ৰমন্ত যমুনা-তীৰে মুৰাৰি ॥ ২০৭

কংসে পাঞ্চে যত আসে দানৱ ।

লীলায়ে মাৰন্ত সৰে মাধৱ ॥

ইন্দ্রৰ মথকো কৰিলে ভঙ্গ ।
 বৰষিলা ইন্দ্রে কৰিয়া খঙ্গ ॥ ২০৮
 মন্দৰ তুলি পাছে ভগবন্তে ।
 বাখিলা ব্ৰজক বৃষ্টিৰ হন্তে ॥
 শৰত-কালে চন্দ্ৰাবলী পাই ।
 কৰিলা বাস-ক্ৰীড়া যদুৰায় ॥ ২০৯
 বলো সমে আসি মথুৰাপুৰ ।
 মাৰিলা তৈতে দুৰ্ঘ কংসাসুৰ ॥
 পঢ়িবে লাগি ছয়া গৈল ছাত্ৰ ।
 সান্দীপনি গুৰু পঢ়াইলা শাস্ত্ৰ ॥ ২১০
 স্নতক পুত্ৰক দক্ষিণা দিলা ।
 অৰ্ঘ্য মহিষীক বিহা কৰিলা ॥
 নৰক মাৰি ৰূপে-গুণে ধন্যা ।
 পাইলা আৰো ষোল হাজাৰ কন্যা ॥ ২১১
 সৰ্বাতো দদশ তনয় জাত ।
 ভৈল বল-বীৰ্য্যে জগতে খ্যাত ॥
 দ্বিবিদ মাগধ সম্বৰ বাণ ।
 শাল্ল পোঁপ্তুকৰ লৈলন্ত্ৰ প্ৰাণ ॥ ২১২
 পাণ্ডৱৰ হাতে সমৰ জিনি ।
 মৰাইলা অৰ্ঘ্যদশ অক্ষৌহিণী ॥

উত্তৰা-গৰ্ভে ভৈলা উতপতি ।
 পৰীক্ষিত পাণ্ডু-বংশ-সন্ততি ॥ ২১৩
 দ্ৰৌণিৰ অস্ত্ৰে দহিলেক গাক ।
 বাখিলন্ত কৃষ্ণে ধৰি গদাক ॥
 কৃষ্ণৰ মহা-অনুগ্ৰহ পাই ।
 ভুঞ্জিল ৰাজ্য যুদ্ধিষ্ঠিৰ বায় ॥ ২১৪
 অনেক বৎসৰ আছো মাধৱ ।
 যাদৱগণৰ বঢ়াই উৎসৱ ॥
 গৃহত পাছে ভৈলা বিৰকতি ।
 গুণন্ত মনত জগতপতি ॥ ২১৫
 আছে যদুগণ দুঃসহ বীৰ ।
 নুগুঢ়িলা কিছু ভাৰ ভূমিৰ ॥
 দিয়াইয়া বিপ্ৰ-শাপ প্ৰভু ছলে ।
 সবাকো নিলা প্ৰভাসৰ জলে ॥ ২১৬
 স্নান কৰি সবে দিলেক দান ।
 কৰিলে বাকুণী স্নানক পান ॥
 কৃষ্ণৰ মায়াত চেতন হবিল ।
 অন্তো-অন্তে যুজি সবে মবিল ॥ ২১৭
 মাধৱে পাছে স্নান কৰি জলে ।
 বসিল আসনে অশ্বথ-তলে ॥

মোক আদেশিল জগত-নাহা ।
 তুমি বদৰিকাশ্রমক যাহা ॥ ২১৮
 তথাপি এড়িবে নোৰাৰো স্বামী ।
 আঁৰ হয় বৈলো পাছতে আমি ॥
 কৃষ্ণৰ বিবহ সহিবে কোনে ।
 বোলা হৰি হৰি সমস্ত জনে ॥ ২১৯

ঊনবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কাহে গৈলা হৰি মোৰ গোপাল স্বামা ।
 কৃষ্ণ বিনে জাবো কিমতে আমি ॥ ১৯

পদ ॥ কৃষ্ণক নেদেখি আকুল-মতি ।
 বিচাৰি পাছে পাইলো প্ৰাণ-পতি ॥
 নিশ্ৰল শ্যাম তনু স্কুমাৰ ।
 কৰ্ণত কৌস্তভ মুকুতাৰ হাৰ ॥ ২২০
 চাৰিখান ভুজ ভূষণে জলে ।
 আপাদ-লম্বী বন-মালা গলে ॥
 অকণ-লোচন মুখ প্ৰসন্ন ।
 প্ৰকাশস্তে আছে পীত বসন ॥ ২২১

পা° ঘোষা ১৯ ॥ কাহে গৈলা হৰি মোৰ—কাহে গৈলা মোৰ,
 কাহে গৈলা প্ৰাণ ।

কুণ্ডল কৰ্ণে কৰে জলমল ।
 কিৰাটি বহুৰ শিবে উজ্জ্বল ॥
 নুপুৰে বঞ্জে পাদ-পদ্ম-কোষ ।
 যাক দেখি মিলে মনে সন্তোষ ॥ ২২২
 দাহিন পদে বাম উৰু স্থাপি ।
 আসনে বসিছা জগত-ব্যাপী ॥
 শিশু অশ্বখত আৰজি গাৰ ।
 দেখিলো প্ৰভু পূৰ্ণানন্দ-ভাৰ ॥ ২২৩
 তাহাতে মৈত্ৰেয় মিলিলা আসি ।
 মোক দেখি কৃষ্ণে তুলিলা হাসি ॥
 কান্দিবে লাগিলা প্ৰভুক চাই ।
 প্ৰবোধিলা মোক যাদৱৰায় ॥ ২২৪
 জানিলো উদ্ধৱ তোমাৰ চিত্ত ।
 পূৰিবো তোমাৰ মন-বাস্তিত ॥
 আছিল বহু পূৰ্ব জনমতে ।
 পূজিলা তুমি মোক ভালমতে ॥ ২২৫
 মোহোৰ কৃপায়ে লভিলা পাৰ ।
 আউৰ জন্ম দুনাই নাহি তোমাৰ ॥
 স্নদৃঢ় ভকতি-জ্ঞান বৈৰাগ ।
 ইজন্মত আসি লৈলেক লাগ ॥ ২২৬

হেন কৃপা-বাক্য শুনি স্বামীৰ ।
 স্নেহে শিহৰিল সবে শৰীৰ ॥
 বহয় লোতক নেত্রৰ ঝৰি ।
 বুলিলো পাছে কৃতাজ্জলি কৰি ॥ ২২৭
 চিন্তে যিটোজনে তযু চৰণ ।
 নিসিজে তাৰ কোন প্ৰয়োজন ॥
 তথাপি একো বাঞ্ছা নাই মোৰ ।
 তোমাৰ চৰণ-সেৱাত পৰ ॥ ২২৮
 তুমি পূৰ্ণ-জ্ঞান জগতে খ্যাত ।
 তথাপি মোক মাতা মন্ত্ৰণাত ॥
 সোধা কথা যেন সামান্য জন ।
 ইহাক স্মৰি মোহ হোৱে মন ॥ ২২৯
 ব্ৰহ্মাক দিলা যিটো জ্ঞান স্বামা ।
 জানিবে য়েবে যোগ্য হওঁ আমি ॥
 কহিয়ো তেৰে তাক ভগৱন্ত ।
 সংসাৰ-দুখে যেন পাওঁ অন্ত ॥ ২৩০
 হেন শুনি হৰি কৃপায়ে হাসি ।
 কহিলা বহুশ্ৰ-জ্ঞান প্ৰকাশি ॥

পৰম প্ৰসাদ দিলন্ত স্বামী ।
 নমিলো পাছে প্ৰদক্ষিণে আমি ॥ ২৩১
 আসিলো ঐক হয়। কৃত-কৃত্য ।
 কৃষ্ণৰ বিৰহে আতুৰ-চিত্ত ॥
 তোমাক এড়িয়া মগ্নি অভাগী ।
 যাইবো বদৰিকাশ্ৰমক লাগি ॥ ২৩২
 তোমাত জ্ঞান কহিবাক প্ৰতি ।
 বুলিলা মৈত্ৰেয়ক যত্নপতি ॥
 বিদূৰে সমে হেন কথা কই ।
 আনন্দে তীৰত আছিল। বই ॥ ২৩৩
 কথাতে পোহাইল সমস্তে বাতি ।
 বিদূৰ ভৈলা আনন্দিত আতি ॥
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তি শুনা সৰ্ব লোক ।
 তৰিবা য়েৰে ইটো দুঃখ-শোক ॥ ২৩৪
 অন্তকে আসি ধৰিলেক পৰা ।
 জানিয়া আন আল-জাল এড়া ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে ।
 হৰি হৰি বোলা সমস্ত নৰে ॥ ২৩৫

শ্ৰীকৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠ-প্ৰয়াণ সমাপ্ত ॥ ২৩ ॥

চতুৰ্বিংশ খণ্ড

সহস্ৰ-নাম-বৃত্তান্ত

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ কি কৰিলো কি কৰিলো ভকতি নকৰি ।
অন্তক পাইলেক প্ৰভু বক্ষা কৰা হৰি ॥ ১

পদ ॥ নকৰিলো শিবে মাধৱক নমস্কাৰ ।

ইটো মাথাগোট মোৰ ভৈল মহাভাৰ ॥

কৰ্ণ দুই আছন্ত নুশুনিলো হৰি-কথা ।

দোগোটা গৰ্ভৰ ভাৰ বহিলোহো বৃথা ॥ ১

জিহ্বা মোৰ আছন্ত নলৈলো বাম-নাম ।

দাহুৰীৰ জিহ্বা যেন কৈলো কোন কাম ॥

নেদেখিলো নয়নে প্ৰভুৰ যেন ৰূপ ।

সম্যকে জানিলো দুয়ো আখি অন্ধকূপ ॥ ২

যেন চিত্ৰ-বিচিত্ৰ মৈৰাৰ ভাসে পাখি ।

হৰি-ৰূপ নেদেখিলো পাইলো তেহু আখি ॥

হৰি-পদ-তুলসীৰ নলৈলোহো ত্ৰাণ ।

জীৱন্তে মৰিলো নাসা ভাঠিৰ সমান ॥ ৩

পিঙ্কিলোহো বাহুত অনেক অলস্কাৰ ।

প্ৰভুৰ পূজাক নকৰিলো একবাৰ ॥

কৃষ্ণ-কৃত্য নকৰিলো ভৈলোহো বৰ্বৰ ।
 ইটো হস্ত বাহু মিছা মৃতক শবৰ ॥ ৪
 পাৰ দুই আছন্তে নগৈলো ক্ষেত্ৰ-স্থান ।
 মোৰ পাৰ ভৈল বৃক্ষ-শিফাৰ সমান ॥
 হা হা দায়াময় মোৰ কি কৰিলা গতি ।
 এভু তুৰা নাম লৈতে হৌক মোৰ মতি ॥ ৫
 কৰ্ম-দোষে যিবা জন্ম হওঁ সংসাৰত ।
 তাতো নছাড়োক চিন্তে তুৰা চৰণত ॥
 সদায়ে ঘোষোক বাম-নাম মোৰ মুখে ।
 সংসাৰ-সাগৰে তেৰে তৰো মহাস্থখে ॥ ৬
 সকল জগত তযু মায়ায়ে মোহিত ।
 তোমাৰ চৰণে প্ৰভু কেৰে নেদে চিন্ত ॥
 পুত্ৰ-দাৰা-নিহলে বান্ধিলো দুই ভৰি ।
 মৰন্তে আছওঁ তভো নোবোলওঁ হৰি ॥ ৭
 দুৰ্লভ মনুষ্য জন্ম ভাৰতত পাইলো ।
 তোমাক নেসেৰি ব্যৰ্থে জনম গঁৰাইলো ॥
 নিচিন্তিলো একবাৰ তোমাৰ চৰণ ।
 তৰু বন জীয়ে যেন আমাৰ জীৱন ॥ ৮

বিষয়ত মোহ ছয়া কৰিলোহো ভোগ ।
 তাৰ ফলে শৃগাল স্থানৰ ভৈলো যোগ ॥
 ভৰ তৰিবাৰ নাৰ লভিলো শৰীৰ ।
 বিষয়-বতাসে পায় কৰিলে অধিৰ ॥ ৯
 কৰে টলবল দেহা কেনে ছইবো পাৰ ।
 এভো দাস বুলি প্ৰভু কৰিয়ো উদ্ধাৰ ॥
 স্ককবিশেখৰ তুৰা দাসৰো দাস ।
 কাতৰ কৰোহো দিয়ো চৰণত বাস ॥ ১০

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম জগবন্ধু ত্ৰাহি গোপাল ।
 দাস উদ্ধাৰিয়ো দীন-দায়াল ॥ ২

পদ ॥ কৃষ্ণৰ চৰণে কৰি প্ৰণাম ।
 পদ্ম-পুৰাণৰ সহস্ৰ-নাম ॥
 আমি বিৰচিবো কাৰ্ত্তন আৰ ।
 শুনি পাতকৰ ছয়ো নিস্তাৰ ॥ ১১
 হৰি-নামে পাই সংসাৰ-পাৰ ।
 সমস্তে শাস্ত্ৰৰ এহিসে সাৰ ॥
 পুৰাণ ভাৰত আগম যত ।
 বেদ বেদান্তৰো এহিসে তত্ব ॥ ১২

শুনিয়ে হৰি-নাম কেন ভাল ।
 সম্যকে পাঠকৰ যম-কাল ॥
 যতেক ব্ৰত দান যজ্ঞ কৰ্ম ।
 সিজন্ত হৰি-নামে সৰ ধৰ্ম ॥ ১৩
 কৰাস্ত বিষয়ত বিৰকতি ।
 মিলান্ত কৃষ্ণত দৃঢ় ভকতি ॥
 মায়া-বন্ধ ছুড়ি জ্ঞানক দেশ্ত ।
 অন্ত-কালে বিষ্ণু-পদক নেস্ত ॥ ১৪
 কৃষ্ণত য়েৰে নৰ গৈল লীন ।
 তেৰেসে হৰি-নাম উদাসীন ॥
 এহি সাত কাম গণি লৈয়োক ।
 জানিয়া হৰি-নাম ভাবিয়োক ॥ ১৫
 নিন্দকৰ নিন্দা নুশুনি কাণে ।
 হৰিব নাম লৰা সাৰধানে ॥
 স্বৰ্গ-খণ্ড পদ্ব-পুৰাণ চাই ।
 বুলিলো নিশ্চয় আমি বুজাই ॥ ১৬
 চাব্ৰিও বেদৰ তত্ত্ব উদ্ধাৰি ।
 খৈলন্ত হৰি-নাম সাৰ কৰি ॥
 সকল জগত হৈবে মুকুত ।
 সি হেতু মাধৰে কৰি গুপুত ॥ ১৭

থাপিলা হৰি-নাম ঠাৱে ঠাৱে ।
 বৈষ্ণৱগণেসে বিচাৰি পাৰে ॥
 মুকুতিকো এড়ি নাৰদ ঋষি ।
 হৰি-নাম লৈয়া অতি হৰিষি ॥ ১৮
 ফুৰন্ত মাধৱৰ গুণ গাই ।
 বোলন্ত হৰি বিনে গতি নাই ॥
 দুষ্ক-চিত্তে যদি বোলয় হৰি ।
 সিওজনে মহাপাতক তৰি ॥ ১৯
 বৈকুণ্ঠে যাইতে ভৈল কাছ-পাৰ ।
 কোটি পুৰুষকো কৰি উদ্ধাৰ ॥
 হেন হৰি-নাম নলৈয়া নৰে ।
 আত্মঘাত কৰি মিছাত মৰে ॥ ২০
 পাৰ্ব্বতীত হৰে কহিলা আক ।
 ব্ৰহ্মায়ো কহিলন্ত দেৱতাক ॥
 হৰি-নাম বিনে নাহিকে আন ।
 পুৰাণ বিচাৰি দেখা প্ৰমাণ ॥ ২১
 স্ককবিশেখৰে কহে নিশ্চয় ।
 কেহো নকৰিবা আত সংশয় ॥
 সদায়ে ঘুষিয়োক বাম বাম ।
 জানিয়া মিছা আন যত কাম ॥ ২২

তৃতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি গোবিন্দ অৰবিন্দ-লোচন বাম ।

মোৰ মুখে নছাড়োক বাম-কৃষ্ণ-নাম ॥ ৩

পদ ॥ আছিল নাৰদ ঋষি ব্ৰহ্মাৰ সভাত ।

বিচাৰিলা অনেক শাস্ত্ৰৰ অৰ্থ তাত ॥

পিতৃ-মুখে বেদৰ আছিল অৰ্থ শুনি ।

পাছে পৃথিবীক লাগি আসিলন্ত মুনি ॥ ২৩

বিষ্ণুত ভকত ঋষি বিষ্ণুতেসে ধ্যান ।

সদায়ে বিষ্ণুত পৰে নভাষন্ত আন ॥

হাতে বীণা ধৰি মাধৱৰ গুণ গান্ত ।

মাধৱৰ গুণ-নাম লোকত শুনান্ত ॥ ২৪

ফুৰন্ত পৱিত্ৰ কৰি তিনিও লোকক ।

অনন্তৰে চলি গৈলা ঋষি-সমাজক ॥

নৈমিষাৰণ্যত আছে ঋষিৰ সমাজ ।

ৰঙ্গে তৈত প্ৰবেশ ভৈলন্ত ঋষিৰাজ ॥ ২৫

দেখিলা ব্ৰাহ্মণ সৰে নাৰদ আসিলা ।

গাৰ চালি আসন আনিয়া তাক দিলা ॥

অতিশয় হৰিষে কৰিয়া নমস্কাৰ ।

হেন প্ৰশ্ন কৰিলন্ত জগততে সাৰ ॥ ২৬

পা° ২৩ ॥ অৰ্থ তাত—সাৰ তৰ ।

বিনা দান ব্ৰত যজ্ঞ তীৰ্থকো নাচৰি ।
 সমস্তে পাতক তৰে কোন কৰ্ম্ম কৰি ॥
 স্থখে পুৰুষৰ কেনমতে হোৱে গতি ।
 কহিয়ো বহুস্থ-কথা আমাত সম্প্ৰতি ॥ ২৭
 আৰো এক প্ৰশ্ন আমি কৰিবো তোমাত ।
 কিহেতু শঙ্কৰে তপ কৰন্তু সাক্ষাত ॥
 আপুনি ঈশ্বৰ তিনি জগততে সাৰ ।
 তান কাক চিন্তিবাক আছে অধিকাৰ ॥ ২৮
 মুখে কিবা জপন্তু ধিয়ান্তু কিবা মনে ।
 কহিয়োক গুৰু আক শুনো বঙ্গ মনে ॥
 হেন শূনি নাৰদৰ মনে বঙ্গ ভৈলা ।
 পৰম বহুস্থ কথা কহিবাক লৈলা ॥ ২৯
 ভাল কথা তুমিসৰে পুছিলো সাম্প্ৰত ।
 এহি কথা পাৰ্ব্বতী পুছিলো শঙ্কৰত ॥
 যোগ-ধ্যানে শঙ্কৰ আছন্তু কৈলাসত ।
 দেখিলন্তু পাৰ্ব্বতী শিৱৰ ঘোৰ ব্ৰত ॥ ৩০
 নাহিকে বসন গাৰে দিশ পৰিধান ।
 ভস্ম-ধূলা সকলে অঙ্গৰ ভৈল ম্লান ॥
 শিবে অতি প্ৰকট বিকট জটা-ভাৰ ।
 গাৰে সৰ্পগণ দেখিবাক চমৎকাৰ ॥ ৩১

হৰি-নাম জপন্ত চিন্তন্ত অহৰ্নিশি ।
 হেন শুনি পাৰ্ব্বতীও পুছিলো হৰিবি ॥
 স্বামী তুমি সকল দেৱৰ মুখ্য দেৱ ।
 তোমাক সমস্ত দেৱগণে কৰে সেৱ ॥ ৩২
 তোমাক সেৱন্ত সদা চন্দ্ৰ সূৰ্য্য বিধি ।
 তযু বৰ-দানে সমস্তৰে ভৈল সিদ্ধি ॥
 তোমাৰ নাহিকে জন্ম মৰণ সংসাৰ ।
 তযু মহিমাৰ কেহো নপাবন্ত পাৰ ॥ ৩৩
 হেন দেৱে কাশাক ধিয়াৱা নিবন্তৰ ।
 কি কাৰণে তপ কৰা আপুনি ঈশ্বৰ ॥
 কিবা মন্ত্ৰ জপা তুমি কহিয়ো আমাত ।
 পৰম কোঁতুকে কৈয়ো পুছিলো তোমাত ॥ ৩৪
 তোমাৰ পৰম প্ৰিয়তম ভাৰ্য্যা আমি ।
 বহুশ্ৰু-কথাক মোত কহিয়োক স্বামী ॥
 দ্বিজ কবিশেখৰে কহিলা হেন সাৰ ।
 হৰি-নাম লৈয়া সৰে ছয়োক নিস্তাৰ ॥ ৩৫

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হে কৰুণা-সিন্ধু ভৱ-বন্ধে কৰিয়ো নিস্তাৰ
কেনে হঞো সংসাৰৰ পাৰ ॥ ৪

পদ ॥ পাৰ্বতীৰ বাক্য শুনি হব ।
পাছে হেন দিলন্ত উত্তৰ ॥
শুনিয়ে পাৰ্বতী মোৰ বাণী ।
ভাল তুমি পুছিল কাহানী ॥ ৩৬
ইটো কথা পৰম গুপ্ত ।
কহিবাক নুহিকে যুগুত ॥
তুমি মোৰ প্ৰাণ-প্ৰিয় জায়া ।
তাতেসে কহিবে মোৰ দায়া ॥ ৩৭
সত্য-যুগ আছিল পূৰ্বত ।
সৰে ভৈল হৰিৰ ভকত ॥
সৰাৰো ভৈলেক শুদ্ধ মতি ।
কৃষ্ণৰেসে চৰণত বতি ॥ ৩৮
হৰি পাদ-পদ্যে হৃদি থৈয়া ।
ফুবে মাধৱৰ নাম লৈয়া ॥
শুনে কৃষ্ণ-কথা মাত্ৰ কাণে ।
হৰি-পূজা কৰে সাৰধানে ॥ ৩৯

জানে হৰি-নামেমে নিস্তাৰ ।
 হৰি-নাম লৈয়া হোৱে পাৰ ॥
 ইহলোকে ভুঞ্জয় ভুকুতি ।
 পৰলোকে লভয় মুকুতি ॥ ৪০
 যিটো গতি ইন্দ্র আদি দেবে ।
 নপাৰন্ত কৰ্ম কৰি কেবে ॥
 সিটো গতি পাৰে হৰি স্মৰি ।
 কিছু আন ধৰ্ম্মক নাচৰি ॥ ৪১
 মোৰ বাক্য শুনি দেৱগণ ।
 সমস্তবে বুদ্ধি ভৈল ছন ॥
 আগম পুৰাণ বেদ শুনি ।
 নিছয় নপান্ত মনে গুণি ॥ ৪২
 সকলে শাস্ত্ৰৰ ভিন্ন মত ।
 নপাৰন্ত কেবে আৰ তত্ত্ব ॥
 দেৱগণে নপাৰন্ত পাৰ ।
 মনুষ্য জানিবে কিবা তাৰ ॥ ৪৩
 দেয় তুলা-পুৰুষ-দানক ।
 অশ্বমেধ যজয় অনেক ॥

ବାବାଂଶୀ ପ୍ରୟାଗତ ଜ୍ଞାନ ।
 ଗୟାତ ପିତୃକ ପିଂ-ଦାନ ॥ ୪୪
 କରେ କାୟ-କ୍ଳେଶ ଘୋଷ ବ୍ରତ ।
 ବେଦ-ପାଠ ନଛାଡ଼େ ସତତ ॥
 ତପ ଜପ ଧର୍ମ ଭୂତ-ଦାୟା ।
 ଆନୋ ଯତ ପୁଣ୍ୟ ଆଚରଣ୍ୟା ॥ ୪୫
 ଯୋଗ ଧ୍ୟାନ ବ୍ରତତତ୍ତ୍ଵ ଜ୍ଞାନି ।
 ନପାରେ ଗତିକ ଏକୋ ପ୍ରାଣୀ ॥
 ହରି-ନାମ ଲରେ ମାତ୍ର ମୁଖେ ।
 ସିଟୋ ଗତି ପାରେ ମହାତ୍ତ୍ଵେ ॥ ୪୬
 ଥାକେ ପୁତ୍ର ଦାସା ସମନ୍ଵିତେ ।
 ପବ-ହିଂସା କରଇ ସତତେ ॥
 ନଧବୟ ବ୍ରହ୍ମାଚର୍ଯ୍ୟ-ବ୍ରତ ।
 ନଜାନଇ ଏକୋ ଜ୍ଞାନ-ତତ୍ତ୍ଵ ॥ ୪୭
 ଏଢ଼ିଲେକ ଆପୁନାର ଧର୍ମ ।
 ନକରେ ବେଦର ଯତ କର୍ମ ॥
 କେବଳେ କୃଷ୍ଣର ନାମ ଲରେ ।
 ମୁକୁତିକ ମହାତ୍ତ୍ଵେ ପାରେ ॥ ୪୮

কিনো হৰি-নামৰ মহিমা ।
কোনে কহি পাইবে তাৰ সীমা ॥
আত পৰে ধৰ্ম্ম নাহি আন ।
ৰাম-নাম সদা কৰা পান ॥ ৪৯

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ৰাম কুপা কৰা গোপাল
ভজিলো তুয়া পাৰে
সংসাৰ-সাগৰে তৰো ত্যু নাম-নাৰে ॥ ৫

পদ ॥ পাৰ্ব্বতীত শঙ্কৰে কহিলা নিষ্ঠ কৰি ।
হৰিৰ নামেৰে জানা সংসাৰক তৰি ॥
সৰ্ব্বৰূপে হৰি-গুণ-নামক ভাবিবা ।
হৰি-নাম বিনে চিত্ত আনত নেদিবা ॥ ৫০
সিজে পুণ্যচয় হৰি-নামৰ লগত ।
পাসৰিলে লাগ লৰে পাতক সমস্ত ॥
যত পুণ্যচয় হৰি-নামৰ কিঙ্কৰ ।
তাক পাসৰিলে পাপ হোৱে বহুতৰ ॥ ৫১
পাছে দেখিলন্ত ব্ৰহ্মা আদি দেৱগণে ।
মনুষ্যৰ পাপ নাই বিমুক্ত স্বৰণে ॥

যতেক মনুষ্য কেবে নুপূজে দেবক ।
 হবি স্মরি ভৈল সবে হবিব সেবক ॥ ৫২
 মনত গুণন্ত দেবে কবি হৃদি-খেদ ।
 কেনমতে হবিব ভকতি হোবে ছেদ ॥
 আমাক নুপূজে কেবে পৃথিবী-মণ্ডলে ।
 আমাক ছড়ায় সবে বৈকুণ্ঠক চলে ॥ ৫৩
 নপাওঁ যজ্ঞ-ভাগ আমি দেব ভৈলো কিক ।
 আমার দেবতা-পদ আছে ধিক ধিক ॥
 আবে হেন বোলো সবে দেবগণ আসা ।
 সবে মিলি মাধবক কবোহো উপাসা ॥ ৫৪
 শঙ্কবে বোলন্ত মই কৃষ্ণতো অধিক ।
 হৈবো বুলি মনে কবো তানে ভকতিক ॥
 যতেক ত্রিংশ কোটি দেব আছে মানে ।
 বিষ্ণুক পূজিবে লাগিলেক থানে থানে ॥ ৫৫
 বহোক আমার ভিক্ষা মনুষ্য-লোকত ।
 দিয়োক জীৰিকা প্রভু ভৈলোহো ভকত ॥
 যজ্ঞ-ভাগ ভুঞ্জিবাক নপাওঁ আমি কেব ।
 বাখিয়ো জীৰিকা তযু পারে কবো সেব ॥ ৫৬

ত্ৰিদশৰ ভকতিত তুম্ভ ভৈলা হৰি ।
 আগতে দিলন্ত দেখা দিব্য মূৰ্ত্তি ধৰি ॥
 পৰম মধুৰ ৰূপ কোটি চন্দ্ৰ সম ।
 মুখে মৃদু হাস জগতৰে মনোৰম ॥ ৫৭
 চতুৰ্ভুজ শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্ম-পাণি ।
 দেৱক সম্মুখি হেন বুলিলন্ত বাণী ॥
 তুম্ভ ভৈলো আমি কৰিবোহো উপকাৰ ।
 আপুনি মনুষ্য ছয়া হৈবো অৱতাৰ ॥ ৫৮
 তোমৰাসৰক পূজা কৰিবো বিশেষ ।
 তেৰেসে পূজিবে নৰে পায়ো উপদেশ ॥
 দেৱক যজিবো যজ্ঞ কৰিবো বহুত ।
 তেৰে মোৰ নাম-ধৰ্ম্ম হৈবেক গুপুত ॥ ৫৯
 এহি বুলি ত্ৰিদশক ভকত-বৎসলে ।
 বহুবিধ ৰূপ ভৈলা পৃথিৱী-মণ্ডলে ॥
 বধু-কূলে বামচন্দ্ৰ ভৈলা অৱতাৰ ।
 যজ্ঞ কৰি দেৱৰ সাধিলা উপকাৰ ॥ ৬০
 শ্ৰাদ্ধে পিতৃগণৰ কৰিলা মনতোষ ।
 ব্ৰাহ্মণকো দান দিয়া কৰিলা সন্তোষ ॥
 দ্বাপৰ-যুগত যদু-কূলে অৱতাৰি ।
 কৃষ্ণ বাম ৰূপে পৃথিৱীৰ তাৰ হৰি ॥ ৬১

দেব ব্রাহ্মণক পূজা কৰিলা অশেষ ।
 সকল জগতে লৈল কৃষ্ণ-উপদেশ ॥
 কৃষ্ণৰ প্ৰসাদে ভৈল দেৱৰ সম্পত্তি ।
 বোলা হৰি হৰি আৰে হোক সদগতি ॥ ৬২

ষষ্ঠ কীর্তন

ঘোষা ॥ ভাই ৰাম নাম জপ ভাই ৰাম নাম জপ
 আহাৰ সমান নুহি মন্ত্ৰ তন্ত্ৰ জপ ॥ ৬

পদ ॥ শুনিয়ে পাৰ্ব্বতী মঞি পূজিলো হৰিক ।
 মনে হেন হৈবে সাধো কৃষ্ণতো অধিক ॥
 বহুবিধ ভকতি কৰিলো বাহিৰত ।
 সদায়ে নুগুচে মোৰ কপট চিত্তত ॥ ৬৩
 কহিলো পাৰ্ব্বতী হৃদয়ৰ কথা ভাঙ্গি ।
 নুগুচিল অহঙ্কাৰ মাধৱক লাগি ॥
 যত্ৰপি কৰিলো মই কপট ভকতি ।
 তথাপিতো তুমি ভৈলা ত্ৰিজগত-পতি ॥ ৬৪
 কিনো দায়াময় প্ৰভু ভকত-বৎসল ।
 কপট সেৱাতে মোক কৰিলা কুশল ॥
 দিব্যৰূপে দেখা মোক দিলন্ত মাধৱে ।
 চাহিলো নয়ন ভৰি পৰম উৎসবে ॥ ৬৫

দণ্ডবতে প্ৰণামিলো কৃষ্ণৰ চৰণ ।
 পাছে নাৰায়ণে মোক বুলিলা বচন ॥
 মোতো কৰি তোমাৰ অধিকে হৈবে মান ।
 যেনমতে হৈব তাৰ কহিবো কাৰণ ॥ ৬৬
 তোমাক পূজিবো মঞি পৃথিবীক গৈয়া ।
 তযু যশ বঢ়াইবো তোমাতে বৰ লৈয়া ॥
 দ্বাপৰ যুগত আদি ত্ৰেতাৰ অন্তত ।
 অৱতাৰ হৈবোহো আপুনি জগতত ॥ ৬৭
 আমাৰ বচনে তুমি হেন কৰিয়োক ।
 শাস্ত্ৰ কৰি মনুষ্যৰ লোভ বঢ়ায়োক ॥
 আগমত দেখায়োক সংসাৰৰ সূত্ৰ ।
 তাক দেখি হোৱে যেন আমাত বিমুত্ৰ ॥ ৬৮
 আমাৰ ভকতি-পন্থ সৰে হোক ছন ।
 আন দেৱ পূজাক সৰাৰে হোক মন ॥
 আগম দেখায়া কৰা আমাক গুপুত ।
 তেৰেসে প্ৰজাৰ সৃষ্টি হৈবেক বহুত ॥ ৬৯
 মাধৱৰ বাক্য হেন শুনিলোহো আমি ।
 পাছে ভয় ছয়া হেন বুলিলো প্ৰণামি ॥
 সহস্ৰেক ব্ৰহ্ম-বধ যদি কৰে নৰে ।
 তোমাৰ সেৱায়ে তাকো তাৰিবাক পাৰে ॥ ৭০

যদিবা তোমাক প্ৰভু কৰে অহঙ্কাৰ ।
 সিটো পাতকৰ প্ৰভু নেদেখো নিস্তাৰ ॥
 শত কোটি কল্প মানে নৰকত পচে ।
 কদাচিতো সিটো মহাপাতক নুগুচে ॥ ৭১
 কি কৰি পবিত্ৰ মণ্ডি হৈবো নাৰায়ণ ।
 সেই উপদেশ দিয়া পাতক-নাশন ॥
 যদি হেন তোমাক আগমে কৰো ছন ।
 তেৰে মোৰ হৈবেক পাতক অমোচন ॥ ৭২
 মাধৱে বোলন্ত শুনা শঙ্কৰ সম্প্ৰতি ।
 মোৰ নাম লৈলে পাপ যাইবে অধোগতি ॥
 সহস্ৰেক নামে মোৰ পাতক তৰিবা ।
 সৰ্বাতো অধিক তুমি মোৰ প্ৰিয় হৈবা ॥ ৭৩
 কৰে মোৰ নামে তিনি লোকক পবিত্ৰ ।
 মুকুতি পদকো দেয় আত কোন চিত্ৰ ॥
 মোৰ নাম লৈলে মোৰ চৰণক পাৰে ।
 পৰম ঐশ্বৰ্য্য দেওঁ যাক যিবা ভাৰে ॥ ৭৪
 জানিবা শঙ্কৰ মোৰ বাক্য নুহি মিছা ।
 মোৰ নাম লৈলে পাইবা মনে যেন ইচ্ছা ॥
 সহস্ৰেক নাম পাছে আমাৰ আগত ।
 কহিলা সকলে হৰি কৰিয়া বেকত ॥ ৭৫

শুনিলো প্ৰভুৰ মুখে সহস্ৰেক নাম ।
 ধৰিলো নিশ্চয় কৰি পূৰ্ণ ভৈলা কাম ॥
 সেহি সহস্ৰেক নাম জপো মঞি মনে ।
 কহিলো বহুস্থ তুমি ভাৰ্য্যাৰ কাৰণে ॥ ৭৬
 বত্নাকৰ কন্দলি কহিলা হেন সাৰ ।
 বাম-নাম বিনা নাই সংসাৰ-নিস্তাৰ ॥
 জানিয়া যতনে মাধৱৰ নাম ধৰা ।
 বাম-নাম ভাবিয়া সংসাৰ স্তখে তৰা ॥ ৭৭

সহস্ৰ-নাম-বৃত্তান্ত সমাপ্ত ॥ ২৪ ॥

পঞ্চবিংশ খণ্ড

উবেষা-বৰ্ণন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ জয় জয় জগন্নাথ প্ৰণামো বাম ॥ ১

পদ ॥ নমো নমো জগন্নাথ ভকতৰ নিধি ।
হৰিৰ স্মৰণে আৰম্ভৰ হোক সিদ্ধি ॥
উবেষাৰ কীৰ্ত্তনক শুনিয়ো লোকাই ।
শঙ্কৰে বচিলা ব্ৰহ্ম-পুৰাণক চাই ॥ ১
মুনিগণে ব্ৰহ্মাত পুছিল প্ৰণিপাতে ।
ক্ষেত্ৰৰ মহিমা আৰে কহিয়ো আমাতে ॥
কিবা হেতু ইন্দ্ৰহুয়ম্ন বাজা শুদ্ধ-চিত্তে ।
কৰিলন্ত অশ্বমেধ উবেষা-পুৰীতে ॥ ২
বন্ধাইল অদ্বুত দৌল আশ্চৰ্য্য-মহিমা ।
বাম কৃষ্ণ স্তম্ভদ্বাৰ সজাইল প্ৰতিমা ॥
কিবা হেতু দৌলত খাপিলা নবেশ্বৰ ।
সমস্তে বৃত্তান্ত কহিয়োক সৃষ্টিকৰ ॥ ৩
ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত শুনা মুনিগণ যত ।
আছিল অৰন্তীপুৰী মালৱ দেশত ॥

তাহাৰ মহিমা মই কি কৈবো সম্প্ৰতি ।
 ইন্দ্রৰ নগৰ যেন ছুতি অত্ৰাৰতী ॥ ৪
 সেই নগৰত ইন্দ্রদ্যুম্ন মহাৰাজা ।
 ধৰ্ম্মপথে থাপিলন্ত পৃথিৱীৰ প্ৰজা ॥
 দানী মানী সত্যবাদী সৰ্ব্ব-গুণাকৰ ।
 প্ৰতাপে আদিত্য যেন ভোগে পুৰন্দৰ ॥ ৫
 পৃথিৱীত নাহি ৰাজা তাহান সমান ।
 যজিল বিবিধ যজ্ঞ দিলা মহা দান ॥
 স্মৰ্ণ মাণিক গ্ৰাম গজ বাজী ৰথ ।
 নিৰন্তৰে বিপ্ৰৰ পুৰিলা মনোৰথ ॥ ৬
 এহিমতে পৃথিৱীক পালন্ত নৃপতি ।
 দিনেক তাহান হেন উপজিল মতি ॥
 কোন কৰ্ম্মে আৰে আৰাধিবো জগন্নাথ ।
 এহি বুলি শাস্ত্ৰ বিচাৰিলা নৰনাথ ॥ ৭
 আগম পুৰাণ বেদ বেদান্ত যতোক ।
 গুৰু-মুখে জানিলন্ত তত্বক প্ৰত্যেক ॥
 মুকুতি ইচ্ছায়ে এড়িলন্ত ভ্ৰান্তি-জ্ঞান ।
 কিমতে আৰাধো হৰি মনে কৰি ধ্যান ॥ ৮
 নাহিকে নিস্তাৰ আউৰ মাধৱত পৰে ।
 শঙ্খ চক্ৰ গদা পদ্ম যাৰ চাৰি কৰে ॥

পদ্ম-পত্ৰ-সম চাক লোচন আয়ত ।
 গলে বনমালা শোভে কোঁস্তভ কণ্ঠত ॥ ৯
 শিৰত কিৰীটি কবে কঙ্কন কেয়ুৰ ।
 মকৰ কুণ্ডল জ্বলে পাৰত নূপুৰ ॥
 শ্যামল শৰীৰে গীত বস্ত্ৰে কবে কান্তি ।
 হিয়াত প্ৰকাশে আতি শ্ৰীবৎসৰ পান্ধি ॥ ১০
 হেন মাধৱক আৰে আৰাধো কিমতে ।
 এহি বুলি বাঝ ভৈলা নগৰৰ হস্তে ॥
 ভণিল শঙ্কৰে কৃষ্ণ-চৰণত ধৰি ।
 সমজ্যাৰ সৰ্ব্ব জনে বোলা হৰি হৰি ॥ ১১

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ত্ৰাহি জগন্নাথ আমি অজ্ঞানী অনাথ ॥ ২
 পদ ॥ ৰাজা যাস্ত যত মন্ত্ৰী পাত্ৰ পুৰোহিত ।
 চতুৰঙ্গ দলে লাগ লৈলেক ত্বৰিত ॥
 অসংখ্যাত ৰথ যুথে যুথে যায় চলি ।
 বাক খাণ্ডা ধৰি ধাৰে যত মহাবলী ॥ ১২
 সীমা-সংখ্যা ন্নাহি লগে লড়ে যত ঘোড়া ।
 প্ৰমত্ত হস্তীৰ কোনে কহিবেক ওৰা ॥

কৰ্ণে তাল হানে শুনি ঘণ্টাৰ আক্ষাল ।
 প্ৰজাৰ গিৰত যেন যায় ভূমি-চাল ॥ ১৩
 অন্তেষপুৰত যত নাৰীগণ মানে ।
 বাজাৰ লগত যায় বহুবিধ যানে ॥
 দিব্য বস্ত্ৰ ভূষণে ভূষিত কৰি তনু ।
 বেঢ়ি বীৰগণ যায় কৰে ধৰি ধনু ॥ ১৪
 বাজে বাদ্য বিবিধ টবল টমকিল ।
 যতেক বৃত্তিয়া মানে লগতে লড়িল ॥
 তেলী মালী শিলাকুটি বণিয়া সূতাৰ ।
 চৰ্ম্মকাৰ চড়াল কমাৰ কুম্ভকাৰ ॥ ১৫
 চিত্ৰকাৰ কংসাৰ কুন্দাৰ বৈদ্য যত ।
 অনেক কায়স্থ যায় বাজাৰ লগত ॥
 নট ভাট নৰ্ত্তকী গায়ন অপৰ্য্যন্ত ।
 বিপ্ৰগণ নৃপতিৰ আগত চলন্ত ॥ ১৬
 পৃথিবীত যতেক বৃত্তিয়াগণ আছে ।
 চৌত্ৰিশ জাতিয়ে যায় নৃপতিৰ পাছে ॥
 পিতৃ আগ কৰি যেন চলে পুত্ৰচয় ।
 এহিমতে গৈল ইন্দ্ৰদ্যুম্ন মহাশয় ॥ ১৭

পাইলন্ত দক্ষিণ সাগৰৰ গৈয়া তীৰ ।

চউগণ নাচে যেন অগাধ গন্তীৰ ॥

হৰিব শয়ন-স্থান নন্দনাদিপতি ।

যাক দৰশনে পায় পৰম মুকুতি ॥ ১৮

আছে ভয়ঙ্কৰ মৎস্য কচ্ছপ বহুল ।

কুন্তীৰ মগৰ মৎস্তে কৰে হুলস্থূল ॥

সৰ্ব পাপ হৰে বম্যকৰ তীৰ্থৰাজ ।

দেখিয়া বোলন্ত বাজা ঐত মোৰ কাজ ॥ ১৯

কৰিলা নিবাস পায়। মনোহৰ স্থানে ।

দেখিবা তহিত পৃথিৱীৰ গুণমানে ॥

বহুবিধ বৃক্ষ ফলে-ফুলে স্তশোভিত ।

নানাবিধ পক্ষী বাৰ তেজে স্থললিত ॥ ২০

বিচিত্ৰে বিবিধ স্নগগণ চৰে তাতে ।

অনেক দস্তাল আছে নন্দন-বনতে ॥

চাক সৰোবৰক পঙ্কজে আছে বঞ্জি ।

ৰাজহংসে ভুঞ্জে তাত স্নগাল উভঞ্জি ॥ ২১

পৰ্বত যতেক আছে দেখি মনোহৰ ।

উচ্চ শিখৰৰপৰা বহৰে নিৰ্বাৰ ॥

তেজে নাদ কোকিলে ময়ূৰে কাঢ়ে বাৰ ।

বৃক্ষে পখুকক যেন দেয় হাত-বাৰ ॥ ২২

দীৰ্ঘে দশ যোজন পথালি পাঞ্চ সীমা ।
 কি কহিবো সিটো মহা ক্ষেত্ৰেৰ মহিমা ॥
 পৰম আচৰ্য্যময় মনোহৰ থান ।
 ইন্দ্রদ্যুম্ন নৃপতি দেখিলা বিদ্যমান ॥ ২৩
 দুনাই মুনিগণে পাছে পুছিল ব্ৰহ্মাত ।
 পূৰ্বত প্ৰতিমা কিয় নাছিল তথাত ॥
 কৰিয়ো সংশয় ছেদ প্ৰভু প্ৰজাপতি ।
 বোলা হৰি হৰি পাপ যাউক অধোগতি ॥ ২৪

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ বাম বাম বোলা তাৰে ।
 যমে নতু ধৰে যাবে ॥ ৩
 পদ ॥ ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত শুনিয়ে কথা ।
 যি কাৰ্য্যে প্ৰতিমা নাছিল তথা ॥
 পূৰ্বত মেকৰ শিখৰে হৰি ।
 বসিয়া আছন্ত আনন্দ কৰি ॥ ২৫
 প্ৰণামি জানু-শিবে লক্ষ্মী মাৰে ।
 কবিলন্ত প্ৰশ্ন স্বামীৰ পাৰে ॥
 কোন কৰ্ম্ম-ভূমি মনুষ্য লোকে ।
 সদায়ে আক নেৰে দুঃখে-শোকে ॥ ২৬

কোন কৰ্ম্মে পাৰে সংসাৰ-পাৰ
 কহিয়ে মোত কিবা ধৰ্ম্ম সাৰ ॥
 কৰুণা আছে দাসী বুলি যদি ।
 গুচায়ো আমাৰ সংশয় ছেদি ॥ ২৭
 মাধৰে বোলন্ত শুনিয়ে প্ৰিয়ৱা ।
 আমাৰ কথাত কৰিয়ে হিয়া ॥
 আছে মহাক্ষেত্ৰ কৈলো তোমাত ।
 পুৰুষোত্তম নামে প্ৰখ্যাত ॥ ২৮
 সংসাৰক তৰে তাত নিবাসে ।
 মহাসিদ্ধি হোৱে আতি অপ্ৰয়াসে ॥
 কীৰ্ত্তনতে যাৰ পাপ পলাই ।
 তিনিও লোকে তাৰ সম নাই ॥ ২৯
 নজানে তাক দেৱ সিদ্ধ মুনি ।
 গুপ্ত কৰিয়া আছে আপুনি ॥
 আজিসে তোমাত কৰো বেকত ।
 শুনা সাৰধানে তাৰ মহত ॥ ৩০
 ব্ৰহ্মাক মহাপ্ৰলয়ৰ অন্তে ।
 অজিলো নাভি-কমলৰ হন্তে ॥
 উপজি মোতে পাছে সৃষ্টিকৰে ।
 অজিল চৰাচৰ নিবন্তৰে ॥ ৩১

জগত নিশ্চিন্তা কৰিলা ধ্যান ।
 তেখেণে তান ভৈলো বিদগ্ধমান ॥
 সজল মেঘ শৰীৰৰ কান্তি ।
 হিয়াত প্ৰকাশে শ্ৰীবৎস-পান্তি ॥ ৩২
 তনুক বঞ্জে আতি পীত বস্ত্ৰ ।
 হাতত চক্ৰ ধৰি আছে অস্ত্ৰ ॥
 কমল-লোচন মুখ প্ৰসন্ন ।
 দেখি ব্ৰহ্মা উঠি দিলা আসন ॥ ৩৩
 অক্ষতে অৰ্ঘ্যে পূজি প্ৰজাপতি ।
 কৰিলা আমাক অনেক স্তুতি ॥
 ব্ৰহ্মাক পাছে দিলো সমিধান ।
 কি কাৰ্য্যে আমাক কৰিলা ধ্যান ॥ ৩৪
 হেন শুনি ব্ৰহ্মা মাতিলা পাছে ।
 কোন মুখ্য সাধ্য লোকৰ আছে ॥
 বিনা যজ্ঞ যোগ ব্ৰত নিয়ম ।
 নকৰি তপ-তীৰ্থ-পৰিশ্ৰম ॥ ৩৫
 পাইবেক মহাসিদ্ধি অপ্রয়াসে ।
 কহিয়ো আমাত জগনিবাসে ॥
 কোন বা উত্তম ক্ষেত্ৰ তোমাৰ ।
 বোলা হৰি হৰি তৰা সংসাৰ ॥ ৩৬

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ গোপাল গৰুড়-কেতু প্ৰণামো চৰণে ।
নিয়োক নিস্তাৰি হৰি পশিলো শৰণে ॥ ৪

পদ ॥ হেন শুনি দিলো পাছে ব্ৰহ্মাক উত্তৰ ।
ব্ৰহ্মৰ ক্ষেত্ৰৰ কথা শুনা সৃষ্টিকৰ ॥
জগতত কৰি মই যিহেতু উত্তম ।
সি কাৰণে নাম মোৰ পুৰুষ-উত্তম ॥ ৩৭
ভৈলো সিটো ক্ষেত্ৰে মই আপুনি সাক্ষাত ।
পুৰুষোত্তম নামে ক্ষেত্ৰ তাতেসে প্ৰখ্যাত ॥
বিনা যজ্ঞ দান তপ যোগৰ যুগুতি ।
চাৰিও বৰ্ণক দেয় ভুকুতি মুকুতি ॥ ৩৮
সিটো মহাক্ষেত্ৰ দশ যোজন প্ৰকট ।
দক্ষিণ সাগৰ তীৰে আছে সিদ্ধ বট ॥
যাৰ ছায়া-পৰশনে হোৱে মহোদয় ।
দৰশন-মাত্ৰে ব্ৰহ্ম-হত্যা হোৱে ক্ষয় ॥ ৩৯
প্ৰদক্ষিণ কৰি যিটো কৰে নমস্কাৰ ।
মোৰ থান পাবে কৰি পুৰুষ উদ্ধাৰ ॥
প্ৰলয়তো নাহি সিটো বটৰ বিনাশ ।
সেই থানে বটৰ উত্তৰ দিশ-পাশ ॥ ৪০

দিব্য দৌল আছে তাৰ কি কৈবো মহিমা ।
 বৈদুৰ্য্যৰ আছে তাত আমাৰ প্ৰতিমা ॥
 অপ্ৰয়াসে তাকে চাই পাৰে মহোদয় ।
 পাপী নৰ চলি যায় বিষ্ণুৰ নিলয় ॥ ৪১
 হেন শুনি যম বাজা কৰিলা গমন ।
 বটৰ নিকটে মোক পাইলা দৰশন ॥
 প্ৰণামিয়া শিবে বুলিলন্ত স্তুতি-বাণী ।
 নমো নমো জগন্নাথ দেৱ চক্ৰপাণি ॥ ৪২
 নমো নমো জ্যোতিঃফল দেৱ সনাতন ।
 সৰ্বব্যাপী পুৰুষ পৰম নিবঞ্জন ॥
 বহুবিধ স্তুতি কৰি কবন্ত প্ৰণাম ।
 মঞি বোলো যম কহ সাধো কোন কাম ॥ ৪৩
 যম বাজা বোলে ইটো ক্ষেত্ৰে মাজে সাৰ ।
 ইন্দ্রনীলময় আত প্ৰতিমা তোমাৰ ॥
 পাপী বা অপাপী তাক অপ্ৰয়াসে চাবে ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে স্থান শ্বেত-দ্বীপে পাৰে ॥ ৪৪
 মোৰ অধিকাৰ ভৈল সকলে লুপ্ত ।
 হেন জানি প্ৰতিমাক কৰিয়ো গুপ্ত ॥

পাছে ময়ো যমবায়ব বচনত থাকি ।
 পুতি থৈলো প্রতিমাক বালুকায়ৈ ঢাকি ॥ ৪৫
 পাছে ইন্দ্রদ্যুম্নে তৈতে অশ্বমেধ যজি ।
 কৃষ্ণ বলভদ্র সুভদ্রাৰ মূৰ্ত্তি সাজি ॥
 দিব্য দৌল বান্ধি যেনমতে পূজিলন্ত ।
 লক্ষ্মীত কহিলা হৰি সকল বৃত্তান্ত ॥ ৪৬
 ব্রহ্মাত পুছিল মুনি সকলো দুনাই ।
 ক্ষেত্রে গৈয়া কি কৰিলা ইন্দ্রদ্যুম্ন বায় ॥
 কহিয়ো হৰিষে শুনোহো পাছ কথা ।
 বোলা বাম বাম জন্ম নকৰিয়ো বৃথা ॥ ৪৭

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি বাম হৰি বাম ঘূহিয়ো ভাই ।
 পাপ-সাগৰে আন গতি নাই ॥ ৫

পদ ॥ বোলন্ত ব্রহ্মা শুনা সমুদায় ।
 ক্ষেত্ৰেক পাইল ইন্দ্রদ্যুম্ন বায় ॥
 দেখিল স্থানসৰ অনুপাম ।

আছন্ত তীৰ্থ মহানদী নাম ॥ ৪৮

লোকৰ কৰিয়া পাপ উপাস্ত ।
 দক্ষিণ সাগৰক বহি যাস্ত ॥
 গঙ্গাৰ সমান তীৰ্থ বিশেষ ।
 ছয়ো কুলে আছে অনেক দেশ ॥ ৪৯
 হৃষ্ট-পুষ্ট লোক তৈত সদায় ।
 বসনে-ভূষণে ভূষিত কায় ॥
 বেদবিদ বিপ্র আছে আপাব ।
 প্রত্যহে অগ্নিহোত্র সিজে তাব ॥ ৫০
 সদায় নুগুচে শাস্ত্র-আলাপ ।
 বেদ-ধ্বনি শুনি পলাৰে পাপ ॥
 ক্ষেত্ৰত আছে যত নাৰীগণ ।
 সৰাবো গাৰে শোভে আভৰণ ॥ ৫১
 আয়ত লোচন পদ্মৰ পাসি ।
 নুগুচে মুখত ঈষত হাসি ॥
 ৰূপে বিগ্ৰাধৰী-সম সাক্ষাত ।
 কৰন্ত লয়-লাসে আয়াযাত ॥ ৫২
 অনেক তপস্বী তপ আচৰে ।
 সন্ন্যাসীসৰে বসি ধ্যান কৰে ॥
 ব্ৰহ্মচাৰীসৰো ভ্ৰমন্ত তথা ।
 ক্ষেত্ৰৰ কৰিবো কত ব্যৱস্থা ॥ ৫৩

পৰম দুৰ্লভ ক্ষেত্ৰক পাই ।
 গুণস্তু পাছে ইন্দ্ৰদ্যুম্ন বায় ॥
 ঐত আৰাধিবো বিষ্ণুক আমি ।
 পৰমগুৰু জগতৰ স্বামী ॥ ৫৪
 তাহান পৰম ক্ষেত্ৰে প্ৰকট ।
 তহিতে আছে কল্প-বৃক্ষ বট ॥
 যাক পূজি পাৰে জন্মৰ সীমা ।
 নাহিক বিষ্ণুৰ ঐত প্ৰতিমা ॥ ৫৫
 বান্ধিবো দৌল কৰি মহাযত্ন ।
 এক স্থান কৰি স্তব্ধ বত্ন ॥
 যজিবো যজ্ঞ দিয়া মহাদান ।
 হোৱন্ত হৰি যেন বিগ্ৰহমান ॥ ৫৬
 থাপিবোহো দৌলে তাক আপুনি ।
 এহিমতে বাজা মনত গুণি ॥
 আনিয়া দৈৱজ্ঞ বিপ্ৰ প্ৰধান ।
 নিৰ্ণয় কৰিলা দৌলৰ থান ॥ ৫৭
 শুভ দিন শুভ যোগ বিচাৰি ।
 থৈলন্ত পূৰ্ণ কুন্ত সাৰি সাৰি ॥
 বৰাইলা মঙ্গল্য বাণ অনেক ।
 বেদক ঘোষন্ত বিপ্ৰ যতেক ॥ ৫৮

পূজিয়া পৰিত্ৰে কৰিয়া থান ।
 দিলন্তু বাজা পাছে অৰ্য্য দান ॥
 মিলিল উৎসব ক্ষেত্ৰক ভৰি ।
 পলাওক পাপ বোলা হৰি হৰি ॥ ৫৯

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ জয় গোরিন্দ দায়ালীল জয় জগন্নাথ ।
 মাধৱ প্ৰণামো ভূমিত ধৈয়া মাধ ॥ ৬০

পদ ॥ অনন্তবে ইন্দ্ৰদ্যুম্ন বাজা বাজেশ্বৰ ।
 কলিঙ্গপতিক মাতি দিলন্তু উত্তৰ ॥
 বিদ্য পৰ্বতক যাহা বাজাগণ লই ।
 ভদ্ৰতৰ শিলাক শকটে আনা বই ॥ ৬০
 দৌল সাজি দেৱতাক থাপিবো সম্প্ৰতি ।
 হেন শুনি চলি গৈল কলিঙ্গ-নৃপতি ॥
 মন্ত্ৰীক মাতিয়া পাছে বাজা আদেশয় ।
 চাৰিও দিশক লাগি পাঞ্চা দূতচয় ॥ ৬১
 আনোক হাঙ্কাৰি বাজাগণ নিবন্তৰ ।
 চতুৰঙ্গ সেনা লৈয়া আসোক সত্বৰ ॥

ৰাজ্যৰ আদেশ কহি পৰ্য্যটিল দূত ।
 চাৰিও দিশৰ ৰাজ্য আসিল বহুত ॥ ৬২
 হেন দেখি ইন্দ্ৰদ্যুম্ন মহা তুষ্ট মন ।
 সব নৃপতিক চাহি বুলিলা বচন ॥
 ইটো মহাক্ষেত্ৰ-ভূমি মুকুতি-কাৰণ ।
 আতে অশ্বমেধে যজিবোহো নাৰায়ণ ॥ ৬৩
 বান্ধি দৌল দেৱ থাপিবোহো যেন বিধি ।
 কেনমতে মোৰ ইটো কাৰ্য্য হোৱে সিদ্ধি ॥
 ভূমিসৰ হোৱা আৰে সহায় আমাৰ ।
 হৈবো বুলি সৰেও কৰিলা অঙ্গীকাৰ ॥ ৬৪
 স্বৰ্ণ মাণিক মণি মুকুতা আপাৰ ।
 গজ বাজী ৰথ বস্ত্ৰ যতেক সম্ভাৰ ॥
 ভক্ষ্য ভোজ্য যজ্ঞত লাগিবে যত যত ।
 দিলে ৰাজ্যগণে ইন্দ্ৰদ্যুম্নৰ আগত ॥ ৬৫
 দেখি ৰাজ্য ৰত্নময় যজ্ঞৰ সম্ভাৰ ।
 আনিলন্ত বিপ্ৰ ঋষি তপস্বী আপাৰ ॥
 উপাধ্যায় আচাৰ্য্য সদশ্য পাত্ৰঝাক ।
 দেখি পুৰোহিতক বুলিলা ৰাজ্য বাক ॥ ৬৬
 বিপ্ৰ ঋষিগণ সমে চলিয়োক ভূমি ।
 নিৰ্ম্মিয়োক সৰে গৈয়া মহায়জ্ঞ-ভূমি ॥

শুনি পুৰোহিত গৈয়া অনেক যতনে ।
 সাজিলন্ত বেদী-খণ্ড স্তব্ধে বতনে ॥ ৬৭
 বহুময় প্ৰাসাদ সজাইলা একশত ।
 স্তব্ধে বচিত তন্তু লগাইল গৃহত ॥
 ঠাই ঠাই পোতাইলন্ত বৃহত তোৰণ ।
 মণি-মুকুতাৰ মালা কৰি আভৰণ ॥ ৬৮
 ব্ৰাহ্মণক লাগি গৃহ সজাইল আপাৰ ।
 ভক্ষ্য ভোজ্য পঞ্চামৃত মিলাইল সস্তাৰ ॥
 অনেক নৃপতি ব্ৰাহ্মণৰ ধৰে আল ।
 স্বৰ্গক লজ্জিল গৈয়া বাগ্ৰৰ ঘঞ্চাল ॥ ৬৯
 স্তব্ধে বিনাই আন নাহিকে ভাজন ।
 দেখি ইন্দ্রদ্যুম্নৰ আনন্দ ভৈল মন ॥
 আৰম্ভিল যজ্ঞ যেন বিধি-ব্যৱহাৰ ।
 হৰি হৰি বুলি তৰা দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ ॥ ৭০

সপ্তম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হবি গোবিন্দ কৃষ্ণ জয় জগন্নাথ ॥ ৭

পদ ॥ যজন্ত বেড়ি যত ব্রহ্মধ্ববি ।
 কৃষ্ণক অর্চন্ত বাজা হবিষি ॥
 কবিলন্ত হোম কোটি প্রমাণ ।
 বথ গজ বাজী দিলন্ত দান ॥ ৭১
 কোটি কোটি বথ গ্রাম নগৰ ।
 দাসী দাস ধেনু বৃষ বিস্তৰ ॥
 যেহি লাগে খোজে যতেক প্রজা ।
 নাহিকে নেদো নোবোলন্ত বাজা ॥ ৭২
 পূৰ্বিলা মনোবথ সমস্তৰ ।
 হুঁট-পুঁট ভৈল সমস্তে নৰ ॥
 সকল ঋষিক বোলন্ত বাণী ।
 প্রত্যেকে যাবে নোন্ত চক্রপাণি ॥ ৭৩
 প্রবর্তাৰা তাৰে যজ্ঞ আমাৰ ।
 এহি বুলি দান দেন্ত আপাৰ ॥
 কোনে কৰিবেক দানৰ সীমা ।
 যজ্ঞৰ পৰম দেখি মহিমা ॥ ৭৪

বিস্ময় ভৈল সুবাসুৰ নাগে ।

উৎসর্গি ঘোড়া পাছে মহাভাগে ॥

পুঞ্জগণ মাতি দিলা আদেশ ।

যজ্ঞৰ হয় বাখা দেশে দেশে ॥ ৭৫

থানে থানে বচি স্তব্ধ বহে ।

বিষ্ণুৰ দৌলক সজাইল যত্নে ॥

কবিল কৰ্ম যত বাজ-সুত ।

বান্ধিল দৌল আতি অদভুত ॥ ৭৬

বাজায়ো দৌলক সুসঙ্গ কৰি ।

চিন্তান্ত সদায়ে নিদ্রাক এড়ি ॥

কিমতে বিষ্ণুক দেখো সাক্ষাত ।

বিষ্ণুৰ প্রতিমা পাইবো কথাত ॥ ৭৭

কিমতে আৰে আৰাধিবো হৰি ।

প্রতিমা থাপো দৌলে কেন কৰি ॥

একোমতে তুষ্টি নাহিকে মন ।

নকবে নৃপতি স্নান ভোজন ॥ ৭৮

পৰম চিন্তায়ো আকুল ভৈলা ।

বিষ্ণুক পাছে অর্চিবাক লৈলা ॥

পঞ্চবাত্র-বিধি কৰিয়া পূজা ।

কবন্ত স্তুতি ইন্দ্রহুয়ম্ব বাজা ॥ ৭৯

নমো বাহুদেব মোক্ষ-কাৰণ ।
 সংসারত মোক কৰা তৰণ ॥
 নমো মাধৱক দঁৱায়া মাথ ।
 ত্ৰাহি ত্ৰাহি বিষ্ণু জগতনাথ ॥ ৮০
 ত্ৰাহি নবসিংহ দৈত্য-সংহাৰী ।
 ঘিমতে আনিলা ভূমি উদ্ধাৰি ॥
 সেহিমতে মোক কৰা উদ্ধাৰ ।
 বৰাহ বিষ্ণুক নতি আমাৰ ॥ ৮১
 বলদেব আদি মুৰ্ত্তি যতোক ।
 গৰুড় প্ৰমুখ্যে অঙ্গ অনেক ॥
 সবাকো কৰো মই নমস্কাৰ ।
 হৰি হৰি বুলি ছয়ো নিস্তাৰ ॥ ৮২

অষ্টম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি ত্ৰাহি কৰুণাসিন্ধু ।
 গোবিন্দ জগতবন্ধু ॥ ৮

পদ ॥ মায়াতেসে দেখিয় বিবিধ পৰিচ্ছেদ ।
 স্বৰূপত তোমাৰ নাহিকে কিছু ভেদ ॥

চৈতন্য-স্বৰূপে ব্যাপি এক নিবঞ্জন ।
 তোমাক বুলিবে দ্বৈত কোন অজ্ঞজন ॥ ৮৩
 নিচল নিশ্চল সূক্ষ্ম-ৰূপ যিটো স্বামী ।
 দেবে যাক নজানন্ত কেনে জানো আমি ॥
 অপৰ তোমাৰ ৰূপ যাৰ ভুজ চাৰি ।
 পীত বস্ত্ৰে শোভে শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-ধাৰী ॥ ৮৪
 পিন্ধি আছা বত্ৰৰ মুকুট টাৰ হাৰ ।
 হিয়াত শ্ৰীবৎস গলে বনমালা যাৰ ॥
 সেহিসে মূৰ্ত্তিক আৰাধন্ত দেৱগণে ।
 তাকেসে ভকতজনে চিন্তে সৰ্বৰূপে ॥ ৮৫
 বিষয়-সাগৰে মজো কমল-লোচন ।
 ভকত-অভয়-দাতা কৰিয়ো মোচন ॥
 তুমি ব্যতিৰেকে আন নেদেখো কাৰণ ।
 শ্ৰীমধুসূদন প্ৰভু ছয়োক প্ৰসন্ন ॥ ৮৬
 নানাবিধ ব্যাধি জৰা শোকে মোক পীড়ে ।
 কৰ্ম্ম-পাশে বন্ধ ভৈলো লোভ মোহ নেড়ে ॥
 সংসাৰ-সাগৰে জল বিষয়ৰ ক্লেশ ।
 ইন্দ্ৰিয় আৰ্ভত গ্ৰাহ ভৈল বাগ-দ্বেষ ॥ ৮৭

শোক-তৃষ্ণা-উন্মিক দেখন্তু চমৎকাৰ ।
 অত্যন্ত চঞ্চল অনুমাত্ৰো নুহি সাৰ ॥
 মায়ায়ে মোহিল হেন সংসাৰত আতি ।
 চিৰকালে ভ্রমো প্রভু ছয়া নানা জাতি ॥ ৮৮
 লভিলোহো জন্ম প্রভু অসংখ্য-প্ৰমাণ ।
 পঢ়িলোহো বেদ-শাস্ত্ৰ অনেক পুৰাণ ॥
 অসন্তোষ সন্তোষক লভিলো আপাৰ ।
 ক্ষয় বৃদ্ধি উদয়কো পাইলো বাৰম্বাৰ ॥ ৮৯
 সংযোগ বিয়োগ শত্ৰু মিত্ৰ বান্ধৱৰ ।
 দেখিলো সংসাৰে পিতৃ-মাতৃক বিস্তৰ ॥
 সুখ-দুঃখ-অনুভৱ ভৈল অসংখ্যাত ।
 পাইলো পুত্ৰ ভ্ৰাতৃ জ্ঞাতি অনেক ইহাত ॥ ৯০
 বিষ্ঠা-মুত্ৰে পঢ়িলো নাৰীৰ উদৰত ।
 গৰ্ভ-বাস-দুঃখ প্রভু পাইলো নানামত ॥
 জানিলোহো দুঃখ শিশু-যুৱা-বৃদ্ধ-কালে ।
 মৰণ-গীড়াক প্রভু জানিলোহো ভালে ॥ ৯১
 যম-পুৰে যেন দুঃখ পাইলো সমস্তকে ।
 জানিলো যাতনা যেন চৌবাশী নৰকে ॥
 কুমি কীট হস্তী ঘোৰা মৃগ বৃক্ষ পক্ষী ।
 গৰু উট মহিষ পশুক যত দেখি ॥ ৯২

দ্বিজ শূদ্ৰ ধনী দুখী তপস্বী যতেক ।
 বাজ বাজ-ভৃত্য অন্তো মনুষ্য অনেক ॥
 সৰাৰে গৃহত বাৰে বাৰে ভৈলো জাত ।
 অনেকৰ ভৈলো প্ৰভু ভৃত্য অসংখ্যাত ॥ ৯৩
 হওঁ কতো দৰিদ্ৰ ঈশ্বৰ অধিকাৰী ।
 কতো মোকে মাৰে কতো ময়ো আছে মাৰি ॥
 মই আনি কাটো কতো মোক ধৰি কাটে ।
 ভণিল শঙ্কৰ বাম-নাগ বোলা ঝাণ্টে ॥ ৯৪

নৱম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ও হৰি প্ৰভু জগন্নাথ
 নিস্তাৰ কৰা দাকণ সংসাৰে ।
 কৃষ্ণৰ চৰণ ছাড়ি আন গতি
 নেদেখো হামাৰে ॥ ৯

পদ ॥ পিতৃ মাতৃ ভাতৃ ভাৰ্য্যাৰ সংযোগে
 কতোহো মিলে সন্তোষ ।
 তাহাৰ বিয়োগে কতো শোকে কান্দে
 পায় কতো অসন্তোষ ॥
 দেৱ মনুষ্যত পশু পতঙ্গত
 জগত-মধ্যত স্বামী ।

চৈধ্যয় ভুবনে হেন খান নাহি

যৈক নতু যাওঁ আমি ॥ ৯৫

কতো নবকত থাকো কদাচিত

স্বৰ্গক কৰোহো গতি ।

মনুষ্য-লোকত থাকো কতোবেলা

পশুবো হওঁ সঙ্গতি ॥

জল-যন্ত্ৰ-চক্রে জৰী-বন্ধ হয়

খণ্ড ঘট যেন মতে ।

কতো উৰ্দ্ধগতি কতো অধ যাই

কতোহো থাকো মধ্যতে ॥ ৯৬

কশ্মে বন্ধ হয় সংসাৰ-চক্ৰত

সেহিমতে ভগবন্ত ।

ভ্রমো চিৰকালে কদাচিতো মঞি

দুঃখৰ নেদেখো অন্ত ॥

মোক শোক-তৃষ্ণা আকুল কৰয়

ভৈলো আতি অচেতন ।

কিবা কৰো আৰে একোকে নজানো

তোমাতে লৈলো শৰণ ॥ ৯৭

তোমাৰ ভকত হওঁ য়েৰে মঞি
জগন্নাথ কৃপা কৰা ।

সংসাৰ-সাগৰে মজিলো মাধৱ
আমাক প্ৰভু উদ্ধাৰা ॥

তুমি ব্যতিৰেকে নাহি বন্ধু আন
যি মোৰ চিন্তা কৰয় ।

তুমি হেন যদি নাথ পাওঁ প্ৰভু
কহিতো নাহিকে ভয় ॥ ৯৮

তুমি জগদ্ধাতা তোমাৰ চৰণে
ভকতি নভৈল যাৰ ।

তাৰ কুল শীল বিগা ব্যৰ্থ সৰে
কি কৰে জীৱন ছাৰ ॥

যিটো মোহ হয় তোমাক নিন্দয়
অস্বৰ-স্বভাৱ পাই ।

উপজি উপজি নৰকত পড়ে
তাহাৰ নিস্তাৰ নাই ॥ ৯৯

যেতে তেতে গৈয়া জন্ম লভো মঞি
আপুন কৰ্ম্মৰ গতি ।

তেতে তেতে হৰি তোমাৰ চৰণে
থাকোক দৃঢ় ভকতি ॥

দেবাহুৰ নৰে তোমাক আৰাধি
পাইলেক পৰম সিদ্ধি ।

জানিয়া তোমাক নুপূজিবে কোনে
তুমি ভকতৰ নিধি ॥ ১০০

স্তুতি কৰিবাক নৰাৰে তোমাক
ব্ৰহ্মা আদি দেৱৰাক ।

মনুষ্ট-বুদ্ধিয়ে কেনমতে মঞি
কৰিবো স্তুতি তোমাক ॥

যিটো মূঢ়ভাৰে কৰিলোহো স্তুতি
তাকো ক্ষমিয়োক মোক ।

যদি অপৰাধ কৰে তথাপিতো
ক্ষমা কৰে সাধু লোক ॥ ১০১

হেন জানি প্ৰভু ছয়োক প্ৰসন্ন
তোমাৰ ভকত আমি ।

ভক্তিভাৰে যিটো কৰিলোহো স্তুতি
সাক্ষ হোক সৰে স্বামী ॥

প্ৰভু বাহুদেৱ তোমাৰ চৰণে
কৰো মঞি নমস্কাৰ ।

আন কাম এড়ি বোলা হৰি হৰি
পুৰুষ হোক উদ্ধাৰ ॥ ১০২

দশম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি গোবিন্দ দায়াময় মুৰাৰি বাম ।

মুখে মোৰ নছাৰোক কৃষ্ণ-বিষ্ণু-নাম ॥ ১০

পদ ॥ ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত শুনিয়োক মুনীগণ ।

ভৈলন্ত গৰুড়-ধ্বজ স্তোত্রত প্ৰসন্ন ॥

দিলন্ত বাজাক মন-বাস্তিত সকল ।

কাৰুণ্য-স্তোত্রৰ আৰে শুনা যেন ফল ॥ ১০৩

হৰিক পূজিয়া যিটো নিতে কৰে স্তুতি ।

তাহাৰ হৈবেক জানা অৰশ্চে মুকুতি ॥

ত্ৰিসঙ্ক্যাত পঢ়ে যিটো স্তোত্র শ্ৰেষ্ঠতৰ ।

ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ পাৰে নিৰন্তৰ ॥ ১০৪

যিবা পঢ়ে যিবা শুনে শুনাৰে আনক ।

পাপ ছাৰি সিও যায় বিষ্ণুৰ স্থানক ॥

যিটো ছুষ্ট-শৰ্চে কৰে বেদক লুপুত ।

তাত নকহিবা স্তোত্র পৰম গুপুত ॥ ১০৫

বিষ্ণু-ভকতক আক দিবা উপদেশ ।

কহিলো কাৰুণ্য-স্তব তোমাত নিঃশেষ ॥

দেৱ মাধৱক ধ্যান কৰে যিটো নিত্য ।

বিষ্ণুত প্ৰবেশে যেন অগনিত ঘৃত ॥ ১০৬

মহায়জ্ঞ বিগ্না-দানে কোন কার্য্য কবে ।
 মহাউগ্র তপ কবি মিছাতেসে মবে ॥
 জগতৰ গুরু মোক্ষ-দাতা নাৰায়ণ ।
 তাহান নকবে যিটো শ্রবণ-কীর্তন ॥ ১০৭
 সিসি ধন্য সিসি শুদ্ধ সেহিসে পণ্ডিত ।
 যজ্ঞে তপে গুণে সিসি শ্রেষ্ঠ অখণ্ডিত ॥
 সিসি সত্যবাদী দাতা জ্ঞাতা জগতত ।
 ষাহাব ভকতি আছে কৃষ্ণ চবণত ॥ ১০৮
 হেন স্তুতি কবি ইন্দ্রদ্যুম্ন মহাবায় ।
 ভূমিত পড়িলা বস্ত্র কুশক বিছাই ॥
 মহাচিন্তাৰিষ্ট ছয়া কৰিলা শয়ন ।
 কেনমতে হৈব মোৰ কৃষ্ণ-দৰশন ॥ ১০৯
 হেন মনে চিন্তি নিদ্রা গৈল নৃপবৰ ।
 স্বপ্নত বাজাক দেখা দিলা দামোদৰ ॥
 জগত-গুরুক বাজা দেখিলা সাক্ষাতে ।
 আঠ অস্ত্র ধৰি আছা আঠখান হাতে ॥ ১১০
 শঙ্খ চক্রে গদা পদ্ম চাক বাক অসি ।
 সাবঙ্গক ধৰি আছা গৰুড়ত বসি ॥

গা° ১০৮ । গুণে—ব্রতে ।

১১১ ॥ সাবঙ্গক—সাবঙ্গবাণ ।

যেন নীল বৈদুৰ্য্য শৰীৰে কৰে কাস্তি ।
 হৃদয় মধ্যত জ্বলে শুক্ল লোম-পাস্তি ॥ ১১১
 পীত বস্ত্ৰে শোভে তনু কটিত মেখলা ।
 কণ্ঠত কোমল শোভে গলে বনমালা ॥
 কিৰীটি কুণ্ডল হাব কেয়ূৰ কঙ্কণ ।
 সৰ্ব্বাঙ্গে প্ৰকাশে মহাবল্লভ ভূষণ ॥ ১১২
 নুপুৰে বঞ্জিয়া আছে পাদ-পদ্ম দুই ।
 যাক দেখি ধ্যানত ভকত স্থখী হুই ॥
 প্ৰসন্ন বদন জ্বলে কমল-লোচন ।
 যাক দৰশনে হোৱে পাতক-মোচন ॥ ১১৩
 যুগান্তৰ সূৰ্য্য যেন আছন্ত প্ৰকাশি ।
 ৰাজ্যক বুলিলা হেন বাণী হৰি হাসি ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে সম্প্ৰতি ।
 বোলা হৰি হৰি সৰে হৌক সদগতি ॥ ১১৪

একাদশ কীর্তন

ঘোষা ॥ জয় হরি গোপাল ।
 জগন্নাথ রুপালু ॥ ১১

পদ ॥ সাধু সাধু মহাবাজ ।
 সার্থক তোমার কাজ ॥
 যজ্ঞ দানে ভক্তিতারে ।
 তুঘিলা আমার পারে ॥ ১১৫
 কৰা অনুশোচ বৃথা ।
 জানিলো তোমার কথা ॥
 প্রতিমা খাপিবা ঐত ।
 শুনা তাক পাইবা যৈত ॥ ১১৬
 বজনী-প্রভাতে বীর ।
 যাইবা সাগরব তীর ॥
 বৃক্ষক দেখিবা পাছে ।
 জল খল মাজে আছে ॥ ১১৭
 চউ লাগি সাগরব ।
 নকম্পন্ত তরুবব ॥
 হাতত পবশু লৈয়া ।
 একলে দেখিবা গৈয়া ॥ ১১৮

ছেদিবা নিঃশঙ্ক-মতি ।
 প্রতিমা সাজিবা ঐতি ॥
 নিচিন্তিবা মহাবথ ।
 হৈব সিদ্ধি মনোবথ ॥ ১১৯
 বাজাক প্রবোধ কবি ।
 অন্তর্দান ভৈলা হবি ॥
 দেখি স্বপ্ন বিপবীত ।
 ভৈল বাজা সচকিত ॥ ১২০
 বিষ্ণু-মন্ত্র জাপ্য কবি ।
 হবিক মনত ধবি ॥
 বজনী কবিয়া ক্ষয় ।
 উঠি পাছে মহাশয় ॥ ১২১
 সাগরত কবি স্নান ।
 দিলস্ত বিবিধ দান ॥
 নিত্য-কর্ম্ম সাঙ্গ কবি ।
 হাতত পবশু ধবি ॥ ১২২
 হবিক স্মরিয়া বীৰ ।
 লড়ি গৈলা ধীবে ধীৰ ॥
 নাহিকে সাবথি বথ ।
 একেশবে মহাবথ ॥ ১২৩

পাইলা তীৰ সাগৰৰ ।
 দেখিলন্ত তৰুৰৰ ॥
 নাহি তাৰ নাম জাতি ।
 থূলন্তৰ উচ্চ আতি ॥ ১২৪
 মঞ্জাঠিৰ বৰ্ণ-সম ।
 দেখি আতি মনোৰম ॥
 পড়িয়া জলৰ কাছে ।
 যেন স্মৃথে স্মৃতি আছে । ১২৫
 বিষ্ণুৰ বৃক্ষক পাই ।
 আনন্দিত মহাবায় ॥
 কৃষ্ণৰ কিল্কে ভণে ।
 হৰি বোলা সৰ্ব্বজনে ॥ ১২৬

ছাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ভাই বাম কহ বাম কহ বাম-মন্ত্ৰ সাৰ ।
 তপ জপ যজ্ঞ যোগে সিদ্ধি নাহি আৰ ॥ ১২
 পদ ॥ তীক্ষ্ণতৰ পৰশু উচায়া হাত উড়ি ।
 ছেদিলন্ত আনন্দে বৃক্ষৰ আগ-গুড়ি ॥
 দুই ফাল কৰিবাক চাহান্তে নৃপতি ।
 আদিলন্ত হৰি বিশ্বকৰ্ম্মায়ে সহিতি ॥ ১২৭

দিব্য-গন্ধ-মালা পিন্ধি ধৰি বিপ্ৰ-ৰূপ ।
 ৰাজ্যক বোলন্ত ঐত কি কৰিয় ভূপ ॥
 কি কাৰ্য্যে ছেদিল ইটো মহা তৰুবৰ ।
 নিৰ্জ্জন স্থানত কেনে থাকা একেশ্বৰ ॥ ১২৮
 শুনিয়া নৃপতি তাসম্বাক চাইলা পাছে ।
 যেন চন্দ্ৰ সূৰ্য্য দুয়ো প্ৰকাশন্তে আছে ॥
 নমস্কাৰ কৰি ৰাজা বুলিলা বচন ।
 শুনিয়োক দুয়ো গুৰু মোৰ প্ৰয়োজন ॥ ১২৯
 মাধৱক আৰাধিবে মোৰ ভৈল মতি ।
 সাজিবোহো দাৰুময়ী প্ৰতিমা সম্প্ৰতি ॥
 স্বপ্নত আদেশ মোক দিলা নাৰায়ণ ।
 কহিলো তোমাৰ আগে স্বৰূপ বচন ॥ ১৩০
 হেন শূনি বিপ্ৰ-ৰূপ-ধাৰী চক্ৰপাণি ।
 তুষ্ট হুয়া নৃপতিক বুলিলন্ত বাণী ॥
 ধন্য ধন্য ৰাজা বুদ্ধি উত্তম তোমাৰ ।
 সংসাৰ সাগৰে আত কিছু নাহি সাৰ ॥ ১৩১
 যেন জল-বুদ্বুদ তিলে হোৰে ছন্ন ।
 বিষ্ণু আৰাধিতে তযু সম্পজিল মন ॥
 কিনো ভাগ্যবতী সমাগৰা বসুমতী ।
 যাহাৰ পালক ভৈলা আপুনি নৃপতি ॥ ১৩২

আসিয়োক ঐক এড়ি সাগৰৰ তীৰ ।
 তৰু-তলে আমি সৰে থাকো মহাবাৰ ॥
 এহেস্তুে ত্ৰাঙ্কণ বিশ্বকৰ্ম্মা-সম গুণী ।
 এথণে দিবন্তু সাজি প্ৰতিমা আপুনি ॥ ১৩৩
 হেন শুনি এড়ি ৰাজা সাগৰৰ তট ।
 তৰু-তলে বৈলা চাপি বিপ্ৰৰ নিকট ॥
 পাছে বিশ্বকৰ্ম্মাক বুলিলা হৰি বাণী ।
 সাজি তিনি প্ৰতিমা এথণে দিয়া আনি ॥ ১৩৪
 কৃষ্ণ বলভদ্ৰ আৰ স্ত্ৰভদ্ৰা ভগিনী ।
 যাৰ যেন লক্ষণ নিৰ্ম্মিয়ো তিনিভিনি ॥
 শুনি বিপ্ৰ-ৰূপী বিশ্বকৰ্ম্মা গৈলা লড়ি ।
 তিনিবো প্ৰতিমা তেতিক্ষণে দিলা গঢ়ি ॥ ১৩৫
 প্ৰথমে নিৰ্ম্মিলা বলভদ্ৰ শূৰু-কাৰ ।
 আৰকত আখি ফণী শিৰত শুহায় ॥
 গাৰে নীল বস্ত্ৰ কৰ্ণে এগোটা কুণ্ডল ।
 এক হাতে গদা আউৰ হাতত মুষল ॥ ১৩৬
 কৃষ্ণক নিৰ্ম্মিলা তনু মেঘ-সম জ্বলে ।
 পদ্ম-সম লোচন শ্ৰীবৎস বক্ষঃস্থলে ॥
 গাৰে পীত বস্ত্ৰ অস্ত্ৰ চক্ৰ আছে কৰে ।
 যাঁক দৰশনে জগতৰে পাপ হবে ॥ ১৩৭

সাজিলা স্তম্ভদ্রা তনু স্থবর্ণ গৌবান্ধ ।
 বহুময় অলঙ্কারে প্রকাশে সৰ্ব্বাঙ্গ ॥
 দিব্য বস্ত্রে আবৃত উন্নত তন দুই ।
 বোলা হবি লাগোক পাপব মুণ্ডে জুই ॥ ১৩৮

ত্রয়োদশ কীর্তন

ঘোষা কমলাকান্ত কৰা কুপা কৰুণা-সাগৰ ॥ ১৩
 পদ ॥ ক্ষেণেকতে সাজিলা প্রতিমা ।
 দেখি বাজা পৰম মহিমা ॥
 বুলিলাহা বিস্ময়ে বচন ।
 নোহা নৰ তোৰা ছয়োজন ॥ ১৩৯
 কিবা তোৰা ছয়ো সূর্য্য শশী ।
 ব্রহ্মা বদ্রে কিবা আছা আসি ॥
 নজানোহো স্বৰূপ সাক্ষাত ।
 কৈয়ো সত্যে শৰণ তোমাত ॥ ১৪০
 শুনি বিষ্ণু বুলিলা বচন ।
 নোহো ব্রহ্মা বদ্রে আন জন ॥
 মঞি হবি জগত-ঈশ্বর ।
 মোতে আছে যত চৰাচৰ ॥ ১৪১

বেদান্ততো মোকেসে কহবে ।

মোক স্মৰি পাতক দহবে ॥

তুষ্ট ছয়া দেখা দিলো আগে ।

লৈয়ো বৰ ৰাজা যেহি লাগে ॥ ১৪২

স্বপ্নতো নেদেখে পাপী মোক ।

তুমি মোৰ মহাভক্ত লোক ॥

যতেক পূজিলা নাহি লেখা ।

তাতেসে তোমাক দিলো দেখা ॥ ১৪৩

শুনি ৰাজা তনু লোমাঞ্চিত ।

কৰে স্তুতি পড়িয়া ভূমিত ॥

লক্ষ্মীকান্ত তোমাক প্রণাম ।

তনু যাৰ জ্বলে মেঘ-শ্যাম ॥ ১৪৫

কৰে শঙ্খ চক্র পদ্ম গদা ।

তুমি ক্রীৰ নিবাস সৰ্বদা ॥

স্তুতি থাকা ভুজঙ্গ-শয্যাত ।

তুমি ব্রহ্ম ব্যাপক সাক্ষাত ॥ ১৪৫

তুমি সূক্ষ্ম নিৰ্ম্মল নিগুণ ।

সৃষ্টি স্থিতি লয়ত নিপুণ ॥

মোক-পদ জগত-ঈশ্বৰ ।

কৰো পড়ি প্রণাম বিস্তৰ ॥ ১৪৬

ছুনাই ছুনাই কৰো নমস্কাৰ ।
 কৰা প্ৰভু আমাক উদ্ধাৰ ॥
 তুমি দিয়া ভুকুতি মুকুতি ।
 কৰো সেৱা এহিসে যুগুতি ॥ ১৪৭
 ছুনাই ৰাজা পৃথিৱীত পৰি ।
 বিষ্ণুক বোলন্ত কৰ যুৰি ॥
 ঋষিগণ দেৱাস্ত্ৰৰ বল ।
 যত যোগী সন্তাসীসকল ॥ ১৪৮
 ঘিটো পদ সদা কৰে ধ্যান ।
 ইছা তাক তৈতে দিয়া স্থান ॥
 মাধৱে বোলন্ত এহি হোক ।
 অন্তকালে পাইবা গৈয়া মোক । ১৪৯
 নকৰিবা সংশয় ইহাত ।
 নিষ্ঠ কৰি বুলিলো তোমাত ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে এভু ভণে ।
 হৰি হৰি বোলা সৰ্ব জনে ॥ ১৫০

চতুর্দশ কীর্তন

ঘোষা । কৃষ্ণ যুবাৰি বাম

কৰো পৰিয়া প্ৰণাম ।

মোৰ মুখে নছাৰোক হৰি হেন নাম ॥ ১৪

পদ ॥ নৱ শতাদিক দশ হাজাৰ বৎসৰ ।

অখণ্ডে ভুঞ্জিয়ে ইটো ৰাজ্য নৃপবৰ ॥

পাছে মোৰ পৰম-পদক পাইবা তুমি ।

থাকিবে তোমাৰ কীৰ্ত্তি যাৰে থাকে ভূমি ॥ ১৫১

যাৰে চন্দ্ৰ সূৰ্য্য থাকে সপত সাগৰ ।

ভ্রমিবে তোমাৰ যশ ত্ৰৈলোক্য ভিতৰ ॥

যজ্ঞ-অৱশেষ যত জল অনুপাম ।

হইবে তীৰ্থ ইন্দ্ৰদ্যুম্ন-সৰোবৰ নাম ॥ ১৫২

আত মান কৰিয়া যাইবেক ইন্দ্ৰ-থান ।

একেশ পুৰুষ উদ্ধাৰিবে পিণ্ড-দান ॥

অপসৰা গন্ধৰ্বৰ কৰিবে নৃত্য-গীত ।

চৈধ্য ইন্দ্ৰ পড়ে মানে থাকিবে তহিত ॥ ১৫৩

ব্ৰহ্মৰ নৈঋত কোণে আছে সিদ্ধ বট ।

দ্বিব্য মণ্ডপেক আছে তাহাৰ নিকট ॥

বহুবিধ পুষ্প-বনে সদায় আবৃত ।

পতাকা তোৰণ ধ্বজ-দণ্ডে অলঙ্কৃত ॥ ১৫৪

আঘাতৰ শুক্লা পঞ্চমীত আমাসাক ।
 সেই মণ্ডপতে বথ থৈয়া বেষ্টাজাক ॥
 উৎসবে বিধিবে চামৰক কৰে ধৰি ।
 যতি সিদ্ধ সন্ন্যাসী থাকিবে ভূতি কৰি ॥ ১৫৫
 আমাক দেখিয়া যিটো প্ৰণামে তহিত ।
 মহাৰঙ্গে বধিবেক বিষ্ণুৰ পুৰীত ॥
 দিব্য দশ হাজাৰ বৎসৰ থাকি তৈত ।
 চতুৰ্বেদী ব্ৰাহ্মণ হৈবেক আসি ঐত ॥ ১৫৬
 হৈবেক শ্ৰীমন্ত কোটি ধনৰ ঈশ্বৰ ।
 বজাক সম্বুধি এহিমতে দিয়া বৰ ॥
 বিশ্বকৰ্ম্মে সহিতে ভৈলন্ত অন্তৰ্হিত ।
 দেখি নৃপতিৰ তনু ভৈল লোমাঞ্চিত ॥ ১৫৭
 কৃতকৃত্য ভৈল দেখি হৰিৰ মহিমা ।
 বথে তুলি লৈয়া গৈলা তিনিবো প্ৰতিমা ॥
 অনেক মান্দ্ৰল্য বাঢ়-ভণ্ড বাৰে ছনি ।
 বিপ্ৰগণে আগত কৰন্ত বেদ-ধ্বনি ॥ ১৫৮
 বিচিত্ৰে পৰিত্ৰে স্থানে প্ৰতিমা থকাইলা ।
 শুভ তিথি শুভ ক্ৰমে প্ৰতিষ্ঠা কৰাইলা ॥
 দিলা দান দক্ষিণা ঋত্বিজ আচাৰ্য্যক ।
 বহু ধন ধান্য় দিলা আনো ব্ৰাহ্মণক ॥ ১৫৯

এহিমতে প্রতিষ্ঠা কৰিয়া বিধিবত ।
 থাপিলা প্রতিমা নিয়া বিচিত্র দৌলত ॥
 উত্তৰত কৃষ্ণ বলভদ্র দক্ষিণত ।
 স্নভদ্রাক খেলা নিয়া দুহানো মধ্যত ॥ ১৬০
 পূজিলন্ত গন্ধে ধূপে নানা উপহাৰে ।
 স্বৰ্গ মুকুতা মণি বস্ত্ৰে অলঙ্কাৰে ॥
 দিলন্ত আসন গ্রাম নগৰ অশেষ ।
 দাসী দাস উৎসৰ্গিয়া দিলন্ত বিশেষ ॥ ১৬১
 জগন্নাথ থাপি ৰাজ্য পূৰি মনোৰথ ।
 ভূঞ্জিলন্ত অকণ্টক ৰাজ্য মহাবথ ॥
 অন্ত-কালে এড়ি ইটো উত্তম সম্পদ ।
 স্থখে পাইলা বিষ্ণুৰ পৰম যিটো পদ ॥ ১৬২
 ব্রহ্মায়ে বোলন্ত শুনিয়েক মুনিগণ ।
 কহিলো ক্ষেত্ৰৰ ইটো যতেক লক্ষণ ॥
 বুলিয়েক আন কিবা শুনিবাক বাঞ্ছা ।
 বোলা হৰি হৰি যাব বৈকুণ্ঠক ইচ্ছা ॥ ১৬৩

পঞ্চদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ও ভাই ভাবিয়ো বাম চিন্তিয়ো বাম
 বাম-নাম যোনো ছোড় ।
 বাম-কৃষ্ণ-নাম অজ্ঞক ধৰিয়া
 পাপ-বিপক্ষক পোড় ॥ ১৫

পদ ॥ ছনাইহুঁমুনিগণে ব্রহ্মাত পুছন্ত
 কহিয়ো ক্ষেত্ৰৰ বিধি ।
 কোন সময়ত ক্ষেত্ৰক যাত্ৰাক
 কৰিলে হৈবেক সিদ্ধি ॥

কৃষ্ণ-দৰশনে কোন ফল হোৰে
 তাকো কহিবাক লাগে ।
 হেন শুনি ব্রহ্মা কহিবে লাগিলা
 ঋষি-সমূহৰ আগে ॥ ১৬৪

কুবক্ষেত্ৰে গৈয়া নিবাহাব হয়
 পবন তপে যুগুত ।
 ইন্দ্রিয়ক দমি একপদে থাকে
 বৰিব শত অযুত ॥

যিটো জ্যৈষ্ঠ মাস শুক্লা দ্বাদশীত
 কৃষ্ণৰ মুখ-কমলা ।

দেখে উপবাসে সিটো নবে পারে

তাহাতে অধিক ফল ॥ ১৬৫

পঞ্চ তীর্থ কবি যিটো দ্বাদশীত

কৃষ্ণ-মুখ দেখে যাই ।

অপ্রয়াসে সিটো বিষ্ণুপূৰী পারে

ছনাই পতন নাই ॥

হেন জানি যত্ন জ্যৈষ্ঠৰ যাত্রাক

কৰিবা সমস্ত নবে ।

পঞ্চ তীর্থ কবি বিষ্ণুক দেখিবা

ধর্ম নাহি আত পবে ॥ ১৬৬

বিদূৰতে থাকি যিটো প্রতিদিনে

কৃষ্ণৰ কীর্তন কবে ।

আতি অপ্রয়াসে বিষ্ণু-পূৰী পারে

শুদ্ধ ছয়া সিও নবে ॥

কৃষ্ণৰ যাত্রাক কবে যিটো নবে

পৰম ভকতিভাৱে ।

সমস্ত পাতক দূৰ কবি সিও

বিষ্ণুৰ পূৰাক পারে ॥ ১৬৭

মাধৱৰ ধ্বজ দণ্ডক যি নবে

দেখয় দৌল-উপবে ।

ভূমিত পড়িয়া প্রণাম কৰিয়া
 পাপ-সাগৰক তৰে ॥
 আত পৰে শুনা পঞ্চ তীৰ্থ-বিধি
 যেন ফল স্নান-দানে ।
 ভগিল শঙ্কৰে শুনা সৰে নৰে
 হৰি বোলা সাৰধানে ॥ ১৬৮

ষোড়শ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ হৰি বাম বাম বঘুনাথ হে ।
 বাম বাম নছাড়োক মুখে না হে ॥ ১৬
 পদ ॥ মাৰ্কণ্ডেয় হুদে গৈয়া উত্তৰক মুখ দিয়া
 হেন মন্ত্ৰ কৰিব উচ্চাৰ ।
 শুদ্ধ হয় ক্ৰোধ জিনি বুড় দিয়া বার তিনি
 শুনিয়োক যেন মন্ত্ৰ তাৰ ॥
 সংসাৰ-সাগৰে মগ্ন পাপ-গ্ৰস্ত অচেতন
 মোত পৰে নাই ছুৰাচাৰ ।
 প্ৰভু ভগ-নেত্র-হাৰী ত্ৰাহি ত্ৰাহি ত্ৰিপুৰাবি
 তোমাৰ চৰণে নমস্কাৰ ॥ ১৬৯

নমো শিব মহা শাস্ত্র সমস্ত পাপৰ অন্ত
 স্নান কৰো মৰ্কণ্ডেয় হুদে ।

মোৰ যত পাপচয় নিৰন্তৰে হোক ক্ষয়
 প্ৰণাম কৰোহো তযু পদে ॥

নাভি মাত্ৰ জলে নামি বিধিৰতে দেৱ ঋষি
 তিলোদকে কৰিব তৰ্পণ ।

স্নান-অবসানে পাছে শিবৰ দৌলেক আছে
 তাক লাগি কৰিব গমন ॥ ১৭০

তিনি প্ৰদক্ষিণ কৰি পূজি মূল মন্ত্ৰ পাঠি
 শিবৰ লিঙ্গক একমতি ।

পৰিয়া প্ৰণাম কৰি উঠি পুটাঞ্জলি ধৰি
 কৰিব হৰক হেন তুতি ॥

নমো নমো ত্ৰিনয়ন শিবে শশী বিভূষণ
 প্ৰভু বিকপাক্ষ মহাদেৱ ।

তুমি বিনা নাহি আন কৰা মোক পৰিত্ৰাণ
 তোমাৰ চৰণে কৰো সেৱ ॥ ১৭১

কহিলো তহিৰ কথা হেন মন্ত্ৰ পাঠি তথা
 দশ অশ্বমেধ ফল পাইব ।

শিব-লোকে ভোগ ভুঞ্জি পাছে শিব-যোগ যজি
 শিবৰ শৰীৰে লীন যাইব ॥

অনন্তবে কল্প-বৃক্ষ বটৰ মূলক গৈয়া
 প্রদক্ষিণ কৰি তিনিবাৰ ।
 পৰম ভকতিভাৱে পূজিব বটৰ পাৰে
 হেন মন্ত্ৰ কৰিব উচ্চাৰ ॥১৭২

সপ্তদশ কীৰ্তন

ঘোষা ॥ প্রণামো পৰম পুৰুষ ৰাম ।
 নুশুচোক মুখে মাধৱ নাম ॥ ১৭
 পদ ॥ নমো ব্ৰহ্মৰূপী প্ৰলয়গামী ।
 আছা মহীন্দ্রৰ উপৰে তুমি ॥
 প্রণাম কৰো বট তৰুবৰ ।
 প্ৰলয়-কালতো তুমি অমৰ ॥ ১৭৩
 তুমিসি হৰিৰ মুখ্য আশ্ৰয় ।
 প্রণামো বট পাপ কৰা ক্ষয় ॥
 প্রণামিয়া হেন মন্ত্ৰ উচ্চৰি ।
 বটক নৰে প্ৰদক্ষিণ কৰি ॥ ১৭৪
 তেতিক্ষণে ছাড়ে সমস্তে পাপ ।
 যিমতে জীণ চোষণ এড়ে সাপ ॥

বটৰ সিটো ছায়া-পৰশনে ।
 ব্ৰহ্ম-হত্যা নষ্ট হোৱে তেখেণে ॥ ১৭৫
 আন পাতকৰ কি কৈবো কথা ।
 স্বৰূপ বচন নাই অন্যৰথা ॥
 বাজসূয় অশ্বমেধৰ ফল ।
 বট-দৰশনে পাৰে সকল ॥ ১৭৬
 উদ্ধৰি বংশ ব্ৰহ্ম-লোকে যাই ।
 এক কল্প মানে পতন নাই ॥
 গৰুড় আছন্ত কৃষ্ণ-সন্মুখে ।
 তাক নমস্কাৰ কৰিব স্থখে ॥ ১৭৭
 সমস্ত পাপক কৰিয়া দূৰ ।
 অপ্রয়াসে পাৰে বিষ্ণুৰ পুৰ ॥
 দেখিয়া বট গৰুড়ক আগে ।
 দৌলত পাছে প্ৰবেশিবে লাগে ॥ ১৭৮
 বামক তিনি প্ৰদক্ষিণ কৰি ।
 প্ৰণামিব হেন মন্ত্ৰ উচ্চৰি ॥
 নমো হলধৰ বেৰতী-পতি ।
 ভকত-বৎসল কৰো প্ৰণতি ॥ ১৭৯

নমো হলধৰ বলীত শ্ৰেষ্ঠ ।
 প্ৰলম্ব-বৈৰী নমো কৃষ্ণ-জ্যেষ্ঠ ॥
 বলোক এহিমতে তুতি কৰি ।
 বিষ্ণু-পুৰী পাৰে পাতক তৰি ॥ ১৮০
 কল্লেক মহাভোগ ভুঞ্জি তৈত ।
 বেদবিদ ছয়া উপজে ঐত ॥
 মহাস্থখে জানি জ্ঞান-যুগুতি ।
 পৰম ছল্লভ পাৰে মুকুতি ॥ ১৮১
 কৃষ্ণক পূজিব পাছে সাদৰি ।
 দ্বাদশ অক্ষৰ মন্ত্ৰ উচ্চৰি ॥
 সিটো মন্ত্ৰে পাৰে যিমত গতি ।
 নপাৰয় যোগী জ্ঞানী সম্প্ৰতি ॥ ১৮২
 জানিয়া হেন মন্ত্ৰ উচ্চৰিয়া ।
 গন্ধ-পুষ্প ধূপ নৈবেদ্য দিয়া ॥
 কৃষ্ণক অৰ্চিয়া কৰিবে তুতি ।
 বোলা হৰি হৰি হোক মুকুতি ॥ ১৮৩

অষ্টাদশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ এ বাম নিৰঞ্জন বাম নিৰঞ্জন ।

বাম নিৰঞ্জন হৰি ॥ ১৮

পদ ॥ জয় কৃষ্ণ জয় জয় জগন্নাথ

সৰ্ব্ব-পাপ-বিনাশন ।

জয়তি চাণুৰ

কেশীৰ অন্তক

জয় কংস-নিসূদন ॥

জয় পদ্ম-পত্ৰ-

সদৃশ-লোচন

ধৰি আছা চক্ৰ গদা ।

জয় নীল মেঘ-

সম শ্যাম জয়

সৰ্ব্ব-সুখ-দাতা সদা ॥ ১৮৪

জয় জগতৰ

পূজ্য জয় ভৰ-

নাশন সন্তৰ গতি ।

জয় ভকতৰ

বাঞ্ছা-ফল-দাতা

জয় নাথ লোকপতি ॥

দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ

আত নাই পাৰ

অপাৰ সাগৰ যেন ।

কাম-ক্ৰোধ-গ্ৰাহে

সদায় আকুল

দুঃখচয় ভৈল যেন ॥ ১৮৫

ବିଷୟ-ଊଦକେ ପଲମ୍ପି ଆଛୟ

ମହାମୋହେ ଆତ ପାକ ।

ବୋଗେ ଖୈଳ ଚଊ ଈହାତେ ମଞ୍ଜିଲୋ

ଊଦ୍ଧାବା ପ୍ରଭୁ ଆମାକ ॥

ଐହିମତେ ଭୂତି କବିୟା କୃଷକ

ଦେବବ ଈଶ୍ଵବ ହବି ।

ମହାବାହୁ ମହା- ବନ୍ଧୁଃସ୍ଵଳେ ଆଛା

ଶଞ୍ଚ ଚକ୍ର ଗଦା ଧବି ॥ ୧୮୬

ଭୂଷଣେ ଭୂଷିତ ଗଳେ ବନମାଳା

ପଦ୍ମ-ପତ୍ର-ସମ ଆଖି ।

ଦଂଶତେ ପଢ଼ି ପ୍ରଣାମ କବିବେ

ହେନୟ କୃଷକ ଦେଖି ॥

ଐହିମତେ ପଢ଼ି କୃଷକ ପ୍ରଣାମ

କବେ ଯିଟୋ ଭକ୍ତିତାବେ ।

ଅଶ୍ଵମେଧ ଯଜ୍ଞ ସହସ୍ରବ ଫଳ

ତାରନ୍ଧ୍ରଣେ ସିଟୋ ପାବେ ॥ ୧୮୭

ସମସ୍ତେ ତୀର୍ଥତ ଯଜ୍ଞତ ଦାନତ

ବ୍ରତତ ଯି ଫଳ ପାବେ ।

ব্ৰহ্মচাৰী গৃহী বন্যস্থ সম্যাসী
 চাৰিও যি ফল পাৰে ॥
 কৃষ্ণ-দৰশনে সেই ফল পাৰে
 কি কৈবো আউৰ বিস্তৰ ।
 কৃষ্ণক দেখিয়া প্ৰণাম কৰিলে
 হৈবেক মোক্ষ লোকৰ ॥ ১৮৮
 কোটি কল্পে যত পাপ আছে কৰি
 সিও তেতিক্ষণে এড়ে ।
 একৈশ পুৰুষ উদ্ধাৰি বিমানে
 বিষ্ণুৰ পুৰীক লড়ে ॥
 তিনি শত কল্প ভোগ্য ভুঞ্জে তৈত
 যেন চতুৰ্ভুজ হৰি ।
 দুনাই শ্ৰেষ্ঠ দ্বিজ কুলত উপজে
 গুণে নাই তাক সৰি ॥ ১৮৯
 সৰ্ব-ভূত-হিত- বত শাস্ত দাতা
 সত্যবাদী সৰ্বজান ।
 অন্তকালে সিও মুকুতিক পাৰে
 লভিয়া বৈষ্ণৱী জ্ঞান ॥
 তাত পাছে মন্ত্ৰে স্তম্ভদ্রাক পূজি
 প্ৰণামি কৰিব ভূতি ।

নমো ব্ৰহ্মগামী দেৱীক প্ৰণামো
 দিয়োক মোক মুকুতি ॥ ১৯০
 কমল-লোচনী নমো কাত্যায়নী
 কৰা মোক পৰিত্ৰাণ ।
 বলোৰ ভগিনী স্ত্ৰভদ্ৰাক নমি
 পাৰে বিষ্ণু-লোকে স্থান ॥
 এক কল্প মানে দেৱে যেন ক্ৰীড়ে
 পাছে বিপ্ৰ হোৱে আসি ।
 অন্ত-কালে সিও মুকুতিক পাৰে
 বৈষ্ণৱ জ্ঞান অভ্যাসি ॥ ১৯১

উনবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ৰাম গোপাল ত্ৰাহি প্ৰভু পশিলো শৰণে ।
 কত নিৱেদিবো দুখ তোমাৰ চৰণে ॥ ১৯
 পদ ॥ বলো কৃষ্ণ স্ত্ৰভদ্ৰাক নমি ভক্তিভাৱে ।
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ সমস্তকে পাৰে ॥
 কৃতকৃত্য ছয়া পাছে দৌলৰ বজাইব ।
 বিষ্ণুৰ থানক নমি আউৰ স্থানে যাইব ॥ ১৯২
 যৈতে আছা ইন্দ্ৰনীলময় বনমালী ।
 গুপ্ত কৰিয়া তাক টাকি আছে বালি ॥

সেহি ঠাইতো গৈয়া তাক নমস্কাৰ কৰি ।
 বিষ্ণুপুৰী পাৰে নৰে পুৰুষ উদ্ধাৰি ॥ ১৯৩
 তহিতে আছন্ত নৰসিংহ-ৰূপ হৰি ।
 মহা ভক্তিভাৱে তাক নমস্কাৰ কৰি ॥
 নাহিকে সংশয় এড়াই পাতকমকল ।
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ পাৰে চাৰি ফল ॥ ১৯৪
 অনন্তক নমে গৈয়া মহাভক্তিভাৱে ।
 পাপ ছাড়ি পৰম পদক সিও পাৰে ॥
 মঞি ইন্দ্রে পূজিলোহো বামে বিতীৰ্ণে ।
 হেন অনন্তক আৰ নুপূজিবে কোনে ॥ ১৯৫
 শ্বেত গঙ্গা-জলে বিধিৰতে স্নান কৰে ।
 পাছে শ্বেত মাধৱক দেখি যিটো নৰে ॥
 মৎস্য মাধৱক গৈয়া হোৱে দৰশন ।
 অন্তকালে কৰে শ্বেত-দ্বীপক গমন ॥ ১৯৬
 পাছে চলি যাইব যৈত আছে স্বৰ্গ-দ্বাৰ ।
 আলিঙ্গিয়া কাৰ্ঠক কৰিব নমস্কাৰ ॥
 দেখি উগ্রসেন গৈয়া সাগৰৰ তীৰ ।
 বিষ্ণুক চিন্তিব তৈত চিত্ত কৰি থিৰ ॥ ১৯৭

জলত নামিয়া পাছে অঙ্গ-শ্ৰাস কৰি ।
 পাট্ৰি কৰচ মনে নাৰায়ণ স্মৰি ॥
 মণ্ডি নাৰায়ণ শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পাণি ।
 হেন চিন্তি উচ্চাৰিব ইটো মন্ত্ৰ বাণী ॥ ১৯৮
 ভূমি অগ্নি সমস্ত ভূততে শ্ৰেষ্ঠ ভূমি ।
 জীৰবো ঈশ্বৰ অমৃতবো জন্ম-ভূমি ॥
 নাথ তীৰ্থৰাজ কৰো তোমাক প্ৰণাম ।
 হৰিয়ো পাতক দিয়া অভিমত কাম ॥ ১৯৯
 হেন উচ্চৰিয়া বিধিৰতে স্নান কৰে ।
 তেৰেসে স্নানৰ সৰে ফল পাৰে নৰে ॥
 অস্তৰ্জলে নামি কৰি অঘ-মৰিষণ ।
 তীৰত উঠিয়া পাছে পিন্ধিব বসন ॥ ২০০
 সন্ধ্যা আচৰিব কৰি সূৰ্য্যক বন্দন ।
 তিলে জলে বিধিৰতে কৰিব তৰ্পণ ॥
 শৰীৰত থৈয়া তিল পিতৃক তৰ্পয় ।
 কধিব মাংসক সৰে পিতৃক অৰ্পয় ॥ ২০১
 জলে থাকি জলাঞ্জলি নিদিব ভূমিত ।
 থলে থাকি জলত নেদিব কদাচিত ॥
 জলত থাকিয়া কৰে থলত তৰ্পণ ।
 ব্যৰ্থ হুই তাৰ নপাৰন্ত পিতৃগণ ॥ ২০২

দিব জলাঞ্জলি পৃথিবীত পাড়ি কুশ ।

মহা তুফ হোস্ত তেবে যতেক পুরুষ ॥

ক্ষেত্রের মহিমা কহে কৃষ্ণের কিকরে ।

বোলা হবি ভঙ্গ্য হোক পাপ নিবস্তবে ॥ ২০৩

বিংশ কীর্তন

ঘোষা ॥ বঙ্গ ফাল্গু খেলে চৈতন্য বনমালী ।

দ্রয়ো হাতে ফাল্গু-গুণ্ডা সিঞ্চন্ত মুবাৰি ॥ ২০

পদ ॥ আছে যত নদী নদ তীর্থ পৃথিবীত ।

জ্যৈষ্ঠ মাসে আসে শুক্লা দশমী তিথিত ॥

প্রত্যেকে থাকন্ত তৈত আসি দিন সাত ।

স্নান দান কবিলে অক্ষয় হোবে তাত ॥ ২০৪

দশ পাপ হবে পদে দশহবা নাম ।

তাত দেখে যিজনে সুভদ্রা কৃষ্ণ বাম ॥

সমস্ত পাতক তাব হবে মধিমুৰ ।

অস্ত-কালে মহাস্থখে পারে বিষ্ণু-পুৰ ॥ ২০৫

উত্তৰাৰ্ক দক্ষিণাৰ্ক দিনা যিটো নবে ।

বাম কৃষ্ণ সুভদ্রাক দেখন্ত সাদবে ॥

প্ৰণাম কৰন্তু পাড়ি ছয়া শুদ্ধ-মতি ।
 সিও বিষ্ণু-লোকক আনন্দে কৰে গতি ॥ ২০৬
 ফাল্গুনীত গোবিন্দক তুলিয়া দোলত ।
 দোল-যাত্ৰা কৰে মহোৎসবে সিবেলাত ॥
 তাত গোবিন্দক যত্নে দেখে যিটোজনে ।
 গোবিন্দৰ পূৰে সিও বঞ্চে বঙ্গমনে ॥ ২০৭
 বিষ্ণুদিনা বিধিৱতে পঞ্চ তীৰ্থ কৰি ।
 শুদ্ধমনে দেখয় স্তম্ভদ্রা বাম হৰি ॥
 সিওজনে সমস্ত যজ্ঞৰ ফল পাইব ।
 পাতক নিস্তৰি বিষ্ণু-ভূৱনক যাইব ॥ ২০৮
 বৈশাগ মাসৰ শুক্লা তৃতীয়া তিথিত ।
 কৰাৰে চন্দন-যাত্ৰা আতি বিপৰাত ॥
 চন্দনে ভূষিত কৰি কৃষ্ণৰ শৰীৰ ।
 তাক দেখি যাইব নৰ বিষ্ণুৰ মন্দিৰ ॥ ২০৯
 মিলে জ্যৈষ্ঠে জ্যৈষ্ঠা বাশি ঋক্ষ-যোগে ।
 ক্ষেত্ৰক যাইবাক নৰ পৰম উদ্যোগে ॥
 উদ্ধৰি একৈশ কুল তাসম্বে সহিতে ।
 মহাবঞ্চে বঞ্চে সিটো বিষ্ণুৰ পুৰীতে ॥ ২১০

পা° ২০৭ ॥ ফাল্গুনীত—ফাল্গুনত

(ফাল্গুনা প্ৰযতো ভূষা—ব্ৰহ্মপু° ৬৩১৮) ।

২১০ ॥ জ্যৈষ্ঠা বাশি—জ্যৈষ্ঠী আশি, জ্যৈষ্ঠীবাশী ।

যেৰে মহা জ্যেষ্ঠা মিলে নক্ষত্ৰ-সংযোগ ।
 ক্ষেত্ৰক ঘাইবেক নৰে পৰম উদ্যোগ ॥
 ৰাম কৃষ্ণ স্তম্ভদ্রাক দেখিব যতনে ।
 দ্বাদশ যাত্ৰাৰ ফল লভিব তেখেণে ॥ ২১১
 প্ৰয়াগ প্ৰমুখ্যে তীৰ্থ আছে যত মানে ।
 যেন ফল পাৰে তাসম্বাত স্নান-দানে ॥
 সূৰ্য্য-গ্ৰহণৰো যত পুণ্য নিৰন্তৰে ।
 পাৰে মহাজ্যেষ্ঠীত কৃষ্ণক দেখি নৰে ॥ ২১২
 মহাস্থখে এক শত কুলক উদ্ধৰি ।
 বিষ্ণু-লোকে ভুঞ্জে ভোগ্য কল্প সংখ্যা কৰি ॥
 দুনাই দ্বিজ ছয়া কৰে বিষ্ণুত ভকতি ।
 বিষ্ণু-যোগ লভি সাধে পৰম মুকুতি ॥ ২১৩
 ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত শুনিয়োক মুনীগণ ।
 কহিলো তোমাত সৰে ক্ষেত্ৰৰ লক্ষণ ॥
 বুলিয়োক আৰ কিবা শুনিবাক বাঞ্ছা ।
 বোলা হৰি হৰি যাৰ বৈকুণ্ঠক ইচ্ছা ॥ ২১৪

একবিংশ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ হৰি ।
নমো বাম জগন্নাথ জগন্নাথ হৰি ॥ ২১

পদ ॥ ব্ৰহ্মায়ে বোলন্ত ইন্দ্ৰদ্যুম্ন নৃপতিক ।
জানিবা উবেষা সৰ্ব্ব তীৰ্থতে অধিক ॥
ক্ষেত্ৰৰ মহিমা মানে কহিলো সকল ।
শুনা জগন্নাথ-নাম-কীৰ্ত্তনৰ ফল ॥ ২১৫
জগন্নাথ-নাম ইটো পৰম বহুস্ত ।
তাক সদা লৰে যিটো কৰি মন বশ্য ॥
সিটোজনে অপ্রয়াসে ছিণ্ডে কৰ্ম্ম-বন্ধ ।
হাততে মুকুতি তাৰ নলাগে প্ৰবন্ধ ॥ ২১৬
শিবত সাক্ষাতে কহি আছন্ত শ্ৰীহৰি ।
নাহি আন ধৰ্ম্ম জগন্নাথ-নাম-সৰি ॥
জগন্নাথ নাম যিটো স্মৰে সতত ।
ক্ষমিব তাহাৰ নিতে অপৰাধ শত ॥ ২১৭
জগন্নাথ নাম যিটো হেলায়ে উচ্চবে ।
ব্ৰহ্ম-হত্যা আদি পাপ পলায় তাক ডবে ॥
এড়িলে আচাৰ যিটো খাইলে জ্ঞান-পুলি ।
বিষ্ণুত প্ৰবেশে সিও জগন্নাথ বুলি ॥ ২১৮

জগন্নাথ-নামৰ মহিমা কৈবো কত ।
 মহাপ্ৰসাদৰ আৰে শুনিয়ো মহত ॥
 যত ফল পাৰে যজ্ঞ হোম তপ দানে ।
 যেন ফল পাৰে তুলা-পুৰুষ-প্ৰদানে ॥ ২১৯
 যেন ফল লভে ভুঞ্জাই ব্ৰাহ্মণ কোটিক ।
 পাৰে মহাপ্ৰসাদ ভক্ষণে ততোধিক ॥
 পিতৃ-শ্ৰাদ্ধ দিনা আনি বিষ্ণুৰ অন্নক ।
 ভক্তিভাৱে দেয় যিটো পিতৃক দেৱক ॥ ২২০
 অন্নে পিণ্ডে দেয় যিটো তিলে মিশলাই ।
 কোটি কল্প মানে তৃপ্তি হোন্ত পিতৃ খাই ॥
 মহাপ্ৰসাদত যত্নে এড়িবা বিচাৰ ।
 নাহি কিঞ্চিতেকে যেন ব্ৰহ্মত বিকাৰ ॥ ২২১
 বিষ্ণুৰ নৈৱেদ্য যত অন্ন পিঠা-পনা ।
 ভক্ষ্যাভক্ষ্য তাহাৰে বিচাৰে যিটোজনা ॥
 হোৱে মন্দৰোগী তাক ভাৰ্য্যা পুত্ৰে এড়ে ।
 নাহিকে নিস্তাৰ ঘোৰ নৰকত পড়ে ॥ ২২২
 অন্ত্য বৰ্ণে হান বৰ্ণে যিটো অন্ন ছোৰে ।
 তাক ভুঞ্জি সমস্ত পাতকে মুক্ত হোৱে ॥
 ছোৱা-গঞ্জা বুলি যিটো অন্ন নথায় মোৰ ।
 বিপদ পাৰয় তাক কৰো দণ্ড ঘোৰ ॥ ২২৩

নাহি কাল-নিয়ম ব্ৰতত দোষ নাই ।

পাইলে মাত্ৰে খাইবে অন্ন তেৰে মোক্ষ পাই ॥

হৃদয়ত ৰূপ হৰি-নাম যাৰ মুখে ।

বিষ্ণুৰ নৈৰেণ্ড উদৰত ভবে স্থখে ॥ ২২৪

পাদোদক নিৰ্ম্মাল্য মস্তকে থাকে যাৰ ।

বোলা হৰি হৰি সেই বিষ্ণু-অবতাব ॥

ভগিল শঙ্কৰে কৃষ্ণ-চৰণত ধৰি ।

পাতক ছাড়োক ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥ ২২৫

উবেষা-বৰ্ণন সমাপ্ত ॥ ২৫॥

ষড়্বিংশ খণ্ড

ভাগৱতৰ তাৎপৰ্য্য

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ ক্ৰমঃ-সূৰ্য্য ভৈলন্ত উদিত ।
নাম-ধৰ্ম্ম কৰিলা বিদিত ॥ ১

পদ ॥ সত্য যুগে প্ৰথমত ব্ৰহ্মা আদি দেৱ যত
হৰি-নাম কৰিলা গুপ্ত ।

কিনো দায়াময় হৰি নামক বেকত কৰি
কলি-পাপ কৰাইলা লুপ্ত ॥

যিটো মহা শ্লেছ জাতি সিও শুদ্ধ হোৱে আতি
মুখে মাত্ৰ হৰি-নাম লয় ।

কলিৰ ভয়ত গৈয়া নামত শৰণ লৈয়া
বহিল সমস্তে ধৰ্ম্মচয় ॥ ১

ইটো কলি কাল ঘোৰ পাপৰ নাহিকে ওৰ
আত হিত চিন্তিলা প্ৰজাৰ ।

জগতৰে পাপ হৰে স্মৰণে নিস্তাৰ কৰে
হেন নাম কৰিলা প্ৰচাৰ ॥

দোষৰ সাগৰ কলি আত হৰি-নাম লৈলি

ধৰ্ম্ম অৰ্থ পাবে মোক্ষ কাম ।

সমস্তকে দায়াতৰে আবে দেৱ দামোদৰে

বিদিত কৰিলা হৰি-নাম ॥ ২

মন্ত্ৰ তন্ত্ৰ যজ্ঞ যত তপ তীৰ্থ কোটি শত

হৰি-নাম অধিক সৰ্বাতে ।

কিনো ভাগ্য কিনো ভাগ্য হেন হৰি-নাম লাগ

পাইলে লোক মুকুত সাক্ষাতে ॥

ষিটো নাম নেড়ে মুখে পাইলে মোক্ষ মহাস্থখে

জানা কৃষ্ণ তুষ্ণ ভৈলা তাৰ ।

গুৰু ভৈলা জগতৰে কৰিলেক সিটো নৰে

কোটি কোটি পুৰুষ উদ্ধাৰ ॥ ৩

পাতক শুখান বন হৰি-নাম হতাশন

ক্ষেণেকতে দহি কৰে ছন্ন ।

হেন নাম প্রচাৰিলা পাতকীক নিস্তাৰিলা

পৰম কৃপালু নাৰায়ণ ॥

দেৱবো ঈশ্বৰ হৰি তান্ত মহা যত্ন কৰি

লৈয়ো এক-শৰণ সাক্ষাত ।

যাব ইচ্ছা মোক্ষ পাইবে নলাগে দূৰক যাইবে
 আছা হৰি সৰাব হিয়াত ॥ ৪
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে হৰি-নামে পাপ দহে
 বাম-নাম সৰ্বাতো অধিক ।
 ঘিটোজনে নাম স্মৰে সকল পাতক তবে
 অনায়াসে পাৰে মুকুতিক ॥
 জগত-নিস্তাৰ হেতু কৰিলা গৰুড়-কেতু
 ইবাৰ বিদিত হৰি-নাম ।
 আয়ু যায় আলে-জালে কেতিঙ্কণে ধৰে কালে
 নিবন্তবে বোলা বাম-নাম ॥ ৫

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ মাধৱ বান্ধৱ উদ্ধাৰা বাপ ।
 কতনো সহিবো সংসাৰ-তাপ ॥ ২
 পদ ॥ বোলন্ত শুকে শুনা নৃপবৰ্য্য ।
 বাঢ়য় স্কন্ধৰ যি তাতপৰ্য্য ॥
 কৃষ্ণ বিনে নাই অপৰ দেৱ ।
 জানিয়া কৃষ্ণৰ কৰিয়ো সেৱ ॥ ৬
 যাহাৰ আছে পুণ্য অসংখ্যাত ।
 সিসি পাতে কাণ কৃষ্ণ-কথাত ॥

সেইসে কৃষ্ণক বোলে আপুন ।
 শুনিয়ে কৃষ্ণ দেৱতাৰ গুণ ॥ ৭
 ভকতে যত লৰে গুণ-নাম ।
 তাহাৰ মালা গান্ধি অনুপাম ॥
 পিন্ধন্ত কণ্ঠত কৰি উৎসৱ ।
 হেনসে ভকত-বন্ধু মাধৱ ॥ ৮
 যিজনে যায় হৰি-নাম সেৱি ।
 পাছত ফুৰে যত দেৱ-দেৱী ॥
 যতোক তীৰ্থ তাক ভুতি কৰে ।
 তাৰ বায়ু পাপ সমস্ত হৰে ॥ ৯
 যিটোজনে ফুৰে নাম স্মৰি ।
 তাৰ পাছে পাছে ভ্ৰমন্ত হৰি ॥
 বৎসক ম্লেহে যেন ধেনু ধাৰে ।
 ভজিয়ে জানি হেন হৰি-পাৰে ॥ ১০
 এক জনে যদি নাম উচ্চৰে ।
 শুনে মানে পাপ সৰ্বাবো হৰে ॥
 হেনসে আশ্চৰ্য্য দেৱতা হৰি ।
 যাহাৰ নাম লৈলে মাত্ৰ তৰি ॥ ১১
 অনিচ্ছাতো যিটো বিষ্ণুক কহে ।
 তাহাবো সমস্ত পাতক দহে ॥

প্রেমে ভঞ্জে যিটো কৃষ্ণৰ পাৰ ।
 কহিবো তাহাৰ কত প্রভাৰ ॥ ১২
 সংসাৰ-গৰ্ভে পৰি আছে লোক ।
 মোহত অন্ধ নেড়ায় চুঃখ শোক ॥
 কাল-ভুজঙ্গে দংশি লবে প্রাণ ।
 কৃষ্ণ বিনে কোনে কৰিবে ত্ৰাণ ॥ ১৩
 যতেক দেখা খোজ সমুদায় ।
 হস্তীৰ খোজত সৰে লুকায় ॥
 এহিমতে যত বিশ্ব সমস্ত ।
 কৃষ্ণতে জানা সৰে যায় অন্ত ॥ ১৪
 আতি পাতকীও কৰি হৰিষ ।
 ধিয়াৰে কৃষ্ণক এক নিমিষ ॥
 ভৈল পুণ্যশালী সিও বিচিত্ৰ ।
 পৰিত্ৰকাৰীকো কৰে পৰিত্ৰ ॥ ১৫
 সম্পদকো জানা নুহি সম্পদ ।
 জানা আপদকো নুহি আপদ ॥
 পৰম সম্পদ হৰি-ভকতি ।
 আপদ জানা হৰি-বিবকতি ॥ ১৬
 মহাপাপী আতি অধম জাতি ।
 তাকো নামে কৰে পৰিত্ৰ আতি ॥

ହେନସେ ନାମ ଧର୍ମ-ଶିବୋମ୍ଗି ।
 ପାପ-ଅବଗ୍ୟର ଯେନ ଅଗନି ॥ ୧୭
 କଳିତ ପବମ ଉପାୟ ନାମ ।
 ଏକେଦାୟେ ସିଞ୍ଜେ ତ୍ରିତୟ କାମ ॥
 ଉପଞ୍ଜେ ପୁଣ୍ୟ ପାପ ହୋରେ ଦୂବ ।
 ମିଲେ ମହୋମୋକ୍ଷ-ସୁଖ ପ୍ରାଚୁର ॥ ୧୮
 କଳିତ ଲୋକର ମଲିନ ମତି ।
 ନୁପଞ୍ଜୟ ଆନ ପୁଣ୍ୟ ସମ୍ପ୍ରତି ॥
 ନାମେସେ ପବମ ଧର୍ମ କଳିତ ।
 ନାମେସେ ମବଗ-ସମଲ-ବିତ ॥ ୧୯
 ହେନ ଜାନି ତେଜା ବିଷୟ-ଧାନ୍ଧା ।
 ହରିବ ନାମକ ଗଲତ ବାନ୍ଧା ॥
 କତ ପୁଣ୍ୟେ ପାହି ମନୁଷ୍ୟ-ତନୁ ।
 ୀହାକ ବିଫଳ ନକରା ପୁନୁ ॥ ୨୦
 ମୋହ-ନିଦ୍ରା ଏଡ଼ି ଲୋରା ଚେତନ ।
 ବୃକ୍ଷର ସେରାତ କରା ଯତନ ॥
 ସହସେ କରା ପବଲୋକ-କାମ ।
 ସୁସିୟୋ ନିବନ୍ତବେ ବାମ ବାମ ॥ ୨୧

ওপবৰ্ধি

ঘুহুচা-কীৰ্ত্তন

খ্যান-বৰ্ণন, তৃতীয় কীৰ্ত্তন

কল্পিণীৰ প্ৰেম-কলহ

ভৃগু-পৰীক্ষা

[পৰিশিষ্ট ১]

ঘুমুচা-কীৰ্ত্তন

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ চলি যায় প্ৰভু জগন্নাথ ঘুমুচা-যাত্ৰা কৰি
সমস্ত জগতে বেড়ি বেড়ি চাৰে,
বধৰ উপবে হৰি ॥

পদ ॥ নমো দেৱ হৰি চিত্ত স্থিৰ কৰি
কাম বাক্যে সমুদায় ।

যাব পাদ হুই চিন্তি সুখী হুই
সংসাৰ-বন্ধ এড়ায় ॥

হেন কৃষ্ণ-পাৰে অৱনতভাৱে
প্ৰণামোহো বাৰ শত ।

কৃষ্ণৰ বিজয় যাত্ৰা মহোৎসৱ
বিবচিবো প্ৰথমত ॥ ১

আষাঢ় মাসৰ শুক্লা তৃতীয়াত
শুভ ক্ৰম বেলা পাই ।

দৌল ছাড়ি হৰি ঘুমুচাৰ বাড়ী
চলি যাস্ত যত্নবায় ॥

হুই দণ্ড নিশা আহন্তে যাদৱ
বাজ তৈল দৌল ছাড়ি ।

দশোদিশ ছানি সৰ্ব লোকে জানি
দিল নিগানত বাড়ি ॥ ২

শকটত চড়ি যুহুচাৰ বাড়ী
 চলি যাস্ত যহুৰায় ॥ ৫
 লক্ষ্মীৰ সেৱক লগে চলি যায়
 গৃহে এক পাণ্ডা বৈয়া ।
 যতেক পৰিচা পাণ্ডা নিবন্তৰে
 কৃষ্ণৰ সঙ্গৈ চলিলা ॥
 ডাইনে বলভদ্ৰ মধ্যত স্তুত্ৰা
 বামে চলে জগন্নাথ ।
 চৌভিতি আৰবি জয়-ধ্বনি কৰি
 কেটি ব্ৰহ্মাণ্ডৰ নাথ ॥ ৬
 অনেক সুন্দৰী যাত্ৰা শুভ কৰি
 ডালি ফল লৈয়া হাতে ।
 উকলি-জোকাৰ উৎসৱ কৰিয়া
 হুৰ্ক্ষাক্ত সিঞ্জে মাথে ॥
 কেহো পঞ্চামৃত সিঞ্জে দিব্য পুষ্প
 বৰিষে শকট ভৰি ।
 জয় জয় বুলি চৌভিতি ঘোষণ
 যাত্ৰা-মহোৎসৱ কৰি ॥ ৭
 কাহালী মহৰী ঢাক ঢোল ভেৰী
 অসংখ্য যন্ত্ৰ বজাই ।
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন কৰিয়া উৎসূকে
 কীকু-গুৰি সিঞ্চবাই ॥

পা° ৬ । লগে চলি যায়—পাণ্ডা গুটি মাত্ৰ ।

গৃহে এক পাণ্ডা—অন্ত্ৰেবপুবত ।

অসংখ্যাত লোকে শকট আছোড়ে
মুখে কৃষ্ণ-গুণ গাই ।

পৰিচাসকলে ঠাকুৰৰ মাথে
শ্বেত ছত্ৰ ধৰি যাই ॥ ৮

কতো কতো সবে । উৎসৱ কৰিয়া
মাধৱৰ চাপি কোলে ।

অন্ন অন্ন কৰি সূৰ্ণৰ দণ্ড
ধৰিয়া চামৰ ঢুলে ॥

পৰম আনন্দে নটা নৃত্য কৰে
চপন্ন পঢ়ন্ন ভাটে ।

জন্ন কৃষ্ণ বুলি হাত তুলি তুলি
উপৰক চাই বটে ॥

যোগী ব্ৰহ্মচাৰী উদাস সন্ন্যাসী
যতি ব্ৰতী দিগম্বৰ ।

কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন কৰিয়া উৎসুকে
চলি যাস্ত নিবন্তৰ ॥

কেহো শঙ্খ বাবে মৃদঙ্গ বজাৰে
তাল-কবতাল ঠুকি ।

উৰ্দ্ধবাহু হয় কৰে তাল ধৰি
কীৰ্ত্তন কৰে উৎসুকি ॥ ১০

সুগন্ধ চন্দন ধূপ লগাই তুলি
নাচে উপৰক চাই ।

পৃথিৱীৰ হস্তে উল্লাস কৰিয়া
বৈকুণ্ঠক যেন যাই ॥

দ্বিতীয় কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ অগ্নাথ হৰি নিয়ো দাস কৰি ॥ ২

পদ ॥ এহিমতে অগ্নাথ যাই দৌল ছাড়ি ।
কোতুকতে চলি যাস্ত ঘুগুচাৰ বাড়ী ॥
গোপগণে শকট আৰুড়ি নেই বলে ।:
কীৰ্ত্তন কৰিয়া যায় পৰিচাসকলে ॥ ১৭
উৎসৱ কৰিয়া যায় পাণ্ডা নিবস্তৱ ।
আত অনস্তবে প্ৰভু অগত-ঈশ্বৰ ॥
বেলা ভৈল প্ৰহৰেক দেখি দেৱ হৰি ।
লাগি গৈল ক্ষুধা তনু কাষ্পে তবতৰি ॥ ১৮
বহিল শকটখান আগক নচলে ।
শৰীৰৰ বল দিয়া আকোড়ে গোৱালে ॥
মনে জিজ্ঞাসিয়া পাছে পৰিচাসকল ।
জানিলেক ফলাহাৰ-বেলা আসি ভৈল ॥ ১৯
অনস্তবে দধি দুধ ঘন কীৰ ঘৃত ।
দিব্য পদ্ম-চিনি চিড়া গুৰ পঞ্চামৃত ॥
আনো নানা ভোগ্য বস্তু আন উপহাৰ ।
আনন্দে ক্ৰমক কৰাইলস্ত ফলাহাৰ ॥ ২০
স্বৰ্গ ভূস্বাৰ ধৰি মুখ পথালিল ।
কৰ্পূৰ তাষ্মূল আনি মুখ-গুঞ্জি দিল ॥
ফলাহাৰ কৰি তুষ্ট ভৈলা দেৱ হৰি ।
চলিল শকটখান মহা শীঘ্ৰ কৰি ॥ ২১

লৰড়া-লৰড়ি কৰি চলে দূতগণ ।
 পৰম উৎসৱে কৰে হৰিৰ কীৰ্ত্তন ॥
 এহিমতে চলি যাস্ত জগত-ঈশ্বৰ ।
 দিবা-অৱসানে পাইল যুগুচাৰ ঘৰ ॥ ২২
 যত্নপি যুগুচা-বাড়ী দণ্ড দুইৰ পথ ।
 তথাপি দিনেকে তাত গৈল জগন্নাথ ॥
 ইন্দ্ৰদ্যুম্ন ৰাজ্য পূৰ্বে মহোৎসৱ কৰি ।
 কৃষ্ণক দৌলত নিয়া খাপিলা সাদৰি ॥ ২৩
 যুগু নামে জীউখানি সৰ্ব সৌভাগিনী ।
 কৃষ্ণক দিলস্ত বিহা বিধিৱতে আনি ॥
 সৰ্ব-সুলক্ষনী কন্যা গুণৰ ভণ্ডাৰ ।
 সাক্ষাতে ভৈলস্ত যেন লক্ষ্মী-অৱতাৰ ॥ ২৪
 কৃষ্ণৰ পৰম প্ৰিয়া যুগুচা সূন্দৰী ।
 তাহান নগৰ বঞ্চে পাইলা দেৱ হৰি ॥
 অনন্তবে তৈতে যুগুচায়ো বাৰ্ত্তা পাইলা ।
 আমাৰ পাশক আজি কৃষ্ণ চলি আইলা ॥ ২৫
 শুনি আতি মহাবজ্জ পাইলস্ত সূন্দৰী ।
 পৰিচাসৱক পঠাই দিলা শীঘ্ৰ কৰি ॥
 আগ বাঢ়ি কৃষ্ণক আনিয়ো এহি ঠাৰ ।
 শুনিয়া পৰিচাগণে কবস্ত উৎসৱ ॥
 নানা বস্ত্ৰ-অলঙ্কাৰ পিন্ধি নাৰী নৰ ।
 বান্ধৱক আগ বাঢ়ি চলিলা সত্ৰৰ ॥ ২৬

পা° ২৩ । যত্নপি.....জগন্নাথ।—(নাই)।

২৫-২৬ । অনন্তবে.....কৰি।—(নাই)।

কেহো শুক্ল চামৰক লৈয়া খেত ছত্ৰ ।
 পৰম উৎসুকে চলে লৈয়া দিব্য বজ্ৰ ॥
 কেহো দধি দুগ্ধ কতো পঞ্চামৃত লৈয়া ।
 চলে নব-নাৰী কতো চিনি ঘৃত লৈয়া ॥ ২৭
 হস্তী ঘোড়া শকট চলিলা বহুতৰ ।
 বাঘ ঘোজ উট খৰ পশু নিবস্তৰ ॥
 আনো যত প্ৰজা আছে যুমুচা-নগৰ ।
 বীৰ সাধু যোগী ভিক্ষু ধনী নিবস্তবে ॥ ২৮
 বৃত্তিয়ালসৰো চলি গৈলা মহাৰঙ্গে ।
 বীণা বাংশী শঙ্খ তাল-যজ্ঞ লৈয়া সঙ্গ ॥
 অসংখ্যাত দিব্য নাৰী যুৱতী বিশেষ ।
 অলঙ্কাৰে মণ্ডিয়া ভূষিত কৰি দেহ ॥ ২৯
 লৈয়া ডালি ফল ঘট কৰি স্নানঙ্গল ।
 কৃষ্ণক বঢ়াইবে আগ চলিলা সঁকল ॥
 ৰাজপথগোট লিপি স্নগন্ধ চন্দনে ।
 পধূলি পধূলি কল কইলা বজ্ৰ মনে ॥ ৩০
 দুৰ্ব্বাক্তত সিঞ্চি পূৰ্ণ ঘটক খাপিলা ।
 উপৰত আম-ডালি পুষ্প-সাৰি দিলা ॥
 এহিমতে নানাবিধ কৰি স্নানঙ্গল ।
 আগ বাঢ়িবাক প্ৰজা চলিলা সকল ॥ ৩১
 পৰম উৎসৱ কৰি হৰি-গুণ গাই ।
 কৃষ্ণৰ কটক সৱ ভৈল এক ঠাই ॥
 অনস্তবে প্ৰজাগণ হয় এক থান ।
 উৎসৱে কৰিবে লৈলা কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ॥ ৩২

বাৰে ঢাক ঢোল ভেৰী মৃদঙ্গ খঞ্জৰী ।
 তাল কৰতাল বাৰে কৃষ্ণক আৰবি ॥
 খোল কঙ্গ-কবিলাস বাৰে স্বৰ তুলি ।
 উৎসৱ কৰিয়া বাৰে জয় কৃষ্ণ বুলি ॥ ৩৩
 জুমা-জুমি কৰি গাৱে কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ।
 উকলি-জোকাৰ বঙ্গে দেই ঘনে ঘন ॥
 ভকতিৰ প্ৰেম-বসে কেহো নৃত্য কৰে ।
 চাপৰি চাপৰি কতো জুপি জুপি ফুৰে ॥ ৩৪
 লৱড়া-লৱড়ি কৰি চাৰে আগ-পাছ ।
 উৎসৱকে কীৰ্ত্তন কৰে ধৰি নানা কাছ ॥
 কেহো ধূপ দীপক জালিয়া হাতে লয় ।
 ডেৰ পাৰি পাৰি আতি আনন্দে নাচই ॥ ৩৫
 সিঞ্জে কেহো ফাঙ্কু-গুণ্ডা দুৰ্বীক্ষিত মাথে ।
 কীৰ্ত্তন কৰিয়া নাচে উপৰক হাতে ॥
 এহিমতে প্ৰজাগণ হয় বঙ্গ মন ।
 উৎসৱ কৰিয়া কৰে কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ॥ ৩৬
 ইন্দ্ৰৰ ভূৱনে শুনি ধ্বনি কীৰ্ত্তনৰ ।
 যাত্ৰা-মহোৎসৱ কি কহিবো যাদৱৰ ॥
 নাহি লুপজিব হেন যাত্ৰা-মহোৎসৱ ।
 হেন জগন্নাথ প্ৰভু হয়ছে উদ্ভৱ ॥ ৩৭
 অনন্তৰে পৰিচায়ে কৃষ্ণত জনাইলা ।
 আগ বাঢ়িবাক ঘূমুচাৰ পাণ্ডা আইলা ॥
 হেন শুনি অতি মহাবঙ্গ ভৈলা দেৱ হৰি ।
 চলিল শকটখান ঠক ঠক কৰি ॥ ৩৮

চলি যাস্তে জগন্নাথ হৰবিত মন ।
 উৎসবে চলন্ত প্ৰজা কৰিয়া কীৰ্ত্তন ॥
 এহিমতে চলে বঙ্গে প্ৰভু নাৰায়ণ ।
 ঘুমুচাৰ বাৰী পাইলা গৈয়া কতোক্ষণ ॥ ৩৯
 যত প্ৰজা গৈয়া আছে কৃষ্ণৰ লগত ।
 সৰ্বাকো নিয়মি প্ৰভু থৈলা নগৰত ॥
 বথে সমে পৰিচাক লৈয়া অনন্তৰে ।
 পশিলন্ত জগন্নাথ দৌলৰ ভিতৰে ॥ ৪০
 পাছে ঘুমুচাৰ পাণ্ডা পৰিচাসকলে ।
 কৃষ্ণক কৰিলা পূজা আতি কোতুহলে ॥
 ধূপ দীপ উপহাৰ নৈৰেছ বহুতৰ ।
 ভোজনৰ বস্তু যত দিলন্ত সত্বৰ ॥
 অনন্তৰে কৃষ্ণক পঞ্চাশ ভোগ দিলা ।
 হৃদি হৃদ্ধ পিঠা পৰমান্ন বিভঞ্জিলা ॥
 ভোজনৰ অস্তে শয্যা দিলন্ত বিছাই ।
 আনন্দে থাকিল প্ৰভু ঘুমুচাৰ ঠাই ॥ ৪১
 পৰিচাৰ পাণ্ডাসৰে গৈল ঘৰে ঘৰে ।
 থাকিলন্ত জগন্নাথ দৌলৰ ভিতৰে ॥
 ঘুমুচাৰ সঙ্গে বঙ্গে প্ৰভু দেৱ হৰি ।
 থাকিল অনঙ্গ-বসে কোতুকে মুৰাৰি ॥ ৪২
 এহিমতে মহাবঙ্গে প্ৰভু দেৱ হৰি ।
 সাত দিন বঞ্চিলন্ত ঘুমুচাৰ বাড়ী ॥
 শুনিয়োক সাৱধান হয়৷ সৰ্বজন ।
 মহা মহোৎসৱ কৃষ্ণ-মাত্ৰাৰ কীৰ্ত্তন ॥ ৪৩

যুহুচা মাৰব ঠাই বোক বঙ্গে দামোদৰে
মই লোক-দুৰ্ঘন এড়াওঁ ॥

এহিমতে লক্ষ্মী মাৰে মনত বৈবাগ্যভাৰে
পৰিচাসৰক আদেশিলা ।

শুনিয়া পৰিচালৰে পৰম আনন্দভাৰে
ঝাণ্টে গৈয়া শকট যুড়িলা ॥ ৪৮

লৱড়া-লৱড়ি কৰি সাতে-পাঞ্চে হাতে ধৰি
সাজিলন্ত শকট তৰিত ।

ভোজনৰ বস্তু মানে থৈলা সৰে থানে থানে
দধি দুগ্ধ শুড় পঞ্চামৃত ॥

বজ্জনী প্ৰসন্ন ভৈলা সাজ কোবাইবাক লৈলা
পূবে ভৈল অৰুণ উদয় ।

পৰিচাসকলে জানি শকট যোগাইলা আনি
কাছ-পাৰ কৰি আতিশয় ॥ ৪৯

হেন দেখি লক্ষ্মী সতী কাছ-পাৰ কৰি আতি
শকটত চড়ি তাৱক্ষণ ।

এতিক্ষণে ৰাজবাটে শকট চলোক ঝাণ্টে
পৰিচাক বুলিলা বচন ॥

আছে মোৰ যত লোক কেহো ঐত নথাকোক
আসন্তোক সন্ততে আমাৰ ।

যুহুচা-নগৰ আজি সমদলে ষাইবো সাজি
নগৰক কৰিবো উবাৰ ॥ ৫০

শুনিয়া পৰিচাগণে পৰম আনন্দ মনে
শকট চলাইলা সেহি ছেগে ।

চলিলন্ত লক্ষ্মী আই কিঙ্কিতেকো শঙ্কা নাই
বলাইলা শকট বায়ু-বেগে ॥

বঙ্গ কৰি ঠাৰে ঠাৰে ঢাক ঢোল ভেৰী বাবে
কাহালী মহৰী কবতাল ।

চলি যায় সবে নবে লৱড়া-লৱড়ি কবে
বঙ্গে কতো নচুৱাই গাউল ॥ ৫১

হেৰা পাইলো পাইলো বুলি কৰি যায় হলহলি
সৰ্ব লোক পৰম আটোপে ।

অনন্তবে লক্ষ্মী আই পৰিচাসৰক চাই
মাতিলন্ত মাধৱত কোপে ॥

দেখা দেখা সৰ্ব জনে বিচাৰ কৰিয়া মনে
কিনো দোষ দিবাহা আমাৰ ।

একগোটা তিৰী পাই ভোল ভৈলা যত্নবাৰ
এড়িলেক ঘৰ আপুনাৰ ॥ ৫২

ষোড়শ বৎসৰ মানে ভাৰ্য্যা নপাই একোথানে
ফুৰিল বৰলা-ভাত খাই ।

উপায় কৰিয়া পাছে আসি যাদৱাৰ কাছে
মই পুনঃ ধৰিলো চপাই ॥

মই বিনে ভিঠি নাই তথাপিতো যত্নবাৰ
মোক ভাল মনত নমানি ।

টেটোন বুৱাৰ নয় আৰে মোক নোসোধ
পাইল ভাৰ্য্যা নাগেৰী ডাকিনী ॥ ৫৩

আঞ্জি গৈয়া লাগ পাইবো সতিনীৰ হুণ্ড খাইবো
 কৰিবো উচিত যাদৱাৰ ।
 এহি বুলি যাস্ত চলি দণ্ড ছয় ভৈল বেগি
 নগৰৰ পাইলস্ত ছৱাৰ ॥
 শুনিয়োক সৰ্ব লোক স্মৃথে মোক্ষ সাধিয়োক
 এড়ি সবে ভাষ-ভূষ কাম ।
 ছৰ্ঘোৰ সংসাৰ হেলি বৈকুণ্ঠক যাইবা চলি
 নিৰন্তৰে বোলা বাম বাম ॥ ৫৬

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

বোবা ॥

যত্নবায়

কেনে আইলা দৌলৰ বজাই ঐ যত্নবায় ॥ ৪

পদ ॥

যাদৱত আতি কোপ আশেষ ।
 ভৈলস্ত ছাৰত লক্ষ্মী প্ৰবেশ ॥
 পৰিচায়ে দিলে বেতৰ বাড়ি ।
 পলাইলা ছাৰী ছৱাৰক ছাড়ি ॥ ৫৭
 শকটক বাখি লক্ষ্মী তৈত বৈলা ।
 লগৰ কটক নগৰে গৈলা ॥
 নগৰীয়াসৰে কৰি উসমিস ।
 ভয়তে সবে পলায় দশো দিশ ॥ ৫৮
 লৱড়া-লৱড়ি কৰি পলাই ।
 লক্ষ্মীৰ কটকে খেদিয়া যাই ॥

কতো দূৰে গৈয়া বেড়িয়া ধৰে ।
 লক্ষ্মীৰ সৈঙ্গে বেত-বাড়ি মাৰে ॥ ৫৯
 ভুকু লাঠি কিল মাৰে চৰৰ ।
 হাতৰ এড়াই দেয় লৰৰ ॥
 পসাব পাতিয়া আছে পসাবী ।
 সাতে-পাঞ্চে গৈয়া বেড়িয়া ধৰি ॥ ৬০
 বেত-বাড়ি মাৰি তাইক খেদাই ।
 সমস্তে জব্যক লুড়িয়া খাই ॥
 ছৰাৰ মাৰিয়া গৃহ নোমাই ।
 লুকাইবে নরাৰি অন্তৰি যাই ॥ ৬১
 ছৰালি ধৰিয়া আক্ষালে তুলি ।
 কান্দিয়া ফুৰে আই বাপু বুলি ॥
 কোবায় ভাঙ্গল দধিৰ ভাঙ ।
 ঘুমুচা-নগৰ কৰে উচাঙ ॥ ৬২
 ভাল ভাল বস্ত লোৰে গুৱালে ।
 আঞ্চেৰে ধৰি কাৰো বস্ত ফালে ॥
 লৰড়া-লৰাড়ি কৰি পলাই ।
 নগৰ ছাড়িয়া দূৰক যাই ॥ ৬৩
 পাইলে পাইলে বুলি উলটি চাৰে ।
 সমস্তে নগৰ ভাগিয়া ধাৰে ॥

পা° ৫৯ । সৈঙ্গে বেত-বাড়ি—কটকে বেড়িয়া । ৬২ । উচাঙ—লুণ্ডণ ।

৬৪ । সমস্তে.....উজৰে ॥—

আঁড় হয় কতো ভুকুঁকিয়াই ।

প্রজাব বিপণি কি কৈবো আৰ ।

সমস্ত নগৰ কৰে উজ্জাব ।

କତୋ ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ଚଳିଲା ସାମ୍ ।
 କୁଙ୍କର ଆଗତ ବାର୍ତ୍ତା ଜନାୟ ॥ ୬୫
 ନମୋ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗତ-ପତି ।
 ଶୁନିଲୋ କାର୍ଯ୍ୟ ଧୈର ବିନୟତି ॥
 ଜେମାକ ଖେଦି ଆଇଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯାରେ ।
 ସାବତ ଆଛେ ଅତି କ୍ରୋଧତାରେ ॥ ୬୬
 ଲକ୍ଷ୍ମୀର କଟକେ ଲୋରେ ଅପାର ।
 ସକଳେ ନଗର ଧୈର ଉଦ୍ଧାର ॥
 ପଲାଇବାକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ନପାରେ ଠାହି ।
 କିମତେ ବନ୍ଧା କରା ସହସାୟ ॥ ୬୭
 ହେନ ଶୁନି ପାଛେ ସୁହୁଚା ନାବୀ ।
 କୁଙ୍କର ଯାତେ ନନ୍ଦ ଭାବ କବି ॥
 ନମୋ ଜଗନ୍ନାଥ ଜଗତ-ବାପ ।
 ଭକ୍ତର ତୁମ୍ଭି ହବା ତିନି ତାପ ॥ ୬୮
 ଶୁନିଲୋ କମଳ-ଲୋଚନ ହରି ।
 ତାହାଙ୍କ ଆମି ଆଗେ ଆଛୋ ଡରି ॥
 ଜାନୋ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆସି ଦୋଳ ସୋନାହି ।
 ତାଙ୍କ ଭୟେ ମୋର ଧାତୁ ଉଡ଼ାୟ ॥ ୬୯
 ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ପାହିଲେ କି ବାଧିବେ ଶୋକ ।
 ଯାଧିବେ ଧରି ହସ୍ତରାହିବେ ଶୋକ ॥
 ଲକ୍ଷ୍ମଣେ ନଗରୀ କବିଳ ଛନ୍ନ ।
 ପଲାଇଲ ଶରେ ନବ-ନାବୀଗଣ ॥ ୭୦
 ଶ୍ରୀବୋଧି ଲକ୍ଷ୍ମୀକ ଦିଲୋ ପଠାହି ।
 ଶ୍ରୀକ ଲାଗି ସେନ ନାଲେ ଛନାହି ॥

স্তনিয়া কৃষ্ণে চপড়াইলা মাথ ।
 মাতিবে লৈলা প্রভু অগন্নাথ ॥ ৭০
 মাধবে বোলে পৰিচাক বড় ।
 লক্ষ্মীর পাশক যাহা সত্বৰ ॥
 আমার বচনে যাউক বজ্জাই ।
 কিসক লক্ষ্মী আসে কোপে ধাই ॥ ৭১
 সমস্ত বস্তু থৈয়া আইলো ঘবে ।
 আসিয়া আছে ঐক একলক্ষবে ॥
 লুড়ি ছিন্ন কবে কিয় নগৰ ।
 কালি প্রাতে মই যাইবো ঘৰ ॥ ৭২
 মোহোক চাহি কোপ পৰিহরি ।
 দৌলক লাগি লক্ষ্মী যাউক বাছরি ॥
 স্তনিয়া পৰিচা গৈল বজ্জাই ।
 লক্ষ্মীর আগত মাতে বিনাই ॥
 স্তনিয়ো সবে অগন্নাথ-লীলা ।
 বাম কৃষ্ণ বুলি বৈকুণ্ঠে চলা ॥ ৭৩

পঞ্চম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ জয় জগন্নাথ পশিলো শৰণ
 বন্ধা পাৱে দিয়া ঠাই ।
 আউৰ যেন সংসাৰ-সাগৰে
 নহোক জন্ম দুনাই ॥ ৫

পদ ॥ পৰিচায়ে শুনি পাছে কৃষ্ণৰ বচন ।
 লক্ষ্মীক ভেটিবে গৈলা পৰিচা তেখন ॥
 দধি দুধ পঞ্চামৃত বিবিধ আপাৰ ।
 লবঙ্গ শৰ্কৰা চিনি লৈ যাস্ত সস্তাৰ ॥ ৭৪
 আথে-বেথে পৰিচায়ে ছৱাৰক যাই ।
 লক্ষ্মীক প্ৰণাম কৰি দুনাই দুনাই ॥
 অৱনত-ভাৱ হয় পুটাজ্জলি ধৰি ।
 লক্ষ্মীক মাতিবে লৈলা ধীৰে ধীৰে কৰি ॥ ৭৫
 নমো লক্ষ্মী মাৰ তুমি ছয়োক সদয় ।
 তুমি সমস্তৰে আদি প্ৰকৃতি নিশ্চয় ॥
 তোমাৰেবে সে সত্ৰ বজ্ৰ তম তিনি গুণ ।
 তুমি জগতৰে সৃষ্টি স্থিতিত নিপুণ ॥ ৭৬
 তোমাতেসে সমস্তে জগতে হোৱে লয় ।
 তোমাৰেবে সে ইটো যত স্ৰজন নিশ্চয় ॥
 তুমিসে ঈশ্বৰী আসি আছা অৱতৰি ।
 বিষ্ণুক আশ্ৰয়ি আছা মহা বজ্ৰ কৰি ॥ ৭৭

পা° ৭৬ ॥ স্থিতিত নিপুণ — স্থিতিৰ কাৰণ ॥

ইটো.....নিশ্চয় ॥—সৃষ্টি যত প্ৰকৃতি নিচয় ॥

তধু কটাক্কক বাঞ্ছা কৰে ব্ৰহ্মা হৰে ।
 তোমাৰেবেসে প্ৰসাদত জীৱ চৰাচৰে ॥
 নমো লক্ষ্মী মাৰ তুমি ছয়োক প্ৰসন্ন ।
 কোপ পৰিহৰি শুনা কৃষ্ণৰ বচন ॥ ৭৮
 তোমাক লাগিয়া কৃষ্ণে বুলিয়া পঠাইল ।
 কি কাৰণে পদ্মা মোক কোপ কৰি আইল ॥
 সকল সৰুস্ব মই এড়ি আইলো ঘৰে ।
 ঘুমুচাৰ বাড়া লাগি আইলো একেশ্বৰে ॥ ৭৯
 ধন বজ্জ দৌল দিয়া আসিলো লক্ষ্মীক ।
 তথাপিতো লক্ষ্মী মোক কোপ কৰে কিক ॥
 ঘুমুচাক বিহা কৰি আছোহো নিশ্চয় ।
 ঐক নাসিলে কি ভাল কোনেবা বোলয় । ৮০
 অকাৰণে এত মান কৰয় আক্ৰোশ ।
 ছন্ন কৰে নগৰ প্ৰজাত কিবা দোষ ॥
 মোৰ বাক্যে এতিক্ষণে ক্ৰোধ পৰিহৰি ।
 নগৰক লাগি লক্ষ্মী যাউক বাহৰি ॥ ৮১
 কালি প্ৰভাততে মই যাইবো সাৰে সাৰ ।
 যাউক উলটি লক্ষ্মী বাক্য বাধি মোৰ ॥
 তোমাক লাগিয়া বস্ত্ৰ পঠাই দিলা হৰি ।
 হেন জানি লক্ষ্মী দেৱী কোপ পৰিহৰি ॥ ৮২
 পালটিয়া যায়োক মাৰ হয় বঙ্গ-মন ।
 শুনি লক্ষ্মী পৰিচাক বুলিলা বচন ॥
 বস্ত্ৰৰ দুখীয়া মই যাদৰে জানিলা ।
 এতেকেসে মোক লাগি দধি দুগ্ধ দিলা ॥ ৮৩

যাদৱৰ বস্তুত মোহোৰ কাৰ্য্য নাই ।
 যুহুচাক লাগি আবে দিয়োক পঠাই ॥
 ঘৰ-বাৰী এৰি আইল যুহুচাৰ ঘৰে ।
 আউৰ কাক চাইবে লাগি আসিবে নগৰে ॥ ৮৪
 যাদৱাৰ বাক্যে মোৰ গাৱ মুজুড়াই ॥
 শুচি আইল মোক স্নান গৃহতে পেলাই ॥
 আক যাদৱাত মোৰ কিবা আছে আশ ।
 যাইবাক নলাগে যাদৱ মোৰ পাশ ॥ ৮৫
 নযাইব নযাইব আউৰ গৃহক ছনাই ।
 মাৱেকৰ ঘৰত থাকোক এহি ঠাই ॥
 চলি যাওঁ আসা সৱে আপুনাৰ ঘৰে ।
 কৈব সেনাগণ লাগ লৈয়োক সত্বৰে ॥ ৮৬
 তেতিয়কৈ আসি নিগানত দিলা বাড়ি ।
 লক্ষ্মীৰ কটক সৱে শুনিলেক সাৰি ॥
 লাগ লৈল আসি সৱে আথবেথ কৰি ।
 চলি গৈলা লক্ষ্মী মাৰ আপুন নগৰী ॥ ৮৭
 যুহুচাৰ লোকসৱ যেন ধাতু আইল ।
 দশো দিশ হস্তে আসি নগৰ লোমাইল ॥
 কেহো বোলে এড়াইলোহো লৱড়ৰ বলে ।
 কেহো বোলে মোৰ মাত্ৰ বুড়িল কেৱলে ॥ ৮৮
 কতো বোলে মোৰ মাত্ৰ ভাঙ্গিলেক ঘৰ ।
 নিলেক সৰ্বস্ব বুলি কান্দে কতো নৰ ॥
 কেহো বোলে লুড়িলেক ঐত মোক পাই ।
 কেহো বোলে মোক নপাই মাৰিলে ভৈয়াই ॥ ৮৯

কেহো বোলে মোক নপাই মাৰিলে ছৰাল ।
 কেহো বোলে ভাগ্যে সে এড়াইলো মঞ্জি ভাল ॥
 কেহো বোলে মোৰ বস্ত্ৰ নিলে এহি ঠাৰে ।
 চোৱা চোৱা বুলি কতো পিঠিক দেখাৰে ॥ ১০
 এহি বুলি নগৰীয়া বৈলা সেই ঠাই ।
 দৌলক বাহুড়ি চলি গৈল লক্ষ্মী আই ॥
 শীঘ্ৰ বেগে চলি গৈলা কৰি মহোৎসৱ ।
 কতো বেলি পাইলা গৈয়া আপুনাৰ ঠাৰ ॥ ১১
 নাৰীগণে শুনিলা আসিল লক্ষ্মী আই ।
 ঘট ডালি দীপ লৈয়া তেখেণে বৰাই ॥
 পৰম উৎসৱ কৰি চলিলা সাদৰি ।
 দৌল লাগি আগ বাঢ়ি নিলেক আৱৰি ॥ ১২
 দৌলত পশিয়া লক্ষ্মী আনন্দ মিলাইলা ।
 বাদৱক লাগিয়া পঞ্চিশ ভোগ দিল ॥
 অনন্তৰে লক্ষ্মী মাৰে ভোজন কৰিলা ।
 পদ্মচিনি পিঠা পৰমান্নক ভুঞ্জিলা ॥ ১৩
 পৰম উৎসৱে থাকিলন্ত সেই ঠাৰ ।
 এহিমাণে থৈলো কথা লক্ষ্মীৰ প্ৰভাৱ ॥
 শুনা অগম্মাথ পাছে যি কৰ্ম্ম কৰিদ্ৰ ।
 সপ্তম দিৱস তৈতে কোতুকে বঞ্চিল ॥ ১৪
 অষ্টম দিৱস ভৈল প্ৰভাত-সময় ।
 দৌলক লাগিয়া গৈল প্ৰভু ৰূপাময় ॥
 শুনিয়োক নব-নাৰী কৰি থিৰ মন ।
 অগম্মাথ-পুৰাণৰ কথা বিতৌপন ॥ ১৫

নাৰদৰ আগে পূৰ্বে ব্ৰহ্মায়ে কহিলা ।
 জগন্নাথ যাতো ঘুঞ্চা-গৃহত চলিলা ॥
 মাধৱৰ পাদ-পদ্ম চিন্তিয়া মনত ।
 মতি অনুসাৰে নিবন্ধিলো পদ যত ॥ ৯৬
 নিবন্ধিলো পদ শ্লোক-অৰ্থ অৱগাই ।
 নকৰিবা নিন্দা মোক শাস্ত্ৰক নাচাই ॥
 আনো শাস্ত্ৰ মত আনি মিশ্ৰ কৰি মাজে ।
 পত্ভাৰ্থে বচিলো য়েৰে বুজে সামৰাজে ॥
 শ্ৰীধৰ কন্দলি পদ কৰিল প্ৰচাৰ ।
 বাম কৃষ্ণ বুলি তৰা দুৰ্বোৰ সংসাৰ ॥ ৯৭

ষষ্ঠ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাহুৰ মাধৱ দেৱ দামোদৰ
 তযু পাৰে লৈলো বাস ।
 পুনঃ নকৰা নৈৰাশ দিন কতিপয়
 থাকি প্ৰভু চলি যাস ॥ ৬

পদ ॥ শুনা সৰ্ব জনে আত অনন্তৰে
 যেন ঠান কথা ভৈল ।

পা° ৯৭ ॥ আনো.....সামৰাজে ॥—(নাই) ।

ঘোষা ৬ ॥ আহি জগন্নাথ নমো দমাই মাথ
 চৰণে নেৰিবা মোক ।

লক্ষী সমে প্ৰভু এক ঠান হয়
 দৌলক লাগি য়াৱোক ॥

কৃষ্ণৰ আদেশে লক্ষ্মী জৱৰূপে
দৌল লাগি চলি গৈল ॥

নগৰীয়া গণে হুয়া বন্ধ মনে
ধাকিলা আপুন ঠাৱে ।

জগন্নাথে বন্ধে যুহুচাৰ লঙ্গে
আছিল আনন্দভাৱে ॥ ৯৮

যুহুচাৰ আগে প্ৰভু জগন্নাথে
বুলিলা মুহু বচন ।

ভূমি থাকা ঐত কালি প্ৰভাতত
মই যাঞো নিজ ভূবন ॥

যুহুচায়ে শুনি হেঠ মাথে শুণি
অসন্তোষে নম্ৰভাৱে ।

গদগদ বাক্যে বুলিবে লাগিলা
মাধৱৰ ধৰি পাৰে ॥ ৯৯

নমো জগন্নাথ ত্ৰিংশৰ নাথ
মই যে বড় হুখিনী ।

দিন কতিপয় থাকা কৃপাময়
কৰা কৃপা বহুমণি ॥

নাহি পিতৃ আই নাহি মোৰ ভাই
সৰ গৈল পৰলোক ।

ইসৰ সমস্তে তোমাৰ পাৱত
অপিনা গৈলোক মোক ॥ ১০০

কৃষ্ণৰ সঙ্গত আছে শ্ৰাণী যত
 উৎসৱে কীৰ্ত্তন কৰে ।
 চলি গৈল প্ৰভু শকটত চড়ি
 আপুনাৰ নিজ ঘৰে ॥
 ঘোৰাক ছুটিএ বথক চলাবে
 কিঞ্চিতেকো মিছা নাই ।
 দণ্ড চাৰি বেলা ভৈল মাত্ৰে গৈয়া
 নগৰ পাইল দুনাই ॥ ১০৯
 প্ৰভু আসিবাৰ দেখিয়া আনন্দ
 ভৈল সবে নব-নাৰী ।
 আনন্দ আশেষ কৰিলা নিশেষ
 কৃষ্ণক বন্ধে আৱৰি ॥
 পহুলা পহুলা তোৰণ পুতিল
 তুলি থৈল ঘট-জল ।
 উৰুলি-জোকাৰ সিঞ্জে দুৰ্বাক্ৰত
 ঘটৰ উপৰে ফল ॥ ১১০
 সকল প্ৰজায়ে হৰি হৰি ডাকে
 পঢ়ে জয় স্তম্ভল ।

পা° ১০৯ । কিঞ্চিতেকো মিছা নাই ।—

তিল মাত্ৰেৰ ভিতবে ।

বাঘু ভণ্ড কৰি চলি গৈল হৰি

কণ মাত্ৰে যদুবায় ।

১১০ । আনন্দ ... আৱৰি ॥—(নাই ।)

তুলি ... জল ।—থৈল ডালি চাউল ভৰি ।

লগ্নম কীর্তন

যোবা ॥ নমো দেৱ দান্নাশীল জগত্ত-আধাব
দৈৱকী-লক্ষন দেৱ ।

তোমাৰ চৰণে পশিলো শৰণে
কৃপা কৰা প্ৰভু দেৱ ॥ ৭

পদ ॥ অনন্তবে দ্বাৰী পাছে দ্বাৰ পৰিহৰি ।
অভ্যন্তৰে চলি গৈল আতি শীঘ্ৰ কৰি ॥
লক্ষ্মীৰ আগত কথা কহে হেঠ মাথে ।
হুৱাবত বহিয়া আছন্ত জগন্নাথে ॥ ১১৩
যেন লাগে মোক আজ্ঞা দিয়ো লক্ষ্মী আই ।
শুনি দেৱী মাতিলন্ত পৰিচাক চাই ॥
লক্ষ্মীয়ে বোলন্ত শুনা শুনা মোৰ বাক ।
দ্বাৰ ছাড়ি আসিবে নেদিবা বাদৱাক ॥ ১১৪
বাদৱায়ে আসিবে নলাগে মোৰ ঠাই ।
যুগ্মচাৰ বাড়ী লাগি চলোক হুঁনাই ॥
হেন শুনি হুৱাবী ঘৰিতে গৈলা চলি ।
দ্বাৰত বহিল গৈয়া বান্ধিয়া শিকলি ॥ ১১৫
তাত পাছে প্ৰভু পৰিচাক আদেশিলা ।
দ্বাৰ ছাড়ি দেহ বুলি দ্বাৰীক মাতিলা ॥
শুনি দ্বাৰী বোলে লক্ষ্মী দিয়া আছে হাক ।
দ্বাৰ চাড়ি তঞ্জি নিদিবিহি বাদৱাক ॥ ১১৬
ভাৱকণে ঠাকুৰত জনায়োক বাই ।
দ্বাৰী দ্বাৰ নেদে বাখিলেক লক্ষ্মী আই ॥

হেন শুনি ক্ৰোধে পাছে কৰি হেঠ মাথ ।
 পৰিচাক আদেশ কৰিলা জগন্নাথ ॥ ১১৭
 কহ গৈয়া লক্ষ্মী কিয় এত ক্ৰোধ কৰে ।
 ঘাৰ-মূলে বহি আছে মই নিবন্তৰে ॥
 ঘাৰ মেলি দিয়োক যাওঁ দৌলৰ ভিতৰে ।
 ক্ষুধায়ে-তৃষায়ে ছঃখে মোক আতি পীড়ে ॥ ১১৮
 তাবক্ষণে পৰিচা দৌলক গৈলা চলি ।
 লক্ষ্মীৰ আগত কহে কৰি কৃতাজলি ॥
 নমো নমো লক্ষ্মী মাৰ ছয়োক প্ৰসন্ন ।
 তোমাক লাগিয়া ক্ৰোধে বুলিলা বচন ॥ ১১৯
 আঠ দিন ভৈল মই এড়ি গৈলো সঙ্গ ।
 এইমানতে আমাক ইমান কৰে খঙ্গ ॥
 ঘাৰ ছাড়ি দিয়ো লক্ষ্মী কোপ পৰিহৰি ।
 অভ্যস্তৰ লাগি চলি যাওঁ শীঘ্ৰ কৰি ॥ ১২০
 হেন শুনি পৰিচাক মাতে লক্ষ্মী য়ন্ন ।
 যাদৱাৰ বাক্যে মোৰ মুজুড়াই গাৱ ॥
 কথাকে নকৈল মোক গৈল পৰিহৰি ।
 পৰৰ ভাৰ্য্যাক যেন পৰে যায় এড়ি ॥ ১২১
 যাদৱাৰ কথা মোত কহিব নলাগে ।
 অন্ত্ৰ দিবা কথা আছে কহ মোৰ আগে ॥
 মই বিনে যাদৱায়ে বঞ্ছিবাক পাবে ।
 যাদৱা নঠৈলে দিন নযায় কি আমাবে ॥ ১২২
 সুলক্ষ্মী বমণী ভাৰ্য্যা পাইলন্ত যাদৱ ।
 আউৰ কি লাগিয়া আশিবন্ত মোৰ ঠাৱ ॥

যুহুচাৰ সম মই নোহো কপৰতী ।
 নাহি লাল-বেশ নোহো নাগেৰী বুৰতী ॥ ১২৩
 এতেকে আমাক ত্যজি গৈলন্ত আপুনে ।
 ছাৰকাতে কত দুঃখ দিয়া আছে মনে ॥
 শিশু-কাল হস্তে আল ধৰো যাদবৰ ।
 তথাপিতো তান নভৈলোহো স্নৰাগৰ ॥ ১২৪
 আক তান ভাল বোলাইবেক কোন নাৰী ।
 ভাল বোলাইলেক এক যুহুচা স্নন্দৰী ॥
 নচাওঁ যাদবাব মুখ নাসন্তোক হৰি ।
 যুহুচাৰ বাড়ী লাগি যায়োক বাহুড়ি ॥ ১২৫
 হেন বাক্য বুলি লক্ষ্মী মৌন হয় বৈল ।
 শুনিয়া পৰিচা তারুক্ষে চলি গৈল ॥
 কোপ-মনে লক্ষ্মী বুলিলন্ত যত বাণী ।
 ঠাকুৰৰ আগে সব কহিল কহানী ॥ ১২৬
 আশেষ কৰিলো মই লক্ষ্মীক প্ৰবোধ ।
 তথাপি লক্ষ্মীৰ মনে নপলান্ত ক্ৰোধ ॥
 ছাৰ ছাড়ি তথাপি নেদন্ত লক্ষ্মী মাৰে ।
 বোলে বাহুৰিয়া যাউক যুহুচাৰ ঠাৰে ॥ ১২৭
 লক্ষ্মীৰ বচন শুনি পাছে জগন্নাথ ।
 লজ্জা বড় হয় পাছে চপবাইলা মাথ ॥
 সৰ্ব্ব জনে শুনিলে লক্ষ্মীৰ কোপ-কাৰ্য্য ।
 কাংস পৰি জীণ গৈল সকল সমাজ ॥ ১২৮
 ভৈলেক মধ্যাহ্ন কাল বেলা বোল দণ্ড ।
 ভৈল ঘোৰ মহাবৌদ্ধ মিলিল প্ৰচণ্ড ॥

ক্ষণো মেঘ দিয়া কৰে দেৱে বৰিষণ ।
 চাপিবাক খান নপারন্ত প্ৰজাগণ ॥ ১২৯
 ক্ষুধায়ে-তৃষায়ে পীড়া কৰে আতিশয় ।
 বোদ্ধ-তাপে পোড়ে কতো বৃষ্টিত তিতয় ॥
 মহা ছুঃখ পায় কতো প্ৰাণী বোলে বাক ।
 আবেলে উচিত দণ্ড কৰে যাদৱাক ॥ ১৩০
 যাহাৰ প্ৰসাদে ত্ৰৈলোক্যৰ সুখ হৰে ।
 ব্ৰহ্মা মহেশ্বৰে যাক সৰ্ব্বদ্বায়ে সেৱে ॥
 কৰষোড় কৰি দেৱগণে আছে চাই ।
 আমাৰ পাশক লক্ষ্মী আসন্তোক আই ॥ ১৩১
 তেৱেলে ঐশ্বৰ্য্য মহা হৈবেক আমাৰ ।
 এহি বুলি দেৱগণে বাঞ্ছয় আপাৰ ॥
 লক্ষ্মী বিনে সংসাৰত নাহিকে জীৱন ।
 লক্ষ্মী নভৈলাত হোৱে ত্ৰৈলোক্য উচ্ছন ॥ ১৩২
 হেনয় ভাৰ্য্যাক পাছে পায় যজ্ঞৰায় ।
 তথাপিতো তাক এৰি চলে অস্ত ঠাই ॥
 গাৱে নসহন্ত লক্ষ্মী মাৰে কৰে দণ্ড ।
 লক্ষ্মীতে যে দোষ নাহি যাদৱালে মন্দ ॥ ১৩৩
 হেন কথা অস্ত্ৰো-অস্ত্ৰে সৰ্ব্বজনে কহে ॥
 ক্ষুধায়ে-তৃষায়ে দেহা কাহাৰো নৰহে ॥
 পুনৰপি পৰিচাক পঠাইলা মাধৱে ।
 তথাপিতো ক্ৰোধ-ভাৱ নেড়ে লক্ষ্মী মাৰে ॥ ১৩৪
 পাণ্ডাৰ উপৰি পাণ্ডা দিলন্ত পঠাই ।
 নালোক বিনাই আউৰ আন ব্যাক্য নাই ॥

এহিমতে য়েৰে তিনি পৰ বহি গৈল ।
 শুনিয়োক তাত পাছে যেন কথা ভৈল ॥ ১৩৫
 ঠাকুৰৰ পাশতে স্তম্ভজা ববনাৰী ।
 কুধায়ৈ-তৃষায়ৈ ছুঃখ সহিতে নপাৰি ॥
 মাতি আনি প্ৰবোধ কৰিলা পৰিচাক ।
 শীঘ্ৰ কৰি পঠাই দিলা লক্ষ্মীৰ পাশক ॥ ১৩৬
 ঘাৰ ছাড়ি দেওক লক্ষ্মী অভ্যন্তৰে যাঞো ।
 কুধায়ৈ-তৃষায়ৈ মই বড় ছুঃখ পাঞো ॥
 হেন শুনি পৰিচা ত্বৰিতে গৈল ধাই ।
 লক্ষ্মীৰ আগত কথা কহন্ত বিনাই ॥ ১৩৭
 স্তম্ভজা মাতৃয়ে মোক দিলন্ত পঠাই ।
 তোমাৰ ননন্দখানি ছুঃখ বব পায় ॥
 ইবেলিসে চলি গৈলো যাদৱৰ সঙ্গ ।
 কি কাৰণে লক্ষ্মীৰ আমাক লাগি ধঙ্গ ॥ ১৩৮
 বোদ্ৰত শুকাই কতো বৃষ্টিত তিতন্ন ।
 কুধায়ৈ-তৃষায়ৈ দেহা অধিকে দহয় ॥
 বোলা মোক লক্ষ্মী শীঘ্ৰ ঘাৰ দিওক মেলি ।
 আপুন খানক মই শীঘ্ৰে যাওঁ চলি ॥ ১৩৯
 যেন লাগে প্ৰবোধ দিয়োক লক্ষ্মী আই ।
 শুনি লক্ষ্মী মাতিলন্ত পৰিচাক চাই ॥
 গালে হাতে দিয়া লক্ষ্মী মাতিলন্ত পাছে ।
 স্তম্ভজা ননন্দ এভো ঘাৰে বহি আছে ॥ ১৪০
 ননন্দেও ছুঃখ পাৰে সঙ্গ যাদৱাৰ ।
 ই কি কথা মোত কহি আছে একবাৰ ॥

আপুনিলে গৈল লড়ি বাদবাব সঙ্গৈ ।
 ননন্দয়ো ছুঃখ পাৰে বাদবাত খঙ্গে ॥ ১৪১
 সুভদ্রা পাইলেক ছুঃখ দোষ তৈল মোৰ ।
 ঘাৰ ছাড়ি দিয়ে ঘাবী আলোক সত্বৰ ॥
 শুনিয়া পৰিচা পাছে শীঘ্ৰে গৈল চলি ।
 ঘাবীত কহিলা গৈয়া ঘাৰ দিয়ে মেলি ॥ ১৪২
 সুভদ্রাত জনাইলেক ঘাৰ দিলে এড়ি ।
 শুনিয়া সুভদ্রা তাবন্ধণে গৈলা লড়ি ॥
 আপুনাৰ গৃহত পশিল বিজ্ঞমান ।
 সুভদ্রাৰ কথা আৰে খণ্ড এহিমান ॥ ১৪৩
 অনস্তবে বলভদ্র বুদ্ধিত সুজ্ঞান ।
 দেখিলা আছয় বেলি ছয় দণ্ড মান ॥
 কেন ছুঃখ পাওঁ মই বলোৱে বোলয় ।
 পঠাইলেক পৰিচাক লক্ষ্মীৰ আলয় ॥ ১৪৪
 কহ গৈয়া লক্ষ্মী মোক ঘাৰ দিয়ে মেলি ।
 শুনিয়া পৰিচা তাবন্ধণে গৈল চলি ॥
 লক্ষ্মীৰ আগত কথা কহিলা নিঃশেষ ।
 অকাৰণে লক্ষ্মী মোক মনে কৰে ছেব ॥ ১৪৫
 মোক কেনে বাইবাক নেদস্ত লক্ষ্মী আই ।
 বাদবাত পৰে মোত কিছু দোষ নাই ॥
 নেড়িল হঠাতে মঞি গৈলো তান সঙ্গ ।
 তাতে লক্ষ্মী মোক এতমান কৰে খঙ্গ ॥ ১৪৬
 ক্ষুধায়ে-তৃষ্ণায়ে তহু কাৰ্পে আতি মোৰ ।
 বত ছুঃখ পাইলো মঞি কৈয়া নপাওঁ ওৰ ॥

ঘাৰ ছাড়ি দিয়ন্তোক দৌল লাগি বাঙ।
ঘোৰ বোজ বৃষ্টি বাতে বৰ দুঃখ পাঙ ॥ ১৪৭

পৰিচাৰ বাক্য হেন শুনি লক্ষ্মী মাৰে।
গালে হাত দিয়া বসিগন্ত লজ্জা-ভাৰে ॥
কিনো মই মন্দ নাৰী বোলাইলো অগতে।
যাদৱাৰ গুণে দুঃখ পাইল জেঠালতে ॥ ১৪৮

মই আজি লজ্জা পাইলো যাদৱাৰ গুণে।
জেঠালেতো মোক ভাল ছুবুলিবে মনে ॥
যি হোক সি হোক পাছে ঘাৰ দিয়ো মেলি।
বলোত জনাইলা কথা কৰি কৃতাজলি ॥ ১৪৯

তোমাক যাইবাক ঘাৰ দিলা লক্ষ্মী মাৰ।
শুনি বলভদ্ৰ ভৈল আনন্দিত-ভাৰ ॥
তাৱক্ষণে বলভদ্ৰ গৈলা অভ্যস্তবে।
ধাকিলন্ত বলভদ্ৰ আপুনাৰ ঘৰে ॥ ১৫০

বলভদ্ৰ কথা আৱে এহি মানে থঙ।
শুনা আভপৰে কথা যেন ঠান কঙ ॥
অনস্তবে মনে বিমৰিবি যজ্জৱান্ন।
পুনৰপি পৰিচাক দিলন্ত পঠাই ॥ ১৫১

শীঘ্ৰ বেগে পাঙা গৈয়া ছৱা অৱনত।
কৰপুট কৰি কহে লক্ষ্মীৰ আগত ॥

পা: ১৪৯ । পাছে ঘাৰ দিলা মেলি।—ঘাৰ মেলি দিয়ো যাই।
আসন্তোক জেঠাল জে আপোনাৰ ঠাই।
তাৱক্ষণে পৰিচায়ে ঘাৰ দিলা মেলি।

লক্ষ্মীকেসে দিয়া গৈলো যত ধন বিস্ত ।
 তথাপিতো কেনে কোপ কৰে বিপৰীত ॥ ১৫২
 দিন বহি গৈল ভৈল সূৰ্য্য-অৱসান ।
 ক্ষুধায়ে-তৃষায়ে মোৰ যেন ফুটে প্ৰাণ ॥
 ঘাৰ ছাড়ি দেওক লক্ষ্মী নকৰি আক্ৰোশ ।
 ইবাৰ জানিবা সৱে মোৰ ভৈল দোষ ॥ ১৫৩
 আউৰ গৃহ ছাড়ি মই নযাওঁ নযাওঁ ।
 শুনিয়ে পৰিচা তুমি এহি কথা কৈয়ো ॥
 এহিবাৰে কথা যদি সত্য নপাই মোৰ ।
 আক বাৰ গৈলে মোক নেদিবে ছৱাৰ ॥ ১৫৪
 এহিমতে পৰিচাক দিলন্ত পঠাই ।
 ঘাৰ ছাড়ি প্ৰভুক দিয়োক লক্ষ্মী আই ॥

পা° ১৫২ । (মাজত)

বাৰঘাৰ তযু ঠাৱে পঠান্ত বাদয় ।
 কোপ পৰিহৰি শাস্ত হয়ো লক্ষ্মী মায় ॥
 ঠাকুৰে বোলন্ত লক্ষ্মী কেন কোপ কৰে ।
 সকলে সৰ্ব্বম্ব মানে খৈয়া গৈলো যবে ॥

১৫৩ । ক্ষুধায়েপ্ৰাণ ।—

যত লাগে মানে মোক দিলে অপমান ।
 বিস্তিত্ত ভিত্তিলো ধনো বৌদ্ধত শুধাইলো ।
 ক্ষুধায়ে তৃষায়ে মঞি বব দুঃখ পাইলো ॥

১৫৪ । এহিবাৰে ... ছৱাৰ ।—

এহিবাৰে কথা লক্ষ্মী সকা পাইবে মোৰ ।
 নেদিবে ছৱাৰ জেৱে তেৱে জাঞা আউৰ ॥

১৫৫ । এহিআই ।—

এহিমতে পঠাইলন্ত পাণ্ডা বহুবান্ত ।
 ঘাৰ চাৰি নেদিলে হাসিবে সামৰাজ ॥

হেন শুনি লক্ষ্মী মাৰে বুলিলা বচন ।
 বাদব্বায়ে মোক আবে দিয়া গৈল ধন ॥ ১৫৫
 মুখত মধুৰ তান কপট-হৃদয় ।
 বচনেক কৈলে মুখে ধন নাহি হয় ॥
 চৈত্ৰ মাসে তান ভাই গোবিন্দ ঠাকুৰ ।
 পুষ্প-চোৰ পড়ি গৈল মালীয়াৰ ঘৰ ॥ ১৫৬
 তাক দণ্ডি কৰি তিনি শত টকা লৈলা ।
 মোক নেদি সিটো টকা কাক লাগি নিলা ॥
 পৰিচায়ে বোলে আই তুমি মহাভাগী ।
 প্ৰভু বোলে তাক থৈছো লক্ষ্মীকেসে লাগি ॥ ১৫৭
 লক্ষ্মী বোলে যদি মোক লাগি থৈয়া আছে ।
 দিয়া পঠায়োক নপাইবোহো পাছে ॥
 তাবন্ধণে পৰিচায়ে কৃষ্ণক জনাইলা ।
 তোমাক লাগিয়া প্ৰভু কথা এক কৈলা ॥ ১৫৮
 গোবিন্দ প্ৰভুক চোৰ পায় স্বকপত ।
 বন্দী কৰি লৈয়া আছে টকা তিনি শত ।
 মোহোক লাগিয়া পঠাই দিয়ো সিটো ধন ।
 শুনি হাস্ত কৰি প্ৰভু বুলিলা বচন ॥ ১৫৯
 লক্ষ্মীকেসে লাগি তাক থৈয়া আছে সাধে ।
 লক্ষ্মী বিনে আন মোৰ কোন প্ৰিয়া আছে ॥

পা ১৫৫ । বাদব্বায়ে... ধন ।—বাদব্বায়ে আসি মোক দিয়া দৰিশন ।

১৫৬ । বচনেক...হয় ॥—বচনে কলবে চালে টোপে নপায় ।

১৫৭ । মোক...নিলা ।—মোহোৰ নিমিত্তে ভাই অসন্তোষ পাইলে ।

হালি আনি দিলা পাছে টকা তিনি শত ।
 তাবন্ধনে বাকি দিলা ৰূপৰ খালত ॥ ১৬০
 লক্ষ্মীক দিয়োক বুলি আদেশ কৰিলা ।
 অতি শীঘ্ৰে পৰিচা লক্ষ্মীৰ হাতে দিলা ॥
 লক্ষ্মীৰ আগত থৈয়া মাতস্ত বিনাই ।
 ধন দিয়া পঠাইলস্ত মোক যত্নবায় ॥ ১৬১
 ধন দেখি হাত্ত কৰিলস্ত লক্ষ্মী মাৰে ।
 ইটো ধন মোক লাগি থৈয়াছে বাদৰে ॥
 ঠাকুৰৰ বাক্য সঞ্চা পাইলোহো ইবাৰ ।
 দৌল লাগি আসন্তোক ছাড়ি দিয়ো ঘাৰ ॥ ১৬২
 শুনি বঞ্চে পৰিচা ত্বৰিতে গৈল চলি ।
 ঘাবীত জনাইল গৈয়া ঘাৰ দিয়ো মেলি ॥
 ঠাকুৰত বার্তা গৈয়া তুৰাবো জনাই ।
 তোমাক বাইবাৰ আজ্ঞা দিলা লক্ষ্মী আই ॥ ১৬৩
 হেন শুনি ঠাকুৰৰ আনন্দ মিলিল ।
 দশো দিশে প্ৰজাগণে জয় জ্বোকাবিল ॥
 নানা বাস্ত-ভণ্ড কৰে প্ৰজায়ে সকল ।
 দশো দিশে ছানি কৰে জয় স্তম্ভল ॥ ১৬৪
 উকলি-জ্বোকাৰ বঞ্চে দেই ঘনে ঘন ।
 পৰিচাসকলে কৰে কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন ॥
 সন্ধ্যা-সময়ত কৰি অনেক উৎসৱ ।
 ঘাৰৰ ভিতৰ গৈয়া পাইলস্ত মাধৱ ॥ ১৬৫
 আসিলস্ত প্ৰভু লক্ষ্মী দেখি হাত্ত কৰি ।
 কৃষ্ণক সাধৰি আসিলস্ত আগ বাঢ়ি ॥

নিজ ধানে খেল নিয়া অনেক আখ্যানি ।
 থাকিলন্ত লক্ষী দেবী কৃষ্ণক উপাসি ॥ ১৬৬
 পঞ্চাশ ভোগক পাছে দিলা ভাবে ভাবে ।
 পৰম কোতুকে ভোগ ভুঞ্জিলা যাদরে ॥
 পৰিচাৰ পাণ্ডা মানে গৈলা ধানে ধানে ।
 দৌলত থাকিলা প্ৰভু আতি বঙ্গ-মনে ॥ ১৬৭
 জগন্নাথ-পুৰাণৰ ইটো কথা সাৰ ।
 নিবন্ধিলো পদ অৰ্থ কৰিয়া বিচাৰ ॥
 শুনা নব নাবী লোক আন কাম হেলি ।
 যুগুচাৰ সঙ্গ যাদৱাৰ যাত্ৰা-কেলি ॥ ১৬৮
 কৃষ্ণ বিনে শুক গতি-দাতা নাহি আন ।
 এক চিত্ত মনে কৰা হৰি-পদ ধ্যান ॥
 হৰি-ভক্তি বিনে আয়ু যায় আলে-জ্বালে ।
 উমান নপাইবা কেতিক্ষণে ধৰে কালে ॥ ১৬৯
 কলি-কালে অন্ন আয়ু পাইলে সৰ নৰ ।
 ছকুড়ি শতেক যষ্টি পঞ্চাশ বৎসৰ ॥
 আত পৰে কলিত অধিক আয়ু নাই ।
 পাতকৰ বলত ইহাবো ক্ষয় যায় ॥ ১৭০
 এহি হয় ভাগ আয়ু কলি-কালে দেখা ।
 টুটয় বাঢ়য় তাতে যমে কৰে লেখা ॥
 বেতিক্ষণে মাতৃ-গৰ্ভে শৰীৰক ধৰে ।
 আয়ু টুটস্তেলে যায় মনত নধৰে ॥ ১৭১
 এহিমতে আয়ু যায় সমস্তে লোকৰ ।
 শৰীৰ বাঢ়ন্ত দেখি হৰিব সৱাৰ ॥

মাৰব গৰ্ভত যেতিয়কৈ লৰে ঠাই ।
 সেহিকৈ হস্তে আয়ু টুটস্তেসে যায় ॥ ১৭২
 দিন পক্ষ মাস ভেদ যবে গণি চাবে ।
 দশ মাস দশ দিনে গৰ্ভৰ বজাবে ॥
 দিনে দিনে কায়া বাঢ়ে ছৰ্ঘোৰ মায়ায়ে ।
 আয়ু যায় বুলিয়া চেতন নাহি গাবে ॥ ১৭৩
 এড়ি আন বৃথা কথা ছয়ো শুদ্ধমতি ।
 সততে চিন্তিয়ো আত্মা কৃষ্ণত ভকতি ॥
 নমো নাৰায়ণ তযু চৰণ যুগল ।
 ইবাৰ আমাৰ জন্ম নকৰা বিফল ॥ ১৭৪
 নজানো তোমাৰ তুতি মই মুঢ়-মতি ।
 নকৰা বঞ্চিত প্ৰভু ইবাৰ সম্প্ৰতি ॥
 হুঃখৰ কৰুণানিধি কুপাৰ সাগৰ ।
 মই হুঃখিতক কুপা কৰা দামোদৰ ॥ ১৭৫
 যেনমতে তবো ইটো ছৰ্ঘোৰ সংসাৰ ।
 পুনঃ যেন জন্ম মৃত্যু নাহিকে আমাৰ ॥

পা° ১৭৪-১৭৭ ॥ নমো..... ভূৱনে ।

সত্বে চিন্তিয়ো যত্নে কৃষ্ণৰ চৰণ ।
 সন্নিত চাপিয়া আছা ছৰ্ঘোৰ মৰণ ॥
 হেনয় মৃত্যুক কেনে নেদেখা সম্প্ৰতি ।
 কাল মৃত্যু তাৰে জানা হবিব ভকতি ॥
 ভকতি বিনাই কেহো নপাবে তাবিবে ।
 যিখনে ভকতি কৰে সি নবে সাবিবে ॥

এহিমাণে কৃপা কৰা ঐভু দেৱ হৰি ।
 নমো নমো কৃষ্ণ তবু চৰণত ধৰি ॥ ১৭৬
 শ্ৰীধৰ কন্দলি কহে কৃষ্ণৰ বিজয় ।
 আক এক মনে ঘিটো শুনয় ভণয় ॥
 কৃষ্ণৰ বিজয় ইটো শুনা বঙ্গ মনে ।
 বাম কৃষ্ণ বুলি চলা বৈকুণ্ঠ-ভূৱনে ॥ ১৭৭

ঘুমুচা-কীৰ্ত্তন সমাপ্ত ॥ ১ ॥

যেনমতে তৰো ইটো দুৰ্বোৰ সংসাৰ ।
 সেহিমতে কৰা কৃপা লক্ষ্মীৰ ঈশ্বৰ ॥
 তবু ভকতৰ সঙ্গ সদা হুণ্ডটোক ।
 এহি অমুগ্ৰহ নাথ কৰিয়োক মোক ।
 শ্ৰীধৰ কন্দলি কহে কৃষ্ণত বিজয় ।
 বাম নাম বুলি চলা বৈকুণ্ঠ-নিলয় ॥

ঘুমুচা যাত্ৰা সমাপ্ত ॥

বধা দৃষ্টং তথা লিখিতং ।
 লেখকে নাপ্তি দুঃখং ।
 ভীমভাগি বণে ভঙ্গঃ ।
 মুনীনাঞ্চ মতিভ্ৰমঃ ।
 শ্ৰীশঙ্কচৰণত সেৱা ॥

[পৰিশিষ্ট ২]

ধ্যান-বৰ্ণন*

তৃতীয় কীৰ্তন

বোবা ॥ মাধৱ মুকুন্দ নাম ।
যুথিয়ো হৰিব নাম ॥ ৩

পদ ॥ সৎসাব সাগৰে তৰা ।
কৃষ্ণৰ চৰণে ধৰা ॥
দেখিয়ো হৃদয়-মাঝে ।
জিনি কাম কোটি সাজে ॥ ২৯
চক্ৰক জিনয় কাস্তি ।
দশন মুকুতা-পাস্তি ॥
শিবত বহুৰ জলে ।
বন-মালা শোভে গলে ॥ ৩০
নয়ন কমল-দল ।
ক্ৰম-সুগ নিৰিমল ॥
নয়ন পঙ্কজ-জ্যোতি ।
উৰে লুমে গজমোতি ॥ ৩১

*“ধ্যান-বৰ্ণন” এই তৃতীয় আখ্যায় পাঠ বিষ্ণুপুৰাণ সত্ৰ
আৰু বোবহাটৰ চাৰিগাঁৱত পোৱা পুথিবৰণা গৃহীত হৈছে ।

পা° পদ ২৯ ॥ জিনি—বেন ।

କୁଟିଳ କୁଣ୍ଡଳାଚର ।
 କିରୀଟି ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ ॥
 ତିଳକ କପାଳେ ଉଲେ ।
 କର୍ଣ୍ଣତ କୁଣ୍ଡଳ ଢୁଲେ ॥ ୩୨
 ନାମା ତିଳ-ଫୁଲ-ସମ ।
 କଷୁ-କର୍ପୁ ମନୋବସ ॥
 ଶ୍ରୀମଳ ସୁନ୍ଦର ବସ ।
 ଶୀତ ବଜ୍ର ମନୋହର ॥ ୩୩
 ପେଢିତେ ମଦନେ ଲାଞ୍ଜେ ।
 ବହଳ ହୃଦୟ-ମାଞ୍ଜେ ॥
 ମଣିମୟ ହେମ-ହାର ।
 ବିଲିମିଳି ପେଚନ୍ଦାର ॥ ୩୪
 ଡାହିନେ ଶ୍ରୀବିଂଶ-ପାଞ୍ଚି ।
 ଅମୂଲ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର ବାଞ୍ଚି ॥
 ବାମେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିତୋପନୀ ।
 କର୍ଣ୍ଣତ କୌଣ୍ଡଭ-ମଣି ॥ ୩୫
 ଚାକ ଚତୁର୍ଭୁଜ ସମ ।
 ସୁବଳିତ ମନୋବସ ॥
 କେୟୁର ବନ୍ଧନ ଉଲେ ।
 ଆବକତ କର-ତଳେ ॥ ୩୬
 ଅଧ୍ୟ ଚକ୍ର ପଦ୍ମ ଗଦା ।
 ଧରିଣୀ ଆଛନ୍ତ ଶଦା ॥

ପାଠ ୩୪ । ପେଢିତେ—ଦେଖିତେ ୩୫ । ଡାହିନେ—ହୃଦୟେ ।

୩୬ । ବନ୍ଧନ—କିଛିନୀ ।

সুদীৰ্ঘ আঙ্গুলিচয় ।
 চম্পাৰ পাকৰি-নয় ॥ ৩৭
 বত্ৰৰ আঙ্গুলিচয় ।
 নথ-চন্দ্ৰ প্ৰকাশয় ॥
 সুন্দৰ উদবে দেখা ।
 আৰকত তিনি বেথা ॥ ৩৮
 নাভি সৰ্বোকহ-কান্তি ।
 বত্ৰৰ কিঙ্কিণী-পান্তি ॥
 সিংহ-বন্ধ মধ্য দেশ ।
 সুন্দৰ মধুৰ বেশ ॥ ৩৯
 বহল নিতম্ব তয় ।
 কটি-কাঞ্চী বত্ৰময় ॥
 উক কৰিকৰ-সম ।
 জাহ্নু-জন্ম্বা মনোৰম ॥ ৪০
 পদ দুই পদ্ম-কোষ ।
 শুনি নুপুৰৰ ঘোষ ॥
 চাক আঙ্গুলিৰ পান্তি ।
 নথ-চন্দ্ৰে কৰৈ কান্তি ॥ ৪১
 দশো আঙ্গুলিৰ মাজে ।
 উৰাণ্টি বত্ৰৰ মাজে ॥
 জন্ম্বাত ঘোড়ৰ জলে ।
 অকণ চৰণ তলে ॥ ৪২

স্বৰূপ বজ্র পদ্ম ধৰ ।
 দেখি চিহ্ন মহোৎসৱ ॥
 হেনৰূপে দামোদৰ ।
 হৃদয়ৰ অভ্যন্তৰ ॥ ৪৩
 আছন্ত জগত-বাপ ।
 দৰশনে হবে তাপ ॥
 তৰু-বাণী হেন জানি ।
 চিস্তিয়োক চক্ৰ-পাণি ॥ ৪৪
 বৃথা কথা পৰিহৰা ।
 হৰি-গুণ-নাম ধৰা ॥
 কৰ্ণক অধিৰ কাৰ ।
 প্ৰাণ কেতিক্ষণে যায় ॥ ৪৫
 তথাপি চেতন নাই ।
 কেনে আছা বাট চাই ॥
 জ্ঞান-শূন্য মতি-হীন ।
 কহয় মাধৱ দীন ॥ ৪৬
 কলি-যুগে গতি নাম ।
 জানি ভেজা আন কাম ॥
 কৰি মন উপশাম ।
 ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ৪৭

ধ্যান-বৰ্ণন সমাপ্ত ॥ ২ ॥

[পৰিশিষ্ট ৩]

কল্পিনীৰ প্ৰেম-কলহ *

প্ৰথম কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাম কৃষ্ণ বাম হৰি বোলা যত্ন কৰি ।

মাধৱৰ পাদ-পদ্ম হৃদয়ত ধৰি ॥ ১

পদ ॥ শুকে বোলে শুনা পৰীক্ষিত নুপবৰ ।

এক দিনা কল্পিনীৰ গৃহে দামোদৰ ॥

বত্ন সিংহাসনে হংস-তুলিৰ উপবে ।

বসিয়া আছন্ত তাত জগত-ঈশ্বৰে ॥ ১

কল্পিনীৰ সেৱা দেখি বঞ্চে নাৰায়ণ ।

হাসি হাসি কল্পিনীক বুলিলা বচন ॥

তুমি ৰাজ-কুমাৰী আমিগে স্কুদ্ৰজন ।

তোমাৰ আমাত কিছু নাহি প্ৰয়োজন ॥ ২

ৰাজাগণ-ভয়ে থাকে সাগৰৰ মাঞ্চে ।

ভয়াতুবজনক বৰিলা কোন কাঞ্চে ॥

স্বৰূপত নোহো মই ৰাজাৰ নন্দন ।

নাহি ৰাজ-চিহ্ন মোত ছত্ৰ সিংহাসন ॥ ৩

উগ্ৰসেন ৰাজাবেসে থাকে আজ্ঞা ধৰি ।

কোন গুণ দেখি মোক বৰিলা স্কুদ্ৰবী ॥

* এইখণ্ড কীৰ্ত্তন বিষ্ণুপুৰ সত্ৰবপৰা সংগৃহীত হৈছে ।

আৰো মই নকবো লোকৰ সদাচাৰ ।
 নাৰীত বিস্তৰ মোৰ নাহিকে আদৰ ॥ ৪
 লিসৱৰ আচাৰ মুবুজ্জে একোজন ।
 জীৱ পৰাধীন নোহে ঘিটো নবগণ ॥
 ভাহাক ভজিলে দুঃখ পাৰে নাৰীগণে ।
 মই সেহিমত বৰিলাহা কোণ গুণে ॥ ৫
 এতেকে কল্পিতী মুগুণিলা চিবকাল ।
 বিশেষ মুবুজ্জি বিচাৰিলা গুণ ভাল ॥
 সৰ্ব-গুণ-হীন মোক বৰিলা সুন্দৰী ।
 তোমাৰ সমান মই হৈবো কেন কৰি ॥ ৬
 কি কৰি বুৰালা আগ-পাছ মুগুণিলা ।
 পিতৃ মাতৃ ভ্ৰাতৃৰ বচন মুগুণিলা ॥
 প্ৰলয়-জলৰ বাট-পথ নাহি ভালে ।
 আমি স্বামী তৈলে সুখ নাহি কোনো কালে ॥ ৭
 তোৰ ভাই কল্প শিশুপাল জ্বাসক ।
 লিসৱাৰ মদ-গৰ্ক কৰিবাৰ অন্ত ॥
 সিকাৰণে কল্পিতী আনিলো তোক হৰি ।
 যৈকে ইচ্ছা তুমি তৈকে যোৱা শীঘ্ৰ কৰি ॥ ৮
 দিলোহো বিদায় তুমি যথা লাগে যৱা ।
 তোমাৰ লক্ষ্য বৰ বিচাৰিয়া লৱা ॥
 বিদায় দিবাৰ হেন গুণিলা কল্পিতী ।
 বিস্মৃচ্ছিত হয় চলি পৰিলা ধৰণী ॥ ৯
 শোকৰ জালত দৃষ্ট তৈল কলেৱৰ ।
 হাতৰ পৰিল খসি গুৰু যে চামৰ ॥

ছই হাত মেলি হবি ধবিলন্ত তুলি।
 এক হাতে কল্পিণীৰ বাঙ্কিলন্ত চুলি ॥ ১০
 এক হাতে ম'চি মুখ লোতক গুচাইলা।
 ঘুচ কবি কল্পিণীক বুজাইবে লাগিলা ॥
 স্বামীৰ ভাৰ্য্যাৰ জানা হেনসে লক্ষণ।
 ভাৰ্য্যা সঙ্গে কোতুক নকৰে কোন জন ॥ ১১
 ভাগ্যৱতী কল্পিণী কৃষ্ণৰ প্ৰাণ-জায়া।
 বোলা হবি হবি তৰা সংসাৰৰ মায়া ॥ ১২

দ্বিতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ গৌৰিল্ল যত্নদেৱ প্ৰভু বহুপতি।
 ভূমিসি কেৱলে মোৰ অগতিৰ গতি ॥ ২
 পদ ॥ কৃষ্ণত নৈবাশ হয় কল্পিণী সুন্দৰী।
 দেখে তমোময় যেন প্ৰাণ গৈল উৰি ॥
 কাম্পন্ত শৰীৰ তান থিৰ নোহে মন।
 ভূষিত পৰিয়া দেৱী হৈলা অচেতন ॥
 মুৰ্ছা গৈলা মাধৱৰ বচন শুনিয়া ॥
 নোহে সুস্থ কল্পিণীৰ ত্ৰাসে কাম্পে হিয়া ॥ ১৩
 প্ৰভুৰ নৈবাশে যেন প্ৰাণ ছাড়ি যায় ॥
 মৰন্ত কল্পিণী আতি চকু ওলটাই ॥
 কাম্পে হাত ভৰি দেখি ত্ৰাসে নাৰায়ণ ॥
 কোলে কবি আশ্বাসিলা তুলি তেতিয়ক ॥ ১৪

আপুনার বস্ত্রে ধরি মুখক মুচিলা ।
 কল্পিতক আখ্যাসিয়া বচন বুলিলা ॥
 ছরো সঙ্করণ সতী কৈলো উপহাস ।
 শুনিয়া কল্পিতী পুত্র তেজিলা নিখাস ॥ ১৫ ॥
 বুলিবে লাগিলা স্তুতি করিয়া শ্রুতি ।
 মাধবর নিন্দাক শুনিয়া মহাসতী ॥
 আৰম্ভিলা স্তুতি ধরি কৃষ্ণর চরণ ।
 নমো নমো নাবায়ণ আদি নিবঞ্জন ॥ ১৬ ॥
 তুমি পূর্ণব্রহ্ম প্রভু সত্য সনাতন ।
 অগতির গতি হরি কবা পবিত্রাণ ॥
 লীলা-নব-তমু ধরি ছয়া অরতাৰ ।
 বাবে বাবে জগতক কবাহা উদ্ধার ॥
 নজানোহো প্রভু মই মহিমা তোমাৰ ।
 লীলায়ে ধবাহা অরতাৰ বহুবার ॥ ১৭ ॥
 ব্রহ্মা হবে উপাসন্ত যাহাৰ চরণ ।
 গকড়-বাহন প্রভু দেৱ সনাতন ॥
 তবু গঙ্গী বুলি গৰ্ব্ব কৈলো দেৱ হরি ।
 ক্ষমিয়ো মোহোৰ দোষ হেবা যাওঁ মরি ॥ ১৮ ॥
 নমো নমো নাবায়ণ সহস্র-লোচন ।
 সহস্রেক বাহু যাৰ সহস্র বয়ন ॥
 নমো নমো জগন্নাথ ব্রহ্ম সনাতন ।
 বিষ্ণু-কপী প্রভু নমো তোমাৰ চরণ ॥ ১৯ ॥
 জানিয়া তোমাৰ পাৰে পশিলো শরণ ।
 মই অজ্ঞানীৰ হবি দোষ ক্ষমা কৰ ॥

কমা কবি দাসী লৈয়ো মোক দামোদৰ ।
 তোমাৰ পায়ত কৰো এতেক কাতৰ ॥ ২০
 ভকত-বৎসল প্ৰভু তুমি যত্ন-পতি ।
 তোমাৰ চৰণে সদা বোক মোৰ মতি ॥
 এহি বুলি কান্দে আতি কল্লিণী সুন্দৰী ।
 নয়নৰ লোতকে তিয়াইলা ছুই ভৰি ॥ ২১
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কবে কহে স্তনা সৰ্ব্ব জন ।
 একান্তে লৈয়োক সবে হৰিত শৰণ ॥
 হৰিৰ চৰণ চিন্তি এৰা আন কাম ।
 নিবস্তবে নৰে ডাকি বোলা বাম বাম ॥ ২২

তৃতীয় কীর্তন

ঘোষা ॥ জগন্নাথ তুৱা পাৱে বোক মোৰ মতি ।
 কৰিয়োক দায়ী প্ৰভু ভৃত্যক সম্প্ৰতি ॥ ৩

পদ ॥ কান্দন্ত কাকণ্যে পবি কল্লিণী সুন্দৰী ।
 নয়নৰ লোতক পবিল সবসৰি ॥
 কৃষ্ণৰ বচনে যেন অগ্নি যায় জ্বলি ।
 মহামৰ্শে কল্লিণীৰ গাৱ নিয়ে টলি ॥ ২৩
 কতো ক্ষণে চেতন লভিলা মহাসতী ।
 মাধৱক বুলিলন্ত কৰিয়া কাকুতি ॥
 পৰম অজ্ঞানী মই পাতকী নিশ্চয় ।
 আমাত সদয় ভৈলা প্ৰভু কৃপাময় ॥ ২৪

অনাচাৰা নাৰী মই অজ্ঞানী বৰ্ৰব ।
 নজানি তোমাত গৰু কৈলো দামোদৰ ॥
 অনন্ত-শক্তি তুমি দেৱ মহেশ্বৰ ।
 চৰণত ধৰো প্ৰভু দোষ ক্ষমা কৰ ॥ ২৫
 তবু পত্নী বুলি অহঙ্কাৰ আচৰিলো ।
 ঢুলন চামৰ লৈয়া আপদে মজিলো ॥
 ব্ৰহ্মা ইন্দ্ৰ চন্দ্ৰে সেৱা কৰে তবু পাৰে ।
 অনন্তে সহস্ৰ মুখে যাব গুণ গাৱে ॥ ২৬
 হেন হৰি তুমি পূৰ্ণব্ৰহ্ম সনাতন ।
 আপুনাকৈ আপুনিয়ে কৰিলা নিন্দন ॥
 হেন নাৰায়ণ দায়াময় দেৱ হৰি ।
 মই অজ্ঞানীক হৰি লৈয়ো দাসী কৰি ॥ ২৭
 যি বুলিলা বাজাৰ হুহিতা আতিশয় ।
 লিসৰ শুনিয়া মোৰ কাম্পয় হৃদয় ॥
 কোনবা জনমে প্ৰভু আছো তপসাই ।
 তোমাৰ সেৱিবে মই পাইলো যছবাই ॥ ২৮
 গৃহ অন্ধকূপে পৰি নপাওঁ মই পাৰ ।
 মই পাপিনীক প্ৰভু কৰিয়ো উদ্ধাৰ ॥
 কৰোছো কাতৰ আবে চৰণত ধৰি ।
 মই অজ্ঞানীক তুষ্ঠ হোৱা দেৱ হৰি ॥ ২৯
 তোমাৰ গৃহৰ প্ৰভু হৈবোছো কিঙ্কৰী ।
 অগ্নে অগ্নে থাকিবো চৰণে সেৱা কৰি ॥
 আমাৰ জীৱৰ স্বামী হৈবা দামোদৰ ।
 কৰোছো কাতৰ প্ৰভু দিয়া এহি বৰ ॥ ৩০

এহি বুলি কেশ মেলি চৰণ মুচিলা ।
 চাৰি হাত মেলি হৰি আখাৰি বুলিলা ॥
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে কহে শঙ্কৰে প্ৰলাপ ।
 হৰি হৰি বুলি তৰা সংসাৰৰ তাপ ॥ ৩৮

চতুৰ্থ কীৰ্ত্তন

ঘোষা ॥ বাঘৰৰ অন্তয় চৰণে ।
 সত্যে সত্যে পলিলো শৰণে ॥ ৪

পদ ॥ মাধৱ বদতি সাধু সাধু মহাসতী ।
 যতেক বুলিলা মানে স্বৰূপ যুগুতি ॥
 এহি তযু বচন শুনিবে অভিলাষ ।
 এতেকে তোমাক কৰিলোহো পৰিহাস ॥ ৩২
 একান্ত ভকত তুমি শুনিয়ো কল্যাণী ।
 বেন বেন কাম মোত বাঞ্ছিলা আপুনি ॥
 সকলে তোমাত আছে নাহিকে সংশয় ।
 কিন্তু মোক্ষ-হেতু হৈবা বুলিলো নিশ্চয় ॥ ৩৩
 তোমাৰ স্বামীত প্ৰেম জানিলো আপুনি ।
 আৰে তযু নাম পতিব্ৰতা আছে বাণী ॥
 এতেকে বচনে তযু চলিলো মনক ।
 তভো মোক তেজি মন নগৈল আনক ॥ ৩৪
 ধন্য ধন্য কল্পিণী তুমি পতিব্ৰতা ।
 পৰম সুন্দৰী সৰ্ব গুণে অনিন্দিতা ॥

সৰ্ব্বক্ষণে কৰা তুমি আমাত ভকতি ।
 তোমাৰ সমান কোন আছে ভাগ্যবতী ॥ ৩৫
 একান্ত ভক্তিক প্ৰশংসিলা দেৱ হৰি ।
 সকামী ভক্তক নিন্দা কৰন্তু সুৰাৰি ॥
 পুত্ৰ-পত্নী-কামে যিটো ভজয় আমাক ।
 মোহোৰ মায়ায়ে জানা মুহি আছে তাক ॥ ৩৬
 তপ ব্ৰত ধৰি হুঃখ পায়ৈ বৃথা শ্ৰমে ।
 মহা মোক্ষ-দাতা মোক ভজে আন কাৰে ॥
 নৰকক মিলে বিষয়ৰ যত হুঃখ ।
 তাকে লাগি হোৱে লোক মোহোত বিমুখ ॥ ৩৭
 কিনো মহা বঙ্গ মোৰ শুনা গৃহেশ্বৰী ।
 সদায়ে মোহোৰ সেৱা কৰা বঙ্গ কৰি ॥
 সংসাৰ-মোচন আকে বুলিয় ভকতি ।
 অভকত জনে আৰ মুবুজয় গতি ॥ ৩৮
 স্বামীত ভকত সৰ্ব গুনে সুলক্ষণী ।
 তোমাৰ সমান মই নেদেখো ঘৰিণী ॥
 আৰো তবু চৰিত্ৰ স্মৰি মোৰ মনে ।
 আনন্দে আকুল মই হওঁ ঘনে ঘনে ॥ ৩৯
 যতোক নৃপতি পাই সৱাকে উপেক্ষি ।
 মোক লাগি বিপ্ৰক পঠাইলা পত্ৰ লেখি ॥
 পিতৃ মাতৃ ভ্ৰাতৃৰ বচন হুঃখনিলা ।
 সঙ্কেত কৰিয়া মোক আপুনি নিয়াইলা ॥ ৪০
 তবু ভাই কল্পক মুণ্ডিলো মই ধৰি ।
 তবু মোক চাস্তে তুমি সহিলা সুলক্ষণী ॥

ମହି ଏଢ଼ିବାବ ଡବେ ଏକୋ ଛୁବୁଲିଲା ।
 ଏତେକେ କଲ୍ଲିଗୀ ଯୋକ ତୁମିଲେ ଜିନିଲା ॥ ୫୧
 ଗୁନା ଗଭାଗଦ ଭାଗରତ ଆନ ଏବି ।
 ପ୍ରେମ-ଭକତିତ ତୁଟ୍ଟ ଡୈଲା ଦେବ ହବି ॥
 ଯିହା ଗୃହ-ବନ୍ଦୀଶାଳେ ପଢ଼ିୟା ନୟବା ।
 ଯାଧରତ ପ୍ରେମ-ଭକ୍ତି କବି ସୁଧେ ତବା ॥ ୫୨
 ହେନ ଆନି ଏବା ଗରେ ଭାବ-ଭୁବ କାମ ।
 ପାତକ ଚାଢ଼ୋକ ଡାକି ବୋଲା ବାମ ବାମ ॥ ୫୩

କଲ୍ଲିଗୀବ ପ୍ରେମ-ବଳହ ସମାପ୍ତ ॥ ୭ ॥

[পৰিশিষ্ট ৪]

ভৃগু-পৰীক্ষা*

ষোষা ॥ ষড়্ৰমণি বাম বাম মোৰ প্ৰাণ ।
হৰি হৰি বাম ॥ ১

পদ ॥ বাসুদেবে বিষ্ণু হেন জানিয়া তোমাক ।
অনেক বিনয়ে বুলিলন্ত তুতি বাক ॥
পুছিলন্ত পৰম বহু মহাজ্ঞান ।
পিতৃত সমস্তে তত্ত্ব কৰিলা ব্যাখ্যান ॥ ১
আসিলন্ত লৰি ভৃগু ঋষি পৰীক্ষাক ।
স্বখে নিদ্ৰা লভি আছা দেখিলা তোমাক ॥
জগাইলন্ত ক্ৰোধে হৃদয়ত লাঠি মাৰি ।
ভৃগুক প্ৰণামি স্তুতি বুলিলা মুৰাৰি ॥ ২
কৰিলা কাকুতি চৰণত ধৰি হৰি ।
হিয়াত লাগিল সিটো স্নকোমল ভৰি ॥
পাইলা মহাদ্ৰুথ কিনো আতি অসন্তোষ ।
নিদ্ৰাত আছিলো মোৰ মৰষিয়ো দোষ ॥ ৩
ঋষিৰ ধূলাৰ চিহ্ন ধৰিলাহা হৰি ।
শুক্ৰ ভৈলা লোম-পান্তি সেহি দিনা ধৰি ॥
তোমাৰ অদ্ভুত লীলা জানিবো কিমতে ।
তুমিসি ব্ৰহ্মণ্য দেৱ জানিল জগতে ॥ ৪

ভুজঙ্গ-শয্যাত প্রভু আছিলাহা স্মৃতি ।
 মূৰ্ত্তি ধৰি চাৰি বেদে কৰিলন্ত স্মৃতি ॥
 নিদ্রাত প্রবোধ প্রভু কৰাইল তোমাক ।
 যেন নট-ভাটগণে জগাৰে ৰাজ্যক ॥ ৫
 সৰ্ক-গ্রাস সূৰ্য্যৰ গ্রহণ আসি ভৈলা ।
 জানি কৃষ্ণ সবাঙ্করে কুকক্ষেত্রে গৈলা ॥
 কৃষ্ণ-দৰশন-অভিলাষ মন স্মৃথে ।
 আসিলন্ত দেৱ ঋষি নাৰদ প্ৰমুখে ॥ ৬
 সৱাকো অৰ্চিলা হৰি বুলি স্মৃতি-বাণী ।
 পিতৃৰ কৰাইলা মহাযজ্ঞ চক্ৰপাণি ॥
 নন্দ যশোদাক পায় কৰিলা সৎকাৰ ।
 দিলা মনোৰথ পুৰি বজ্জ অলঙ্কাৰ ॥ ৭
 চিৰকাল তোমাক দেখিয়া ছয়ো প্ৰাণী ।
 কান্দিলা অনেক ছয়ো গলে বান্ধি আনি ॥
 দৈৱকী বোহিণী আসি ধৰি যশোদাক ।
 কৰিলা সাদৰ আতি বুলি প্ৰিয় বাক ॥ ৮
 গোপীগণ সহিতে তহিতে যছবাই ।
 ভৈল চিৰবিরোগে বিৰলে এক ঠাই ॥
 কৃষ্ণক বেঢ়িয়া গোপীগণে কান্দে আতি ।
 সৱাকো আশ্বাস কৰিলন্ত বুলি-মাতি ॥ ৯
 কহিলা পৰম জ্ঞান তুমি চক্ৰপাণি ।
 শুনি সবে তোমাৰ অমৃত-সম বাণী ॥
 জুবাইল শৰীৰ গোপীগণ ভৈল স্বস্থ ।
 দিলা বজ্জ-অলঙ্কাৰ পুৰি মনোৰথ ॥ ১০

মহাবাজা নৃগ মহা কঙ্কলা-স্বৰূপে ।
 অথত আছিল পৰি ঘোৰ অন্ধকূপে ॥
 তুলিবাক নোৱাৰিলা অনেক বাদৰে ।
 বাম হাতে অপ্রদ্বাসে তুলিলা মাথৰে ॥ ১১
 তবু পৰশনে নৃগ শাপক নিস্তৰি ।
 তোমাক নমিলা আদি দণ্ডবতে পৰি ॥
 অক্ষয় স্বৰ্গক পাছে পাইলা মহাশয় ।
 সমস্ত বাদবগণ ভৈলন্ত বিষয় ॥ ১২
 ভণিল শঙ্কৰে শুনিয়োক সৰ্ব্বজনে ।
 কৰিয়ো কৃষ্ণৰ নাম-কীৰ্ত্তনে ষতনে ॥
 নাহিকে বাক্য হৰি নামত বিনাই ।
 মৰিলেও পাইবা বাম-নামক সহায় ॥ ১৩
 হেন জানি হৰি-নাম লৈয়ো সৰ্ব্বজনে ।
 কলি-যুগে নাহি গতি কীৰ্ত্তনত বিনে ॥
 চাৰিও বেদৰ সাৰ নাম হেন জানি ।
 লাজ্জ এড়ি বোলা সৱে বাম বাম বাণী ॥ ১৪

ভৃগু-পৰীক্ষা সমাপ্ত ॥ ৪ ॥

নাম-ঘোষা

.

নাম-ঘোষা

নমো শ্রীকৃষ্ণায় নমো নমঃ ॥

ভজন

ঘোষা ॥ ছবি ॥

মুক্তিত নিস্পৃহ যিটে। সেই ভকতক নমো

বসময় মাগোহো ভকতি।

সমস্ত-মস্তক-মণি নিজ ভকতব বশ্য

ভজো হেন দেব যত্নপতি ॥ ১

যাব বাম-কৃষ্ণ-নাম- নায়ে ভব-সিদ্ধু তবি

পারে পবম্পদ পাপী যত।

সদানন্দ সনাতন হেনয় কৃষ্ণক সদা

উপমা কবোহোঁ হৃদয়ত ॥ ২

১। যে মুক্তারপি নিস্পৃহাঃ প্রতিপদপ্রোন্নীলদানন্দদাং

যামাহ্বায় সমস্তমস্তকমণিঃ কুরস্তি শ্বে রশে।

তান্ ভক্তানপি তাক্ ভক্তিমপি তং ভক্তপ্রিয়ং শ্রীহবিং

বন্দে সন্তমর্থয়েৎহুদিরসং নিত্যং শবণং ভজে।

—বিকুপুৰী সন্ন্যাসী, ভক্তি-বত্কারনী, কান্তি-মালা টীকা

২। যন্নামধেয়েন ভবাক্ষিমঞ্জসা তর্থা সমুত্তীর্ষ নবঃ পবং পদং।

প্রাপ্নোতি পাতক্যপি তং সনাতনং সদা সদানন্দমুপায়হে হৃদি।

—শঙ্করদেব, ভক্তি-বত্কার, ১

নমস্কাৰ

মৎস্য কৃষ্ণ নবসিংহ বামন পৰশুৰাম
 হলীৰাম বাৰাহ শ্ৰীৰাম ।
 বুদ্ধ কঙ্কি নামে দশ আকৃতি ধৰিছা কৃষ্ণ
 তযু পারে কৰোহো প্ৰণাম ॥ ৩

উপদেশ

একান্ত ভকতসৱে নিগুণ কৃষ্ণ গুণ
 গাৱে সদা বসিয়া যথাত ।
 বৈকুণ্ঠক পৰিহৰি যোগীৰো হৃদয় এৰি
 থাকি হৰি সাক্ষাতে তথাত ॥ ৪
 কৰ্ম্মত বিশ্বাস যাৰ হিয়াত থাকন্তো হৰি
 আতিশয় দূৰ হোন্ত তাৰ ।
 দূৰতো বিদূৰ হোন্ত তাৰ ॥
 অহঙ্কাৰ থাকন্তোও সাক্ষাতে কৃষ্ণক পাৱে
 শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন ধৰ্ম্ম যাৰ ॥ ৫

৪ । নাহং তিষ্ঠামি বৈকুণ্ঠে যোগিনাং হৃদয়ে ন চ ।
 মন্ত্ৰজ্ঞা যত্র গায়ন্তি তত্র তিষ্ঠামি নাবদ ।
 —বৃহন্ন্যাসদীয় পুৰাণ, ১১.৪, নাবদ-সংহিতা, ১.৭

৫ । হৃদিস্বেহৈপ্যভিদূৰতঃ কৰ্ম্মবিক্ষিপ্তচেতসাম্ ।
 আক্ৰমন্তিভিব্ৰাহ্মোহৈপ্যভ্যাপেতন্তপান্ননাম্ ।

ষিটোজনে শুদ্ধভারে হবিত শবণ লৈয়া
 হবিক সুহৃদ বুলি আছে ।
 হবির প্রসাদে সিটো বিদ্বির মুগুত ভবি
 দিয়া হবি-গুণ গয়া নাচে ॥ ৬

সকল নিগমে লতা তার অবিনাশী ফল
 কৃষ্ণ-নাম চৈতন্য-স্বরূপ ।
 সুমধুর সুমঙ্গল শ্রদ্ধায়ে হেলায়ে লৈয়া
 নব মাত্র তবে ভর-কুপ ॥ ৭

অব্যক্ত ঈশ্বর হবি কিমতে পূজিবা তাক
 ব্যাপকত কিবা বিসর্জন ।
 এতারন্ত মূর্তিশূন্য কেনমতে চিন্তিবাহা
 বাম বুলি শুদ্ধ কবা মন ॥ ৮

৬ । তথা ন ত্তে মাধব তারকাঃ কচিং
 ব্রহ্মস্তি মার্গাং ছরি বন্ধ-সৌন্দর্য্যঃ ।
 ত্মাভিগুপ্তা বিচবন্তি নির্ভয়া ।
 স্নিনায়কানীকগম্ধ্বং প্রভো ॥
 —ভাগবত-পুৰাণ ১০.২.৩৩

৭ । মধুবমধুবমেত্তমঙ্গলং মঙ্গলানাং
 সকলনিগমরসীসংকলং চিংস্বকপং ।
 সকুদপি পকিগীতং শ্রদ্ধয়া হেলয়া হ্বা
 কৃষ্ণরব নবমাত্রং ভাবয়েৎ কৃষ্ণনাম ॥
 —প্রভাস-পুৰাণ

৮ । অব্যক্তস্ত কথং পূজা ব্যাপকে কিং বিসর্জনম্ ।
 অন্তত্বাং কথং ধ্যানং নামমাত্রাং শুচিভবেৎ ॥

যিটোজনে কৃষ্ণ-কথা বিচারে সময়ে মনে
 ধৈর্য্য ধরি ক্রণেক থাকয় ।
 যত তীর্থ স্নান দান দেব-পিতৃ-যজ্ঞ যাগ
 যোগাদিবো ফলক পায় ॥ ৯
 যাব পুত্রসরে ঐত হবিত শবণ লৈয়া
 হবি-গুণ গারে শুদ্ধভারে ।
 দধি তুষ্ণ ঘৃত মধু নদীর জলক পিয়া
 পিতৃগণে তৃপিতিক পারে ॥ ১০
 সেহিসে সকলে শাস্ত্র পড়িলে শুনিলে সিসি
 অনুষ্ঠান সমস্তে কবিল ।
 নিবাশা ঈশ্বর কৃষ্ণ তাহাক্ক সমুখ ভৈল
 আশাক যিজনে পিঠি দিল ॥ ১১
 অপবিত্র যিটো আতি পবিত্র হোরোবা যদি
 সমস্তে অবস্থা আছা পায় ।

- ৯ । স্নাতং তেন সমস্ততীর্থসলিলে দত্তা চ পৃথী বিজে
 যজ্ঞানাঞ্চ হৃতং সহশ্রমযুতং দেৱাশ্চ সম্পূজিতাঃ ।
 সত্বশ্চেন স্ততর্পিতাশ্চ পিতবঃ স্বর্গঞ্চ নীতাঃ পুনঃ
 যজ্ঞ ব্রহ্ম-বিচাৰণে ক্রণমপি প্রাপ্নোতি ধৈৰ্যং মনঃ ॥
- ১০ । বিহায় সর্বকর্মাণি যে কুরন্তি হনৌ বতিম্ ।
 আক্ষোটিরস্তি রয়ন্তি তেবাং পিতৃপিতামহাঃ ॥
 তুষ্ণঃ আক্ষোটিরস্তি পিতবঃ অনুতস্তি পিতামহাঃ ।
 বৈকরোহংসুকুলে জাতঃ সন্নঃ সন্তাবয়িষ্যতি ॥
- ১১ । তেনাধীতং শ্রুতং তেন তেন সর্বম্নুষ্ঠিতং ।
 যেনাশাং পৃষ্ঠতঃ কৃদ্বা নৈবাশ্রময়লধিতম্ ॥

কমললোচন যিটো সূমবে তাবেসে শুদ্ধ
 বাহিৰে-ভিতৰে হোৱে কায়া ॥ ১২
 সেহিসে চতুৰ যিটো পুণ্যৰ নিদান-ভূত
 নাৰায়ণ-নামক উচ্চৰে ।
 অচতুৰ সিসি আতি পাপৰ নিদান-ভূত
 নামে অৰ্থবাদ যিটো কৰে ॥ ১৩
 মহেশে বোলন্ত মোৰ বকাবাদি নাম শুনি
 পৰম প্ৰসন্ন হোৱে মন ।
 শুনিয়ে পাৰ্ব্বতী মঞি মনত শঙ্কঞো বঞ্চে
 বাম বুলিবেক ইটো জন ॥ ১৪
 কৰ্ণ-পথে ভকতৰ হিয়াত প্ৰৱেশি হৰি
 ছৰ্ব্বাসনা হৰা সমস্তয় ।
 জলৰ যতেক মল যেহেন শবত-কালে
 স্বভাৱতে নিৰ্ম্মল কৰয় ॥ ১৫

১২ । অপৱিত্ৰঃ পৱিত্ৰো হ্য সৰ্বাৱস্থাং গতৌতপি হ্য ।

মঃ স্তবেৎ পুণ্ডৰীকাকং স বাহ্যভাস্তবং শুচিঃ ॥

—ভৱিষ্য-পুৰাণ (?)

১৩ । অহো হি লোকে চতুৰাচতুৰে বে পুণ্যন্ত পাপন্ত নিদানভূতে ।

উচ্চাৰণাদেৱ মুনীন্দ্ৰমুখ্যা নাৰায়ণশ্চেতি তথার্থবাদঃ ॥

—বৃহন্নাবদীয়-পুৰাণ, ১.৬০

১৪ । বকাবাদীনি নামানি শূদ্ৰতো মম পাৱতি ।

মনঃ প্ৰসন্নভামেতি বামনামাভিশঙ্কয়া ॥

১৫ । প্ৰৱিষ্টঃ কৰ্ণবন্ধেণ স্বানাং ভাৱসৰ্বোকহম্ ।

ধুনোতি শবলং কৃকঃ সলিলন্ত যথা শবৎ ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ, ২.৮.৫.

ছয়া দেৱ দিগম্বৰ ভস্ম-বিভূষিত-অঙ্গ
শিবত ধৰিছা জটা-ভাৰ ।

মহেশে সেৱন্ত যাক হেন হৰি বিনে আন
কোন শ্ৰেষ্ঠ দেৱ আছে আৰ ॥ ১৬

ব্ৰহ্মা আদি দেৱগণে নিচল সম্পত্তি মনে
লক্ষ্মীক সেৱন্ত তপ কৰি ।

লক্ষ্মীও সেৱন্ত যাক হেন মহেশ্বৰ বিষ্ণু
আন কোন দেৱ তাক সৰি ॥ ১৭

সমস্ত-বেদান্ত-সাৰ মহাভাগৱত শাস্ত্ৰ
ইহাৰ অমৃত-বস পাই ।

পৰম সন্তোষে পান কৰিল যিজনে তাৰ
অমৃত বসত বতি নাই ॥ ১৮

মহাভাগৱত-বস মাধৱৰ নাম-যশ
আক পান কৰিল যিজনৈ ।

১৬ । যমুদ্ভিঃ সদা নাথো মহেশোহপি দিগম্বৰঃ ।
জটিলো ভস্মলিপ্তাঙ্গস্তপস্বী বীক্ষ্যতে জনৈঃ ।
ততোহধিকোহস্তি কো দেৱো লক্ষ্মীকান্তমধুৰিষঃ ।

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-৭৩

১৭ । ব্ৰহ্মাদয়ো বহুভিধং যদপাক্ৰমোক্ষকামান্তপঃ সমাচবন্ ভগৱৎপ্ৰপন্নাঃ ।
সা শ্ৰীঃ স্বৰাসমবহিন্ৱনৱনং বিহায় যৎপাদসৌবভমমলং ভক্ততেহুৰুক্তা ।

১৮ । সৰ্ব্বেদান্তসাৰং হি শ্ৰীভাগৱতমিষাতে ।
ভক্তসামৃততৃপ্তস্ত নাশ্বত্ৰ শ্ৰাদ্ৰতিঃ কচিৎ ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১২.১৩.১৫

কৃষ্ণ চরণে চিত্ত দিয়া মোক্ষ-আদি বসে
বতি আব নকবয় মনে ॥ ১৯

কৃষ্ণ নামক সদা কীর্তন কবয় যিটো
মনে দৃঢ় কৰিয়া নিশ্চয় ।
নিষ্কাম হোক বা যদি সকাম হোরয় তাক
কদাচিতো কলি নবাধয় ॥ ২০

চাণ্ডাল পর্য্যস্ত কবি জগতৰ উপকারী
নাহি নাম-গুণ বিনে আন ।
সেহিসে কাৰণে হবি নিজ-যশ-প্রিয় ভৈল
ভগবন্ত ভকতৰ প্রাণ ॥ ২১

বিহেতু চৈতন্য-পূর্ণ পৰমাত্মা-রূপে হবি
হৃদয়ত আছন্ত প্রকাশি ।
ভাতেসে ইন্দ্রিয়গণ ভূত প্রাণ বৃদ্ধি মন
প্রবর্তে যতেক জড়বাশি ॥ ২২

১৯ । ভক্তিং লক্ৰতঃ সাধো কিমন্তদবশিষ্যতে ।

পীড়া পীযুষমমৃতং পাতয়্য নারশিষ্যতে ।

২০ । অহো বাঢ় হবেনাম কীর্তয়ন্তি চ যে নবাঃ ।

নিকামো হ্য সিকামো হ্য ন কলির্বাধতে কচিৎ ।

—বৃহন্নাবদীর-পুৰাণ, ৩৮.১৯

বাম-কৃষ্ণ-হৰি-নাম সৰ্ব-ধৰ্ম-অমুপাম

সকল নিগম-তত্ত্ব-সাৰ

যাত পৰে ধৰ্ম নাহি আৰ।

হেন নাম লুপ্তমৰি কমন ভাবসা কৰি

বৈয়া আছা ভৱ তৰিবাৰ ॥ ২৩

বিষ্ণু-পাদোদক গঙ্গা মহেশে সহিতে ইটৌ

জগতকে পৱিত্ৰ কৰয়।

হেন কৃষ্ণ বিনে কোন ভগৱন্ত হেন ইটৌ

শব্দৰ স্বৰূপ আছয় ॥ ২৪

পুণ্য-অৰণ্যৰ মাজে মাধৱৰ নাম-সিংহ

প্ৰকাশ কৰয় আতি বড়ে।

যাৰ ধনি শুনি ভয়ে মহাপাপ-হস্তীচয়

পলায় আতি ত্ৰাসত জৱড়ে ॥ ২৫

আপুনি আপুন বন্ধু আপুনি আপুন শত্ৰু

আপুনি আপুন বাখে মাৰে।

২৪। তথাপি বৎপাদনধাৱহষ্টং জগদ্বিকোপহতাৰ্হণান্তঃ।

সেশং পুনাতান্ততমো মুকুন্দাৎ কো নাম লোকে ভগৱৎপদাৰ্হঃ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.১৮.২১

২৫। পুণ্যাৰণ্যে নৃসিংহৈকনামসিংহো ত্ৰিৰাজতে।

বদ্বাদতঃ পলায়ন্তে মহাকল্মষকুল্লবাঃ।

হৰিক নভজি নৰে আপুনি হোৱয় নষ্ট
হৰি ভজি আপুনাক তাৰে ॥ ২৬

হুল্লভ মনুষ্য-তনু লভিয়া পশুৰ যোগ্য
বিয়ৰ আশা পৰিহৰা ।

সস্তৰ সজত বসি সুখে হৰি-গুণ গায়
সন্তোষ-অমৃত পান কৰা ॥ ২৭

হৰি-নাম-কীৰ্ত্তনত নাহি কাল দেশ পাত্ৰ
নিয়ম সংযম একো বিধি ।

হৰিত শৰণ লৈয়া কেৱলে হৰিৰ নাম
কীৰ্ত্তন কৰন্তে হোৱে সিদ্ধি ॥ ২৮

২৬ । আত্মৈৱ হ্যাত্মনো বন্ধুবাত্মৈৱ বিপুবাত্মনঃ ।

হস্তি বন্ধুতি চৈৱাত্মা হৃৎসাধুসমাগমে ।

তুংক° আত্মৈৱ হ্যাত্মনো বন্ধুবাত্মৈৱ বিপুবাত্মনঃ ।

—ভগৱদ্গীতা, ৬.৫

২৭ । লক্ণা হুল্লভমিদং বহুসন্তৱান্তে মানুষ্যমৰ্থদমনিত্যহুধম্ ৱিহায় ।

গায়ন গুণান্ স্বৰবিপোঃ কিল সাধুসঙ্গে সন্তোষসীধুমধুনা পিৱ সাদবেণ ॥

২৮ । ন কালনিয়মঃ কশ্চিন্ন দেশনিয়মস্তথা ।

নামৌচাৰ্দৌ নিৰ্ভুক্তিঃ শ্ৰাৎ শ্ৰীহৰে'নান্নি লুক্কক ॥

তুংক° ন দেশনিয়মো নৈৱ নিয়মঃ কালসংখ্যয়োঃ ।

নোৎসৃষ্টাৰ্দৌ নিবেধোহস্তি হৰে'নামানি লুক্কক ॥

—বিষ্ণুবহুশ (ভক্তি-ৱিৱেক, ৩৩ঃ)

ন দেশকালনিয়মো ন শৌচাশৌচনিৰ্ণয়ঃ ।

পবং সংকীৰ্ত্তনাদেৱ বামনামেতি হৃচ্যতে ॥

—কৃষ্ণ-পুৰাণ (ভক্তি-ৱিৱেক, ৩৩৩)

পা° ২৭ । সন্তোষ-অমৃত—সন্তোষে অমৃত ।

২৮ । সিদ্ধি—হৰি ।

বিষয়-সম্বন্ধ-সুখ সমস্তে যোনিতে পায়
 হবি-সেরা একো ধানে নাই।
 হবি সেরা যোগ্য কেবলে মনুষ্য-তনু
 জানি ফুৰা হবি-গুণ গাই ॥ ২৯
 মৃত্যুৰ মুখত পৰি আছে যিটো সিটো নৰে
 হবি-গুণ-কীৰ্ত্তন নকৰে।
 মৃত্যু তৰিবার জানা নাহিকে উপায় আন
 হবি-নাম-কীৰ্ত্তনত পৰে ॥ ৩০
 মৃত্যু তৰিবার যত আছয় উপায় আন
 বিঘিনি-দূষিত নিবস্তবে।
 বিঘিনি-বহিত যত মাধৱৰ গুণ-কৰ্ম্ম
 কীৰ্ত্তন কৰন্তে সুখে তৰে ॥ ৩১
 লুক্ক-মতি মনুষ্যৰ হবি-কীৰ্ত্তনত পৰ
 নাহিকে বহুশ্র-বিত্ত আৰ।
 আন আশা পৰিহৰি মাধৱক মনে ধৰি
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰা সাৰ ॥ ৩২

-
- ২৯ । যোগান্তৰেহপি ভোগাদিসম্পাদনং শক্যং ।
 জ্ঞানার্থং তদৈব যত্নিতর্যামিত্যাহ ।
 ৩০ । মৃত্যোর্মুখে সম্পত্তিতো মনুষ্যো লীলাং হৰ্বেৰ্গায়তি নো কথং হৈ ।
 নহস্ত্যপায়োহস্তবঃ প্রতর্ভুং মৃত্যুং হৰেঃ কীৰ্ত্তনমস্তবেণ ।
 ৩১ । সন্ত্যপায়ো বহরঃ সন্তে ত্তে স্ত্রিয়দূষিতাঃ
 কেয়লাং স্ত্রিয়বহিতং শ্ৰীহৰেন্নামকীৰ্ত্তনম্ ।
 ৩২ । গুণস্ত্রিত্তং হৰেন্নাম লুক্কনুর্দ্ধেৰ্ণ চাপবম্
 অন্তাশাং ত্যজ কুক্ৰ কীৰ্ত্তনং কুৰ তদ্বতঃ ।
 (অতোহস্তাশাং পৰিত্যজ্য কুৰ শ্ৰীহৰিসংকীৰ্ত্তনম্ ।)

কৃষ্ণৰ হৃদয় চাক লক্ষ্মীৰ নিবাস-থান
মুখ নয়নৰ পান-পাত্ৰ ।

দিগপাল সমস্তৰ আশ্ৰয় কৃষ্ণৰ বাহু
ভকতৰ পাদ-পদ্ম মাত্ৰ ॥ ৩৭

পৰম ঈশ্বৰ দেৱ কৃষ্ণক নপাৰে লাগ
তপ জপ যাগ যোগ দানে ।

একান্ত ভক্তৰ পদ- বেণু শুদ্ধ-চিত্তে মাথে
অভিষেক নকৰয় মানে ॥ ৩৮

গ্রাম্য-কথা-বিনাশন উত্তম শ্লোকৰ গুণ
প্ৰসন্নয় সাধুৰ সঙ্গত ।

তাক অম্বুদিন ষিটো সেৱে তাৰ সতী মতি
হোৱে বাসুদেৱ-চৰণত ॥ ৩৯

সেহিসে দিনক ভাই ছুৰ্দ্দিন বুলিয়া মানি
মেঘাচ্ছন্ন নোহয় ছুৰ্দ্দিন ।

৩৭ । শ্ৰীমো নিবাসো যন্তোবঃ পানপাত্ৰং মুখং দৃশাং ।

বাহরো লোকপালানাং সাবজানাং পদাম্বুজম্ ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১.১১.২৬

৩৮ । বহুগণৈতত্তপসা ন যতি ন চেজ্জয়া নিৰপণাদ্গৃহায়া ।

ন ছন্দসা নৈৱ জলাগ্নিস্থৰ্ধৈৰ্বিনা মহৎপাদবজ্জোহভিষেকম্ ;

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৫. ১২.১২

৩৯ । যত্রোত্তমশ্লোকগুণাহুৱাদঃ প্ৰসন্নতে গ্রাম্যকথারিঘাতঃ ।

নিবেদ্যমাণোহম্বুদিনং মুমুক্শামৰ্তীং সতীং বচ্ছতি ৱাসুদেৱে ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৫.১২.১৩

পা° ৩৯ । গুণ—অৰ্থ । সতী—গতি ।

৪০ । মেঘাচ্ছন্ন—মেঘচৰ্ণ । বুলিয়া—বুলিয় ।

হরি-কথা-অমৃতব সম্যক-আলাপ-বসে
যিটোদিন হোরয় বিহীন ॥ ৪০

আত্ম-ঈশ্বরক লাগ প্রত্যেকে সততে পাই
নপাই জ্ঞানা তাক্ অবিদ্যাতে ।
অবিদ্যা নশিলে লাগ কৃষ্ণক পাবয় যেন
কণ্ঠ-লগ্ন বস্ত্রক সাক্ষাত ॥ ৪১

নিন্দা

নাবায়ণ হেন ইটো শব্দ আছেয়ে মুখে
বশবর্তী বচন আছেয় ।
তথাপি অদ্ভুত কিনো ঘোব নবকত মজি
মল-মতি মনুষ্য মবয় ॥ ৪২

৪০ । তদ্দিনং দুর্দিনং মশ্বে মেঘাচ্ছনং ন দুর্দিনং ।
যদ্দিনং হবিসংলাপকথাপীমুখরঞ্জিতম্ ॥

৪১ । আত্মানং সততং প্রাপ্তং হুপ্রাপ্তরদবিশ্ভয়া ।
তন্নাশে সত্যরত্নাতি স্বকণ্ঠাতবণং যথা ॥

৪২ । নাবায়ণেতি শব্দোহস্তি রাগস্তি রশবর্তিনী ।
তথাপি নবকে ঘোবে পতন্তীতি কিমদ্ভুতম্ ॥

—পাতৱী-গীতা

ভুংক° তিষ্ঠন্তি মম নামানি তিষ্ঠন্তি বদনানি চ ।

তথাপি নবকে ঘোবে পতন্তি বালিণাঃ সখে ॥

—বৈষ্ণৱামৃতসংঘি, ৮৩

তৰ্ক-শাস্ত্ৰ মহাব্যাত্ৰী তাহান নিপুণ পতি
 তাৰ শিষ্য ভৈল পুত্ৰ-প্ৰায় ।
 সংসাৰ বনত পশি পতি-পুত্ৰ সম্বন্ধিতে
 উপনিষৎ-খেলু ধৰি খায় ॥ ৪৩

সৰ্ব-শ্ৰুতি-শিবোবদ্ব ভাগৱত-বন-মাজে
 হৰি-নাম-সিংহ প্ৰকাশয় ।
 তাৰ মহাধ্বনি শুনি নিজ পৰিয়ার সমে
 তৰ্কব্যাত্ৰী পলায় ছয়া ভয় ॥ ৪৪

স্বৰূপ গোৱিন্দ মুঢ় বোলহ গোৱিন্দ মুঢ়
 ভজহ গোৱিন্দ সৰ্বক্ষণে ।
 মৰণ সন্নিতে পাইলে গোৱিন্দেমে বাধিবন্ত
 নবাধিবে 'ডুকুঞ কৰণে' ॥ ৪৫

৪৩ । তৰ্কশাস্ত্ৰ মহাব্যাত্ৰী পতিপুত্ৰ বিধাবধঃ ।
 তচ্ছিষ্টান্তংসুতপ্ৰায়ো তৰ্ককোপনিষদগৱান্ ।

৪৪ । সৰ্বশ্ৰুতিশিবোবদ্বভাগৱতাবশ্যে
 হৰিনামসিংহো বিৰাজতেধ্বনি ।
 তৎশব্দং শ্ৰুত্বা সনিম্নগতিপুত্ৰা
 তৰ্কব্যাত্ৰী তুৰ্গং ত্ৰাসাদ্দুৱতি ।
 ত্ৰীভাগৱতটীয়াং বাজতে নামকেশৰী ।
 তীতা ত্ৰৱতি যন্নানাং তৰ্কব্যাত্ৰী সগোষ্ঠিভিঃ ।

৪৫ । স্বৰূপ গোৱিন্দং বদ গোৱিন্দং গোৱিন্দং ভজ মুঢ়মতে ।
 প্ৰাপ্তে সন্নিকিতে মৰণে ন হি ন হি বন্ধতি ডুকুঞকৰণে ॥

পা° ৪৪ । সৰ্ব-শ্ৰুতি—সবধতী ।

৪৫ । সন্নিতে—সনিতে । ডুকুঞ—ডুকন ।

ঈশ্বর কৃষ্ণক ঘিটে অশু দেহতাব সম-
বোলয় অধম মূঢ়-মতি ।

চৌবাশী নবক ভুঞ্জি পাপব যোনিত সিটো
অবশ্যে ছইবেক উতপতি ॥ ৪৬

মায়া আদি কবি যত সমস্তে জগতে জড়
কৃষ্ণেসে চৈতন্য আত্মা শুদ্ধ ।

চৈতন্য কৃষ্ণক এড়ি জড়ক ভজিয়া মবে
কিনো লোক অধম মুগ্ধ ॥ ৪৭

তপ জপ তীর্থ ব্রত যাগ যোগ যজ্ঞ দান
কাকো মুসুমবে মৃত্যু-বেলা ।

মবস্তাজনক বেঢ়ি বোলে সরে বাম বোলা
হেন নাম এতিথনে হেলা ॥ ৪৮

৪৬ । অশুদেহসমং স্নিকং বে বদন্ত্যঙ্গমেধসঃ ।
ভেবাং রৈ নিবসে স্বাসঃ পাপবোনিম্ব চোত্তরঃ ॥

৪৭ । মায়াদয়ো জড়াঃ সরে কৃষ্ণ শুদ্ধচিদ্বনঃ ।
জড় ভজন্তি তং ত্যক্ত্বা অহো মুঢ়া ব্রজন্ত্যথঃ ॥
মায়াদয়ো জড়াঃ সরে কৃষ্ণ শুদ্ধচিদ্বনঃ ।
তমনাদৃত্য মুঢ়াস্বা কিমর্থং ভজতে জড়ান্ ॥

৪৮ । যাগযোগযজ্ঞদানতপোজপতীর্থব্রতান্নস্বগমে ন স্নবন্তি । সরে ত্রিমাংস
জনং মধ্যং কৃৎবা বাম উচ্চৈকচ্যতাং শুভ্র হেলা ন কর্তব্য৷ ॥
তপোযোগাদিকং কর্ম ন স্নবেদন্বনির্গমে ।
ত্রিমাংসমার্ভ্যোচ্চৈর দ বামমনস্তথাঃ ॥

পবলোক-সময়ৰ বান্ধৱ হবিৰ নাম
সৰ এড়ি বিহেতু স্মৰবে।

এতিখনে কি কাৰণে হেনয় হবিৰ নাম
মল-মতি নৰে স্মস্মৰবে ॥ ৪৯

ছুৰ্ছোৰ সংসাৰ ইটো ব্যাধিৰ ঔষধ মহা
তেজি হবি-নামক সম্প্ৰতি।

কমন উপায়ে আন পণ্ডিতসকলে আৰে
লভিবেক আপুন মুকুতি ॥ ৫০

লভিয়া মনুষ্য-তনু যিসৰ পণ্ডিত নৰে
নসাধিলে গতি আপুনাৰ।

কৌটি জনমক লাগি সংসাৰ-সাগৰে মজি
ফুৰিবেক ভুঞ্জিয়া নিকাৰ ॥ ৫১

৪৯। সৰ্বং ত্যজ্য। প্ৰাণবোধে বহুৰ্হবিনাম স্মৰেৎ।
তন্নাম কল্মষীকৃত্য কিম্ স্মৰন্তি সৰ্বদা।

প্ৰেত্যান্যং পৰমো বহুৰ্হবেন্নামৈম্ব কেরলং।
তন্নাম কল্মষীকৃত্য তন্নাম ন স্মৰেৎ কথম্।

৫০। অগহায় হবেন্নাম যোবসংসাৰভেবজ্জম্।
আস্মনো লভতে মুক্তিঃ কেনোপায়েন পণ্ডিতঃ।

৫১। যো বুধো মানুষ্যং দেহং লভ্য। ন সাথয়েন্নপণ্ডিতঃ।
স জন্মকোটিং সংসাৰে মজ্জন্ ভোক্তাতে দ্বাতনাম্।

পণ্ডিতঃ মানুষ্যং লভ্য। ন গতিং সাথয়েন্নবঃ।

দ্বঃখং ভুঞ্জ্য জন্মকোটিং সংসাৰে মজ্জতি পুনঃ।

পা° ৪৯। বিহেতু—আহেতু।

৫০। আপুন—আপুনি।

গোরিল্লক নবাধিয়া কোন কালে কদাচিত
 স্তম্ভী হয় আছে কোনজন।
 হেন শিক্ষা মনে ধবি ডাউকে বোলয় সদা
 'কোবা কোবা' কুবাক্য-বচন ॥ ৫২

শঙ্কবেসে শুদ্ধমত ঈশ্বর-ভক্তির তত্ত্ব
 প্রচাৰিলা শাস্ত্র-সাব জানি।
 তাহাঙ্ক নজানি মূঢ়ে জীৱিকাৰ অৰ্থে ফুৰে
 আপুনাৰ মহত্ব বখানি ॥ ৫৩

শঙ্কবে সংশয় ছেদি শাস্ত্রৰ তত্ত্বক ভেদি
 প্রচাৰিলা কৃষ্ণৰ ভকতি।
 তাঙ্ক এৰি কি কাৰণে আনক বোলয় গুৰু
 কিনো লোক মহামূঢ়-মতি ॥ ৫৪

৫২। অনাবাধিতে গোরিল্লে কোৱা কুত্ৰ স্তম্ভী ভৱেৎ।
 এরশ্বৰতি চ দাত্যাহঃ কোৱা কোৱা ক কোৱা ক কোৱা।

৫৩। কেশৱান্ন পৰো দেৱো ন নামঃ স্বৰ্গ উত্তমঃ।
 শঙ্কৱান্ন পৰো গুৰুৰ্ণ ভক্তিঃ সঙ্কনাথিনা।

—আচাৰ্য-সংহতি, ৩৬

শঙ্কৱান্ন পৰো গুৰুঃ ন ভক্তানাং পৰো বহু ইতি চ পাঠঃ।

৫৪। তন্ত্ৰোপদেশনাশ্ৰিত্য বহৱো মনুজাস্তদা।
 ভৱবন্ধৱিনিমুক্ত্য যাত্তন্তি কেশৱান্নম্।

—আচাৰ্য-সংহতি, ৩৭

নজ্ঞানে শাস্ত্রৰ নয় যেন আসে তাকে কয়
ছেদিবাক নপাবে সংশয় ।

শুক বোলাই তথাপিতো ফুবয় লোকৰ মাজে
মাগ্ন্য-সতকাৰ খুজি লয় ॥ ৫৫

বচনে কেবলে মাত্র হৰিত শৰণ লয়
চিন্তে আন দেৱক ভজয় ।

জানিবাহা কদাচিতো সিদ্ধি সিটো নলভয়
হৰি তাৰ সন্তোষ নোহয় ॥ ৫৬

আগম নিগম তৰ্ক পুৰাণ ভাৰত যত
ইতিহাস তন্ত্র-মন্ত্রচয় ।

হে হৰি তোমাতেসে খেলায়ে কেবলে বাদ
তোম্বাৰ তত্ত্বক নজানয় ॥ ৫৭

ঐশ্বৰ্য্য ভোগৰ মদে মত্ত হয় ইশ্বৰত
পৰাঙ্গুথ ভৈলা যিটোজন ।

৫৬ । স্বাচা বদেষ্কৰ্ণেৰ্নাম চেতোংগ্ৰদেৱতাং ভজ্জেৎ ।
ন স সিদ্ধিমব্ৰাহ্মোতি তন্ত তুষ্ণতি ন হৰিঃ ।

৫৭ । স্বাং বহবা বৰ্ণয়ন্তি, তত্ত্বক কেংপি ন জানন্তীত্যাহ—
স্বাং ব্রহ্ম কেচিদব্ৰহ্মভ্যত ধৰ্মমেকে
একে পবং সদসতোঃ পুৰুষং পবেশম্ ।
অগ্ৰে ব্ৰহ্মন্তি নব্ৰহ্মন্তিবৃতং পবং স্বাং
কেচিৎস্বাপুৰুষমব্ৰাহ্মণ্যতত্ত্বম্ ।

যেন জীর্ণ গাই সিটো ছর্ঘোব সংসার-মহা-
পঙ্কে পরি হোরয় মগন ॥ ৫৮

হবি-নাম ধ্বজ কবি বেদ-পথ পবিহবি
ফুবে আতি পাষণ্ডসকল ।

ইহ-পবলোকে ভ্রষ্ট ছয়া পেট পুষি মাত্র
ফুবে আতি পবম নিষ্খল ॥ ৫৯

প্রার্থনা

তুমি চিত্ত-বৃদ্ধি মোব প্রবর্তক নাবাযণ

তুমি নাথ মঞি নাথরস্ত ।

চবণ-ছত্রব ছায়্যা দিয়া দূব কবা মায়া

কবা দায়া মোক ভগরস্ত ॥ ৬০

তুমি মোব অন্তর্যামী তযু ভৃত্য ভৈলো আমি

জানি কৃপা কবা হবীকেশ ।

দাস্তে ত্বণ তুলি লঞেঁৱা যিমতে সেরাত বঞেঁৱা

দিয়ো মোক সেহি উপদেশ ॥ ৬১

৫৮ । ভোগৈর্ধর্মদোম্মত্তস্তত্ত্বজ্ঞানপৰাধুথঃ
সংসাৰাথো মহাপঙ্কে জীর্ণা গোবিন্দ মজ্জতি ।

৫৯ । হবিনাম ধ্বজীকৃত্য ত্যজ্জ্বা রৈ বেদপঙ্কতিঃ ।
শিরোদবপবো ভ্রষ্টঃ স ইগায়ত্র নংক্যতি ।

পা° ৫৯ । আতি—কতো ।

৬০ । চিত্ত-বৃদ্ধি—চিত্ত-বিস্ত ।

৬১-৬৩ ॥—(১৩২ বোঝাব পিচ্চত আছে ।)

তুমি ভক্ত-কল্পতক বাহিবে ভিতবে গুণ

তুমি বিনে নাহি মোর আৰ।

কৃপা কৰা হে হবি চৰণত বক্ষা কৰি

দিয়ে মোক সেৱা-বস-সাৰ ॥ ৬২

তুমি হবি কৃপাময় বাহিবত গুণ-ৰূপে

অশুগ্রহ কৰি আছা মোক।

অন্তৰ্যামী গুণ ৰূপে তাকে সত্য কৰা মোৰ

তযু নামে সদা বতি হৌক ॥ ৬৩

হে ভগৱন্ত গুণ তযু পদে মন মোৰ

যিকালত খিতিক লভয়।

তোক্ষাৰ কৃপাত তেৱে সমস্তে সাধন-শ্ৰম

এবাই সুখী হুইবোহো নিশ্চয় ॥ ৬৪

হে প্রভু নবহবি তোক্ষাৰ চৰণ দুই

প্ৰেমভাৱে স্মৰণ-হুইত।

যথাকথকিত-ৰূপে অহনিশে প্রভু মোৰ

সুস্মৰণ হুইক সুলভ ॥ ৬৫

৬৪। যদা 'পবানন্দগুবো ভৱংপদে পদং মনো মে ভগৱ'ল্পভত।

তদা নিবস্তাখিলসাধনশ্ৰমঃ শ্ৰয়েয় সৌখ্যং ভৱতঃ কৃপাতঃ।

—শ্ৰীধৰদ্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা, ১০.৮৭.৩৩

৬৫। চৰণস্মৰণং প্ৰেমণা তৱ দেৱ সুহৃদভিঃ।

যথা কথকিতং হবে মম ভূমাদহনিশম্।

—শ্ৰীধৰদ্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা, ১০.৮৭.২৩

হে প্ৰাণ-বন্ধু কৃষ্ণ কৃপাৰ সাগৰ হৰি
কৃপা-দৃষ্টি চাহিয়োক মোক ।

সহজ বাসনা-ৰূপ শৰণ দিয়োক নাথ
মোৰ অহঙ্কাৰ দূৰ হোক ॥ ৬৬

নমো বাম কৃষ্ণ হৰি নাৰায়ণ নিৰঞ্জন
নমো দেৱ দৈৱকী-দায়াদ ।

পৰম অনাথ আমি তোমাৰ চৰণে নমি
মাগো প্ৰভু ভকতি-প্ৰসাদ ॥ ৬৭

ব্ৰহ্মা হব পুৰন্দৰ আদি দেৱ নিবন্তৰ
যাত সদা পশয় শৰণে
আৰ আন নাহি ত্ৰিভুৱনে ।

ভকতজনৰ বন্ধু তুমিসে কৰুণা-সিদ্ধ
মোৰ গতি তোমাৰ চৰণে ॥ ৬৮

মায়াৰ নিগ্ৰহে মগ্নি পৰম আত্মৰ ভৈলৈ
প্ৰাণ যত্নপতি জীৱন যত্নপতি ।

অনাথৰ নাথ হৰি তুমি কৃপাময় বিনে
মোৰ আৰ নাহি আন গতি ॥ ৬৯

হে প্ৰভু ভগৱন্ত ইটো সংসাৰত যত
আছে পাপী তাৰ আমি সীমা ।

চৰণে থাপিয়ো মোক পতিত-পাৱন নিজ
দেখা কোন নামৰ মহিমা ॥ ৭০

তোক্ষাত বিমুখ হবি হৈবার দেখিয়া মায়া
মোর মতি কবিলে মোহিত ।

এরে হবি তযু পদে সেরাতে যিমতে বহো
হেন কৃপা কবিতে উচিত ॥ ৭১

নমো নমো নাৰায়ণ প্রসন্ন ছ্যোক হবি
কবিয়োক মায়া ক নিৰ্ঘ্যাণ ।

আপুনার মহিমাক আপুনি বেকত কবি
জীৱক কবিয়ে পবিত্রাণ ॥ ৭২

তোক্ষাব মায়ায়ে হবি কপট গুণক ধবি
মুহিয়াছে আক্ষাক সমূলি ।

গুচায়োক মায়া স্বামী তোক্ষাব চৰণে আমি
ভজিলোহো জয় জয় বুলি ॥ ৭৩

মঞ্জি অনাথক দায়া কবছ পবমানন্দ
দাস বুলি ধবিয়ে মনত
ধৈয়ো নিজ ভূত্যব সঙ্গত ।

আঙ্গুলি মুখত কবো দাস্তে তৃণ তুলি ধবো
কেশ ছিণ্ডি দেঞে চৰণত ॥ ৭৪

৭৩। জয় জয়াজিত জহগজজমাকৃতিমজামুণীতযবাগুপাম্ ।

ন হি ভৱন্তমুতে এতৱন্ত্যমী নিগমসীতগুণার্ণৱতা তৱ ।

—শ্ৰীধৰদাসী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-সীপিকা, ১০.৮৭.১৪

অপবোধ-বিনাশন তযু নাম নাবায়াণ
 জানি নামে পশিলো শবণে
 আন গতি নাহিকে মবণে।
 অপবোধ ক্রমা কবি তুমি দায়াশীল হবি
 মোক বক্ষা করিয়ো চবণে ॥ ৭৫

হে কৃষ্ণ হে বাসুদেয় দেবকী-নন্দন হবি
 নমো নন্দ গোপব কুমার।
 কুপাময় শ্রীগোবিন্দ তযু পদ-অববিন্দ
 করো মই লক্ষ নমস্কার ॥ ৭৬

পদ্ম সম নাভি যাব প্রণামোহো বাবস্বাব
 নমো দিব্য পদ্ম-মালা-ধারী।
 নমো পদ্ম-সম-নেত্র পদ যাব শতপত্র
 নমো ভকতব ভয়-হারী ॥ ৭৭

৭৬। কুকার বাসুদেয়র দেবকীনন্দনার চ।
 নন্দগোপকুমারর গোবিন্দর নমো নমঃ।
 —ভাগবত-পূৰ্বাণ, ১.৮.২১

৭৭। নমঃ পঙ্কজনাভার নমঃ পঙ্কজমালিনে।
 নমঃ পঙ্কজনেত্রার নমন্তে পঙ্কজাবুয়ে।
 —ভাগবত-পূৰ্বাণ, ১.৮.২২

বসুদেব-সুত কৃষ্ণ

তুমি ভকতব ইষ্ট

কংস-চাণূবাদি-বিমর্দন ।

দৈবকী-হৃদয়ানন্দ

জগতব গুণ কৃষ্ণ

তযু পারে কবোহো বন্দন ॥ ৭৮

মোব সম পাপী লোক নাহিকে ই তিনি লোক
তুমি সম নাহি পাপ-হাৰী ।

ই জানি গোরিন্দ মোক যেন যুরাই কবিলোক
তুরা পদে কবোহো গোহাৰি ॥ ৭৯

সহস্র সহস্র আতি অপবাধ দিনে বাতি
কবো মই মহামুঢ়জন ।

আমি প্রভু তযু দাস আকে মানি জগবাস
ক্ষমিয়োক শ্রীমধুসূদন ॥ ৮০

ধৰ্ম্মক জানোহো মঞি তথাপি প্রবৃত্তি নাই
অধৰ্ম্মতো নিবৃত্তি নোহয় ।

৭৮ । বসুদেবসুতং কৃষ্ণং কংসচাণূবিমর্দনং
দৈবকীহৃদয়ানন্দং কৃষ্ণং বন্দ্যে জগৎগুণকম্ ।
—গীতা-মাহাত্ম্য (?)

৭৯ । মৎসমঃ পাতকী নান্তি ভৎসমো নান্তি পাপহা ।
ইতি বিজ্ঞায় গোরিন্দ যথাযোগ্যং তথা কৃষ্ণ ।

৮০ । অপবাধসহস্রাণি ক্রিয়ন্তেহহর্নিশং ময়া ।

দাসোহধর্ম্মমিতি মাং মচ্ছা ক্ষময় মধুসূদন ।

হৃদি-স্থিত হুয়া তুমি যেন কবাবাহা স্বামী
হৃষীকেশ কবিবো তেনয় ॥ ৮১

নজানোহো আরাহন নজানোহো বিসর্জন
পূজা মন্ত্র নজানো কিঞ্চিত ।
এতেকে পবমেশ্বর দাস ভৈলো চরণ
মোর গতি সাধিবে উচিত ॥ ৮২

অমুনাথনা

তোস্কাবেসে অবিজ্ঞায়ে আস্কাক মুহিলে হবি
নজানোহো তোস্কাৰ তস্বক ।
তোস্কাৰ চরণে হবি শরণ পশিয়া সাব
কবিলোহো তোস্কাৰ নামক ॥ ৮৩

৮১ । জানামি ধর্মং ন চ মে প্রকৃতি-
জানাম্যধর্মং ন চ মে নিরুত্তিঃ ।
হুয়া হৃষীকেশ হৃদিস্থিতেন
যথা নিরুক্তোহস্মি তথা কবোমি ।
—পাণ্ডুরী-গীতা

৮২ । আরাহনং ন জানামি ন জানামি বিসর্জনং ।
পূজামন্ত্রং ন জানামি হুং গতিঃ পবমেশ্বর ।

৮৩ । হৃদীকেশরশকোভমায়াবোধিতকর্মতিঃ ।
জাতান্ সংসবতঃ খিলান্ নূহবে পাহি নঃ পিতঃ ।
—শ্রীধৰদ্বানী, ভাগবত-ভারত-দীপিকা, ১০.৮৭.২৯

হে কৃষ্ণ তুমি মাত্র চৈতন্য-স্বরূপ নিত্য
 সত্য শুদ্ধ জ্ঞান অখণ্ডিত ।
 আরব যতেক ইটো তোম্মার বিনোদ রূপ
 চবাচব মায়াব কল্পিত ॥ ৮৪

ভযু গুণ নাম হবি কেবলে নিগুণ মাত্র
 আরব সমস্তে গুণময় ।
 এতেক জানিয়া হবি তোম্মার নামক মাত্র
 কবিলোহো সাব কৃপাময় ॥ ৮৫

মহিমা

কৃষ্ণ-পাদ-পঙ্কজব সেৱাব মহিমা-কথা
 শুনি বড় আনন্দ মিলয় ।
 যাৰ ভকতব সঙ্গে সৰ্ব্ব-পুৰুষাৰ্থ-শিবে
 চড়ি আতি কৌতুক কবয় ॥ ৮৬

যদি ভৱ-ভয়-ভঙ্গ মনে ইচ্ছা কব ভাই
 সদা সাধু-সঙ্গ কবা সাব ।

৮৪ । কৃষ্ণ স্বমের চিত্ররূপে নিত্যোৎখণ্ডিতবোধরান্ ।

স্বদন্তদধিকং স্নিগ্ধং মারাকল্পিতমের হি ।

এক ক্রণমানে মাত্র কেবল সাধুব সঙ্গে
হোরে নার ভর তবিবাব ॥ ৮৭

হবি-কীর্তনব মহা- আনন্দ-সুখক আশে
কতো কতো সর মহাজনে ।

মুকুতি-সুখকো তেজি মহন্তজনব সঙ্গ
খোজে আতি কৃষ্ণব চবণে ॥ ৮৮

কিন্তু ইটো মহাধর্ম মাধরব জন্ম-কর্ম
বেদে যাব নজানে মহিমা ।

হরি-নাম-কীর্তনত মিলে মোক্ষ আদি যত
কীর্তন-সুখব নাহি সীমা ॥ ৮৯

মধুববো সুমধুব হবির কীর্তন-বস
মঙ্গলবো পবম মঙ্গল ।

এতেকেসে মুকুতিকো তেজি হবি-গুণ গায়া
ফুরে মহা মহন্তসকল ॥ ৯০

৮৭ । ইচ্ছসি চেৎসং ভরভয়ভঙ্গং কুব সততং সংসাধোঃ সঙ্গং ।
ক্রণমপি সঙ্গনসঙ্গতিবেকা ভরতি ভরণ্যরভবণে নৌকা ।
—মোহ-মুদগব (ভক্তি-বদ্বাকব)

৮৮ । স্বংকথামৃতপাণোধৌ স্নিহবস্তো মহামুদঃ ।
কুরন্তি কৃতিনঃ কেচিচ্চতুর্গং তৃণোপমম্ ।
—শ্রীধবদ্বামী, ভাগবত-ভার্য-দীপিকা, ১০.৮৭.২০

হবি-ভক্তি-সৰোববে সন্তোষ-অমৃত-জলে
কৃষ্ণ-পান-পদ্ম প্রকাশয়।

বাম-নাম বাজহংস ছানিয়া আবার কবে
শুনি আতি কৌতুক মিলয় ॥ ১৫

সমস্তে তীর্থত স্নান কবিলেক সৰ্ব্ব যজ্ঞ
দীক্ষিত ভৈলেক সিটোজন।

সমস্তে দানব ফল সিসিঙ্গনে পাইলে আতি
যিটো কবে হবিব কীৰ্তন ॥ ১৬

মাধরে বোলন্ত মোক কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি
সদায় স্মৰবে যিটোজনে।

জল হস্তে যেন পদ্ম নবকবপবা তাক
আপুনি উধাবো বঙ্গ মনে ॥ ১৭

যত্বেপি দুৰ্জ্জন কলি হবিব ভক্তি-পথ
কবিলেক বিবল-প্রচাৰ।

একান্ত শৰণে যিটো শ্রৱণ-কীৰ্তন কবে
ওচৰো নচাপে কলি তাৰ ॥ ১৮

১৬। স স্নাতঃ সৰ্বতীৰ্থেষু সৰ্বযজ্ঞেষু দীক্ষিতঃ।
সৰ্বদানফলপ্রাপ্তো বস্ত সংকীৰ্তয়েদ্ধবিম্।

১৭। কৃষ্ণ কৃষ্ণেতি কৃষ্ণেতি বো মাং স্মৰতি নিত্যশঃ।
জলং ভিষা যথা পদ্মং নবকাম্বুধামাহম্।

—পাণ্ডুরী-গীতা ; নবসিংহ-পুৰাণ (ভক্তি-দ্বৈতক, ৩০৭)

১৮। অস্তি ব্রহ্ম-ভক্তির্নাম মহাপ্রভাৱা সিন্ধবোগিনী। সা যত্বেপি কলিনা
দ্বিবলপ্রচাৰিতা, তথাপি তদবললোকিতান্ লোকানবললোকিত্বং ন প্রভৱামো ব্রহ্ম।

ପବମ-ପୁକ୍ତ ଦେବ ପବମ-କାବଣ ପ୍ରଭୁ
 ପବମ-ନୈଶବ ଭଗବନ୍ତ ।
 ସଦାନନ୍ଦ ସଦାଶିବ ସତ୍ୟ ସନାତନ ହରି
 ଜୟ ଜୟ ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଅନନ୍ତ ॥ ୧୧

ଆତ୍ମ-ଉପଦେଶ

ହେ ଜିହ୍ଵା ସଦା ତୋର ମଧୁବେସେ ମାତ୍ର ପ୍ରିୟ
 ଜ୍ଞାନ ତଞ୍ଜି ବସବ ସାବକ ।
 ଆନ ତେଜି ନିବନ୍ତବେ କବିଯୋକ ମାତ୍ର ପାନ
 ନାବାର୍ଯ୍ୟ-ନାମ-ଅମୃତକ ॥ ୧୦୦
 ହେ ଜିହ୍ଵା ତଞ୍ଜି ସଦା ଆତ୍ମାତ ନିର୍ଦ୍ଦୟା ଶୈଳି
 କେନେ ନୋବୋଲସ ବାମ-ବାଣୀ ।
 ସଂସାର-ସାଗରେ ଇଟୋ ହବିସେ ସୁଦୃଢ଼ ନାର
 ଜ୍ଞାନି ହରି ବୁଲିଯୋ କଲ୍ୟାଣୀ ॥ ୧୦୧
 ହେ କର୍ଣ୍ଣ ସଦା ତୋର ଶବ୍ଦ ମାତ୍ରସେ ପ୍ରିୟ
 ତଞ୍ଜି ଶବ୍ଦ ମଧୁବ ଜ୍ଞାନସ ।
 କୋଟି ଅମୃତତୋଧିକ ପବମ ମଧୁବ ଶବ୍ଦ
 ଶୁନ ସଦା କୃଷ୍ଣ-ନାମ-ସର୍ଶ ॥ ୧୦୨

୧୦୦ । ହେ ଜିହ୍ଵେ ବସବାବଜ୍ଞେ ସର୍ବଦା ମଧୁବପ୍ରିୟେ ।
 ନାବାର୍ଯ୍ୟାଧ୍ୟମୟତଂ ପିତ୍ତ ଜିହ୍ଵେ ନିବନ୍ତବନ୍ତୁ ।

—ପାଠ୍ୟ-ଶିକ୍ଷା—

হে মন তোৰ কাম সঙ্কল্প-বিকল্প-ধৰ্ম
তেজি মিছা ব্যাপাৰসকল।

সদায়ে সঙ্কল্প মাত্ৰ কৰিয়ো সুহৃদ মন
কৃষ্ণ-নাম পৰম মঙ্গল ॥ ১০৩

শুনিয়ো হৃদয় হেৰ ব্ৰহ্মাণ্ড ভিতবে যত
বস্তু আছে তোক নোজোড়য়।

তাক তেজি কৃষ্ণ-নাম অক্ষয় অমৃত পিয়া
সন্তোষক লভিয়ো হৃদয় ॥ ১০৪

শুনিয়োক বুদ্ধি তোৰ কেবলে নিশ্চয়-ধৰ্ম
তেজি সৰে বিনাশী বিষয়।

সদা শুদ্ধ সুমঙ্গল অক্ষয় কৃষ্ণৰ নাম
তাকে মাত্ৰ কৰিয়ো নিশ্চয় ॥ ১০৫

শুন হেৰ অহঙ্কাৰ নিচিন্ত আপুন মাৰ
মিছা অহম্মমক তেজিয়ো।

পৰম ঈশ্বৰ কৃষ্ণ হযোক তাহান দাস
সাধু-সঙ্গে কৃষ্ণক ভজিয়ো ॥ ১০৬

শুনিয়োক চিন্ত হেৰ পৰম বহুস্ত বানী
তুমি শুদ্ধ জ্ঞানৰ আলয়।

কৃষ্ণ নিত্য শুদ্ধ বুদ্ধ পৰম ঈশ্বৰ দেৱ
নাছাড়িবা তাহান আশ্ৰয় ॥ ১০৭

কৃষ্ণ নিষ্ট ইষ্টদের আত্মা প্রিয়তম গুণ
সুহৃদ সোদর বন্ধুজন ।

কৃষ্ণে মোর মতি গতি কৃষ্ণত ভকতি-বতি
কৃষ্ণ-পারে নিমজোক মন ॥ ১০৮

আত্ম-নিন্দা

শাস্ত চিদানন্দ শুদ্ধ অনন্ত-মহিমা নিত্য
নির্মল তবঙ্গ-চয়-হীন ।

হেনয় পবমানন্দ অমৃত-মাগবে মজি
আচাস্ত নকবি বুদ্ধি-ক্ষীণ ॥ ১০৯

হে হবি সাব-শূণ্য মৃগতৃষ্ণার্ণৱ-জলে
মহা শ্রাস্ত ছয়া মোহ পাঞে ।

স্নান পান আচমন কবোহো বমণ তাতে
কতোহো উপক্লে তল যাঞে ॥ ১১০

বস্ত-প্রকাশ

পবম অমূল্য বস্ত হবিব নামব পেড়া
আতি গুপ্ত-স্বৰূপে আছিল ।

লোকক কৃপায়ে হবি শঙ্কব-স্বৰূপে আসি
মুদ ভাজি সমস্তকে দিল ॥ ১১১

১০৯ । শাস্তেহনন্তমহিম্নি নির্মলচিদানন্দে তবঙ্গারলি- ।

নিমুক্তেহনন্তসাগবাস্তসি মনাম্বয়োহপি নাচামতি ।

১১০ । নিঃসাবে মৃগতৃষ্ণিকার্শৱজলে শ্রাস্তো বিমুহুঃ ।

পিন্নত্যাচমত্যৱগাহতেহভিবমতে মজ্জত্যাখোনজ্জতি ।

হবি-নাম প্রেম-বস অমৃত-নিধিক বান্ধি
 গুপ্ত কবি থৈল দেৱগণে ।
 দায়ালু শঙ্কৰে পাই তুলি মুদ ভাজি দিলা
 সুখে পান কৰে সৰ্ব্বজনে ॥ ১১২

হবি-নাম গুপ্ত ভৈল মনুষ্যত পূজা বৈল
 বুলি বঙ্গ কৰে দেৱ সৰ্ব্ব ।
 হেন হবি-নাম-ধৰ্ম্ম শঙ্কৰে বিদিত কবি
 চুব কৈলা দেৱতাৰ গৰ্ব্ব ॥ ১১৩

প্রশংসা

বেদৰ বিহিত যত আছে ধৰ্ম্ম সংসাৰত
 সৱে হবি-নামৰ কিঙ্কৰ ।
 হেন জানি যিটোজনে নামৰ কীৰ্ত্তন কৰে
 সেহিসে পৰম সাধু নৰ ॥ ১১৪

অনুধিতা

হবিৰ গৃহৰ দ্বাৰে বেত্ৰৰ প্ৰহাৰ-যোগ্য
 ব্ৰহ্মা ইন্দ্ৰ আদি দেৱজাক ।
 হেনয় দ্বাৰত বেত্ৰ-প্ৰহাৰ পাইবাৰ যোগ্য
 হঞো আমি কমন বৰাক ॥ ১১৫

ନାମ

ଅଚ୍ୟୁତ କେଶର ବିଷ୍ଣୁ ହରି ସତ୍ୟ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ
 ହଂସ ନାବାୟଣ ଅଷ୍ଟ ନାମ ।
 ପବନ ମଞ୍ଜଳ-ରୂପ ଷିଟୋ ଅହର୍ନିଶେ ଲବେ
 ତାବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋରେ ମନକାମ ॥ ୧୧୬

ପବନାର୍ଥ-ନାମ

ନାଧର ନାଧର ନାମ ବଚନତ ସୁମବୟ
 ନାଧର ନାଧର ହୃଦୟତ ।
 ନିବନ୍ଧବେ ନାଧରୁରେ ନାଧର ନାଧର ନାମ
 ଉଚ୍ଚାରୟ ସମସ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟତ ॥ ୧୧୭

ପବନ ମଞ୍ଜଳ-ରୂପ ନାଧର ନାଧର ନାମ
 ଷିଟୋ ମହାଜନେ ଉଚ୍ଚାରୟ ।
 ତାବ ଅମଞ୍ଜଳ-ରୂପ ଶୁଚୟ ସଂସାର-ଭୟ
 ନାଧରବ ନିକଟ ପାରୟ ॥ ୧୧୮

- ୧୧୬ । ଅଚ୍ୟୁତଃ କେଶରଃ ବିଷ୍ଣୁଃ ହରିଃ ସତ୍ୟଃ ଜନାର୍ଦ୍ଦନଃ ।
 ହଂସଃ ନାବାୟଣକୈଃ ସିକୋର୍ନାମାଷ୍ଟକଂ ଶୁଭମ୍ ।
 ୧୧୭ । ନାଧରଃ ନାଧରଃ ସ୍ତାତି ନାଧରଃ ନାଧରଃ ହୃଦି ।
 ସ୍ତବନ୍ତି ନାଧରଃ ସର୍ବେ ସର୍ବକାର୍ତ୍ତବ୍ୟେ ନାଧରନ୍ ।

- ପାଂ ୧୧୬ । ଅହର୍ନିଶେ—ସହାଜନେ ।
 ୧୧୭ । ପବନାର୍ଥନାମ—ପବନାନ୍ତରାମାମ୍ ।

ছঃস্বপ্ন-নাশন ইটো মাধর মাধর নাম
 ছুট্ট-গ্রহ-ভয়-বিমোচন ।
 পবম সম্পদ-রূপ জানি মাধরর নাম
 সর্বদায়ে কবियो কীর্তন ॥ ১১১

মাধরেসে আত্মা নিজ মাধরেসে ইষ্ট গুণ
 মাধরেসে দেৱতা পবম ।
 পবম ঈশ্বর স্বামী জানি মাধরক ভজা
 মনুষ্য ইসি নিজ ধর্ম ॥ ১২০

পবম চতুৰ সিসি বুদ্ধিত কুশল আতি
 যিটো মাধরর গুণ গাৰে ।
 মিছা কলেরবগোটে মুকুতি-বাণিজ কৰি
 ভৱ তৰি মাধরক পাৰে ॥ ১২১

যিজনে একান্ত চিত্তে মাধরক ভজি নিতে
 ফুৰে মাধরর গুণ গাই ।
 ছন্নভ অমৃত যেন যিজনে কবিলে পান
 মধুর পিবাক আৰ নাই ॥ ১২২

পা ১১১ । সম্পদ-রূপ—মঙ্গলরূপ ।

১২২ । ছন্নভ...নাই । —ছন্নভ অমৃত তেজি : জানে কবিলন্ত পান
 মধুর পিবাকে আশা নাই ।

ସାବ-ନିର୍ଗମ୍ଭ

ଭଗବନ୍ତ ଈଶ୍ଵର ଶୁଣ-ସମୂହକ ଯିଟୋ
 ଶୁନିତେ ଉତ୍ତମ କରେ ନବ ।
 ତେଖଣବେପବା ସିଟୋ ଜାନିବା ନିଶ୍ଚୟ କବି
 ଭୈଳ ଆତି ଶୁଦ୍ଧ ନିର୍ଦ୍ଧଂସବ ॥ ୧୨୦
 ଈଶ୍ଵର କୃଷ୍ଣସେ ନିର୍ଦ୍ଧ ପବମ ଆବାଧ୍ୟ ଦେବ
 ଯୋବ ତାନ ନାମେ ନିଜ୍ଞ ଗତି ।
 ହେନୟ ନିଶ୍ଚୟ ଯିଟୋ କବିଲେ କଳିତ ଆତି
 ସିସିଜ୍ଞନ ପବମ ସ୍ଵକୃତି ॥ ୧୨୧
 ସଂସାରବ ଈନ୍ଦ୍ର କୃଷ୍ଣ ତାହାନ ନାମକ ଯିଟୋ
 ଅଜ୍ଞାନତେ ଚାଘାଲେ ଲରୟ ।
 ହେନୟ ପବିତ୍ର ସିଟୋ ଜାନିବା ଯଜ୍ଞତ ଆନି
 ପାତ୍ର ପାତିବାର ଯୋଗ୍ୟ ହୟ ॥ ୧୨୨
 ବାମ ବାମ ବାମ ବାଣୀ ପବମ ମନ୍ତ୍ର-ରୂପ
 ଯାବ ଯୁଧେ ପ୍ରକାଶ କବୟ ।

୧୨୦ । ଭଗବନ୍ତଶୁଣସନ୍ଦୋହଂ ଶ୍ରୋତୁଂ ସ୍ଵଚ୍ଚ ସମୁଦ୍ଧତଃ ।

ଭବେନିର୍ଦ୍ଧଂସବଃ ଶୁଦ୍ଧଃ ସ ତଂ କିଂ ସ୍ଵର୍ଗାମ୍ୟତଃ ।

୧୨୧ । ଈଶ୍ଵରଃ ପବୟୋ ଦେବୋ ଯମ ତନ୍ନାମ ତାବକମ୍ ।

ଇତି ଯୋ ନିଶ୍ଚିତୋ ନିତ୍ୟଂ କୃତିନଂ ତଂ ପବଂ ସ୍ଵିହୁଃ ।

୧୨୨ । ଅପି ଚେଂ ସ୍ଵପଚୋ ନାମ ସଂସାବେନ୍ଦ୍ରନ୍ତ ଚାର୍ଵଶାଂ ।

ସଦି ଗୁହାତି ସୋଽପାତ୍ର ଯଜ୍ଞାନ୍ ପବିକରନ୍ତେ ।

ପାଂ ୧୨୦ । ନବ—ନବ । ତେଖଣ—ସେଖଣ । ନିର୍ଦ୍ଧଂସବ—ହରେ ନବ ।

୧୨୧ । ସ୍ଵକୃତି—ପ୍ରକୃତି ।

চিবকালে মহাতীর্থ কবিয়া পবিত্র হয়।

তাকো কদাচিতো তুল্য হুই ॥ ১২৬

জগত-আশ্রয় কৃষ্ণ

তাহান অব্যয় স্থান

তাক প্রতি যেরে আছে মন ।

ভগবন্ত ঈশ্বর

চরণ-পঙ্কজে সদা

হয়ো তেরে একান্ত-শরণ ॥ ১২৭

ভজ ভাই মাধবক

স্ব ভাই মাধবক

গার ভাই মাধব গুণ ।

নিচিন্ত আপুন মাৰ

সুখে আপুনাক তাৰ

হয়ো ভাই পৰম নিপুণ ॥ ১২৮

পৰম নিৰ্ম্মল ধৰ্ম্ম

হৰি-নাম-কীৰ্ত্তনত

সমস্তে প্রাণীৰ অধিকাৰ ।

এতেকেসে হৰি-নাম

সমস্তে ধৰ্ম্মৰ বাক্য

এহি সাৰ শাস্ত্রৰ বিচাৰ ॥ ১২৯

বর্ণাশ্রম

বর্ণাশ্রম-ধৰ্ম্ম যত

যাৰ যেন বিহি আছে

তাৰেসে কেবলে অধিকাৰ ।

হৰি-নাম-কীৰ্ত্তনত

নাহিকে নিয়ম একো

এতেকেসে ধৰ্ম্ম মাঝে সাৰ ॥ ১৩০

১২৬ । বাম বামেতি বামেতি যন্ত ব্ৰহ্মে ভরত্যানং ।

ন তন্ত তুল্যতাং বাতি চিবতীর্থাটিনং মহং ।

১২৭ । যদীচ্ছসি জগদ্ধামধামান্নায়মভ্যুত্তমং ।

ভগবত্যব্ৰহ্মাকে চ সর্দৈকশরণো ভব ।

হুববার

অধমে কেবলে দোষ লয় মধ্যমে গুণ-
 দোষ লরে কবিয়া বিচার ।

উত্তমে কেবলে গুণ লয় উত্তমোত্তমে
 অল্প গুণ কবয় বিস্তার ॥ ১৩১

দোষৰ সাগৰ কলি তাকো পৰীক্ষিত বাজা
 গুণ দেখি কবিলা বক্ষণ ।

মহাপাপী অন্ত্য জাতি তবয় কলিত সুখে
 মুখে কবি হবিব কীর্তন ॥ ১৩২

অবিছা-জনিত সুখ সত্য লোক আদি কবি
 আত নিৰপেক্ষ নিবস্তব ।

কেবলে চিদাক্স-শুদ্ধি- কৰণেসে মাত্র জানা
 পুৰুষার্থ মুমুক্শুজনব ॥ ১৩৩

বিছা-অবিছা-জন্তু সুখে নিৰপেক্ষ হয়
 কবিলে আপুন মন থিব ।

সকলে জগত ইটো বাসুদেৱময় মাত্র
 পুৰুষার্থ জানিবা জ্ঞানীৰ ॥ ১৩৪

১৩১ । দোষান্ পবেষাং হি গুণেষসাধরো
 গুরুন্তি কেচিন্ন ভৱান্দৃশা দ্বিজ ।
 গুণাঞ্চ বন্ধুন্ বহলীকবিষ্করো
 মহত্তমাস্তেষধৱিদন্তরানঘম্ ॥

১৩২ । কলেদোষনিধে বাজন্তি হেকো মহান্ গুণঃ ।
 কীর্তনাদের কৃষ্ণ মুক্তবন্ধঃ পবং ব্রুজেৎ ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১২.৩.৫১ (বহুকব ২১.১৭)

সমস্তে সুখে তেজি পুৰুষোত্তমৰ প্ৰেম
 ভকতিক কৰিল আশ্ৰয় ।
 ভকতসৱৰ এহি পুৰুষাৰ্থ মনোনীত
 আনো সুখ অধিক পায় ॥ ১৩৫
 মুমুক্শুজনৰ য়েৰে অবিছা-জনিত সুখে
 বিৰকতি ভৈল আতিশয় ।
 কেৱলে আত্মাত মাত্ৰ সদায়ে বমণ কৰে
 তেৰে বিধি-কিঙ্কৰ গুচয় ॥ ১৩৬
 জ্ঞান-নিষ্ঠজনে বিছা- অবিছা-জনিত ছয়ো
 সুখে বিৰকতি ভৈল য়েৰে ।
 বাসুদেৱময় মাত্ৰ দেখয় জগত ইটো
 বিধিৰ কিঙ্কৰ গুচে তেৰে ॥ ১৩৭
 পুৰুষোত্তমৰ প্ৰেম ভকতি-সুখক মাত্ৰ
 নিশ্চয় কৰিলা যিটোজন ।
 শৰণ-কালৰেপবা বিধিৰ কিঙ্কৰ গুচি
 কৰে সদা শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তন ॥ ১৩৮
 ভাৰত বত্ৰৰ দীপ মনুষ্য-শৰীৰ নৌকা
 বাম-নাম মহাবত্ৰ সাৰ ।
 হেনয় বাণিজ পাই যিটো জীৱে নকৰিল
 তাত পৰে ছখী নাহি আৰ ॥ ১৩৯

১৩৭ । জ্ঞাননিষ্ঠো যিবক্তো বা মন্তুক্তো যানপেক্ককঃ ।

সলিঙ্গানাত্ৰমাংস্ত্যক্ত। চবেদবিধিগোচৰঃ ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.১৮.২৮

ନାମର ଅର୍ଥ

କୃଷ୍ଣ ହେନ ଶବ୍ଦ ଇଟୋ ପୃଥିବୀ-ବାଚକ ଢିଲ

ଏ ଆନନ୍ଦତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତୟ ।

ଦୁଇବୋ ଏକ ପଦ ଢିଲେ ପବମବ୍ରହ୍ମ-ରୂପ କୃଷ୍ଣ

ନାମ-ଆନନ୍ଦକ ମାତ୍ର କୟ ॥ ୧୪୦

ଈଶ୍ଵର ପଦ-ସେରା କବଚ୍ଚେ ଜୀବର ଯତ

କୃଷ୍ଣତା ଶୁଚୟ ନିବଚ୍ଚର ।

ଏହି ହେତୁତେସେ ଜାନା ଈଶ୍ଵରକ ବୁଲି କୃଷ୍ଣ

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଆନୟ ମନୋହର ॥ ୧୪୧

ନିବଚ୍ଚରେ ନିଜାନନ୍ଦ- ସୁଖ-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ-ରୂପ

ଅଧଂ ଆନନ୍ଦ ନୁଶୁଚୟ ।

ଏତେକେସେ ସଦାନନ୍ଦ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ନାମେ ଇଟୋ

ଈଶ୍ଵରକେ ବୁଲିୟ ନିଶ୍ଚୟ ॥ ୧୪୨

କ ଈଶ ପଦେ ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ଵର ହରି

ପ୍ରତି ପ୍ରତି ତିନିବୋ ଅର୍ଥୟ ।

ସ୍ଵ ପଦେ ନାବାୟଣେ ତିନିକୋ ଆହ୍ଵୟ ଚାନ୍ଦି

ଏହି ହେତୁ କେଶର ବୋଲୟ ॥ ୧୪୩

୧୪୦ । କୃଷ୍ଣ-ବାଚକ: ଶବ୍ଦୋ ଏକ ନିର୍ଘଣ୍ଟିତବାଚକ: ।

ସ୍ଵରୋପେକ୍ୟାଂ ପବବ୍ରହ୍ମ କୃଷ୍ଣ ଇତ୍ୟାଦିଧୀୟତେ ।

(ଶୁକଦେବ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତପ୍ରଦୀପଟୀକା, ୧୦.୮୧.୩୫)

୧୪୩ । କୋ ବ୍ରହ୍ମା ଈଶ: କବଚ୍ଚେ ଆତ୍ମାନି ସ୍ଵରୂପେ ସ୍ଵସତି ପ୍ରଥମକାଳେ ଉପାଧି-

ରୂପମୁର୍ତ୍ତିତ୍ରୟଃ ସୁକ୍ତଂ । ଏକମାତ୍ରପବମାତ୍ର ସ୍ଵରୂପେଶାର୍ଥାତ୍ତିଷ୍ଠତେ ।

ପାଂ ୧୪୩ । ଅର୍ଥ—ଆତ୍ମର । ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ଵର ହରି—ବ୍ରହ୍ମ ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ଵର ।

ঈশ্বর কৃষ্ণব পদ সেরস্তুে জীরব চ্যুতি

শুচয় সংসাব অদভূত ।

এহি হেতুতেসে জানা যতেক মহন্তসরে

ঈশ্বরক বোলয় অচ্যুত ॥ ১৪৪

ঈশ্বর কৃষ্ণব পদে ভজিয়া অধমসরো

আতিশয় হোরয় উত্তম ।

এহি হেতুতেসে জানা লোকত প্রসিদ্ধ ভৈল

ঈশ্বরব নাম নবোত্তম ॥ ১৪৫

ঈশ্বরক জানি নবে ভজিয়া মায়াক তবি

সিংহ যেন ভ্রমন্ত নির্ভয় ।

এতেকসে ঈশ্বরব নাম নবসিংহ ভৈল

মহাজনসকলে কহয় ॥ ১৪৬

ঈশ্বরব পাদ-পদ্য ভজি শুদ্ধ-চিত্ত হুয়া

অধমো তেজয় বামানয় ।

এহি হেতুতেসে থাকি নিবন্তবে মহাজনে

ঈশ্বরক বামন বোলয় ॥ ১৪৭

মোক্ষ আদি কবি সুখ ঈশ্বর-সেরাব জানা

অণু একো নুহি সমসব ।

এহি হেতু মহাজনে জানিবা পবমানন্দ

নাম ধবি আছন্ত ঈশ্বর ॥ ১৪৮

যিহেতু কৃষ্ণেসে আত্মা এতেকেসে জীৱ-বাশি
নিবন্তবে আনন্দ লভয়।

এহি হেতু সৰ্ব্বানন্দ নাম ধৰি আছা হৰি
মহাজনে জানিবা নিশ্চয় ॥ ১৪৯

যিকাৰণে নাৰায়ণে পঞ্চ-ভূতে পঞ্চ-বৰ্ণ
মালা পিন্ধি প্ৰকাশ কবন্ত।

এহি হেতু নিবন্তবে জানিবাহা বনমালী
নাম ধৰি আছা ভগৱন্ত ॥ ১৫০

ঈশ্বৰ-সেৱাৰ সুখ লভিয়া ইন্দ্ৰিয়-জগ্ৰ
সুখ জীৱে অধঃকৃত কৰে।

এহি কাৰণত সৰে জানিবাহা অধোক্ষজ
নাম ধৰি আছা দামোদৰে ॥ ১৫১

চৈতন্যত কৰি পৰ মায়াত উপজি জড়
আছে তাক বম্বাৱন্ত হৰি।

এহিসে কাৰণে জানা পৰম ঈশ্বৰ প্ৰভু
পশুৰাম নাম আছা ধৰি ॥ ১৫২

চৈতন্য শক্তিৰ দ্বাবে ইটো জড় জগতক
বম্বাৱন্ত কৰ্ম-অমূৰূপে।

এতেকেসে ঈশ্বৰৰ পৰম প্ৰসিদ্ধ বাম
নাম আক জানিবা স্বৰূপে ॥ ১৫৩

অনন্ত-চৈতন্য আত্মা সদানন্দ ঈশ্বরত

যোগীজনে সদায় বময় ।

এহি হেতু বাম পদে পবমব্রহ্ম-স্বরূপক

কহে বাম-নামব অধ্যয় ॥ ১৫৪

ছলড়ি

স্মরণ মাত্রকে যিহেতু ছর্ষোব

সংসার-দুখ হবন্ত ।

এহি হেতুতেসে ঈশ্বরক হবি

বোলয় যত মহন্ত ॥ ১৫৫

আত্মা-রূপে জানা ইটো জগতত

আছন্ত ছয়া প্রবেশ ।

এহি হেতুতেসে ঈশ্বরক বিষ্ণু

বুলিয় নাম বিশেষ ॥ ১৫৬

ইন্দ্রিয়-বর্গত যিহেতু ঈশ্বর

আছন্ত ছয়া প্রবেশ ।

এতেকে মহন্ত- সকলে বোলয়

ঈশ্বরক ছবীকেশ ॥ ১৫৭

১৫৪ । বমন্তে যোগিনোহনন্তে নিত্যানন্দে চিদাম্বনি ।

তেন বামপদেনাসৌ পবব্রহ্মাভিবীরতে ।

১৫৫ । সংসারবোবন্ধুঃশৌষণং হবন্তি স্মৃতিমাত্রতঃ

অতো বৈ শ্ৰুতির্নিত্যং হবীতি পবিকীর্তিতঃ ।

১৫৬ । বস্মাধিবসিৎ সন্নং তন্ত শক্ত্যা মহাম্বনঃ ।

তন্মাদেবোচ্যতে বিষ্ণুর্নিশ্বাতোঃ প্রবেশনাং ।

অন্তর্যামী-রূপে যিহেতু জীরক
 সুখ-দুখ ভুঞ্জারন্ত ।
 এতেকেসে পৰ- মাত্মা নাম ধৰি
 আছা প্রভু ভগৱন্ত ॥ ১৫৮
 পৰম ঈশ্বৰ- স্বৰূপে জীৱৰ
 আছন্ত হয় আশ্ৰয় ।
 এতেকেসে তাক বুলি নাৰায়ণ
 নামৰ দিব্য অক্ষয় ॥ ১৫৯
 অহঙ্কাৰ আদি একোৱে উপাধি
 কৰিতে নপাৰে ছন্ন ।
 এহিসে কাৰণে মহন্তসকলে
 বোলে তাক নিৰঞ্জন ॥ ১৬০
 সত্ত্ব বজ্জ তম তিনি গুণ-বৃত্তি
 লুপ্ত তাক নকৰয় ।
 সেহিসে কাৰণে বেদ-শাস্ত্ৰগণে
 বোলে তাক নিৰাময় ॥ ১৬১
 যতেক প্রাকৃত আকাৰ-বৰ্জিত
 ভৈলন্ত যিহেতু হৰি ।
 সেহি হেতুতেসে নিৰাকাৰ নাম
 আছন্ত ঈশ্বৰে ধৰি ॥ ১৬২
 মা পদে লক্ষ্মী- দেৱীক বোলয়
 তাহান স্বামী ঈশ্বৰ ।

এতেকেসে তাক্ক বোলয় মাধয়
মহাজন নিবন্তব ॥ ১৬৩

জনা পদে মায়়া দেয়াক বুলিয়
ভক্তব মায়়া মর্দন্ত ।

এহি হেতুতেসে জনার্দন নাম
ধবি আছা ভগরন্ত ॥ ১৬৪

মধুরতে মায়়া উন্নত কবায়়া
আছা যত জীরগণ ।

ভক্তব মায়়াক পীড়ন্ত নিমিত্তে
বুলিয় মধুসূদন ॥ ১৬৫

গো পদে বেদ ইন্দ্রিয়ক বুলি
কবন্ত তাক পালন ।

এতেকেসে তাক্ক বুলিয় গোপাল
জানিবাহা মহাজন ॥ ১৬৬

১৬৩ । মা লক্ষ্মীকৃত্তা ধরঃ মার্মারিঙ্কারা ধর ইতি ঙা ।

জনাং ভক্তশ্চ মায়ামর্দয়তীতি জনার্দনঃ ।

১৬৪ । জনয়তীতি জনা মায়়া ভক্তশ্চ তামর্দয়তীতি জনার্দনঃ ।

—ভক্তি-বহ্নাকব ৩.২ টীকা

পা° ১৬৫ । মধুরতে—(পুধি) মধুঅতে । (হপা) মধুমতী ।

ইন্দ্র আদি দেবে। গোব ইন্দ্র পাতি
কবিলন্ত অভিষেক।

পৰম প্রসিদ্ধ গোবিন্দ নামক
ধবিলা হবি প্রত্যেক ॥ ১৬৭

দেশে কালে তাক একোৰে প্রকাৰে
কৰিতে নপাৰে অস্ত।

এহি হেতুতেসে ঈশ্বৰ নাম
প্রসিদ্ধ ভৈল অনন্ত ॥ ১৬৮

যত বেদবাদী বেদক বিচারি
কৰিতে নপাৰে আদি।

এতেকেসে তান পৰম প্রখ্যাত
ছয়াছে নাম অনাদি ॥ ১৬৯

অধম পুকষো হৰয়ঃ উত্তম
ভজিয়া যাব চৰণে।

পুকষোত্তম নামক ধৰিয়া
আছন্ত এহি কাৰণে ॥ ১৭০

কব পদে ইটো দেহক বুলিয়
অকব শব্দে ব্রহ্ম।

১৬৭। ইন্দ্রঃ স্তবধিত্তিঃ সাকং নোদিত্তো দেয়নাত্তিত্তিঃ ।
অভ্যবিক্ত দাশাৰ্হং গোবিন্দ ইতি চাত্যথাৎ ॥

দুইতো কবি ইটো উত্তম নিমিত্তে
 প্রখ্যাত পুঙ্কবোত্তম ॥ ১৭১
 প্রকৃতি পুঙ্কব দুইতো কবি পব
 দুইহানো নিজ কাৰণ ।
 পবন ঈশ্বব নামক ধৰিয়া
 আছা তাতে নাবায়ণ ॥ ১৭২
 কৰ্ম অল্পসাবে ইটো জগতক
 পালন্ত হৰি সাক্ষাত ।
 এহি হেতুতেসে জগন্নাথ নাম
 আছন্ত হয় প্রখ্যাত ॥ ১৭৩
 ঈশ্ববব সেৱা কৰিলে জীৱব
 গুচয় মায়াব ভ্ৰম ।
 ব্ৰহ্ম পদে শুধ জীৱক বুলিয়
 ঈশ্ববক পবম্ভ্ৰহ্ম ॥ ১৭৪
 অন্তৰ্য্যামী ৰূপে জীৱ আদি কৰি
 নিয়মন্ত সমস্তক ।
 এহি হেতুতেসে পবমাত্মা পদে
 বুলি জানা ঈশ্ববক ॥ ১৭৫

১৭১ ॥ বস্মাৎ ক্ৰমভীতোহহমক্ৰবাদপি চোত্তমঃ ।

অতোহস্মি লোকে য়েদে চ প্ৰথিতঃ পুঙ্কবোত্তমঃ ।

—ভগৱদগীতা, ১৫.১৮

১৭৫ ॥ অন্তঃকৰণযোগাচ্ছি জীৱ ইত্যাচ্যতে চ যঃ ।

অৱিভ্ৰাকৰ্মবহিতঃ পবমাত্মেতি গীৱতে ॥

। বৃহন্নাবদীপ-পুৰাণ, ৩৬.২৮

ব্রহ্ম পবমায়া কবিতা যিহেতু
 ঐশ্বর্য্যৰ নাহি অন্ত ।
 এহি হেতু মহা- মহন্তসকলে
 বোলে তাক ভগবন্ত ॥ ১৭৬

নিজ ভক্ত পদে গকড়ক ধ্বজ
 কবিতা হৰি যিহেতু ।
 সেহিসে কাৰণে মহন্তসকলে
 বোলায় গকড়-কেতু ॥ ১৭৭

কাল মায়া আদি যাহাৰ নামক
 কবিতা নপাবে কুঠ ।
 এহিসে কাৰণে ঈশ্বৰৰ নাম
 প্ৰসিদ্ধ ভৈল বৈকুঠ ॥ ১৭৮

সদানন্দ আত্মা চৈতন্য অনন্তে
 যিহেতু যোগী বময় ।
 এতেকেসে বাম পদে পবম্ভ্ৰহ্ম
 কপক বুলি নিশ্চয় ॥ ১৭৯

১৭৬ । ব্ৰহ্মন্তি তৎ তদ্ব্যবহৃতং বজ্জ্ জ্ঞানমধ্বজ ।

ব্ৰহ্মেতি পবমাত্মেতি ভগৱানিতি শব্দ্যতে ।

—ভাগৱত-পুৰাণ ১.২.১১

হে কৃষ্ণ স্বামী তযু পারে আমি
কেবল শবণ চাঞো ।

কবা অন্তঃপ্রহ মায়ার নিগ্রহ
তেরেসে প্রভু এবাঞো ॥ ১৮৪

হে যদুপতি মঞ্জি মৃঢ়-মতি
নজানো সেরা তোন্ধার ।

কেবল তোন্ধার চরণ-পঙ্কজে
শবণ কঁবিলো সাব ॥ ১৮৫

পুরুষ-উত্তম পবম-পুরুষ
পবম-আনন্দ স্বামী ।

তযু পাদ-পদ্ম- মকবন্দ আশে
শবণ পশিলো আমি ॥ ১৮৬

প্রভু ভগবন্ত অনন্ত ঈশ্বর
প্রপন্ন-জন-তাৰণ ।

তুমি প্রিয়তম পবম দেৱতা
জানিয়া লৈলো শবণ ॥ ১৮৭

১৮৬-৮৭ । উজামি পুরুষোত্তমং পবমং পুরুষং পবমানন্দং স্বামিনং ।

ভগবন্তং নবোত্তমমনন্তনীষকং পবমদেৱতাং বন্দে ।

পা ১৮৪ ॥ শবণ—ভকতি ; তেরেসে—তেরে বা ।

বাম নিবঞ্জন

দানব-গঞ্জন

ভকত-বঞ্জন দেব ।

তুমিসি পবম

শুক নাবায়ণ

তুরা পারে কবো সের ॥ ১২৬

উপদেশ

বাম-কৃষ্ণ-নাম

ধর্ম অল্পপাম

সদায় ষিটো স্মবে ।

যত মহাপাপ

নাম-অপবাধ

সবে মষিম্ব কবে ॥ ১২৭

ঘোব সংসাব

ঔষধ হবিব

তেজিয়া নাম সম্প্রতি ।

আব কমন

উপায়ে পণ্ডিতে

লভিবে আপুন গতি ॥ ১২৮

মোব ভক্তি-যুক্ত

যোগীবো জানিবা

মোতেসে চিত্ত যাহাব ।

জ্ঞান কর্ম বিনে

কেবল ভক্তিত

পারয় সংসাব-পাব ॥ ১২৯

১২৭ । নামাপবাধযুক্তানাং নামান্তের হবন্ত্যর্থঃ ।

অবিশ্রান্তিপ্রযুক্তানি ভাস্তোরার্থকবাণি যৎ ।

—পদ্ম-পুবাণ, বর্গ-৭৩, ৩৮.৫৫

কেবল ভক্তি পুরুষক তাবে
 সহায় কাকো নচারে ।
 জ্ঞানে কৰ্মে তারে তাৰিতে নপাবে
 ভক্তি নপারে যারে ॥ ২০০

ছষ্ট কলি-সৰ্পে সন্নাকো দংশিলে
 হবাইল চেতন জ্ঞান ।
 ইহাৰ ঔষধ শুধা বাম-নাম
 বিনে নাহি নাহি আন ॥ ২০১

সকলে পুণ্যৰ অবিনাশী ফল
 হবি-গুণ-নাম সাৰ ।
 হবিক সন্তোষ কবাইবাব হেতু
 নাম বিনে নাহি আৰ ॥ ২০২

বেদে বামায়েণে পুৰাণে ভাৰতে
 আদি মধ্য অৱসানে ।

- ২০০ । ভস্মায়ত্ত্বজ্জিযুক্তশ্চ ঘোৰ্গিনো বৈ মদাস্বনঃ ।
 ন জ্ঞানং ন চ বৈবাগ্যং প্রায়ঃ শ্ৰেয়ো ভৱেদিহ ॥
- ২০১ । কলিনা ছষ্টসৰ্পেণ দষ্টানামিহ জেযজম্ ।
 নাস্তি নাস্তোর নাস্তোর বামনানামৃতং ঝিনা ॥
 —কুম-পুৰাণ (ভক্তি-বহ্নাকব ২১.১২)
- ২০২ । তুংক ইদং হি পুংসন্তপসঃ শ্ৰুতশ্চ বা
 ষিষ্টশ্চ হুস্তশ্চ চ বুদ্ধিদত্তয়োঃ ।
 অরিচ্যাতোহর্থঃ কৰিভির্নিকপিতো
 যদ্বত্তমল্লোকগুণানুর্গনম্ ॥
 —ভাগৱত-পুৰাণ ১৫.২২

হবিকেসে মাত্র কহরে নিশ্চয়
জানা তথা এহিমনে ॥ ২০৩

সত্য অসত্যব জড় চৈতন্যব
মাজত যিটো প্রকাশে ।
তাকে বুলি মন সেহি সিটো পারে
যিভনে যাক উপাসে ॥ ২০৪

মায়া আদি কবি সমস্তে অসন্ত
জানিবা জড় নিশ্চয় ।
হবি মাত্র সন্ত চৈতন্য ঈশ্বর
পবম তত্ত্ব নির্ণয় ॥ ২০৫

বাসুদের বাসু- দেব বাসুদের
বুলিয়া যিটো স্মবে ।
সিটো পুকষব জানা যম বাজা
লিখন মার্জন করে ॥ ২০৬

- ২০৩ ॥ রেদে বামায়ে চৈর পুবাণে ভাবে তথা ।
আদিমধ্যায়সানেষু হবিঃ সর্বত্র গীয়তে ॥
- ২০৪ ॥ যন্ধি সদসতোমধ্যং যনধ্যং চিত্তিজাভায়োঃ ।
তন্মনঃ প্রোচ্যতে বাজন্ ধরং দোলায়তে হৃদি ॥
- ২০৬ ॥ বাসুদের বাসুদের বাসুদেরেতি যো ব্ৰহ্মেৎ ।
তন্ত বৈব্রহ্মতো বাজা কবোতি লিপিমার্জনম্ ॥

পা° ২০৪ ॥ সত্য অসত্যব—সত্য অসত্যব ।
২০৫ ॥ অসন্ত—অসত্য । সন্ত—সত্য ।

দিব্য সহস্ৰেক নাম তিনিবার
 পঢ়ি পারে যত ফল ।
 একবার কৃষ্ণ- নাম উচ্চৰিলে
 পায় তাক সকল ॥ ২০৭
 যতেক অনর্থ আছে সংসারত
 তাতে তিনি বিধ সাব ।
 কাম ক্রোধ লোভ আপুন-নাশন
 জানি কবা পৰিহাৰ ॥ ২০৮
 আত্মা-নাশ-হেতু কাম ক্রোধ লোভ
 নবকব তিনি দ্বাব ।
 জানি আক তেজি কেৱলে কৃষ্ণ
 ভকতিব কবা সাব ॥ ২০৯
 কাম ক্রোধ লোভ তেজি যিটো জনে
 ভজয় কৃষ্ণৰ পাৰে ।
 কৃষ্ণৰ কৃপাত হোৱয় কৃতার্থ
 সুখে মুকুতিক পাৰে ॥ ২১০

২০৭ । সহস্ৰনামাং দিব্যানাং ত্ৰিবাৰ্ভুত্যা তু যৎ ফলং ।

একাৰ্ভুত্যা তু কৃষ্ণস্ত নামৈকং তন্নিবচ্ছতি ।

২০৮-২০৯ । ত্ৰিবিধং নবকশ্ৰেদং দ্বাবং নাশনমাস্তনঃ ।

কামঃ ক্ৰোধস্তথা লোভস্তস্মাদেতত্ত্ৰয়ং ত্যজেৎ ।

—শুগৱদগীতা ১৬.২১

২১০ । এতৈৰ্বিমুক্তঃ কোশ্চৈয় তমোদ্বাৰ্ভবস্তিৰ্ভিবঃ ।

আচৰত্যাস্তনঃ শ্ৰয়ন্ততো যাতি পবাং গতিম্ ।

—শুগৱদগীতা ১৬.২২

কৃষ্ণকেসে মাত্র ভঞ্জে যিটোজনে
 অব্যাভিচারী ভকতি ।
 তিনি গুণ অতি- ক্রমি ব্রহ্ম-রূপ
 পারে সিটো মহামতি ॥ ২১১
 তিনি-গুণময় যত জ্ঞান কর্ম্ম
 কেবল বন্ধ-কাষণ ।
 জানি তাক তেজি একান্ত ভকতি
 ভজিয়ে কৃষ্ণ-চরণ ॥ ২১২
 বজ্রোগুণ তমো- গুণ যত বৃতি
 কেবলে আশুৰী ভার ।
 শুধ সত্ত্ব বৃতি দেৱৰ সম্পত্তি
 লৈয়া ভজা কৃষ্ণ-পার ॥ ২১৩
 মহন্তৰ সঙ্গে হৰি-কথা-বসে
 মনক জিনিয়ো ভাই ।
 মায়াক তৰিয়া হৰিক পাইবার
 উপায় আৱৰ নাই ॥ ২১৪
 হৰি-গুণ-নাম- শ্ৰৱণ-কীৰ্তনে
 ভজিয়ে হৰি-চরণ ।
 মনুষ্য ছইবার এহিমাণে মাত্র
 জানা নিজ প্রয়োজন ॥ ২১৫

২১১ । মাঞ্চ ঘোহর্যাভিচারণে ভক্তিবোগেন সেরতে ।

স গুণান্ সমতীত্যতান্ ব্রহ্মভূমায় কল্পতে ।

—ভগৱদ্গীতা ১৪.২৬

মাহাব জিহ্বাত থাকয় সততে
হবিব নাম মঙ্গল ।

সেহিসে মহন্ত তাহাবেসে মাত্র
সিজয় ধর্ম সকল ॥ ২১৬

সমস্তে শাস্ত্রব তস্বক জানিয়া
নেবয় নাম মুখত ।

সিটো মহাজনে অপ্রয়াসে তবে
সংসার-ঘোষ-ছুখত ॥ ২১৭

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল ভাই
তেজিয়া লাজ আলাস ।

শাস্ত্র আচার্য্যক উপাসা কবিয়া
বাসনা কবা বিনাশ ॥ ২১৮

হবিব কীর্তন যিঞ্জে নকবে
তাত পবে নাহি ছুখী ।

হবি-গুণ-নাম সন্তোষ-অমৃত
পিয়ে যিটো মহা সুখী ॥ ২১৯

হবিসে চৈতন্য আত্মা জ্ঞানময়
আরব সমস্তে জড় ।

বেদ বেদান্তব সমস্তে শাস্ত্রব
এহিসে বিচার বব ॥ ২২০

দেববো দুর্লভ ঈশ্বর কৃষ্ণক
ভকতিসি কবে বশ্য ।

আগম নিগম গীতা ভাগবত
শাস্ত্রব এহি বহুশ ॥ ২২১

যম কাল মায়া মৃত্যুয়ে বেঢ়িয়া
আছে বাঘজালি কৰি ।

হেনয় জীৱক কোনে তাবিবেক
বিনে কৃপাময় হৰি ॥ ২২২

পাপ-সাগৰত তল নিয়াইলেক
বলে কলি ছবাচাৰ ।

বাম-নাম বিনে পাপ এৰাইবাৰ
উপায় নাহিকে আৰ ॥ ২২৩

হৰিত শৰণ লৈয়া যিটোজনে
সদা বাম-নাম গায়ে ।

হোক বা সকাম নিষ্কাম তথাপি
কলিৰ দোষে নপাৰে ॥ ২২৪

হৰি-গুণ-নাম- আনন্দ-সাগৰে
মজায়ো মন নিপুণ ।

সুখে সংসাৰৰ তাপ এৰাইবাহা
নছাৰিবা হৰি-গুণ ॥ ২২৫

সদা বাম কৃষ্ণ হবি বোল ভাই
তেজিয়া মনে কপট।

হবিব তলপ লৈয়া যম-দুতে
চাপিয়া আছে নিকট ॥ ২৩১

বাম কৃষ্ণ বাম হবি বোল ভাই
নামে নকবियो হেলা।

হবিব নামব মাজত সমস্তে
ভকতি-সুখব মেলা ॥ ২৩২

বাম কৃষ্ণ হবি বাম কৃষ্ণ হবি
ভাবियो ভারক ভাই।

বাম কৃষ্ণ হবি গোপাল বুলিয়া
বঞ্চিয়ো যমব দায় ॥ ২৩৩

বাম কৃষ্ণ হবি বাম কৃষ্ণ হবি
বাম কৃষ্ণ হবি বাম।

বাম কৃষ্ণ হবি বুলিয়া তেজিয়ো
ধর্ম অর্থ মোক্ষ কাম ॥ ২৩৪

অজ্ঞান-আন্ধাবে পবিয়া জীবব
জ্ঞান-পথ ভৈল নাশ।

নাম-অজ্ঞানীয়া বিনে আনমতে
নপারে হবিব পাশ ॥ ২৩৫

বিধিৰ ঈশ্বৰ হৰি-নাম-গুণ

তাহাতে শৰণ লৈয়ো ॥ ২৫০

মুকুতসকলো গাৰে বাম-নাম

বসত অধিক জানি।

মৃত্যুৰ মুখত পৰি বাম নাম

নলৈবেক কোন প্রাণী ॥ ২৫১

বাম-নাম বিনে মৃত্যু এড়াইবাৰ

আৱৰ উপায় নাই।

মৃত্যু তৰিবাৰ ইছা আছে যাৰ

ফুৰা হৰিগুণ গাই ॥ ২৫২

শাস্ত্র-গুৰু-উপ- দেশে শিষ্যসৱে

ঈশ্বৰক নেদেখয়।

বুদ্ধিক সত্ত্বস্থ কৰিয়া আপুন

আত্মাক দেখে নিশ্চয় ॥ ২৫৩

শাস্ত্র-গুৰু-উপ- দেশ-ক্রম বাম

ব্যৱস্থা-মাত্ৰ-পালন।

কেৱলে শিষ্যৰ শুধ বুদ্ধি মাত্ৰ

জ্ঞানৰ হোৱে কাৰণ ॥ ২৫৪

২৫৩। ন শাস্ত্ৰেণাপি গুৰুণা দৃশ্যতে পৰমেশ্বৰঃ।

দৃশ্যতে চাক্ষুৰ্ভৈৱাক্ষা স্বৰা সত্ত্বস্থয়া থিয়া।

২৫৪। উপদেশক্রমে বাম ব্যৱস্থামাত্ৰপালনঃ

জ্ঞানস্থ কাৰণঃ শুদ্ধা শিষ্যপ্ৰজ্ঞেৰ কেৱলম্।

পা° ২৫২। হৰি-গুণ—বাম-নাম

শুক-উপদেশ- লক্ষ শিষ্যসরে

উপদেশ সাব ধবা ।

যেয়ে ঈশ্বরক পাইবা যত্ন কবি

বুদ্ধিক সত্বস্থ কবা ॥ ২৫৫

শাস্ত্র-শুকসরে শিষ্যক কুপায়ে

শুধ উপদেশ দিব ।

শিষ্যসরে শুধ- ভাবে নথবিলে

তাবাসরে কি কবিব ॥ ২৫৬

যেয়ে শিষ্যসরে মহা শুধভারে

উপদেশ আচবয় ।

শাস্ত্র শুক আপু- নাকো সিটো শিষ্যে

তিনিকো বন্ধা কবয় ॥ ২৫৭

হৃদয়-তন্তত কৃষ্ণ-চরণক

প্রেম-জবী দিয়া ছান্দা ।

পবম স্মৃঢ় বাম-কৃষ্ণ-নাম

করচ গলত বান্ধা ॥ ২৫৮

বাম-কৃষ্ণ-নাম অভেদ করচ

সদায়ে যিটো পিঙ্কয় ।

তিনি গুণ-বৃত্তি অস্ত্রব প্রহাবে

তাক আৰ নিবিকয় ॥ ২৫৯

হিবণ্যকশিপু

প্রহ্লাদ পুত্রক

নানান দুর্গতি দিল।

হবি-নাম-মহা-

করুচ-প্রভাৰে

তান লোম নলবিল ॥ ২৬০

একান্ত শবণে

যিটো নাম লরে

ফুৰা হবি তাক বাখি।

ইহাত যত্ৰপি

সঞ্জাত নয়ারা

লৈয়ো প্রহ্লাদত সাক্ষী ॥ ২৬১

জ্ঞানে বা অজ্ঞানে

মাধৱৰ নাম

যিজনে ফুৰে স্মৰি।

তাক মোৰ বুলি

হাতে অস্ত্র তুলি

বাখিয়া ফুৰন্ত হবি ॥ ২৬২

গ্রাহ-গ্রস্ত হয়

গজেন্দ্রে শবণ

লৈলা ত্রাহি হবি বুলি।

তাহাক তেখনে

বাখিলন্ত আসি

হাতে হবি চক্ৰ তুলি ॥ ২৬৩

২৬৩। তুংক° তং বীক্ষ্য পীড়িতমজঃ সহসারতীৰ্ঘ

সগ্রাহমাশু সবসঃ কৃপয়োজ্জহাব।

গ্রাহাষিপিটিতমুধাদবিণা গজেন্দ্রে

সংপশ্বতাং হবিবমুচু হুজ্জিমানাম্।

—ভাগৱত-পুৰাণ ৮.৩.৩৩

কাল-গ্রাহে ধৰি আন্ধাকো গিলয়
 চেতন নাহিকে মনে ।
 ত্রাহি হৰি বুলি পশিলো শবণে
 অভয় হৰি-চৰণে ॥ ২৬৪

ভৃত্য-ভয়-হাবী অপৰ দেৱতা
 নাহি হৰি-সমসৰ ।
 প্ৰপন্নজনৰ জানিবাহা হৰি
 বজ্ৰৰ যেন পঞ্জৰ ॥ ২৬৫

হৰিৰ সেৱাত প্ৰয়াস নাহিকে
 জানিবা নিশ্চয় কৰি ।
 নাম মাত্ৰ লৈলে হোৱন্ত প্ৰসন্ন
 কিনো কৃপাময় হৰি ॥ ২৬৬

শুনিয়ে চতুৰ মহন্তসকল
 ফুৰা হৰি-গুণ গাই ।
 ছৰ্ঘোৰ কলিত হৰি-নাম বিনে
 গতি আনমতে নাই ॥ ২৬৭

ঘোৰ কলি-যুগে যত ধৰ্ম্ম-কৰ্ম্ম
 সৰে কৰিলেক দূৰ ।

২৬৪ । তুংক° সংসাৰকূপে পতিতং দ্বিবনৈমু° বিতেকণং ।
 শ্ৰুতং কালাহিনান্নানং কোহন্তন্নাতুমধীৰবঃ ॥
 —ভাগৱত-পুৰাণ, ১১ ৮.৪১

যিজনৈ কেৱলে হৰি-নাম লবে
 পুৰুষ সিসি চতুৰ ॥ ২৬৮
 বিষয়-সম্বন্ধ ইন্দ্ৰিয়ৰ সুখ
 সমস্ত যোনিতে পাই ।
 পৰম ছল্লভ হৰিৰ ভকতি
 মনুষ্যত পৰে নাই ॥ ২৬৯
 মনুষ্য-জনম লভিবাৰ ফল
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন মাত্ৰ ।
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন কৰি মহাসুখে
 হোৱে ভকতিৰ পাত্ৰ ॥ ২৭০
 হৰি-গুণ-নাম- শ্ৰৱণ-কীৰ্ত্তনে
 কৰয় চিন্ত নিৰ্মল ।
 হৰিৰ চৰণে কেৱলে ভকতি
 লভিবাহা সুমঙ্গল ॥ ২৭১

খেদ

কাল-গ্ৰস্ত ছয়া ভৈলো অচেতন
 বয়স গোৱাইলো হেলে ।
 বান্ধৱ কৃষ্ণৰ নামক নলৈলো
 হৰি-ভকতৰ মেলে ॥ ২৭২

তুমি নিত্য নিব- পুত্র নাবায়ণ
 আমিও অংশ তোমার ।
 তযু সেৱা-চোৰ পায়ী মহামায়া
 মুহিলে মন আমার ॥ ২৭৩
 কিনো অপবোধ কবি আছে আমি
 মাধৱ বান্ধৱ প্রাণ ।
 নাম ধৰি ডাকো হিয়াত থাকিয়া
 কেনে নেদা সমিধান ॥ ২৭৪

নিন্দা

মহন্তসৱৰ কেৱলে জীৱন
 হৰিৰ নাম মঙ্গল ।
 হেন হৰি-নাম নলৈয়া কলিত
 কৰিলে জন্ম বিফল ॥ ২৭৫
 হৰিৰ পৰম প্রিয়তম নাই
 নিজ ভকতত পৰে ।
 হেন ভকতক যিজনে নিন্দয়
 হৰিকেসে নিন্দা কৰে ॥ ২৭৬

২৭৩ ॥ ঙ্গদংশস্ত মমেশান জয়ায়াকৃতবন্ধনম্ ॥

—শ্ৰীধৰদ্বামী, ভাগৱত-ভাৱার্থ-দীপিকা, ১০.৮৭.২০

পা ২৭৩ ॥ মন—চিত্ত ।

২৭৫ ॥ কলিত—কেমনে ।

হবি-ভকতৰ দায় নধৰয়

যম কাল আৰ কলি ।

ইসৰ কথাক যিটো নমানয়

তিনিতো কৰিয়া বলী ॥ ২৭৭

হবি-ভকতৰ ছিদ্রক নধৰে

ছুষ্ট-শিবোমণি কলি ।

হেন ভকতৰ কিঞ্চিতো ছিদ্রক

সজ্জনে থাকে আকলি ॥ ২৭৮

হবিৰ চৰণ সদা আৰাধন্ত

ব্রহ্মা হব পুবন্দৰ ।

হেন হবি-পদে শৰণ নলৱে

কোন বুদ্ধি-হীন নৰ ॥ ২৭৯

যত্ন্যৰ মুখত সদায়ে পড়িয়া

আছয় যিসৰ নৰে ।

সিটো নিদাকণে হবি-গুণ-নাম

কীৰ্ত্তন কেনে নকৰে ॥ ২৮০

ভাৰত ভূমিত জনম লভিয়া

নভঞ্জে হবি-চৰণে ।

সিটো জ্ঞান-শূণ্য পশুতো অধম

জনম লভিল কেনে ॥ ২৮১

মুকুতি-সুখকো তেজি মহাজনে
 সদা বাম-নাম ধবে ।
 হেন হবি-নাম সুখক তেজিয়া
 কুমতি মনুষ্য মবে ॥ ২৮২
 মুকুতি-সুখক তেজি মহাজনে
 বাম-নামে কবে আশা ।
 হেন হবি-নাম নলৈয়া কেমনে
 মবে মলমতি নাশা ॥ ২৮৩
 মুখ ভবি ভবি বোলা বাম হবি
 অক্ষয় পুণ্যক সাধা ।
 বাম নাভাবিয়া আন আচবিয়া
 কেনে আপুনাক বধা ॥ ২৮৪
 হবি-কীৰ্তনব সময়ে যিজনে
 থাকে আন কথা পাতি ।
 অস্তকালে নিয়া যম-দূতে ধবি
 কবে তাক উগ্র শাস্তি ॥ ২৮৫
 বেদব বহস্য হবিব কীৰ্তন
 মুশুনিলে সারধানে ।
 যমব কিঙ্কবে তপত শলাক
 বাহারে তাহার কাণে ॥ ২৮৬

আনন্দ-সমুদ্রে হবিব-কীর্তনে
 যিটোজনে নেদে চিন্ত ।
 সিটো মুচুমতি হবিব দুর্লভ
 প্রসাদে ভৈল বঞ্চিত ॥ ২৮৭
 মুকুতসকলো হবিব কীর্তনে
 কবস্তু সদায় বতি ।
 হেন কীর্তনত যিটো চিন্ত নেদে
 যাইবে সিটো অধোগতি ॥ ২৮৮
 কলিত জনম লভিয়া হবিব
 নামত নকবে বতি ।
 সিটো মুচুমতি আন কেনমতে
 সাধিবে আপুন গতি ॥ ২৮৯
 শব্দ-ব্রহ্মব পাব ভৈল যিটো
 কৃষ্ণত ভকতি নাই ।
 তাব শাস্ত্র-শ্রম শ্রমে মাত্র ফল
 যেন বাখে বাজী গাই ॥ ২৯০
 বাজা-প্রজা জানি- লোক ভক্তি-পন্থ
 শঙ্কব মত শুদ্ধ ।
 সিটো মত লাড়ি আন আচরয়
 পবম সিটো মুগ্ধ ॥ ২৯১

২৯০ । শব্দব্রহ্মনি নিকাতো ন নিকাতোংপবে যদি ।

শ্রমশূন্য শ্রমফলং হৃদেহুমির বন্ধতঃ ।

২৯০ । শাস্ত্র-শ্রম—মাত্র শ্রম ।

বাহিরে ভিতরে তুমি হবি গুণক
আছাহা . চৈতন্য-রূপে ।

দিয়োক স্মৃতি তুমি বিনে গতি
নাহিকে কৈলো স্বরূপে ॥ ৩০৫

হবি ও হবি করুণা-সাগর
কবিও কৃপা আশ্রয়ক ।

প্রিয়তম আশ্রয় সখা ইষ্ট দেব
মানিয়া আছে তোম্বাক ॥ ৩০৬

হে হবি মোক ছুবাচাব বুলি
নকবিবা পবিহার ।

তুমি বিনে মহা- পতিত-পারন
কোন দেব আছে আব ॥ ৩০৭

নমো নমো বাম কৃষ্ণ প্রভু দেব
তুমি মোব নিজ গতি ।

ছয়োক সদয় যিমতে বহয়
তোম্বাকত নির্মল বতি ॥ ৩০৮

৩০৫ । তু° ক° নৈরোপবাস্ত্যপচিতিং করয়ন্তরেশ
ব্রহ্মাযুগাপি কৃতস্মৃদ্যশ্চবন্তি ।
যোঃপ্তর হিন্তুভূতা শুভং বিধুয়ন্
আচার্য্যৈস্ত্যবপুবা স্বগতিং স্ম্যনক্তি ।

পা° ৩০৬ । দেব—গুণক ।

৩০৮ । নির্মল—তোমাব চরণে ।

নমো নমো কৃষ্ণ তোমাৰ ভকতি
মুকুতিতো কৰি বলে।

মোৰ তাকে মন দিয়োক শৰণ
অৰুণ-চৰণ-তলে ॥ ৩০৯

চৰণত ধৰো কাভৰ কৰোহো
ইবাৰ নেৰিয়ো হৰি।

পতিত-পারন দেৱ নাৰায়ণ
নাহিকে তোক্ষাৰ সৰি ॥ ৩১০

এ ভৱ-সাগৰে মজি নাৰায়ণ
আতুৰ ভৈলো আপাৰ।

দীন অনাথক তুমি কৃশাময়
চৰণে কৰা উদ্ধাৰ ॥ ৩১১

হে হৰি তযু মায়ায়ে আমাক
ভাণ্ডিছে কৰি কপট।

দূৰ কৰা মায়া চাপোহো তোক্ষাৰ
চৰণ-ছত্ৰ-নিকট ॥ ৩১২

পতিত-পারন বাম নাৰায়ণ
চৰণে মোক উদ্ধাৰ।

আমি পতিতৰ পতিত-পারন
নামৰ পৰীক্ষা কৰা ॥ ৩১৩

পতিত-পারন নাম নাৰায়ণ
প্ৰসিদ্ধ সমস্ত জনে।

আমি মহাপাণী শবণে পশিলো
বাখিয়ো নিজ চবণে ॥ ৩১৪

হে হবি মঞি অনাথক দায়া
কবা হবি একবার।

কুপা-বসে তিস্তি অকণ-ববণ
চবণ ভৈল তোম্মাব ॥ ৩১৫

কুপাব সাগব দেবকী-নন্দন
পূবিয়ো মনব কাম।

ভকতব সঙ্গ সদা মুগুচোক
মুখে তুরা গুণ নাম ॥ ৩১৬

কোটি কোটি ঘোব অপবাধ নিতে
কবো আমি ছ্বাশয়।

হে হবি মোক দাস হেন মানি
ক্ষমিয়োক কুপাময় ॥ ৩১৭

৩১৭ ॥ অপবাধসহস্রাণি ক্রিয়ন্তেহ্নির্নিশ্চয়া ।
দাসোহহমিতি মাং মত্বা ক্ষমথ পবমেধব ॥

পা° ৩১৫ ॥ ববণ...তোমাব—চবণে শবণ লৈলো তোমাব ।
৩১৭-৩১৮ব মাজন্ত ॥ অনাদি অনন্ত হে ভগবন্ত
ভজো কবি প্রণিপাত ।
মুক্তি-স্থথকো তেজি মহাজনে
শবণ লরে তোমাত ।

ଅନାଦି ଅନନ୍ତ ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଈଶ୍ଵର
ତୁମିସେ ନିତ୍ୟ ନିର୍ମଳ ।

ଶୁଚାୟୋ କୁମତି ଭଞ୍ଜୋହୋ କେରଲେ
ତୋନ୍ନାବ ପଦ-କମଳ ॥ ୩୧୮

ହେ ଭଗବନ୍ତ ଭଞ୍ଜୋହୋ ତୋନ୍ନାବ
ଅଭୟ ପଦ-କମଳେ ।

ମନ୍ତ୍ରିଃ-ଅନାଥକ ବାଧିୟୋ ଈଶ୍ଵର
ଅକ୍ଷୟ-ଚର୍ଚ୍ଚନ-ତଳେ ॥ ୩୧୯

ହେ କୃଷ୍ଣ କୃପା- ମୟ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମୋକ
କବା କୃପା ଏହିମାନ ।

ତୋନ୍ନାବ ଚର୍ଚ୍ଚନେ ବହୋକ ଆନ୍ନାବ
ସଦାୟ ନିର୍ମଳ ଜ୍ଞାନ ॥ ୩୨୦

ଜୟ ଜଗବନ୍ଧୁ ଜଗତ-କାର୍ତ୍ତବୀର
ନାବାୟନ ନିବାକାର ।

କେରଲେ ତୋନ୍ନାବ ଚର୍ଚ୍ଚନ-ପଦ୍ମଜେ
ବହୋକ ବତି ଆନ୍ନାବ ॥ ୩୨୧

ଦୀନ ଦାୟାଶୀଳ ଦେବ ଦାମୋଦର
ଦୀନକ ନେରିୟୋ ମୋକ ।

ହେନ କୃପା କବା ତୟୁ ପାରେ ମୋବ
ସହଜେ ବତି ମିଲୋକ ॥ ୩୨୨

নাম-মহিমা

কৃষ্ণ পবন নির্মল চবিত্ত
কথাৰ যৈত প্ৰকাশ।

গঙ্গা আদি কৰি যত তীৰ্থ আছে
তৈতেসে কৰে নিবাস ॥ ৩২৭

শ্ৰীৰাম-নাম ভকতজনৰ
মহাধন হীৰা বিত্ত।

সংসার-সাগৰে তাৰ দুৰ্গ পাব
শ্ৰীৰাম-নামে নিশ্চিত ॥ ৩২৮

শ্ৰীৰাম-নাম মল-অবণ্যৰ
বাড়ৰ অগনি সম।

শ্ৰীৰাম-নাম মনৰ উৎসৱ
ভদ্ৰতো ভদ্ৰ উত্তম ॥ ৩২৯

নাৰায়ণ-নাম নব সমস্তৰ
প্ৰসিদ্ধ চৌৰ বিশেষ।

৩২৭ । ভক্ৰেৰ গঙ্গা যমুনা চ বেণী
গোদাৱৰী সিদ্ধু সবম্বতী চ।
সৰ্বাপি তীৰ্থানি বসন্তি ভদ্ৰ
যত্ৰাচ্যুতোদাৰকথাপ্ৰসঙ্গঃ ।

—পাণ্ডৱী-পীতা

৩২৮ । শ্ৰীৰামনাম ভৱসাগৰদুৰ্গপাবং ।
শ্ৰীৰামনাম ভগৱজ্ঞনহীৰাবিত্তম্ ।
৩২৯ । শ্ৰীৰামনাম মলকামনচ্চিত্ৰভানুঃ ।
শ্ৰীৰামনাম মনস উৎসৱভদ্ৰভদ্ৰম্ ।

অনেক জন্মব সঞ্চিত পাতেক
 অরণে হবে নিঃশেষ ॥ ৩৩০

বাম শব্দব বা পদ ভৈল
 প্রচণ্ড বহি-নিশ্চয় ।

ম বায়ু সমে অশ্রম্য অবণ্য
 দহিয়া ভস্ম কবয় ॥ ৩৩১

কুকথা পামণ্ড সংবাদ বিবাদ
 পর্বত আতি নিঠুর ।

বাম-কৃষ্ণ-নাম- বজ্রক প্রহাৰি
 কবা তাক মষিমুব ॥ ৩৩২

অপার আনন্দ- বস বাম-নাম
 মুখত থাকয় যাঁব ।

মুকুতি-সুখকে ধরে পাশ কবি
 আন সুখ কোন ছাব ॥ ৩৩৩

৩৩০ । নাভায়ণো নাম স মানরানং প্রসিদ্ধঃ চৌবঃ কথিতঃ পৃথিব্যাম্ ।
 অনেকজন্মাজ্জিতপাপসজ্জং হবত্যাশেষং স্তবতাং সদৈব ॥

—পাণ্ডুরী-গীতা

৩৩১ । আদি বামস্ত বামস্ত হতভূক্ হতভূক্সখঃ ।
 পবমঃ পবমো ধর্মোহধর্মাবণাং দহেদলম্ ॥

পা° ৩৩৩ । ধরে পাশ কবি—কবিল অধীন ।
 বস বাম-নাম—বাম-কৃষ্ণ-নাম ।

যিটো মহাজনে ঈশ্বর কৃষ্ণ
ভজয় পদ-কমল ।

কুল উদ্ধারিল আপুন তবিল
তাবেসে জন্ম সাফল ॥ ৩৩৪

সুদৃঢ় বিশ্বাস কবি যিটোজনে
সদা বাম-নাম গারে ।

তাক বাপ-দায় দিয়া দুই কলি
দূৰতো দূৰ পলারে ॥ ৩৩৫

অলপ অক্ষর বাম-কৃষ্ণ-নাম
কোমলবো সুকোমল ।

বাম-কৃষ্ণ-নাম সরাবো সুহৃদ
মঙ্গলবো সুমঙ্গল ॥ ৩৩৬

মুকুতসরবো মনক টানিয়া
আনয় হবিব গুণে ।

এক-প্রাণ ছয়া মহাস্তসকলে
গারয় কহয় শুনে ॥ ৩৩৭

হবিব নামব অনন্ত মহিমা
জানি মহাজনে গাস্ত ।

আপুনি নামব মহিমা ক হবি
আপুনি অন্ত নপাস্ত ॥ ৩৩৮

হবিব নামব অনন্ত প্রভাব
কোনে কহি পারে সীমা ।

সংসার বিনাশে হৰিকো প্রকাশে
নামৰ মহামহিমা ॥ ৩৩৯

হৰিৰ নামত একোৱে বিধিনি
নাহিকে জানা নিশ্চয় ।

আন যত ধৰ্ম্ম তাহাবো বিধিনি
নামেসে দূৰ কৰয় ॥ ৩৪০

বাম-নাম মহা- প্রমত্ত সিংহৰ
ধ্বনি শুনি ঋণি ঋণি ।

পাপময় মত্ত মাতঙ্গ পলায়
মিলিল হেৰা বিধিনি ॥ ৩৪১

বাম-কৃষ্ণ-নাম কীৰ্ত্তন বাড়ৰ-
অগনিৰ শিখা লাগি ।

অস্থৰ বাক্ষস পাষণ্ড পিষাচ
পলায় দশো দিশে ভাগি ॥ ৩৪২

জয় জগজীৱ জগত-কাৰণ
জয়তি জগনিরাস ।

তোক্ষাৰ ভকতি- বসে মুকুতিকে
কৰে বহু পৰিহাস ॥ ৩৪৩

৩৪১-৪২ ॥ তুংক° ষ্ণামসংকীৰ্ত্তনতো নিশাচৰা ব্ৰহ্মন্তি ভূতান্তপৰান্তি চাবয়ঃ ।
নাশং তথা সম্প্ৰতি যান্তি ত্ৰিকোৰ্ধৰ্মাদি সত্যং ভৱতীহ বোকম্ ॥
—ব্ৰহ্ম-পুৰাণ

কৃষ্ণ-নাম ইটো পবন মঙ্গল
 যাহাব থাকে বাক্যত ।
 সিটো পুঙ্কব ভস্ম হয়। যায়
 মহাপাপ কোটি শত ॥ ৩৪৪
 পবন উজ্জ্বল হবি-নাম-বহু
 কণ্ঠত যিটো পিঙ্কয় ।
 তাহাব পুঙ্কব যতেক আছয়
 সবাকো শোভা কবয় ॥ ৩৪৫
 পবন প্রশান্ত নাৰায়ণ-পব
 মুক্তবো মাজে বিবল ।
 এহিমনে মাত্র পুঙ্কযার্থ-সাব
 হবিব সেৱাব বল ॥ ৩৪৬
 ধৰ্ম্মে পৃথিবীৰ আগত কহিলা
 মহাভাগৱত-ধৰ্ম্ম ।
 মুকুতি-সুখব কেৱলে আশ্রয়
 জানা মাথৱৰ কৰ্ম্ম ॥ ৩৪৭

৩৪৪ । কৃষ্ণেতি মঙ্গলং নাম বস্তু ত্ৰিটি প্রবর্ততে ।
 ভস্মীভৱন্তি বাজেত্র, মহাপাতককোটয়ঃ ।

৩৪৬ । মুক্তানামপি সিদ্ধানাং নাৰায়ণপৰায়ণঃ ।
 অদ্বৈতঃ প্রশান্তাত্মা কোটিষপি মহামুনে ! ।

পাং ৩৪৫ । বহু—ধৰ্ম্ম ।

৩৪৭ । মহাভাগৱত—ভাগৱত-স্তম্ভ ।

ନାବଦ ସନତ- କୁମାର ଅନନ୍ତ
 ଶୁକ ଯୁନି ଆଦି କବି ।
 ମୁକୁତି-ସୁଧକ ଠେଲି ବାମ-ନାମ
 ସଦାୟ ହୁବେ ସୁମବି ॥ ୩୧୩
 ଇଟୋ ବାମ-ନାମେ ଆପୁନାର ଗୁଣେ
 ଈଶ୍ଵରକୋ କରେ ବଞ୍ଚ ।
 ଏତେକେ ଜାନିବା ବାମ-ନାମ ବିନେ
 ଶାନ୍ତବୋ ନାହି ବହନ୍ତ ॥ ୩୧୪
 ଚୈତନ୍ୟ-ଈଶ୍ଵର- ଆଦିତ୍ୟ ସାହାବ
 ହିୟାତ ଭୈଳା ପ୍ରକାଶ ।
 କାଳ-ମେଘ-ପ୍ରାୟ ଅବିଦ୍ଵା-ଆହ୍ଵାବ
 ତାହାବୋ ହୋରେ ବିନାଶ ॥ ୩୧୫
 ଭାଲୁକ ବାନବ ବାଞ୍ଛସ ତବିଳ
 ବାମତ କବିୟା ସେର ।
 ହେନୟ ପବନ କୁପାଲୁ ଦେବତା
 ବାମ ବିନେ ନାହି କେର ॥ ୩୧୬
 ନିର୍ଗୁଣ କୃଷ୍ଣବ ଗୁଣକ ପ୍ରକାଶ
 କବିଳା ଶ୍ରୀଶଙ୍କରେ ।

୩୧୬ । ହୁବୋହୁବୋ ହାପ୍ୟାଥ ଶାନବୋ ନବଃ ସର୍ବାନ୍ନନା ବଃ ହୁକତଞ୍ଜରୀସବଃ ।
 ଭଞ୍ଜେତ ବାମଃ ମନୁଜାକଞ୍ଜିଃ ହବିଃ ସ ଉତ୍ତବାନନୟଃ କୋଶଲାନ ଦିସଃ ।

শ্রবণ কীর্তন কবি মহামুখে
 পাপীও সংসার তবে ॥ ৩৫৭
 পবন ঈশ্বর কৃষ্ণ দেবতাৰ
 গুণৰ নাহিকে অন্ত ।
 ইহাৰ তত্ত্বক জানিবা কেবলে
 শকবে মাত্ৰ জানন্ত ॥ ৩৫৮

নাম

বাম কৃষ্ণ হৰি গোপাল গোবিন্দ
 মুকুন্দ যত্ন মুৰাৰি ।
 ভকতৰ ধন হৃদয়-বঞ্জন
 ব্ৰহ্ম-জন-অধিকাৰী ॥ ৩৫৯
 বাম অনন্ত প্রভু ভগবন্ত
 ভকত-ভয়-ভঞ্জন ।
 নিত্য নিবঞ্জন দানব-গঞ্জন
 সজ্জন-জন-বঞ্জন ॥ ৩৬০
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বসুপতি
 বাঘৰ বঘু-নন্দন ।
 অনাদি অনন্ত শিব সনাতন
 অচ্যুত জগ-বন্দন ॥ ৩৬১

দৈবকী-নন্দন

বাম নাভায়ণ

জগত-কাষণ বাম ।

সর্ব-দেব-শিবো-

মণি নাভায়ণ

সমস্তে সুখবে ধাম ॥ ৩৬২

নিবাকার নিবা-

ময় নবোত্তম

নাভায়ণ নিবঞ্জন ।

মুকুন্দ মুবাৰি

ভর-ভয়হাৰী

ভকত-জন-বঞ্জন ॥ ৩৬৩

মাধব নাম

বৎস-প্রায় ভৈল

ভক্তে তাক লৈয়া যাস্ত ।

বেদব ঈশ্বৰ

হৰি খেমু যেন

তাৰ পাছে পাছে ধাস্ত ॥ ৩৬৪

প্রশংসা

তাৰাসরে পূজ্য

তাৰাসরে ধ্য

তাৰাসে সুহৃদ জন ।

কলি-যুগে হৰি

আনকো বোলাৰে

আপুনো কৰে কীৰ্ত্তন ॥ ৩৬৫

৩৬৪ । স্বাহুদেৱ স্বাহুদেৱ স্বাহুদেৱেতি যো ব্ৰহ্মেৎ ।

স্বৎসং গৌৰিৱ ধানন্তনমুধাৱন্তি পৃষ্ঠতঃ ।

৩৬৫ । তেহপি পূজ্যাস্তেহপি ধন্যাস্ত এৱ সুহৃদো জনাঃ ।

স্ববন্তঃ স্মাবরন্তো যে হবেনা'ম কলৌ যুগে ।

—মৎস্ত-পুৰাণ (ভক্তি-বন্ধাকব ২১.২২)

বস্তু-প্রকাশ

বৈকুণ্ঠ প্রকাশে হবি-নাম-বসে

প্রেম-অমৃতব নদী।

শ্রীমন্ত শঙ্কবে পাব ভক্তি দিলা

বহে ব্রহ্মাণ্ডক ভেদি ॥ ৩৭১

গোবিন্দব প্রেম অমৃতব নদী.

বহে বৈকুণ্ঠবপবা।

চাৰি পুরুষার্থ তাহাব নিববা

হবিনামে মূল ধাৰা ॥ ৩৭২

হবি ভক্তি দান দিয়া জগতকে

তাৰিলা সংসাৰ-সিন্ধু।

হেনয় কৃপালু শঙ্কব বিনাই

নাহি নাহি আন বন্ধু ॥ ৩৭৩

হবি-ভকতিব পাতিসন্ত হাট

শঙ্কবে জগত জুৰি।

বাম-নাম-বস্তু বেহায়া জগতে

চলয় বৈকুণ্ঠ পুৰী ॥ ৩৭৪

শ্রীমন্ত শঙ্কব হবি-ভকতব

জানা যেন কল্পতক।

তাহাস্ত বিনায় নাহি নাহি নাহি
আমাব পবম গুণক ॥ ৩৭৫

নিবেদন

কতনো অমোঘ অপবাধ হবি
কবিয়া আছো প্রচুব ।

বুদ্ধিত থাকিয়া নেদাহা স্বেবুদ্ধি
কৃপাব ছয়া ঠাকুব ॥ ৩৭৬

যিহেতু তোম্বাব চবণ-পঙ্কজে
নভজিলো নাবাগণ ।

সিহেতু অনাদি অবিছা আক্বাব
কবিলে জ্ঞান উছন্ন ॥ ৩৭৭

তুমি নিজ পিতৃ গুণক ইষ্টদেব
নভজো তোম্বাব পারে ।

এহি দোষে মোক যম-দূতে ধবি
যাতনা দুখ ভুঞ্জাবে ॥ ৩৭৮

তুমি প্রিয় আত্মা পবম দেবতা
তোমাত ভৈলো বিমুখ ।

এতেকে তোম্বাব মায়ায়ে আক্বাত
দিলেক সংসার-দুখ ॥ ৩৭৯

কলি-ধর্ম-নির্গম

সত্যাদিব লোকে কলিত জনম
বাঞ্ছা কবে নিবন্তব ।

হবি-গুণ গায়্য নিশ্চয়ে কলিত
হৈব নাবাগ্ন-পব ॥ ৩৮০

ঘোষ কলি-যুগে পাইলে সর্ব ধর্ম
বর্জিত ভৈল নিশ্চয় ।

নাবাগ্ন-পব ভৈলে কৃতকৃত্য
হোরয় নাহি সংশয় ॥ ৩৮১

হবি-গুণ-নাম- কীর্তনে কলিব
কল্ময কবে বিনাশ ।

অনায়াসে ঘোষ সংসাৰ তবিয়া
পারয় কুম্ভেৰ পাশ ॥ ৩৮২

৩৮০ । কৃতাদিষু প্রজ্ঞা বাজন্ কলারিচ্ছন্তি সম্ভরণ ।

কলৌ ধলু ভরিস্তন্তি নাবাগ্নপবারণাঃ ।

—ভাগবত-পুৰাণ ১১.৫.২৫ (ভক্তি-বত্বাকব ২১.৭)

৩৮১ । ঘোষে কলিযুগে প্রাপ্তে সর্ব ধর্ম ব্রির্জিতাঃ ।

নাবাগ্নপবা মর্ত্যাস্তে কৃতার্থী ন সংশয়ঃ ।

—ভূ° ক° বৃহন্নাবদীয় পুৰাণ, ৩৮.১.২৯

৩৮২ । নার্যাং হবেঃ কীর্তনতঃ প্রযাতি সংসাৰপাৰং দুবিতৌষযুক্তঃ ।

নবঃ স সত্যং কলিকৌবলমপাণং নিহন্ত্যাস্ত কিমত্র চিত্তম্ ।

ঘোষে কলিযুগে প্রাপ্তে হবিনামপবারণাঃ ।

সমস্ত পাণনিমুক্তা যান্তন্তি পবমাং গতিম্ ।

—বৃহন্নাবদীয়-পুৰাণ, ৩৮.১.২৯

সমস্তে শাস্ত্ৰৰ পৰম নিৰ্ণীত
হৰি-গুণ-নাম মাত্ৰ ।

কলিৰ পৰম মলিন মনুষ্যে
সি ধৰ্মবো ভৈল পাত্ৰ ॥ ৩৮৩

কলিৰ লোকক পৰম কৃপালু
কৃষ্ণে কবিলন্ত দায়া ।

মোৰ নাম-গুণ গায়া মহাস্বখে
তবোক ছুৰ্ঘোৰ মায়া ॥ ৩৮৪

কলিৰ মনুষ্য ভৈল ধৰ্ম-হীন
পাপ-সাগৰত মজি ।

হেন পাপীসত্তো কৃষ্ণ-গুণ গায়া
তৰয় কৃষ্ণক ভজি ॥ ৩৮৫

কলিৰ লোকৰ যি ভাগ্য মিলিল
কহিয়া অন্ত নপায় ।

নিবন্তৰে লোক নাৰায়ণ-পৰ
হৈবে হৰি-গুণ গাই ॥ ৩৮৬

মুকুত কোটিৰ মাজত ছল্লভ
জানা নাৰায়ণপৰ ।

কলি-যুগে হেন নাৰায়ণ-পৰ
হৈবে লোক নিবন্তৰ ॥ ৩৮৭

৩৮৪ । আচিন্ত্য কীৰ্ত্তি হুম্বোকাং বিতত্য ছল্লভা হু (?).কো।
ভনো নবাস্তবিত্ত্বীভ্যাগাং বশদমীৰবঃ ।

সুদীর্ঘ নয়ন গ্রীরা বাহু পদ
 আনব অঙ্গুলচয় ।
 এহি পঞ্চ-দীর্ঘ- স্মরণে কৃষ্ণ
 মিলে মহামহোদয় ॥ ৩৯৬
 কঙ্ক উন্নত জ্বর নাসা পদ
 উন্নত নখ হৃদয় ।
 এহি ছয় থান উন্নত কৃষ্ণ
 স্মরণে মোক্ষ মিলয় ॥ ৩৯৭

যুগ-ধর্ম-নির্গম

মিনতি বচন বোলো সর্ববজনে
 শুনিয়ো শাস্ত্র মর্ম ।
 আপুন কুশল চারা যেরে তেরে
 নেবিবাহা যুগ-ধর্ম ॥ ৩৯৮
 সত্য-যুগে ধ্যান ত্রেতা-যুগে যজ্ঞ
 দ্বাপ-যুগত পূজা ।
 কলিত হবিব কীর্তন বিনাই
 আনব নাহিকে দুজা ॥ ৩৯৯

৩৯৯ । কুন্তে বন্ধায়তো বিকুং ত্রেতারায় বজতো মধৈঃ ।

দ্বাপবে পবির্চরায় কলৌ তদ্ধবিকীর্তনায় ।

—ভাগবত-পুৰাণ ১২.৩.৫২ ; তুংক° গকড়-পুৰাণ, পূ°খ° ২৩২.১৯,
 ২২৮.৩৭ ; বৃহন্নাবদীপ-পুৰাণ, ৩৮.৯৫, ৩৮.৯৭

পবন কৃপালু শ্রীমন্ত শঙ্কবে
 লোকক কবিতা দায়া ।
 হবিব নির্মল ভক্তি প্রকাশে
 কবিলা শাস্ত্রক চায়া ॥ ৪০৪

পদ ॥ ঘোষা ॥

ঈশ্বৰ-নির্গম

প্রকৃতি পুঙ্খ ছুইবো নিয়ন্তা মাধৱ ।
 সমস্তবে আত্মা হবি পবন বান্ধৱ ॥ ৪০৫

শবণ

হে কৃষ্ণ তযু পারে পশিলো শবণ ।
 মই অনাথৰ নাথ তুমি নাৰায়ণ ॥ ৪০৬

ভজন

নাৰায়ণ হবি বাম গোপাল গোবিন্দ ।
 ভক্তোহো তোহ্মাৰ ছুই পদ-অবিন্দ ॥ ৪০৭

৪০৫ । কৃষ্ণ এৱ পবো দেৱঃ প্ৰধানপুঙ্খবৈশ্বঃ ।
 আত্মা সমস্তভূতানাং সতাং পবনবান্ধৱঃ ।

পা° ৪০৩-৪০৪ । —(নাই) ।

৪০৭ । ভজন—(নাই) ।

নমস্কাব

নমো হবি নাবায়ণ বাম বাম বাম ।
 সর্ব্ব-ধর্ম্ম-শিবোমগি তুরা গুণ-নাম ॥ ৪০৮
 বন্দোহো গোরিন্দ বাম মুকুন্দ মাধব ।
 যাক সুমবণে তবি পাপ-পবাভব ॥ ৪০৯
 নমো কি নমো বাম নমো নাবায়ণ ।
 অনাদি অনন্ত সন্ত শির সনাতন ॥ ৪১০
 জয় নমো নাবায়ণ দৈবকী-নন্দন ।
 পবমপুকষ সদাশির সনাতন ॥ ৪১১

উপদেশ

হবি বোল হবি বোল কবি মন থিব ।
 তেরেসে সাফল হোরে মনুষ্য-শবীব ॥ ৪১২
 হবি-গুণ গার ভাই কবিয়া উৎসব ।
 গুণতেসে তুষ্ট গুণ-সুবুধ মাধব ॥ ৪১৩
 আনন্দ কবিয়া হবি-গুণ গারা যেরে ।
 ভব-সিদ্ধু তবিয়া হবিক পাইবা তেরে ॥ ৪১৪
 হবি-গুণ গার ভাই আনন্দ কবি মনে ।
 চিন্তামগি-তনু ভাই বিফল কব কেনে ॥ ৪১৫
 আন পবিহবিয়া হবিক মনে ধবা ।
 হবি-গুণ গায়া ভাই জন্ম সফল কবা ॥ ৪১৬

লৈয়ো হৰি-নাম সাত্তে-পাঞ্চে ছয়া সাজু ।
 আপুন-হবে পলাইবেক কাল-মায়া বাবু ॥ ৪১৭
 চেতন লভিয়া ভাই ভজিয়ে হৰিক ।
 আন পৰিহৰি ছয়ো ভকতি-বসিক ॥ ৪১৮
 লৈয়ো হৰি-নাম-গুণ বিধিনি-বিহীন ।
 আনন্দে ভাবিয়ে বাম কিবা বাত্রি দিন ॥ ৪১৯
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল ভাই মুখে ।
 বাম কৃষ্ণ সুমৰি বসিয়া থাক সুখে ॥ ৪২০
 বাম কৃষ্ণ হৰি বোল তেজি ভয় লাজ ।
 হৈবন্ত বেকত হৰি হৃদয়ৰ মাজ ॥ ৪২১
 যিটো বাম কৃষ্ণ হৰি বোলয় সৰ্ব্বথা ।
 তাৰ সঙ্গ তেজি হৰি যাইব আৰ কথা ॥ ৪২২
 বাম কৃষ্ণ বোল ভাই বাম কৃষ্ণ বোল ।
 কোঁটি কোঁটি ব্ৰহ্মাণ্ডে নামৰ নোহে মোল ॥ ৪২৩
 বাম কৃষ্ণ ভাবিতে ছুটয় কাল-পাশ ।
 সদা বাম কৃষ্ণ বোল তেজিয়া আলাস ॥ ৪২৪
 হৰি-গুণ-পদ-সেৱা-খাণ্ডা ডাটি ধৰা ।
 মন-বৈবী কাটি সুখে ভৱ-নদী তৰা ॥ ৪২৫
 বাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন নিৰঞ্জন হৰি ।
 সদা বাম কৃষ্ণ বুলি যায়ে ভৱ তৰি ॥ ৪২৬

৪২৫ । আত্মব্রাহ্মণঃ তদব্রহ্মবীৰ্ঘমুপেক্ষয়াৰ্যোথিতম্‌প্রমত্তঃ ।

গুৰোৰ্বেশ্বৰপোপাসনাত্ৰো জহি স্বালীকং স্বয়মাত্মমোক্ষম্ ।

—ভাগৱত-পূৰাণ, ৫.১১.১৭

ভজিয়ো হবিৰ যাত চেতন আছয় ।
 তেৱেসে এড়াইবা সুখে সংসাৰৰ ভয় ॥ ৪২৭
 বাম কৃষ্ণ ভাবিয়ো মিলোক মহাভাগ ।
 বাম কৃষ্ণ ভাবিতে কৃষ্ণক পাইবা লাগ ॥ ৪২৮
 হবিৰ নামত ভাই নেৰিয়ো ভাবসা ।
 সকল ভকতি হবি-নাম মাজে বাসা ॥ ৪২৯
 সন্ত-উপদেশে হবি-চৰণে ভজিয়ো ।
 হবি-নাম নিৰমল আনন্দে মজিয়ো ॥ ৪৩০
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বামকৃষ্ণ বাম ।
 জনম সাফল হৌক জপা অবিশ্ৰাম ॥ ৪৩১
 মাধৱৰ বাঙ্গা ছুই চৰণে ধৰিয়া ।
 বাম-নাম-বস পিয়ো আঞ্জলি ভৰিয়া ॥ ৪৩২
 গুণময় সাধ্য-সাধনক পৰিহৰি ।
 কৃষ্ণ-কথা-বস পিয়ো কৰ্ণাঞ্জলি ভৰি ॥ ৪৩৩
 যত জীৱ-বাশি ফুৰে কুশলক চাই ।
 হবি-নাম বিনে তাৰ মহালাভ নাই ॥ ৪৩৪

৪৩৪ । নহতঃ পৰমো লাভো দেহিনাং ভ্ৰাম্যতামিহ ।

যতো বিন্দেত পৰমাং শক্তিং নশ্চতি সংসৃতিঃ ।

—ভাগৱত-পূৰ্বাণ, ১১.৫.৩৭

পা° ৪২৭ । ভজিয়ো—ভাবিয়ো ।

৪২৯ । ভকতি—ধৰ্ম্মব ।

৪৩৪ । মহালাভ—আন লাভ ।

হবি-গুণ গারম্বে কিঞ্চিতে নাহি দুখ ।
 গুচে ভয় মিলয় পবমানন্দ-সুখ ॥ ৪৩৫
 হবি-কীর্তনত যাব মিলিল সস্তোষ ।
 সর্ব-সুখ-ভাগী হোরে হবে কলি-দোষ ॥ ৪৩৬
 লৈয়ো হবি-নাম ভাই তেজিয়া আলাস ।
 মিলিবে মঙ্গল গুচিবেক ভর-পাশ ॥ ৪৩৭
 যিটোজনে ফুবে সদা হবি-গুণ গায়া ।
 হবিব কৃপাত সিটো সুখে তবে মায়া ॥ ৪৩৮
 বাম-নাম লৈয়ো ভাই আলাস নকব ।
 নিকট চাপিয়া আছে যমেব কিঙ্কব ॥ ৪৩৯
 কৃষ্ণ-কথা গারে গুনে যিটো শ্রদ্ধা কবি ।
 অল্পকালে হিয়াত প্রবেশ হোন্ত হবি ॥ ৪৪০
 অপার আনন্দ-বস বাম-কৃষ্ণ বাণী ।
 বাম-কৃষ্ণ-নাম নছাৰিবা মুখে জানি ॥ ৪৪১
 জপ বাম-নাম ভাই ভারকসকল ।
 বাম-নাম বিনে নাই পবমমঙ্গল ॥ ৪৪২
 ভাবিয়ো ভারক ভাই বাম-নাম সাব ।
 নিগমে নকহে বাম-নাম বিনে আব ॥ ৪৪৩

৪৪০ । শ্রুতঃ শ্রদ্ধয়া নিত্যং গুণভক্ত্য চেষ্টিতম্ ।
 কালেনানভিধীর্ষেন ভগৱান্ দ্বিশতে হৃদি ।

কৃষ্ণ-পদ-সেরা-সুখ পৰম দুৰ্লভ ।
 হৰি-সেরা ভৈলে আন সকলে সুলভ ॥ ৪৪৪
 কৃষ্ণ-পাদ-পদ্ম ভৈল যাহাব আশ্রয় ।
 তাহাবেসে গুচয় নিঃশেষ দুখ-ভয় ॥ ৪৪৫
 হৰি-কীৰ্ত্তনত ভাই নকৰিয়ো হেলা ।
 এহিসে বাখিবে ঘোৰ সঙ্কটৰ বেলা ॥ ৪৪৬
 হৰি পদ-পঙ্কজত পশিয়ো শৰণে ।
 দিয়োক একান্ত চিত্ত হৰিৰ চৰণে ॥ ৪৪৭
 দুৰ্লভতো দুৰ্লভ হৰিৰ গুণ-নাম ।
 জানিয়া কীৰ্ত্তন কৰা তেজি আন কাম ॥ ৪৪৮
 হৰি-গুণ-কীৰ্ত্তন কলিৰ নিজ ধৰ্ম্ম ।
 জানিবাহা সমস্তে শাস্ত্ৰৰ তত্ত্ব-মৰ্ম্ম ॥ ৪৪৯
 বাম-নাম লৈয়া পাপীজন তৰে সুখে ।
 হেন বাম-নামৰ ভণ্ডাৰ ভৈল মুখে ॥ ৪৫০
 যি মুখে বুলিবে বাম সি মুখে ভণ্ডাৰ ।
 সদায়ে ভাবিয়ো বাম কয় নাহি আৰ ॥ ৪৫১
 ভাবিতে ভাবিতে বাম বস চড়ে আতি ।
 আলাস তেজিয়া বাম বোলা দিনে বাতি ॥ ৪৫২
 অনন্ত বসেৰ নিধ বাম-কৃষ্ণ-নাম ।
 মুখ ভৰি ভৰিয়া সদায়ে বোলা বাম ॥ ৪৫৩

পা° ৪৪৭ । চৰণে—কীৰ্ত্তনে ।

৪৫০ । বাম-নামৰ—হৰি-নামৰ ।

সদায়ে ভাবিতে বাম যাব বস বাঢ়ে ।
 বাম-কৃষ্ণ-নামে আৰো তাহাকে নছাড়ে ॥ ৪৫৪
 হৰি-সেৱা বিনে আৰ সকলে অসাৰ ।
 এহিমাণে মাত্ৰ সৰ্ব্ব শাস্ত্ৰৰ বিচাৰ ॥ ৪৫৫
 নামৰ ভণ্ডাৰ মুখে ভৈল কত ভাগে ।
 আনন্দে ভাবিয়ো বাম যাক যত লাগে ॥ ৪৫৬
 মনে মুখে এক কৰি সদা বোলা বাম ।
 লভিবা পৰমানন্দ দূৰ হৈবে কাম ॥ ৪৫৭
 বাম-কৃষ্ণ-নাম যাব মুখে ভৈল গীত ।
 নামৰ প্ৰসাদে সিটো ভৈল কৃতকৃত্য ॥ ৪৫৮
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল ভাই ঝাটে ।
 নচলিবা তেৱেৰে ছুৰ্ঘোৰ যম-বাটে ॥ ৪৫৯
 বাম-কৃষ্ণ-নাম-বসে চিত্তক ভিজাৱ ।
 বোল বাম কৃষ্ণ হৰি তেজি আন ভাৱ ॥ ৪৬০
 বাম-কৃষ্ণ-নামেৰে স্বধৰ্ম্ম ভৈল যাৰ ।
 যম-কাল-মায়াৰ গুচিল অধিকাৰ ॥ ৪৬১
 বাম-কৃষ্ণ-নাম যাব থাকয় মুখত ।
 যম যম-দূতক নেদেখে সোপনত ॥ ৪৬২
 বাম-কৃষ্ণ-নাম সদা জৱে যিটো নৰে ।
 যম ৰাজ্য তাহাৰ লিখন দূৰ কৰে ॥ ৪৬৩
 বাম-কৃষ্ণ নাম সদা ফুৰে যিটো গাই ।
 তাহাৰেৰে সমস্তে বিঘিনি ভৈল ছাই ॥ ৪৬৪

মহিমামুক্ত উপদেশ

বাম-কৃষ্ণ নাম যাব মুখত থাকয় ।
 তাহাবেসে জানিবা মিলিল মহোদয় ॥ ৪৬৫
 বাম-কৃষ্ণ-কীর্তন স্বভার ভৈলা যাব ।
 সিও ভৈলা হবি হবিও ভৈলা তাব ॥ ৪৬৬
 বাম-কৃষ্ণ-নামক সততে যিটো গারে ।
 তাক হবি বাখিয়া ফুবন্ত সর্বভারে ॥ ৪৬৭
 বাম-কৃষ্ণ-নাম যিটো সততে স্মরে ।
 হবি পবম প্রিয় ভৈলা সিটো নবে ॥ ৪৬৮

আত্ম-উপদেশ

হবি-নাম এবি মন কি কাম কবস ।
 মায়া-মোহ-জ্বালে পবি মিছাতে মবস ॥ ৪৬৯
 হবি-নাম ধব মন হবি-নাম ধব ।
 আশা নামে নদী মাজে মিছাত নমব ॥ ৪৭০
 বাম-নাম লৈয়ো মন বাম-নাম লৈয়ো ।
 মিছা আশা লাজ-কাজ পাশ কবি থৈয়ো ॥ ৪৭১
 বাম কৃষ্ণ বোল মন বাম কৃষ্ণ বোল ।
 অসাব সংসাব-সুখে তাব আশা ভোল ॥ ৪৭২

পা ৪৬৫ । মিলিল মহোদয়—ভৈল ভাগ্যোদয় ।

৪৭০ । হবি...ধব ।—বাম-নাম ধব মন আলাস নকব ।

৪৭২ । আব—তাব । ভোল—ভোল ।

ହି-ପଦେ ଭଜ୍ଜ ମନ ହି-ପଦେ ଭଜ୍ଜ ।
 ଘୋଷ ଆଶା-ନଦୀ ମାଞ୍ଜେ ଶିହାତେ ନମଜ୍ଜ ॥ ୫୧୩
 ବାମ-ନାମ ଲୈୟୋ ମନ ତେଜ୍ଜା ଆଶା ଆନ ।
 ଭକତବ ସଞ୍ଜେ ପାତା ନାମବ ଦେହାନ ॥ ୫୧୪
 ଭଜ୍ଜ ମନ କପଟ ତେଜ୍ଜିୟା ହି-ପାରେ ।
 ସର୍ବସାକ୍ଷୀ ହିବିତ କପଟ ଲୁୟୁରାରେ ॥ ୫୧୫
 ଗୋପାଳ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ବୋଲ ପାପୀ ମନ ।
 ଅନ୍ତାୟ ନକବ ଲଗେ ସାକ୍ଷୀ ଚୈଧ୍ୟ ଜନ ॥ ୫୧୬
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ହିବି ବାମ ବୁଲିୟୋ ସତନେ ।
 ବ୍ରହ୍ମାବୋ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନାମ ତାବେ ହେଲା କେନେ ॥ ୫୧୭
 ବୋଲ ବାମ କୃଷ୍ଣ ହିବି ପବମ ଆନନ୍ଦେ ।
 ମୁକୁତି ତେଜ୍ଜିୟା ଜପେ ସନକ ସନନ୍ଦେ ॥ ୫୧୮

ନିନ୍ଦା

ବାମ ବୁଲି ତବେ ମହା ମହା ଅନ୍ତ୍ୟ ଜାତି ।
 ସିଟୋ ନାମ ନଲବେ ହିନତୋ ହିନ ଆତି ॥ ୫୧୯
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ବୁଲିୟା ସଂସାର ସୁଖେ ତବେ ।
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ଲୁବୁଲି ଜନମ ବୁଟା କବେ ॥ ୫୨୦

୩୩ ୫୧୩ ॥ ଦେହାନ—ଦୋକାନ ।

୫୧୮ ॥ ଆନନ୍ଦେ—ସତନେ ।

୫୨୦ ॥ ନିନ୍ଦା—ଉପଦେଶ ।

বাম কৃষ্ণ মুবুলি তৰিবা কিসে সমে ।
 বাম-নাম নলৈলে ধৰিয়া নিবে যমে ॥ ৪৮১
 গাৰো ভোট যবনে হৰিৰ নাম লয় ।
 হেনয় নামক কেনে সজ্জনে নিন্দয় ॥ ৪৮২
 হৰি-নামে কৰে অস্ত্য জাতিকো মুকুত ।
 সজ্জনে নামক নিন্দে কিনো অদভুত ॥ ৪৮৩
 মহাপাপী তৰে হৰি-নামৰ কীৰ্তনে ।
 হেন নাম নলৈয়া সজ্জন ভৈল কেনে ॥ ৪৮৪
 ছুখময় ক্ষুদ্ৰ বিষয়ক আশা কৰি ।
 একান্তে নভঞ্জে পূৰ্ণানন্দ মহা হৰি ॥ ৪৮৫
 আপুনি নলৱে নাম আনকো নিন্দয় ।
 কোটি জনমকো লাগি ছৰ্ঘোৰ সঞ্চয় ॥ ৪৮৬
 হৰি-নামে কৰে সংসাৰৰ বন্ধ ছেদ ।
 হেন নামে নাহি ইছা কিনো ভৈল খেদ ॥ ৪৮৭
 বাম-কৃষ্ণ-হৰি-নাম নিগম-নিগূঢ় ।
 সদা ছুসুমবে কেনে পাপমতি মূঢ় ॥ ৪৮৮
 হৰি-পদ-সেৱা-সুখ ভকতে জানয় ।
 আনজনে আৰ গন্ধমাত্ৰো নপায় ॥ ৪৮৯

পা ৪৮১ । (এই ষোৰাৰ পিছত)

হৰিকো অকাশ কৰে বাম-কৃষ্ণ-নাম ।

হেন নাম নলৈয়া মৰয় কোন কাম ॥

৪৮৪ । নলৈয়া—নলৱে ।

হবি-পারে শুদ্ধভাৱে যিজনে ভজয় ।
 হবি-নাম লৈয়া স্থখে দুৰ্গতি তৰয় ॥ ৪২০
 মানৱী জনম পাই হবি নভজিলা ।
 অৱশ্যে হৈবাহা ভাই তৃণ তক শিলা ॥ ৪২১
 হবি-কীৰ্ত্তনক যিটোজনে হেলা কৰে ।
 আপুনাকে আপুনি বঞ্চিলে সিটো নৰে ॥ ৪২২
 মনুষ্য-শৰীৰ পাই কৃষ্ণক নভজে ।
 এহিমনে দোষে ঘোৰ সংসাৰত মজে ॥ ৪২৩
 মৃত্যুৰ মুখত পৰি নভজে হবিক ।
 সিটো অধমৰ জীৱনত ধিক ধিক ॥ ৪২৪
 হবি-পদে নভজে শাস্ত্ৰৰ সাৰ বুজি ।
 বেঙ্কামুৱা যম-দূতে তাক ফুৰে খুজি ॥ ৪২৫
 নৰ-ভনু পায় হবি নভজে যি নৰে ।
 সংসাৰৰ অনন্ত যোনিত ভ্ৰমি মৰে ॥ ৪২৬
 মনুষ্য শৰীৰ পাই হবি নভজিল ।
 দুৰ্ঘোৰ সংসাৰে সিটো চিত নিমজিল ॥ ৪২৭
 কলি-যুগে হবি-নাম নকৰে কীৰ্ত্তন ।
 আপুনাক আপুনি বঞ্চিলে সিটোজন ॥ ৪২৮

৪২৭-২৮ । দেৱদত্তমিমং লক্ষ্মী নুলোকমজিতেজ্জিয়ঃ ।

ঘো নাজিয়েত স্বংপাদৌ স পে.চাঃ হ্যাক্ষরধকঃ ।

পা° ৪২০ । কৃষ্ণক—বিষ্ণুক ।

নংসাৰত—সৰ্বকত ।

৪২৭ । মনুষ্য—দুৰ্ভ ।

হবি ভজি হবি-নাম নলয়ে সাক্ষাত ।
 আপুনাক আপুনি কবিল আত্মঘাত ॥ ৪৯৯
 ব্রহ্মাৰ প্ৰাৰ্থনী ইটো নব-তনু পায়।
 নভজিলে হবিক বঞ্চিলে বিষ্ণু-মায়। ॥ ৫০০
 একান্ত শৰণে যিটো নভজিলে হবি ।
 ছৰ্ঘোৰ যাতনা ভুঞ্জিবেক মবি মবি ॥ ৫০১
 হবি-পদ-সেৱা সৰ্ব্ব শাস্ত্ৰৰ নিৰ্ণয় ।
 মৃতমতি মনুষ্যে ইহাক নজানয় ॥ ৫০২
 হবিকো প্ৰকাশ কৰে বাম-কৃষ্ণ-নামে ।
 তেন নাম নলৈয়া মৰস কোন কামে ॥ ৫০৩

মহিমা

বাম-কৃষ্ণ-হবি-নাম মুখে থাকে যাব ।
 সেহিসে হবিৰ প্ৰিয় হবি ভৈলা তাৰ ॥ ৫০৪
 বাম কৃষ্ণ হবি যিটো সততে বোলয় ।
 সিটো মহাজনে মুকুতিকো নগণয় ॥ ৫০৫
 বাম-কৃষ্ণ-নাম ভকতৰ মহাধন ।
 সদা নাম লয় আনন্দ কৰি মন ॥ ৫০৬
 অনন্ত নাৰদ শুক সনতকুমাৰ ।
 তাৰা পাৰে হবি-যশ জানি যোগ-সাৰ ॥ ৫০৭

৫০০ । যেত্ৰাৰ্হিতামপি চ নো বৃগতিং প্ৰগ্না জানক তদ্বিবৰং সৰ্বধৰ্ম যত্ৰ ।
 নাবাধনং ভগৱতো ব্ৰিতবন্ত্যমু্য সন্মোহিতা ব্ৰিতভয়া বত মাৱনা তে ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৩.১৫.২৪

হৰি-নাম-কীৰ্ত্তনৰ শব্দ তুমুল ।
 আনন্দৰ ভবে হোৱে ভকত আকুল ॥ ৫০৮
 বাম-কৃষ্ণ-নামৰ দেখিয়ো কেন বল ।
 অধমকো কৰে নামে পৰম নিৰ্মল ॥ ৫০৯
 হৰি-নামে নাহিকে নিয়ম অধিকাৰী ।
 বাম বুলি তৰে মিৰি আসম কছাৰী ॥ ৫১০
 বাম-কৃষ্ণ-নাম-সম নাহিকে বান্ধৱ ।
 বাম-কৃষ্ণ-নামে মিলে পৰম উৎসৱ ॥ ৫১১
 ভকতজনৰ হৰি-নামেসে সৰ্ব্বস ।
 মুকুতিকো ঠেলি আগ হোৱে হৰি-যশ ॥ ৫১২
 বাম-কৃষ্ণ-নামেসে ছিণ্ডয় ভৱ-বন্ধ ।
 মিলয় মনত সুখ পৰম আনন্দ ॥ ৫১৩
 বাম কৃষ্ণ ভাবিতে তেজয় কাল-সাপে ।
 হৰি-ভকতক ছুখ দিবে কাৰ বাপে ॥ ৫১৪
 হৰিৰ কীৰ্ত্তন শুনি হয় মহাভয় ।
 কাল মৃত্যু ছয়ো তৰতৰিয়া কাষ্পয় ॥ ৫১৫
 কমনে জানিবা হৰি-নামৰ মহিমা ।
 ব্ৰহ্মা হৰ অনন্তে নপাৱে যাৰ সীমা ॥ ৫১৬
 হৰি-গুণ-নাম-যশ ভকতি-উত্তম ।
 যাৰ ধ্বনি শুনি কাষ্পে কলি কাল যম ॥ ৫১৭

হৰি-নামে যত পাপ সংহৰিতে পাৰে ।
 ততক পাতকী পাপ কৰিতে নপাৰে ॥ ৫১৮
 বাম-কৃষ্ণ গোপাল গৌৰিন্দ যত্নমণি ।
 বাম-কৃষ্ণ-নাম মহা পাপৰ অগনি ॥ ৫১৯
 বাম-কৃষ্ণ-নামৰ মহিমা অদভুত ।
 নিকট চাপিয়া কি কৰিবে যম-দূত ॥ ৫২০
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ সাৰ ।
 বাম কৃষ্ণ বিনে বুটা আৱৰ বিচাৰ ॥ ৫২১
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ সাৰ ।
 ভাবিতে পৰম সুখ ভয় নাহি আৰ ॥ ৫২২
 বাম-কৃষ্ণ-নাম সৰ্ব্ব-বসেৰ নিৱাস ।
 বাম কৃষ্ণ ভাবিতে কৃষ্ণৰ পাৰে পাশ ॥ ৫২৩
 আপুন নামৰ সঙ্গ নছাড়ন্ত হৰি ।
 যেই নাম সেই হৰি জানা নিষ্ট কৰি ॥ ৫২৪
 বাম-নাম-সম ধৰ্ম নাহিকে নিগমে ।
 যিটো সদা বোলে বাম কি কৰিব যমে ॥ ৫২৫
 হৰি-চৰণত প্ৰেম মিলিল যাহাৰ ।
 আন কোন সম্পত্তি হৰিও ভৈল তাৰ ॥ ৫২৬

৫১৮ । নামোহন্ত হাৱতী শক্তি: পাপনিৰ্বণে হৰে: ।

তাৱৎ কৰ্ত্ত্বং ন শক্নোতি পাতকং পাতকী নব: ।

—বৃহৎসং-পুৰাণ

কর্ণাঞ্জলি পিয়া হবি-চবিজ্জ-অমৃত ।
 হবিব নিকট পারে হোরে কৃতকৃত্য ॥ ৫২৭
 মাধব নাম-গুণ কীর্তন কৰিয়া ।
 হবিক পারয় মুখে মায়াক তৰিয়া ॥ ৫২৮
 হবি-গুণ-কীর্তনত নাহি একো হানি ।
 গুনেস্তে অমৃত স্রবে বাম-কৃষ্ণ-বাণী ॥ ৫২৯
 যাব মুখে বাম-বাণী আসে সবসবি ।
 জানিবা নিশ্চয় তাত বশ্য ভৈল হবি ॥ ৫৩০
 হবি যাব বশ্য ভৈল তাৰ কিবা বৈল ।
 হবিব কৃপাব পাত্ৰ সিসিজন ভৈল ॥ ৫৩১
 বাম কৃষ্ণ-নামৰ কল্লোল-বোল শুনি ।
 বেঙ্কামুরা যম-দূত পলাবে আপুনি ॥ ৫৩২

প্রার্থনা

হে প্রাণ-বন্ধু কৃষ্ণ কৃপাব ঠাকুব ।
 অণু এক কবা দায়া মায়া হোক দূৰ ॥ ৫৩৩
 জয় জয় কৃপাময় দেৱ যত্নপতি ।
 তোমাৰ চৰণে মাগো অমূল্য ভকতি ॥ ৫৩৪

৫২৭ । পিৱন্তি যে ভগৱত আক্ৰমঃ সতাং কথামৃতং শ্ৰৱণপুটেৰু সন্তুতং ।

পুনন্তি তে ব্ৰিহস্পতিদুৰ্বিতাশয়ং ব্ৰজন্তি তচ্চ বণসবোৰুহাস্তিকম্ ।

৫২৯ । যে পতন্ত্যৱনৌ গীৱা হবেনাৱানি গদগদাঃ ।

ভাৱেন ভেবাং গোৱিল্লঃ ক্ৰীতো নাবদ নান্তথা ।

পা° ৫২৭ । দাৱাক—মৃত্যুক ।

৫৩৪ । অমূল্য—সংহত ।

হে হে পবমানন্দ প্রভু কৃপা-সিদ্ধ ।
 ভকতি-আনন্দ-বস মাগো .এক বিন্দু ॥ ৫৩৫
 পতিত পড়িয়া বৈলো এ ভর-সাগবে ।
 পতিত-পারন নাম ভৈল কিবা তবে ॥ ৫৩৬
 অকণ চবণে মই পাপীক তাবিয়ে ।
 পতিত-পারন নাম সাফল কবিয়ে ॥ ৫৩৭
 আতুৰ ভৈলোহো হবি বিষয়-বিকলে ।
 কবিয়ে উদ্ধার মোক চবণ-কমলে ॥ ৫৩৮
 হে কৃষ্ণ কৃষ্ণ নাথ কবা পবিত্রাণ ।
 তনু-নার বুবি আসে নাহিকে গিয়ান ॥ ৫৩৯
 নাম-ধন দিয়া মোকে কিনা বনমালী ।
 দাস পাইয়া নলরা কমন ঠাকুবালা ॥ ৫৪০
 নিজ দাস কবি হবি মোকে কিনা কিনা ।
 আন ধন নলাগয় নাম-ধন বিনা ॥ ৫৪১
 জয় জয় বাম কৃষ্ণ শবণ তোম্বাৰ ।
 কৃপাৰ সাগৰ কৃপা কবা একবাৰ ॥ ৫৪২
 দিয়ো দবিশন পারে পশিলো শবণ ।
 ভকতজনৰ ধন তুমি নাৰায়ণ ॥ ৫৪৩

নিবেদন

যাদর যাদর যাদর যাদর দেৱ ।

তুমি বিনে সুহৃদ বান্ধৱ নাহি কেৱ ॥ ৫৪৪

কমনে ভজিবো হবি চৰণ তোন্ধাব ।
 ছুৰ্ঘোৰ মায়ায়ে মন. মুহিলে আন্ধাব ॥ ৫৪৫
 বাম বুলি তৰিবো দঢ়াই আছো মন ।
 তুমি হবি দীন-বন্ধু পতিত-পারন ॥ ৫৪৬
 পতিত-পারন বাম-কৃষ্ণ কৃপা-সিদ্ধু ।
 আমি পতিতক নছাড়িবা দীন-বন্ধু ॥ ৫৪৭
 হে হবি মোৰে প্ৰাণ জীৱন মুৰাৰি ।
 অনাধৰ নাথ ভকতৰ ভয়হাৰী ॥ ৫৪৮

প্ৰশংসা

শ্ৰীৰাম-নামত ৰতি মিলিল যাহাৰ ।
 সিসি ভাগ্যৱন্তে পাৰে সংসাৰৰ পাৰ ॥ ৫৪৯
 হবি-গুণ ভকতৰ কৰ্ণৰ ভূষণ ।
 ষিটো সদা বোলে বাম সিসি মহাজন ॥ ৫৫০
 নিত্যানন্দময় বাম ভকতৰ ধন ।
 হবি বিনে আন ধন সৰে অকাৰণ ॥ ৫৫১
 সংসাৰত নাহি ধৰ্ম্ম হবি-নাম-সম ।
 ষিটো সদা বোলে বাম সিসি নৰোত্তম ॥ ৫৫২
 আন ধৰ্ম্ম নাহি হবি-নামক উপাম ।
 হবিৰ বল্লভ ষিটো সদা বোলে বাম ॥ ৫৫৩

বাম-কৃষ্ণ-নামক আনন্দে যিটো ধবে ।
 বংশে সমে তবয় হবিকো বশ্য কবে ॥ ৫৫৪
 হবি-গুণ গারে যিটো কৰিয়া নিশ্চয় ।
 হবিক স্নহদ পাৰে মৃত্যু কোন হয় ॥ ৫৫৫
 যাৰা সবে বাম-নাম গারয় হবিষে ।
 তাপ দূৰ হোৱে মনে অমৃত ববিষে ॥ ৫৫৬
 বাম-কৃষ্ণ-হবি-নাম পৰম অমৃত ।
 যিটো মহাজনে লৰে হোৱে কৃতকৃত্য ॥ ৫৫৭
 হবি-গুণ কীৰ্ত্তন স্বভাৱ ভৈলা যাৰ ।
 সংসাৰত দুৰ্লভ থাকিল কিবা তাৰ ॥ ৫৫৮
 কিনো ভাগ্য কিনো ভাগ্য কলিৰ প্ৰজাৰ ।
 হবি-গুণ-কীৰ্ত্তনে স্বধৰ্ম্ম ভৈল যাৰ ॥ ৫৫৯
 হবি-গুণ-নামক কীৰ্ত্তন যিটো কবে ।
 কলিৰ দোষক বঞ্চিলেক সিটো নবে ॥ ৫৬০
 বাম-নাম লৈয়া পাপীজনো তৰে সুখে ।
 হেন বাম-নামৰ ভণ্ডাৰ ভৈলা মুখে ॥ ৫৬১
 যিসৰ চতুৰ নবে বিষ্ণুক ভজয় ।
 পৰম কৃতার্থ ভৈলা সিটো মহাশয় ॥ ৫৬২

প্ৰা° ৫৫৫ ॥ হয়—ভয় ।

৫৫৮ ॥ স্বধৰ্ম্ম—স্বভাৱ ।

কলি-ধর্ম

বাম-কৃষ্ণ-নাম ভকতব নর নিধি ।
 কলি-যুগে বেকত করিলে কোন বিধি ॥ ৫৬৩
 ধন্য ধন্য কলিব লোকব মহাভাগ ।
 সর্ব্ব ধর্ম্ম ঠেলি বাম-নাম ভৈলা আগ ॥ ৫৬৪
 কলিত কীর্ত্তন যিটো কবে হবি-নাম ।
 তাব আব আচবিবে নথাকিল কাম ॥ ৫৬৫
 নাহিকে কলিত ধর্ম্ম কীর্ত্তনত সম ।
 যিটো গারে হবি-গুণ সিসি নবোত্তম ॥ ৫৬৬
 কলিত কীর্ত্তনে মিলিবেক মহাভাগ ।
 সংসারক তবি মাধবক পাইবা লাগ ॥ ৫৬৭

নাম

কেশর কমলাকান্ত অনন্ত অনাদি ।
 নিত্য নিবঞ্জন শুদ্ধ বুদ্ধ বেদ-বাদী ॥ ৫৬৮
 জয় জয় জগত-জনক জগজীৱ ।
 অনন্ত অচ্যুত সনাতন সদাশির ॥ ৫৬৯
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ।
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ॥ ৫৭০

গোপাল গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ ।
 কমল-লোচন হৰি পতিত-পারন ॥ ৫৭১
 বাম নাৰায়ণ হৰি বাম নাৰায়ণ ।
 বাম কৃষ্ণ নিৰঞ্জন শিৱ সনাতন ॥ ৫৭২
 গোপাল গোপীনাথ গোবিন্দ মাধৱ ।
 জীৱেৰ জীৱন যদু-নন্দন যাদৱ ॥ ৫৭৩

তাৎপৰ্য্য

বৈকুণ্ঠৰ কল্পতৰু ভাগৱত-শাস্ত্ৰ ।
 ইহাৰ উত্তম ফল হৰি-নাম মাত্ৰ ॥ ৫৭৪
 হৰি-নামে হৰি-নামে হৰি-নামে গতি ।
 হৰি-নামে ভকতৰ কেৱলে ভকতি ॥ ৫৭৫
 কৃষ্ণ-পাদ-পদ্ম দুই মোৰ নিজ গতি ।
 হৰি-নাম বিনে আন নজানো ভকতি ॥ ৫৭৬
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ সাৰ ।
 বাম কৃষ্ণ বিনে বুৰ্গা আৱৰ বিচাৰ ॥ ৫৭৭
 শ্ৰীৰাম-নাম ভকতৰ বিত্ত সাৰ ।
 সংসাৰ-সাগৰে বাম-নামে দুৰ্গ পাৰ ॥ ৫৭৮
 হৰি-নাম-কীৰ্ত্তনেসে পৰম মঙ্গল ।
 পাৱয় পৰমানন্দ গুচে কৰ্ম্ম-মল ॥ ৫৭৯
 ব্ৰহ্মা হৰো ভজন্ত হৰিব দুই পাৱে ।
 মুকুতসকলো সদা হৰি-গুণ গাৱে ॥ ৫৮০

বিবকতি

বিষয়ৰ আশা-ভঞ্জে ভক্তৰ হৰিষ ।
 দেখয় বিষয়-সুখ বিষ্ঠাৰ সদৃশ ॥ ৫৮১
 বিষয়ৰ সুখ যত সকলো অসাৰ ।
 জানিয়া ভকতে তাক কৰে পৰিহাৰ ॥ ৫৮২

ভুক্তি

মুৰাৰি মাধৱ মধু-বিপু ৰাম
 তুমি ভকতৰ ধৰ্ম্ম অৰ্থ মোক্ষ কাম ॥ ৫৮৩
 মুৰাৰি মনোহৰ ভগৱন্ত দেৱ ।
 তুমি বিনে পতিতৰ গতি নাহি কেৱ ৫৮৪ ॥
 কিনো কৃপাময় দেৱ শ্ৰভু যত্নবায় ।
 মুখ মাজে থৈলা নাম সৰ্ব্বক্ষণে পায় ॥ ৫৮৫

লেছাৰি

ঈশ্বৰ-নিৰ্ণয়

কৃষ্ণ এক দেৱ ছুখ-হাৰী কাল মায়াদিবো অধিকাৰী
 কৃষ্ণ বিনে শ্ৰেষ্ঠ দেৱ নাহি নাহি আৰ ।
 সৃষ্টি-স্থিতি-অন্তকাৰী দেৱ তাস্ত বিনে আন নাহি কেৱ
 জানিবা বিষ্ণুসে সমস্ত জগতে সাৰ ॥ ৫৮৬

পা° ৫৮২ ॥—(নাই) ।

৫৮৫ ॥ (ইয়াৰ আগতে)—

কৃপাৰ সাগৰ কৃপাময় কৃপানিধি ।

তুৱা গুণ-নামে ভকতৰ সৰ্ব্বসিদ্ধি ॥

নমো নমো নিত্য নিবঞ্জন নাৰায়ণ শিৱ সনাতন
অনাদি অনন্ত নিৰ্গুণ গুণ-নিয়ন্তা ।

পৰম পুৰুষ ভগৱন্ত নাহি পূৰ্বাপৰ আদি অন্ত
তুমিসে চৈতন্য সমস্তে ভৱ-ভাৱন্তা ॥ ৫৮৭

ব্ৰহ্মা মহাদেৱ লক্ষ্মী দেৱী কায়-বাক্য-মনে থিৰ কৰি
পৰম আনন্দে চৰণ সেৱন্ত যাৰ ।

সদা জন্ম-জৰা-মৃত্যু-হীন শ্ৰীমন্ত সুন্দৰ গুণনিধি
বিষ্ণুত বিনাই কোন দেৱ আছে আৰ ॥ ৫৮৮

যাৰ পাদোদকে দেৱী গঙ্গা যাৰ বাক্যে ছয়া আছে বেদ
পৰম পতিতো তবয় যাহাৰ নামে ।

সৃষ্টি স্থিতি প্ৰলয়ৰ যিটো পৰম কাৰণ নাৰায়ণ
হেন ঈশ্বৰক নভজয় কোন কামে ॥ ৫৮৯

অপাৰ সংসাৰ সিদ্ধু আৰ বিষ্ণুসে পৰম পাৰ যত
পাৰ আছে তাতে পৰম্পৰমাত্মা ৰূপে ।

তেস্তে তুমি জানা ব্ৰহ্ম-পাৰ পৰ-পাৰ-ভূত যত পাৰ
তাসহাৰ পাৰ বিষ্ণুসে পাৰ স্বৰূপে ॥ ৫৯০

৫৮৬ ॥ একঃ স দেৱো ভৱতুঃখহন্তা পৰঃ পৰেবাং ন ততোহস্তি চাঙ্ঘঃ ।

শ্ৰুতী স পাতা স তু চান্তকৰ্তা বিষ্ণুঃ সমস্তাখিলসাবভূতঃ ।

৫৮৯ ॥ তুংকং যদ্বিশ্ৰুতিঃ শ্ৰুতিপুটে শমলং পুন্যতি পাদাৱনেনজনজলঞ্চ ব্ৰহ্ম শাস্ত্ৰং ।

ভুকালভজিতভগাপি যদজি পদ্মস্পৰ্শোৎশক্তিভৱতুৰ্বতি নোহখিলাৰ্থান্ ।

৫৯০ ॥ পাৰঃ পৰো বিষ্ণুৰপাৰপাৰঃ পাৰঃ পৰঃ পৰমাত্মকপী ।

স ব্ৰহ্মপাৰঃ পৰপাৰভূতঃ পাৰঃ পাৰাণ্যপি পৰপাৰঃ ।

শবণ

শোক-মোহ-মহাপঙ্ক মাজে অর্জুন মগন ভৈলা দেখি
 পবম ঈশ্বৰ দেৱকী-নন্দ-নন্দন ।
 কৃপায়ে ঈশ্বৰ-তত্ত্ব কহি উদ্ধাৰিবা নিজ ভকতক
 হেন ঈশ্বৰৰ চৰণে লৈলো শবণ ॥ ৫১

নমস্কাৰ

হে কৃষ্ণ ধনঞ্জয়-সখা বৃষ্ণি-কুল-শ্ৰেষ্ঠ দুইট বাজা
 বংশৰ দহন অনন্ত-বীৰ্য্য গৌৰিন্দ ।
 গো-বিশ্ব-দেৱ-তুখ-হাৰী যোগেশ্বৰ সমস্তৰ গুৰু
 নমো ভগৱন্ত তয়ু পদ-অবৰিন্দ ॥ ৫২

উপদেশ

স্বাসনা ছৰ্ব্বাসনা দুই বন্ধৰ মোক্ষৰ মূল হেতু
 শুনা যেনমতে উপজয় পুৰুষত ।
 সন্তৰ কৃপাত স্বাসনা সুখে পুৰুষক পাৱে জানা
 হোৱে ছৰ্ব্বাসনা সন্তৰ মন-কোপত ॥ ৫৩

৫১ । শোকপঙ্কনিমগ্নঃ যঃ সাংখ্যযোগোপদেশতঃ ।

উজ্জহাবাজু'নং ভক্তং স কৃষ্ণঃ শবণং মম ।

—শ্ৰীধৰদ্বামী, (গীতা) সুবোধিনী-টীকা, ২.৭২

৫২ । শ্ৰীকৃষ্ণ কৃষ্ণসখ বৃষ্ণাৰ্য্যভাৱনিষ্ক্ৰমাজন্তবংশদহনানপন্নগৰ্ব্বীৰ্য্য ।

গৌৰিন্দ গোবিশ্বদেৱাৰ্তিহৰাতাৰ যোগেশ্বৰাখিলন্তৰো ভগৱন্তমন্তে ।

৫৩ । অন্ততা চ স্ততা চেতি বিধা সা হেতুভেদতঃ ।

অস্ততা মহতাঃ কোপাৎ স্ততা মহদসুগ্ৰহাৎ ।

পা° ৫১ । দেৱকী—স্নেহতা । ঈশ্বৰ—ঈশ্বৰে । উদ্ধাৰিবা—উদ্ধাৰিলা ।

৫২ । হে—হেন ।

মহন্তৰ বাক্য যিটো কৰে তাক সুবাসনা অমুসবে
সন্তৰ কৃপাত ভঞ্জে গোবিন্দৰ পাৰে ।

যিটো মহন্তক নিন্দা কৰে তাক দুৰ্বাসনা বেঢ়ি ধৰে।
কৃষ্ণক ভজিবে নপাবয় মুঢ়ভাৱে ॥ ৫০৪

কৃষ্ণ-পদ-মাত্র সেৱা কৰে সমস্তে কামনা পৰিহৰে
বেদ-ব্যৱহাৰ কদাচিতো নলজ্জয় ।

কৃষ্ণ-পদ-সেৱা-সুখ-মনে কৰে অমুভৱ সৰ্ববন্ধণে
ইহাক মহন্ত বুলিয় জানা নিশ্চয় ॥ ৫০৫

শুনিয়ে সজ্জন শাস্ত্ৰ-সাৰ সকলে সম্পত্তি জানা তাৰ
হৰি-ভক্তি-ৰসে সন্তোষ মন যাহাৰ ।

চৰ্মৰ নিৰ্ম্মিত পানৈজুড়ি চৰণ ঢাকিলে যিটোজনৈ
যেন সৰে ভূমি চৰ্ম্মাবৃত ভৈল তাৰ ॥ ৫০৬

অস্তৰত এক ঈশ্বৰক দেখিয়োক নানা বাহিৰত
অস্তৰত বোধ বাহিৰত জড়-প্ৰায় ।

বুদ্ধিত সমস্তে তেজিয়োক বাহিৰতে সজ্জ দেখায়োক
এহিভাৱে বাম লোকত ফুৰা বেঢ়াই ॥ ৫০৭

৫০৬ । সৰ্ব্বাঃ সম্পত্তয়ন্তস্ত সন্তুষ্টং যন্ত মানসম্ ।

উপানবৃগুচুপাদন্ত ন মু চৰ্ম্মাৱৃত্তেয় ভুঃ ।

৫০৭ । অস্তবেকো বহিৰ্নানা হস্তবোধো বহিৰ্জড়ঃ ।

অস্তন্ত্যাগী বহিঃ সঙ্গী লোকে ত্ৰিচৰ বাঘৱ ।

পা° ৫০৭ । ভৈল তাৰ—ভৈল বাৰ । বেঢ়াই—সদায় ।

ছবি

অবিবক্ত ভক্তৰ বেদ লজ্জিবাক দোষ
জানিবাহা ইহাক নিশ্চয় ।
পৰম বিবক্ত যিটো কৃষ্ণৰ ভক্ত ভৈল
তাৰ একো নাহিকে নিৰ্ণয় ॥ ৫৯৮

লেখাৰি

তাবত কৃষ্ণৰ ভক্ত নৰে ভক্তি-অবিবোধী কৰ্ম কৰে
কৃষ্ণৰ কথাত বতি যাবে ছুপুজয় ।
যেৱে ভৈল কৃষ্ণ-কথা-ৰত নিত্য নৈমিত্তিক আদি যত
কথাৰ বিবোধী জানিয়া সৰে তেজয় ॥ ৯৯৯

সমস্তে তপকে আচৰোক পৰোক পৰ্বতে উঠি যত
তীৰ্থত ভ্রমোক পঢ়োক বেদ-নিচয় ।
যজোক সমস্তে যজ্ঞচয় যোগক জানোক সমস্তয়
হৰি বিনে কদাচিতো মৃত্যু নতৰয় ॥ ৬০০

৫৯৯ । তাবৎ কৰ্মাণি কুরীত ন নিৰ্বিচ্ছেত বাৰতা ।

সংকথাশ্রৱণাদৌ বা শ্রদ্ধা বাৰত্ন জায়তে ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.২০.৯

৬০০ । তপস্ত তাপৈঃ প্রপতস্ত পর তাদটন্ত তীৰ্থানি পঠন্ত চাগমান্ ।

যজন্ত যাগৈৰ্ব্বিরদন্ত ব্রাহ্মৈৰ্ব্বিৎ সিনা নৈৱ মৃত্যুং তবন্তি ॥

—শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা ১০.৮৭.২৭

মহাস্তমসরব সঙ্গ লৈয়া হবিত একান্তে চিত্ত দিয়া
পবম আনন্দে গারে হবি-গুণ-নাম ।

সহজে দায়ালু দেব হবি লৈবা আপুনাৰ দাস কবি
হবি-দাস ভৈলে হৈবা ভাই পূৰ্ণকাম ॥ ৬০১

মহিমা-যুক্ত উপদেশ

ব্যাস নিগদতি লুক্ৰমতি গুনয়ো আনন্দে কৰ্ণ পাতি
দেওঁ উপদেশ উৰ্দ্ধ বাহু উচ কবি ।

এহিমাণে মাত্ৰ মহামন্ত্ৰ সংসাৰ-ছৰ্ঘোৰ-বিষহাৰী
নমো নাৰায়ণ বুলিয়োক মুখ ভবি ॥ ৬০২

সকলে নিগমে কল্পতৰু তাৰ ফল মহাভাগৱত
শুক-মুখে আসি ভূমিত ভৈলা বিদিত ।

বসত চতুৰ যিটোজন কৃষ্ণৰ চৰণে দিয়া মন
পবম সন্তোষে পিয়োক ফল-অমৃত ॥ ৬০৩

৬০২ । নাৰায়ণায় নম ইত্যয়মেব সত্যঃ
সংসাৰযোবৰিষসংহৰণায় মন্ত্ৰঃ ।
শুশ্ৰুত লুক্ৰমত্যো মুদিতাঃ সবাগম্
উচৈচ্ছবামুপদিশাম্যংক্ষৰ্বাহুঃ ॥

৬০৩ । নিগমকল্পতৰোগলিতং ফলং শুকমুখাদমৃতদ্রৱসং যুতম্ ।
পিল্লত ভাগৱতং বসমালয়ং মুহূৰহো বসিকা ভূৱি ভাৰ্গৱাঃ ॥

—ভাগৱত-পুৰাণ ১.১.৩

পা° ৬০১ । (নাই) ।

৬০২ । বুলিয়োক মুখ ভবি ।—গুণ লৈমো দাস কবি ।

হৰিক সততে স্বৰা প্ৰজা সমস্তে পুণ্যৰ ইমে বাজা
 হৰিক স্বৰণে সিদ্ধয় পুণ্য কিঙ্কৰ ।
 নপাসৰিবাহা কদাচিত শুনা কথা ইটো বিপৰীত
 হৰি পাসৰিলে সিজ্ঞে পাপ নিবস্তব ॥ ৬০৪

শুনিয়ে পাৰ্ব্বতী তুমি এৱে বাম বাম বাম বোলা য়েবে
 তোমাৰ বদন হৈবেক শ্ৰেষ্ঠ অমূল্য ।
 বাম বাম বাম বাম বুলি বামতে বমোহো সৰ্ব্বক্ৰণে
 জানা বাম-নাম সহস্ৰ নামৰ তুল্য ॥ ৬০৫

বেদাগম আদি কৰি যত বিস্তৰ শাস্ত্ৰত নাহি কাজ
 বিস্তৰ তীৰ্থত নাহি কিছু প্ৰয়োজন ।
 সংসাৰ তৰিতে খোজা য়েৱে আপুন মোক্ষৰ হেতু তেৱে
 গৌৱিন্দ গৌৱিন্দ বেকতে বোলা বচন ॥ ৬০৬

৬০৪ । স্তৰ্ভৱ্যঃ সততং স্কিকুৰ্ভিস্তৰ্ভৱ্যো ন জাতুচিৎ ।

সৰ্বে স্কিধিনিবেধাঃ স্থবেতয়োবেৰ কিঙ্কৰাঃ ।

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰখণ্ড, ৭১ অ° ? (ভক্তি-বত্নাকৰ ৭.২৮),

তু°ক° অজামিলোপাধ্যান ৩৪

৬০৫ । বাম বামেতি বামেতি বমে বামে মনোবমে ।

সহস্ৰনাম ততুল্য বামনামেতুক্তং তদপি ।

—পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰখণ্ড, ৭১ অ° ?

৬০৬ । কিং তাত বেদাগমশাস্ত্ৰবিস্তৰৈবস্তীৰ্ধেবনেকৈবপি কিং প্ৰয়োজনম্ ।

বস্তান্ননো বাহুসি মোক্ষকাৰণং গৌৱিন্দ গৌৱিন্দ ইতি স্কুটং বট ।

তু°ক° অজামিলোপাধ্যান ৩৬

মাথরে বোলন্ত ধনঞ্জয় মহা ছ্বাচাবো আতিশয়
আন দেৱ তেজি মোকেসে মাত্ৰ ভজয় ।

তাকেসে পৰম সাধু বুলি মানিবা মনত সৰ্ববক্ষণে
যিহেতু সম্যকে কৰিলে মোক নিছয় ॥ ৬০৭

ভক্তিৰ মহিমা বিপৰীত অধৰ্ম্ম তেজিয়া ধৰ্ম্ম-চিত
হোৱে শীঘ্ৰে মোক ভজি জানা কুস্তী-স্মৃত ।

আক যি কুতৰ্কী নমানয় তথা গৈয়া বায়ো বাঙচয়
বাহ মেলি কৰা অঙ্গীকাৰ অদভূত ॥ ৬০৮

মোহোৰ পৰম ঈশ্বৰৰ ছ্বাচাব ভক্তো মুহি নষ্ঠ
কিন্তু সিটো ভক্ত কুতৰ্ক আতি হোৱয় ।

তোক্ষাৰ প্ৰগল্ভ প্ৰৌঢ়ি শুনি সমস্তে কুতৰ্ক পৰিহৰি
শুকহে তোক্ষাক কৰিবে সৱে আশ্ৰয় ॥ ৬০৯

৬০৭ । অপি চেৎ সুছ্বাচাবো ভক্ততে মাননস্তভাক্ ।
সাধুবেষ স মন্তব্যঃ সম্যগ্ৰ্যাসিতো হি সঃ ।
—ভগৱদগীতা ৯.৩০

৬০৮-৯ । কিংং ভৱতি ধৰ্ম্মান্না শব্দছান্তি নিগচ্ছতি ।
কৌন্তেয় এতিজানীহি ন মে ভক্তঃ এণশ্ৰুতি ।
—ভগৱদগীতা ৯.৩১

...কুতৰ্ককৰ্কশব্দাদিনো নৈতন্মন্ত্ৰেবশ্ৰিতি শব্দাকুলমৰ্জুনং প্ৰোৎসাহয়তি—হে কৌন্তেয়, পটহকাহলাদিমহাবোৰপুৰ'কং দ্বিৱদমানানাং সভাং গতা বাহমুৎক্ষিপ্য নিঃশব্দং এতি-জানীহি ।.....ন এণশ্ৰুতি' অপি তু কুতৰ্ক এষ ভৱতীতি, ততশ্চ তে তৎপ্ৰৌঢ়িৱিজ্ঞতাং ব্ৰিধ্বংসিতকুতৰ্কীঃ সন্তো নিঃসংশয়ং ষামেৱ শুকধেনাশ্ৰয়েবন্ ।

—শ্ৰীধৰস্বামী, (গীতা) স্ববোধিনী টীকা ৯.৩১

পা° ৬০৭ । নিছয়—আশ্ৰয় ।

৬০৮ । বায়ো—বাওঁ, বায়া ।

আন্ধার নির্মল ভকতিত ছাচাচাৰো তৰে কোন চিত্ত
 আন্ধাক ভজিয়া চণালো তৰে সংসাৰ ।
 জ্বী শূদ্র বৈশ্ব আদি যত বিষয়ত মাত্র সদা বত
 মোক ভজি সুখে ইসৰো হোৱে উদ্ধাৰ ॥ ৬১০
 ব্রাহ্মণ ক্ষত্রিয় পুণ্য-তনু মোক ভজ তৰিবেক পুত্ৰ
 আত অদভুত নাহিকে কোনো সংশয় ।
 বাজ-খাৰি-তনু আছা পায়া অনিত্য অসুখ লোক জানি
 আতি শীঘ্ৰে মোক ভঙা সখি ধনঃয় ॥ ৬১১
 মোতে মাত্র সদা দিয়া মন মোৰ ভক্ত হোৱা সৰ্বক্ষণ
 মোকে পূজা মোকে মাত্র কৰা নমস্কাৰ ।
 কহিলো তোমাত সত্য বাণী পাইবা সুখে মোক মহামানী
 তুমি প্ৰিয়তম সুহৃদ সখি আন্ধাৰ ॥ ৬১

- ৬১০ । মাং হি পাৰ্থ স্বাপাশ্ৰিত্য যেষংপি স্ন্যঃ পাপবো-ন্নঃ ।
 ত্ৰিয়ো বৈগ্ৰাস্তথা শূদ্রাস্তেষংপি যাস্ত পবাং গতিম্ ॥
 —ভগৱদগীতা ৯ ৩২
 ছাচাৰভট্টঃ মন্ত্ৰজিঃ পি ত্ৰীকবোতীতি কিমত্র চিত্তং...।
 —হৰোথিনী-টীকা
- ৬১১ । কি পুনৰ্ভিক্ষণাঃ পুণ্যা ভক্তা বাজৰ্বয়ন্তথা ।
 অনিত্যমসুখং লোকামিমং প্ৰাপ্য ভঙ্ঘ মাম্ ॥
 —ভগৱদগীতা ৯ ৩৩
 অতন্তমিমং বাজৰ্বিকপং প্ৰাপ্য লক্ণা মাং ভঙ্ঘ...।
 —হৰোথিনী-টীকা
- ৬১২ । মননা ভন্ন মদুস্তো মদ্বাজী মাং নমস্কৃতঃ ।
 মামেবৈষ্যসি যুস্তৈৰ্ভন্নান্নাং মংপবাৰণং ॥
 —ভগৱদগীতা ৯ ৩৪

পা° ৬১১ । কোনো—কোন, কৈলো ।

৬১২ । সত্য—তথ্য ।

ভগবন্ত দেব নিগদতি শুনিয়ো অর্জুন মহামতি
তোমাত কহঞেঁ পবম ইটো বহন্ত ।

ঐশ্বর্য্য বিভূতি বলে সমে জানে যিটো মোক নবোত্তম
সিও ভৈল মোব তাব ভৈলো মঞি বশ্য ॥ ৬১৩

অসম্মুতভারে যিটোজনে উত্তম পুঙ্কষ মোক মানে
তাকে সর্ববেত্তা বুলিয় সখি অর্জুন ।

সিটো সমস্তকে পবিহবি কায় বাক্য মনে যত্ন কবি
ভজয় আমাক পুঙ্কষ সিটো নিপুণ ॥ ৬১৪

মোতে হস্তে হোরে চবাচব মোতেসে প্ররর্তে নিবস্তব
ইহাক অর্জুন জানে যিটো মহাজন ।

পবম বিরেকী সিটোজন মোব ভারে ছয়া যুক্ত-মন
মোকে মাত্র ভজে শরণ কবি কীর্তন ॥ ৬১৫

৬১৩ । মধ্যাসক্তমনাঃ পার্থ যোগং যুগ্মদাশ্রয়ঃ ।

অসংশয়ং সমগ্রং মাং যথা জ্ঞাত্বসি তচ্ছুণু ।

—ভগবদ্গীতা ৭.১

সমগ্রং বিভূতিবলৈশ্বর্যাদিসহিতম্ । —সুবোধিনী-টীকা

৬১৪ । যো মামেবমসম্মুচো জানাতি পুঙ্কষোত্তমং ।

স সর্ববিস্তজতি মাং সর্বভারেন ভাবত ।

—ভগবদ্গীতা ১৫.১৯

৬১৫ । অহং সর্বশ্চ প্রভরো মন্তঃ সর্বং প্ররর্ততে ।

ইতি মত্বা ভজন্তে মাং বুধা ভারসমদ্বিতাঃ ।

—ভগবদ্গীতা ১০.৮

মোতেসে কেৱলে দিয়া চিত্ত মোতে মাত্ৰ প্ৰাণ অৰ্পি নিত
 অন্ত্ৰোঅন্ত্ৰে মিলি মোকেসে বোধ কৰাৱে ।
 মোকে মাত্ৰ কহে সৰ্ব্বক্ষণে পৰম সন্তোষ ভক্তি মনে
 আনন্দ-সাগৰে মজি বহে প্ৰেমভাৱে ॥ ৬১৬

বহুশুক জানে যিটো লোক সততে কীৰ্ত্তন কৰে মোক
 ধৰি দৃঢ় ব্ৰত কৰি যত্ন বিপৰীত ।
 মোৰ সৰ্ব্বোত্তম ছুই পাৱে কৰে নমস্কাৰ ভক্তিভাৱে
 তাৰ মোৰ এড়া-এড়ি নাহি কদাচিত ॥ ৬১৭

মাথৰে কহন্ত অৰ্জ্জুনত শুনা ইটো পৰমার্থ-তত্ত্ব
 ভকতেসে মোৰ মহিমা জানে নিঃশেষ ।
 তত্ত্ব-ৰূপে সখি জানি মোক তৰিবা দুৰ্ঘোৰ দুখ-শোক
 অন্ত-কালে গৈয়া আমাত হোৱে প্ৰৱেশ ॥ ৬১৮

কৃষ্ণ নিগদতি সব্যসাচী পৰমার্থ-তত্ত্ব লৱা বাছি
 স্নুদৃঢ় বিশ্বাসে শৰণ লৈয়ো আমাত ।

৬১৬ । মচ্ছিত্তা মদগতপ্ৰাণা বোধরন্তঃ পৰম্পৰম্ ।
 কথরন্তশ্চ মাং নিত্যং তুষান্তি চ বমন্তি চ ।
 —ভগৱদ্গীতা ১০.২

৬১৭ । সততং কীৰ্ত্তয়ন্তো মাং বতন্তশ্চ দৃঢ়ব্ৰতাঃ ।
 নমন্তশ্চ মাং ভক্ত্যা নিত্যযুক্তা উপাসন্তে ।
 —ভগৱদ্গীতা ৯.১৪

৬১৮ । ভক্ত্যা মামভিজানাতি যাবান্ বশ্চামি তত্ত্বতঃ ।
 তত্ত্বে মাং তত্ত্বতো জ্ঞাত্বা হিংশতে তদনন্তবম্ ।
 —ভগৱদ্গীতা ১৮.৫৫

মোতে মাত্র সদা দিয়া চিত গায়ো মোৰ গুণ-নাম-গীত
সকলে শাস্ত্ৰৰ কহিলো সাৰ সাক্ষাত ॥ ৬১৯

ছবি

ভগৱন্ত-ভক্তি-যুক্ত পুৰুষৰ আত্ম-বোধ
মাধৱৰ প্ৰসাদে মিলয় ।
কৃষ্ণৰ কৃপাত জানা গুচয় সংসাৰ-বন্ধ
এহিমাণে গীতাৰ নিৰ্ণয় ॥ ৬২০

লেখাবি

জানা শ্ৰীৰাম নামে নিজ সমস্তে শাস্ত্ৰবে মূল বীজ
সঞ্জীৱনী-প্ৰায় যাৰ মনে প্ৰৱেশয় ।
যদি হলাহল পান কৰে প্ৰলয়-বহিত যদি পৰে
মৃত্যুৰ মুখত প্ৰৱেশিলে নাহি ভয় ॥ ৬২১

৬১৯ । তু'ক' ভগৱৎগীতা ১৮।৬২, ৬৪—৬৬ ।

৬২০ । ভগৱন্তুক্তিযুক্ত তৎপ্ৰসাদাত্মবোধতঃ ।
স্বৰ্গ বন্ধনমুক্তিঃ স্ৰাদিতি গীতাৰ্ধসংগ্ৰহঃ ।

(শ্ৰীধৰস্বামী, [গীতা] স্ববোধিনী-টীকা ১৮.১৮)

৬২১ । শ্ৰীৰামনামাখিলমহাভীজং
সঞ্জীৱনী চেদমনসি প্ৰৱিষ্টম্ ।
হালাহলং বা প্ৰলয়ানলং বা
মৃত্যোর্মুখং বা ত্ৰিশতাং কৃতোত্তমম্ ।

(ভক্তি-বিরেক, ৩১৬)

পূৰ্ণ শশী পূৰ্ণ দুষ্ক-সিদ্ধিমিত প্রকাশ নকবয়
কমনীয় লক্ষ্মী বদনো সিমত নয়।

ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ পাদ-পদ্ম ভঞ্জি স্পৃহাহীন ভৈলা সিটো
সিটো মনগোটে যিমতে শোভা কবয় ॥ ৬২২

শ্ৰীমুকুন্দৰ নাম-গুণ কীৰ্ত্তন প্রকাশে যি দিশত
সি দিশক প্রতি নমস্কাৰ যিটো কৰে।

চিদানন্দ-ঘন স্বৰূপত ঈশ্বৰ কৃষ্ণত নিত্যাগত
পৰম আনন্দ কৰে সিটো সাধু নৰে ॥ ৬২৩

হৰি-ভক্তি বাজ-মার্গে গুৰু-পদ-নখ-চন্দ্র-প্রকাশিত
শ্ৰুতি-জননীৰ পদ-পদ্ম অনুসৰি।

কুবো হয় আমি আনন্দিত স্বলন নাহিকে কদাচিত
মহাজনসৰো জানিবা নিছয় কৰি ॥ ৬২৪

নিবন্ধ

শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে প্রকাশিলা গোবিন্দৰ গুণ-নাম-যশ
জগতৰ লোকে পৰম আনন্দে গারে।

৬২২ ॥ ন তথা ভাতি পূৰ্ণেন্দুৰ্ণ পূৰ্ণো দুষ্কসাগৰঃ ।
ন লক্ষ্মীবদনং কান্তং স্পৃহাহীনং বধা ননঃ ॥

৬২৩ ॥ কীৰ্ত্তনং শ্ৰীমুকুন্দস্ত বস্ত্ৰান্দিশি বিবাজতে ।
নহা তাং দিশমানন্দঘনে নন্দতি মানবঃ ॥
—ব্রহ্মপুৰাণ

৬২৪ ॥ হৰিভক্তিৰাজমার্গে গুৰুপদনখচন্দ্রিকাধোতে ।
শ্ৰুতিজননীপদপদ্মভক্তিমনুসবতাং ন কুতঃ স্বলনম্ ॥

হেনয় শঙ্কর গুরু বিনে কমন কাৰণে আন জনে
লোকৰ মাজত আপুনি গুরু বোলাৰে ॥ ৬২৫

বিষ্ণুৰ সহস্র-নাম সদা আছন্তো জিহ্বায়ে তাক এড়ি
সদায় বিবোধ-বচন মাত্ৰ বটয় ।

বুদ্ধি বিষ্ণু-তত্ত্ব পৰিহৰি অসন্ত বস্তুত বতি কৰি
যেন বেগা জ্বাৰ-পতিত মাত্ৰ বময় ॥ ৬২৬

সমস্তৰে আদি নব-তল্প উত্তম কোটিয়ো নপায় পুঙ্খ
কোনো ভাগ্যোদয়ে পায় নার দৃঢ় আতি ।

গুরু ভৈলা তাত কর্ণধাৰ কৃষ্ণে ভৈলা অল্পকুল বায়
তথাপি সংসার নতবয় আত্মঘাতী ॥ ৬২৭

মাধৱে বোলন্ত শ্ৰুতি স্মৃতি মোৰ আজ্ঞা-বাণী জানা নিষ্ঠি
যিটোজনে আকে উলজ্জিয়া প্ৰবৰ্তয় ।

ভৈল সিটো মোৰ আজ্ঞা-ছেদী মোক দ্বেষ কৰিলেক আতি
মোৰ ভক্ত হস্তো বৈষ্ণৱ সিটো নোহয় ॥ ৬২৮

৬২৬ । তিষ্ঠতি ত্ৰিকোণীমসহস্ৰং জিহ্বা বটতি ত্ৰিকল্পমজস্ৰং ।

প্ৰায়ো বুদ্ধিবসদাসক্তা কুলটা জ্বাৰপত্নাৱল্পবক্তা ।

৬২৭ । নৃদেহমাত্মং সূসভং সূহুলং ভং গ্লৱং সূকল্পং গুৰুকৰ্ণধাবম্ ।

ময়াল্পকুলেন নভঙ্খভেৰিতং পূমান্ ভৱাকিং ন ভবেৎ স আত্মহা ।

—ভাগৱত-পুৰাণ ১১.২০.১৭

৬২৮ । শ্ৰুতিস্মৃতী মমৈৱাজ্ঞে বস্তুল্পজ্ঞা প্ৰবৰ্ততে ।

আজ্ঞাছেদী মম দ্বেষী মন্ত্ৰজ্ঞোহপি ন বৈষ্ণৱঃ ।

—বৃহদাৰণ্য-পুৰাণ

যত উগ্র তপ জ্ঞান গুণ যাগ যোগ যজ্ঞ দান পুণ্য
কিবা প্রয়োজন সাধিবেক তাসম্বাৰ ।

কৃষ্ণ জগতৰ আত্মা নিজ মোক্ষ-সুখ-প্রদ দেৱ ইষ্ট
তাহান চৰণে ভকতি নাহিকে যাৰ ॥ ৬২৯

শিশুৰ বিষয়-আশ আগ যুৱা সেৱা কৰে পায় লাগ
বুদ্ধে ভোগ কৰি পিঠি দিলে বিষয়ক ।

হৰি-ভকতিক পৰিহৰি বুদ্ধে বিষয়ক টেৰ কৰি
পুল্ল পালটিয়া নিৰেখি আছে কিসক ॥ ৬৩০

বালকে কৰোক বহুমান যুৱায়ে সেৱোক পাৰেমান
বুদ্ধে বিষয়ৰ বহিৰ্ভূত ছয়া গৈল ।

ভোগ কৰিবাক নপাৰয় তথাপিতো আশা নহাড়য়
হৰি হৰি হৰি কিনো বিপৰীত ভৈল ॥ ৬৩১

৬২৯ । কিং ব্ৰহ্মণা চাত্ত্বশৈল্যে তেবাং যজ্ঞেন চ দাতৈশ্চ তপোভিক্ৰেঃ ।
যেবাং ন ভক্তিৰ্ভৱতীহ কৃকে জগদগ্ৰনৌ মোক্ষ-সুখ-প্রদে চ ॥

৬৩০ । অগ্ৰে কল্পচিদন্তি কিঞ্চিদন্তিতঃ কেনাপি পৃষ্ঠে কৃতঃ ।
সংসাৰশিশুভাৱবৌৱনজবাতাৰতাৰতাবাদয়ঃ ॥

৬৩১ । বালন্তকহ মন্তত্যাং স্বৱয়সি শ্ৰাগ্ভো যুৱা সেৱতাং ।
বুদ্ধন্তবিষয়াবহিৰ্ভূত ইৱ দ্যাৱন্ত্য কিং পন্ততি ॥

পা ৬২৯ । আত্মা নিজ—শুক ইষ্ট । মোক্ষ-সুখ-প্রদ দেৱ ইষ্ট—
মোক্ষ-প্রদ দেৱ শুক নিষ্ঠ ।

বুদ্ধসরে জানা বিষয়ক ভোগ কবিবাক নপাবয়
 ভক্তি-হীন বুদ্ধে তেজিতে সামর্থ নয় ।
 দশন-বিহীন কুন্ডা যেন হাড় চোবাইবাক নপাবয়
 জিহ্বা লড়বড় কবি মাত্র চেলেকয় ॥ ৬৩২

বৈষ্ণব-নিন্দক সূচকক বিষ্ঠা লুটা গ্রাম্য শূকবক
 বিধাতায়ে ছইকো অজিলন্ত দায়াতবে ।
 সূচকে জানিবা নিবন্তবে সাধুসকলক শুদ্ধি কবে
 যিমতে গ্রামক শূকবে শোধন কবে ॥ ৬৩৩

মৃগ মীন মহাসাধু নবে মনব সন্তোষে তৃণ-জলে
 হিংসা-শৃণু ছয়া থাকয় জীরন ধবি ।
 তথাপিতো ইটো ত্রিতয়ব কৈরন্ত পিশুন ব্যাধসরে
 ইটো জগতত তিনি অকাবণ বৈবৌ ॥ ৬৩৪

৬৩২ । নাপি ভোক্তুং ন চ ভ্যক্তুং শক্লোতি বিষয়ান্ ভবী ।

অহি নির্দশনঃ খের জিহ্বয়া লেঢ়ি কেরলম্ ॥

৬৩৩ । সূচকঃ শূকবশ্চৈর দ্বারৈর্ভৌ ত্রিধিনির্মিতৌ ।

সূচকঃ শুধ্যতি সাধুন্ গ্রামক শূকবো যথা ॥

৬৩৪ । মৃগমীনমহাসাধুনাং তৃণজলসন্তোষত্রিহিতবৃত্তীনাং ।

লুককৈরন্ত পিশুনাঃ অকাবণবৈবিশো জগতি ।

—নাবদীয়-পুৰাণ, ৩৫.৩৭

পাং ৬৩৩ । সূচক—নিন্দুক, ধলুয়া ।

৬৩৪ । পিশুন—ধল, কুব ।

সমস্তবে আত্মা নাবায়ণ আত্মা-সুখে বতি সৰ্বক্ষণ
এহি হেতু হৰি সমস্তে প্ৰাণীতে সম ।
তাক্ষ যিটো ভঞ্জে সুখে তৰে নভঞ্জি সংসাৰে মজি মৰে
কৃষ্ণক বিষম বোলয় কোন অধম ॥ ৬৩৫

আত্ম-নিন্দা

হৰিসে কেবলে সঞ্চা মাত্ৰ বাম বাম বাম বাম বাম
. তাস্ত বিনে মিছা যত দেখি শুনি মানে ।
তাক যিটো মিছা কৰি আশা বাম বাম বাম বাম বাম
দুৰাচাৰ মন মৰস কেনে অজ্ঞানে ॥ ৬৩৬

মহিমা

বা শব্দক উচ্চবন্তে বাম বাম বাম বাম বাম
মুখ হস্তে বাজ হয় পলায় পাপমানে ।

৬৩৫ ॥ ন ব্রহ্মণঃ স্বপৰভেদমভিস্তর স্থাৎ
সরাস্বিনঃ সমদশঃ স্বস্থানুভূতেঃ ।
সংসেৱ্যতাং স্থবতৰোবির তে প্ৰসাদঃ
সেৱানুকপমুদয়ো ন ব্ৰিপৰ্বয়োঽত্র ॥

পাং ৬৩৬ ॥ (ইয়াৰ পিছত)

হৰি সত্য নিত্য ভগৱন্ত নাহি পূৰ্বাপৰ আদি অন্ত
তাহান চৰিত্ৰ পৰম আনন্দ বস ।
তাক এৰি মন দুৰাণয় বতোক বিধয় বিধয়
তাক আশা এৰি সংসাৰে মজি মৰস ।

পুণ্যমানে হোরে অভ্যস্তব বাম বাম বাম বাম বাম
ম বুলি আতি কপাট মাৰয় টানে ॥ ৬৩৭

কৃষ্ণ প্রিয়তম আত্মা নিজ বাম বাম বাম বাম বাম
যাত হস্তে অণুমাত্রকো ভয় মুগুনি ।
আক ঘিটো জানে সেহিজন বাম বাম বাম বাম বাম
বিদ্বারস্ত গুৰু সেহিসে হৰি আপুনি ॥ ৬৩৮

অনন্ত-শকতি তুমি বাম লক্ষ্মণ সুগ্রীর বিভীষণ
হনুমন্ত আদি মহা মহা বীৰগণে ।
আনি তক লতা পৰ্বতক কতেক যোজন সমুদ্রক
সেতু বান্ধি পাব ভৈলোহা মহা যতনে ॥ ৬৩৯

হে প্রাণ-প্রভু বসুপতি বাম বাম বাম বাম বাম
তোমাত কৰিয়া তযু গুণ-নাম চাব ।
বিনা সেতু-বন্ধ কৰি নবে বাম বাম বাম বাম বাম
অপাব সংসার-সমুদ্রব হোরে পাব ॥ ৬৪০

৬৩৭ ॥ বাশকোচ্চাবণেনৈব মুখান্নির্ধাতি পাতকং ।
পুণ্যং প্রতিষ্টং জরতি মকাবেস্ত কপাটকম্ ॥

৬৩৮ ॥ কৃষ্ণঃ প্রিয়তমশ্চাত্মা যতো ন ভয়মধপি ।
ইতি হেদ স রৈ রিধান্ বো রিধান স গুৰুর্হবিঃ ॥

৬৪০ ॥ বাম বসুভোহধিকং নাম বহুভৈঃ নবস্তবেৎ ।
দ্বিনাপি সেতুনির্মাণমপাবং ভয়সাগবম্ ॥

কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বুলি যিটো অন্তকালে নিজ প্রাণ তেজে
আত্মৰ শব্দে মুকুতি তাক দিয়য় ।

আৰ আক কিবা দিবো বুলি আউৰ দুই পদে লজ্জা ছয়া
ঋণী ভৈলো বুলি নমাইয়া মাথা থাকয় ॥ ৬৪১

হে কৃষ্ণ তযু পদ-মূলে একান্ত শৰণ লৱে যিটো
কোন লাভ ইটো এড়াইবা কালৰ ভয় ।

তযু ভকতৰ সঙ্গগোটে সৰ্ব পুৰুষাৰ্থ-বাশি শিবে
চড়িয়া কৌতুকে অত্যন্ত নৃত্য কৰয় ॥ ৬৪২

পৰম দুৰ্বোধ আত্ম-তত্ত্ব তাৰ জ্ঞান-অৰ্থে হৰি যত
লীলা-অৱতাৰ ধৰা তুমি কুপাময় ।

তাহান চৰিত্ৰ-সুধা-সিন্ধু তাতে ক্ৰীড়া কৰি দীন-বন্ধু
চাৰি পুৰুষাৰ্থ তৃণৰ সম কৰয় ॥ ৬৪৩

ঊক্ৰেম-পদ-বেণু সেৱি হয় উৰ্মি জিনিলেক যিটো
সিটো পুৰুষৰ জানিবা আশ্চৰ্য্য নাই ।

৬৪১ । কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ ইত্যন্তকালে
জন্ম জন্মজীৱিতং যো জহাতি ।
আত্মশব্দঃ কল্পতে তস্য মূঢ়ো
ব্রীড়ানম্ৰো তিষ্ঠতোংস্তাবুশহো ॥

—ভাবভৱিভাগ ?

৬৪২ । স্বংপাদমূলে প্ৰসিষ্টস্ত কৃতান্তভয়াভাৱঃ কিয়াননং লাভঃ বস্তুভক্তসঙ্গ এৱ
সকলপুৰুষাৰ্থপ্ৰেণিশিবসি নবীনাতি ।

৬৪৩ । দুৰৱগমাস্তত্ত্বনিগমায় তন্মাস্তনশ্চৰিতমহামৃতাকিপৰিতত পৰিশ্ৰমণাঃ ।
ন পবিলসন্তি কেচিপন্নৰ্গমগীষব তে

চবণসবোধকং সকলসঙ্গবিস্টগুহাঃ ॥

আকেসে আশ্চর্য্য বুলি ধরি যাব নাম একবার স্মরি
চাণালো সম্প্রতি সংসার-বন্ধ এড়ায় ॥ ৬৪৪

কৃষ্ণক বোলন্ত ধনঞ্জয় তোক্ষার কীর্তনে কৃপাময়
আতি অম্লবাগে জগতে কবে হবিষ ।

তোক্ষার কীর্তন-অগনিব শিখায়ে দগধ হয়্যা আতি
বান্ধস পিষাচ পলাই যায় দশো দিশ ॥ ৬৪৫

ভক্তি-সবোববে কৃষ্ণ-পদ- পঙ্কজত পড়ি নিবন্তবে
পবম আনন্দে ভকত-ভ্রমবা-জাকে ।

কৃষ্ণ-যশ-বস-মধু-পানে মত্ত হয়্যা আতি সারধানে
বাম-নাম-বাজহংস-বার শুনি থাকে ॥ ৬৪৬

ঐকান্তিক মহামুনি যত নিরুর্জিয়া বিধি-নিষেধত
নির্গুণ ভারত খিতি হয়্যা নিবন্তবে ।

জানি পুকষার্থ সাব-তত্ত্ব কৃষ্ণ-কথামৃত-সাগবত
কথনে-মথনে সদায়ে বমণ কবে ॥ ৬৪৭

৬৪৪ । নৈরুংবিধঃ পুকষকাব উক্কুমস্ত পুংসাং তদজ্জি বজসা ব্রিত্তবড্‌গণানাং ।
চিত্তং ব্রিদুখব্রিগতঃ সক্রদাদদীত ব্রান্নামধেয়মধুনা জহাতি বন্ধম্ ॥

—ভাগবত-পুৰাণ, ৫.১.৩৫

৬৪৫ । হানে হবীকেশ তত্র একীৰ্ত্যা

জগৎ প্রহৃষাত্যনুবজ্যতে চ ।

বন্ধাসি ভীতানি দিশো ব্রহ্মস্বি

সব্বে নমস্তস্মি চ সিদ্ধসজ্জাঃ ॥

—ভাগবত-পুৰাণ ১১.৩৬

৬৪৭ । প্রায়েণ মুনয়ো বাজব্রিহতা বিধিবেধতঃ ।

নৈকগুণহা বমন্তে স্ত গুণানুকথনে হবেঃ ॥

—ভাগবত-পুৰাণ ২.১.৭

হবিৰ গুণৰ দেখা বল লভিলেক যিটো মোক্ষ-ফল
তাহাবাসৰবো চিন্তক আনয় টানি।

এতেকে নিপুণ যিটোজন কৃষ্ণৰ চৰণে দিয়া মন
হবিৰ গুণক নছাড়িবা সাৰ জানি ॥ ৬৪৮

শুক নিগদতি পৰীক্ষিত যদি আমি নিগুণত থিত
তথাপি উত্তম-শ্লোকৰ মহিমা-গুণে।

কবিলেক মোক বশু চিত ভাগৱত-গ্ৰন্থ বিপৰীত
পৰম আনন্দে পঢ়িলো আমি আপুনে ॥ ৬৪৯

তোমাত কহিবো সেই শাস্ত্ৰ তুমি আক শুনিবাব পাত্ৰ
মহাপুৰুষৰ সেৱক তুমি সম্প্ৰতি।

ই শাস্ত্ৰত শ্ৰদ্ধা-মাত্ৰকত মুকুন্দৰ পাদ-পঙ্কজত
আতি শীঘ্ৰে তাৰ হুইবে জানা সতী মতি ॥ ৬৫০

সৃষ্টি-স্থিতি-প্ৰলয়ৰ হেতু অনন্ত বিচিত্ৰ কৰ্ম হবি
কৰা যিটো তাক গাৰে শুনে প্ৰশংসয়।

অপৰ্ণৰ্গ-দাতা ভগৱন্ত তাহান চৰণ-পঙ্কজত
তিনিবো নিছয় উত্তম ভক্তি হোৱয় ॥ ৬৫১

৬৪৯ । পৰিনিষ্ঠিতোহপি নৈশ্ৰুণ্যে উত্তমশ্লোকলীলায়া ।

গৃহীতচেতা বাজৰ্বে আধ্যানং বদধীভৱান্ ।

—ভাগৱত-পুৰাণ ২.১.৯

৬৫০ । তদহং তেহস্তিধাশ্চামি মহাপৌৰুষিকো ভৱান্ ।

বশু শ্ৰদ্ধধৰ্মামাশু স্তায়ুকুন্দে মতিঃ সতী ।

—ভাগৱত-পুৰাণ ২.১.১০

৬৫১ । যানীহ স্মিৰস্মিলয়োক্তৱৰ্ত্তিহেতুকৰ্ম্মণানন্তস্মিচ্চিৰ্য্যপি হবিষ্ককাৰ ।

বন্ত দ্ৰ গায়তি শৃণোত্যমুদোদতে বা ভক্তিৰ্ভৱেত্তসৱন্তি হৰ্ণৱৰ্গমাঃ ॥

নাম-মহিমা

হবি-কীৰ্তনৰ তাপ লাগি পলায় পাপ দশো দিশে ভাগি
হেৰা পাইলে বুলি ভয়ত ভিড়ি লৱড়ে ।

ব্ৰহ্মাণ্ড ভিতৰে নপাই ঠাই আউৰ ব্ৰহ্মাণ্ডক পলাই যায়
নামে খেদি নেস্তে ব্ৰহ্মাণ্ডোপৰি বাগৰে ॥ ৬৫২

পাছে পাছে হবি-নামে খেদে একো ব্ৰহ্মাণ্ডত থান নেদে
মহা মহা পাতেকৰ গৰ্বৰ ভৈল দূৰ ।

এৱে কৈক যাইবো বুলি ডৰি কাৰ্ম্পে সৰে পাপ তৰতৰি
হবি-নামে পাই দহি কৰিলেক চূৰ ॥ ৬৫৩

নামে পুৰুষক শুদ্ধ কৰি বৈল নাম তাতে ভবি-পুৰি
ধৰ্ম্মময় তনু ভৈ গৈল হবি-ভকত ।

হবিৰ কৰুণা ভৈলা তাক উচ্চ কৰি দিয়া হবি-ডাক
পৰম সন্তোষে নাচে আতি আনন্দত ॥ ৬৫৪

শুদ্ধে বা অশুদ্ধে এক নাম বোলে বা শুনে বা মনে স্মৰে
অপবাধ-হীন পুৰুষক সত্তে তাৰে ।

দেহ-খন-জন-অৰ্থ-লোভে পাষণ্ড বুদ্ধিয়ে যিটে লৱে
সেহি হবি-নামে তাৰিতে শীঘ্ৰে নপাৰে ॥ ৬৫৫

৬৫৫ । নামৈক যন্ত জিহ্বং স্মৰণপথগতং শ্ৰোত্ৰমূলং গতং বা
শুদ্ধং বাশুদ্ধবৰ্ণং ব্যৱহিতবহিতং তাবয়ন্তোর সত্যম্ ।
তচ্চেদেহদ্রৱিণৱনিতালাভপাষণ্ডমথো
নিক্ৰিপ্তং শ্ৰাম ফলজনকং শীঘ্ৰমেৱাত্ৰ ৱিপ্ৰ ॥

—পদ্ম-পুৰাণ, স্বৰ্গখণ্ড ৪৮.৫৬

ব্যৱহিতবহিতং নামাপবাধবহিতং—ভক্তি-বত্বাকৰ ৮.১০

পাঠান্তৰ : জিহ্বং—ৱাচি । ৱনিতা—জনতা ।

ভুক্তি

বসুদের নিগদতি হাসি সাক্ষাতে বিদিত ভৈলা আসি
 তুমিসি পুরুষ-প্রকৃতিতো কবি পব।
 সমস্তে জীরব বুদ্ধি-সাধী কেবল-আনন্দ-অনুভব
 স্বরূপ সুখব সাগর দেব ঈশ্বর ॥ ৬৫৬

হে কৃষ্ণ যত জীর নিত্য তিনি তাপে ছয়া সম্ভাপিত
 ছর্ঘোব সংসার-তাপত পবি আছয়।
 তযু পদ-শ্বেত-ছত্র-প্রায় অমৃত ববিষে সর্বদায়
 আব ছায়া বিনে নেদেখো আব আশ্রয় ॥ ৬৫৭

বলি নিগদতি যছপতি বাম বাম বাম বাম বাম
 কিনো কৃপা মোক কবিলাহা নাবায়ণ।
 দেববো ছল্লভ আতিশয় বাম বাম বাম বাম বাম
 গৃহতে থাকিয়া দেখিলো তযু চরণ ॥ ৬৫৮

৬৫৬। বসুদের উদ্ভাচ। বিদিতোহসি ভয়ান্ সাক্ষাৎ পুরুষঃ প্রকৃতেঃ পবঃ।
 কেবলানুভবানন্দস্বরূপঃ সর্ববুদ্ধিদৃক্।
 —ভাগবত-পূর্বাপ ১০.৩.১৩

৬৫৭। ভাগবতশোভিতস্ত বোবে সম্ভাপ্যমানস্ত ভবান্ধনীশ।
 পশ্চামি নাস্তং শবণং তদ্ব্যজিৎ স্বদ্যাতপত্রাদমৃতভিরধাৎ।

৬৫৮। বর্শনং তে হি ভগবদ্বেদানামপি ছল্লভম্।
 অন্মাকং কিমহো ভাগ্যং দৃষ্টমস্ত গৃহে বসন্।

প্রার্থনা

ব্রহ্মা আদি কবি জীৱ যত বাম বাম বাম বাম বাম
মায়া-শয্যা মাঞ্জে আছয় ঘুমটি যাই।

তুমিসে চৈতন্য সনাতন বাম বাম বাম বাম বাম
আমি অচেতন নিয়োক নাথ জগাই ॥ ৬৫৯

ক্ষুদ্র স্মৃথে বহু আশা কবি ভব-কূপে জীৱ আছে পবি
কাল-সর্পে দংশি হবাইল চেতন তাব।

মোক-রূপ তযু বাক্যায়ত কৃপায়ে সিঞ্চিয়া প্রতি নিত
দায়াময় কৃষ্ণ কবিয়ে তাক উদ্ধাব ॥ ৬৬০

সবোববে গ্রাহে ধবি আছে গজেন্দ্রে পীড়াক পায় পাছে
আকাশে গকড়-কঙ্কে চক্র ধবি হবি।

দেখি সুরণব পদ্য ধবি বোলে ছুখে আর্তনাদ কবি
নমো ভগৱন্ত গুণ লৈয়ো দাস কবি ॥ ৬৬১

৬৫৯। তুংক ব্রহ্মাদিতৃপপৰ্বন্তং ভূতগ্রামচতুর্বিধং ।

চবাচবনিদং ত্ৰিধং শ্ৰম্ণশ্চং যশ্চ মায়মা ।

—গৰুড়পুৰাণ ২.২৩৮.৭ (ভক্তি-বহ্নাকব

৩৩.১৩ (কমলাবাবীব পুৰি)

৬৬০। দষ্টং জনং সম্পতিতং বিলেহস্মিন্ কালাহিনা ক্ষুদ্রম্বখোকতর্বে ।

সমুদ্রবৈনং কৃপরাপৱর্গৱচোভিষাসিক্য মহামুভারঃ ।

৬৬১। সোহন্তঃসবস্ম্যকবলেন গৃহীত আর্তো দৃষ্ট্ৱা গৰুন্মনি হবিং ধ উপাঙ্কচক্রং ।

উৎকিপ্য সামুজ্জকবং গিবমাহ কুচ্ছ্ৱান্নাষাৱণাখিলঙবো ভগৱন্তমন্তে ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৮.৩.৩২

পা° ৬৫৯। কবি জীৱ যত—জীৱ নিবস্তুৰে ।

মধু-বিপু বাম বধুপতি তুমি ভকতব নিজ গতি

তোমাব চৰণে শৰণ কৰিলো সাৰ।

নমো দেৱ দীন-দুখ-হাৰী দায়ালীল দামোদৰ প্ৰভু

আমি দুখিতক চৰণে কৰা উদ্ধাৰ ॥ ৬৬২

হে কৃষ্ণ তযু পাদ-পদ্ম- পঙ্কব ভিতৰে মোৰ মন-

বাজহংস পশি থাকোক প্ৰভু সৰ্ব্বথা।

প্ৰাণ-প্ৰয়াণৰ সময়ত কফ বাত পিত্ত আদি যত

কঠ-নিবোধনে তোমাব স্মৰণ কথা ॥ ৬৬৩

হে কৃষ্ণ পুত্ৰ-পত্নী-সঙ্গ তেজি তযু পদ চিন্তি নিত

গৰ্ব্ব-শূন্য সন্তসৱৰ আশ্ৰমে যাইবো।

ভাসম্বাব মুখ-পদ্যে বাজ ছইবে তযু কথামৃত-নদী

তাতে মগ্ন ছয়া দেহাব হাত এড়াইবো ॥ ৬৬৪

৬৬০। কৃষ্ণ হৃদীয়পদপঙ্কজপঙ্কবাস্তে

অন্তঃসৰ মে মিশতু মানসবাজহংসঃ।

প্ৰাণপ্ৰয়াণসময়ে কফবাতপিত্তৈঃ

কঠাৱবোধনৰিখৌ স্মৰণং কৃতন্তে।

—পাণ্ডৱী-গীতা

৬৬১। মুকুন্দসঙ্গ তদঙ্গসঙ্গমনিশং স্বামেৰ সক্ষিত্তয়ন

সন্তঃ সন্তি যতো যতো গতমদাস্তানাশ্ৰমানাৱসন্।

নিত্যং তন্মুখপঙ্কজাধিগলিতত্বংপুণ্যগাথামৃত-

স্ৰোতঃসংগৱসংস্পৃতো নবহবে ন শ্ৰামহং দেহভুং।

—শ্ৰীধৰস্বামী, ভাগৱত-ভাৱাৰ্থ-দীপিকা ১০.৮৭.৩৫

পা ৬৬০। বোব মন—মজু মন।

পশি—পক্ষি।

কঠ...স্মৰণ—কঠ আবোধন তোমাব বহন্ত।

তাৎপর্য

চাৰিও বেদৰ চাৰি অক্ষৰ সাৰ কাটি আনি ব্ৰহ্মাদেৱে
বেকত কৰিয়া থৈলা নাৰায়ণ-বাণী ।

সেহি নাৰায়ণ-নাম গায়্যা শুদ্ধ কৰো আমি চিত্ত-কায়া
হৰি-সন্তোষৰ কাৰণ আন নজানি ॥ ৬৬৫

একেখানি মাত্ৰ শাস্ত্ৰ নিষ্ঠ দেৱকী-নন্দনে কৈলা যাক
দেৱো একে মাত্ৰ দেৱকী-দেৱীৰ স্মৃত ।

দেৱকী-পুত্ৰৰ পদ-সেৱা কৰ্ম্মো একে এহিমাণে মাত্ৰ
মন্ত্ৰো একে তান নাম-মাত্ৰ অদভূত ॥ ৬৬৬

কৃষ্ণ-যশে চিত্ত-ধৌত ছয়া সমস্তে ক্লেশক তৰি পুহু
কৃষ্ণ-দাসে কৃষ্ণ-চৰণ-মূল নেড়য় ।

সকলে সম্পূৰ্ণ নিজ গৃহ পথিকসকলে পায়্য পুহু
হৃথ এড়াই যেন সিটো গৃহ নছাড়য় ॥ ৬৬৭

৬৬৫ । চতুৰ্ণাং বেদানাং হৃদয়মিদমাকৃষ্য বিধিনা
চতুৰ্ভিৰ্ভগৈৰ্বৎ স্মৃটমঘাটি নাৰায়ণপদম্ ।
তদেৱং গায়ন্তো ব্ৰহ্মমিহ চাস্তানং
পূৰ্ণীমো জানীমো ন হৰিতোষণায় কিমপি ।—কাশীখণ্ড

পাঠান্তৰ : তদেৱং—তদেৱতং । চাস্তানং—চিদাস্তানমধুনা । হৰিতোষণায়—
হৰিপৰিতোষায় ।

৬৬৬ । একং শাস্ত্ৰং দেৱকীপুত্ৰগীতম্
একো দেৱো দেৱকীপুত্ৰ এৱ ।
কৰ্ম্মাপ্যেকং তন্ত দেৱস্ত সেৱা
মন্ত্ৰোহপ্যেকঃ তন্ত দেৱস্ত নাম ।

(ভক্তি-বহ্নাকৰ ৫.৩১)

৬৬৭ । ধৌতাস্তা পুৰুষঃ কৃষ্ণপাদমূলং ন মুঞ্চতি ।

মুক্তসৰ পৰিক্লেশঃ পাহুঃ স্বৰৰণং যথা ॥—ভাগৱত-পুৰাণ ২.৮.৬

সকলে উপনিষদ খেয়ু দোকা ভৈলা তানে নন্দ-সুত
 তাৰ বৎস ভৈলা কুন্তী-সুত ধনঞ্জয় ।

হুঙ্ক ভৈল মহা গীতামৃত কৃষ্ণৰ চৰণে দিয়া চিত্ত
 সুবুদ্ধিসকলে সম্বোধে পান কৰয় ॥ ৬৬৮

বস্ত-প্রকাশ

আদি সত্য যুগে শুদ্ধ ধৰ্ম আছিলেক মাত্ৰ হৰি-নাম
 দেৱসৱে গুপ্ত কৰিলে কৰি কপট ।

হেন হৰি-নাম ব্যক্ত কৰি সমস্তে লোকক উদ্ধাবলা
 শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰে ভাঙ্গিলা সৰাৰো পট ॥ ৬৬৯

আশ্ৰয়

নোহো জানা আমি চাৰি জাতি চাৰিও আশ্ৰমী নোহো আতি
 নোহো ধৰ্ম-শীল দান-ব্ৰত-তীৰ্থ-গামী ।

কিন্তু পূৰ্ণানন্দ-সমুদ্ৰব গোপী-ভৰ্তা-পদ-কমলব
 দাসৰ দাস তান দাস ভৈলো আমি ॥ ৬৭০

৬৬৮ । সৰ্বোপনিষদো গাত্ৰো দোকা গোপালনন্দনঃ ।

পাৰ্থো বৎসঃ সূৰ্য্যভোক্তা হুঙ্কঃ গীতামৃতং মহৎ ।

—বৈষ্ণৱীয়া-ভক্তমাৰ (গীতা-মাহাত্ম্য ৫

৬৭০ । নাহং ব্ৰিঞো ন চ নবপতিনীপি বৈশ্ণো ন শূদ্ৰো

নো বা বৰ্ণা ন চ গৃহপতিনেী বনহো যতিবৰ্ণা ।

কিন্তু শ্ৰোত্ৰিখিলপৰমানন্দপূৰ্ণামৃতাকৈ-

গোপীভৃতঃ পদকমলয়োৰ্দাসামুদাসঃ ।

—অজ্ঞাত বচক ('সাব্ৰভৌমানাং'—

পদ্মাবলী ৭৪—ড০ দে-সম্পাদিত)

ପ୍ରଶଂସା

ସେହି ଧନ୍ୟ ଲୋକ ଶୁଚିମନ୍ତୁ ସର୍ବ ଶୁଣେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଦ୍ୟାରନ୍ତ
 ଯଜ୍ଞେ ତପେ ସିସିଜ୍ଜନ ଆତି ଶୁଦ୍ଧମତି ।

ସିସିଜ୍ଜନ ମହାଦାତା ଜ୍ଞାନୀ ସିସି ସତ୍ୟବାଦୀ ମହାମାନୀ
 ପୁଞ୍ଜବୋତ୍ତମତ ଆହସ୍ତ ଯାବ ଭକତି ॥ ୬୧୧

ମହିମାୟୁକ୍ତ କୀର୍ତ୍ତନ-ପ୍ରଶଂସା

ସିଦ୍ଧିଶତ ମହାଭକ୍ତମରେ ଶ୍ରୀମନ୍ତୁ କମଳଲୋଚନବ
 ପବମ ସଞ୍ଜେଷେ କୀର୍ତ୍ତନ ସିଟୋ କବୟ ।

ସିଦ୍ଧିଶକ ନମସ୍କାର କବି ଦୁର୍ଦ୍ଦୋଷ ସଂସାର ସୁଧେ ତବି
 ଆପୁନି ଅଚ୍ୟୁତ-ସ୍ଵରୂପ ସିଟୋ ହୋରୟ ॥ ୬୧୨

ବମାନନ୍ଦ-ପଦ-ଯୁଗଳବ ମକବନ୍ଦ-ମଧୁ-ବ୍ରତ-ପ୍ରାୟ
 ଭକତସକଳେ ସିଦ୍ଧିଶତ ପ୍ରକାଶୟ ।

ସିଦ୍ଧିଶ ଜ୍ଞାନିବା ଗଞ୍ଜାଦେବୀ ଅନେକ ପ୍ରବାହ-ରୂପେ ସେରି
 ପବମ ନିର୍ମୂଳ-ସ୍ଵରୂପେ ଶୋଭା କବୟ ॥ ୬୧୩

୬୧୧ । ଲୋକ: ସ ଧନ୍ୟ: ସ ଶୁଚି: ସ ସ୍ଵିଧାନ ମଧିକ୍ଷ୍ମପୋଷି: ସ ଉତ୍ତମ ବିଷ୍ଣୁ: ।
 ଜ୍ଞାତା ସ ଦାତା ସ ତୁ ସତ୍ୟରଜ୍ଞା ବ୍ରତାନ୍ତି ଭକ୍ତି: ପୁଞ୍ଜବୋତ୍ତମାନ୍ତେ ।

—ବ୍ରହ୍ମପୁବାଣ ୫୨.୧୧

୬୧୨ । ବ୍ରତାନ୍ତିସି ମହାଭକ୍ତା: ଶ୍ରୀମନ୍ତୁକମଳଲୋଚନଃ ।
 କୀର୍ତ୍ତନନ୍ତି ନମସ୍କୃତ୍ୟ ତାନ୍ନିଶଂ ସମମୃତ୍ୟଃ ।

—ବ୍ରହ୍ମପୁବାଣ (?)

୬୧୩ । ବମାନନ୍ଦପଦଧ୍ୟମକବନ୍ଦମଧୁବ୍ରତା: ।
 ବ୍ରତାନ୍ତିସି ସ୍ଵିବାଜନ୍ତେ ସା ଗଞ୍ଜା ଶତସଂଗ୍ରହା ।

—ବ୍ରହ୍ମପୁବାଣ (?)

শ্রীমধুস্বির ঈশ্বর

কীর্তন মঙ্গল নিবস্তব

যিটো ভূমি-ভাগে শুদ্ধ-রূপে হোরে জাত ।

তার ধূলি যিটো শিবে ধবে নিছয়ে জানিবা সিটো নবে
কৃষ্ণর পবন বল্লভ হোরে সাক্ষাত ॥ ৬৭৪

হে দেৱ মহেশ্বর হবি

তযু কথামৃত পান কবি

বঢ়ায়্য ভকতি মনক শুদ্ধ কবয় ।

বৈবাগ্যেসে সাব ভৈলা যাৰ

হেনয় বোধক লভি পুসু

পবন নিশ্বল বৈকুণ্ঠ গৈয়া পাৱয় ॥ ৬৭৫

৬৭৪ । কীর্তনং জায়তে বত্র ভূতগে শ্রীমধুস্বিরঃ ।

তদ্ধূলিমারহমুর্দ্ধ । সাক্ষাৎ শ্রীকৃষ্ণরমভঃ ।

—ব্রহ্মপুৰাণ (?)

৬৭৫ । পানেন তে দেৱ কথামুখায়াঃ প্রযুক্তভক্ত্যা ত্রিশদাশয়া বে ।

বৈবাগ্যাসাবং প্রতিভক্ত্য বোধং যথাঞ্জসামীযুবকুণ্ঠধিকাম্ ।

—ভাগৱত-পুৰাণ, ৩.৫.৪৫

পা° ৬৭৪ । ধূলি যিটো শিবে—ধনি যিটো শুদ্ধে ।

৬৭৫ । (ইয়াৰ পিছত)—

মহন্তসৱৰ মঙ্গ লৈয়া

হবিত একান্ত চিত্ত দিয়া

পবন আনন্দে গায়ো হবি-গুণ-নাম ।

সহজে কুপালু দেৱ হবি

লৈবা আপুনাৰ দাস কবি

হবি-দাস হৈলে হৈবা ভাই পূৰ্ণকাম ।

হবি সত্য নিত্য ভগৱন্ত

নাহি পূৰ্বাপৰ আদি অন্ত

তাহান চৰিত্ৰ পবন-আনন্দ-বস ।

তাক এবি মন ছুৰাশয়

যতক বিবর বিবর

তাকে আশা কবি সংসাবে মজি মবস ।

নামৰ অৰণ

কৃষ্ণ নিগদতি অজ্জুনত দেহাদিক আমি অতিক্রমি
 হৈয়া আছে শুদ্ধ ব্রহ্মতো কৰি উত্তম।
 এতেকেসে জানা ইটো লোকে বেদতো প্রখ্যাত হয়্যা আছে
 মোৰ নাম ইটো প্রসিদ্ধ পুৰুষোত্তম ॥ ৬৭৬

খেদ

আপুন নামক বহুতৰ কৰি নিজ সৰ্ব শক্তি দিয়া
 কালৰ নিয়ম নিবিহিলা স্বৰণত।
 এতাদৃশী তৰ কৃপা হৰি মোহোৰ ছুৰ্দ্দৈৰ দেখা কিনে
 অনুৰাগ প্রভু নভৈল তযু নামত ॥ ৬৭৭

৬৭৬ । যন্মাং ক্ৰমতীতোহমক্ষবাদপি চোত্তমঃ ।
 অতোহস্মি লোকে য়েদে চ প্রথিতঃ পুৰুষোত্তমঃ ।

—ভগৱদগীতা ১৫.১৮

৬৭৭ । নাম্নামকাৰি বহুধা নিজসৰ্ব শক্তি-
 স্ত্রোপীৰ্তা নিয়মিতঃ স্ৰবণে ন কালঃ ।
 এতাদৃশী তৰ কৃপা ভগৱদ্ব্যমৈৱ
 ছুৰ্দ্দৈৰমীদৃশমিহাজনি নামুৰাগঃ ।

(পদ্মাবলী)

ভাগৱত-প্রশংসা

ভাবত পুৰাণ আদি যত প্রকাশ কৰয় নানামত
 যত মহাজনসৱৰ সভা-মধ্যত ।
 পৰম-আনন্দ-বসময় কোটি সূৰ্য্য সম প্রকাশয়
 মহাভাগৱত নোহস্ত যারে বেকত ॥ ৬৭৮

উপদেশ

যিটো মহামতি গুৰুজনে হৰি-ভক্তি-পন্থ-উপদেশ
 দিয়া ছুখময় সংসাৰৰ পাৰ কৰে ।
 হেনয় পৰম-গুৰু-ঋণ শুজিবাক প্রতি জানা নিষ্ঠ
 অশ্রুত উপায় নাহি অঞ্জলিত পৰে ॥ ৬৭৯
 হৰি-ভক্তি-দাতা-গুৰু-ঋণ শুজিবাক যিটো অহঙ্কাৰী
 অনেক যতনে মনত আলোচে মাত্ৰ ।
 ঋণ শুজিবাক নপাৰয় জানিবাহা সিটো ছৰাশয়
 উপলা-সদৃশ বিনোদৰ ভৈল পাত্ৰ ॥ ৬৮০
 হৰি যেন আতি কৃপাময় ভক্ত গুৰুজনো সেহি-নয়
 ছয়োজন এক শৰীৰত মাত্ৰ ভিন্ন ।

৬৭৮ । বাজন্তে তারদন্তানি পুৰাণানি সত্যং গণে ।

যায়ন্তাগৱন্ত নৈব জয়তেহ্মকুসাযিবম্ ।

—ভাগৱত-পুৰাণ ১২.১৩.১৪ (ভক্তি-বহ্নাকব ৩৬.১৭)

কৃপা-বসে তুষ্ট হয়। চিত্ত লোকৰ হিতক চিন্তি নিত
নিজ গুণে তুষ্ট হয়। অহঙ্কাৰে হীন ॥ ৬৮১

খেদ

কত মহাদুখে পুণ্য কৰি অপৰ্গ-যোগ্য নব-তনু
পায়। পৃথিবীত বিষয়ত মজি বৈল।
ইটো খেদ হৰি-সেরা তেজি আপুনাক আত্মঘাত কৰি
সিটো মহাপাপী আপুনি বঞ্চিত ভৈল ॥ ৬৮২

পবন-পুকষাৰ্ধ

একান্ত ভকত যাবা হয় কিছু অৰ্থ তাৰা নবাঞ্ছয়
মহা অদভুত হৰি-গুণ-নামময়।
পবন মঞ্জল কুম্ভ-যশ যাত পবে আন নাহি বস
পবন আনন্দ-সমুদ্রে মজি বহয় ॥ ৬৮৩

৬৮২ । স হৃদিতো ব্রহ্মসংস্কৃ পুণ্যেন মহতা ভূমি ।
লক্ষ্যপৰ্গাং মানুস্যং শ্ৰিয়স্বু শ্ৰিসঙ্কতে ।

৬৮৩ । একান্তিনো ব্রত ন দিক্‌নাৰ্ধ (?)
হৃদিতি বে দৈ ভগবৎপ্রপন্নঃ ।
অন্যতঃ কলমিতং হৃদয়ং
গীতং আনন্দসমুদ্রময়ঃ ।

ছন্দ ॥ ঘোষা

শবণ

যাদর যত্ন-নন্দন, মাধর মধু-নৃদন ।

তুমি নিত্য নিবঞ্জন নাবায়ণ তোম্ভাত লৈলো শবণ ॥

ইবার ককণাময় হবি কমলাপতি

মোৰে নছাড়িবা নাবায়ণ ।

অকণ চবণ-তলে হবি কমলাপতি

সত্যে সত্যে পশিলো শবণ ॥ ৬৮৪

হবি-চবণত শবণ লৈলো এ হবি নাবায়ণ ।

মানরী জনম সাফল কৈলো এ হবি নাবায়ণ ॥ ৬৮৫

গোপাল গোরিন্দ যত্ন-নন্দন ।

কৃষ্ণৰ চবণে লৈলো শবণ ॥ ৬৮৬

বাঘরব অভয় চবণে ।

সত্যে সত্যে পশিলো শবণে ॥ ৬৮৭

বামৰ চবণে শবণ লৈলো ।

মানরী জনম সাফল কৈলো ॥ ৬৮৮

হবি ও হবি চবণে লাগো ।

অভয় চবণে শবণ মাগো ॥ ৬৮৯

বাম বঘুপতি বঘু-নন্দন ।

তোমাৰ চবণে লৈলো শবণ ॥ ৬৯০

ভজন

গোপীনাথ গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ হবি ।

ভজোহো তোম্মাৰ পদ-কমলত খবি ॥ ৬২১

ভজোহো গোবিন্দ তোমাৰ পাৰ ।

মোক নছাড়িবা সেৱক-দায় ॥ ৬২২

বাম কৃষ্ণ গোপীনাথ গোবিন্দ ।

সেৱোহো তযু পদ-অববিন্দ ॥ ৬২৩

প্ৰণত-পালক দেৱ গোবিন্দ ।

ভজোহো তযু পদ-অববিন্দ ॥ ৬২৪

মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ

হবি হবি তোমাৰ চৰণে মনে ভজো ।

তোমাক নজানি ভৱসিদ্ধু মাজে মজো ॥ ৬২৫

ভুবন-মোহন বাম ভঞ্জিলো তোমাৰ পাৰ ।

মহা মহা পাপী যাৰ নাম জপি উত্তম পদক পায় ॥ ৬২৬

বাম কৃষ্ণ নাৰায়ণ নিবঞ্জন নিৰাকার

নিৰ্বিকার নিৰাময় হবি ।

চিদানন্দ সদানন্দ

পুৰুষ পৰমানন্দ

ভজো তুৱা চৰণত খবি হবি বাম ।

বিভু প্ৰভু অনন্ত দৈত্যাৰি ॥ ৬২৭

নমস্কাৰ

দীন-বন্ধু বাম দায়ালীল দেৱ ।

তুৱা পদ-কমল সদায়ে কৰো সেৱ ॥ ৬৯৮

মোৰ প্ৰভু বাম কৰুণা-সাগৰ ।

আমি ছুখিতক নছাড়িবা দামোদৰ ॥ ৬৯৯

মধুৰিপু বাম কমল-লোচন ।

তুৱা গুণ-নামে ভৱ-ভয় বিমোচন ॥ ৭০০

বন্দো মাধৱ মধু-ৰিপু বাম ।

তুৱা পদ-কমল-যুগল হৰি এ ॥ ৭০১

উপদেশ

পিয়ো পিয়ো পিয়ো অমিয়া-মাধুৰী হৰি বাম বাম বাম ।

দূৰতে তেজিয়া থৈয়ো আন যত মন-কাম বাম বাম বাম ॥ ৭০২

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোলা ভাই এ

সকল নিগমে ওহি সাব ।

সুমৰিতে হৰি বশ্য হোৱে ভাই এ

সুখে পাই ভৱ-নদী-পাৰ ॥ ৭০৩

ভাল উপায় পাইলো ভাই ভাই এ

বাম-নাম নিগম-বহুস্ত ।

এক-চিন্ত-মনে ভাব ভাই ভাই এ

যাবে নাম ভাবে কৰা বশ্য ॥ ৭০৪

ৰাম কৃষ্ণ হৰি বুলিয়ো মুখে।

হৰি-পদে মন মজায়ো মুখে ॥ ৭০৫

ৰাম বুলি ফুৰা বাহু আছাড়ি।

কপটৰ মোট পেছলাইয়ো ফাড়ি ॥ ৭০৬

ভজ ভগৱন্ত ভকতি-ভাৱে।

নাম লৈয়া গতি পতিতে পাৱে ॥ ৭০৭

ৰাম-নামখানি ফুৰিয়ো গায়া।

কি কৰিবে পাৰে হৰিৰ মায়্যা ॥ ৭০৮

ৰাম-নামখানি লৈয়োক ডাটি।

হেলায়ে মাৰিয়ো যমেৰ ঘাটি ॥ ৭০৯

মুখে ৰাম-নাম গৱ।

মায়্যাৰ বাবু মাৰিয়া যাৱ ॥ ৭১০

ৰাম-কৃষ্ণ-নাম জপ সঘনে।

হৰিৰ চৰণ নেড়িবা মনে ॥ ৭১১

ৰাম কৃষ্ণ ৰাম কৃষ্ণ বোলা।

আশা-সমুদ্ৰৰ মন তোলা ॥ ৭১২

ৰাম কৃষ্ণ হৰি বুলিয়ো ঝাণ্টে।

মিলিবে মৰণ তাটে কি বাটে ॥ ৭১৩

মহিমা

হবিত শবণ লৈয়ো যিটোজন এ

হবিৰ চৰিত্ৰ শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰে।

ছূৰ্ঘেৰ আপাব সংসাব-সাগৰ এ

সিটো মহাজনে আতি মহানুখে তৰে ॥ ৭১৪

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল ভাই এ

পৰম যতনে তেজিয়ো যত অন্ঠায়।

তোমাক মই ভাণ্ডো তুমি মোক ভাণ্ডা এ

চৈধ্যয় সাক্ষীক ভাণ্ডিবা কোন উপায় ॥ ৭১৫

ভাৰতবৰিষ ধন্য কলিযুগ,

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

হৰি হৰি হৰি ব্ৰহ্মাৰ প্ৰাৰ্থনা নব-তনু অমুপাম।

হবিত একান্তে শবণ পশিয়া

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

হৰি হৰি হৰি ধৰ্ম্ম-শিবোমণি

ঘুমিয়ো হবিৰ নাম ॥ ৭১৬

আত্ম-উপদেশ

বিচাৰি দেখিয়ো পামৰ মনাই এ

ইহ পৰলোকে হৰিসে স্নহদ বন্ধু বাম বাম।

মজিয়া বহস স্নহদ মনাই এ

হৰি-গুণ-নাম অপাব আনন্দ-সিন্ধু বাম বাম ॥ ৭১৭

নিচিন্তি আছস কেমনে মনাই এ
 সুখেৰ সাগৰ হৰিত নকৰি বতি বাম বাম ।
 আলাস তেজিয়ো ভজিয়ো মনাই এ
 ভৃত্য-ভয়-হাবী হৰিসে পৰম গতি বাম বাম ॥ ৭১৮
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল বে পামৰ মন
 ভুলিয়া কমনে পাপী মৰ ।
 ষাৰ মায়া-পাশে বন্দী ছয়াছ পামৰ মন
 তান ছুই চৰণত ধৰ বে পামৰ মন
 ভুলিয়া কমনে পাপী মৰ ॥ ৭১৯
 গোবিন্দ বোল মনাই মুকুন্দ বোল মনাই
 ব্রহ্মা হৰো যাত শৰণ পশয়
 আনৰ কোন বৰাই ॥ ৭২০
 বিষয়-বিকলে নমৰ মন ।
 সদায় চিন্তিয়ো হৰি-চৰণ ॥ ৭২১
 নিগম-নিগূঢ় হৰিৰ নাম ।
 নলৈয়া মন কৰ কোন কাম ॥ ৭২২
 ভৱ-সিদ্ধু-সেতু হৰি-চৰণ
 যম-কাল-মায়া-ছুখ-তাৰণ ॥ ৭২৩
 কপট আচাৰ তেজিয়া মন ।
 কেৱলে ভজিয়ো হৰি-চৰণ ॥ ৭২৪

କୈତର ତେଜିଆ ଭଜିଯୋ ହବି ।
 ତେରେସେ ହବି ଲୈବ ଦାସ କବି ॥ ୧୨୧
 ହବିଷ ଆଶ୍ରୟ ନେଡ଼ିଯୋ ଭାହି ।
 ଐକାନ୍ତକ ସୁଖ ତେରେସେ ପାୟ ॥ ୧୨୨
 ଏକାନ୍ତେ ହରିତ କବିଯୋ ବତି ।
 ହବିସେ ନିଜ ଭକତବ ଶକ୍ତି ॥ ୧୨୩
 ସର୍ବ ପୁରୁଷାର୍ଥ କୈତର ଜାନ ।
 ହବି ମାତ୍ର ସତ୍ୟ ବେଦ ପ୍ରମାଣ ॥ ୧୨୪
 ପବନ ଶ୍ରେୟସ ହବି-ଭକତି ।
 ଜାନି ହବି-ପାରେ କବିଯୋ ବତି ॥ ୧୨୫
 ହବି-ଗୁଣ-ନାମ କବିଯୋ ସାବ ।
 ନିଜ ଯଶ-ପ୍ରିୟ ଜଗ-ଆଧାର ॥ ୧୨୬
 ବିଧିବ କିହବ ତେଜି ଭକତି ।
 ଗାୟୋ ହବି-ଯଶ ନିର୍ମଳ-ମତି ॥ ୧୨୭
 ଲୈୟୋ ଏକେ ମାତ୍ର ସାଧୁ-ସମ୍ମତି ।
 ତେରେସେ ନିର୍ମଳ ହୈବ ଭକତି ॥ ୧୨୮
 ଯାବତ କୈତର ନେଡ଼ୁସ ମନ ।
 ତାରତ ନପାହିବି ହବି-ଚରଣ ॥ ୧୨୯
 କୈତର ସତ୍ୟ ଜାନ ଭାଗ କବି ।
 ଭଜିଯୋ ହବିକ କୈତର ଏଡ଼ି ॥ ୧୩୦

হবিত বিনাই সরে কৈতর ।
 ভজ হবি-পারে কবি উৎসর ॥ ৭৩৫
 ঋণিক জীবন জানি মনাই ।
 তবিয়ে সুখে হবি-গুণ গাই ॥ ৭৩৬
 দুর্ঘোব সংসার-নিকার জানি ।
 নেড়িবা সদা মুখে বাম-বাণী ॥ ৭৩৭
 তেরেসে হবিব পাইবা আশ্রয় ।
 ভজিয়ে হবি তেজি লাজ ভয় ॥ ৭৩৮
 নিগুণ হবিব গুণক গায় ।
 পৰমানন্দ তেজি পাইবা মায় ॥ ৭৩৯
 হবি-গুণ-নাম নিগম-তত্ত্ব ।
 মুকুতসরবো মুখ্য-সম্মত ॥ ৭৪০
 জানি হবি-পারে নেড়িয়ে আশ ।
 কহে মৃঢ়মতি মাধর দাস ॥ ৭৪১
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বোল মন ভাই ।
 হবিব সম্ভাষ হয় গুচয় সংসার-ভয়
 হবি-পদ-সেৱা-সুখ পায় হবি বাম ॥ ৭৪২

নিন্দা

হবি-নামব কীৰ্ত্তন-সুখ ।
 নজানে যিজন হবি-বিমুখ ॥ ৭৪৩

ନକରେ କୀର୍ତ୍ତନ ଷିଟୋ ପାମବ ।
 ସିଞ୍ଜନ ଅଧୀନ ଡେଲ ସମବ ॥ ୧୪୪
 ହରି-ଶୁଣ-ନାମ ନଲରେ ମୁଖେ ।
 ସମବ ସାତନା ଭୁଞ୍ଜିବେ ଢୁଖେ ॥ ୧୪୫
 ନକରେ କୀର୍ତ୍ତନ ହରି-ନାମବ ।
 କି କାର୍ଯ୍ୟେ ମଲ୍ଲୁୟ ଡେଲ ପାମବ ॥ ୧୪୬
 ହରି-କୀର୍ତ୍ତନତ ନକରେ ବତି ।
 ପଶୁତୋ ଅଧମ ସିଟୋ କୁମତି ॥ ୧୪୭
 ଲୁଫୁରେ ସଦା ହରି-ଶୁଣ ଗାୟା ।
 ଜାନିବା ମୁହିଲେ ହରିବ ମାୟା ॥ ୧୪୮
 ହରି-କୀର୍ତ୍ତନତ ନେଦିଲେ ଚିତ୍ତ ।
 ସିଟୋ ଭାଗ୍ୟ-ଶୁନ୍ୟ ଡେଲ ବଞ୍ଚିତ ॥ ୧୪୯

ଆତ୍ମ-ନିନ୍ଦା

ତୁମି ପ୍ରାଣ-ପ୍ରିୟତମ ଅହ୍ନଦ ଦେବ,
 ପ୍ରାଣ-ପ୍ରଭୁ ଶୀତାହର ଏ
 ତୁମିସେ କେବଲେ ଆତ୍ମା ମୋବ ।
 ହରି ହରି ତୁମିସେ ପବମ ଆତ୍ମା ମୋବ ।
 ତୋମାକ ନଜାନି ଜଡ଼ ମିଛା ଶରୀରକ ମହି
 ପ୍ରାଣ-ପ୍ରଭୁ ଶୀତାହର ଏ
 ଆତ୍ମା ବୁଲି ଡେଲୋ ସେରା-ଚୋବ ।
 ପ୍ରାଣ-ବନ୍ଧୁ କିନା ମହି ଅଜ୍ଞାନୀ ଢୁର୍ଘୋବ ହରି ଏ ॥ ୧୫୦

খেদ

ছর্ব্বাব দুঃসজ ছর্ব্বাসনা ছুষ্ট
 হবি হবি হবি হবি এ
 অনাদি অবিছা আপুনি ভৈলো মোহিত
 অনাত্মা দেহক আত্মা-বুদ্ধি কবি
 হবি হবি হবি হবি এ
 তুমি পবমাত্মা ঈশ্ববে ভৈলো বঞ্চিত ॥ ৭৫১

 আত্যস্তিক সুখ তযু পদ-সেরা
 হবি হবি হবি হবি এ
 সেরা পবিহবি সি সুখে ভৈলো বঞ্চিত ॥ ৭৫২

 মায়াময় ঘোব সংসাব-নিকাব
 হবি হবি হবি হবি এ
 তাকে সুখ মানি মগ্ন ভৈল মোব চিন্ত ॥ ৭৫৩

 তুমি শুদ্ধ বুদ্ধ নিত্য নিশ্চল নিগুণ দেব
 মোব প্রভু নাবায়ণ এ
 স্বরূপ আনন্দে সদা সুখী ।
 হবি হবি তুমি নিজানন্দে সদা সুখী ।
 আমি মূঢ়মতি ঘোব অবিছা-সাগবে মজ্বি
 মোব প্রভু নাবায়ণ এ
 তোমাক নজানি ভৈলো ছুষ্টী ।
 হবি হবি স্বরূপ নজানি ভৈলো ছুষ্টী হবি এ ॥ ৭৫৪

অখণ্ডিত সদা শুদ্ধ চৈতন্য-শক্তির বলে
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 তুমি দূৰ কৰি আছা মায়া।
 হৰি হৰি তোমাৰ নিকটে নাহি মায়া।
 তোমাক নভজো পদে মায়ায়ে মুহিলে মোক
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 আৰে কৃপাময় কৰা দায়া।
 হৰি হৰি মায়াক নিবাৰি কৰা দায়া হৰি এ ॥ ৭৫৫

দেৱকী-নন্দন দেৱ দেৱকী-নন্দন দেৱ
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি চৰণে উদ্ধাৰ কৰা মোক
 প্ৰাণ-বন্ধু ইবাৰ নেড়িবা হৰি মোক।
 ভকতি মিনতি তুতি প্ৰণতি নজানো মঞি
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ
 হৰি হৰি আৰে মোৰ কেন গতি হোক।
 প্ৰাণ-বন্ধু মোৰ মন তোমাত বহোক হৰি এ ॥ ৭৫৬

হে কৃষ্ণ তুমি নিজ আত্মা প্ৰিয়তম গুণ
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 পৰম ঈশ্বৰ ভয়হাৰী
 হৰি হৰি তুমি ইষ্ট দেৱ ভয়হাৰী।

এতেকে জানিয়া তযু চৰণে শৰণ লৈলো
 মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ এ
 নছাড়িবা ইবাৰ মুৰাৰি ।

হৰি হৰি লৈয়ো মোক মায়াক নিবাৰি হৰি এ ॥ ৪৫৭

মল্লগু-যোনিৰ কৰ্ম্মে নিঃশেষ যোনিত ফুৰি
 দীনবন্ধু দামোদৰ এ

হৰি হৰি বাৰে বাৰে ভুঞ্জিলো অপাৰ ।

দীন-বন্ধু কতবা ভুঞ্জিলো নাহি পাৰ ।

ইবেলি তোম্মাৰ ছই চৰণে শৰণ লৈলো

দীনবন্ধু দামোদৰ এ

হৰি হৰি নকৰিবা মোক পৰিহাৰ ।

প্ৰাণ-বন্ধু চৰণত বাখিয়ো ইবাৰ হৰি এ ॥ ৭৪৮

পুহু পুহু নৰ-তম্বু লভিয়া তোমাক তেজি

দীনবন্ধু দামোদৰ এ

হৰি হৰি সংসাৰে ভ্ৰমিলো অসংখ্যাত ।

দীন-বন্ধু কতবা কৰিলো আয়াযাত ।

ইবেলি কৰুণাময় তোমাৰ কিঙ্কৰ ভৈলো

দীনবন্ধু দামোদৰ এ

হৰি হৰি বতি মোৰ বহোক তোমাত ।

প্ৰাণ-বন্ধু চৰণত কৰো প্ৰণিপাত হৰি এ ॥ ৭৫৯

দুগুটি অক্ষর বাম-নাম
 শ্রীবাম-নাম অমিয়া-মধুবি বুবে ।
 আতি সুকোমল পবম মঙ্গল
 সরে মনোরথ পূবে ॥ ৭৬৬

জয় জয় নিত্য নিবঞ্জন
 নিত্য নিবঞ্জন দেব শির সনাতন ।
 পবম অভয় তোমার চরণ
 তাপ-তিনি-বিনাশন ॥ ৭৬৭

দায়াশীল দেব দামোদর তুমি দীন-জন-বন্ধু
 পতিত-পার্বন তুমি কৃপাময়
 কেবলে ককণা-সিদ্ধ ॥ ৭৬৮

হবি হবি হবি হবি এ হবি হবি হবি হবি
 তুমি কৃপাময় দীন-দুখ-বিনাশন ।
 ভৃত্য-ভয়-হাবী জানিয়া তোমার
 চরণে লৈলো শরণ ॥ ৭৬৯

হে কৃষ্ণ দীন-দায়াশীল দীন-দায়াশীল
 দায়া নছাড়িকা মোক,
 অজ্ঞান-তিমির নাশিয়া বিজ্ঞান-
 প্রদীপ প্রভু দিয়োক ॥ ৭৭০

ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ
 ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ଅଗତିବ ଗତି ।
 ଅଚିନ୍ତ୍ୟ ଅନନ୍ତ ସୁଖେବ ସାଗବ
 କୃଷ୍ଣେବ ପଦ-ଭକତି ॥ ୧୧୧

ହେ ପ୍ରାଣ-ପ୍ରଭୁ କୃଷ୍ଣଦେବ ପ୍ରାଣ କୃଷ୍ଣ ଦେବ
 ଦୀନକ କରାୟୋ ଦାୟା
 ପରମ ତାପିତେ ମାଗୋହୋ ତୋମାବ
 ଶୀତଳ ଚର୍ବଣ-ହାୟା ॥ ୧୧୨

ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟତମ ଯଦୁଦେବ
 ଦିୟୋ ମୋକ ଏହି ଦାନ
 କରାୟୋ ତୋମାବ ଚର୍ବଣ-ସେବାବ
 ସନ୍ତୋଷେ ଅମିୟା-ପାନ ॥ ୧୧୩

ନମୋ ବାମ କୃଷ୍ଣ ସଦାଶିବ
 ସଦାଶିବ କୃଷ୍ଣ ତୁମି ଜଗତବ ପତି ।
 ଅପାୟ-ବହିତ ମାଗୋହୋ ଭକତି
 ଚର୍ବଣେ କବି ପ୍ରଣତି ॥ ୧୧୪

ଜଗତ-ଶୁକ ନାବାୟଣ ଜଗତ-ଶୁକ ନାବାୟଣ
 ମୋବ ପ୍ରଭୁ ବାମ-କୃଷ୍ଣ ବାମ
 ହରି ତୋ ହରି ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ ॥ ୧୧୫
 ବାମ-କୃଷ୍ଣ ନିବଞ୍ଚନ ବାମ-କୃଷ୍ଣ ନିବଞ୍ଚନ,

ଦୀନ-ବନ୍ଧୁ ନାବାୟଣ ଏ
 ଭୂମିତୋ ପ୍ରଭୁ ଅଗତିବ ଗତି ॥ ୧୧୬

গোপীনাথ গোপীনাথ মোবে কমলাকান্ত

মোৰ প্ৰভু বাম নাৰায়ণ ।

অভয় চৰণ পাই পশিলো শৰণ ॥ ৭৭৭ ॥

অনাদি অনন্ত হৰি এ জীৱন বন্ধু

বাম-কৃষ্ণ কৰুণা-সাগৰ ।

অনাথৰ নাথ দায়ালীল দামোদৰ ॥ ৭৭৮ ॥

পৰমপুৰুষ হৰি এ পৰমানন্দ

পৰম-কাৰণ নাৰায়ণ

ভকত-বঞ্জন তযু অৰুণ চৰণ ।

অনন্ত অচ্যুত সদাশিৱ সনাতন ॥ ৭৭৯ ॥

জয়তি জগত গুৰু এ গুণেৰ নিধি

নিত্য নিবঞ্জন নিৰাকাৰ

তোম্বাৰ চৰণে সদা শৰণ আমাৰ ॥ ৭৮০ ॥

দৈৱকী-নন্দন প্ৰভু এ পৰম গুৰু

দায়ালীল দেৱ নিবঞ্জন ।

তযু পদ-কমলে মজোক মেৰি মন ॥ ৭৮১ ॥

জগত জীৱন যত্ন এ যাদৱানন্দ

জগত-কাৰণ যত্নপতি ।

তুমিসে কেৱলে নিজ ভকতৰ গতি ॥ ৭৮২ ॥

ভকত-বৎসল প্রভু এ ভকত বন্ধু
ভকত-বঞ্জন ভয়হাৰী ।
ভকতৰ নিজ গতি তুমিসে মুৰাৰি ॥ ৭৮৩
পতিত জনৰ গতি এ জগতপতি
পতিত-পারন ভগৱন্ত ।
পৰম ঈশ্বৰ দেৱ অনাদি অনন্ত ॥ ৭৮৪

তাৎপৰ্য্য

কৰুণাময় বাম কৰুণাময় ।
কৰিয়ো কৃপা যেন উচিত হয় ॥ ৭৮৫
তুমিসে বাম কৃপা-বসেৰ নিধি ।
তোম্মাৰ কৃপা বিনে নাহিকে সিদ্ধি ॥ ৭৮৬
তোম্মাৰ কৃপাকেসে কৰিছো আশ ।
অৰুণ-পদ-তলে দিয়োক বাস ॥ ৭৮৭
সহজে তুমি বাম কৰুণা-সিন্ধু ।
তোমাত বিনে আন নাহিকে বন্ধু ॥ ৭৮৮
তোমাৰ কৃপা-লেশে আমাৰ গতি ।
কহয় মাধৱ মুকথ-মতি ॥ ৭৮৯

গাং ৭৮৩ । ভকত-বঞ্জন—ভকতবৎসল ।

৭৮৫ । তাৎপৰ্য্য—(নাই) ।

কাকুতি

কিমতে ভকতি কৰিবো তোমাত হৰি এ
 মঞ্জিঃ মূঢ়-মতি নজানো তাৰ উপায় বাম বাম ।
 মহাবলবন্ত ছৰ্ব্বাসনা ঘোৰ হৰি এ
 আমাৰ মনক তেজিয়া দূৰ নযায় বাম বাম ॥ ৭২০
 তোমাৰ মায়ায়ে মন মুহি আছে হৰি এ
 অজ্ঞান-আন্ধাৰে পৰিয়া পাৰ নপাঞ বাম বাম ।
 অভয় চৰণে শৰণ পশিলো হৰি এ
 তুৱা গুণ-নাম-ভকতি-প্ৰদীপ চাঞো বাম বাম ॥ ৭২১
 ভকতি মিনতি প্ৰণতি নজানো হৰি এ
 মোত পৰে জ্ঞান-শূন্য হীন-মতি নাই বাম বাম ।
 তুমি প্ৰভু কৃপা-বসেৰ সাগৰ হৰি এ
 দিয়ো মোক তুৱা পদ-ছায়া-তলে ঠাই বাম বাম ॥ ৭২২
 হৰি এ কৰুণাসিদ্ধ জীৱন-বন্ধু
 গতি মতি তুমি নাৰায়ণ ।
 তুৱা গুণ-নাম ভকতৰ মহাধন ॥ ৭২৩
 পতিত বুলিয়া মোকে হৰি হৰি ও বাম
 তেজিতে নপাৰা নাৰায়ণ ।
 পৰম কৰুণা-গুণে হৰি হৰি ও বাম
 নাম ধৰিছা পতিত-পাৱন ॥ ৭২৪
 দায়াৰ ঠাকুৰ ছয়া দায়া কেনে নকৰয় ।
 বাম-কৃষ্ণ নাৰায়ণ দীন দায়াময় ॥ ৭২৫

মোকে কৃপা কৰা হৰি এ
 দাস্তে ধৰো তৃণ মাথে ধৰো তৃণ
 তুমি কৃপাময়ক নজানো এত দিন
 মোকে কৃপা কৰা হৰি এ ॥ ৭২৬

মোকে কৃপা কৰা এ ঐ বন্ধু বাম প্ৰাণ-বন্ধু বাম
 নেড়োক মুখে বাম-কৃষ্ণ-নাম ॥ ৭২৭

পতিত-পাৱন বুলি নাৰায়ণ এ
 পৰম পতিতে ডাকয় আঁতুৰ হয়।
 তযু বেদ-বাণী আমি আছো শুনি এ
 মহা মহাপাপী তৰে তযু নাম লৈয়া ॥ ৭২৮

তুৱা গুণ-নাম অমৃত-আশায়ে এ
 তোমাৰ চৰণে বিকা গৈলো মুঢ়মতি।
 চৰণত ধৰো কাতৰ কৰো এ
 মঞি অনাথক নছাড়িবা যত্নপতি ॥ ৭২৯

তোমাৰ সেৱক ভৈলো নাৰায়ণ এ
 নিছয় তোমাৰ দিবাক লাগে প্ৰসাদ।
 নিজ ভৃত্য কৰি লৈলে গোপীনাথ এ
 তযু কৃপাময় মিলয় কোন প্ৰসাদ ॥ ৮০০

হে দায়ালীল দেৱ দামোদৰ এ
 তোমাৰ চৰণে বোলোছো কাকৃতি-বাণী।

মোক নিজ দাস কৰি লৈলে হৰি এ
কহিয়ো কুপাল তোন্ধাৰ কি হয় হানি ॥ ৮০১

পৰম কুপালু ছয়া যদুপতি এ
কিনো অপবাধে মোক ভৃত্য পৰিহৰা।
শাস্ত্ৰতো প্ৰসিদ্ধ অজ্ঞানতো হৰি এ
যিটো নাম লৱে তাকে মোৰ বুলি ধৰা ॥ ৮০২

জ্ঞান-শূন্য আতি পশু-পক্ষী জাতি এ
তাকে অমুগ্ৰহ কৰি আছা কুপাময়।
আকে জানি হৰি শবণে পশিলো এ
আমাক তোন্ধাৰ তেজিতে উচিত নয় ॥ ৮০৩

তোমাৰেমে নিজ ভৃত্য ভৈলো হৰি এ
কুপাৰ সাগৰ তুমি মোৰ নিজ স্বামী।
মঞ্জিঃ অনাথক নবধিবা হৰি এ
তযু সেৱা-বস আশা কৰিয়াছো আমি ॥ ৮০৪

বেদৰ গুপুত বিত্ত নাৰায়ণ এ
দেৱকীত হস্তে সাক্ষাতে ভৈল বিদিত।
জীৱৰ তবণ-হেতু নাৰায়ণ এ
প্ৰচাৰিলা নিজ যশ-ধৰ্ম বিপৰীত ॥ ৮০৫

ভকতৰ বশ্য হুইবাৰ শঙ্কায় এ
 জোনো মোক তুমি দাস পৰিহৰা হৰি।
 ইটো শঙ্কা হৰি দূৰতে তেজিয়া এ
 লৈয়োক তোমাৰ ভৃত্যৰ অধীন কৰি ॥ ৮০৬

তোমাৰ নামৰ মহিমা দেখিয়া এ
 আন যত কাম দূৰতে তেজিয়া থৈলো।
 তয়ু পদ-সেৱা-বসক আশায় এ
 তোমাৰ একান্ত ভৃত্যৰ কিঙ্কৰ ভৈলো ॥ ৮০৭

সহজ-কৃপালু-গুণক প্ৰকাশি এ
 ধৰি আছা হৰি ভকত-বৎসল নাম।
 খেণু যেনমতে বৎসক পালয় এ
 তুমি সেহিমতে ভকতক পালা বাম ॥ ৮০৮

আমি যত জীৱ তোমাৰ পালন
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তুমিসে পালিয়া ফুৰা হয় অস্তৰ্যামী।
 আৰে যেষে নিজ ভৃত্য বুলি পালা
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 তেৱেসে কৃপাল কৃতকৃত্য হঞো আমি ॥ ৮০৯

তুমি যাক পালা সিওজন আমি
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 সংসাৰ-নিকাৰ ভুঞ্জিয়া ফুৰো বহুত ।
 তোমাৰ অধীন ছয়া কেনে আমি
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 ভৈলোহো স্বতন্ত্ৰ ইটো কিনো অদভুত ॥ ৮১০

তোমাক পৰম ঈশ্বৰ নমানি
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 মহাঅহঙ্কাৰে দ্ৰোহ আচৰিলো আমি ।
 আৱে তযু পদে শৰণ পশিলো
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 মই দ্ৰোহিয়াৰ দোষ ক্ষমা কৰা স্বামী ॥ ৮১১

দাস ছয়া তযু সেৱা নকৰিলো
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 ইটো ঘোৰ অপৰাধৰ চিকিৎসা নাই ।
 তুমি পুশু প্ৰভু সহজ-কৃপালু
 হৰি হৰি হৰি হৰি এ
 শৰণ পশিলো ক্ষমিবে প্ৰভু যুৱাই ॥ ৮১২

মই অজ্ঞানীৰ যতোক অজ্ঞান

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

কথা কহি কোনে সীমা কৰিবেক তাক।

ইটো মোৰ ঘোৰ দোষ পৰিহৰি

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

কৃপাময় কৃষ্ণ চৰণে বাখা আমাক ॥ ৮১৩

প্ৰিয়তম আত্মা ঈশ্বৰ-দেৱতা

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

কৃষ্ণে স্নেহদ বান্ধৱ গুৰু আমাৰ।

কৃষ্ণৰ চৰণ-পঙ্কজ বিনাই

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

মঞি অনাধৰ গতি নাহি নাহি আৰ ॥ ৮১৪

প্ৰাৰ্থনা

অচিন্ত্য অনন্ত শকতিৰ পতি

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

তুমি কৃপাময় দেৱ অগতিৰ গতি।

তুমি সত্য সনাতন সদাশিৱ

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

তোমাৰ চৰণে মাগোহো নিৰ্মল বতি ॥ ৮১৫

হে হৰি মোৰ মুখে নছাড়োক

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

পৰম নিৰ্মল তযু গুণ-নাম-যশ ।

কৰা কৃষ্ণ কৃপা মনত মিলোক

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

তযু পদ-সেৱা-পৰম-অমিয়া-বস ॥ ৮১৬

জয় জয় বাম কৰুণা-সাগৰ এ

মোকে নাৰায়ণ ইবাৰ কৰিয়ো দায়া ।

অভয় চৰণে শৰণ পশিলো এ

প্ৰভু দামোদৰ দূৰ কৰা মোৰ মায়া ॥ ৮১৭

যাদৱ যত্ন-নন্দন গোৱিন্দ মুকুন্দ সুবিনাশী

অবিভা-সাগৰে মজিলো মাধৱ উদ্ধাৰ কৰিয়ো আসি ॥ ৮১৮

জীৱন যাদৱবায় সেৱোহো তোমাৰ পায় ।

বাম নেৰিবা নফল-দায় ।

তুৱা পাৰে বতি যিমতে কৰিবো

দিয়োক নাথ উপায় ॥ ৮১৯

যাদৱ জয় যত্নপতি তোমাৰ চৰণে লাগো ।

শ্ৰৱণ-কীৰ্তন নিৰ্মল ভকতি

কাকুতি কৰিয়া মাগো ॥ ৮২০

দীন দায়ালীল যাদর সেরক লৈয়ো উদ্ধাবি
দাস্তে তুণ কবো চবণত ধবো

নেড়িবা মোক মুবাৰি ॥ ৮২১

ককণাময় ককণাসাগব কৃপাব ককণাসিদ্ধু ।

তোমাৰ কৃপাব আমি নোহো পাত্ৰ

তুমি পুহু দীনবহু ॥ ৮২২

বাম কৃষ্ণ হবি গোরিন্দ

দীন-দায়ালীল স্বামী ।

তোমাৰ চৰণে সহজ বাসনা শৰণ মাগোহো আমি ॥ ৮২৩

জয় যত্নপতি যাদর তুমি অগতিৰ গতি ।

দাস্তে তুণ ধবি তোমাৰ চৰণে

মাগোহা সাধু-সঙ্গতি ॥ ৮২৪

বাম কৃষ্ণ হবি গোরিন্দ সেরক ভৈলো তোমাৰে ।

অভয় চৰণে শৰণ পশিলো চুবিয়ে মায়া হামাবে ॥ ৮২৫

গোরিন্দ গোপাল গোপীনাথ

দয়া নছাড়িবা মোৰে ।

অপাব সংসাৰ আৰ নাহি পাব

মজিলো এ ছুথ ঘোৰে ॥ ৮২৬

হবি হবি হবি এ বাম কৃষ্ণ বাম নাৰায়ণ নাৰায়ণ ।

কবা হবি মোৰ মায়া উপশাম নাৰায়ণ নাৰায়ণ ॥ ৮২৭

গোপীনাথ ইবার মোকে নেড়িয়ো ।

তযু মায়া-জাল-জঞ্জাল গুচায়।

চরণে শরণ দিয়ো ॥ ৮২৮

গোপাল গোপাল পালয় কৃপাময় ।

তুরা পারে মোৰ মতি-বতি যেন নছাড়য় ॥ ৮২৯

বাম বাঘৰ বঘুপতি এ তুমি দেৱ অগতিৰ গতি না হে .

তুরা পদ-কমলৰ মকবন্দ-বসে বতি

কৰিয়া থাকোক মোৰ মতি না হে ॥ ৮৩০

জয় জয় যত্নপতি এ

তুরা পারে পশিলো শরণ না এ ।

ভাল কথা শুনি আছি মনে লৈলো সাৰ বাছি

তুরা নাম পতিতপারন না এ ॥ ৮৩১

প্রাণ-বান্ধৱ মাধৱ এ দায়াশীল দৈৱকী-নন্দন না হে

তুমি দেৱ দীন-বন্ধু কেৱলে কৰুণাসিদ্ধু

কৰো তযু চরণে বন্দন না হে ॥ ৮৩২

মোৰ প্রাণ-বন্ধু গোৱিন্দ সেৱক কৰিয়া লৈয়ো ।

আন একো কাম নমাগো তোমাৰ

ভূতাৰ সঙ্গত থৈয়ো ॥ ৮৩৩

চিদানন্দ বাম সদানন্দ হৰি ।

নিত্যানন্দ কৃষ্ণ মোক লৈয়ো দাস কৰি ॥ ৮৩৪

হবি ও তুমি আনন্দ-সিদ্ধ।

হামো ভিক্ষারী মাগো এক বিন্দু ॥ ৮৩৫

মধু-বিপু বাম বসু-পতি।

তোমার চরণে মোর গতি ॥ ৮৩৬

অকণ চরণে দিয়ো ছায়া বাম।

তেরেসে তবিবো তযু মায়্য বাম ॥ ৮৩৭

দাস্তে তৃণ ধরি হবি চরণত লাগো।

তযু কৃপা-বসব কনিকা এক মাগো ॥ ৮৩৮

দায়্য কবা দায়্য কবা মোবে হে বাম।

তোমার চরণ হবি হৃদয়-পঙ্কজে ধরি

মুখে লৈবো তুরা গুণ-নাম যত্নমণি এ ॥ ৮৩৯

বাম কৃষ্ণ বুলি অনাথে ডাকয় এ হবি নাৰায়ণ।

অনাথক দায়্য কবা কৃপাময় এ হবি নাৰায়ণ ॥ ৮৪০

নাৰায়ণ নাৰায়ণ নাৰায়ণ নাৰায়ণ জয় নাৰায়ণ।

তোমার অকণ চরণ-পঙ্কজে নিমজ্জো ক মেবি মন ॥ ৮৪১

নাৰায়ণ নাৰায়ণ তুরা চরণে আমাৰ।

মজ্জোক মন জয় বাম ॥ ৮৪২

প্রার্থনা-নিবেদন

এ বাম বাম জয় পবমানন্দ !

পিঞো তযু চরণ-কমল মকবন্দ ॥ ৮৪৩

এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম নাবায়ণ ।

তযু পদ-কমলে মজোক মেবি মন ॥ ৮৪৪

এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম নিবঞ্জন ।

তুমিসে ঈশ্বর দেৱ ভকত-বঞ্জন ॥ ৮৪৫

এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ।

তুমি গুণ-নিয়ন্তা নিগুণ গুণধাম ॥ ৮৪৬

বাম কৃষ্ণ বাম হবি বামচন্দ্র বাম বাম,

শ্রীবাম দেৱ বধুপতি ।

হে প্রভু বধুনাথ প্রণামো দমায়া মাথ

তুমি মোব হৈবা নিজ গতি হবি বাম

বধু-কুল-নন্দন মুবাবি ॥ ৮৪৭

গোপাল গোবিন্দ বাম গোপাল গোবিন্দ বাম

গোপাল গোবিন্দ জয় বাম ।

তোমাৰ চৰণে হবি কেৱলে ভকতি বিনে

মোৰ আৰ নাহি আন কাম হবি বাম ॥ ৮৪৮

গোপীনাথ গোপীনাথ গোপীনাথ গোপীনাথ

গোপীনাথ গোপীনাথ হবি ।

তোমাৰ অভয় দুই চৰণে শৰণ লৈলো

লৈয়ো মোক নিজ দাস কবি হবি বাম ॥ ৮৪৯

নাম-ছন্দ

ঘোষা ॥

কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম
কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ॥ ৮৫০

কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম
কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম ॥ ৮৫১

কৃষ্ণ হরি বাম হরি বাম বাম বাম ।
অনন্ত অচ্যুত সনাতন নাৰায়ণ প্রাণ ॥ ৮৫২

গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ
গোরিন্দ বাম মুৰাবি ।

অনন্ত কোটি ব্রহ্মাণ্ডব হরি অধিকাৰী ॥ ৮৫৩

গোরিন্দ বাম মুৰাবি মুকুন্দ বাম মুৰাবি ।
ভকতি-বোচন দুখ-বিমোচন

ভকতব ভয়হাৰী ॥ ৮৫৪

পৰম পুৰুষ পৰম আনন্দ
পৰম গুৰু মুৰাবি ।

অনাদি অনন্ত অচ্যুত গোরিন্দ
ভকতব ভয়হাৰী ॥ ৮৫৫

জয় যাদব এ মোবে প্রাণ জীৱেৰ জীৱন নাৰায়ণ ।

ভকতৰ ধন তযু অৰুণ চৰণ ॥ ৮৫৬

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি ।

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হৰি জয় নাৰায়ণ ॥ ৮৫৭

বাম বাম বাম বাম বাম ।

বাম কৃষ্ণ হৰি নাৰায়ণ ॥ ৮৫৮

বাম বাম বাম বাম ।

বাম কৃষ্ণ হৰি হৰি হৰি ॥ ৮৫৯

হৰি হৰি বাম বাম কৃষ্ণ বাম বাম বাম ।

শ্ৰীবাম জয় জয় বাম ॥ ৮৬০

বাম বাম বাম বাম গোপাল ।

জীৱেৰ জীৱন যত্নবায় ॥ ৮৬১

দীন দায়ালীল দেৱ দামোদৰ হৰি দামোদৰ ।

দামোদৰ দামোদৰ দেৱ দামোদৰ ॥ ৮৬২

অনাদি অনন্ত সদাশিৱ সনাতন হৰি এ ।

নিত্য নিৰঞ্জন হৰি নিত্য নিৰঞ্জন ॥ ৮৬৩

পাং ৮৫৬ । চৰণ—চৰণ জয় ।

৮৫৫-৮৫৬ । (এই দুজোকা ঘোষা তুল-ওপৰকৈ আছে ।)

৮৫৮ । (আবৃত্ততে) বাম ১০ । বাম ৭ এ হৰি নাৰায়ণ ॥
(প্রথম শাবী) বাম বাম বাম বাম ।

৮৫৯ । (প্রথম শাবী) বাম বাম বাম বাম বাম ।
হৰি হৰি হৰি ॥—হৰি হৰি হৰি হৰি ॥

৮৬০ । বাম বাম বাম ।—বাম বাম ।

৮৬১ । (নাই ।)

ନିତ୍ୟ ନିବଞ୍ଜନ ହରି ନିତ୍ୟ ନିବଞ୍ଜନ

ନିତ୍ୟ ନିବଞ୍ଜନ ନିତ୍ୟ ନିବଞ୍ଜନ ହରି ନିତ୍ୟ ନିବଞ୍ଜନ ॥ ୪୬୪

ସୁବାରି ମଧୁବିପୁ ବାଘର ଏ ବାମ ବସୁପତି ବାମ ବାମ ବାମ ହରି ।

ବାମ ବାମ ବାମ

ବାମ ବାମ ବାମ ନାବାୟଣ ଜୟ ନାବାୟଣ ॥ ୪୬୫

ସାଦର ଯତ୍ନପତି ମାଧର ଏ

ବାମ ବାମ କୃଷ୍ଣ ନାବାୟଣ ହରି ନାବାୟଣ ।

ନାବାୟଣ ହରି ନାବାୟଣ ॥ ୪୬୬

ବାମ କୃଷ୍ଣ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପୀନାଥ ହରି ଗୋପୀନାଥ ।

ଗୋପୀନାଥ ଗୋପୀନାଥ ହରି ଗୋପୀନାଥ ॥ ୪୬୭

କରୁଣା-ସାଗର ମୋର ବାନ୍ଧବ ଏ

ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ॥ ୪୬୮

ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ।

ବାମ ବାମ ବାମ ହରି ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ॥ ୪୬୯

ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ଗୋପାଳ ଗୋବିନ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ହରି ସୁବାରି ॥ ୪୭୦

ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ ।

ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ

ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ॥ ୪୭୧

ପାଠ ୪୬୨-୪୬୫ ॥—(ଏଠି ସୋଷା କରା ହେଉ ।)

୪୬୫ ॥ ବାମ ବାମ ବାମ ନାବାୟଣ—ନାବାୟଣ ନାବାୟଣ ।

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম হবি ।

বাম কৃষ্ণ বাম

বাম কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ বাম ॥ ৮৭২

হবি বাম বাম বাম বাম বাম বাম ।

পতিত-পার্বন হবি গুণে অমুপাম ॥ ৮৭৩

মোব প্রভু নাবায়ণ বাম কৃষ্ণ বাম ।

ভকত-বৎসল প্রভু গুণে অমুপাম ॥ ৮৭৪

বাম-কৃষ্ণ নাবায়ণ হবি বে হে ।

প্রভু বে হে বাম বাম বাম ॥ ৮৭৫

মুকুন্দ মাধব সুবাৰি মধু-বিপু ।

জগত-জীবন বাম হবি হবি ॥ ৮৭৬

জয়তি যত্নপতি জগত-জীবন ।

যাদব মাধব বাম হবি হবি ।

পবমপুত্র বাম জয় জয় ॥ ৮৭৭

বাম বাম কৃষ্ণ বাম বাম কৃষ্ণ ।

বাম বাম কৃষ্ণ বাম হবি হবি ॥ ৮৭৮

বাম বাম বাম বাঘর বঘুপতি

প্রপত-পালক দেব হবি হবি

প্রপন্ন-তাবক দেব জয় জয় ॥ ৮৭৯

হবি তো হবি হবি হবি তো হবি হবি ।

হবি তো হবি হবি বাম জয় জয় ॥ ৮৮০

କୃଷ୍ଣଦେବ ତୁମି ଶ୍ରୀଭୁ ଦୀନ-ହୁଧ-ହାବୀ ।

ଭକତ-ବଞ୍ଚନ ଭୟ-ଭଞ୍ଜନ ମୁବାରି ॥ ୪୪୧

ଗୋପାଳ ଗୋପୀନାଥ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ବାମ ।

ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ କୃଷ୍ଣ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ॥ ୪୪୨

ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ।

ଗୋପାଳ ଗୋବିନ୍ଦ ବାମ ବାମ ॥ ୪୪୩

ହରି ହରି ହରି ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ।

ମୁବାରି ମୁକୁନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ॥ ୪୪୪

ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ ବାମ ।

ଗୋପାଳ ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ॥ ୪୪୫

ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ ।

ଅମିୟା-ମଧୁରି ତୟୁ ନାମ ॥ ୪୪୬

ବାମ କୃଷ୍ଣ ବାମ କୃଷ୍ଣ ଜୟ ।

ବାମ କୃଷ୍ଣ ଦୀନ-ଦାୟାମୟ ॥ ୪୪୭

ସାଦର ଶାନ୍ଧର ଦୀନ ଦାୟାଳ ।

ଦେବକୀ-ନନ୍ଦନ ବାମ ଗୋପାଳ ॥ ୪୪୮

ବାମ ବସୁପତି ପରମାନନ୍ଦ ।

ପରମପୁରୁଷ ଦୀନ-ବନ୍ଧୁ ଗୋବିନ୍ଦ ॥ ୪୪୯

ପାଠ ୪୪୧ । ଭୟ-ଭଞ୍ଜନ—ଭୟଭଞ୍ଜନ ।

୪୪୬ । ତୟୁ—ଭୂବେ ।

୪୪୨ । ଗୋବିନ୍ଦ—ଗୋପାଳ ।

মোবে ইষ্ট দেব যাদববায় ।
 সেবা কবিবাব নামে উপায় ॥ ৮৯০
 গোরিন্দ এ জয় কৃষ্ণ
 জগত-জীৱন বাম ॥ ৮৯১
 সহজানন্দ হবি স্বৰূপানন্দ ।
 হৃদয়ানন্দ হবি পৰমানন্দ ॥ ৮৯২
 গোপাল গোরিন্দ বাম মাধৱ ।
 ভকতজনব তুমি বান্ধৱ ॥ ৮৯৩
 গোপাল গোরিন্দ গৰুড়-কেতু ।
 ভকতব ধন জীৱন-হেতু ॥ ৮৯৪
 বাম নিবঞ্জন নিবাময় ।
 জয় জগন্নাথ দায়াময় ॥ ৮৯৫
 গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ বাম ।
 পতিত-পাৱন তোমাৰ নাম ॥ ৮৯৬
 হবি বাম ছিবীবাম ।
 বামন পৰশুৰাম ॥ ৮৯৭
 মুকুন্দ মুৰাৰি দীন-দায়াশীল হবি বাম ॥ ৮৯৮
 কমল-লোচন চুখ-মোচন মুৰাৰি বাম ॥ ৮৯৯
 বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ।
 বাম নাৰায়ণ বাম কৃষ্ণ বাম ॥ ৯০০

বনমালী গোরিন্দ বাম কৃষ্ণ হবি ॥ ৯০১

জীরেব জীরন-ধন মুকুন্দ মুবাৰি নাৰায়ণ ॥ ৯০২

বাম কৃষ্ণ হবি অনন্ত মুবাৰি এ হবি নাৰায়ণ ।

ভকতজনৰ ছুখ-ভয়-হাবী এ হবি নাৰায়ণ ॥ ৯০৩

নমো নাৰায়ণ নমো নাৰায়ণ ।

নিবঞ্জন নিবাকার নিৰ্বিকার নিবাময়

নবোত্তম সম সনাতন ॥ ৯০৪

বাম হৃষীকেশ গোরিন্দ হৃষীকেশ ॥ ৯০৫

গোরিন্দ বাম গোরিন্দ বাম ।

বাম কৃষ্ণ গোরিন্দ বাম ॥ ৯০৬

এ বাম বাম কৃষ্ণ বাম নাৰায়ণ ॥ ৯০৭

হবি বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম ॥ ৯০৮

বাম কৃষ্ণ বাম ও বাম নাৰায়ণ ॥ ৯০৯

জয় বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ হবি ॥ ৯১০

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ শির সনাতন ।

তুমিসে গোরিন্দ ভকতৰ মহাধন ॥ ৯১১

জয় হবি বাম জয় ছিবীবাম ।

পৰমমঙ্গল মাধৱৰ গুণ-নাম এ জয় হবি বাম ॥ ৯১২

পা° ৯০৩। এ—ও।

৯০৯। ও—কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ।

৯১২-৯১৩। এ—(নাই।)

কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম জয় জয় বাম ।

মধু-মুব-মথন মুবাৰি হৰি বাম এ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম ॥ ৯১৩

বাম কমলা-পতি তুমি অগতিৰ গতি ।

ভকতি মিনতি তুতি নজানো পামৰ-মতি ॥ ৯১৪

গোপাল জয় বাম গোৱিন্দ জয় বাম ॥ ৯১৫

গোপাল গোৱিন্দ বাম কৃষ্ণ মুকুন্দ ॥ ৯১৬

গোৱিন্দ গোৱিন্দ দেৱকী-নন্দন হৰি বাম নাৰায়ণ ॥ ৯১৭

গোপাল গোৱিন্দ মুকুন্দ বাম বাম ॥ ৯১৮

হৰি বাম ছিবীবাম ।

জয় জয় বাম বাম ॥ ৯১৯

এ বাম জয় বাম জয় বাম জয় বাম

ও হৰি বাম বাম জয় বাম জয় বাম ॥ ৯২০

শিৱ শিৱ শিৱ শিৱ শিৱ ।

শিৱ সনাতন জগজীৱ ॥ ৯২১

মাধৱ মাধৱ মাধৱ মধুৰিপু গোৱিন্দ কৃষ্ণ হৰি হৰি বাম ॥ ৯২২

নাৰায়ণ নিৰঞ্জন নিৰাকাৰ নিৰাময়

মুবাৰি এ হৰি হৰি বাম ॥ ৯২৩

শ্ৰাণ গোপাল দীনবন্ধু নাৰায়ণ ॥ ৯২৪

হে হে পৰমশুক পুকষোত্তম হৰি পুকষোত্তম ।

পুকষোত্তম পুকষোত্তম জয় পুকষোত্তম ॥ ৯২৫

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম

বাম কৃষ্ণ জয় নাৰায়ণ ॥ ৯২৬

মোৰ প্ৰভু নাৰায়ণ পৰমানন্দ হৰি পৰমানন্দ পৰমানন্দ ।

পৰমানন্দ হৰি পৰমানন্দ ॥ ৯২৭

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ প্ৰভুদেৱ নাৰায়ণ নাৰায়ণ ।

নাৰায়ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ প্ৰভুদেৱ ॥ ৯২৮

গোপাল গোবিন্দ হৰি বাম বাম ।

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম বাম ॥ ৯২৯

পৰমপুৰুষ শিৱ সনাতন ।

অনন্ত অচ্যুত নিত্য নিবঞ্জন ॥ ৯৩০

বাম নিবঞ্জন ও বাম নিবঞ্জন ।

নিৰাকাৰ হৰি বে বাম ॥ ৯৩১

বাম সদাশিৱ ও প্ৰাণ সদাশিৱ সনাতন প্ৰভু বে বাম ॥ ৯৩২

বাম দায়ালীল মোৰে প্ৰভু দায়ালীল ।

দেৱ দীন-বন্ধু বে বাম ॥ ৯৩৩

হৰি হৰি পৰমানন্দ প্ৰভু

পীতাম্বৰ হৰি পীতাম্বৰ ।

পীতাম্বৰ পীতাম্বৰ প্ৰভু পীতাম্বৰ ॥ ৯৩৪

হৰি হৰি বাম বান্ধৱ হৰি বাম ।

হৰি হৰি এ নাৰায়ণ জয় গোবিন্দ বাম ॥ ৯৩৫

পা° ৯২৮ । প্ৰভুদেৱ—প্ৰভুদেৱ নাৰায়ণ নাৰায়ণ ।

৯৩১ । হে বাম—হে বাম বাম ।

৯৩৩ । বে বাম—বে বাম বাম ।

৯৩৪ । প্ৰভু পীতাম্বৰ—হৰি এ ।

পবমানন্দ জয় পবমানন্দ ।

হবি হবি হবি হবি হবি হবি এ

হবি এ পবমানন্দ জয় পবমানন্দ ॥ ৯৩৬

কমলা-কান্ত জয় কমলা-কান্ত ।

কমল-লোচন বনমালী হবি এ বনমালী এ ।

কমলা-কান্ত, জয় কমলা-কান্ত ॥ ৯৩৭

দামোদর প্রভু দামোদর

দেবকী-নন্দন দীনবন্ধু হবি এ

দীনবন্ধু এ দামোদর দেৱ দামোদর ॥ ৯৩৮

জগত-জীৱন বাম যত্নপতি জগত-জীৱন-বাম হবি হবি

জগত-জীৱন বাম ॥ ৯৩৯

জগত-জীৱন বাম যত্নপতি জগত-জীৱন বাম হবি হবি

জগত-জীৱন বাম ॥ ৯৪০

জগজীৱন বাম জগজীৱন বাম ।

জগতৰ স্মঙ্গল তুৰা গুণ-নাম ॥ ৯৪১

মধু-সুদন দেৱ মধু-সুদন দেৱ ।

তুমি বিনে অগতিৰ গতি নাহি কেৱ ॥ ৯৪২

বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম হবি হবি ।

বামতে বমোহো অবিবাম বাম বাম ॥ ৯৪৩

বাম-নাম ধৰ্ম্ম অনুপাম হবি হবি ।

পূবে ভকতৰ মন-কাম বাম বাম ॥ ৯৪৪

- কলি-যুগে বাম-নাম সাৰ হৰি হৰি ।
 বাম-নাম বিনে নাহি আৰ বাম বাম ॥ ১৪৫
 বাম বুলি পাৰে ভৱ-পাৰ হৰি হৰি ।
 বাম-নাম জগত-উদ্ধাৰ বাম বাম ॥ ১৪৬
 বাম-নাম অমূল্য বতন হৰি হৰি ।
 বাম-নাম বিনে নাহি ধন বাম বাম ॥ ১৪৭
 বাম-নাম মুক্তি-বিড়ম্বন হৰি হৰি ।
 জপ বাম-নাম অমুক্তগ বাম-বাম ॥ ১৪৮
 বাম-নামে ভকতি-সুগম হৰি হৰি ।
 নাহি ভক্তি বাম-নাম সম বাম বাম ॥ ১৪৯
 বাম-নাম ধৰ্ম্মতে উত্তম হৰি হৰি ।
 বাম-নাম পাতকৰ যম বাম বাম ॥ ১৫০
 বাম-নামে ধৰ্ম্ম-শিবোমণি হৰি হৰি ।
 বাম-নাম পাপৰ অগনি বাম বাম ॥ ১৫১
 বাম-নাম মৃত্যু-সঞ্জীৱনী হৰি হৰি ।
 বাম-নাম ঘৃষিয়োক ছানি বাম বাম ॥ ১৫২
 জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ হাব
 জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ জগন্নাথ
 হৰি হৰি বাম ।
 জগন্নাথ জগন্নাথ হৰি ॥ ১৫৩

নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন হবি
 নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন নিবঞ্জন হবি হবি বাম
 নিবঞ্জন নিবঞ্জন হবি ॥ ১৫৪

গোপাল গোপাল গোপাল গোপাল
 গোপাল গোপাল বাম ।
 গোপাল গোপাল গোপাল গোপাল
 গোপাল গোপাল গোপাল বাম ॥ ১৫৫

বাম হবি হবি বাম হবি হবি বাম হবি হবি বাম ।
 বাম হবি হবি বাম হবি হবি বাম হবি হবি বাম ॥ ১৫৬

গোরিন্দ বাম গোরিন্দ বাম গোরিন্দ বাম
 গোরিন্দ বাম গোরিন্দ বাম গোরিন্দ বাম হবি ।
 গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ
 গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ ।
 গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ গোরিন্দ বাম ॥ ১৫৭

মুকুন্দ মুবাৰি মুকুন্দ মুবাৰি
 মুকুন্দ মুবাৰি মুকুন্দ মুবাৰি
 মুকুন্দ মুবাৰি হবি বে হে ॥
 হবি হবি হবি হবি হবি হবি হবি বাম শ্রীবাম ॥ ১৫৮

ବାମ-କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ-କୃଷ୍ଣ ହରି

ବାମ-କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ-କୃଷ୍ଣ ହରି

ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ କୃଷ୍ଣ ହରି ବାମ ।

ବାମ-କୃଷ୍ଣ ହରି ମୁକୁନ୍ଦ ଯୁବାବି ମାଧବ ମଧୁସୂଦନ ହରି ହରି

ସାଦର ଯତ୍ନ-ନନ୍ଦନ ॥ ୧୫୧

ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ

ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ହରି ହରି ବାମ

ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ବାମ ॥ ୧୬୦

ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି

ହରି ହରି ହରି ହରି ହରି ଏ

ପ୍ରାଣ-ବନ୍ଧୁ ହରି ହରି ହରି ହରି ଏ

ମୋବେ ପ୍ରାଣଧନ ହରି ଏ

ଅନାଦି ଅନନ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଭଗବନ୍ତ ଭଞ୍ଜୋ ଚବଣତ ଧରି ଏ

ହରି ହରି ଭଞ୍ଜୋ ଚବଣତ ଧରି ଏ ।

ପତିତ-ପାରନ ପ୍ରଭୁ ନାବାୟଣ

ସେବକ ଲୈୟୋ ଉଦ୍ଧାରି

ଦୀନ-ବନ୍ଧୁ ସେବକ ଲୈୟୋ ଉଦ୍ଧାରି ଗୋବିନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ॥ ୧୬୧

ଯୁବାବି ମୁକୁନ୍ଦ ବାମ ଯୁବାବି ମୁକୁନ୍ଦ ବାମ

ଯୁବାବି ମୁକୁନ୍ଦ ଜୟ ବାମ ।

ସୁମରଣେ ପାପ-କ୍ଷୟ ମିଳେ ମହାମହୋଦୟ

ହୁଏଚୟ ଶୁଚେ ଶୋକ-ଭୟ ହରି ବାମ ॥ ୧୬୨

বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ

বামকৃষ্ণ গোবিন্দ হবি

বনমালী বাসুদেব পদ্মনাভ জনার্দন

মাধব মুকুন্দ মুবাৰি হবি বাম ॥ ১৬৩

মাধব মধুদ-মূৰতি মধু-সুদন দম্বুজ-দমন দুখহাবী

পীতাম্ববধব শ্যাম-সুন্দব হবি

জয় জয় মুকুন্দ মুবাৰি হবি বাম ॥ ১৬৪

বাম জয় হবি জয় বাম কৃষ্ণ বাম হবি জয় ॥ ১৬৫

বাম কৃষ্ণ যিটো সততে সুমবে তাৰ আৰ কাক ভয়

সমস্তে ধৰ্ম্মৰ উপবে বসিয়া বাম-নাম প্রকাশয় ॥ ১৬৬

বাম-কৃষ্ণ-নাম-কীৰ্ত্তন বিনাই কৃত্য-শেষ নথাকয় ।

বাম-কৃষ্ণ-নাম-কীৰ্ত্তনে কৃষ্ণৰ কৃপাৰ মন্দিৰ হয় ॥ ১৬৭

বাম-কৃষ্ণ-নাম-কীৰ্ত্তনে স্বভাৱে সংসাৰ সুখে তবয় ।

বাম-কৃষ্ণ-নাম-কীৰ্ত্তনে সমস্তে বিঘিনি নাশ কবয় ॥ ১৬৮

বাম-কৃষ্ণ-নাম-বসক লভিয়া মুকুতিকো নগণয় ।

বাম-কৃষ্ণ-নাম পৰম-আনন্দ-সমুদ্রে মজি থাকয় ॥ ১৬৯

বাম-কৃষ্ণ নাম-কীৰ্ত্তন-প্রসাদে হবিৰ বল্লভ হয় ।

বাম-কৃষ্ণ-নাম-কীৰ্ত্তন কৰিয়া হৰিকো বশু কবয় ॥ ১৭০

বাম হবি জয় বাম হবি ।

গোপাল গোবিন্দ বাম হবি জয় ॥ ১৭১

পাং ১৬৩ । (ওপবন্ধি) বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ পবি ।

১৬৬ । (ওপবন্ধি) বাম কৃষ্ণ নাম—কীৰ্ত্তন প্রভাৱে সংসাৰ সুখে তবয় ।

বাম হবি জয় বাম বাম হবি জয় বাম বাম ॥ ৯৭২

এ হবি হবি বাম জয়।

বাম হবি জয় বাম গোবিন্দ ॥ ৯৭৩

বাম জয় জয় বাম জয়।

মুকুন্দ মুবাবি বাম হবি জয় ॥ ৯৭৪

খেদ

ঘোষা ॥ এ হবি হবি হবি হবি
কি কাম করিলো আমি।

হবি হবি হবি

সাধু-সঙ্গ লৈয়া তোমাক নভজি
ভৈলো কিনো অধোগামী ॥ ৯৭৫

পদ ॥ নিজ দাস ছয়া সেরাক তেজিলো।

এই দোষে ঘোব আপদে মজিলো ॥ ৯৭৬

তুমিসি সুহৃদ আত্মা প্রিয়তম।

তথাপি তোমাক নভজো কি মঞি অধম ॥ ৯৭৭

তুমি নিজ পিতৃ গুরু ইষ্ট মোব।

মই মন্দমতি ভৈলো সেবা-চোব ॥ ৯৭৮

অধমকো তাবে তোমাব ভকতি।

তথাপি তোমাক নভজো কুমতি ॥ ৯৭৯

ইষ্ট দেব বুলি তোমাক নধবো।

নিকার ভুঞ্জিয়া সংসারতে মবো ॥ ৯৮০

ভুমিসে কেবলে ককণা-সাগৰ।

তোম্বাক নভজো কি মঞ্জি পামৰ ॥ ১৮১

আৰে কুপাময় দিয়োক শৰণ।

দোষ মৰিষণ তোমাৰ চৰণ ॥ ১৮২

ইবাৰ ঈশ্বৰ নছাড়িবা মোক।

মোৰ মন মজি তোমাতে বহোক ॥ ১৮৩

মোৰ প্ৰাণ হৰে জীৱন প্ৰাণ হৰে।

হৰি বে বাম বাম কৃষ্ণ হৰে ॥ ১৮৪

কৃষ্ণ হৰি এ প্ৰাণ হৰি এ

হৰি বে বাম বাম বাম বাম ॥ ১৮৫

গোৱিন্দ বে জয় কৃষ্ণ জয় বাম জয় বাম ॥ ১৮৬

হৰি হৰি বাম বান্ধৱ হৰি বাম ॥ ১৮৭

হৰি হৰি এ নাৰায়ণ জয় গোৱিন্দ বাম ॥ ১৮৮

হৰি হৰি এ নাৰায়ণ জয় গোৱিন্দ বাম ॥ ১৮৯

কৃষ্ণ বাম গোৱিন্দ। হৰি বাম গোৱিন্দ জয় জয় ॥ ১৯০

গোৱিন্দ কৃষ্ণ বাম বাম বাম।

গোৱিন্দ গোৱিন্দ বাম বাম ॥ ১৯১

গোৱিন্দ মাধৱ প্ৰাণ-বান্ধৱ বাম কৃষ্ণ হৰি জয় ॥ ১৯২

হিয়াৰ মাজে নামৰ ভাণ্ডাৰ মুখে বাজ হয়।

বাহ-নামে মাৰণা মাৰে পাপ-কটকৰ ক্ষয় ॥ ১৯৩

পাপ-বিপক্ষক সংহবি হবিব নামে খলখলি হাঙ্গে ।
 সকলে সুখৰ উপবে বসিয়া হবিব নাম প্রকাশে ॥ ১১৪
 মুকুতি-সুখক বশ্য কবি হবি-নামে আনন্দত নাচে ।
 পুকষে সহিতে সখিত কবিয়া চলয় হবিব কাছে ॥ ১১৫
 আপুন নামৰ মহিমা দেখিয়া হবিব আনন্দ চড়ে ।

যিটো নাম লয় হবি তাৰ হয়

ই পুত্ৰ বহন্ত ববে ॥ ১১৬

হবি-গুণ-নাম ভাবিয়া পুকষে
 বহয় হবিব পাশে ।

হবিব চৰণ হৃদয়ে ধৰিয়া
 কহয় মাধৱ দাসে ॥ ১১৬ক

খেদ

ঘোষা ॥ এ ভাবক ভাই ভজ ভগৱন্ত ভকতিভাৱে ।

ভগৱন্ত ভজিয়া পৰম গতি পাৰে ॥ ১১৭

পদ ॥ ভগৱন্ত নভজি চলয় যম-ঠাৰে ।

ভগৱন্ত-ভকতক শমনে নধাৰে ॥ ১১৮

ভগৱন্ত ভজিয়া জনম বাহুড়ারে ।

আন যত সৱে মিছা ভক্তিৰ অভাৱে ॥ ১১৯

জানিয়া ভজিয়ো ভাই ভগৱন্ত-পাৰে ।

এহু বস মাধৱ মুকুখমতি গাৰে ॥ ১০০০

॥ শ্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ ॥

ওপবধি
পাল-নাম

কৃষ্ণ ॥ ১

কৃষ্ণ বাম ॥ ২

কৃষ্ণ বাম গোবিন্দ ॥ ৩

কৃষ্ণ বাম গোবিন্দ ॥ ৪

বাম কৃষ্ণ গোবিন্দ ॥

বাম গোবিন্দ বাম গোবিন্দ ॥ ৫

কৃষ্ণ কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম ॥ ৬

হরি হরি হরি বাম ॥ ৭

কৃষ্ণ কৃষ্ণ বাম বাম ॥ ৮

কৃষ্ণ হরি বাম গোপাল গোবিন্দ ॥ ৯

গোবিন্দ গোবিন্দ বাম বাম বাম ॥ ১০

বাদর মাধব গোপাল গোবিন্দ ॥ ১১

কৃষ্ণ বাম গোবিন্দ ॥ ১২

ও কৃষ্ণ বাম গোবিন্দ ॥ ১৩

কৃষ্ণ বাম গোপাল গোবিন্দ যজুর্মণি ॥ ১৪

বাম কৃষ্ণ বাম গোবিন্দ হরি ॥ ১৫

কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম কৃষ্ণ বাম জয় জয় ॥ ১৬

গোপাল গোবিন্দ বাম কৃষ্ণ গোপাল গোবিন্দ ॥ ১৭

বাম কৃষ্ণ গোপাল গোবিন্দ ॥ ১৮

অন্ন অন্ন কৃষ্ণ বাম ও গোবিন্দ হবি কৃষ্ণ বাম ॥ ১৯

বাম কৃষ্ণ বাম ও বাম ও বাম ॥ ২০

গোপাল গোবিন্দ হবি বাম নাবাঙ্গণ ।

গোপাল গোপাল গোপাল বাম ॥ ২১

গোপাল গোপাল গোপাল বাম ।

হবি মোবে গোপাল বাম ॥ ২২

গোবিন্দ কৃষ্ণ হবি হবি বাম ॥ ২৩

॥ শ্রীকৃষ্ণায় নমঃ ॥

শব্দ-নির্দেশিকা

সঙ্কেত : আব°—আববী। (ঘ)—ঘোষা। তুল°—তুলনা কর।। প্রা°—প্রাকৃত।
 কা°—কাটা। ব্রজ°—ব্রজবুলি। সং°—সংস্কৃত। প্রথম সংখ্যাটোয়ে খণ্ড, দ্বিতীয়টোয়ে পদ
 নির্দেশ করিছে। সমান চিন ব্যুৎপত্তিগত সম্বন্ধের সঙ্কেত।

কীৰ্ত্তন-ঘোষা

অকাম ৬. ২৩৬—নিষ্কাম, স্পৃহাহীন।
 অকৃতি ১০. ১৬—অকার্য্য।
 অগম্যা-গমন ৫. ২—বেশ্চাবে সঙ্গম।
 অগস্তি ৫. ৩০ = অগস্ত্য (মুনি)।
 অঘ-মৰিষণ ২৫. ২০০—অঘ-মৰ্ষণ হুক্ত
 নামে পাপ-নাশী মন্ত্র।
 অঙ্গ-ভঙ্গ ৮. ৩৮—অঙ্গি-ভঙ্গি।
 অস্তর্জলে ২৫. ২০০—পানীর তলত।
 অন্তরথা ২৫. ১৭৬ = অন্তথা।
 অন্তো-অন্তে ৬. ১৩, ২৩. ৭৩—পৰস্পরে।
 অপৰ্য্যস্ত ২৫. ১৬—অসংখ্য।
 অবা ১১. ৪২, ২৩. ১৬৫—হেবা
 (লঘোধন)।
 অবিচ্ছেদ ৬. ১১৭ = অবিচ্ছেদ। ছেদ
 নোহোৱাকৈ।
 অভাগ ২৩. ১২৪ = অভাগ্য। ছৰ্ভাগ্য।

অবজব ২. ২৮—আজবি।
 অহম্মম ৬. ১৫২—অহকার; 'মই' আক
 'মোৰ' ভাব।
 আউডালি ১০. ১২৮—ঘোদালি।
 আকলি ৮. ৫ }—দেখি; চম্ভি।
 আকলিয়া ২২ }
 আকেন্নেবে ২. ২০—ইয়াবে।
 আগনি ২. ৫ = অগ্নি; অগনি। জুইঃ
 আগ্রহি ২. ২৬, ১১. ৪২১—কাঢ়ি।
 আঙ্গুগা ১০. ৫৭—আঙুল।
 আচৰ্য্য ৩. ১ = আশ্চৰ্য্য। আচৰিত।
 আচান্ত ১৮. ১২—আচমন; মুখ ধোৱা।
 আছো ১১. ৪০২ }—থাওক, থাওক
 আছোক ৬. ১৭০ } পৰি।
 আছোট ১১. ৩৬২ = আচোট। বলেকে
 মৰা আছাব।

আঞ্চল ১১.২১ = অঞ্চল ; আঁচল ।
 আঞ্জব-পাঞ্জব ১৮.১৩ — আশ-পাশ ।
 আঞ্জুবি ৬.১৫১ — আঁজুবি ।
 আটাইল ১৮.১৮ } —পালেগৈ [স°
 আটাইলেক ৮.৪ } অট] ।
 আটাল ১৫.৫৩ — ঘবৰ ওপৰ-চাং [স°
 অটাল] ।
 আটাস ৬.১৬২, ২.১৫ — 'ঘোৰ হাসি' ;
 ঘোৰ শব্দ [স° অটুহাস] ।
 আটোপে ১১.৩৬২, ১৫.১১৪ — দস্তাবে ।
 আথাস্তব ৬.২২, ১৬.৪১ — দুৰ্দশা [স°
 অথাস্তব] ।
 আনাট ১০.১৬ — দুইটালি [স° নট] ।
 আস্ত ৬.২০০ — নাড়ী [স° অস্ত] ।
 আপেক্ষিয়া ১০.১০৫ — বিচাৰি ।
 আৰকা ১৫.৪৩, ২৩.৬৪ — আকৌ ; পুনৰ ।
 আৰম্ভ ১৫.৫৩, ১২.২২ — আগ-ফাল (?) ।
 আৰি-মুৰি ৮.৩৫ — আটি-মুটি । গা মূৰ
 লবোৱা কাৰ্য্য ।
 আৰ্য্যক ২৩.৭২ — ককা ; আজোককা ।
 আলাগতে ৬.১২৭ — আকাশতে ।
 আল-জালে ২৬.৫ — মিছা কামত ।
 আৰী ৩.৬৮ — কেঁচা ; কেঁচা মাটিৰ
 [স° আম] ।

আশেৰ ৬.১৩০, ১৩.৭ — অশেৰ ।
 আৰাৰেক ৮.৩৪ — এ-আৰাৰ [স°
 অক্ষৰ এক] ।
 আৰুধি ৩.২, ২.১৫ — ঔষধি ; আহুদি ।
 আসৰিশ ৬.২৮ — বিপৰীত, ভয়ঙ্কৰ
 [স° অসদৃশ] ।
 আসুথ ১১.২২ — অসুথ ।
 আফাল ২৫.১ — আঘাত ; শব্দ ।
 ইছা ১০.১৪২, ২৫.১৪২ — ইচ্ছা ।
 ইন্দি ৬.২৩০ — ইন্দিয় ।
 উচ ১১ ৩৫৩ — উচ্চ ।
 উচাই, উচায় ৬.১২০, ২৫.১২৭ —
 ওপৰলৈ তুলি ।
 উচ্চন ১৪.৪ — উচ্ছন্ন ।
 উচ্ছিত ৪.৪, ১১.৪২৩ — ওখ ।
 উহাদ ২.১৮ — উচ্ছেদ ।
 উজ্জন্টি ৪.১৩ — ভৰিৰ আঙুলিৰ
 অলঙ্কাৰ ।
 উড়ি ২৫.১২৭ — ওপৰলৈ তুলি ।
 উড়ে ৪.২০ — বুকত ।
 উদাস ৮ ৩৮ — উদি ; উদয় ।
 উদ্দিশ ৫.১৮০, ৮.২২ — ঠিকনা [স°
 উদ্দেশ] ।
 উপতাপ ২৩.২৮ — উপদ্রৱ ; উৎপাত ।

উপসন্ন ৮.৮২—উপসন্ন। উপস্থিত।
 উপাম ৭.১০—উপমা।
 উভঞ্জি ৪.৩, ৭.২৮—উভালি; উবালি।
 উকফাল ১০.১৪২—উফাল; উচাল।
 উলঙ্গত ৮.৪১—নঙঠা [সং উলঙ্গত]।
 উসমিস ৮.২২—উহ্মিহ্; ধব্ ফব্।
 উর্দ্ধ-মুই ২৩.১৩৩—ওপব-মুরাকৈ।
 একলে ৬.১৩৫, ১৫.৩৪—অকলশবে।
 একেদায়ে ২৬.১৮—একেলগে;
 একেবাৰে।
 একেখব ১১.৩৫২, একেখবে ১১.৭১—
 অকলে।
 এতেক ৬.৪৮, ১১.১০৪—ইমান;
 ইমানধিনি।
 এভু ২৪.৫, এভো ৮.৫৪, ২৪.১০—
 এতিয়া।
 এহেস্তে ১০.৩৩—এখেতে। এহেই।
 ওব ১১.৩৫২—বঙা জ্বা।
 ওবা ২৫.১৩—অন্ত; সীমা-সংখ্যা।
 ওবাচিল বাক্তি ৯.২৬—পোরা আক
 নোপোরাৰ হিছাপ; (গতিকে)
 কাৰ্য্য আক অকাৰ্য্যৰ লেখ [আব
 বাসীল-বাকী, বহুল-বাকী]।
 কই (কেই) ৮.৪৮—ক'লৈ?

কক ৮.২৮—এবিধ চবাই।
 কছাইল ১১.৩২৩—সজ্জালে।
 কটক ৬.২০১, ১১.৩৪৬—সেনা-দল;
 ফৌজ।
 কটাহ ৬.১৮৩—কেবাহী। ব্রহ্মাণ্ড-
 কটাহ।
 কটোবাল ২.২৮—নগৰ-বখীয়া সেনা
 [সং কোট্টপাল]।
 কটালিলো ৬.১২৪—কমালো; ধৰ্ম
 কৰিলো।
 কতপা ৩.১২—শপথ-বাক্য [আব
 কত:]।
 কথা ১০.৫৪, ১১.১ (ঘ) } —ক'ত [সং
 কথাত ২৫.৭৭ } ক'ত্ৰ]।
 কণাবী ৮.২৫—খেত-পদ্ম [সং
 কহ্লাব-]।
 কনৌব ৮.১৫—নীলোৎপল [সং
 কর্ণপূৰ]।
 কন্ধ ৭.৩৩, ১১.১৪০, ১৫.২২—কন্ধ;
 কান্ধ; কাণ।
 কমন ৭.২৯—কেনে?
 কবণ ৯.১৮—ঘব; দণ্ডব।
 কববত ২১.১৮—ধাব; দাঁড় [সং
 কবপত্ৰ]।

କବାରି ୭.୨୦୦=କୋବାରି (ମଂ କପାଟିକା) ।	କୁମ୍ଭ ୭.୨୦୪=କୁମ୍ଭାବ ; କୌଣବ ।
କଲ୍ଲୋଳ ୧୭.୭୪=କଲ୍ଲୋଳ ।	କେୟୁବ ୨.୫, ୧୦.୫୫—ବାହବ ଅଳଙ୍କାର ; ବାଞ୍ଜୁ [ମଂ] ।
କଳ୍ପା ୧୮.୧—ପ୍ରତିଜ୍ଞା ; ମଞ୍ଜ ।	କୈଶାନି ୭.୫, ୨୧.୧୭—କେତିୟା ?
କାଞ୍ଚ ୨.୭୬=କାଚ ; କାଞ୍ଚ । Glass.	କୋଣ୍ଡା ୮.୨୮—କୌଣ୍ଡା ; ଏବିଧ ଚବାହି ।
କାଞ୍ଚଲି ୧୧.୧୫୨—ବୁଦ୍ଧ କାମୋର [ମଂ କଞ୍ଚୁଲିକା] ।	କୋଥେର ୧୨.୨୨—କ'ବ [ମଂ କ୍ରତ୍ର] ।
କାମ୍ବୁଗୁ ନଗାଡ଼ିୟା ୨.୨୫—କାମ୍ବୁଗୁ ନଗରାହି ; ଆମତ୍ତି ନକବି ।	କୋଳ ୧.୨୧, ୮.୬୦—କୋଷ ; ଓଚର [ମଂ କ୍ରୋଡ଼] ।
କାମ୍ବୁଗୁ ୨୭.୨୧—କାତର ; କାକୃତି ।	କୋଳହାଳ ୧୦.୧୬୧—କୋଳାହଳ ; କୋଟାଳ ।
କାଳା ୧୧.୨୫୭—କୃଷ୍ଣ ।	ଖାଚି ୮.୨୬=ଖଚିତ । ଖଟୋରା ।
କାହାନୀ ୨୭.୧୮୧, ୨୫.୭୬—କାହିନୀ [ହିଂ କହାନୀ] ।	ଖମ୍ପେ ୮.୨୨—କମ୍ପେ କଟାର [ମଂ କମ୍ପ୍ୟାତେ] ।
କାହେ ୧୧.୨ (ଷ)—କ'ଲେ [ବ୍ରଜଂ] ।	ଖାଟ ୧୧.୭୦୬—କାମ୍ପେ [ମଂ ଖଟ, ନାଂ ଖାଟା] ।
କାକ ୭.୫୮—କାକ ; କେଲେହି ?	ଖାଟିଖାଟି ୮.୨୧=ଖଟିଖଟି ।
କାଟାଲ ୬.୨୦୧, ୧୧.୭୫୭—କାଟାଲ ଆଗ ବାଡ଼ିଲେ ବା ଆହ୍ୱାନ କରিলେ [ମଂ କାଟୁ] ।	ଖାଣ୍ଡ-ବାକ ୧୧ ୭୦—ତରୋରାଳ ଆକ ଟାଳ ।
କାନ୍ଦ-କାଢ଼ି ୬.୨୦—କାନ୍ଦ-କାଢ଼ି କାଳି [ମଂ କାଢ଼ି] ।	ଖୁଖୁଖୁ ୫.୨୨—ଖୁଖି [ଧନ୍ତାଶ୍ଚକ ଶବ୍ଦ] ।
କାନ୍ଦକ-କାଳ ୧୧.୧୮=କାନ୍ଦକ-କାଳା ।	ଖୁଡାତ ୨୭.୧୨—ଖୁଡା, ଦଦାହି [ମଂ ଖୁଲ୍ଲତାତ] ।
କାଢ଼ିକାବି ବିଦ୍ୱା ।	ଖୁମ୍ପି ୧୦.୫୨—ଖୁମ୍ପି ; କାକ କୋଟା ।
କାନ୍ଦାବ ୨୫.୧୬—କାନ୍ଦ-କାଳତ କାମ୍ବୁ କାବୋତା ।	ଖେଖଟ ୬.୧୭୦—କର୍କଶ ଯାତ [ଧନ୍ତାଶ୍ଚକ ଶବ୍ଦ] ।

খেৰি ৮.৩৭—ধেমালি [সং ক্রীড়া] ।
 খোঁটাঙ্গালি (খোঁটাঙ্গালি, খোঁটাঙ্গালি)
 ৮.৩২—জিল-জিলোয়া কাপোৰৰ
 ওৰনি [সং গুষ্ঠ-, হিং ঘূঁঘট] ।
 খোণি ১০.৪৩—পাট [সং ক্ষোম] ।
 খ্যান্তি ৬.১০২—(১) আখ্যান
 [সং খ্যা-], (২) ছুটা, মুক্তি
 [সং ক্ষান্তি] ।
 গাঞ্জ ৫.৫, ১৬.৬৭—নিন্দে ; চেব
 পেলায় ।
 গড়াগড়ি (গেৰা-গেৰি) ৯.১৯—
 মাটিত পৰি পৰি ; বাগৰি বাগৰি
 [প্রাং গড্ড] ।
 গঠিত ১১.৩০৬—গ্রথিত । গোঁঠা,
 খটোৱা ।
 গলদঙ্গা ১১, ৩৯৪—গতা ।
 গয় ২৩.১৬১—গহ কৰি ; যহত ।
 গৱিব—, গাৰি-মুকৰ ৫.২৬—গ্রাম্য
 মুকৰ [সং গ্রামীণ] ।
 গহ ১৬.১১—গোঁৱাবালি [সং গ্রহ] ।
 গাঞ্জিল ৬.৮৫—গজিল ।
 গাৰি ৫.২৭—গালি ।
 গিবত ২৫.১৩—খোজত ; খোজৰ
 ভৰত ।

গীতাল ১১.১৪৬—গায়ক ।
 গুঞ্জা ১০.১০১—সাতুৰনি ।
 গুড়ি ১১.৬৭, ১১.৮০, ১৬.২১—খোজ
 দি ।
 গুণি ৬.৮—গুণে ; কাৰণে ।
 গুলাল ৮.২৪—বাম-হুলসী [কা
 গুলাল] ।
 গুলিয়া ১১.২৫৫—ডিঙিৰ ধৰীয়া মণি ।
 গেড়ি ১১.২৪৭, গেৰি ৬.১৩—চিঞৰ ।
 গেডুৱা ১১.৭৪—গেৰোৱা ; গোৰোৱা ।
 গেৰিয়ান্ত, গেৰিয়ান্তে ৯.১০, ২৩.১৩৭—
 “গেড়ি” চোৰা ।
 গোঁৱাঙ ১১.৯ (ঘ)—খেদাঙ ; কটাঙ ।
 গোড়ত গোড়ে ১১.৩৬৮—খোজত
 খোজ দি ।
 গোড়ে ৩১—ভৰিয়েদি ।
 গোবস ১০.১৩৮—গাখীৰ ।
 ঘঞ্চাল ২৫.৬৯—আঘাত ; হেঁচা, শব্দ
 ঘাঘৰ ১০.১৫—ঘুণ্ডা ; জুঘুকা ।
 ঘাটি ১০.২৭—মিছা ; মিছা কথা ।
 ঘাতুক ১১.২২—মৰ্মাস্তিক ।
 ঘালে ১০.১০৮—আঘাত কৰে [স
 ঘাত-ল] ।
 ঘুমি ১০.১২২—শুই ।

ঘূৰি ৬.১৫১—ঘেৰিগাই ; হুৰিয়াই ।
 চটক ৪.৩,৮.২৮—চৰাই ।
 চটকি ১৭.২—ঘূৰি [তু'ক' চিটকি,
 চট্‌চটাই] ।
 চটি ৬.২৬ } আইচটি ; বাহাহুৰি ।
 চটি-মতি ১৫.২২ }
 চড়াই ৬.১৮—চেৰাই ; এৰি থৈ ।
 চড়াই ১১.৭৫—ভুলি ; ওখ কৰি ।
 চন্দ্ৰালী ২২.২৭,২৩.২০২—জোনাক ।
 চষু ১১.৩৩২—পোন [স' সম্মুখ, প্ৰা'
 চষুহ] ।
 চলল ২৩.১১৪—চললীয়া ।
 চাঞো ২.১৫—বিচাৰোঁ ।
 চাটু ৮.৭৭—ফুলোৱা কথা ।
 চাঙ ১০.১৮—দুষ্ট ।
 চাম ২.২৬—জাল ; ছালৰ জৰী [স'
 চৰ্ম] ।
 চাম্প ৬.১২২,১১.৪২৬—চাব ; হেঁচা ;
 থাপ্ ।
 চিকি (চেঙি, টেঙি) ২.২৬—চেপি
 যজ্ঞণা দিয়া যজ্ঞ ।
 চিপি ১১.৫৮১—চেপি ।
 চিৰ ৬.২০২—চিৰা ; ফলা ।
 চুলত ১১.৪২৫—চুলিত ।

চূৰ ১১.৪৮ }
 চূৰি ৮.২৮,২.২২ } = চূৰ্ণ ।
 চেৰাই ৮.৮৭,১৮.১১ } —চিঞৰে [স'
 চেঞ্চায় ২.৫২ } চিচ্চিকা, এবিধ
 চেঞ্চাস্ত ৮.৪৫,৮.৪৮ } চৰাই] ।
 চেড়ী ৮.১০,১১.২৬৫,১২.১২—দানী
 [স' চেটী] ।
 চেষ্টা ৬.১১১,১১.৬৭,১১.৮২—কাৰ্য্য ;
 অভিনয় ।
 চোঞ্চা ২৫.১৭৫—চৌচ ; মোট ।
 চোসে-বাসে ১৫.৫০—সমূলে (?) ।
 চৌতি ৪.৬—চ'তি ।
 চৌপছা ১১.৩০৮—চাৰি-আলি ; চাৰি-
 আলি-মুৰ ।
 চৌবাদি ২.১২—হাত-ভৰি নোহোৱা
 [স' চতুৰঙ্গ] ।
 ছটক ২৩.১২৪—চমক ।
 ছড়ায় ২৪.৫৩—চেৰাই ; এৰি থৈ ।
 ছন ১.১৩,২৩.৮২ } —উছন ; উচ্ছন্ন ;
 ছন্ন ৫.১৬,৬.৮১ } নষ্ট ।
 ছনি ১৬.৫১, ছন্ন ৬.৭৫—ছানি ;
 ছাটি ।
 ছৰালি ১০.১২,১৮.৪৪—ল'ৰা [স'
 শাৰ] ।

ছাড় ২৩.২৮—পেলনীয়া ।
 ছাদিল ১০.৭২—উলিয়াই দিলে ।
 ছানিয়া ৮.৪—ছানি ; ছাটি ; ঢাকি ।
 ছাব ৮.৩৫, ২৫.২২—সামান্ত [সং ক্রাব]
 ছিঁড়ি ১.৪, ছিঙি ৩.৫, ৬.৫৩—ফালি ;
 চিবাচিব কবি ।
 ছিবীবাম ১.৮—শ্রীবাম ।
 ছিবীহবি ২৩.২০৩—শ্রীহবি ।
 ছুঙ্গি ১০.৮৬—চপাই ।
 ছোড়া ৮.৬ (ঘ)—গুচোরা ।
 ছোরা-গঞ্জা ২৫.২২৩—ছুরা; মুছুব লগিয়া ।
 জকাবন্ত ২৩.১২০—জোকাবে ।
 জগনিবাস ২৩.২২, ২৫.৩৬ = জগন্নিবাস,
 জগতৰ আধাৰ ।
 জগবন্ধু ২৪.২ (ঘ) = জগবন্ধু । জগতৰ
 উপকাৰী ।
 জমক ১১.৪০২—চক্ৰমক ।
 জয়তি ১.৩২—জয় ; বিজয় ; জিত ।
 জাক ৫.৫—উক ; কবঙন ; ভবি
 [সং জজ্বা] ।
 জাতিকাৰ ৫.৬—পোহাৰ ; শোভা
 [সং জ্যোতিষ্কাৰ] ।
 জাস্তে ১১.১১৭—ঘেহে ; পিহে [সং
 বস্ত্ৰ] ।

জিহ্বাবি ৪.৫—জিজিবি ; শিকলি [ফাং
 জন্জীবি] ।
 জিলিমিলি ১০.২৪, ১০.১২৭—এবিধ
 অলঙ্কার (?) ।
 জীৱ ১৭.৭০—জী ; কণা [সং হৃহিতা,
 প্রাং ধীদা, বাীআ] ।
 জুট ৪.২৪—জটা ; মুবৰ খোপা ।
 জুমা-জুমি, জুমা-জুমে ৮.৫৫, ২৩.১১২
 —জুম পাতি ।
 জুমুৰী (জুমুজি) ৮.৩২—কুঁজী ।
 জোনো ১১.২২, ১২.৭, ১৫.৫০—যেন
 নহয় ; জানোচা [সং যৎ-ন] ।
 জ্যোতি ৪.৬, ১০.৩০, ২৩.৮৬ = জ্যোতি ।
 জালা ৭.১৭, ২.৫—জ্যোতি ।
 জাগয়া ৩.২১—জপটিয়াই ; একে লগে ।
 জামকে ১১.১৩৪—শব্দ কৰে ।
 জাকিলা ১৭.১৩—জাক পাতি মাৰিলে ।
 জাটন্ত ৬.১৫ } —মোহাবে ; পিহে
 জাস্তে ৬.১৩১ } [সং বস্ত্ৰ] ।
 জাণ্টে ৫.২৪, ২.২৮—সোনকালে, ধবকৈ
 [সং বাটিতি] ।
 জাৱলে ১০.১৫৬, ১১.৪১১—হুখন
 একেলগ কৰি [সং বমল?] ।
 জাসে ৬.১২১—জাহ বায় ।

ঝিকি পাবে ৮.৩১—জিক্মিকায়।

ভঁবল ২৫.১৫—বাছ-বিশেষ।

টমকিল ২৫.১৫—বাছ-বিশেষ (তু'ক' টেমেকা)।

টাকি ২২৬—ডুবাই; হানি কৰি।

টিকি (টেকি) ২.১২—কাটি।

টেব ৮.৩২, ১০.২৪—বেকা (স' তিৰ্যক)।

ঠান, ঠানে ৭.২০, ৬.১২০, ১১.৬৩

—গঢ়েবে, দৰেবে।

ঠেন, কটাক—৮.৩৩—বেকা চাৰনিব
ঠেও।

ঠোঠ ৬.১২২, ১০.৭২—ঠোঠ [স'
ক্রোট]।

ডাকি ১০.১৫৩—ঢকিয়াই; গতিয়াই।

ডিষ ৮.৭২—ব্রহ্ম-ডিষ; ব্রহ্মাণ্ড।

ডক ১১.৩৮—ভক্তি; ফুৰ্ত্তি।

ডুন ৮.৩১, ১১.২০৩, ২৫.১৩৮ = সুন।

ডন্ত ৪.৫, ১৫.৫৩, ২৫.৬৮ = সন্ত।

ডম্বাই ২৩.১৫৬ = থম্বাই। বখাই (স'
সন্ত)।

ডক ৬.৬২, ১৬.১. —তাত (স' তথা >
তহ)।

ডব ১.২৭, ৭.৩৪—বাম; পানীৰপবা
ওপৰৰ ঠাই।

তবে ১.১৪—হৈ; কাৰণে; হকে।

তৰি ৩.৫, ৮.৮২—ভ্রাণ পোৱা যায়।

তাড়ে ২.১৫—হানে; খোচে; মাৰে।

তাৰদেকে ৫.৩২, তাৰে ১০.১১৫—
তেতিয়াটলৈকে।

তাৰে ১১.২৪৬—তাপ দিয়ে [স'
তাপয়তি]।

তুল ৪.২, ১১.৫: = তুল্য।

তেন্তেয়েবে ২.৩৩—তেওঁৰে।

তেহু ২৪.৩—তেনে।

তৈব ৩ ২৮—তাবৰবা।

থাকি ১০.১৫৩—নিৰ্ভৰ কৰি; সাৰ
কৰি।

থাৰি ৩.৬—থাৱৰ কৰি; থিৰ কৰি।

দঁৱায়া, দৱাই ১৮.৩২, ২৫ ৮০—দৌৱাই;
নমাই।

দাণ্ডি ৬.৫৩, ২.২৮—দাঁড়ি; শাস্তি।

দদশ : ২.৬৫, ২৩.২১২—দহ দহ;

দহটকৈ (দশ দশ)।

দবদৰি ০.৫—বেগাই, খবখব কৰি।

দৰশি ১১.৩৪—দৰ্শাই। দৰশে ৬.৭—
দৰ্শায়।

দল ১০.২৩—লদা।

দহৰে ৫.১০—দহে; পোৰে; নষ্ট কৰে।

দাস্ত্র হুঘুবে ২.২১—ঘূবি নাচায় (?) ।

দায়ী ৬.৫২, ১০.১৫৭ = দয়া ।

দায়াতবে ৫.১, ২৬.২—দয়াকৈ ।

দায়ালু ৬.১৫৬, দায়ালীল ১০.১৪৭—
দয়ালু ।

দাহিন : ৩ ২ : ৩—সৌ (স° দক্ষিণ) ।

দীঘি (দীঘি) ৮ ২৭, ১৬.৫২—পুখুরী
(স° দীঘিকা) ।

হুতি ১৫ ৪ = দ্বিতীয় (পালি, হুতিঅ) ।

হুভিত : ০ ৩ : —পাপ ।

হুস্তব ৬.৬১, ৮.৮০—ব'বপবা ত্রাণ পোরা
কঠিন ।

দুব ১৬.৫২ = দুর্কা ; হুববি ।

দেখিত ১.৩২—দেখি ।

দেখিয় ১.৩১, ২৩.১৭৪—দেখা যায়
[প্রা° দেখ্খিঅ] ।

দেবান ২.২৫—মন্ত্রী ; বিষয়া [আব°
দীবান] ।

দোদো ১১.২০৫—দুই দুই ; প্রতি দুই
[দো-দো] ।

দোদোব ৬.১২৪—দুডোখব [স°
দ্বিধাকাব] ।

ধাউ-গেড়ি ১৬.২২—প্রাণব কাতবত
যবা চিঞব (? ধাতু) ।

ধাক্কুবন্তে ১১.৫৩০—চাকুবি ।

ধাব ১৫.৩ : —যুদ্ধ ।

ধুস্তব ৮.২৬ = ধুতুবা ।

নতু. ৫.৮২, ১০.১১৫—নৌ, ন- ।

নপাবি ৩.২৭, ১.২ = নোরাবি ।

নবাধি ২.১৫—বাধা দিয়া নাযায় ।

নয় ২.১৮, ১১.১৩৭—ধরণ ; ধরণে
[স° লয়] ।

নাকলে ৬.১৫২, ১১.৫১—নমনে ;
উপলব্ধি নকবে ।

নাবে ৬.২২৫ = নোরাবে ।

নাহ ১৬.৭৫, ২২.৬১ } —স্বামী ;
নাহা ১১.২৫৬, ২৩.২ : ৮ } বজা [স°
নাধ] ।

নিকালি ১.৬—খেদি [স° নিঃকাল্] ।

নিচল ২৫.৮৪ = নিশ্চল । অচল ।

নিচুকে, নিছুকে ৬.৬, ২৩.১০২—
সারধানে ; তন্নতন্নকৈ ।

নিছয় ৫.৩৩, ১১.৮৭ = নিশ্চয় ।

নিচালে ১০.১৩৬, ২৩.১৫২—হাত-
ভবি মেলি ।

নিদান ১১.১৪—ব্যবস্থা ; কাৰণ ।

নিদান ১০.১০—কাৰণে ।

নিন্দ ৬.১২ (ঘ) = নিদ্রা ।

নিমায়োক ১১.২৭—হুমোরাঁ, হুমায়োক ।

নিকপায় ১১.১৩—অনন্ত-কাৰণ ।
 নিৰ্গতে ২৩.৩৩—নিলাজে ।
 নিৰ্বৰ্ত্তিমা ৬.১০৪—ঘূৰি ।
 নিশিত ১৩.৭৬—থাৰ থকা ; চোকা ।
 নিষ্খল ৩.২০, ১১.২৩৩—খল ; ছষ্ট ।
 নিসান ৮.৪, ১১.৬১—বাছ ; শব্দ ;
 সঙ্কেত [স° নিঃস্বন] ।
 নিহল ১০.৫, ২৪.৭—শিকলি [স°
 নিগড়] ।
 নিহালি ১৬ ১৮, নিহালন্তে ১০.১৩৩—
 নিৰীক্ষণ কৰি, চাই [স° নি-ভাল] ।
 মুখুয়ায় ২.১৮—উচিত নহয় ।
 মুহিকা ৬.২৬—নোহোৱা ।
 নুহৰি ৬.১২৩—নবসিংহ ।
 নেদা ৩.৬—নিদিয়া ।
 নেৱালি ৮.২৫—এবিধ ফুল [স°
 নৱমালিকা] ।
 নোক ৬.২৫—নহওক ।
 পঙ্কতি ১১.১৩৫—শাবী [স° পংক্তি]
 পঞ্জাল ১১.৬৮—খোজ-চিন ।
 পট্টশ ২৩.৭৭—এবিধ অস্ত্ৰ ।
 পথুক ১১.৩১১, ২৫.২২ = পথিক ।
 পদে ৩.২১, ১১.১৬৮, ২৫.২০৫—
 কাৰণে ।

পদ্মবচি ৮.২৬—এবিধ ফুল ।
 পয়াণ ১১.১৪৫, ২৩.১৪৬ = প্ৰয়াণ ।
 মৃত্তা ।
 পয়াতি ১৫.২ = পদাতি ।
 পবতেক ২৩.১৪—স্বয়ং ; নিজে
 [স° প্ৰত্যক্ষ] ।
 পৰয়া (পড়য়া) ৫. ১৬—পাল ;
 পালিত ; charge ।
 পৰা ৬.৬৮, ৯.২৩, ১১.৪১১,
 ২৩.২৩৫ } = প্ৰায়
 পৰায় ৬.৬৮, ৯.১২২
 পৰিষ ২৩.৭৭—এবিধ অস্ত্ৰ ।
 পৰিচ্ছেদ ৬.১১২, পৰিচ্ছেদা ২৩.১১৪—
 ভেদ, অস্ত্ৰ [স° পৰিচ্ছেদ] ।
 পৰিয়ার ৬.১৬৪ = পৰিয়ার ; পৰিযাব ।
 পৰিশস্তে ১১.৫—স্পৰ্শত ; সন্তোগত ।
 পলম্পি ২৫.১৮৬—বুৰাই ।
 পৱাল ৪.২২, ১১.২৮০ = প্ৰৱাল ;
 পোৱাল ।
 পাইক ২.২৬—চিপাহী [স° পদাতিক
 > পাইক] ।
 পাক ২৫.১২৬—পকনীয়া ।
 পাকড়ি ৭.৭—এবিধ গছ [স°
 পৰ্কটকা] ।

পাকবি ৫.১৫—সুতলাহি ।
 পাষে ২৩.৩৪—পঘাবে [স° প্রগ্রহ] ।
 পাক্কে ১০.৬৮=পাঁচে । লগায় ;
 নিয়োগ কবে ।
 পাক্কে ৬.১২২—দাঁতি ; কাষ [স°
 পঙ্কব] ।
 পাণ্ডুর ৪.২২—হালধীয়া-বগা-মিহলি
 বঙব ।
 পাড়িলা ১১.৩৭০—পেলালে ।
 পাহুকা-পীড়া ১০.৬২—ভাবি খোরা
 পীবা ; খবম ।
 পানি ২.৭—পান কবি ।
 পাস্তি ৪.১২, ১০.২৩, ২৫.১০—শাবী
 [স° পংক্তি] ।
 পাশি ৪.১২, ৮.৫০=পাহি ।
 পাষণ্ড ১৪ ৪—বৌদ্ধ তান্ত্রিক ; অভক্ত ।
 পিশাঞ্চ ২৩.১৭৫=পিশাচ ।
 পুছ ৪.২০, ১১ ১৭২=পুছ । নেজ ।
 পুবাণী ৬.৭২, ১৮.৪৬, ১৯.১০—পুবাণি ।
 পুলি ২৫.২১৭, পুলিয়া ১১.২৮=পুবি ।
 পৃষ্ঠি ১.৩, ৮.৩২=পৃষ্ঠ, পিঠি ।
 পেচন্দার ৪.১৬—এবিধ অলঙ্কার ।
 পোথা ১০.৭৩—পতুবা, পাত ।
 পোলে ৩.৮, ৫.১৩=পোবে ।

পোহাইল ২৩.২৩৩—পুবাণ [স°
 প্র-ভা] ।
 প্রত্যেক ১২.১৩, প্রত্যেক ৩.১৪, প্রত্যেকে
 ৮.৮৭=প্রত্যেকে । সাক্ষাৎ ।
 প্রবুদ্ধ ২৩.৭৫—প্রবুদ্ধ (?) ; নিবিষ্ট-
 চিত্ত (?) ।
 প্রহ্লাদ ৫.১৮, ৬.১, ২.২ = প্রহ্লাদ ।
 প্রায়চিত্ত ৫.২, প্রায়ছিত্ত ২৩.৮ =
 প্রায়শ্চিত্ত ।
 ফাকটে ২.২৮—সৈনিক (?) ।
 ফাড়ে ২ ২৭, ফাবে ২ ১৫ = ফালে ।
 ফারিবা ১০.১৪ ।
 ফিঙ্কারে ১১ ৪২৫—তোলে ; চলায় ;
 brandishes.
 ফিঙ্কি ১০.৮৭—ফিকি ।
 ফেড়ি ১৮.২৭, ১২.১২ = ফালি ।
 ফোফায় ১১.৩৬৪ = ফোপায় ।
 বই ১১.২৩৪—চলি ; খোজ কাঢ়ি ।
 বড়া ৬.১৮৪, ৮.৮৮, ২.১৪—বব ; ববাই ।
 ববাই, ববায় ৬.১৮৮, ১৭.১৮—বাজ হয় ।
 বঢ়াই ১৩.৫—আগ বঢ়াই ।
 বণিয়া ২৫.১৫—স্বর্ণবণিক ; সোণাৰি ।
 বন্দুল ৮.২৫ = [স°] বন্ধুলী, বন্ধুলীৰ ।
 এবিধ ফুল ।

বন্ধ ধৰো ১১ ৩৮৫—যুঁজু কৰোঁ ।
 বলাই ৮.২২—মেলি ; বিক্ষা-বিত্ত কৰি ।
 বলিয়াৰ ১.৫, ২৩.৭০—বলী ।
 বাই ১১.২১২—মেলি [স° ব্যা-]
 বাংশ ২০.৮২ = বাঁহ [স° বংশ] ।
 বাগি ৮.২৪—বগা, কজলা বা হালধীয়া
 এবিধ ফুল ।
 বাচক ২৩.২০৭—গক-পোৱালি [স°
 বৎস-কপ] ।
 বাজি ৮.৮৭—লাগি ।
 বাজিল ৬.১৯২—লাগিল ।
 বাঝু ১৯.৫—সৈন্তৰ ছাউনি ।
 বাহুনী ৬.১০ = বাহুনিয় ।
 বাঢ়ি ১২.৫—আগ বাঢ়ি ।
 বাণিজ্যক ৬.২২৫, ১১.০৪১—বেপাৰী ।
 বামানয় ১.১৩, ৬.১২২—বামাচাৰী পছৰ ;
 বৌদ্ধ তান্ত্ৰিক পছৰ ; পাখণ্ড বা পাখণ্ড ।
 বায়ো ১০.২৮—মেলা [স° ব্যা-]
 বাৰ ৬.৮—বেৰ ।
 বাৰাহ ১১.৭৩ = বৰাহ ।
 বাৰু ৬.১৯৪—ঢাল ।
 বাৰুণী ২৩.১২—এবিধ ফটিক ।
 বালাই লঙ ৮.৫ (ঘ)—আপদ গুচাই
 লঙ [আৰ' বালা :] ।

বাসয় ১৩.৩—গোন্ধায় ।
 বাহানে ১০.১০৪ = বানে ।
 বাহু ৬.২২৬ = বাৰ ।
 বিচেষ্টা ৯ ১৭—বিপর্যয় কাৰ্য্য ।
 বিছাই ১০.১০৮, ১৩.২, ২৫.১০৯—মেলি ;
 পাৰি [স° বি-স্তু] ।
 বিজু ১১ ১০৩, ১৪.১২—বিজন ; জন-
 প্ৰাণী-হীন ।
 বিঞ্চে ৪.৮, ৬.৩০ = বিচে ; বতাহ দিয়ে ।
 বিড়িঙ্গ, বিবিঙ্গ ৭.২, ১৬.১৪—চতুৰ
 [স° বিড়িঙ্গ] ।
 বিতবিত ১৮.২০ = পিতৃপিতৃ ।
 বিতিবেক ৮ ৯ = ব্যতিবেক ।
 বিধুম ২৩.৮৬—ধোঁৱা নোহোৱা ;
 অতিশয় জলা [স° বিধুম] ।
 বিনি ১১.১৮৪—বিনা ।
 বিপ্ৰিয় ১১.১৯—অপ্ৰিয় ।
 বিমৰিষ ৮.৯৬ = বিমৰ্শ ; চিন্তা ।
 বিমান ৪.১—আকাশী যান ।
 বিমৈ ৫.২৯ = বিহে । বিধান কৰে ।
 বিবকতি ২৬.১৬ = বিবক্তি । বৈবাগ্য ।
 বিব্ৰত ৮.৪৮—চুক্তি-জ্ঞান নোহোৱা ।
 বিমুদিনা ২৫.২০৮—বিহৰ (চ'তৰ
 সংক্ৰান্তিৰ) দিনাখন [বিমুৰদ্দিবসে
 —ব্ৰহ্মপুং ৬৩.১৯] ।

বিষ্ঠা-পলু ১৫.১০০—বিষ্ঠাৰ পোক।

বীজে ৩.৪১—বীজ হয়; গজে; ফুটে;
উচ্চাৰিত হয়।

বীবি ১.৩—বীৰ।

বুন্দামাৰ ১.১৪, ১৫.১৯ } —দলে দলে
বুন্দামাল ৯.২০, ১১, ২২৬ } মৰা [সং
বুন্দমাৰ]।

বুস্তিয়া ২৫.১৫—বুস্তিয়াল; বিশেষ
বুস্তিব লোক।

বেকত ৭.২ = ব্যক্ত।

বেস্ত ৮.৫৮, ১০.২৮, ১১.২১২—মুখ (সং
ব্যক্ত)।

বেক-ঝাৰ ৬.৮৪—উই-হাফলু আৰু
জাৰণি (বয়ীক-তৃণ-কীটকৈঃ—
ভাগবত-পুং)।

বেবটি ১১.২১৬—কঁকালত মৰা পেটি।

বৈবাগ ২৩.২২৬ = বৈবাগ্য।

বৈলখিল ৮.৩৬—লাজ পালে [সং
বৈলক্ষ্য]।

ব্যামোহ ৮.৪০—বিমুচ্ততা।

ভটকে ৯.২৭—ভোটুভোটায়; বকে
[সং ভট]।

ভট্টা-খৈৰি ৮.৩০—ভট্টা-গুটিৰ খেল।

ভাগ ১১.২৯২ = ভাগ্য।

ভাজন ১৩.২, ১৯.২৯—পাত্ৰ।

ভাঠি ২৪.৩—(কমাৰ শাল আদিৰ)
ভাটি [সং ভাষ্টি]।

ভাস-ভুস ১৭.৫০—ফাচ্-ফুচ্ কাম।

ভালে ৮.২৯, ২৪.৩—প্রকাশ পায়।

ভিগু ৮.২৬—দ'ম।

ভিতি ১.৩২, ৮.২১—ফালে; ফলীয়া
[সং অভিতঃ]।

ভিনাভিন ৮.১০—ভিন্ন-ভিন্ন।

ভিৰিল ৬.১৩১—ভিৰ ল'লে; বেঁকা
হ'ল।

ভূমিচাল ২৫.১৩—ভূমিকম্প (?)।

ভেজাইলা ১৫.৩৬—লগালে।

ভেষ্টি ৮.২৬—এবিধ ফুল।

ভোঠা ৬.১৩১—ভোটা।

ভমৰা ১২.১৩ = ভমৰ; ভোমোৰা।

মঞ্জাঠি ২৫.১২৫ = মজাঠি [সং মঞ্জিষ্ঠা]।

মণিৰাজ ৮.২০—বগা বা পুৰৈয়া বঙৰ
এবিধ ফুল।

মথনি ১০.৪৫—মথন-দণ্ড।

মধুপীয়া ১৩.৬—পদ্মৰ (?)।

মনমথ ১১.৮৭ = মন্থথ। কামদেৱ।

মমত ৩.৬০ = মমতা; মমত্ব। মমকাৰ।

মহত ২৫.৩০, ২৫.২ : ৯ = মহস্তা; মহত্ব।

মহামাৰ ২৩.৭৭—ঘোৰ মৃত্যু।
 মহোদয় ১১.১২৮, ২৫.৩৯—মুক্তি।
 মাজে ৬.৮—মচে; মাৰে-মচে [সং
 মার্জ্)]
 মাৰ চিস্তিল ৬.৭৮—মৃত্যু ঘটালে।
 মাল ১১.৩৩, =মালা।
 মালড়ি : ০.৬, —মল্ল-বুদ্ধ; মাল-বুদ্ধ।
 মিত্ৰবৰ্ত্তি ১১.২৩৬, ১৭.৩৮, ১৯.১—
 মিত্ৰতা।
 মুই ৮.৭৮—মুখেৰে।
 মুই ১০.৫৩—মুদি [সং মুদ্]।
 মুণ্ডাঞো ৮.৫১—(মুৰ) খুৰাওঁ।
 মুনিবাই ৩.৩৩—পুৰুষালি।
 মুৰালি ১৩.২—মুৰৰ; শিখা।
 মুছ ৮.৫৬—মুছা।
 মেখলা ৪.১৪, ৫.৭—কাঞ্চী; কঁকালৰ
 অলঙ্কাৰ।
 মেদিনী ১১.২০২—মেদিনী।
 মেগান ১০.৫—মুকলি।
 মেলানি ৬.১৫৩, ১০.১২০—বিদায়,
 ছুটী।
 মেহাই ৭.৩১—মেবাই। মেহাইলেক
 ১০.১২৯।
 মৌলান ৪.১৮—পত্নমৰ ঠাৰি [সং
 মুগাল]।

মোৰে ১১.১৬৭, ১৮.৩—নষ্ট কৰে
 [সং মুৰ্]।
 ম্লেছ ১.১৪, ২৬.১—ম্লেছ।
 ময় ৬.৮ (ঘ)—তজ্ঞাদিৰ মতে ব্যৱহৃত
 চক্ৰ বা মড়ল।
 যাবদেকে ৬.১৫৫ }
 যাবে ৫.৩২, ১০.১১৫ } —যেতিয়াটলেকে।
 যাবে ৬.৮৯—যাতে।
 যুদ্ধ-ঘৰা ১৫.১৬—বুদ্ধৰ বাবে কৰা
 হাউদা বা জিন্দ।
 যুথপ ১১.৪২—(হাতীৰ) দলৰ ঘাই।
 যেন ঠান ২৩.১২৪—যেনেকুৱা।
 যেনি ১১.২৮০—যেন।
 যৈসানি ৩.৪৩—যেতিয়া।
 যোগ ২৪.৯—যোগ্য। তুল্য।
 যোনো ৬.৪ (ঘ), ৮.৫০, ২৫.১৫—
 যেন নহয় [সং যৎ ন]।
 বড়ে ৮.৯১—গায়, উচ্চাৰণ কৰে [সং
 বট্]।
 বাউল ৮.৭৫—গৰাকী [সং বাজকুল]।
 বাথ ৯.১৯—বক্ষা।
 বাঙ্গল ৮.২৬—বাঙল। এবিধ টিক-
 টিকীয়া বঙা ফুল।
 বিঙ্গ পাড়ি ১০.১৫—আঁঠু কাটি বগাই
 [সং বিঙ্গ]।

কথিবি ৯.২০—কথিব। তেজ।

কথলী ১২.২৯=কথলী।

জপা ৩.১২—অবিবেচক কথকী।

লবলেশ ৩.৩৯—অতি সামান্য।

লক ১০.১২১—দেখা।

লাকুল ১০.৭১ }
লাজ ১১.৩৬৭ } —নেজ।

লাসে ১৭.২১—লাসেবে; লাহে লাহে।

লুলে ৮.৩২—লবে; ওলমে।

লুন্দি ১১.৪২৩—জপিয়াই।

লোকাই ২৫.১—লোক; মাহুহ।

লোটাৰি পাড়ন্ত ১০.১৩৬—বাগবে।

লোটা-লুটি ৮.৫৭—বাগবা-বাগবি।

লোমাঞ্চিত ৬.৩৯=বোমাঞ্চিত।

পুলকিত।

লোহ ১২.৩—চকুলো (সং*বোধ)।

শক্য (শক্ষা) ৬.২২৫, ৬.৫৩—সাধ্য;
শক্তি।

শত্বিক ১৭.৪০—শহবি খাটিবলৈ;
শহবর ঘবলৈ।

শিক্ষা ২৪.৫=শিপি।

শিষ্য ৮.৯৬—অনুগত; দাস।

শুধান ২৬.৪—শুকান।

শুশু ৭.৩১=শুড়।

শুধা ১৫.৫০=শুদ্ধ, মাত্র।

শুহায় ২৫.১৩৬=শুহায়। শোভা কবে
[সং শুভ]।

শোভব আশুধি ৯.১৫—একো কামত
নলগা পদার্থ [সং শোভা, শোভ
বোগ]।

শ্রম-জল ১০.৪৪—স্বাম।

শ্রুতি ৬.৩৩, ৮.৪৭—চুক্তি।

সকাশ ৮.৭৫=সকাহ।

সকলিলা ১.৯—মাৰিলে; বধ কৰিলে।

সক্কাশ ৬.২, ৭.১০—সমান; সদৃশ।

সতেব ১৫.৪৩=সোতব।

সনে ২৩.৭৫—লগত।

সঙ্কুকি ১১.৪১১, সঙ্কুকিয়া ১৫.৩৬—
মুছাঁৰপবা চেতনা পাই।

সঙ্কক্ষণ ২৩.৪৮—সচেতন।

সপত ২৫.১৫২=সপ্ত। সাত।

সমজ্যা ৮.৮৪, ১১.৩৪২, ১৪.১২—সমাজ;
সমজুৰা।

সম্পঞ্জিল ৬.১:৮—উপঞ্জিল।

সম্পত্তি ২৩.১৭২=সম্পত্তি।

সম্পনে ১১.৮৪—সম্পদত [সং
সম্পন্ন]।

সহাদ ৬.১৮৩, ১১.২৫২—শব্দ;
সহোধান।

সন্তত ৩.৪২, ৬.১৬৫—বহুত; বিস্তৰ।

সাবি ১.৯, ৬.৫২, ২৫.১৮৯—সমান [সং
সদৃশ]।

সৰ্কজান ৮.৯১=সৰ্কজ; সৰ্কজান।

সাক্ষ ধরে ৯.২৬—আটককৈ বাধে।

সাধো ২৪.৬৩—বিচাৰোঁ।

সাক্ষি ১৯.১১—সন্ধিব বা সন্ধটৰ ঠাই ।
 সায়ক ২৩.৭৬—অস্ত্ৰ ; কাঁড় ।
 সাৰি ১১.৫৯, ১২.৩০—শব্দ ।
 সাৰি ১০.৫০—লব-চৰ ; গতি [স°
 স্ব] ।
 সাৰে, ৯.২০—সকৰায় ; সৰায় ।
 সাবোতৰ ৯.৩১, সাবোস্তৰ ৮.৯৭—
 সাবতৰ ।
 স্মৃতি ৬.১৫, ২৫.১২১, স্মৃতিয়া ১৫.৬০—
 স্মৃই [স° স্মৃষ্ট] ।
 স্মৃতাৰ ২৫.১৫—স্মৃত্ৰকৰ । বাঢ়ে ।
 সিংহচম্পা (স্মৃনিচম্পা) ৮.২৫—এবিধ
 চপা ফুল ।
 সিদ্ধিবাই ১০.৪৮—সিচবতি কবি ।
 স্কৃত ৬.১৬১—পুণ্য ।
 স্মৃছান্দ ১৫.৬০—স্মৃন্দৰ (স° স্মৃছন্দ) ।
 স্মৃঠান ৪.১৮, ১০.১২৭—স্মৃগঠিত ;
 স্মৃন্দৰ ।
 স্মৃপি ১১. ৮৫—সমৰ্পি, সঁপি ।
 স্মৃত ১৩.৩—স্মৃতাৰ ।
 স্মৃৰ্ণাৱলী ৪.৫—সোণৰ শাৰীৰে ;
 সোণৰ ।
 সেহুৰে ২.৩৬, ৫.৪০—বেগতে [স°
 সত্বৰ] ।
 সেৱলি ৮.৮—সেৱা ।

সৈতৰি ২৩.১৪১—লগৰী (স° সহিত
 + কৰিক) ।
 সৌভাগ্যিনী ১১.৪০—স্বৰাগী
 (তিবোতা) ।
 স্বকী ২৩.১২৬—স্বকীয়া ; নিজৰ (স°
 স্বকীয়) ।
 স্বপন ৯.৩০, সপন ৬.২১৪—স্বপ্ন।
 নিজা ।
 স্বাদ ৭.২৬—স্বাদ-যুক্ত ; সোৱাদ ।
 হৃগফল ৮.৩১—লবচৰ কৰা ।
 হস্তিয়ার ১১.৩৭১—হাতী-মাউত ।
 হাঙ্কাৰি ১৫.৯, ২৫.৬২—মাতি (প্রা°
 হক) ।
 হাষ্টিতে ১১.৪—খোজ কাঢ়োতে (স°
 হিণ্ডু) ।
 হাতিয়াৰ ১১.৩৬০—হাতী-মাউত ।
 হামাৰি ১১.১০(ঘ) [ব্ৰজ°]—আমাৰ ।
 হসকি ৮.৪৫—হুহকি, পুলকি ।
 হেৰ ১১.৫৪, হেৰা ৯.২১—সোৱা ।
 হোড়ৰ ৪.১৪—এবিধ অলঙ্কাৰ (?) ।
 হ্ৰেয়ণি ১১.২২১—ঘোষাৰ হিঁহিঁয়নি ।
 ক্ৰণিক ৬.১৫৮—কস্তেৰীয়া ।
 কিলিঙ্কাৰ ৬.১২১—কলঙ্ক ;
 কেলেঙ্কাৰি ।
 কেপস্ত ৮.৩১—নিকেপ কৰে ;
 দলিয়ায় ।

নাম-সোৰা

অঞ্জনায়া ২৩৫, ২৩৬—পোহৰ বা বাট
দেখুৱাওঁতা।

অধোকজ ১৫১—ইঞ্জিয়াসীম্বৰ।

অনুধিতা, অনুধূতা ১১৫—?

অনুনাথনা ৮৩—শৰণ; প্রার্থনা (?)।

অপৰ্বৰ্গ ৬৫১—মুক্তি।

অবিবক্ত ৫৯৮—আসক্ত; গৃহাসক্ত;
ইঞ্জিয়াসক্ত।

অৰ্থবাদ ১৩—‘তেনে অৰ্থ হ’ব পাবে,
আন অৰ্থও হয়’—এনে ব্যাখ্যা।

অসম্মুচুভাবে ৬১৪—নিশ্চিতমতি হৈ।

আচাস্ত ১১২—আচমন; মুখ ধোৱা কাৰ্য্য।

আঞ্জলি ৪৩২—অঞ্জলি; আঁজলি।

আনয় ১৩১ = অন্য়; ব্যাখ্যা।

আপাৰ ১১৪ = অপাৰ।

আপোন-হবে ৪১৭—আপোনা-আপুনি।

আয়াবাত ১৫২—জন্ম-মৃত্যু; সংসাৰ।

আলাস ১১৮ = আলস্য; এলাহ।

উচ ৮২২ = উচ্চ।

উকাৰিবা ৫০১—যি উকাৰিলে।

উধাবো ৯৭—উকাৰ কৰোঁ।

উন্নত ১৬৫ = উন্নত।

উপলা ৬৮০—শিল।

উপাধি ১৬০—গুণ; limitation.

উন্নি ৬৪৪—শোক, মোহ, জবা, মৃত্যু-
ক্ষুধা আৰু তৃষ্ণা।

একাজানি ২৪০—একাগ্ৰ; একান্ত।

এতাবন্ত ৮—ইমান পর্য্যন্ত; কোনো
পক্ষত।

কটক ২২২—সেনা-দল; ফৌজ।

কথা ৪২২, ৬৬৩—ক’ত [সং ক’ত]।

কন্ধ ৬৬১ = স্বন্ধ; কান্দ।

কপাট ৬৩৭—ছৱাৰ।

কুতৰ্কী ৬০৮—ভক্তি-বিৰোধী তাত্ত্বিক।

কৃশতা ১৪০—সংকীৰ্ণতা; কষ্ট।

কৈতৱ ১২৫, ১২৮, ১৩৩-৫—মিছা;
অসত্য।

কোবা কোবা ৫২—[সং] কঃ বা
কঃ বা; কোনেনো, কোনেনো?

থাঙা ৪২৫—তৰোৱাল।

ঘাট ১০২—ঘাট; ঘাটৰ কব; দায়-
জগৰ।

চন্ডি ১৮৪, চাঞা ৭২১—বিচার্যে ।
 চুব ১১১=চূর্ণ ।
 চুব্বিয়া ২৩৮—চূর্ণ কবি ।
 ছানি ২৫২—চাবিও দিশ ঢাকি ।
 ছাব ৩৩৩—সামান্ত [স° কাব] ।
 ছিব্বিাম ৮২৭, ৯১৯=ত্রীবাম ।
 ছোনো ৮০৬—বেন নহয় [স° বৎ-ন] ।
 খুটা ৪৮০—মিছা [হি° খুট < স°
 অযুক্ত] ।
 জগ-আধাব ৭৩০—জগতব আধাব ।
 জগবাস ৮০—জগন্নিবাস ; জগতব
 আধাব ।
 কাটে ৭১৩—লোনকালে ; খবকৈ
 [স° ঝটিতি] ।
 কৈব ৬৩০—বৈকা [স° তির্থক] ।
 ঠাকুবালি ৫৪০—স্বামিত্ব ।
 ডাটি ৪২৫, ৭০৯—ডাটি ; টানটৈ ।
 'ভুকুঞ কবণে' ৪৫—সংস্কৃত ব্যাকবণব
 এটি সূত্র ; ব্যাকবণ-চর্চা ।
 তন্ত ২৫৮=স্তম্ভ ।
 ভবভবাবে ৭৬৩—খবখবি কঁপে ।
 ভবভবিয়া ৫১৫—খবখবি ।
 ভবে ৫৩৩—নিমিত্তে ।
 ভবল ২৩১—আদেশ ; বেতন [আব°
 তলব] ।

তাবে ৭০৪—তাক ।
 তারত ৫৯৯—তেতিয়ালৈকে ।
 দায়া ৬০, ৭৪, ৭৫৫=দয়া ।
 ছুজা ৩৯৯—দ্বিতীয় [প্রা° ছুজ্জ] ।
 ছুর্ঘোব ৪৮৬—মহাপাপ ।
 ঘাবে ১৫৩—দুর্ঘাবেদি ; যোগেদি ।
 দেবান ২৪২—মন্ত্রী ; বিষয়া [আব°
 দীধান] ।
 দেবান ৪৭৪—বেহা ; দোকান ।
 দ্রোহিয়াব ৮১১—দ্রোহী ।
 দিক ১০২=অধিক ।
 নধাবে ৯৯৮—নেথেদে ।
 নফব-দায় ৮১২—ভকতব শপত [ফা°] ।
 নয় ৩৪—স্বকপ ; গঢ় [স° লয়] ।
 নবহবি ৬৫—নুলিংহ ।
 নাশা ২৮৩—নষ্ট ঘোরা (নিন্দা) ।
 নিচল ১৭=নিশ্চল । অচল ।
 নিছয় ৬০৭, ৬২৪, ৬৫১=নিশ্চয় ।
 নিদান-ভূত ১৩—কাবণ-স্বকপ ।
 নির্ধৎসব ১২৩—লোভ-হীন ; ঈর্ষ্যা-
 শূন্য ।
 নিব্ধল ৫৯—খল ; দুষ্ট ।
 পট ৬৬৯—গর্ভ ; আবণ (?) ।
 পদে ১৭৭, ৭৫৫—কাবণে ।

পাৰগু ৩৪, ৬৩২ } 'বামানয়'; বৌদ্ধ
 পাৰগু-নয় ২২৪ } তান্ত্ৰিক পন্থ; ভক্তি
 বিবোধী পন্থ ।

প্রগলভ ৬০৯—সাহসিক ।

প্রত্যেকে ৪১ } —প্রত্যক্ষে ।
 প্রত্যেক ১৬৭ }

প্রোঢ়ি ৬০৯—সাহসিক বাক্য ।

ফাড়ি ৭০৬=ফালি ।

বক্ষিয়ে ২৩৩—হাত সর্বা ।

ববাই ৭২০—গর্ক ।

ববাক ১১৫—[স্] ছুঃখিত ; নগণ্য ।

বাঘজালি ২২২—বাঘ-জাল, ফন্দ ।

বাবু ৪১৭—সৈন্য ছাউনি ।

বাগ-দায় ৩৩৫—বাগব শপত ।

বামানয় ১৪৭—বামাচাৰী পন্থ ; পাৰগু-
 ধর্ম ।

বাবাহ ৩=ববাহ ।

বাহারে ২৮৬—বায় ; সুসুৱায় ।

বাহুড়ারে ২২৮—বন্ধ কৰে ; নিবোধ
 কৰে ।

বিনোদ ৮৪—লীলা ।

বিবক্ত ৫২৮—অনাসক্ত ; বৈবাগী ;
 বিষয়ৰ প্রতি বিমুখ ।

মধুদতে ১৬৫—মধুৰ দৰে (?) ।

মহোদয় ৪৬৫, ৯৬২—মুক্তি ॥

মাৰ ১০৬, ১২৮—মৃত্যু ।

মাৰণা মাৰে ৯৯২—মুক্ত কৰে ।

মুদ ১১১, ১১২ [স্ মুদ্রা] ঢাকনি ;
 চাব-মোহব ।

মেৰি ৮৪১—মোৰ [ব্রহ্ম] ।

মোট ৭০৬—আবরণ ।

মোৰে ৮৩৯—মোক ।

মুৰাই ৭৯, ৮১২—যোগ্য হয়, উচিত
 হয় ।

বকাবাদি নাম ১৪—ব আধব আগত
 থকা নাম ।

বমারস্ত ১৫২, ১৫৩—আনন্দ দিয়ে ।

লুব্ধ ৪১৩=লুকা । লুভীয়া ।

শঙ্কঞা ১৪—শঙ্কা কৰে; আশা কৰে ॥

শির ২২১—মঙ্গলময় ।

শীর্ষিৰ ২২৮=শীর্ষ । খবকৈ, গোনকাল ।

শুধ ১৭৪, ২৫৭—শুদ্ধ ।

শুধা ২০১=শুদ্ধ ; কেবল ।

সখিত ২২৪=সখিত্ব ।

সঙ্গ ৫২৭—আসক্তি ।

সদাশির ২৩২=সর্বমঙ্গলময় ।

সন্নিতে ৪৫—ওচৰ [স্ সন্নিহিত] ।

সমসৰ ১৪৮—সমান ।

সৰি ১৭—সমান [স্ সদৃশ] ।

সর্বস ৫১২=সর্বস্ব, সর্বহ ।

সুকৃতি ১২৪—কৃতী; সংকৰ্মকাৰী।	হৰবাৰ ১৩১, ৩২০—?
সেৱক-দায় ৬২২—ভকতৰ শপত।	হুমাৰে ৮২৫—ঘোৰ [ব্ৰহ্ম]।
সেৱা-চোৰ ২৭৮—ভক্তি-অৱহেলাকাৰী।	হামো ৮৩৫—মই [ব্ৰহ্ম]।
সেহি-নয় ৬৮১—তেনেকুৱা।	হবীকেশ, ৮১—ইন্দ্ৰিয়ৰ অধিষ্ঠাতা।
সোপন ৪৬২—স্বপ্ন।	হেৰা ১৮৩—এয়া; চোৰী।

টোকা

তলত পাদ-টীকাত গৃহীত শ্লোক কেইটামানৰ মূল নিৰ্দেশ কৰা হ'ল :

- শ্লোক ২৭ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.২.২২
 ৩৬ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ১০.৩২.২
 ২৩ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ৩.২.৫
 ১৪০ ॥ মহাভাৰত, উত্তোগ-পৰ্ব, ৭.৪
 ১৫৪ ॥ পদ্ম-পুৰাণ, উত্তৰ-খণ্ড, ৭১.৮ (?)
 ২০৭ ॥ ব্ৰহ্মাণ্ড-পুৰাণ
 ২২০ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.১১.২৪
 ২২৮ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.৫.৩.
 ৩০৫ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ১১.২২.৬.
 ৩২৭ ॥ মহাভাৰত; পাণ্ডৱী-গীতা
 ৩৩০ ॥ বামন পুৰাণ; পাণ্ডৱী-গীতা
 ৩৪৬ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ, ৬ ১৪.৪
 ৫২০ ॥ বিষ্ণুপুৰাণ, ১.১৫.৫৫
 ৫২২ ॥ ভাগৱত পুৰাণ, ১.৮.৪৩
 ৬৪০ ॥ বামাৱণ (হনুমন্তৰ বাক্য)
 ৬৫৭ ॥ ভাগৱত-পুৰাণ।

শুধৰণি

পিঠি	শাৰী	ছপাত আছে	হ'ব লাগে
৪	১০	বলে	ছলে
৪০	২	উচ্ছিত	উচ্ছিত
৪০	৬	কবকত	মবকত
৪৮	১০	মুকুতাৰপাস্তি	মুকুতাৰ পাস্তি
৫২	১০	পশিয়া	পশিলা
৫৪	৮	হুলত	হুলত
৭৪	পাদটীকা	-কিঞ্চক-	-কিঞ্চক-
৮০	৪	প্রবর্তরা	প্রবর্তরা
৮৮	৬	সৰ্বদেব	সৰ্ব দেব
৯৩	১৮	পৰাবস্ত	পঢ়াবস্ত
৯৫	৮	শিকাইলি	শিখাইলি
৯৬	৭	অঙ্কলোক	অঙ্কলাক
১১১	১	বুঢ়া	বড়া
১১৩	৯	বাক	বাক
১১৩	১২	বাকতে	বাকতে
১১৪	১৪	ঠোটে	ঠোটে
১২৩	১	ছাঁয়াক	ছায়াক
১২৪	১২	২২৩	২৩১
১২৫	২	২২৩	২৩২

শিষ্ঠি	শাবী	ছপাত আছে	হ'ব লাগে
১৩১	৭	ত্রিকূট	ত্রিকূট
১৩৩	পাদটীকা	কেন্দুগুবি	কেন্দুগুবি
১৩৪	১১	ফুল	ফুল
১৩৫	৬	ফুবে	ফুবে
১৩৬	৯	হস্তীহস্তিনীক	হস্তী হস্তিনীক
১৩৯	১৩	কঙ্কে	কঙ্কে
১৫১	১২	মহেশ্বর	মহেশ্বর
১৭৭	১২	নিম্বল	নিম্বল
১৮৩	৭	যাহাবা...তাহাবা	যাহাব...তাহাব
১৮৫	৫	আশে	আছে
১৯০	২	ফুবে	ফুবে
১৯১	১৪	ফুবা	ফুবা
১৯২	৫	ফুবে	ফুবে
২০৩	১৮	স্বরর্ণ বজত-তাইব	স্বরর্ণ-বজতে তাইব
২০৭	২০	ফুল	ফুল
২৩০	১৮	ভকতেবতি	ভকতে বতি
২৪৫	৩	গাঙ্গাতে	গাঙ্গাতে
২৪৮	১৮	ছন্দুতি	ছন্দুতি
২৭২	৫	সমুদক	সমুদক
২৭৭	পুঙ্গিকা	১১	১১ ক
৩১০	১৮	কুকেমল	কুকে মল
৩২৬	৯	কংস	কঙ্ক
৩২৭	পুঙ্গিকা	২১ ধ	১১ ধ

শিঠি

শাৰী

ছপাত আছে

হ'ব লাগে

৩৩৭

৩

তাৰুল

তাৰুল

৩৫২

৩

গৃহে

গৃহ

৩৪৫

পুস্তিকা

অক্ৰুবৰ

অক্ৰুবৰ

৩৫৯

১৩

মাৰব

মাধৰব

৩৬৪

পুস্তিকা

কালধৰম

কালধৰন

৩৭৮

৫

নিশ্চলে

নিৰ্খলে

৩৯৫

১৩

মহামুঢ়

মহামুঢ়

৪০২

৪

উবাই

উবাই

৪০৮

১০

ফুবন্ত

ফুবন্ত

৪৩২

১৫

শুভিমা

শুভিমা

৪৭৫

৪

কল্পক

কল্পক

৪৭৫

১৯

হস্তিনাপুৰক

হস্তিনাপুৰক

৪৮০

১৬

বিহঙ্গম

বিহঙ্গম

৫১২

৬

এড়িলত

এড়িলাও

৫১৬

৮

বিসঙ্গতি

বিসঙ্গতি

৫৫৮

১০

অঙ্কুত

অঙ্কুত

৫৬০

৩

কেয়ুৰ

কেয়ুৰ

৫৮১

৮

অমৃত ঘাৎ

অমূৰ্ত্তঘাৎ

৫৮২

৯

সম্পূজিতা:

সম্পূজিতা:

৫৯৩

৪৮

-ৰ দ

-ৰ দ

৫৯৬

১৩২

-দোষ

-দোষ

৭২৩

১৬৩

মায়াবিভায়া

মায়াবিভায়া

৭২৮

১৮৬-৭

ভগবন্তং

ভগবন্তং

পিঠি	শাৰী	ছপাত আছে	হ'ব লাগে
৭৫৪	৩০১	-বয়নি	-বয়নি
৭৬৩	৩৪১-২	-কীতনতো	-কীৰ্ত্তনতো
৭৬৬	৩৫৬	দিবং	দিবম্
৭৯২	৫২৭	সন্তু তং	সন্তু তং
৭৯৯	৫৮৯	-বভবৰ্ধতি	-বভিবৰ্ধতি
৮০৩	৬০৩	ফলং	ফলং
৮০৩	৬০৩	-সং যুতম্	সংযুতম্
৮০৪	৬০৫	তন্তুল্য	তন্তুল্য
৮০৫	৬০৭	সম্যগ-	সম্যগ-
৮১৩	৬৩২	অস্থি নিৰ্দেশনঃ	অস্থিনিৰ্দেশনঃ
৮১৮	৬৫১	যন্তজ	যন্তজ

অধিক-সংখ্যক পুথি একেলগে ছপোৱাত পিছৰ ছই-এখনি পুথিত ই-কাৰ আদিৰ শাৰীৰ ওপৰে-তলে বাঢ়ি থকা অংশ ভাগিছে। প্ৰসঙ্গ-সঙ্গতি বাধি পঢ়োঁতে এনে ভগা-ছিগাৰ বিকাৰ ধৰা পৰি যাব দেখি লিবোৰৰ তালিকা কৰা নহ'ল।

